

Pielikums
Rīgas attīstības programmai
2014.–2020.gadam

Pašreizējās situācijas raksturojums

**RĪGA
2014**

SATURS

SATURS	2
IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI	4
IEVADS	6
RĪGAS VIZĪTKARTE	7
1. RĪGAS VIETA VALSTS ADMINISTRATĪVI TERITORIĀLAJĀ IEDALĪJUMĀ	8
2. PILSĒTAS TERITORIJA UN DABAS RESURSI	9
2.1. Atrašanās vieta	9
2.2. Pilsētas teritoriālais dalījums un apkaimes	10
2.3. Teritorijas platība, zemes izmantošanas struktūra	11
2.4. Reljefs, ūdeņi	13
2.5. Klimatiskie apstākļi	13
2.6. Augsnes īpatnības	14
2.7. Ģeomorfoloģija un ģeoloģiskā uzbūve	14
2.8. Ģeotehniskie apstākļi	15
2.9. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas	16
2.10. Ainavas	19
3. IEDZĪVOTĀJI	24
3.1. Iedzīvotāju skaits un tā izmaiņas	24
3.2. Iedzīvotāju sastāvs	29
3.3. Ģimenes un mājsaimniecības	31
3.4. Iedzīvotāju skaita prognozes	32
4. NODARBINĀTĪBA UN BEZDARBS	35
4.1. Nodarbinātība	35
4.2. Bezdarbs	37
4.3. Darba samaksa	39
4.4. Mājsaimniecību rīcībā esošie ienākumi un izdevumi	40
5. IZGLĪTĪBA UN SPORTS	44
5.1. Vispārējā izglītība	44
5.2. Interesu un profesionālās ievirzes izglītība	52
5.3. Augstākā izglītība	59
5.4. Pieaugušo un pedagogu izglītība	62
5.5. Jaunatnes lietas	63
5.6. Sports	66
6. KULTŪRVIDE	75
6.1. Kultūrvēsturiskais mantojums	75
6.2. Radošie kvartāli	78
6.3. Kultūras iestādes	79
6.4. Amatierkolektīvi	82
6.5. Kultūras pasākumi Rīgā	82
6.6. Rīga – Eiropas kultūras galvaspilsēta 2014.gadā	84
7. VESELĪBAS APRŪPE	88
7.1. Veselības aprūpes pieejamība	88
7.2. Sabiedrības veselība un slimību profilakse	92
7.3. Iedzīvotāju veselīga dzīvesveida veicināšana	93
8. SOCIĀLIE PAKALPOJUMI UN SOCIĀLĀ PALĪDZĪBA	97
8.1. Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības pieejamība	97
8.2. Atkarību profilakse	103
8.3. Atbalsts bezdarbniekiem	104
9. SABIEDRISKĀ KĀRTĪBA	108
9.1. Drošība	108
9.2. Sabiedriskās kārtības traucēšana – troksnis	112
9.3. Dzīvnieki	112

10.	SABIEDRĪBAS INTEGRĀCIJA	117
11.	MĀJOKLIS	122
12.	PILSĒTAS EKONOMIKAS ATTĪSTĪBA	128
12.1.	Iekšzemes kopprodukts	128
12.2.	Tautsaimniecības nozaru attīstība	130
13.	UZŅĒMĒJDARBĪBAS VIDE	150
13.1.	Uzņēmējdarbības un investīciju vides raksturojums	150
13.2.	Investīcijas	153
13.3.	Pašvaldības atbalsts uzņēmējdarbībai	159
14.	ZINĀTNE UN INOVĀCIJAS	163
15.	NEKUSTAMĀ ĪPAŠUMA TIRGUS ATTĪSTĪBA	169
15.1.	Dzīvojamās platības	169
15.2.	Komercplatības	171
15.3.	Zemes tirgus	173
16.	PILSĒTAS LABIEKĀRTOŠANA	176
16.1.	Meži, parki un apstādījumi	176
16.2.	Rotaļlaukumi	181
16.3.	Ģimeņu dārziņi	182
16.4.	Degradētās un problemātiskās teritorijas	183
16.5.	Kapsētas	186
17.	VIDES KVALITĀTE UN VIDES AIZSARDZĪBA	191
17.1.	Gaisa kvalitāte	191
17.2.	Virszemes un pazemes ūdens kvalitāte	196
17.3.	Applūšanas riski	201
17.4.	Meliorācija	204
17.5.	Vides troksnis	205
17.6.	Rūpniecisko avāriju riska objekti	209
18.	TRANSPORTA INFRASTRUKTŪRA	213
18.1.	Ielas	216
18.2.	Tilti, satiksmes pārvadi, tuneļi	218
18.3.	Velotransports (t.sk. velociņi)	219
18.4.	Satiksmes organizācija	221
18.5.	Integrācija Eiropas un Latvijas transporta tīklā	221
18.6.	Sabiedriskais transports	221
18.7.	Autostāvvietas	225
18.8.	Osta un jūras transports	228
18.9.	Dzelzceļš	232
18.10.	Gaisa satiksme	234
18.11.	Autobusu pārvadājumi	236
19.	INŽENIERTEHNISKĀ INFRASTRUKTŪRA UN KOMUNĀLIE PAKALPOJUMI	242
19.1.	Elektroapgāde	242
19.2.	Siltumapgāde	244
19.3.	Gāzes apgāde	248
19.4.	Ūdensapgāde un kanalizācija	252
19.5.	Atkritumu saimniecība	256
19.6.	Apgaismojums	260
19.7.	Sakari	262
20.	PAŠVALDĪBAS DARBĪBA UN RESURSI	273
20.1.	Pašvaldības pārvaldes struktūra un funkcijas	273
20.2.	Pašvaldības budžets	274
20.3.	Pašvaldības nekustamie īpašumi	281
20.4.	Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas pašvaldības darba nodrošināšanā	282
20.5.	Rīgas pilsētas pašvaldības sadarbība	284
20.6.	Pilsētvides attīstību raksturojošie rādītāji	293
20.7.	Iepriekšējā plānošanas perioda (2006.–2013.gads) izvērtējums	299
	IZMANTOTĀS LITERATŪRAS SARAKSTS	329
	PIELIKUMS	332

IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI

ak.g.	akadēmiskais gads
ANO	Apvienoto Nāciju Organizācija
APP	administratīvā pārkāpuma protokols
AS	akciju sabiedrība
ASV	Amerikas Savienotās Valstis
Attīstības programma	Rīgas attīstības programma 2014.-2020.gadam
Programma 2013	Rīgas attīstības programma 2010.-2013.gadam
ĀTI	ārvalstu tiešās investīcijas
B2B	komerciāla sadarbība starp diviem uzņēmumiem
BAS	bioloģiskās attīrīšanas stacija
BJC	bērnu un jauniešu centrs
BRIDZIS	Pašvaldības dzīvokļu uzskaites un izīrēšanas informatīvā sistēma
CSDD	Ceļu satiksmes drošības direkcija
CSNg	ceļu satiksmes negadījums
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
DAC	dienas aprūpes centrs
dB	decibeli
EKG	Eiropas kultūras galvaspilsēta
ERAF	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ES	Eiropas Savienība
ESKO	enerģijas servisa kompānija
Eurostat	Eiropas Savienības Statistikas birojs
g.	gads
GPS	globālā pozicionēšanas sistēma
GRP	gāzes regulēšanas punkts
GRS	gāzes regulēšanas stacija
gs.	gadsimts
GWh	gigavatstunda
ha	hektārs
IIN	iedzīvotāju ienākuma nodoklis
IKP	iekšzemes kopprodukts
IKT	informācijas un komunikācijas tehnoloģijas
IT	informācijas tehnoloģijas
IPS	interneta pakalpojumu sniedzējs
kW	kilovats
kWh	kilovatstunda
LED	gaismu izstarojoša diode
LIAA	Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra
LR	Latvijas Republika
LR IZM	Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrija
LU	Latvijas Universitāte
LU ĢZZF	Latvijas Universitātes Ģeogrāfijas un zemes zinātņu fakultāte
LVĢMC	Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs
LZA	Latvijas Zinātņu akadēmija
m.g.	mācību gads
milj.	miljons
MK	Ministru kabinets
MW	megavats
Nr.	numurs
p.k.	pēc kārtas
NUTS	kopējo statistiski teritoriālo vienību klasifikācija
NVA	Nodarbinātības valsts aģentūra
NVO	nevalstiskā organizācija
NVS	Neatkarīgo Valstu Sadraudzības dalībvalstis
°C	Celsija grādi
Pārskats	ikgadējs pārskats par Stratēģijas un Attīstības programmas ieviešanu
PET	polietilēntereftalāts
PII	pirmsskolas izglītības iestāde

PVA	primārā veselības aprūpe
PVN	pievienotās vērtības nodoklis
RCB	Rīgas Centrālā bibliotēka
RCT	Rīgas Centrāltirgus
RD	Rīgas dome
RD IKSD	Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departaments
RD ITC	Rīgas domes Informācijas tehnoloģiju centrs
RD ĪD	Rīgas domes Īpašuma departaments
RD LD	Rīgas domes Labklājības departaments
RD MVD	Rīgas domes Mājokļu un vides departaments
RD PAD	Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments
RD SD	Rīgas domes Satiksmes departaments
REA	Rīgas pašvaldības aģentūra „Rīgas enerģētikas aģentūra”
RP AS	Rīgas pašvaldības akciju sabiedrība
RP SIA	Rīgas pašvaldības sabiedrība ar ierobežotu atbildību
RPA	Rīgas pašvaldības aģentūra
RPP	Rīgas pašvaldības policija
RSD	Rīgas Sociālais dienests
RSU	Rīgas Stradiņa universitāte
RTP	Rīgas teritorijas plānojums
RTU	Rīgas Tehniskā universitāte
RZTP	Rīgas Zinātnes un tehnoloģiju parks
s	sekunde
SIA	sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SKDS	tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centrs „SKDS”
Stratēģija	Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam
Stratēģija 2025	Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģija līdz 2025.gadam
SUS	Stratēģijas un Attīstības programmas uzraudzības sistēma
SVID	analīzes matrica (stiprās, vājās puses, iespējas, draudi)
t	tonna
TI	tehnoloģiskais inkubators
TAVA	Tūrisma attīstības valsts aģentūra
TEN-T	Eiropas transporta tīkls
tūkst.	tūkstotis
UEFA	Eiropas Futbola asociāciju savienība
UNESCO	Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija
VAS	valsts akciju sabiedrība
VID	Valsts ieņēmumu dienests
VSAA	Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra
Wi-fi	bezvadu internets
$\mu\text{g}/\text{m}^3$	mikrogrami kubikmetrā

IEVADS

Rīgas pilsētas pašreizējās situācijas raksturojums ir izstrādāts saskaņā ar RD 05.07.2011. lēmumu Nr.3385 „Par Rīgas attīstības programmas 2014.-2020.gadam un Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam izstrādi” un kalpo par informatīvu materiālu, uz kura bāzes ir sagatavoti šādi Rīgas attīstības plānošanas dokumenti:

- Stratēģija, kas nosaka pašvaldības ilgtermiņa attīstības redzējumu, mērķi, prioritātes un telpiskās attīstības perspektīvu;
- Attīstības programma, kas nosaka vidēja termiņa prioritātes un pasākumu kopumu pašvaldības attīstības stratēģijā izvirzīto ilgtermiņa stratēģisko uzstādījumu īstenošanai;
- Rīgas teritorijas plānojums 2006.-2018.gadam (ar grozījumiem), kas izvirza attīstības stratēģiskos mērķus un prioritātes, definē telpiskās attīstības perspektīvu.

Izstrādājot pašreizējās situācijas raksturojumu, autoru kolektīvs un darba grupas koncentrējās uz galvenajiem sasniegumiem (esošo situāciju) un problēmjaudājumiem, jo to detalizētāka izpēte jau ir veikta pašvaldības nozaru un jomu plānošanas dokumentos. Pamatojoties uz pašreizējās situācijas raksturojumu, izstrādāta pašvaldības SVID analīze, kas kalpo par pamatu Rīgas pilsētas stratēģisko mērķu un politiku, kas definēti Stratēģijā, un vidēja termiņa rīcības virzienu izstrādei, kuru ietvaros apkopotī veicamie uzdevumi, pasākumi un projekti, un tie ietverti Attīstības programmā.

Dokumenta izstrādātājs – RD PAD – izsaka pateicību vadības darba grupai, tematisko darba grupu dalībniekiem un viņu palīgiem, nozaru speciālistiem, valsts institūcijām, kaimiņu pašvaldībām, privātajām organizācijām, pētījumu veicējiem, uzņēmējiem un pārējiem iedzīvotājiem par viņu devumu dokumenta sagatavošanā.

RĪGAS VIZĪTKARTE

Rīga	
Pilsētas dibināšanas gads	1201.g.
RĪGAS VĒSTURISKAIS CENTRS ir iekļauts UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā	Kopš 1997.gada; platība 438,3 ha, aizsardzības zona 1574,2 ha
Platība, km²	304,05
Zaļo un zilo teritoriju īpatsvars	39%
Iedzīvotāju skaits	643,62 tūkstoši ¹
Iedzīvotāju nacionālais sastāvs	Latvieši 45,3%, krievi 38,6%, baltkrievi 4,1%, ukraiņi 3,6%, poļi 1,9%, citas tautības 6,5% ²
Studentu skaits	77,3 tūkstoši ³
Iekšzemes kopprodukts	9 671,5 milj. <i>euro</i> ⁴
Rīgas nozīme Latvijas tautsaimniecībā	Iedzīvotāju skaits 32
(pilsētas īpatsvars kopējā apjomā valstī, %)	Strādājošo īpatsvars Rīgā pamatdarbā 61
	Komerscabiēdrību un individuālo komersantu skaits 55
	Pievienotā vērtība 53
	Ārvalstu tiešās investīcijas 77
	Nefinanšu investīcijas 46
Pilsētas galvenās ekonomikas nozares⁵	Tirdzniecība 19,0
(nozares īpatsvars pilsētas kopējā pievienotajā vērtībā, %)	Transports un loģistika 14,3
	Rūpniecība 9,8
	Profesionālie, tehniskie, zinātniskie pakalpojumi 9,7
	Operācijas ar nekustamo īpašumu 8,4
	Informācijas un komunikācijas pakalpojumi 7,2
	Būvniecība 6,0
	Finanses un apdrošināšana 5,3
Pilsētas pašvaldības lēmējinstiūcija	Rīgas dome – 60 deputāti
Pilsētas teritoriālais dalījums	6 rajoni un priekšpilsētas – 3 izpilddirekcijas, 58 apkaimes

¹ CSP dati, 2013

² CSP dati, 2013

³ IZM dati, 2011./2012. ak.g

⁴ CSP dati, 2010

⁵ Rīgas pilsētas pašvaldības publiskais pārskats, 2012 (novērtējums)

1. RĪGAS VIETA VALSTS ADMINISTRATĪVI TERITORIĀLAJĀ IEDALĪJUMĀ

Rīga ir viena no Latvijas 119 pašvaldībām⁶, viena no deviņām republikas pilsētām.

Rīgai ir vairāk nekā 810 gadus ilga vēsture. Kopš LR pasludināšanas Rīga ir Latvijas valsts galvaspilsēta.

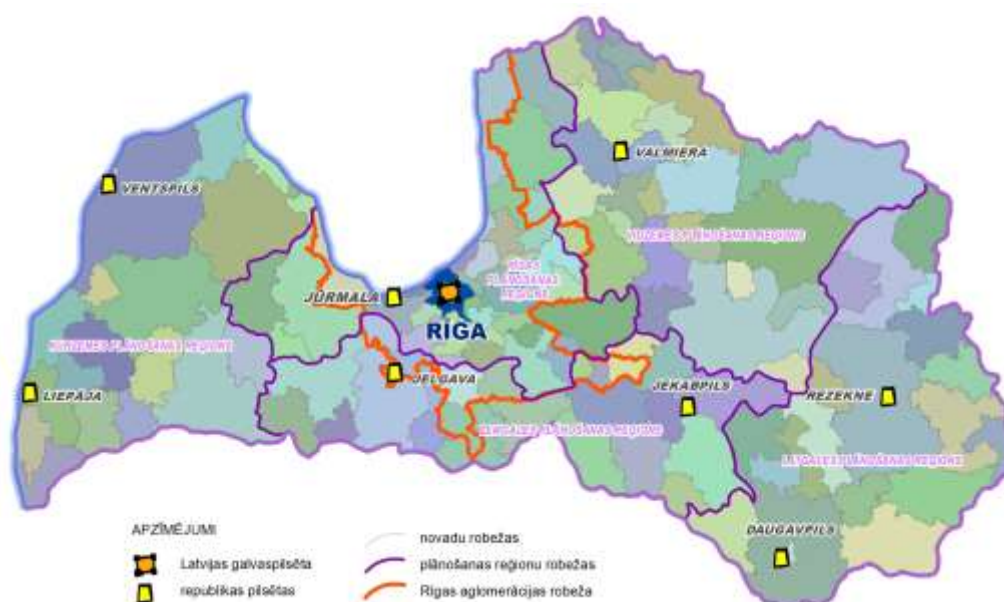
Rīgas pilsētas teritorijas platība ir 304,05 km², kas ir 0,5% no Latvijas teritorijas platības, un pilsētā dzīvo 643,6 tūkst. iedzīvotāju jeb trešā daļa no Latvija iedzīvotāju kopskaita.

Rīga ir Latvijas lielākā pilsēta un lielākā Baltijas valstu galvaspilsēta⁷. Nacionālā mērogā Rīga ir administratīvais, izglītības un zinātnes, kultūras un ekonomiskais centrs.

Rīga ietilpst Rīgas plānošanas reģionā⁸, ko veido 30 pašvaldību teritorijas: divas republikas pilsētas – Rīga un Jūrmala – un 28 novadi (skat. 1.1.attēlu). Rīgas teritorija veido 3% no Rīgas plānošanas reģiona teritorijas, bet Rīgā dzīvo 64% no Rīgas plānošanas reģiona iedzīvotājiem.

1.1.attēls

Rīgas plānošanas reģions

Avots: RD PAD

Informācijas uzskaites mērķiem Latvijā ir izveidoti seši statistiskie (NUTS 3) reģioni⁹, un Rīgas pilsētas administratīvā teritorija ir viens no Latvijas statistiskiem NUTS 3 reģioniem.

⁶ Latvijas administratīvi teritoriālo iedalījumu veido 119 administratīvās teritorijas (9 republikas pilsētas un 110 novadi), kurā pārvaldi īsteno pašvaldības

⁷ Viļņā 523 tūkst. iedzīvotāju, Tallinā 393 tūkst. iedzīvotāju

⁸ Latvijā ir pieci plānošanas reģioni – Rīgas plānošanas reģions, Kurzemes plānošanas reģions, Latgales plānošanas reģions, Vidzemes plānošanas reģions, Zemgales plānošanas reģions

⁹ Četrus plānošanas reģionu teritorija sakrīt ar statistisko reģionu teritoriju, bet Rīgas plānošanas reģiona teritorijā ir divi statistiskie reģioni – Rīgas reģions un Pierīgas reģions

2. PILSĒTAS TERITORIJA UN DABAS RESURSI

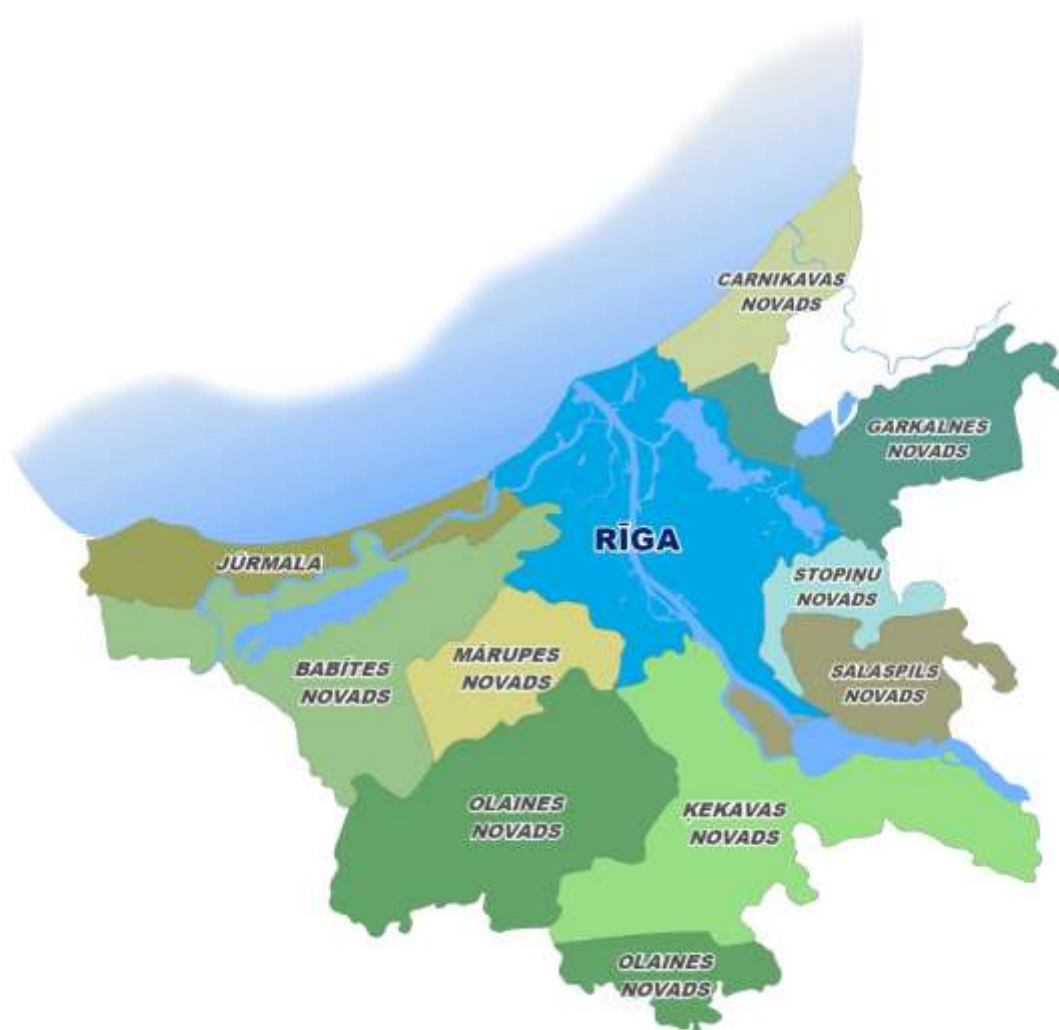
2.1. Atrašanās vieta

Rīga atrodas Latvijas centrālajā daļā, Baltijas jūras Rīgas jūras līča dienvidu piekrastē, pie Latvijas lielākās upes Daugavas ietekas Rīgas jūras līcī. Rīgas pilsētas centrālais novietojums jeb atrašanās valsts teritorijas vidusdaļā pastiprina tās nacionālo nozīmi.

Rīgas pilsētas teritorija robežojas ar deviņu pašvaldību teritorijām – ar Jūrmalas pilsētu, Babītes novadu, Mārupes novadu, Olaines novadu, Ķekavas novadu, Salaspils novadu, Stopiņu novadu, Garkalnes novadu un Carnikavas novadu (skat. 2.1.attēlu).

2.1.attēls

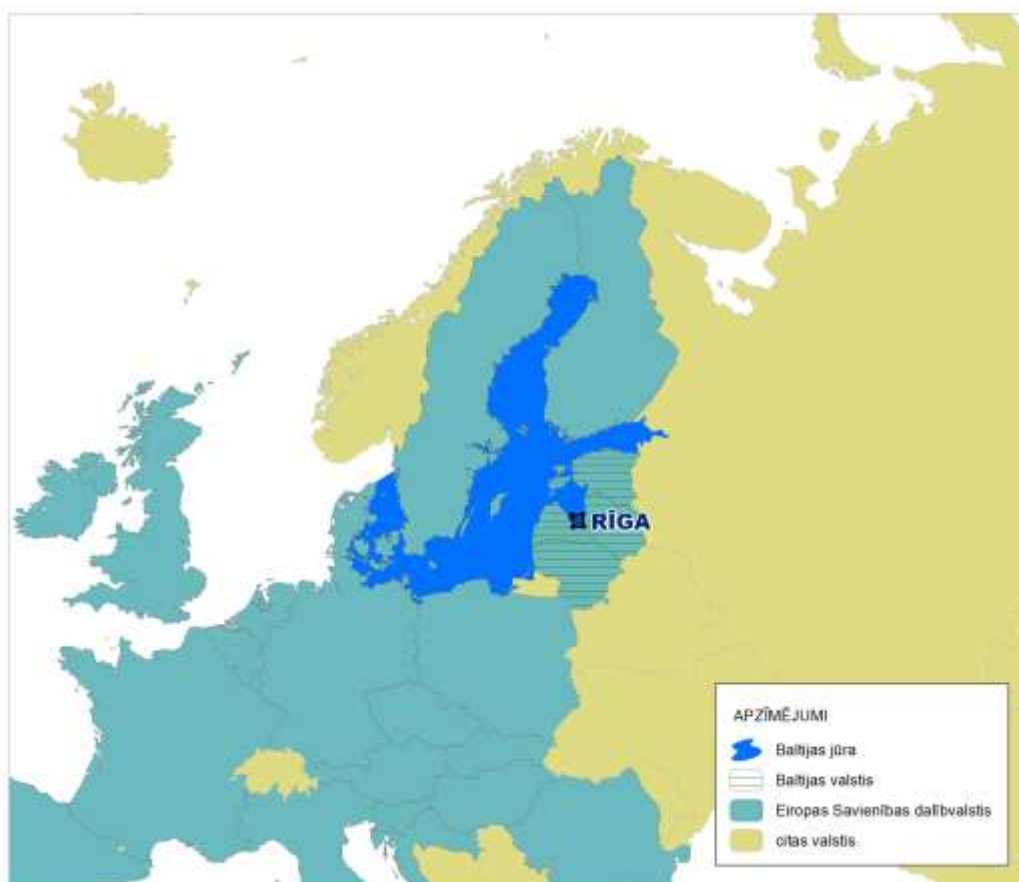
Rīgas un kaimiņu pašvaldību atrašanās vieta nacionālā mērogā

Vēsturiski Rīgas attīstību lielā mērā ir noteicis pilsētas ģeogrāfiskais stāvoklis. Rīgas pilsētas stratēģisko novietojumu starptautiskā mērogā raksturo tas, ka tā atrodas:

- pie Baltijas jūras;
- triju Baltijas valstu centrā;
- ES dalībvalstī, kas robežojas ar valstīm, kas nav ES sastāvā, tas ir, ar Krieviju un Baltkrieviju (skat. 2.2.attēlu).

Rīga starptautiskā mērogā

Avots: RD PAD

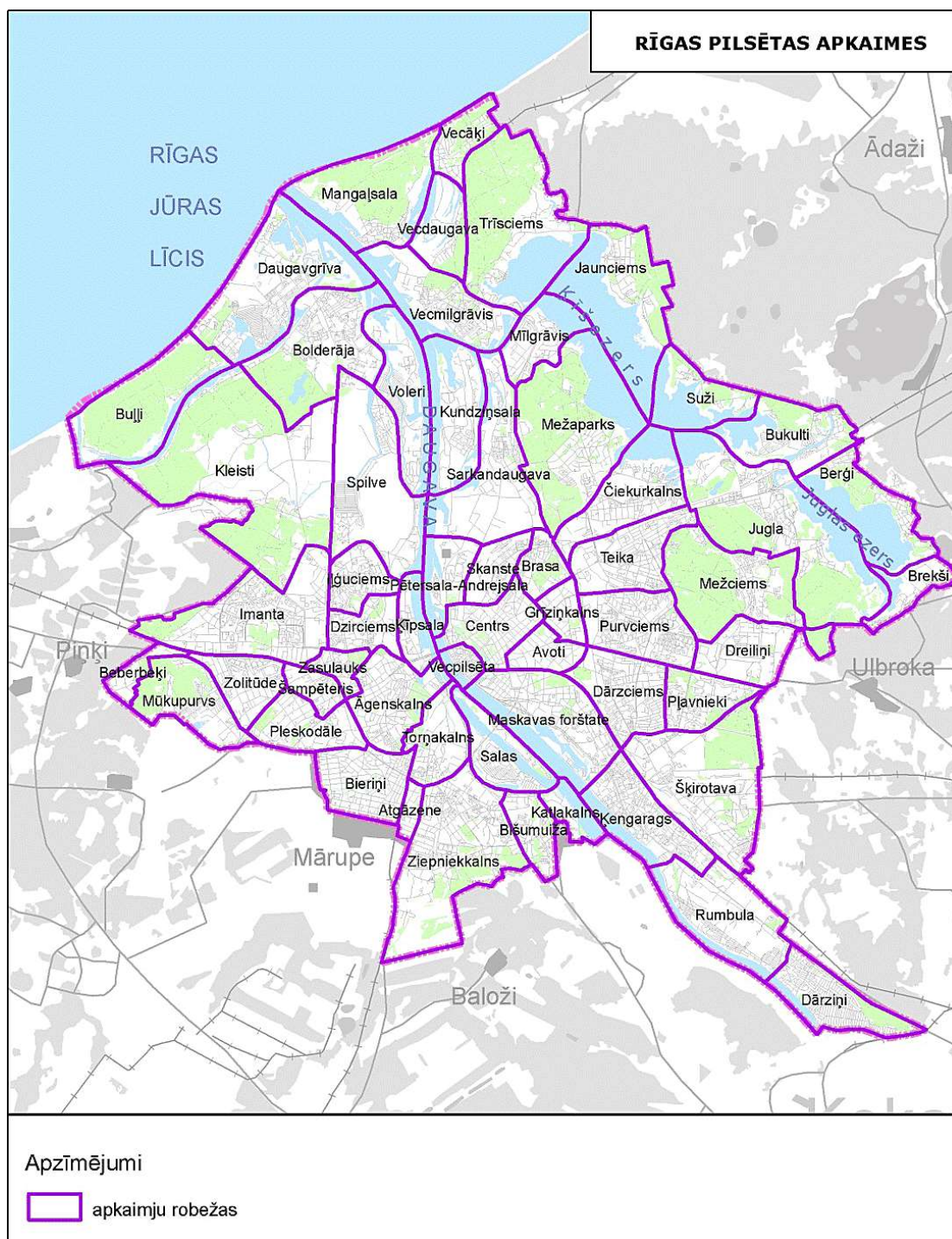
2.2. Pilsētas teritoriālais dalījums un apkaimes

Rīgas pilsētas pašvaldības teritorija ir sadalīta sešās administratīvi teritoriālās vienībās: Centra rajons, Kurzemes rajons, Ziemeļu rajons, Vidzemes priekšpilsēta, Latgales priekšpilsēta, Zemgales priekšpilsēta¹⁰. Savulaik šo teritoriālo vienību robežās darbojās pilsētas sešas rajonu/priekšpilsētu izpilddirekcijas, kuru pārziņā bija dažādu pašvaldības jautājumu risināšana. Šobrīd pēc izpilddirekciju reorganizācijas tām uzdotās pārvaldes funkcijas realizē trīs izpilddirekcijas: Rīgas Austrumu izpilddirekcija (Rīgas Centra rajona un Rīgas Latgales priekšpilsētas administratīvajā teritorijā), Rīgas Pārdaugavas izpilddirekcija (Rīgas Kurzemes rajona un Rīgas Zemgales priekšpilsētas administratīvajā teritorijā) un Rīgas Ziemeļu izpilddirekcija (Rīgas Vidzemes priekšpilsētas un Rīgas Ziemeļu rajona administratīvajā teritorijā). Tāpēc pilsētas teritorijas dalījumam sešās teritoriālās vienībās ir mazinājusies nozīme, to vēl izmanto atsevišķu valsts institūciju vajadzībām (piemēram, VID). Taču pilsētas attīstības plānošanā arvien lielāka uzmanība tiek pievērsta pilsētas apkaimēm.

Atbilstoši RD PAD izstrādātajai definīcijai apkaime ir piemērota lieluma apdzīvota vide, kam ir sava apkalpe, identitāte un raksturs, kas izriet no apbūves veida, fiziskajām robežām, ainavas un iedzīvotāju kopības izjūtas. Rīgas pilsētas teritorija ir sadalīta 58 apkaimēs (skat. 2.3.attēlu).

¹⁰ RD 01.03.2011. saistošie noteikumi Nr.114 „Rīgas pilsētas pašvaldības nolikums”

Rīgas pilsētas apkaimes

Avots: RD PAD

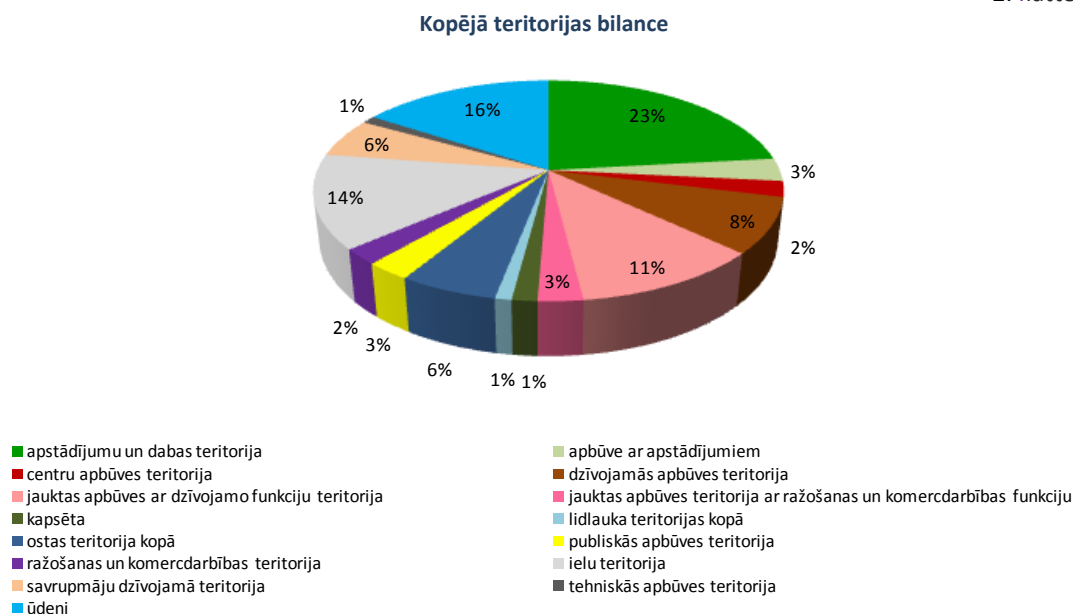
Rīgas apkaimes ir atšķirīgas. Apkaime vidējā platība ir ap 500 – 800 ha, bet pēc teritorijas lielākā ir Kleistu apkaimē, kuras platība ir 1 873 ha, bet mazākās apkaimē – Atgāzenes – platība ir tikai 74,5 ha. Pēc iedzīvotāju skaita lielākajā apkaimē Purvciemā dzīvo vairāk nekā 60 tūkst. iedzīvotāju, bet mazākajā apkaimē Spilvē iedzīvotāju skaits nepārsniedz 100.

2.3. Teritorijas platība, zemes izmantošanas struktūra

Saskaņā ar Rīgas teritorijas plānojamu 2006.–2018.gadam (ar grozījumiem) Rīgā ir noteikta daudzveidīga teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana. Vides pieejamību Rīgā raksturo 39% dabas

teritoriju, no kurām 16% ūdeņu un 23% apstādījumu un dabas teritorijas, tāpēc Rīgu pamatoti var dēvēt par zaļu pilsētu. Daudzveidīgās dzīvojamās teritorijas kopumā aizņem 28%, no kuriem 3% ir apbūve ar paaugstinātu apstādījumu īpatsvaru, 2% ir centru apbūves teritorijas, kuru pamatfunkcija ir biroji un citas komercfunkcijas, kā arī 11% ir jauktas apbūves teritorijas ar dzīvojamo funkciju. Ražošanai paredzētas 5% teritorijas pilsētas teritorijā, kā arī 1% atrodas ostas teritorijās un 0,5% lidlauka teritorijā (skat. 2.4.attēlu).

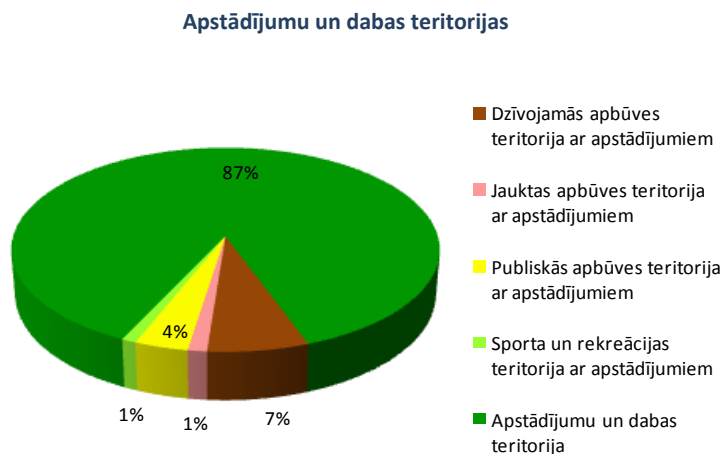
2.4.attēls

Avots: Rīgas teritorijas plānojums 2006.–2018.gadam (ar grozījumiem). Teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana

Dabas teritorijas Rīgas pilsētā raksturo 26% apstādījumu un dabas teritorijas kopā ar apbūves teritorijām ar paaugstinātu apzaļumojuma pakāpi, no kurām 87% ir apstādījumu un dabas teritorijas, 1% sporta un rekreācijas teritorijas, 1% jauktas apbūves teritorijas, 4% publiskās apbūves teritorijas un 7% apzaļumotas dzīvojamās teritorijas (skat. 2.5.attēlu).

2.5.attēls

Avots: Rīgas teritorijas plānojums 2006.–2018.gadam (ar grozījumiem). Teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana

2.4. Reljefs, ūdeņi

Lielākā daļa Rīgas teritorijas atrodas Piejūras zemienes Rīgavas līdzenumā, bet pilsētas teritorijas austrumu un dienvidaustrumu daļa iestiepjas Viduslatvijas dabas apvidus Ropažu līdzenumā. Rīgas reljefs pārsvarā ir plakans vai lēzeni viļņots smilšains līdzenums, kura relatīvais augstums ir 1–11 m virs jūras līmeņa. To saposmo kāpas (Dzegužkalns, Āgenskalns), kuru augstums virs jūras līmeņa sasniedz 28 metrus, kāpu grēdas un nelieli masīvi. Viens no būtiskākajiem reljefa elementiem pilsētas teritorijā ir Daugavas upes ieleja. Daugavas platums Rīgas pilsētas teritorijā ir 500–700 m, bet upes grīvas rajonā sasniedz 1,5 km. Upes dziļums Rīgas tiltu rajonā ir 6–7 m, bet lejpus tiem 8–15 m.

Rīga uzskatāma par pilsētu, kas bagāta ar ūdens teritorijām. Visi hidroloģiskie objekti kopā aizņem 15,7% no pilsētas platības. Kopējais upju garums pilsētā ir 96,4 km.

Cauri Rīgai plūst Latvijas lielākā upe – Daugava. Tās garums pilsētas robežās ir ~31 km, pilsētas centrālajā daļā Daugavas platums ir ap 700 m, dziļums 6–7 m, lejpus centra līdz ietekai jūrā Daugavas dziļums ir 8–15 m. Upes krastmalas pilsētas centrā ir nostiprinātas ar granīta un dzelzsbetona plātnēm. Lielākās Daugavas pietekas Rīgas teritorijā ir Mīlgrāvis un Bullupe. No galvenās gultnes atdalās vairāki atzari un attekas: Mazā Daugava, Bieķengrāvis, Zunds, Hapaka grāvja lejtece, Beķera grāvis, Kojusalas grāvis, Sarkandaugava, Vecdaugava. Kopējais upju garums pilsētā ir 96,4 km. Daugavā ir daudz salu – Zaķusala, Lucavsala, Ķīpsala, Kundziņsala u.c.

Ziemeļaustrumos un ziemeļos pilsētu ieskauj divi lieli ezeri – Juglas ezers (5,7 km²) un Ķīsezers (17,4 km²). Pilsētas teritorijā ir daudz nelielu ezeru (Bābelītis (6,9 ha), Gaiļezers (7,6 ha), Linezers (2,3 ha), Velnezers (3,5 ha)), dīķu (Māras dīķis, platība 5 ha) u.c. ūdenstilpju. Pilsētas ūdenstilpēm ir būtiska ainavas un rekreācijas nozīme.

2.5. Klimatiskie apstākļi

Klimats pilsētas teritorijā ir mēreni silts un mitrs. Stipri jūtama ir Atlantijas okeāna mēreno platumu gaisa masu (ciklonu) un jūras ietekme. 220–230 dienas gadā dominējošās ir jūras gaisa masas, tāpēc vasaras ir relatīvi vēsas un mākoņainas (vairāk nekā 40% dienu gadā), bet ziemas samērā siltas, ar biežiem atkušņiem (līdz 10 dienām mēnesī).

Kopumā Rīgā valdošie ir dienvidu vēji, bet pavasarī un vasarā palielinās ziemeļu un ziemeļrietumu vēju īpatsvars, kas pazemina gaisa temperatūru pilsētas centrā. Auksto gaisa masu ieplūšana no ziemeļiem un austrumiem ir cēlonis krasai laikapstākļu maiņai. Vēja virzienam un ātrumam ir liela nozīme gaisu piesārņojošo vielu pārnesē un izkļiedē: jo lielāks vēja ātrums, jo ātrāk izkļiedējas piesārņojums. Lēna vēja un bezvēja apstākļos virs Rīgas veidojas temperatūras inversija, kas neļauj piesārņotajam gaisam pacelties atmosfēras augšējos slāņos un tīrajam gaisam no pilsētas nomalēm ieplūst centrā. Šīs inversijas ir īpaši raksturīgas pavasarī un rudenī, kad starpība starp dienas un nakts temperatūru Rīgā var sasniegt pat 15–20°C.

Saskaņā ar ilglaicīgo novērojumu (1961.–1990.g.) datiem Rīgā zemākā vidējā gaisa temperatūra ir janvārī (-4,7/-4,4°C), bet augstākā tā ir jūlijā (+16,9/+17,9°C), kas raksturīgas mēreni kontinentālā klimata apgabalos. Salīdzinot ar nesenākā laikā (2004.–2010.g.) reģistrētajām vidējām gaisa temperatūrām, ir vērojams, ka ziemas mēnešos tai ir liela amplitūda (~10°C), bet pavasara un rudens mēnešos atšķirības ir nelielas. Savukārt pēdējos gados novērotas karstākas vasaras (~5°C virs ilglaicīgo novērojumu temperatūras jūlijā).

Gada nokrišņu daudzums Rīgā ir vidēji 640–720 mm¹¹, kas ir līdzīgs kā citās Ziemeļeiropas galvaspilsētās, piemēram, Stokholmā, Tallinā, Londonā. Pēdējos gados (2004.–2010.g.) gada nokrišņu vidējais daudzums ir 690 mm, bet nokrišņu daudzuma svārstības pa gadiem ir aptuveni 300 mm. Gadā ir vidēji 120 dienas ar nokrišņiem. Pēdējo 10 gadu laikā lielākais dienu skaits ar nokrišņiem bija 142 dienas 2008.gadā, savukārt lielākā nokrišņu summa 858 mm – 2010.gadā.

Sniega sega Rīgā izveidojas decembra beigās un noturas līdz marta trešajai dekādei. Siltās ziemās sniega sega var izveidoties tikai janvāra beigās. Bieži mēdz būt atkušņi, tāpēc sniega sega nav bieza: 1–20 cm. Puteņu maksimums ir janvārī un februārī, kad tie vidēji tiek novēroti piecas dienas mēnesī.

¹¹ Rīgas vides programma 2011.–2017.gadam

Klimats Rīgā ir viens no būtiskākajiem vides faktoriem, kas nosaka piesārņojošo vielu uzkrāšanos un izkliedi piezemes atmosfēras slānī un ietekmē cilvēku veselību un labsajūtu. Lokālā mērogā klimatu ietekmē apbūves un transporta intensitāte, pilsētvidē veidojas „siltuma salas” – temperatūras atšķirības starp intensīvi apbūvēto pilsētas centru un salīdzinoši zaļāko perifēriju. Lielāka temperatūras starpība ir novērojama gada siltajā laikā un spilgti izteikta tā ir naktīs, bet salīdzinoši mazākas temperatūras atšķirības ir ziemas periodā.

2.6. Augsnes īpatnības

Noteicošais faktors Rīgas augšņu izveidē ir cilvēka saimnieciskā darbība.

Rīgas teritorijai ir raksturīgi slikti drenāžas apstākļi, tāpēc attīstās augšņu glejošanās procesi. Pilsētā ir izveidojušies ļoti sarežģīti un savdabīgi augšņu kompleksi un sakopojumi. Centrālajā daļā ir velēnu podzolaugsnes ar atšķirīgiem ģenētiskiem horizontiem un līdz 1 m biezu akumulatīvo horizontu. Perifērijā normālos mitruma apstākļos sastopamas velēnu podzolaugsnes ar samērā plānu trūda horizontu, bet sliktākos drenāžas apstākļos – trūdainās glejaugsnes un trūdainās glejotās augsnes. Bijušo purvu rajonā atrodas purvu kūdraugsnes ar dažādu kūdras slāņa biezumu un sadalīšanās pakāpi. Zemo purvu kūdraugsnes sastopamas pie Ķīšezera un Spilves apkaimē. Daugavas palieni, virspalu terasi un deltu aizņem aluviālās augsnes. Pilsētas mežos un mežaparkos raksturīgi ir tipiskie podzoli, kuru īpašības mainās atkarībā no novietojuma reljefā¹².

Galvenās augsnes aizsardzības problēmas Rīgā ir:

- augsnes piesārņojums ar smagajiem metāliem un naftas produktiem bijušajās rūpniecības teritorijās un izgāztuvēs;
- augsnes piesārņojums ar akmenssāli ielu apstādījumos, ko izraisa ielu kaisīšana ar sāli sniega atkausēšanai;
- augsnes erozija mežos un mežaparkos, ko izraisa izbraukāšana un izmīdīšana.

2.7. Ģeomorfoloģija un ģeoloģiskā uzbūve

Rīgas pilsētas teritorija atrodas Baltijas ledus ezera akumulatīvās abrāzijas un Litorīnas jūras līdzenumā, kuru šeit šķērso Daugavas ieleja un mazāku tās baseina upju – Bulļupes, Hapaka grāvja, Mārupītes, Lāčupītes u.c. ielejas, kuras komplicē kāpu masīvi un purvaini apvidi.

Zemes virsmas absolūtās augstuma atzīmes Baltijas ledus ezera līdzenuma robežās ir 8–12 m, ziemeļrietumu daļā tās pazeminās līdz 6–7 m. Kāpu rajonos (Vecmīlgrāvis, Bolderāja, Imanta) zemes virsmas atzīmes ir līdz 15–20 m un pat vairāk (Vecāķi).

Ģeoloģisko griezumu Rīgas pilsētas teritorijā veido kvartāra un augšējā devona nogulumieži. Kvartāra nogulumieži pārklāj visu Rīgas pilsētas teritoriju. To biežums ir ļoti mainīgs – no 3–10 m dienvidu daļā, līdz 30–50 m un vairāk ziemeļdaļā.

Gruntsūdeņus baro atmosfēras nokrišņi, Daugavas ieleja un Daugavas upe. Maksimālie līmeņi parasti novēroti aprīlī un jūlijā, minimālie gruntsūdens līmeņi – augustā, janvārī un februārī. Kopējais gruntsūdens plūsmas virziens vērsts pārsvarā uz Daugavu, lokālais – uz tuvumā esošo ūdens baseinu (ezeru, novadgrāvi u.c.).

Pilsētas rajonos (Šķīrotava, Rumbula, Jugla, Mārupe, Spilves pļavas) izveidota atklātu novadgrāvju sistēma. Atkarībā no novadgrāvju ekspluatācijas stāvokļa tie daļēji vai pilnīgi regulē gruntsūdens līmeni šajās teritorijās.

Gruntsūdeni saturošā slāņa biezums ir mainīgs – no pāris metriem līdz 6–10 m (Mārupe, Zolitūde, Zasulauks, pilsētas centrālā daļa, Purvciems u.c.). Daugavas ielejā un ziemeļ-ziemeļaustrumu daļā (Bolderāja, Mežaparks, Jugla, Mežciems u.c.) tas sasniedz 15–20 m.

¹² Avots: Enciklopēdija „Rīga”. Rīga, 1988., 28.–29.lpp.

2.8. Ģeotehniskie apstākļi

Atšķirīgo ģeotehnisko apstākļu dēļ Rīgas pilsētas teritorijā ir dažādi celtniecības apstākļi – lielākajā pilsētas daļā tie ir labvēlīgi, bet vietām – Daugavas ielejā un kūdras iegulu izplatības rajonos – nelabvēlīgi. Celtniecību un būvju ekspluatāciju negatīvi ietekmē arī karsta procesu izpausmes Salaspils svītas devona pamatiežu izplatības robežās (Imanta, Ķengarags, teritorija ap Talsu ielu u.c.).

Labvēlīgi un nosacīti labvēlīgi celtniecības apstākļi raksturīgi pilsētas centrālajā daļā, Pārdaugavā, Bolderājā, Imantā, Mārupē, Juglā, Šķirotavā u.c. Šīs apkaimes gandrīz pilnībā ir apbūvētas.

Vairums mazāk apbūvēto apkaimju, tajā skaitā Bolderāja, Buļļi, Jaunciems, Jugla u.c., no ģeotehniskā viedokļa ir apbūvei perspektīvas, ja pēc iespējas tiek saglabāta zaļā zona un reljefa īpatnības.

Būvniecības un būvju ekspluatācijas apstākļus nosaka grunts uzbūve.

Labvēlīgi celtniecības apstākļi

Ģeoloģiskā griezumā raksturīgas vidēji blīvas smilšainas gruntis – pārsvarā smalkas, retāk ar vidēji rupjas smiltis starpkārtām (Šķirotava) vai putekļainas smiltis iegulas (Āgenskalns, Bolderāja) – tieši no zemes virsmas vai zem 2–4 m bieza uzbēruma kārtas. Slāņa biezums ir 3–25 m. Zem tā mainīgā dziļumā iegul blīva, vidēji blīva jeb ar blīvām starpkārtām, smalka, putekļaina smiltis:

- 3–10 m dziļumā (Kleisti, Mārupe, Āgenskalns, Dzirciema ielas rajons, vietām Juglā);
- dziļāk par 10 m (Buļļi, Bolderāja, Pleskodāle, Vecmīlgrāvis, Mežaparks, Jugla u.c.);
- zem 1–3 m biezās blīvo putekļaino smilšu jeb morēnas kārtas 9–10 m dziļumā iegul dolomīts vai karbonātisks māls (Ilģuciems, Ziepniekkalns, Rumbula), gruntsūdens līmenis iegul dažādos dziļumos.

Šādā gruntī tiek veidoti seklie pamati, pamatnei izmantojot vidēji blīvas smalkas jeb blīvas putekļainas smiltis. Izvēloties pāļu pamatus, pāļu garumu noteic blīvo smilšu, morēnas vai pamatiežu ieguluma dziļums. Būvlaukuma sagatavošanai nav vajadzīgi speciāli inženiertehniskie priekšdarbi. Gruntsūdens līmeņa pazemināšanai lietojami adatu filtri.

Nosacīti labvēlīgi celtniecības apstākļi

Ģeoloģiskā griezumā pārsvarā smalka smiltis, vietām ar vidēji rupjas un rupjas smiltis kārtām; vidēji blīva ar iridenām starpkārtām, daudzviet pārsegta ar 2–3 m biezu uzbēruma kārtu. Pamatnē iegul:

- 2–9 m dziļumā – blīva putekļaina smiltis 3–10 m biezā slānī (Šampēteris, Mārupe, Anniņmuiža, Šķirotava, Kalnciema ielas–Melsila ielas–Kandavas ielas apkārtnē u.c.);
- 10–18 m dziļumā – blīva putekļaina vai vidēji blīva, ar blīvām starpkārtām smalka smiltis (Daugavgrīva, Bolderāja, Bišumuiža, Vecmīlgrāvis, Teika, Šmerlis u.c.);
- 3–10 m dziļumā – karbonātiskie devona pamatieži – māls, mergēlis, dolomīts (Pļavnieki, Šķirotava, Rumbula).

Gruntsūdens līmenis iegul dažādos līmeņos, un tā pazemināšanai izmantojami adatu filtri. Šajos rajonos lietojami pāļu, retāk seklie pamati. Pāļu garumu nosaka blīvo smilšu, morēnas vai pamatiežu ieguluma dziļums.

Sarežģīti celtniecības apstākļi

Ģeoloģiskā griezuma augšējā daļā, daudzviet zem aptuveni 2–3 m biezās uzbēruma kārtas, retāk zem kūdras slāņa (biezums līdz 3 m) iegul irdenas, smalkas vai vidēji rupjas smiltis ar vidēji blīvām starpkārtām, to pamatnē iegul:

- 10–17 m dziļumā – blīva putekļaina vai vidēji blīva, ar blīvām starpkārtām smalka smiltis. No zemes virsmas līdz 3 m dziļumam sastopamas kūdras, dūņainas kūdras vai smiltis iegulas – Čiekurkalns, Purvciems, Pļavnieki, Jugla, Torņakalns, Mārupe, Imanta;
- 11–20 m dziļumā – blīva putekļaina smiltis, ģeoloģiskā griezuma augšējā daļā smiltis raksturīgas nelielas (līdz 0,5 m) dūņu starpkārtas – Krievu sala, Kundziņsala, Jaunciems–Trīsciems–Vecmīlgrāvis, Vecdaugava;
- 10–15 m dziļumā – karbonātiskie ieži – māls, dolomīts, mergēlis – Vecrīga.

Šajā rajonā griezuma augšējā daļā ir denajās smiltīs raksturīgas 1,5–2 m biezas dūņu vai dūņainas smilts starpkārtas. Dabiskās grunts nosegtas ar 3–7 m biezu sabērtas grunts kārtu. Galvenais pamata veids – pāļi, vieglām būvēm – sekļie, nomainot vājās grunts ar minerālām vai izmantojot esošo labi sagulējušo sabērtu grunti (uzbērumu). Mākslīga grants pieblīvēšana nav efektīva. Pāļu garumu izvēlas atbilstoši blīvo smilšu, karbonātisko iežu vai morēnas ieguluma dziļumam. Gruntsūdens līmenis iegul no 0–1,5 m līdz 1,5–3 m dziļi no zemes virsmas.

Celtniecībai nelabvēlīgi apstākļi

Rajoni ar šādiem apstākļiem aizņem plašas teritorijas Daugavas ielejā un deltas apvidū, kā arī biezo (3–8 m) kūdras iegulu izplatības vietās. Ģeoloģiskā griezuma augšējā daļā raksturīgs ir denis dažāda rupjuma smilšu slāņojums ar 1–3 m līdz 6–8 m biežām dūņu kārtām vai 3–8 m biezas kūdras iegulas.

Vājo grunšu pamatnē iegul:

- kūdras izplatības rajonos zem kūdras – vidēji blīva ir dena smalka smilts, no 11–19 m dziļuma – blīva puteklaina smilts (Daugavgrīva, Kleisti, Mārupe, Čiekurkalns, Jugla, Gaiļezera un Velnezera apkārtnē, Pļavnieki);
- 5–15 m dziļumā sākas ir denu smilšu un dūņu slāņojuma – blīva puteklaina vai vidēji blīva, ar blīvām starpkārtām smalka smilts (Jaunciems, Vecdaugava, Kundziņsala, Zirņu ielas apkārtnē u.c.), morēna jeb devona karbonātiskie ieži (Bieķensalas un Krasta ielas rajons);
- 18 līdz 34 m dziļumā seko blīva, puteklaina vai grantaina smilts (Voleri, Vējzaķsala, Ganību dambis–Skanstes iela u.c.), kā arī mālaini morēnas vai karbonātiskie devona veidojumi (Torņakalns, Zaķusala, Ķīpsala, Krišjāņa Valdemāra ielas–Citadeles ielas apkārtnē u.c.).

Šajos rajonos dabiskās grunts pārsegtas ar 4–6 m un biežāku uzbēruma kārtu. Gruntsūdens līmenis atrodas 0–1,5 m dziļumā. Galvenais pamatu veids ir pāļi, to kopējo garumu nosaka blīvo smilšu, morēnas vai karbonātisko iežu ieguluma dziļums. Būvlaukumu sagatavošanai nepieciešami speciāli inženiertehniskie priekšdarbi.

2.9. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas

„Natura 2000” teritorijas un Krēmeru dabas liegums

Rīgas pilsētas administratīvajās robežās atrodas trīs īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kas iekļautas ES „Natura 2000” tīklā: dabas parks „Piejūra”, kurš kā dabas lieguma zona ietver kādreizējos dabas liegumus „Vakarbuļļi” un „Daugavgrīva”, un dabas liegumi „Vecdaugava” un „Jaunciems”. Rīgas pilsētas teritorijā atrodas arī dabas liegums „Krēmeri”, kas nav iekļauts „Natura 2000” teritoriju skaitā (skat. 2.1.tabulu).

2.1.tabula

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas Rīgas pilsētā

Teritorija	Kategorija	Dibināšanas gads ¹³	Platība, ha	Nozīmīgākie aizsargājami biotopi
Piejūra	dabas parks	1962., ievērojami paplašināts 1999.	1 284 ¹⁴	Mežainas piejūras (jūrmalas) kāpas
Vakarbuļļi	dabas lieguma zona	1999., (1993.)	45,5	Piejūras zālāji (jūrmalas pļavas) Priekškāpas
Daugavgrīva	dabas lieguma zona	1999., (1988.)	162	Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas

¹³ Norādīts gads, kad īpaši aizsargājama dabas teritorijai noteikts valsts aizsardzības statuss (iekavās norādīts gads, kad aizsardzības statusu ir noteikusi Rīgas pilsētas pašvaldība)

¹⁴ Norādīta dabas parka platība Rīgas pilsētas teritorijā

Teritorija	Kategorija	Dibināšanas gads ¹³	Platība, ha	Nozīmīgākie aizsargājami biotopi
Vecdaugava	dabas liegums	1987.	233	Piejūras zālāji (jūrmalas pļavas) Klajas iekšzemes kāpas
Jaunciems	dabas liegums	1999., (1993.)	332	Mēreni mitras pļavas
Krēmeri	dabas liegums	1999., (1993.)	15	Rīgai nozīmīga putnu ligzdošanas vieta (lielais dumpis <i>Botaurus stellaris</i> , niedru lija <i>Circus aeruginosus</i> , Seivi ķauķis <i>Locustella luscinioides</i>)

Avots: Rīgas vides programma 2011.–2017.gadam

Funkcionālo zonējumu un prasības, kas ir jāievēro dabas parka „Piejūra” teritorijā, nosaka MK 14.03.2006. noteikumi Nr.204 „Dabas parka „Piejūra” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”, dabas liegumā „Jaunciems” - MK 21.02.2012. noteikumi Nr.125 „Dabas lieguma „Jaunciems” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”. Pārējās Rīgas īpaši aizsargājamajās dabas teritorijās ir spēkā MK 16.03.2010. noteikumi Nr.264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”.

Dabas liegumam „Krēmeri” un dabas parkam „Piejūra” ir izstrādāti un spēkā esoši dabas aizsardzības plāni attiecīgi līdz 2016.gadam un līdz 2015.gadam. Dabas liegumiem „Jaunciems” un „Vecdaugava” dabas aizsardzības plānu darbības laiks ir beidzies 2013.gadā. Pēc RD MVD pasūtījuma iepriekšminētajiem dabas liegumiem 2014.gadā ir uzsākta jaunu dabas aizsardzības plānu izstrāde.

Apsaimniekošanas pasākumus dabas aizsargājamajās teritorijās koordinē RD MVD, piešķirot finansējumu pļavu, niedru pļaušanai un biotopu atjaunošanai. Rīgas brīvostas pārvalde ir veikusi labiekārtošanas darbus Krēmeru dabas liegumā un dabas parkā „Piejūra”.

Dabas parks „Piejūra” tika izveidots 1962.gadā, jūras piekrastes posmā no Vecāķiem līdz Gaujas grīvai. 1999.gada dabas parku paplašināja no Vakarbuļļiem līdz Inčupei. Tas atrodas Rīgas pilsētas, Carnikavas novada un Saulkrastu novada teritorijā. Dabas parks ir izveidots, lai saglabātu jūras piekrastes dabas vērtības un rekreācijas resursus. Rīgas pilsētas teritorijā galvenās dabas un kultūrvēsturiskās vērtības koncentrējas Vakarbuļļos starp Buļļupi un Lielupi, Daugavgrīvā un Mangaļsalā. Dabas parkā esošie aizsargājami kāpu un mežu biotopi ir arī augstvērtīgi rekreācijas resursi.

Nozīmīgākie faktori, kas apdraud vai tuvā nākotnē var apdraudēt dabas parka vērtības, ir:

- antropogēnā ietekme, izbraukājot, izmīdot un citādi ietekmējot dabiskās ekosistēmas (vāji attīstītais parka labiekārtojums);
- vides piesārņojums;
- pļavu aizaugšana.

Daži no šiem faktoriem joprojām pastāv, bet citi, ņemot vērā to, ka dabas aizsardzības plāna darbības laiks beigsies 2015.gadā, ir no jauna izvērtējami un aktualizējami dabas aizsardzības plāna izstrādes procesā. Dabas parkā Rīgas teritorijā ir ierīkots labiekārtojums apmeklētājiem, Buļļu salā pie peldvietas „Vakarbuļļi” - autostāvvietas. Vecāķos, Daugavgrīvā un Vakarbuļļos dabas parka teritorijā ir peldvietas¹⁵. Dabas parka teritorija ir iecienīta atpūtas vieta vasarā rīdniekiem un tās viesiem, jo pludmales un piekrastes teritorijas Mangaļu pussalā un Buļļu salā atrodas salīdzinoši tuvu pilsētas centram, tajās ir iespējams nokļūt ar pilsētas sabiedrisko transportu. Tādēļ apmeklētājiem nepieciešamās infrastruktūras izveide un uzturēšana, vienlaikus ar tās attīstību nodrošinot piekrastes dabas vērtību saglabāšanu, dabas parkā ir aktuāla. Jānorāda, ka dati par dabas parka apmeklētāju skaitu, tostarp pilsētas viesu, tūristu skaitu, līdz šim nav apzināti. Lai plānotu atbilstošus tūrisma infrastruktūras, kā arī dabas aizsardzības pasākumus, viens no dabas aizsardzības plānā izstrādē risināmiem jautājumiem ir pašreizējo apmeklētāju plūsmu un pieļaujamo antropogēno slodzi izpēte.

¹⁵ Noteiktas MK 10.01.2012. noteikumos Nr.38 „Peldvietas izveidošanas un uzturēšanas kārtība”

Dabas liegums „Vecdaugava” izveidots, lai saglabātu Daugavas senajai deltai raksturīgas retas un izzūdošas augu sabiedrības, kā arī putnu ligzdošanas vietas. Tā ir nozīmīga klaju iekšzemes kāpu un jūrmalas pļavu aizsardzības teritorija, lielākā jūrmalas armērijas *Armeria maritima* atradne Latvijā, kā arī nozīmīga putnu ligzdošanas vieta.

Nozīmīgākie faktori, kas apdraud vai tuvā nākotnē var apdraudēt dabas lieguma vērtības, ir:

- nesakārtota rekreācijas infrastruktūra un taku tīkls;
- piegružošana ar sadzīves atkritumiem;
- pastaigas ar suņiem teritorijā putnu ligzdošanas laikā;
- Audupes piesārņojums ar notekūdeņiem;
- aizaugšana ar niedrēm, parasto vīgriezi un grīšļiem.

Dabas liegumu ietekmējošie faktori ir no jauna izvērtējami, izstrādājot dabas aizsardzības plānu nākamajam apsaimniekošanas periodam. Plānā jānosaka pasākumi dabas vērtību labvēlīga statusa nodrošināšanai.

Dabas liegums „Jaunciems” izveidots, lai aizsargātu retas augu un dzīvnieku sugas, biotopus, kultūrvēsturiskas ainavas un nodrošinātu iedzīvotājus ar rekreācijai un izglītībai piemērotām vietām pilsētvīdē. Teritorija ir nozīmīga Ķīšezera palienes pļavu biotopu, kā arī ūdensputnu ligzdošanas un barošanās vietu aizsardzībai.

Nozīmīgākie faktori, kas apdraud vai tuvā nākotnē var apdraudēt dabas lieguma vērtības, ir:

- ar biogēnajām vielām bagātu ūdeņu ielūde vējuzplūdu laikā no Daugavas un Rīgas jūras līča, kā arī no Langas un Juglas upes, kas paātrina ezera eitrofikāciju, aļģu ziedēšanu un ezera aizaugšanu, gan arī citas dzīvajiem organismiem kaitīgas ķīmiskas vielas. Ūdens kvalitātes pasliktināšanās var negatīvi ietekmēt ūdensdzīvnieku populācijas un ūdensputnu barības bāzi. Ezeru vēl joprojām negatīvi ietekmē dūņās uzkrājies vēsturiskais ķīmiskais piesārņojums, kas tiek pakāpeniski izskalots ūdenī;
- nekontrolēta rekreācija, infrastruktūras un kontroles trūkums, kas negatīvi ietekmē piekrastes biotopus, aktīva pārvietošanās ar laivām Ķīšezērā makšķerēšanas sezonā rada traucējumus lielajiem ūdensputniem;
- ezera piekrastes, pļavu un mežaudžu piesārņošana ar sadzīves atkritumiem;
- pļavu regulāras pļaušanas pārtraukšana, ar pļavu biotopiem saistīto augu sugu stāvokļa pasliktināšanās;
- orhideju dzimtas augu plūķšana komerciālām vajadzībām;
- dižkoku un aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu dzīvotņu uzturēšanai nepieciešamo apsaimniekošanas pasākumu neveikšana.

Dabas liegumu ietekmējošie faktori šim dabas liegumam ir aktualizējami, izstrādājot jauno dabas aizsardzības plānu.

Dabas liegums „Krēmeri” izveidots, lai saglabātu putniem nozīmīgu ligzdošanas vietu Rīgas pilsētā. Pagājušā gadsimta astoņdesmito gadu beigās un deviņdesmito gadu sākumā tajā konstatētas deviņas aizsargājamas putnu sugas, tostarp lielā ķīra (300–400 pāri) kolonija. Vairums no tām 2005.gadā teritorijā vairs nav konstatētas. Teritorijā konstatētas divas Latvijā un ES aizsargājamas putnu sugas – lielais dumpis *Botaurus stellaris* un niedru lija *Circus aeruginosus* un viena Latvijā īpaši aizsargājama suga – Seivi ķauķis *Locustella luscinioides*. Atbilstošas apsaimniekošanas trūkums un teritorijas aizaugšana ar krūmiem, niedrēm, piesārņošana ar sadzīves atkritumiem un būvgružiem ir galvenie faktori, kuri būtiski samazinājuši teritorijā sastopamo putnu sugu skaitu un daudzveidību.

Nozīmīgākie faktori, kas apdraud vai tuvā nākotnē var apdraudēt dabas lieguma vērtības, ir:

- putnu dzīvotnēm nepieciešamo apsaimniekošanas pasākumu neveikšana;
- nelikumīga atkritumu izgāšana;
- svešzemju augu sugu izplatīšanās;
- esošas un potenciālas rūpnieciskās apbūves teritorijas tieši blakus dabas liegumam.

Mikroliegumi

Rīgas pilsētas teritorijā ir izveidoti 12 mikroliegumi ar kopējo platību 34,5 ha. Mikroliegumi ir izveidoti skujkoku meža biotopa (trīs), slapja melnalkšņu meža biotopa (viens), zilganās molīnijas pļavu biotopa

(viens), jūrmalas pļavu biotopa (viens), lapkoku praulgrauža (trīs), garlūpas racējlapsenes (divi) un jumstiņu gladiolas (viens) aizsardzībai. Pieci no mikroliegumiem atrodas Piejūras dabas parka teritorijā.

Dižkoki

Pēc MK 16.03.2010. noteikumu Nr.264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” stāšanās spēkā tika koriģēta RD datubāze – daudzi vietējas nozīmes dižkoki kļuva par valsts nozīmes dižkokiem (melnalkšņi, ozoli, priedes, liepas).

RD PAD datubāzē ir reģistrēti 968 dižkoki, no kuriem 304 ir valsts nozīmes dižkoki, bet 664 – vietējas nozīmes dižkoki.

Īpaši aizsargājamās sugas un biotopi

Rīgas pilsētas teritorijā nozīmīgās platībās ir sastopami Latvijā un ES aizsargājami biotopi. Fragmentāra aizsargājamo sugu un biotopu apsekošana un kartēšana Rīgas pilsētas teritorijā ir veikta daudzu projektu, plānojumu un zinātnisku darbu izstrādes ietvaros, taču visu iegūto datu apkopošana vienotā datubāzē un datu aktualizācija nav veikta. Tādējādi informācija par aizsargājamo sugu un biotopu sastopamību un sastopamības dinamiku Rīgas pilsētas teritorijā nav pilnīga¹⁶.

Salas

No bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas viedokļa nozīmīgas teritorijas ir Daugavas salas, kas atrodas ārpus Rīgas vēsturiskā centra. Žurku sala ir nozīmīga teritorija putnu aizsardzībai. Bioloģiski vērtīgas teritorijas atrodas arī savstarpēji savienotajās Kundziņsalā, Rutku salā un Kurpnieksalā.

Pļavas

Bioloģiski vērtīgas pļavas ir Mazās Juglas kreisajā krastā pie Rīgas pilsētas administratīvajām robežām. No daudzveidības viedokļa nozīmīgi kāpu smiltāji ar bagātu veģetāciju atrodas teritorijā starp Ziepniekkalna ielu, Ceraukstes ielu un Šautuves ielu un uzņēmumu „Bišumuiža”. Šeit sastopams Latvijā un Eiropā aizsargājams biotops – klajas iekšzemes kāpas un iesirmās kāpsmildzenes *Corynephorys canescens* pļavas (2330), konstatētas Latvijā īpaši aizsargājamas augu sugas. Pļavās bijušā Rumbulas lidlauka teritorijā konstatēta Latvijā īpaši aizsargājama auga – ārstniecības brūnvāļītes atradne¹⁷.

Bioloģiski nozīmīgas ir arī Spilves pļavas. Tā ir nozīmīga teritorija gan putnu, gan augu aizsardzībai - augu sugu un biotopu daudzveidības ziņā nozīmīgākā ir lidlauka teritorijas pļava.

Piekraste

Rīgā liela bioloģiskā daudzveidība sastopama Baltijas jūras piekrastes daļā, kur konstatēti 9 Latvijā īpaši aizsargājami biotopu veidi un 13 Eiropas nozīmes biotopi. Piekrastē atrodas smilšainas pludmales, embrionālās kāpas (Eiropas nozīmes biotops 2110), priekškāpas (2120), pelēkās kāpas (2130*), mežainās jūrmalas kāpas (2180) un Eiropā un Latvijā aizsargājamas pļavas¹⁸.

2.10. Ainavas

Rīgas ainavu raksturo Eiropas mērogā unikālas ainavas vērtības, ko galvenokārt nosaka Rīgas vēsturiskais centrs un tā siluets Daugavas labajā krastā, kā arī skatu perspektīvas pāri Daugavai, kas veido Rīgas ainavas centrālo asi. Ne mazāk nozīmīga ir Rīgas dabas un kultūrvēsturiskās ainavas daudzveidība ar tās unikālajiem un tipiskajiem elementiem, kā arī katrai Rīgas apkaimei piemītošais īpašais vietas raksturs.

Pilsētvides kvalitātes nodrošināšanai īpaši nozīmīgas ir Rīgas zaļās teritorijas, kas veido pilsētas ainavas un bioloģisko daudzveidību, mikroklīmatu, nodrošina ekoloģiskos procesus, kā arī iedzīvotāju atpūtas un izglītošanās iespējas.

¹⁶Avots: Rīgas vides programma 2011.–2017.gadam

¹⁷ Rīgas teritorijas plānojums 2006-2018.gadam. Ietekmes uz vidi stratēģiskā novērtējuma Vides pārskats

¹⁸ Rīgas teritorijas plānojums 2006-2018.gadam. Ietekmes uz vidi stratēģiskā novērtējuma Vides pārskats

Unikālās Rīgas ainavas

Par unikālu uzskatāma ainava, kas ir vienīgā, viena no nedaudzajām vai arī vislabāk saglabāta šāda tipa ainava noteiktā telpiskā mērogā – pilsētā, valstī, reģionā, Eiropā, pat pasaulē. Rīgu raksturo Eiropas un Baltijas jūras reģiona mērogā unikālas ainavas ar augstu kultūrvēsturisko vērtību (skat. 2.2.tabulu).

2.2.tabula

Rīgas ainavas, kas novērtētas kā unikālas Eiropas vai Baltijas reģiona mērogā

Eiropas nozīmes unikālās ainavas	Baltijas reģiona nozīmes unikālās ainavas
<ul style="list-style-type: none">• Vecpilsētas ainava• Centrāltirgus paviljonu ainava (pasaulē vienīgā dirižabļu angāru ainava)• Jūgendstila arhitektūras ainava (Alberta iela)• Balasta dambja apbūves ainava• Brāļu kapu ainava• Etnogrāfiskā brīvdabas muzeja ainava	<ul style="list-style-type: none">• Kanālmalas apstādījumu ainava• 18.–19.gs. koka apbūves ainava (Kalnciema ielas apkārtnē)• Daugavgrīvas cietokšņa ainava• Sarkano Spīķeru ainava• Ainava Mežaparka dzīvojamās apbūves priežu mežā• Rīgas 1.slimnīcas apbūves ainava• Rīgas Meža kapu ainava (1. un 2.Meža kapi, Raiņa kapi)

Avots: „Rīgas pilsētas ainavu teritoriju izdalīšana, analīze un novērtēšana”, 2010.g., LU ĢZZF

Tipiskās Rīgas ainavas

Tipiskas pilsētas ainavas atspoguļo pilsētas attīstības procesus, laikmetu, pilsētai raksturīgo arhitektūru, plānošanas risinājumus, kā arī specifiskos dabas apstākļus. Saglabājot pilsētai tipiskas ainavas, tiek saglabāta tās vēsturiskā seja un autentiskums.

Par izcilākajām Rīgai tipiskajām dabas ainavām¹⁹ atzītas apmežotās kāpas Buļļupē, Bolderājā, Jaunciemā un Mangaļsalā, melnalkšņu audzes Mārupītes applūstošajās palienēs un Daugavas piekrastē pie Maskavas ielas, Mazās Juglas, Lielupes un Buļļupes palieņu pļavas, kā arī Ķīšezera un Juglas ezera ainavas.

Cilvēka veidotās tipiskās kultūrvēsturiskās un dabas ainavas ir Rīgas parki (Dzegužkalna parks, Viesturdārzs, Arkādijas parks, Māras diķa apstādījumi, Uzvaras parks, Ziedoņdārzs un Grīziņkalna parks), kur, pateicoties G.Kūfaltam, A.Zeidakam un K.Baronam, izveidojies īpašs, Rīgas pilsētai raksturīgs dārzu un parku dizains.

Tāpat kultūrvēsturiska nozīme ir Rīgas mežaparku ainavām (Mežaparks, Šmerļa mežaparks, Juglas mežaparks, Biķernieku mežaparks, Anniņmuižas mežaparks, Imantas mežaparks, Bābelītes ezers un priežu mežs), kapsētu ainavām (Matīsa kapi, Miķeļa kapi, Lāčupes kapi un Mārtiņa kapi), kā arī kādreizējo piepilsētas muižu ainavām, kas saglabājušas pat 17.gs. vidus plānojuma iezīmes.

Izteismīgi industriālās ainavas piemēri Rīgā ir gāzes rezervuāru ainava Matīsa ielā, ūdenstorņu ainavas Matīsa ielā, Alīses ielā un Čiekurkalnā, vēsturisko tramvaju depo ainavas, rūpnīcas „Latvijas balzams” ainava, bijusī „Kymmell” alus darītavas ainava, bijusī Rauga fabrikas ainava, Valmieras ielas industriālā ainava, kā arī Lienas ielas un Bruņinieku ielas industriālā ainava. Rīgai tipiskas, autentiskas ielu ainavas, kas raksturo pilsētas attīstības vēsturi, galvenokārt atrodamas vēsturiskajā centrā un Pārdaugavā. Nozīmīgākās šāda veida ainavas vērojamas Slokas ielā, Vienības gatvē, Matīsa ielā, Miera ielā, Brīvības gatvē, Maskavas ielā (bruģētajā daļā), Āgenskalna ielā un Baložu ielā.

Rīgai tipisko publisko būvju un telpu ainavu kategorijā iekļaujamas 15 baznīcu ainavas, LU Botāniskā dārza ainava, Zinātņu akadēmijas augstceltnes ainava, Dailes teātra ainava, VEF Kultūras pils un Kultūras pils „Ziemeļblāzma” ainava, kā arī vairākas skolu un slimnīcu ainavas.

Pie vēsturiskās jauktas apbūves ainavas var pieminēt, piemēram, Centra un Bulvāru loku apbūves ainavas, Torņakalna, Āgenskalna, Grīziņkalna, Ķīpsalas, Kundziņsalas, Bolderājas vēsturiskās apbūves ainavas, Maskavas priekšpilsētas u.c. ainavas.

Daudzstāvu dzīvojamās apbūves ainavas raksturo padomju laika dzīvojamo ēku apbūves tradīcijas. Ainaviski un ekoloģiski vērtīgākie šāda tipa apbūves piemēri atrodami Imantā un Zolitūdē, kur vietām saglabāti dabiski ekosistēmu fragmenti, ko veido melnalkšņu un priežu puduri. Balstoties uz apbūves

¹⁹ „Rīgas pilsētas ainavu teritoriju izdalīšana, analīze un novērtēšana”, 2010.g., LU ĢZZF

telpiskās kompozīcijas autentiskumu un dabiskās ainavas elementu klātbūtni, ir izdalītas 14 Rīgai tipiskas daudzstāvu apbūves ainavas.

Ģimenes māju un mazstāvu dzīvojamās apbūves ainavas Rīgā ir ļoti daudzveidīgas un nesen veidojušās, tādēļ ir grūti definēt Rīgas pilsētai īpaši raksturīgās šī veida ainavas. Kā tipiskākās novērtētas Bierīņu, Imantas, Bergū, Dārziema, Mangaļu, Vecāķu un Pleskodāles ģimenes māju apbūves ainavas.

Ainavu aizsardzības problēmas

Ekoloģiski nozīmīgu un Rīgai tipisku dabas ainavu aizsardzībā ir šādi izaicinājumi:

- ļoti zems mežaparku un mežu labiekārtojuma līmenis, tāpēc vērojama intensīva augsnes nobradāšana, kas atkailina koku saknes un rada augsnes eroziju, kavē meža dabīgo atjaunošanos. Šī tendence ir īpaši izteikta Mežaparkā, Imantas, Anniņmuižas un Biķernieku mežaparkos. Rīgas mežos vērojams arī relatīvi augsts piesārņojums ar sadzīves atkritumiem. Zemā labiekārtojuma līmeņa dēļ pilsētas mežaparki un meži netiek pienācīgi izmantoti iedzīvotāju atpūtai;
- Daugavas krastmalu zemā estētiskā kvalitāte un labiekārtojuma līmenis posmos no Daugavas grīvas līdz Ķīpsalai un no Akmens tilta līdz Dārziņiem. Daudzviet krastmalas pārpurvojas un aizaug ar krūmiem, kā arī ir piesārņotas ar sadzīves atkritumiem, kas samazina to estētisko un ekoloģisko kvalitāti. Savukārt krastmalu apbūvēšana un transportbūves vietām ierobežo iedzīvotāju pārvietošanās iespējas. Daugavas krastmalas ainaviskajai attīstībai nav vienotas koncepcijas.

Cilvēka veidoto kultūrvēsturisko un dabas ainavu aizsardzību ietekmē šādas problēmas:

- daudzos parkos ir zems labiekārtojuma līmenis, atsevišķi labiekārtojuma elementi ir nolietotojušies vai neatbilst mūsdienu prasībām. Ir izteikts sabiedrisko tualešu trūkums un to kvalitāte neatbilst higiēnas prasībām. Lielākajā daļā parku ir zemas kvalitātes zāliens, kas netiek regulāri nopļauts;
- daudzviet pilsētas parkos un kapsētās koki ir pārauguši, kā arī iesējušies pašsējā vai iedzīvotāju stādīti, izjaucot parku un kapsētu kopējo kompozīciju;
- kapsētas netiek pietiekami apsaimniekotas – daudzviet to žogi ir sliktā tehniskajā stāvoklī, kapu paplašināšana tiek veikta haotiski, bez apstādījumu projektiem, nav pilnībā atrisināts jautājums par atkritumu savākšanu, kapsētās ir zems drošības līmenis, slēgtās kapsētas ilgstoši netiek koptas;
- daudzviet vērojama zema ģimenes dārziņu estētiskā kvalitāte (nepiemērotu materiālu izmantošana žogiem un dārza mājiņām), kā arī pamesti dārziņi, tādējādi veidojas degradēta un sociāli nedroša vide.

Attiecībā uz Rīgai tipiskām kultūrvēsturiski nozīmīgajām ainavām ir minamas šādas problēmas:

- kultūrvēsturisko ēku sliktais tehniskais un vizuālais stāvoklis;
- publiskās ārtelpas zemā estētiskā kvalitāte un neatbilstība vēsturiskajai situācijai;
- pie publiskajām būvēm daudzviet izveidotas plašas, videi nedraudzīgas auto novietnes;
- ielu ainavas degradē sliktā seguma kvalitāte, nepietiekami regulāri apkopti ielu apstādījumi, daudzviet zāliena joslas gar ielu tiek izmantotas par autotransporta novietnēm. Apstādījumus gar ielām nelabvēlīgi ietekmē ielu kaisīšana ar sāli un atmosfēras piesārņojums. Ielu rekonstrukcijas projektos ne vienmēr ir iekļauta apstādījumu saglabāšanas un rekonstrukcijas sadaļa, kas kompleksi risinātu funkcionālās, ekoloģiskās un estētiskās problēmas;
- jaunā apbūve daudzviet neatbilst kultūrvēsturisko ainavu raksturam, kompozīcijai un stilam.

Daudzstāvu dzīvojamās apbūves ainavas negatīvi ietekmē šādi faktori:

- daudzstāvu ēku iekšpagalmiem ir dažāda īpašumu piederība, tāpēc pietrūkst vienotu konceptuālu risinājumu pagalmu apsaimniekošanai. Daudzviet ielu un celiņu tehniskā kvalitāte ir ļoti zema, zems pagalmu labiekārtojuma līmenis;
- vērojama izteikta ēku fasāžu elementu (logu, durvju, balkonu, lodžiju) apdares nesaskaņotība un zemā kvalitāte.

2.3.tabula

Pilsētas teritorijas un dabas resursu SVID analīze

Pilsētas teritorija un dabas resursi		Mērogs ²⁰			
SVID	Raksturojums	V	R	N	S
S	Stratēģiski izdevīgs ģeogrāfiskais novietojums – Latvijas valsts un Baltijas centrālā pilsēta				X
	Daugava kā pilsētas telpiskais mugurkauls	X			
	Jūras tuvums, daudz ūdensmalu		X		
	Salīdzinoši lielas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju platības			X	X
	Daudzi vietējas nozīmes dižkoki ir valsts nozīmes dižkoki (melnalkšņi, ozoli, priedes, liepas)			X	
	Rīgas teritorijā nozīmīgās platībās ir sastopami Latvijā un ES aizsargājami biotopi				X
	Bioloģiski vērtīgas pļavas ir Mazās Juglas kreisajā krastā, bioloģiski nozīmīgas ir arī Spilves pļavas	X			
	Daudzveidīgi kāpu smiltāji ar bagātu veģetāciju atrodas teritorijā starp Ziepniekkalna ielu, Ceraukstes ielu un Šautuves ielu un uzņēmumu „Bišumuiža”	X			
	Liela bioloģiskā daudzveidība sastopama Baltijas jūras piekrastes daļā	X			
	Ainavas, kas novērtētas kā unikālas Eiropas vai Baltijas reģiona mērogā				X
	Pilsētas attīstības plānošanā arvien lielāka uzmanība tiek pievērsta pilsētas apkaimēm	X			
	Daudzveidīga teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana	X			
	Labvēlīgi un nosacīti labvēlīgi celtniecības apstākļi raksturīgi pilsētas centrālajā daļā, Pārdaugavā, Bolderājā, Imantā, Mārupē, Juglā, Šķirotavā u.c.	X			
V	Starp jūru un pilsētu atrodas dabas parks „Piejūra”, kura dabas aizsardzības plānā nav paredzēta piekrastes izmantošana atpūtai	X			
	Dabas parku labiekārtojuma trūkums	X			
	Daudzviet krastmalas pārpurvojas un aizaug ar krūmiem, kā arī tiek piesārņotas ar sadzīves atkritumiem	X			
	Pilsētā veidojas „siltuma salas” – temperatūras atšķirības starp intensīvi apbūvēto pilsētas centru un salīdzinoši zaļāko perifēriju	X			

²⁰ V - vietējais mērogs; R - reģionālais mērogs; N - nacionālais mērogs; S - starptautiskais mērogs

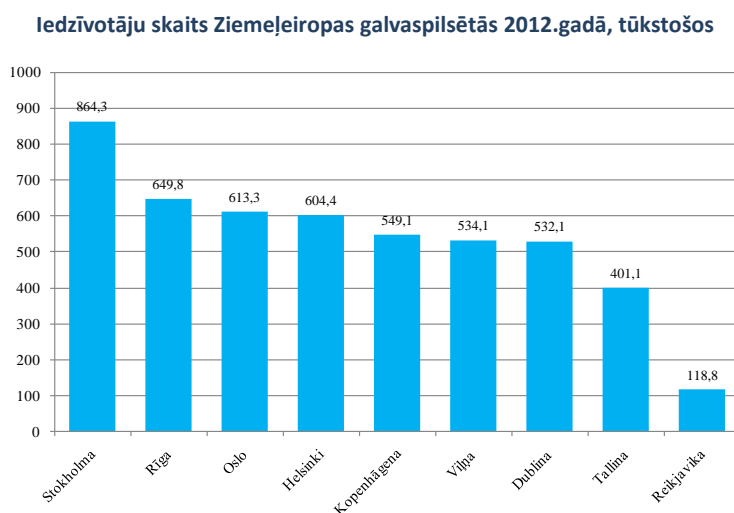
	Rīgas teritorijai ir raksturīgi slikti drenāžas apstākļi, attīstās augšņu glejošanās procesi	X			
	Augsnes piesārņojums ar smagajiem metāliem un naftas produktiem bijušajās rūpniecības teritorijās un izgāztuvēs	X			
	Augsnes piesārņojums ar NaCl ielu apstādījumos	X			
	Augsnes erozija mežos un mežaparkos	X			
	Daugavas ielejā un kūdras iegulu izplatības rajonos ir nelabvēlīgi celtniecības apstākļi	X			
	Celtniecību un būvju ekspluatāciju negatīvi ietekmē karsta procesu izpausmes Salaspils svītas devona pamatiežu izplatības robežās (Imanta, Ķengarags, teritorija ap Talsu ielu u.c.)	X			
	Daudzu ainavu kvalitāte			X	
I	Stiprināt apkaimju identitāti	X			
	Daugavas salās saglabāt bioloģisko daudzveidību	X			
D	Dabas parku vērtību apdraudējums: antropogēnā ietekme, izbraukājot, izmīdot un citādi ietekmējot dabiskās ekosistēmas, nepieciešamo apsaimniekošanas pasākumu neveikšana, svešzemju augu sugu izplatīšanās, piesārņojums ar sadzīves atkritumiem, notekūdeņu iepludināšana, esošas un potenciālas rūpnieciskās apbūves teritorijas tieši blakus dabas liegumam	X			

3. IEDZĪVOTĀJI

Saskaņā ar CSP datiem 2013.gada sākumā Rīgā bija 643,6 tūkst. iedzīvotāju. Pēc iedzīvotāju skaita Rīga ir izteikti lielākā Latvijas pilsēta. Rīgas iedzīvotāju skaita īpatsvars Latvijas iedzīvotāju kopskaitā pēdējos gados veido ~32% no visiem valsts iedzīvotājiem.

Rīga ir lielākā pilsēta Baltijas valstīs, kā arī viena no lielākajām starp Ziemeļeiropas metropolēm²¹. 2012.gadā Rīga ierindojās otrajā vietā starp Ziemeļeiropas galvaspilsētām (skat. 3.1.attēlu).

3.1.attēls

Avots: Nacionālie statistikas dienesti

3.1. Iedzīvotāju skaits un tā izmaiņas

2011.gadā veiktās tautas skaitīšanas rezultāti ieviesa korekcijas līdz šim izmantotajos rādītājos par iedzīvotāju skaitu gan Latvijā, gan Rīgā. Tā, piemēram, Rīgā pēc tautas skaitīšanas rezultātiem koriģētais iedzīvotāju skaits 2011.gadā bija 659,4 tūkst., kas ir par 6% mazāk, nekā tika uzskatīts pirms tautas skaitīšanas.

Kopš pagājušā gadsimta deviņdesmitajiem gadiem Rīgā, tāpat kā Latvijā, ir vērojama pakāpeniska iedzīvotāju skaita samazināšanās. 1990.gada sākumā Latvijā bija gandrīz 2,7 milj. iedzīvotāju, bet 2013.gada sākumā nedaudz vairāk nekā 2 milj., kas nozīmē, ka kopējais valsts iedzīvotāju skaits ir samazinājies par 24,2%. Rīgā šīs negatīvās tendences vairāk nekā divdesmit gadu periodā ir vēl izteiktākas – no 1990. līdz 2013.gadam iedzīvotāju skaits Rīgā samazinājies par 29,3%. Labāka situācija ir Pierīgā, kur 1990.–2013.gadā iedzīvotāju skaits ir samazinājies tikai par 2,5%. Var secināt, ka Rīgā, līdzīgi kā citās lielpilsētās, ir sasniegta tā attīstības pakāpe, kad iedzīvotāju koncentrēšanos pilsētas centrā nomaina paplašināšanās jeb aglomerācijas veidošanās un iedzīvotāju blīvuma palielinājums tuvējās, no centra ērti sasniedzamās piepilsētas teritorijās.

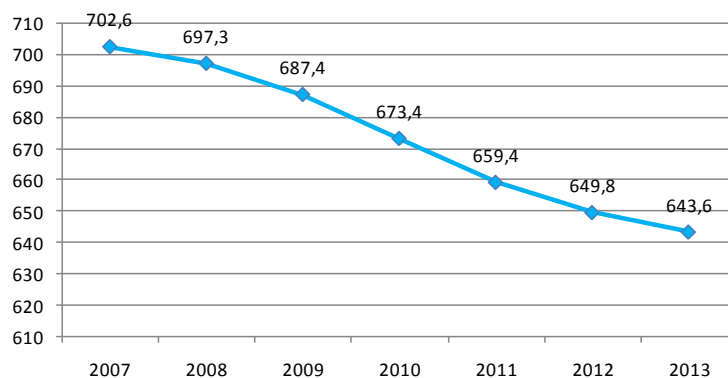
Pēc jaunākajiem tautas skaitīšanas datiem 2013.gadā iedzīvotāju skaits Rīgā aizvien turpināja samazināties līdz 643,6 tūkst. Pēdējo astoņu gadu laikā (2006.–2013.gadā) Rīgas iedzīvotāju skaits kopumā samazinājies par 9%, kas ir līdzīgi kā visā valstī kopumā.

Saglabājoties šādai iedzīvotāju skaita izmaiņu tendencei, paredzams (skat. 3.2.attēlu), ka Rīga savu starptautisko pozīciju pēc iedzīvotāju skaita varētu zaudēt, jo Rīgā iedzīvotāju skaits samazinās pretstatā tādām Ziemeļeiropas galvaspilsētām kā Oslo, Stokholma, Helsinki, kur iedzīvotāju skaits turpina palielināties.

3.2.attēls

Iedzīvotāju skaits Rīgā (tūkstošos) 2006.–2013.g.*

²¹Avots: pēc ANO definīcijas

*Pārrēķins pēc 2011.gada tautas skaitīšanas rezultātiem
Avots: www.sus.lv, CSP

Iedzīvotāju skaits Rīgā samazinās gan negatīva dabiskā pieauguma, gan negatīvas migrācijas ietekmē.

Atšķirībā no vidējiem rādītājiem valstī un Rīgā, Pierīgas reģiona iedzīvotāju skaits no 2006.gada līdz 2013.gadam ir palielinājies (par 3588), kas norāda uz Pierīgas kā dzīvesvietas pievilcību, Rīgai saglabājoties kā darba, mācību un atpūtas vietai. Tādējādi Rīgā, līdzīgi kā citu valstu lielākajās pilsētās, ir izveidojusies aglomerācija.

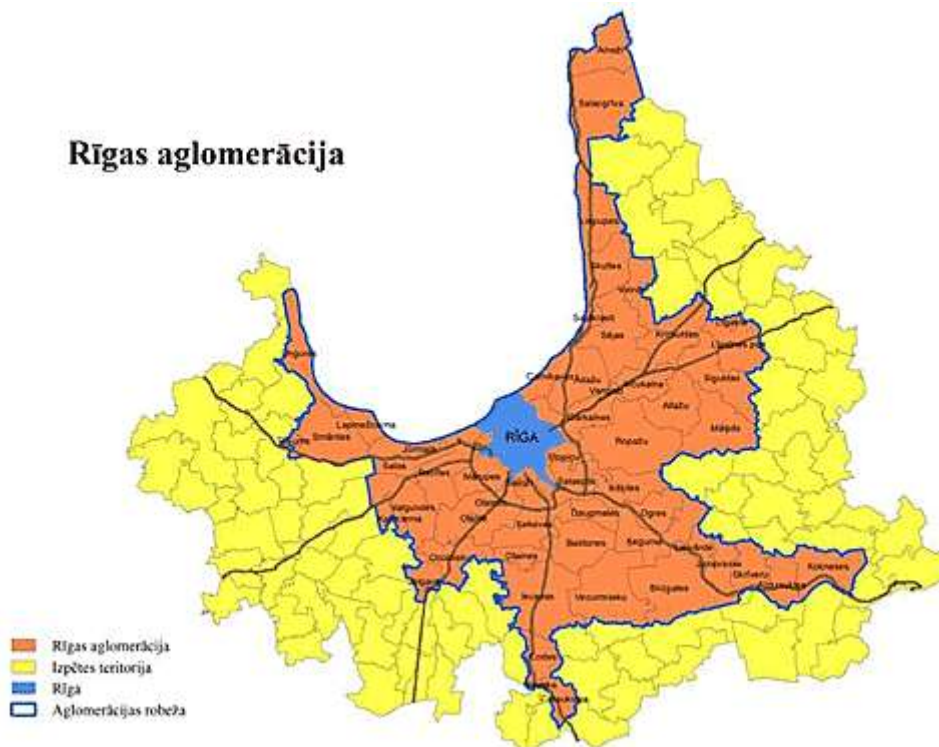
Rīgas aglomerācija

Iedzīvotāji no pilsētas aglomerācijas ikdienā dodas uz Rīgu darba, mācību u.c. nolūkos. 2004.gadā Rīgas aglomerācijas teritorija aizņēma 6983,8 km², tajā dzīvoja 1,15 milj. iedzīvotāju²². Pēdējo gadu sociālekonomiskās izmaiņas valstī ir ieviesušas korekcijas arī aglomerācijas teritorijā un iedzīvotāju skaitā. Atbilstoši 2012.gadā veiktajam pētījumam²³ Rīgas aglomerācija aizņem 7297,6 km² (skat. 3.3.attēlu) ar 1,17 milj. iedzīvotāju, tā ir palielinājusies par 423,08 km² un 0,02 milj. iedzīvotāju.

3.3.attēls

Rīgas aglomerācijas robežas

Rīgas aglomerācija

²² Avots: „Rīgas aglomerācijas robežu noteikšana”, SIA „CTB”, Rīga, 2004.g.

²³ Avots: „Rīgas aglomerācijas robežu precizēšana”, LU ĢZZF, Rīga, 2012.g.

Avots: „Rīgas aglomerācijas robežu precizēšana”, LU ĢZFF, Rīga, 2012.g.

Teritoriālajā ziņā Rīgas aglomerāciju papildinājis Salacgrīvas novada (637,6 km²), Birzgales pagasta (293,79 km²), kā arī Ceraukstes un Vidrižu pagasta un Līgatnes pilsētas teritorija. Savukārt pie Rīgas aglomerācijas teritorijas 2012.gadā vairs netiek skaitīta daļa Jelgavas novada pagastu – Glūdas, Svētes, Platones un Jaunsvirlaukas pagasts ar kopējo platību 372,46 km². Rīgas aglomerācijā vairs nav iekļauts arī Salgales (agrāk Sidrabenes) un Suntažu pagasts. Reģionālā dalījumā Rīgas aglomerācija vairāk paplašinās Vidzemes virzienā, savukārt sašaurinās Zemgales virzienā.

Iedzīvotāju blīvums un iedzīvotāju skaits Rīgas apkaimēs

Rīgā ir lielākais Latvijā iedzīvotāju blīvums. 2012.gadā iedzīvotāju blīvums Rīgā bija 2139,7 iedzīvotāji uz vienu km² teritorijas. Pilsētas iedzīvotāju skaitam samazinoties, samazinās arī iedzīvotāju blīvums, un laikā no 2009.gada līdz 2012.gadam tas ir samazinājies par 191,7 iedzīvotājiem uz vienu km² teritorijas, taču tas ir ievērojami augstāks nekā jebkurā citā valsts pilsētā.

Iedzīvotāju izvietojums Rīgā ir nevienmērīgs (skat. 3.4.attēlu). Apkaimju līmenī visvairāk iedzīvotāju dzīvo padomju laika daudzdzīvokļu ēku mikrorajonos – Purvciemā (62053 iedzīvotāji), Ķengaragā (53 352) un Imantā (49 698). Lai gan daudzi īres nami tiek izmantoti citam nolūkam (t.sk. veikali un biroju telpas), Centra apkaimē joprojām dzīvo salīdzinoši daudz (ap 30 tūkst.) iedzīvotāju.

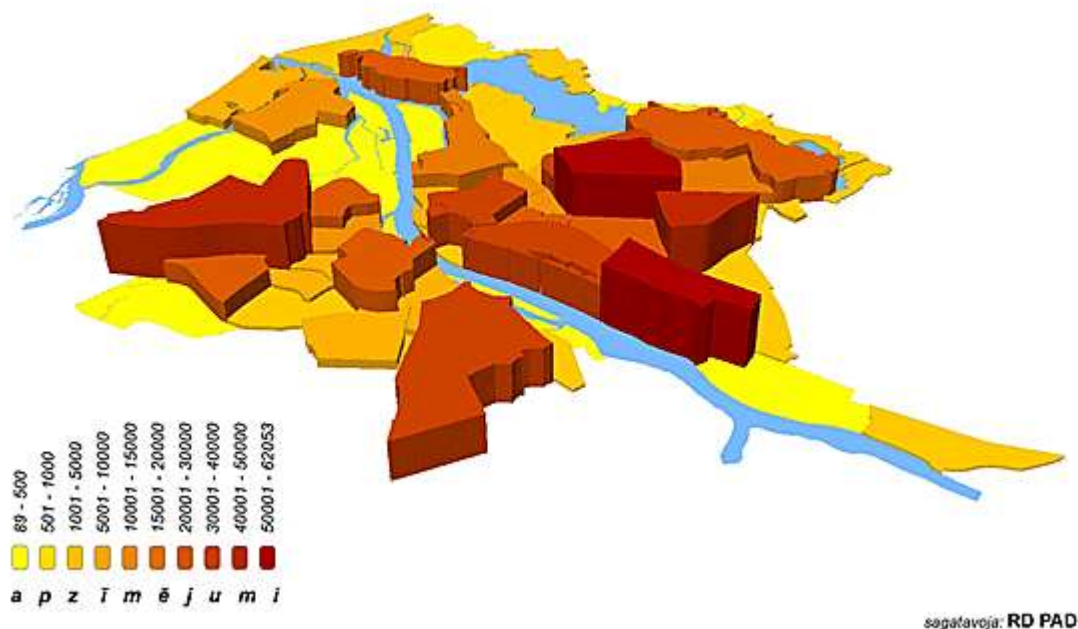
Vismazāk iedzīvotāju dzīvo tādās mazapgūtās apkaimēs kā Mūkupurvs, Katlakalns un Spilve (89). Lai gan mazāk par 100 deklarētiem iedzīvotājiem ir arī Salās, tomēr šeit novērojamas sezonālās svārstības, jo vasaras mēnešos šīs apkaimes dārziņos uzturas ievērojams skaits rīdzinieku.

Lielākais iedzīvotāju blīvums ir Pļavniekos – gandrīz 16 tūkst. iedzīvotāju uz vienu km², mazākais – neapgūtajās Kleistu un Spilves pļavās – tikai 9–10 iedz./km².

3.4.attēls

Iedzīvotāju skaits Rīgas apkaimēs 2010.gadā

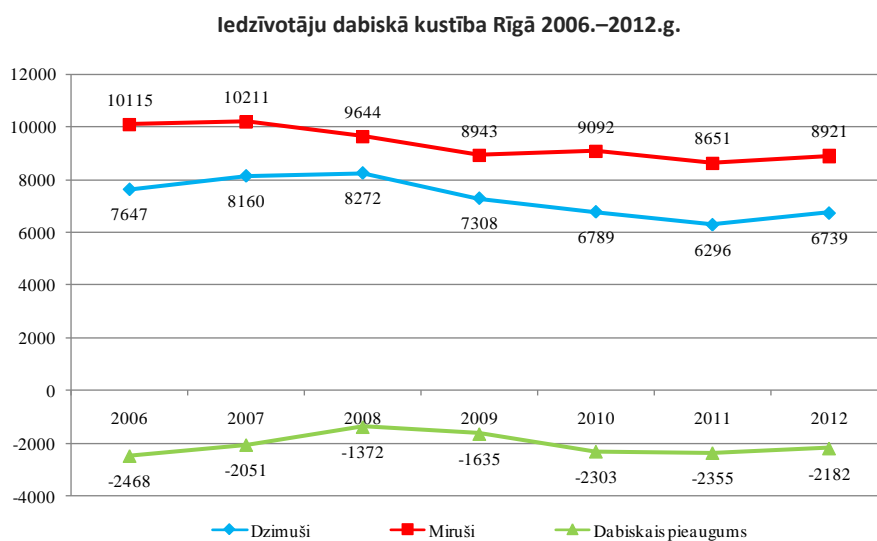
IEDZĪVOTĀJU SKAITS APKAIMĒS, 2010

Avots: RD PAD

Iedzīvotāju dabiskā kustība

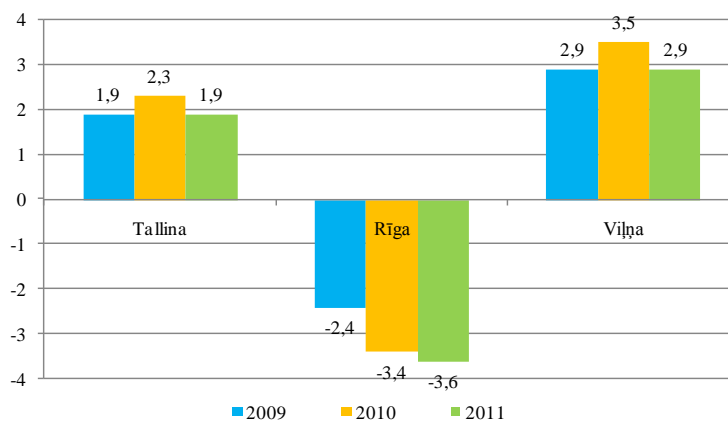
Iedzīvotāju dabiskais pieaugums Rīgā ir negatīvs, mirušo iedzīvotāju skaits pārsniedz dzimušo skaitu (skat. 3.5.attēlu). Līdz 2008.gadam bija vērojams dzimušo skaita pieaugums, bet līdz ar krīzes iesākšanos dzimušo skaits pa gadiem strauji sarucis.

Avots: www.sus.lv, CSP

Starp Baltijas valstu galvaspilsētām Rīga ir vienīgā, kur dabiskais pieaugums ir negatīvs, turklāt šī tendence turpina pasliktināties. Vislabākā šī rādītāja tendence ir Viļņā, kur 2011.gadā uz 1000 iedzīvotājiem dabiskais pieaugums bija 2,9 (skat. 3.6.attēlu).

Dabiskais palielinājums (uz 1000 iedzīvotājiem) Baltijas valstu galvaspilsētās 2009. – 2011.g.

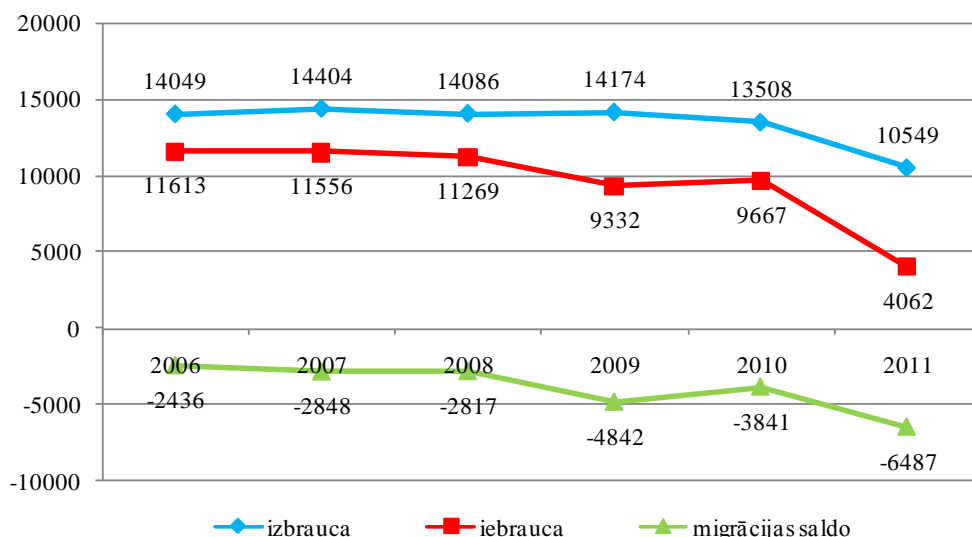

Avots: www.sus.lv, www.stat.gov.lt, „Tallinn Facts & Figures”

Iedzīvotāju mehāniskā kustība

Arī migrācijas saldo jeb atšķirība starp iebraukušajiem un izbraukušajiem iedzīvotājiem Rīgā ir negatīva. Migrācijas dēļ Rīgā laikā no 2006. līdz 2011.gadam iedzīvotāju skaits ik gadu ir samazinājies vēl straujāk nekā negatīvā dabiskā pieauguma dēļ (skat. 3.7.attēlu).

Iedzīvotāju ilgtermiņa kustība Rīgā 2006.–2011.g.

Avots: www.sus.lv, CSP

Emigrācijai laikā no 2006. līdz 2010.gadam ir tendence samazināties. Vidēji divas trešdaļas no visiem iedzīvotājiem emigrē uz Pierīgas reģionu (skat. 3.1.tabulu). Šādu migrācijas virzienu veicina privātmāju un rindu māju ciematu attīstība Pierīgā.

3.1.tabula

Valsts iekšējo ilgtermiņa emigrantu no Rīgas sadalījums pa statistikas reģioniem 2006.–2010.g.

Gads	Kopā	Emigrēja uz reģioniem:				
		Pierīgas	Vidzemes	Kurzemes	Zemgales	Latgales
Migrantu skaits						
2006.	11 352	7971	665	589	1377	750
2007.	12 417	8 822	719	690	1 374	812
2008.	11 806	8 343	720	668	1 277	798
2009.	10 816	7 488	786	666	1 045	831
2010.	9 196	5 842	702	720	1 071	861
Procentos %						
2006.	100	70,2	5,9	5,2	12,1	6,7
2007.	100	71,0	5,8	5,6	11,1	6,5
2008.	100	70,7	6,1	5,7	10,8	6,8
2009.	100	69,2	7,3	6,2	9,7	7,7
2010.	100	63,5	7,6	7,8	11,6	9,4

Avots: CSP

Rīgā imigrējošo iedzīvotāju skaits ir mazāks nekā emigrējošo skaits. Visbiežāk iedzīvotāji imigrē no Pierīgas reģiona – 2010.gadā imigrantu skaits no Pierīgas reģiona bija vairāk nekā puse no kopējā imigrantu skaita uz Rīgu (skat. 3.2.tabulu). Vismazāk imigrantu ir no Vidzemes un Kurzemes reģiona – 2010.gadā aptuveni 11% no katra attiecīgā reģiona.

3.2.tabula

Valsts iekšējo ilgtermiņa imigrantu uz Rīgu sadalījums pa statistikas reģioniem 2006.–2010.g.

Gads	Kopā	Imigrēja uz Rīgu no reģioniem:				
		Pierīgas	Vidzemes	Kurzemes	Zemgales	Latgales
Migrantu skaits						
2006.	10050	3992	1404	1304	1741	1609
2007.	9485	3838	1263	1339	1679	1612
2008.	9357	3744	1239	1260	1590	1534
2009.	7884	3440	1006	984	1330	1124
2010.	8180	4112	922	897	1193	1056
Procentos %						
2006.	100	39,7	14,0	13,0	17,3	16,0
2007.	100	40,5	13,3	14,1	17,7	17,0

2008.	100	40,0	13,2	13,5	17,0	16,4
2009.	100	43,7	12,8	12,5	16,9	14,3
2010.	100	50,3	11,3	11,0	14,6	12,9

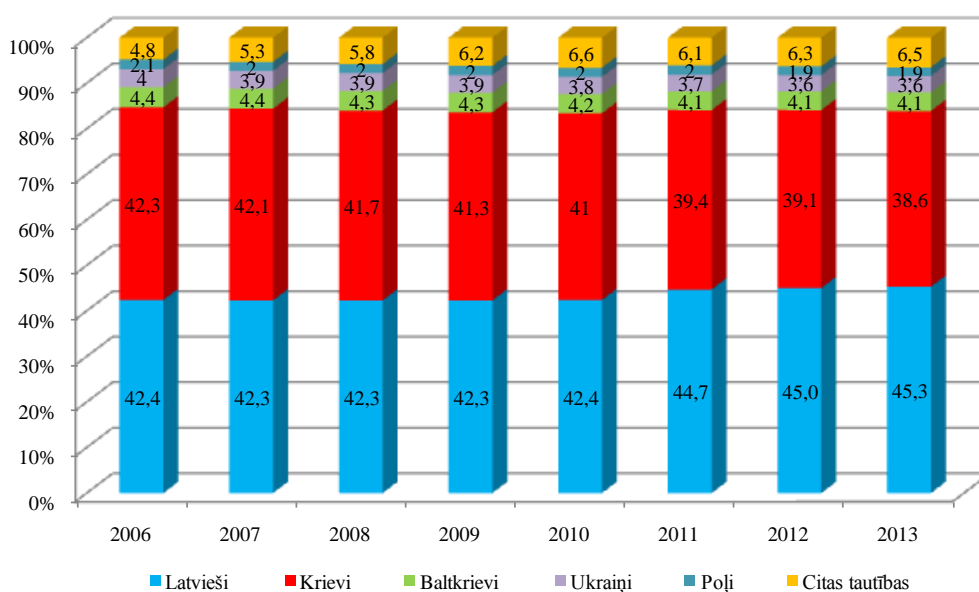
Avots: CSP

3.2. Iedzīvotāju sastāvs

Rīgai raksturīgs daudznacionāls iedzīvotāju sastāvs un, līdzīgi kā visā Latvijā, pilsētā pārsvarā dzīvo latviešu un krievu tautības iedzīvotāji. Latviešu tautības iedzīvotāju Rīgā ir mazāk nekā citu tautību iedzīvotāju kopā, bet pēc īpatsvara tā ir lielākā tautība pilsētā. 2013.gadā iedzīvotāju sastāvs pēc tautībām bija: 45,3% latvieši, 38,6% krievi, 4,1% baltkrievi un 12% citu tautību iedzīvotāji (skat. 3.8.attēlu). Tautas skaitīšanas dati norāda, ka 43,3% pilsētas iedzīvotāju mājās pārsvarā lieto latviešu valodu (Latvijā 62,1%), 55,8% - krievu valodu.

3.8.attēls

Rīgas pastāvīgo iedzīvotāju nacionālais sastāvs (procentos) 2007.–2013.g.

Avots: www.sus.lv, CSP

Salīdzinājumā ar citām Baltijas valstīm Rīgā ir vislielākais cittautību iedzīvotāju īpatsvars. Neraugoties uz to, ka Lietuvā aptuveni 80% no visiem iedzīvotājiem ir lietuvieši, Viļņā lietuviešu ir tikai 52,8%. Starp Baltijas valstu galvaspilsētām vismazāk cittautiešu ir Tallinā, kur igauņi ir 55,4% no kopējā iedzīvotāju skaita.

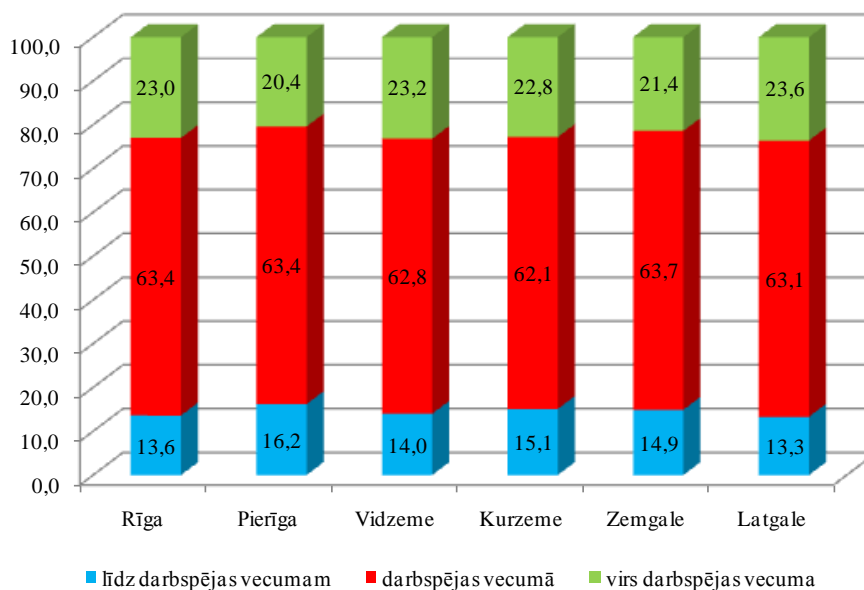
2013.gada sākumā 73% Rīgas iedzīvotāju ir Latvijas pilsoņi (Latvijā 83,5%) un Rīgā ir trešais lielākais nepilsoņu īpatsvars (22,0%) aiz Olaines novada (25%) un Salaspils novada (23,3%).

Demogrāfiskās slodzes²⁴ rādītājs Rīgā 2012.gadā bija 562. Šis rādītājs ir nedaudz mazāks nekā vidēji Latvijā (573). Pēdējos gados demogrāfiskās slodzes līmenis ir nedaudz palielinājies gan Rīgā, gan valstī kopumā.

Salīdzinājumā ar citiem Latvijas reģioniem Rīgā 2013.gadā darbspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvars bija 63,4%, kas ir tādā pašā līmenī kā Pierīgā, bet zemāks nekā Zemgalē (63,7%). Tajā pašā laikā Rīgā ir viens no viszemākajiem iedzīvotāju līdz darbspējas vecumam īpatsvars (13,6%), kas var radīt demogrāfiskās slodzes līmeņa paaugstināšanos nākotnē (skat. 3.9.attēlu).

²⁴Iedzīvotāji līdz darbspējas vecumam un virs darbspējas vecuma uz 1 000 iedzīvotājiem darbspējas vecumā

Pastāvīgo iedzīvotāju galvenās vecuma grupas (procentos) 2013.g.

Avots: CSP

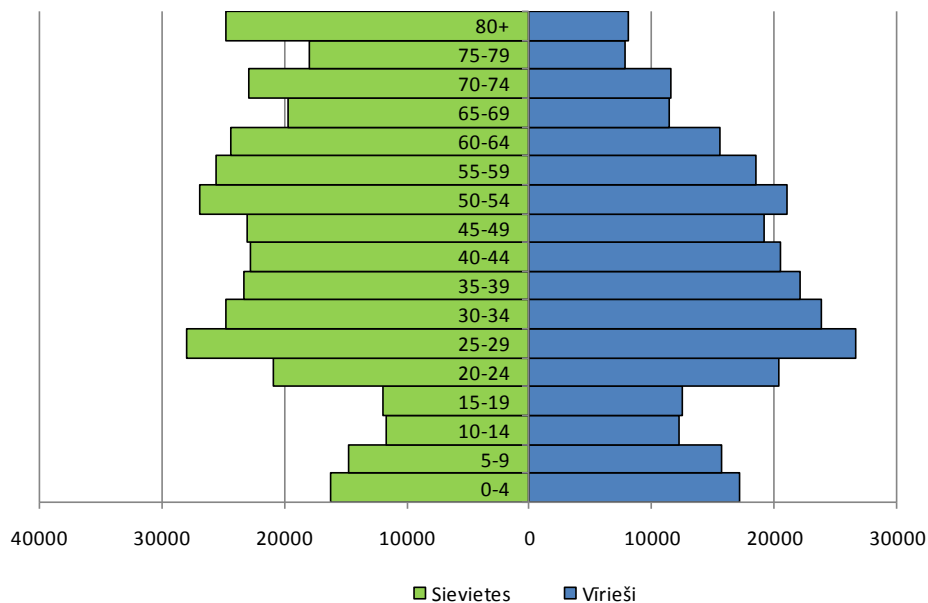
Iedzīvotāju atjaunošanās iespējas ietekmē arī iedzīvotāju dzimuma sastāvs. 2013.gadā Rīgā 55,8% iedzīvotāju ir sievietes, 44,2% - vīrieši. Attīstītās valstīs sievietes dzīvo vidēji par 5–7 gadiem ilgāk nekā vīrieši, savukārt Latvijā šī starpība ir lielāka. 2012.gadā Latvijas vīriešu vidējais paredzamais dzīves ilgums bija 69,1 gadi, bet sieviešu – 78,9 gadi. Tātad starpība starp vīriešu un sieviešu vidējo paredzamo mūža ilgumu ir 9,8 gadi²⁵.

Nozīme ir līdzīgam vīriešu un sieviešu skaita samēram auglīgā vecuma grupās, jo tas raksturo ģimenes izveides iespējas, tātad arī paredzamo dzimstības līmeni. Rīgā līdz 20 gadu vecumam vīriešu skaits ir lielāks nekā sieviešu skaits. Pēc 20 gadu vecuma iedzīvotāju sastāvā jau dominē sievietes, jo īpaši 70–74 gadu vecuma grupā (skat. 3.10.attēlu).

3.10.attēls

Rīgas iedzīvotāju dzimuma un vecuma sastāvs 2013.g.

²⁵ CSP dati

Avots: CSP

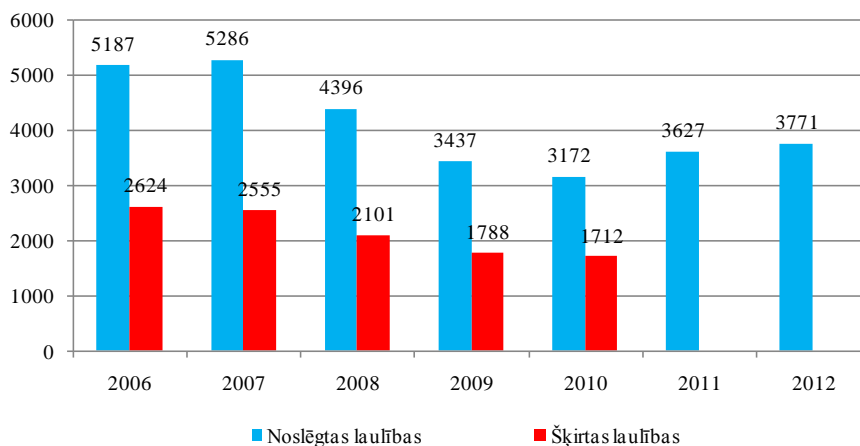
3.3. Ģimenes un mājsaimniecības

Tautas skaitīšanas dati liecina, ka Rīgā iedzīvotāju grupā virs 15 gadiem pēc juridiskā ģimenes stāvokļa 47,1% vīriešu un 35,8% sieviešu ir neprecējušies, 42,0% vīriešu un 35,0% sieviešu ir precējušies, 10,0% vīriešu un 16,1% sieviešu ir šķirti un 2,7% vīriešu un 13% sieviešu ir atraitņi²⁶.

Ģimenes tiek veidotas, attiecības noformējot gan oficiāli, gan neoficiāli („civillaulībā”). Ekonomiskā lejupslīde 2008.gadā ietekmēja arī noslēgto laulību skaitu Rīgā, kas periodā līdz 2010.gadam samazinājās (skat. 3.11.attēlu), bet 2011.gadā novērotas pozitīvas tendences, kad atkal sāka palielināties noslēgto laulību skaits un 2012.gadā sasniedza 3771 laulības jeb sešas noslēgtas laulības uz 1000 iedzīvotājiem.

3.11.attēls

Noslēgto un šķirto laulību skaits Rīgā 2006.–2012.g.

Avots: www.sus.lv, CSP

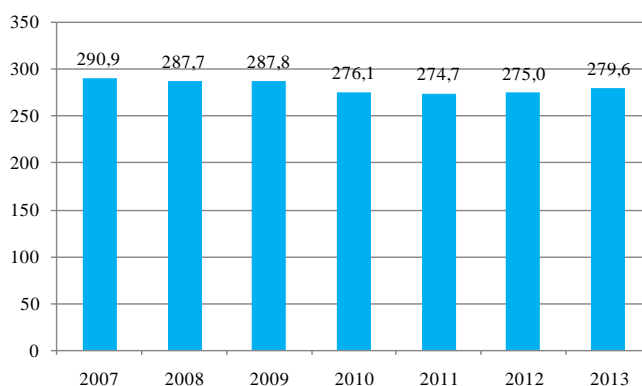
Samazinoties iedzīvotāju skaitam laikā no 2007. līdz 2011.gadam, arī kopējais mājsaimniecību skaits Rīgā ir samazinājies par 6% (skat. 3.12.attēlu). Sākot ar 2012.gadu, kaut arī iedzīvotāju skaits

²⁶ CSP dati

samazinājās, mājsaimniecību skaits sāk pieaugt, 2013.gadā kopējais mājsaimniecību skaits Rīgā bija 279,6 tūkst.

3.12.attēls

Mājsaimniecību kopējais skaits Rīgā 2007.–2013.g., tūkstošos*

* Pārreķins pēc 2011.gada tautas skaitīšanas rezultātiem

Avots: CSP

Aptuveni 30% no kopējā mājsaimniecību skaita Rīgā sastāv no vienas personas – jauniešiem, kas pilsētā ierodas pēc skolas absolvēšanas un vēl nav nodibinājuši ģimenes, kā arī vientuļajiem pensionāriem. 3,8% mājsaimniecību sastāv no viena pieaugušā ar bērniem. Vidējais bērnu skaits mājsaimniecībā ir 0,4.

Rīgā, tāpat kā Latvijā kopumā, mājsaimniecības pārsvarā ir nelielas. 2013.gada sākumā mājsaimniecību vidējais lielums Rīgā bija 2,27 personas, kas ir mazāks nekā iepriekšējos gados (2012.gadā vidējais mājsaimniecības lielums bija 2,33 personas, 2011.gadā 2,36, 2010.gadā – 2,40). Savukārt Latvijā vidējais mājsaimniecības lielums bija nedaudz augstāks – vidēji 2,4 personas vienā mājsaimniecībā. Eiropā vidējais mājsaimniecības lielums ir līdzīgs – 2,4 personas, turklāt šādas tendences vērojamas lielākajā daļā attīstīto valstu²⁷.

3.4. Iedzīvotāju skaita prognozes

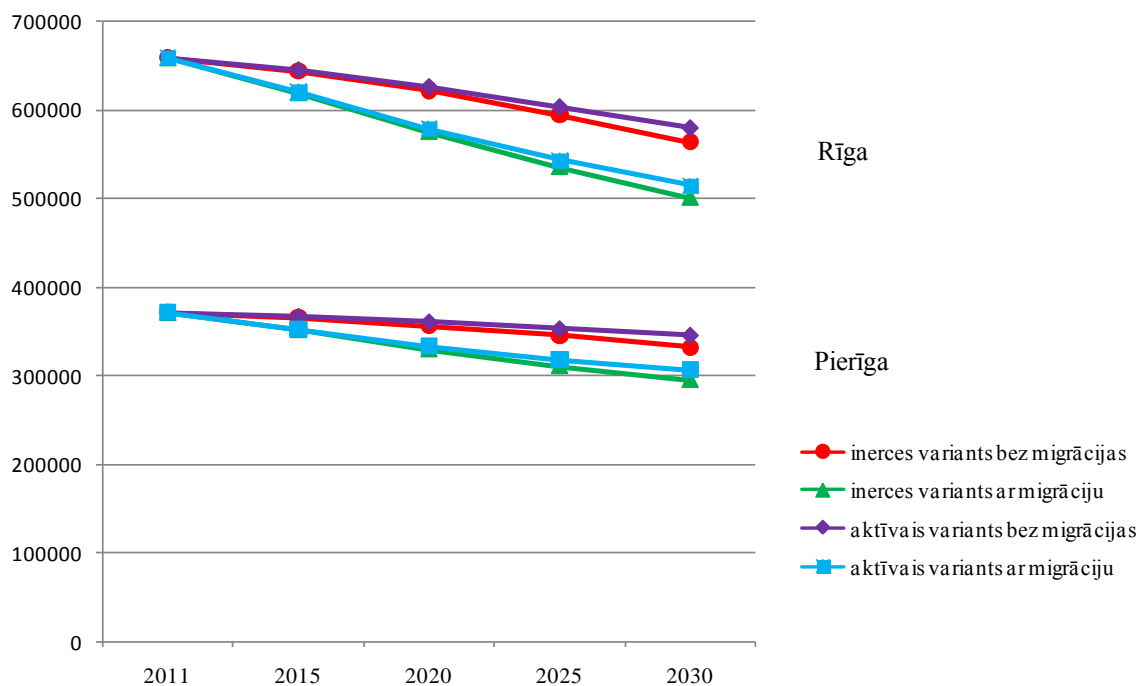
Iedzīvotāju skaita prognozes²⁸ liecina, ka iedzīvotāju skaits Rīgā un Pierīgā, gluži tāpat kā valstī kopumā, samazināsies. Pierīgā samazinājums tiek prognozēts salīdzinoši mazāks nekā Rīgā un vidēji Latvijā, jo Pierīga saglabā savu pievilcību mājokļa izvēlē un ērto galvaspilsētas sasniedzamību. Piemēram, veiktajos četros prognožu variantos Rīgas iedzīvotāju skaits 2020.gadā tiek prognozēts no 626024 līdz 575434 iedzīvotājiem, savukārt 2030.gadā – no 579729 līdz 500888 (skat. 3.13.attēlu).

3.13.attēls

Iedzīvotāju skaita prognozes Rīgā un Pierīgā 2015.–2030.g.

²⁷ Avots: epp.eurostat.ec.europa.eu

²⁸ Avots: „Demogrāfiskās prognozes Rīgā un Pierīgā”, LZA Ekonomikas institūts, Rīga, 2012.g.

Avots: „Demogrāfiskās prognozes Rīgā un Pierīgā”. LZA Ekonomikas institūts, 2012.g.

Iedzīvotāju skaits pēc aplūkotās prognozes atkarīgs no četriem iespējamiem attīstības virzieniem, piemēram, vislabvēlīgākais attīstības variants būtu aktīvais jeb mērķa variants bez migrācijas. Šī varianta ietvaros tiktu veikti sistemātiski pasākumi demogrāfiskās situācijas uzlabošanai, piemēram, palielinot pabalstus jaunajām ģimenēm. Šī varianta gadījumā 2030.gadā Rīgā būtu 579 729 iedzīvotāju jeb par 12% mazāk nekā 2011.gadā.

Savukārt negatīvākais attīstības variants būtu inertes variants – iedzīvotāju skaits samazinātos tikpat ātri kā pašlaik. Aprēķini rāda, ja saglabāsies līdzšinējais dzimstības un mirstības līmenis abiem dzimumiem un katrā vecumgrupā, iedzīvotāju skaits Rīgā, Pierīgā, arī visā valstī kopumā turpinās samazināties – tā 29 gadu laikā Rīgā iedzīvotāju skaits būs samazinājies par 24%, bet Pierīgā par 20%. Prognozētais vidējais iedzīvotāju skaita samazinājuma temps Rīgā būs par 6% piecos gados.

Pozitīvākas prognozes ir Pierīgas iedzīvotāju skaitam – aktīvajā (mērķa) variantā bez migrācijas Pierīgā 2030.gadā iedzīvotāju skaits būs samazinājies par 7%, bet negatīvākajā minimālajā (inertes) variantā ar migrāciju iedzīvotāju skaits Pierīgā 2030.gadā būtu par 20,5% mazāks nekā 2011.gadā.

Iedzīvotāju vecuma struktūra Pierīgas reģionā jau šobrīd ir ilgtspējīgāka, jo bērnu un jauniešu īpatsvars ir 16,1% no kopējā iedzīvotāju skaita, kas ir par diviem procentpunktiem vairāk nekā vidēji valstī un par trim procentpunktiem vairāk nekā Rīgā. Tas nozīmē, ka Rīgas demogrāfiskā attīstība būtībā noris ārpus tās administratīvajām robežām, jo liela daļa no jaunajām ģimenēm izvēlas dzīvesvietu Pierīgas teritorijā ar klusāku un zaļāku vidi, bet ātri un ērti sasniedzamu galvaspilsētu.

Kā liecina pozitīvākās nākotnes prognozes, Rīgā palielināsies jauniešu un bērnu skaita īpatsvars kopējā vecuma struktūrā, bet Pierīgā iedzīvotāju sastāvs praktiski nemainīsies. Šāda varianta gadījumā skaidri redzami iespējamo nākotnes pasākumu rezultāti, kas vērsti uz demogrāfijas uzlabošanu. Piemēram, tā kā šobrīd ir zems dzimstības līmenis, 2030.gadā samazināsies to iedzīvotāju skaits, kuri ir 15–64 gadus veci, bet palielināsies bērnu un jauniešu skaits vecumā līdz 14 gadiem, kas tad arī būtu rezultāts veiktajiem sistemātiskajiem dzimstību veicinošajiem pasākumiem.

Galvenie uzdevumi Rīgas un visas Latvijas demogrāfiskās krīzes pārvarēšanai būtu emigrācijas cēloņu novēršana un atbalsts ģimenēm vairāku bērnu radīšanai.

3.3.tabula

Iedzīvotāju, demogrāfijas, sabiedrības SVID analīze

Iedzīvotāji, demogrāfija, sabiedrība		Mērogs ²⁹			
SVID	Raksturojums	V	R	N	S
S	Multinacionāla sabiedrība				X
	Informācijas tehnoloģiju plašs pielietojums sabiedrībā	X			
V	Iedzīvotāju skaita samazināšanās	X			
	Vecumstruktūras pasliktināšanās	X			
	Sabiedrības noslāņošanās palielināšanās (Džini koeficients), kas izraisa sociālās spriedzes paaugstināšanos	X			
	Iedzīvotāju ienākumu līmenis	X			
	Slikta komunikācija starp dažādiem iedzīvotāju slāņiem	X			
	Iepriekšējos gados iedzīvotāju neapdomāti uzņemtās kredītsaistības			X	
I	Multinacionālā potenciāla izmantošana				X
	Migrācija no citiem Latvijas novadiem uz Rīgu			X	
D	Segregācija – iedzīvotāju materiālā un etniskā noslāņošanās	X			
	Iedzīvotāju skaita samazināšanās	X			
	Nekontrolēti un stihiski suburbanizācijas procesi Rīgas aglomerācijā		X		

²⁹ V - vietējais mērogs; R - reģionālais mērogs; N - nacionālais mērogs; S - starptautiskais mērogs

4. NODARBINĀTĪBA UN BEZDARBS

Rīgas pilsētā ir Latvijā visplašākās nodarbinātības iespējas, tomēr, pasliktinoties ekonomiskajai situācijai valstī, arī Rīgā darba tirgus tika negatīvi ietekmēts, un bezdarbs atzīstams par būtisku pilsētas problēmu. Lai gan bezdarba līmenis Rīgā ir zemāks nekā vidēji valstī un tas samazinās, tas vēl nav atguvis tādu līmeni, kāds bija pirms krīzes, piemēram, 2007.gadā (3%). Tomēr jāatzīmē, ka līdz ar bezdarbu pilsētā pastāv arī piemērota darbaspēka piedāvājuma problēma.

Pašvaldības kompetenci nodarbinātības jautājumos Rīgā realizē RD LD, nākamo darbinieku izglītības iespējas Rīgā nodrošina RD IKSD.

4.1. Nodarbinātība

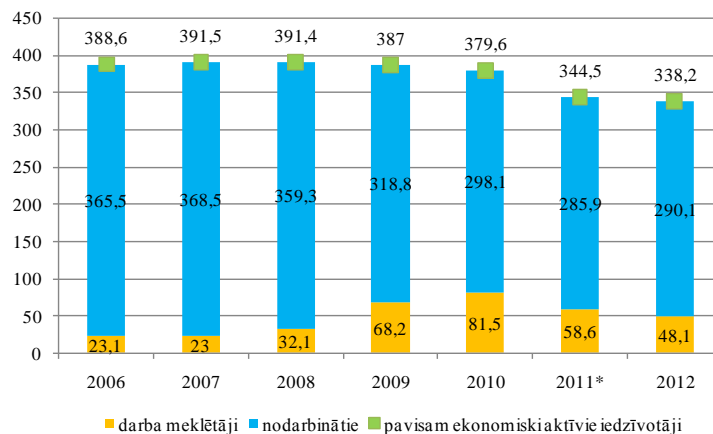
Iedzīvotāju ekonomiskā aktivitāte

Rīgā strādā ne vien rīdzinieki, bet arī liela daļa pārējo Rīgas aglomerācijas iedzīvotāju. 2012.gadā Rīgā IIN tika maksāts par 256,2 tūkst. darbiniekiem, kuri ir deklarēti Rīgā, un 225,6 tūkst., kuru deklarētā dzīvesvieta ir cita pašvaldība. Kopumā Rīgā tika nomaksāts IIN par 481,7 tūkst. darba ņēmēju. Savukārt 50,7 tūkst. rīdzinieku strādā citā novadā vai pilsētā³⁰.

Saskaņā ar CSP 2011.gada tautas skaitīšanas datiem Rīgā 2012.gadā 78,3% no iedzīvotājiem 15–64 gadu vecuma grupā bija ekonomiski aktīvie iedzīvotāji, savukārt 67,2% iedzīvotāju šajā grupā bija nodarbinātie. Starp ekonomiski aktīvajiem Rīgas iedzīvotājiem 2012.gadā nodarbināti bija 86% (294,8 tūkst.), bet darba meklētāji veidoja 14% (48,4 tūkst.) (skat. 4.1.attēlu). Nodarbinātības situācija ir nedaudz uzlabojusies kopš 2010.gada, kad darba meklētāju īpatsvars kopējā ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaitā bija gandrīz 22% jeb 81,5 tūkst. Nodarbināto iedzīvotāju skaits 2012.gadā Rīgā ir nedaudz palielinājies salīdzinājumā ar 2011.gadu.

4.1.attēls

Iedzīvotāju ekonomiskā aktivitāte (15–64 gadi) Rīgā (tūkstošos cilvēku) 2006.–2012.g.

*Pārrēķins pēc 2011.gada tautas skaitīšana rezultātiem

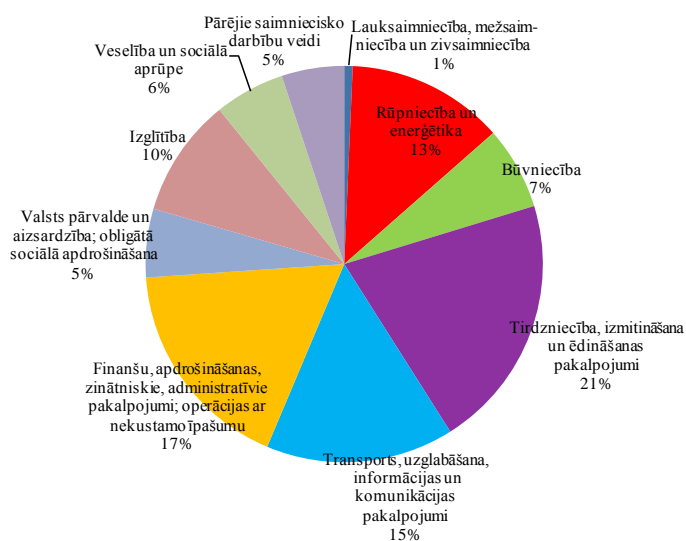
Avots: CSP

Rīgā vislielākais nodarbināto skaits ir tirdzniecības, izmitināšanas un ēdināšanas nozarē, kurā 2012.gadā strādāja 63,2 tūkst. cilvēku jeb 21% no visiem nodarbinātajiem (skat. 4.2.attēlu); arī visā valstī šajā nozarē ir lielākais nodarbināto īpatsvars. Nākamā nozare pēc nodarbināto skaita pilsētā ir finanšu, apdrošināšanas, zinātniskie un administratīvie pakalpojumi (53,5 tūkst. jeb 17%), bet trešā lielākā pēc nodarbināto skaita ir transporta, uzglabāšanas, informācijas un komunikācijas pakalpojumu nozare (46,6 tūkst. jeb 15%). Rūpniecībā un enerģētikā nodarbināti 13% pilsētas nodarbināto iedzīvotāju.

4.2.attēls

³⁰Avots: VID dati

Nodarbinātie iedzīvotāji sadalījumā pa saimniecisko darbību veidiem Rīgā (procentos) 2012.g.

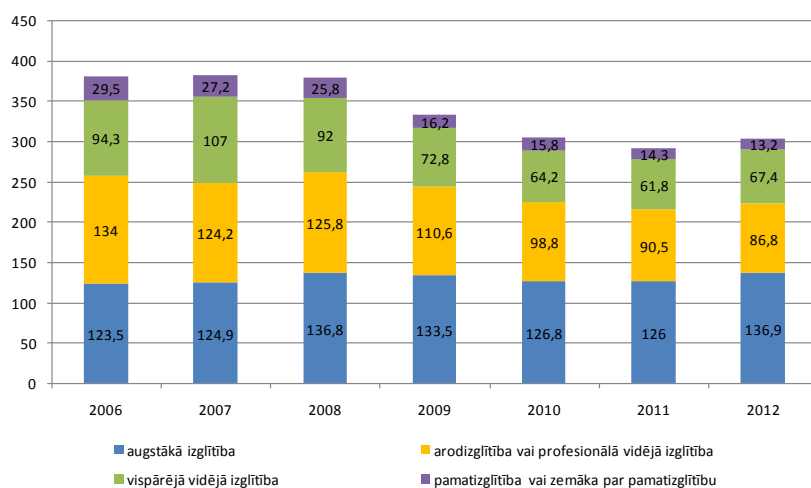
Avots: CSP

Lielākais nodarbināto iedzīvotāju skaita samazinājums laikā no 2008. līdz 2011.gadam (pēc 2011.gada tautas skaitīšanas rezultātiem) ir bijis tirdzniecības nozarē par nepilniem 23%, kā arī rūpniecības un būvniecības nozarēs – vidēji par 22%. Nodarbināto iedzīvotāju skaits kopš 2008.gada palielinājies finanšu un apdrošināšanas nozarē – par 8%.

Darba tirgū lielāko īpatsvaru veido nodarbinātie iedzīvotāji ar augstāko izglītību. 2012.gadā tie bija 136,9 tūkst. iedzīvotāji (skat. 4.3.attēlu) jeb 94% no visiem ekonomiski aktīvajiem ar augstāko izglītību. Mazāko daļu nodarbināto veido iedzīvotāji ar pamatzglītību vai zemāku izglītību par pamatzglītību; 2012.gadā tie bija 13,2 tūkst. jeb 70% no visiem ekonomiski aktīvajiem ar pamatzglītību vai zemāku izglītību par pamatzglītību.

4.3.attēls

Nodarbinātie iedzīvotāji pēc to iegūtā izglītības līmeņa (tūkstošos cilvēku) 2006.–2012.g.

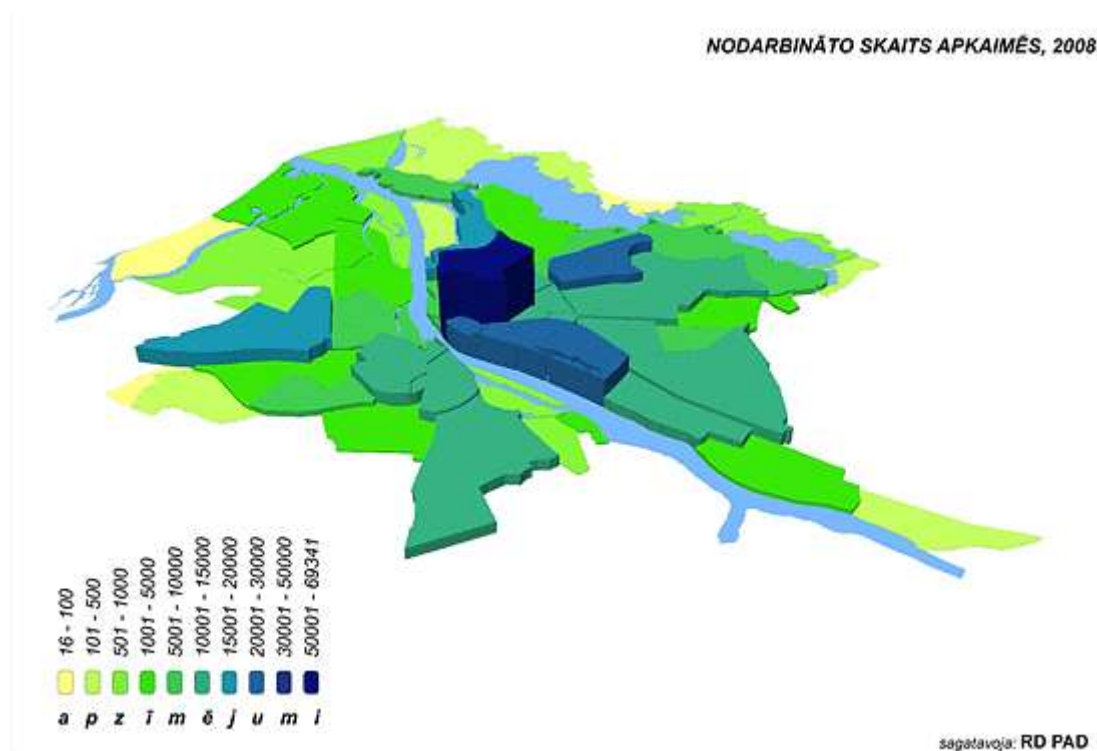
Avots: CSP

Attīstoties informācijas tehnoloģijām, aizvien biežāk dažādi procesi ražošanā tiek mehanizēti un arvien lielāka nozīme ir darbinieku produktivitātei, nevis kvantitātei.

Teritoriālā dalījumā vislielākais nodarbināto skaits (vairāk nekā 69 tūkst.) ir Centra apkaimē, kam seko Maskavas forštate ar vairāk nekā 27 tūkst. nodarbināto, Vecpilsēta un Teika ar vairāk nekā 22 tūkst. nodarbināto, Sarkandaugava ar vairāk nekā 18 tūkst. nodarbināto, Imanta ar vairāk nekā 16 tūkst.

nodarbināto (skat. 4.4.attēlu). Vismazāk nodarbināto ir Buļļos – 16 cilvēku, Sužos – 18 cilvēku un Beberbeķos – 78 cilvēku.

4.4.attēls

Avots: RD PAD

4.2. Bezdarbs

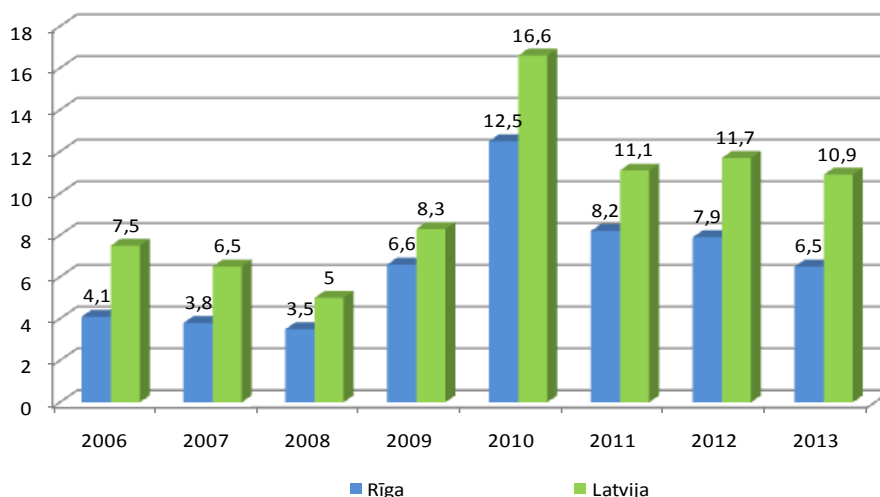
Bezdarba līmenis Rīgā ir zemāks nekā vidēji Latvijā un arī zemākais starp visām republikas pilsētām. 2013.gada sākumā bezdarba līmenis bija 6,5%. Vismākais bezdarba līmenis Rīgā bija 2008.gadā (3,5%), bet, sākot ar 2009.gadu, tas palielinājās un 2010.gadā sasniedza maksimumu – 12,5% (skat. 4.5.attēlu). No 2010.gada vērojama pozitīva bezdarba līmeņa samazināšanās tendence.

Līdzīgas tendences parādās arī iedzīvotāju aptaujā³¹ 2007.gadā, kad bezdarba līmenis bija neliels. Tolaik 68,7% aptaujāto iedzīvotāju bija apmierināti ar nodarbinātības iespējām Rīgā, savukārt 2010.gadā vairākums respondentu atbildēja, ka ir drīzāk neapmierināti (26,3%) vai ļoti neapmierināti (34%) ar nodarbinātības iespējām Rīgā.

4.5.attēls

Bezdarba līmenis Rīgā un Latvijā (procentos) no 2006. līdz 2013.gadam, gada sākumā

³¹ Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatori”, SKDS, 2012.g. jūnijs

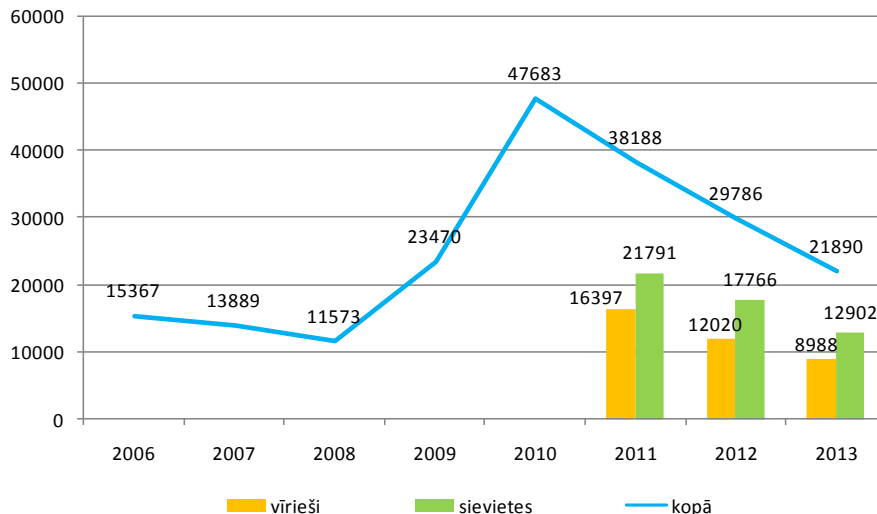

Avots: www.sus.lv, NVA

Reģistrēto bezdarbnieku skaits Rīgā 2013.gada sākumā bija 21,9 tūkst., kas kopš 2010.gada ir strauji samazinājies (par 46%) (skat. 4.6.attēlu.). Tendences rāda, ka sieviešu īpatsvars kopējā bezdarbnieku skaitā ir lielāks nekā vīriešu īpatsvars. 2013.gadā vīriešu bezdarbnieku bija 8988 un salīdzinājumā ar 2011.gadu tas ir samazinājies 1,8 reizes, savukārt sieviešu bezdarbnieču skaits šajā pašā periodā samazinājās 1,7 reizes, līdz – 12902.

4.6.attēls

Vīriešu, sieviešu un kopējais bezdarbnieku skaits (gada sākumā) 2006.–2013.g.

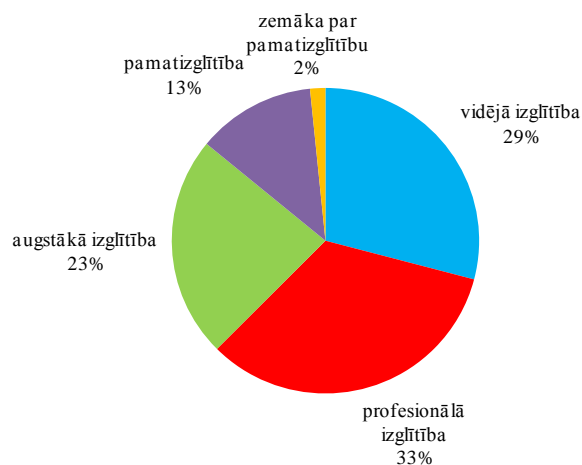

Avots: NVA

Rīgā reģistrēto bezdarbnieku kopskaitā 2013.gada sākumā lielākā daļa bezdarbnieku bija ar profesionālo izglītību – 33% un ar vispārējo vidējo izglītību – 29% (skat. 4.7.attēlu).

4.7.attēls

Bezdarbnieku sadalījums pēc izglītības līmeņa Rīgā 2013.gada sākumā

Avots: NVA

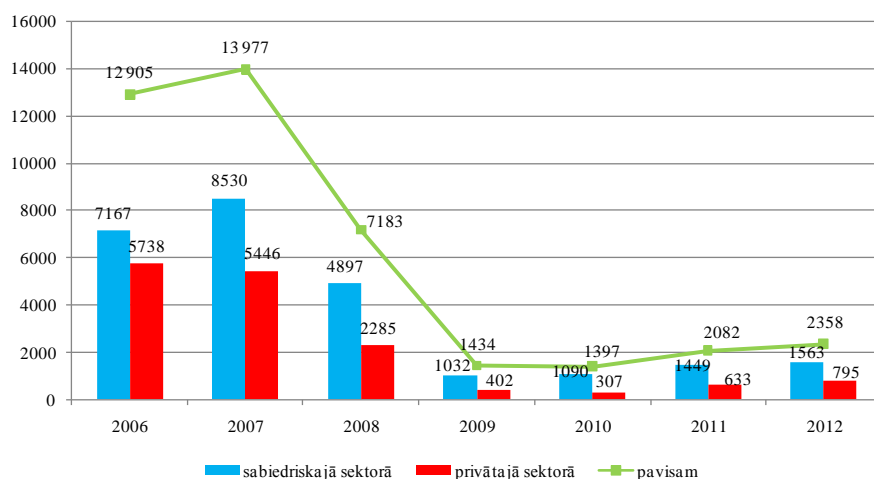
Pēc izglītības līmeņa Rīgas reģions izceļas ar lielāko bezdarbnieku ar augstāko izglītību īpatsvaru (23%). Citos Latvijas reģionos šis rādītājs ir robežās no 8,1% (Latgales statistiskais reģions) līdz 15,1% (Pierīgas statistiskais reģions).

Vislielākais reģistrēto bezdarbnieku skaits Latvijā ir „vienkāršajās” profesijās. 2013.gada sākumā lielākais ilgstoši reģistrēto bezdarbnieku skaits pa profesijām pēc pēdējās nodarbošanās: palīgstrādnieki – 3 597, mazumtirdzniecības veikala pārdevēji – 1 948, apkopēji – 1 575, sētnieki – 800, aprūpētājs – 449³².

2012.gadā kopējais brīvo darba vietu skaits Rīgā bija 2358, kas salīdzinājumā ar 2009. un 2010.gada zemajiem rādītājiem ir nedaudz palielinājies (skat. 4.8.attēlu). 2007.gadā brīvo darba vietu skaits Rīgā bija visaugstākais – 13977. Salīdzinot 2012.gada rādītājus ar 2007.gadu, brīvo darba vietu skaits 2012.gadā ir samazinājies par 11 619 jeb gandrīz 6 reizes. Brīvo darba vietu skaitam ir tendence būt lielākam sabiedriskajā sektorā.

4.8.attēls

Brīvo darba vietu skaits Rīgā 2006.–2012.g.

Avots: CSP

4.3. Darba samaksa

Saskaņā ar CSP datiem Rīgā 2011.gadā vidējā bruto darba samaksa bija 778 euro (par 14% augstāka nekā vidēji valstī), neto darba samaksa bija 551 euro (par 13% augstāka nekā vidēji valstī).

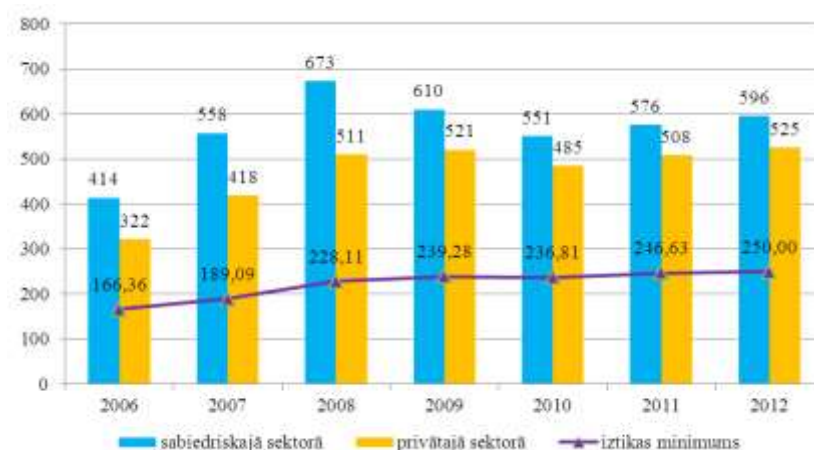
³² Avots: NVA

Rīgā ir augstākā vidējā darba samaksa starp Latvijas pilsētām, taču tā ir viena no zemākajām Ziemeļeiropā (2011.gadā vidējā darba samaksa mēnesī (neto) Rīgā bija 551 *euro*, kas ir līdzīga kā Lietuvas galvaspilsētā Viļņā – 541 *euro*, savukārt kaimiņvalsts Igaunijas galvaspilsētā Tallinā vidējā neto darba samaksa mēnesī bija 797 *euro*, bet pārējās Ziemeļeiropas galvaspilsētās vidējā darba samaksa ir ievērojami augstāka nekā Baltijas valstīs, piemēram, Kopenhāgenā, Stokholmā un Helsinkos tā ir aptuveni no 2134 līdz 2419 *euro*; visaugstākā vidējā darba samaksa mēnesī ir Oslo – aptuveni 2846 *euro*)³³. Tomēr arī ikmēneša izdevumi katrā pilsētā ir proporcionāli vidējai darba samaksai.

Rīgā, tāpat kā Latvijā kopumā, darba samaksas līmenis sabiedriskajā sektorā ir augstāks (skat. 4.9.attēlu) nekā privātajā sektorā.

4.9.attēls

Strādājošo vidējā neto darba samaksa sabiedriskajā un privātajā sektorā (*euro*) Rīgā 2006.–2012.g.

Avots: CSP, www.sus.lv

Līdz 2008.gadam bija vērojams pastāvīgs darba samaksas palielinājums, bet 2009. un 2010.gadā darba samaksa salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu samazinājās. 2011.gadā atjaunojusies palielinājuma tendence. Saskaņā ar CSP datiem 2012.gadā bruto darba samaksas samazinājums salīdzinājumā ar 2011.gadu bija vērojams ieguves rūpniecības nozarē (par 28%) un būvniecības nozarē (par 5%). Pārējās nozarēs 2012.gadā, salīdzinot ar 2011.gadu, bruto darba samaksa pieauga vidēji par 3,5%.

Salīdzinot darba samaksu dažādās tautsaimniecības nozarēs, redzams, ka augstākā darba samaksa 2012.gadā Rīgā bija finanšu un apdrošināšanas darbības jomās (vidēji 1448 *euro* mēnesī bruto), elektroenerģijas apgādes jomā (vidēji 1338 *euro* bruto) un informācijas un komunikācijas pakalpojumu nozarē (1181 *euro* bruto). Zemākā darba samaksa bija izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozarē (447 *euro* bruto) un ieguves rūpniecības nozarē (609 *euro* bruto).

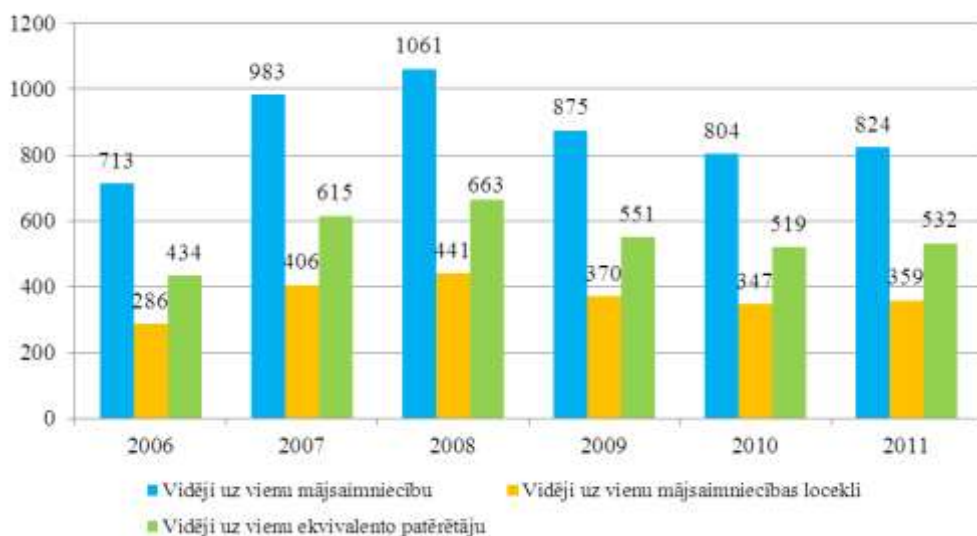
4.4. Mājsaimniecību rīcībā esošie ienākumi un izdevumi

Pēc jaunākajiem tautskaites datiem 2013.gadā Rīgā bija 279,6 tūkst. mājsaimniecību un to vidējais lielums 2,27. Salīdzinājumā ar 2012.gadu mājsaimniecību skaits ir pieaudzis, bet vidējais lielums samazinājies. Pieejamie statistikas dati liecina, ka 2009., 2010.gadā mājsaimniecību rīcībā esošie ienākumi samazinājās, bet ar 2011.gadu atsāka pieaugt. Rīgā vidējie ieņēmumi uz vienu mājsaimniecības locekli 2011.gadā bija 359 *euro* jeb par 19% mazāk nekā 2008.gadā (skat. 4.10.attēlu). Salīdzinājumā ar situāciju valstī ieņēmumi uz vienu mājsaimniecības locekli Rīgā ir 123% pret vidējiem ieņēmumiem valstī.

4.10.attēls

Mājsaimniecību rīcībā esošie ienākumi Rīgā (*euro* mēnesī) 2006.–2011.g.

³³Avots:www.numbeo.com

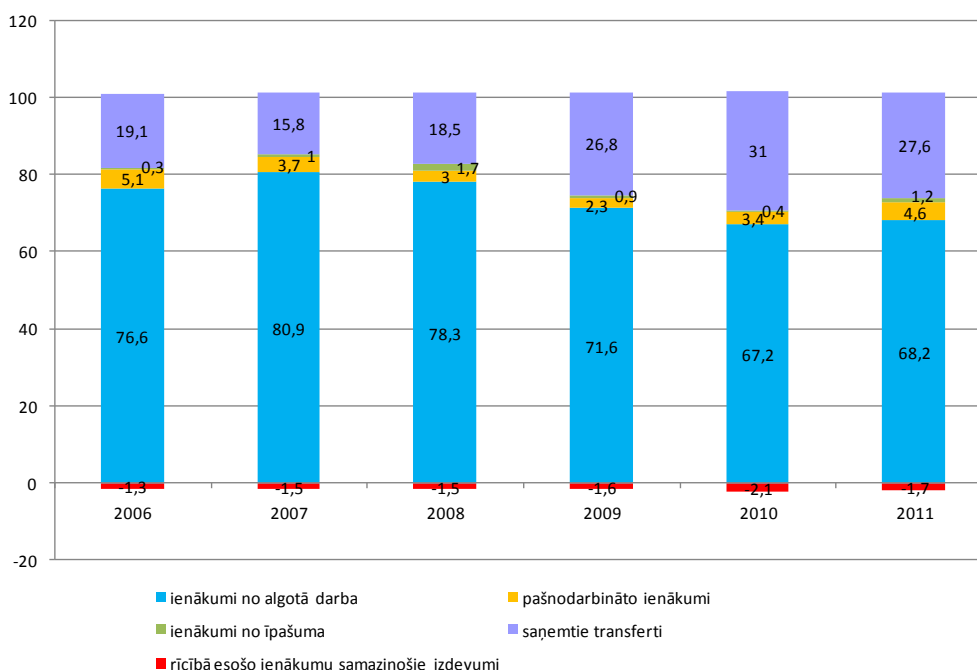

Avots: www.sus.lv, CSP

2011.gadā no Rīgas mājsaimniecību rīcībā esošajiem ienākumiem 68,2% veidoja ienākumi no algota darba (skat. 4.11.attēlu). Šī ienākumu daļa samazinājās no 2007.gada, bet 2011.gadā nedaudz palielinājās. Savukārt kopš 2007.gada palielinās iedzīvotāju ienākumi no saņemtajiem transfertiem (galvenokārt, sociālajiem transfertiem) – 2011.gadā tie sasniedza 27,6%, kas ir par 11,8 procentpunktiem vairāk nekā 2007.gadā.

4.11.attēls

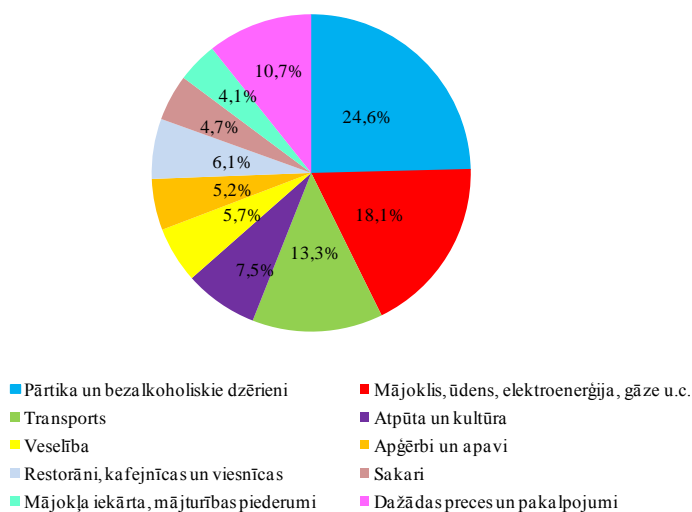
Mājsaimniecību rīcībā esošo ienākumu struktūra (procentos) Rīgā, vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī 2006.–2011.g.

Avots: CSP

Mājsaimniecības patēriņa izdevumu struktūra raksturo iedzīvotāju labklājības līmeni. Lielāko daļu no ienākumiem mājsaimniecības tērē pirmās nepieciešamības vajadzību apmierināšanai (skat. 4.12.attēlu) – pārtikai (24,6%), mājoklim (18,1%) un transportam (13,3%).

Mājsaimniecības patēriņa izdevumu struktūra (procentos) Rīgā 2012.g.

Avots: CSP

Nabadzības riska indekss³⁴ Rīgā 2011.gadā bija 13,0, zemāks nekā Latvijā (19,4), kas salīdzinājumā ar 2010.gadu ir nedaudz pieaudzis³⁵.

Lai arī Rīgas pilsētas mājsaimniecību vidējie rādītāji ir augstāki par caurmēra rādītājiem valstī, jāņem vērā, ka pilsētas mājsaimniecību rocība ir ļoti atšķirīga. 2011.gadā Džini koeficients³⁶ Rīgā bija 34,3, kas ir augstāks nekā Latgales (31,4) un Vidzemes (33,5) statistiskajos reģionos, bet zemāks nekā Pierīgā (38,5)³⁷.

³⁴ Iedzīvotāju īpatsvars (%), kuru ekvivalents rīcībā esošais ienākums ir zem 60% no nacionālā ekvivalenta rīcībā esošā ienākuma mediānas

³⁵ CSP

³⁶ Raksturo ienākumu nevienlīdzību, tas variē no 0 līdz 100. Džini koeficients ir 0, ja pastāv absolūta vienlīdzība, bet jo vairāk tuvojās 100, jo lielāka nevienlīdzība

³⁷ CSP

Nodarbinātības SVID analīze

Nodarbinātība		Mērogs ³⁸			
SVID	Raksturojums	V	R	N	S
S	Samazinās bezdarba līmenis	X			
	Izglītots, svešvalodas pārzinošs darbaspēks ar labām spējām strādāt daudz kultūru vidē un izcilām saskarsmes prasmēm		X		
	Darbaspēka pieejamība		X		
V	Augsts bezdarba līmenis un nabadzības pieaugums	X			
	Zems darba samaksas apmērs	X			
	Darbaspēka aizplūšana uz ārzemēm				X
	Kvalificēta darbaspēka trūkums	X			
	Augsts ilgstošo bezdarbnieku, kā arī darbaspējīgo nestrādājošo iedzīvotāju līmenis	X			
	Liels darba meklētāju īpatsvars	X			
I	Darbaspēka produktivitātes celšana	X			
	Izglītības sistēmas reorganizācija			X	
D	Iedzīvotāju skaita samazināšanās	X			
	Globālā ekonomiskā krīze				X

³⁸ V - vietējais mērogs; R - reģionālais mērogs; N - nacionālais mērogs; S - starptautiskais mērogs

5. IZGLĪTĪBA UN SPORTS

Pašvaldības pienākums ir nodrošināt bērniem un jauniešiem iespēju iegūt pirmsskolas izglītību, pamatizglītību, vidējo izglītību, kā arī nodrošināt iespēju īstenot interešu izglītību, atbalstīt ārpusstundu pasākumus un bērnu nometnes. Izglītības institūciju infrastruktūru Rīgas pilsētā veido gan valsts, gan Rīgas pašvaldības, gan arī privāto institūciju tīkls.

Valsts kompetencē ir jomas, kas ietver valsts finansējumu izglītībai, izglītības saturu, speciālās izglītības nodrošināšanu, prasības pedagogu kompetencei, valsts pārbaudījumu organizēšanu, izglītības procesa dokumentāciju u.tml. Savukārt pašvaldība nodrošina savu izglītības iestāžu darba koordināciju, uzturēšanu, tehnisko darbinieku un daļēji arī pedagogu darba samaksu, kā arī nodrošina Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteikto prasību izpildi izglītības procesa organizēšanai. Pašvaldība pieņem lēmumus un izdod tiesību aktus, kas nosaka izglītības iestāžu darbību un nodrošina to pieejamību iedzīvotājiem. Šos pienākumus Rīgas pilsētas pašvaldībā veic RD IKSD.

Kopumā izglītības kvalitāti būtiski ietekmē arī izglītības iestāžu materiāltehniskā bāze, kas Rīgas pilsētas pašvaldības iestādēs ir nepietiekama. Turpmākajos gados, optimizējot skolu tīklu, īpaši jāuzlabo skolu materiāltehniskā bāze, lai nodrošinātu valsts pamatizglītības standarta prasību izpildi.

5.1. Vispārējā izglītība

Vispārējo izglītību bērni un jaunieši Rīgā iegūst pirmsskolas, pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības iestādēs. Visās minētajās izglītības pakāpēs ir nodrošinātas arī attiecīgo speciālās izglītības programmu apguves iespējas.

Rīgas pilsētā vispārējās izglītības jomā tiek ievēroti trīs pamatprincipi:

- sekmēta vispārējās izglītības pieejamība, nodrošinot pirmsskolas un pamatizglītības ieguves iespējas tuvu bērna dzīvesvietai;
- veicinātas kvalitatīvas vispārējās izglītības ieguves iespējas, nodrošinot izglītības programmu daudzveidību, plašas atbalsta iespējas un mūsdienīgu materiāltehnisko bāzi;
- sekmēta vispārējās izglītības iestāžu finanšu resursu racionāla izmantošana.

Pirmsskolas izglītība

Pašvaldības uzdevums ir nodrošināt bērniem, kuru dzīvesvieta deklarēta pašvaldības administratīvajā teritorijā, iespēju iegūt pirmsskolas izglītību bērna dzīvesvietai tuvākajā izglītības iestādē.

Rīgas pilsētā pirmsskolas izglītības programmas īsteno PII, interešu izglītības iestādēs un skolās izveidotajās grupās, kā arī ģimenēs. Rīgā pirmsskolas izglītības apguvi bērniem līdz septiņu gadu vecumam nodrošina 153 pašvaldības PII (t.sk. 12 speciālās PII), 17 vispārīzglītojošās skolas un 2 interešu izglītības iestādes. Tuvāko kaimiņvalstu – Lietuvas un Igaunijas – galvaspilsētās PII skaits ir nedaudz mazāks, attiecīgi 148³⁹ un 150⁴⁰ PII.

Uzsākot 2011./2012.m.g., pašvaldības iestādēs darbojās 1 294 pirmsskolas grupas. No 2002.gada 1.septembra ir noteikta obligāta bērnu sagatavošana pamatizglītības ieguvei. Pašvaldība nodrošina visus piecu un sešu gadu vecumu sasniegušos bērnus (kuri pieteikti PII rindā) ar vietu pirmsskolas izglītības programmas apguvei.

Lai nodrošinātu plašāku pirmsskolas izglītības pakalpojumu pieejamību, arī privātās iestādes Rīgā īsteno pirmsskolas izglītības programmas. Sadarbojoties ar privātajām PII, Rīgas pilsētas pašvaldība risina rindu problēmu PII, piemēram, privātajos bērnudārzos tiek veidotas atsevišķas grupas un pašvaldība slēdz deleģēšanas līgumus par pirmsskolas izglītības pakalpojumu sniegšanu.

Rīgas pilsētas pašvaldībai ir noslēgti sadarbības līgumi par līdzfinansēšanu/dotēšanu ar 71 privāto PII. Rīgas pilsētas pašvaldības deleģētās grupas ir 5 privātajās PII.

Lai nodrošinātu dažādām mērķa grupām (latviešu, mazākumtautību bērniem un bērniem ar dažādām speciālām vajadzībām) pirmsskolas izglītības programmas apguvi, PII licencētas 105 programmas

³⁹Avots: www.stat.gov.lt

⁴⁰Avots: Statistical Yearbook of Tallin 2012

bērniem ar latviešu mācību valodu, 75 mazākumtautību programmas un 51 programma bērniem ar speciālām vajadzībām. Rīgas pilsētas pašvaldībā 50 PII īsteno mazākumtautību pirmsskolas izglītības programmu, 30 iestādēs ir gan mazākumtautību izglītības programma, gan latviešu pirmsskolas izglītības programma, bet 73 PII īsteno latviešu pirmsskolas izglītības programmu. Līdztekus vispārīglītojošajai pirmsskolas izglītības programmai PII un skolās īsteno arī 41 speciālās pirmsskolas izglītības programmu, kas dod iespēju bērniem ar speciālām vajadzībām gatavoties mācību uzsākšanai pamatzglītības pakāpē.

Aptaujas rezultāti liecina, ka ir augusi rīdzinieku apmierinātība ar pašvaldības PII pakalpojumu pieejamību. 2012.gadā ar PII pieejamību bija apmierināti 49,3% respondentu, 2010.gadā 32,3%, 2008.gadā 23,8% un 2007.gadā 33,4% aptaujāto. Apmierinātību ar PII pakalpojumu kvalitāti pauda 63,7% iedzīvotāju. Jāatzīmē, ka arī šis rādītājs kopš 2007.gada ir palielinājies (aptaujā ņemtas vērā to iedzīvotāju atbildes, kuru ģimenēs ir pirmsskolas bērni vecumā līdz sešiem gadiem)⁴¹.

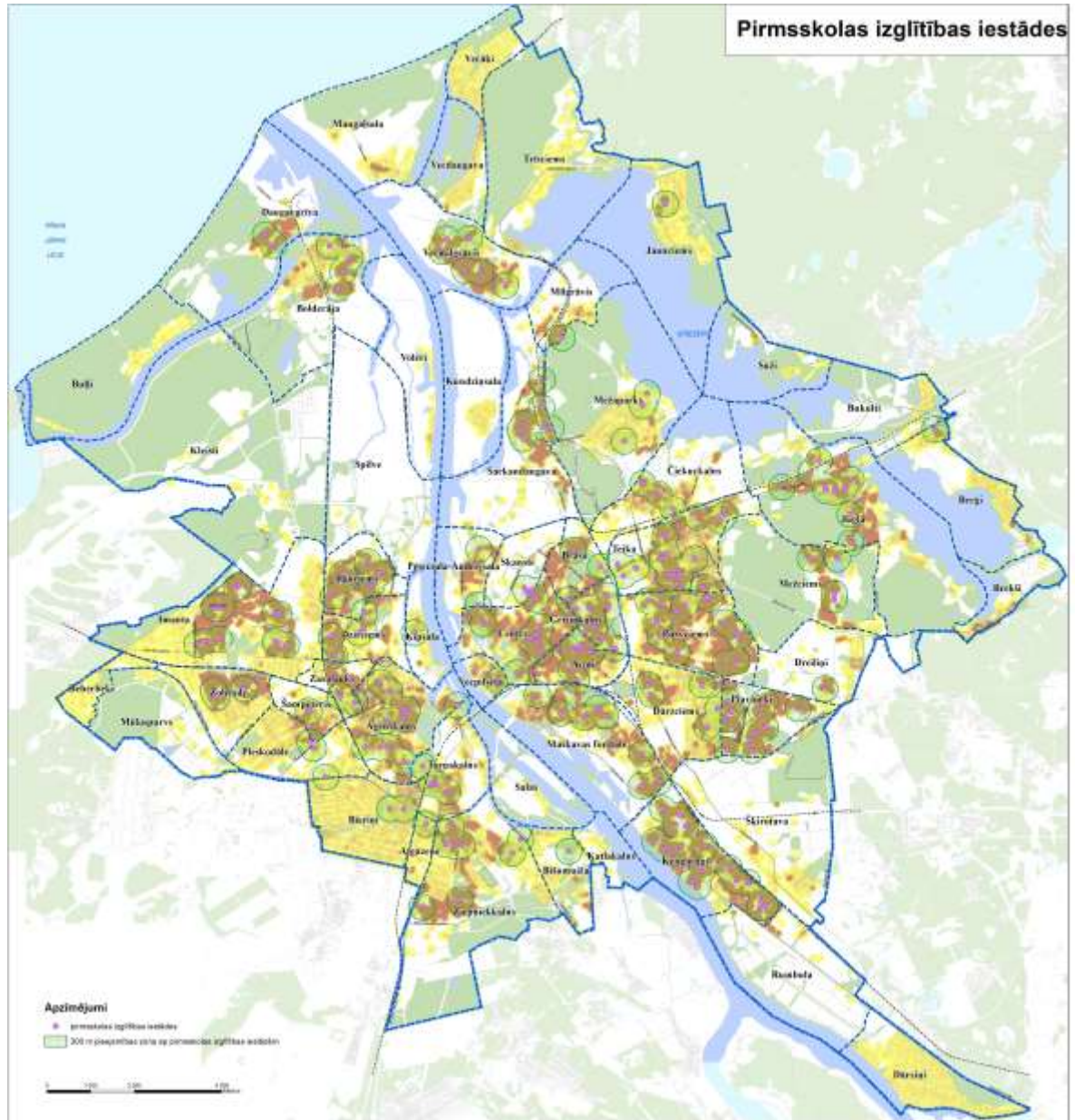
PII Rīgā koncentrējās blīvi apdzīvotajās pilsētas daļās. Tomēr pašreizējā situācija, piemēram, rindas uz PII, kā arī ekspertu vērtējums⁴² liecina, ka pašvaldības sniegtā pakalpojuma nodrošinājums apkaimēs ir nepietiekams. No PII pieejamības viedokļa vislabvēlīgākā situācija ir tādās apkaimēs kā Grīziņkalns, Ilģuciems, Ķengarags, Pļavnieki, Āgenskalns un Mežaparks, kurās vairāk nekā 80% apkaimes iedzīvotāju dzīvo līdz 300 m attālumā no pašvaldības PII atrašanās vietas. Sliktāka situācija ir retāk apdzīvotajās, pārsvarā perifērajās apkaimēs, kurās neatrodas neviena pašvaldības PII, piemēram, Mangaļsalā, Vecāžos, Trīsciēmā, Brekšos, Dārziņos, Katlakalnā u.c. (skat. 5.1.attēlu).

5.1.attēls

Pirmsskolas izglītības iestādes Rīgā

⁴¹Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatori”, SKDS, 2012.g. jūnijs

⁴²Avots: „Pilsētvides attīstību raksturojošo pakalpojumu kvalitāte un pieejamība Rīgas 55 apkaimēs”, SIA „Datorkarte”, 2012.g.

Avots: „Pilsētvides attīstību raksturojošo pakalpojumu kvalitāte un pieejamība Rīgas 55 apkaimēs”, SIA „Datorkarte”, 2012.g.

Rīgā darbojas četri pirmsskolas vecuma bērnu (no trīs gadu vecuma) pieskatīšanas centri, kas izveidoti Pārdaugavas interešu izglītības iestādēs un skolās un kuros bērni tiek pieskatīti bez maksas līdz četrām stundām dienā. Šobrīd trūkst bērnu pieskatīšanas centru pilsētas (Daugavas) labajā krastā.

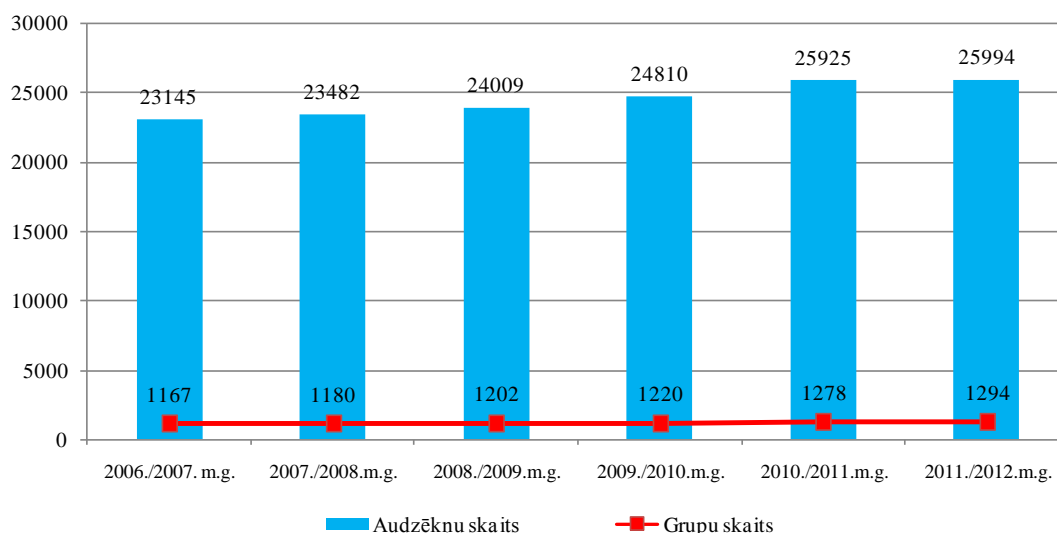
2011./2012.m.g. Rīgas PII pirmsskolas izglītības programmas apguve tika nodrošināta 25 994 bērniem, no kuriem 25 145 bērni tika uzņemti PII, 653 – vispārīgizglītojošo skolu pirmsskolas grupās un 196 – interešu izglītības iestāžu pirmsskolas grupās (skat. 5.2.attēlu). Salīdzinājumam: Tallinā izglītojamo skaits gan pašvaldības, gan privātajās PII 2011.gadā bija 22 410⁴³, bet Viļņā – 24 642⁴⁴. Viļņā ir visaugstākā PII noslodze, kur vienā bērnudārzā vidējais izglītojamo skaits ir 167.

5.2.attēls

Izglītojamo un grupu skaits Rīgas pilsētas pašvaldības izglītības iestādēs, kas īsteno pirmsskolas izglītības programmas (mācību gada sākumā) 2006./2007.–2011./2012.m.g.

⁴³Avots: Statistical Yearbook of Tallin 2012

⁴⁴Avots: www.stat.gov.lt

Avots: RD IKSD

Neskatoties uz negatīvo demogrāfisko situāciju valstī un galvaspilsētā, uz vietu pašvaldības PII ir rinda. Tādējādi viena no Rīgas pilsētas pašvaldības prioritātēm ir mazināt rindu un nodrošināt bērnus ar vietām PII. Šis process notiek visu gadu, atverot jaunas grupas arī pēc m.g. sākuma.

Pieprasījums pēc vietām pašvaldības PII kopš 1996.gada ir palielinājies. Ņemot vērā bērnu skaita dinamiku, PII un to grupu skaits katru gadu palielinās, bet tas nav nodrošinājis visiem bērniem iespēju iegūt pirmsskolas izglītību. Papildu slodzi ir radījusi arī valsts ekonomiskā krīze, kas ir veicinājusi ģimeņu ar pirmsskolas vecuma bērniem migrāciju uz galvaspilsētu.

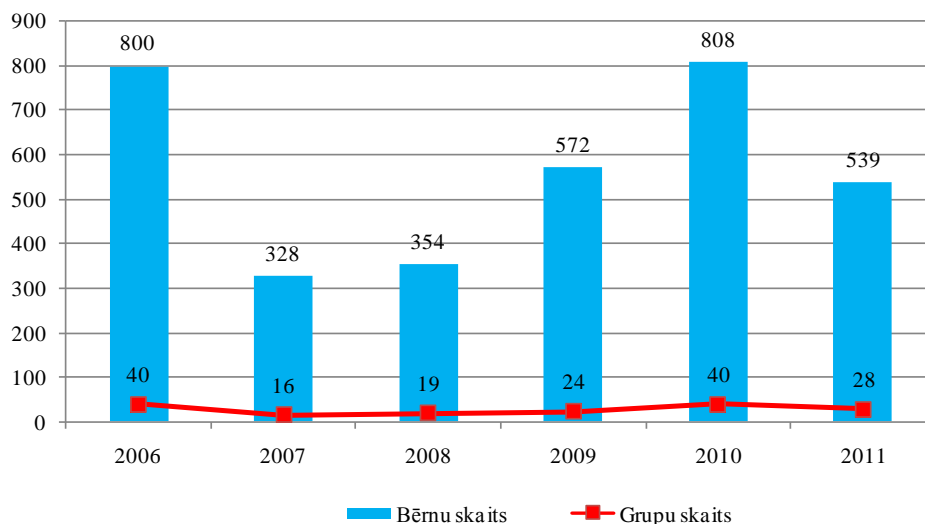
Lielo rindu uz vietām Rīgas PII ietekmē arī Pierīgas teritorijas, kurās bērniem no pusotra līdz trīs gadu vecumam netiek nodrošināts pietiekamā apjomā pirmsskolas izglītības pakalpojums. Tāpēc Pierīgas teritorijas iedzīvotāji pieprasa Rīgas izglītības pakalpojumus un izmanto tās infrastruktūru, lai gan šo ekonomiski aktīvo iedzīvotāju ienākuma nodoklis nonāk citu pašvaldību budžetā, kam būtu jānodrošina saviem iedzīvotājiem atbilstoša sociālā infrastruktūra. Liberāla dzīvesvietas deklarācijas kārtība ir radījusi iespēju deklarēt dzīvesvietu tur, kur persona faktiski nedzīvo. Dažkārt bērna dzīvesvieta tiek deklarēta atsevišķi no vecākiem. Rezultātā Rīgā faktiski dzīvojošajiem nav pieejami izglītības pakalpojumi dzīvesvietai tuvākajā iestādē.

Analizējot informāciju par iepriekšējiem sešiem gadiem, redzams, ka 2006.gada vietu skaita palielinājuma līmenis ir atkārtojies tikai 2010.gadā. Pirmsskolas izglītības funkcija tika atjaunota pēc remonta divās ēkās Viestura prospektā 57 un Slokas ielā 197, kurās iepriekš bija izvietotas skolas. Rīgas 11.pirmsskolas izglītības iestāde tika pārcelta uz ēku Raņķa dambī 3, papildus atverot vēl astoņas grupas. Tādējādi darbības uzsākšana šajās ēkās papildus nodrošināja ar vietu 590 mazos rīdziniekus.

No 2006. līdz 2011.gadam pašvaldības izglītības iestādēs no jauna atvērtas 167 grupas un tajās uzņemti 3 401 bērns (skat. 5.3.attēlu). Kopumā no 1996.gada Rīgas pilsētas pašvaldībā tika īstenotas dažādas aktivitātes, kas deva iespēju mazināt rindu PII, tādējādi papildus ir atvērta 281 grupa, kurās ar vietu ir nodrošināti 5 531 pirmsskolas vecuma bērns.

5.3.attēls

Atvērto grupu un tajās uzņemto bērnu skaits Rīgas pilsētas pašvaldības izglītības iestādēs, kuras nodrošina ar vietām bērnus pirmsskolas izglītības programmas apguvei 2006.–2011.g.

Avots: RD IKSD

Katru gadu vietu skaits PII palielinās, tiek būvētas gan jaunas, gan pielāgotas un renovētas pašvaldības īpašumā esošas ēkas, tomēr joprojām saglabājas rinda. Piemēram, 2009.gada 1.septembrī ar vietu PII netika nodrošināti 6730 bērni, 2010.gada 1.septembrī – 5702 bērni, bet 2011.gada 1.septembrī – 4080 bērni. Turpinās arī darbs pie jaunas PII projektēšanas zemesgabalā Tallinas ielā 6/10/12, Rīgā, kas provizoriski 2015.gadā varēs piedāvāt papildu 290 vietas.

Nozīmīgākā sadarbība ar citām pašvaldībām notiek, MK noteiktajā kārtībā slēdzot līgumus par izglītojamo uzturēšanos citu pašvaldību PII. Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā pirmsskolas izglītību apgūst 783 izglītojamie, kuru deklarētā dzīvesvieta ir ārpus Rīgas. Savukārt 623 pirmsskolas vecuma bērni pirmsskolas izglītību apgūst ārpus Rīgas pilsētas administratīvās teritorijas, bet to dzīvesvieta deklarēta Rīgā. Kopš 2006.gada veiksmīgi norisinās sadarbība ar privātajām izglītības iestādēm, kuras īsteno pirmsskolas izglītības programmu Rīgā. Pašvaldības finansējums 2012.gadā tika izmaksāts par 2870 bērniem 66 privātajās PII (finansējums 178 *euro* mēnesī par 347 bērniem, līdzfinansējums 132,3 *euro* mēnesī – par 1510 bērniem un dotācija 43 *euro* mēnesī par 1013 bērniem).

Rīgas pilsētas pašvaldības PII ir izvietotas 158 pašvaldības ēkās, bet divas ēkas tiek īrētas. Kopš Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas Rīgā ir atjaunotas 16 PII ēkas, bet no jauna uzbūvētas divas iestādes: Dzilas ielā 20 un Valdeķu ielā 58A. Lai uzlabotu iestāžu tehnisko stāvokli un mazinātu maksu par komunālajiem maksājumiem, visām PII ir nomainīti logi, kā arī aptuveni piektajai daļai ēku ir veikta siltināšana. Savukārt ūdens un kanalizācijas sistēmu maiņa ir pilnībā paveikta 75% iestāžu. Plānota tiek arī iestāžu virtuvju un laukumu labiekārtošana.

Ņemot vērā to, ka tikai nedaudz vairāk nekā 10% PII ir vai nu jaunbūves vai ir atjaunotas, tad arī telpu aprīkojums un mācību līdzekļi ir pilnībā atjaunoti tikai šīm iestādēm. Pārējās iestādes atbilstoši savām iespējām un ar nelielu RD atbalstu veic telpu aprīkojuma un mācību līdzekļu iegādi. Arī higiēnas preču iegāde un nelieli remontu tiek apmaksāti no iestādes finansējuma, kas tiek piešķirts pēc aprēķina 25,6 *euro* gadā uz vienu bērnu. Tā kā finanšu līdzekļi ir nepietiekami, tad inventāra nomaiņa notiek ļoti lēnām.

Pamatizglītība un vispārējā vidējā izglītība

Lai nodrošinātu iespēju savā administratīvajā teritorijā dzīvojošajiem bērniem nodrošināt iespēju iegūt pamatzglītību tuvākajā skolā, kā arī gādāt par jauniešu iespējām iegūt vispārējo vidējo izglītību, Rīgas pilsētas pašvaldība uztur plašu vispārējās izglītības iestāžu tīklu – sākumskolas, pamatskolas, vidusskolas, ģimnāzijas un vakarskolas.

Rīgas pamatzglītības un vispārējās vidējās izglītības iestādes ir pašvaldības dibinātas iestādes (izņemot Kultūras ministrijas pakļautībā esošās iestādes), savukārt profesionālās izglītības iestādes ir valsts dibinātas. Iestāžu dažādā pakļautība kavē optimālas izglītības sistēmas izveidi viena vecuma izglītojamajiem. Savukārt privātās ir gan vispārējās izglītības iestādes, gan profesionālās izglītības

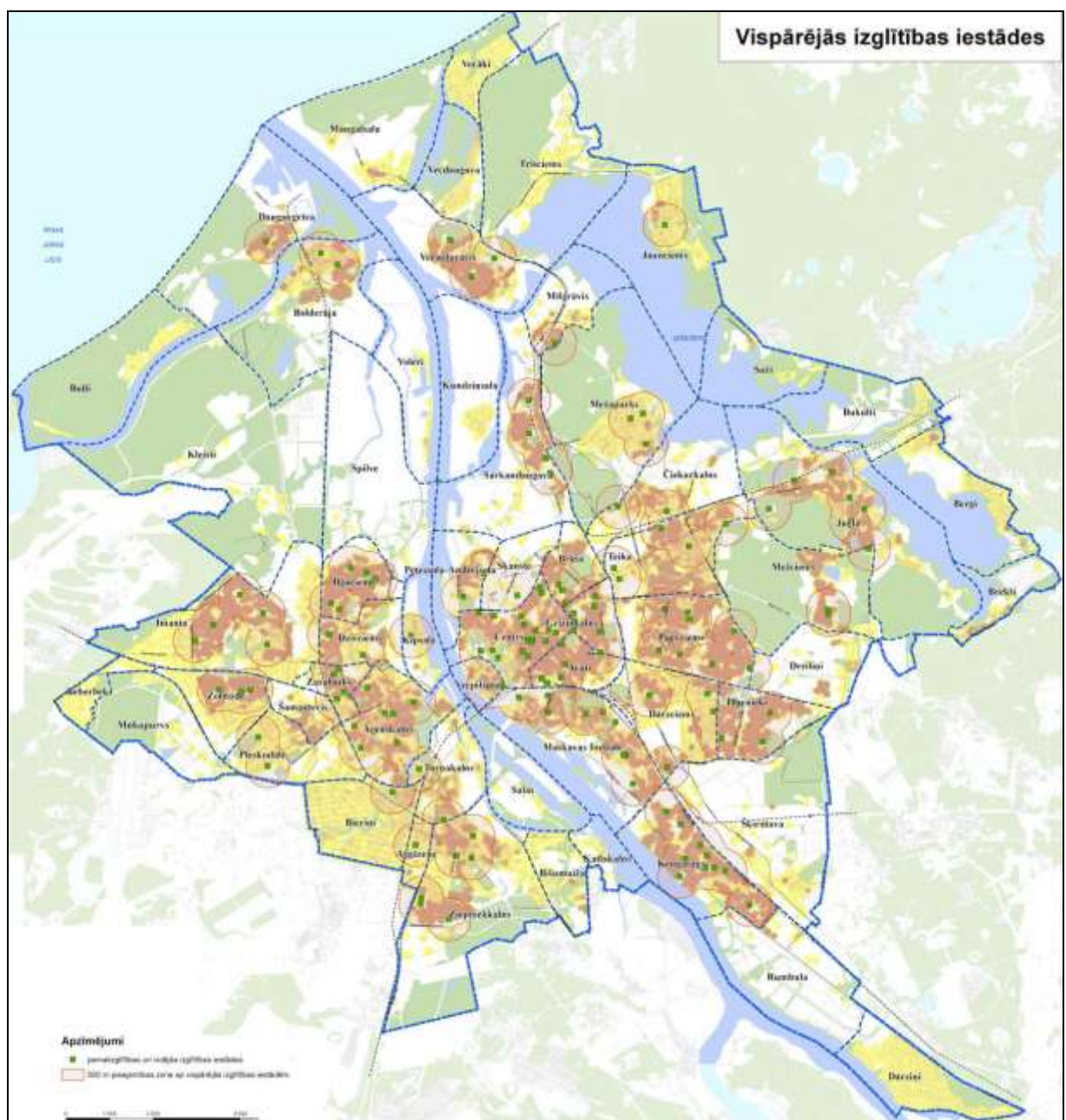
iestādes. Rīgā vispārējo izglītību var iegūt 31 privātskolā, kurās mācās 1636 izglītojamie. 21 privātskola par apmēram 1000 izglītojamiem saņem līdzfinansējumu no RD.

Lai Rīgā deklarētajiem bērniem nodrošinātu vietu tuvākajā skolā, Rīgas pilsētas pašvaldība noteikusi kārtību bērnu reģistrēšanai un uzņemšanai 1.klasē (www.e-skola.lv), tomēr mikrorajona skola ne vienmēr ir bērna dzīvesvietai tuvākā skola.

Pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības pieejamības nodrošinājums dažādās apkaimēs ir nevienmērīgs. Piemēram, Mežaparkā ir pieejama tikai sākumizglītība, kuru latviešu valodā var apgūt izglītojamie no 1.klases līdz 6.klasei, turklāt skolas funkcijām nepiemērotā ēkā. Mežciemā latviešu valodā var apgūt tikai pamatzglītību. Savukārt ir apkaimes, kurās skolu blīvums ir lielāks nekā nepieciešams, piemēram, Dzirciema ielas rajons. Ir būtiski saglabāt pamatzglītības ieguves pieejamību tuvu dzīvesvietai no pilsētas salīdzinoši tālu un atstatu esošajās teritorijās (kaut arī izglītojamo skaits tajās ir mazs), piemēram, Jaunciemā, Bolderājā (skat. 5.4.attēlu).

5.4.attēls

Vispārējās izglītības iestādes Rīgā

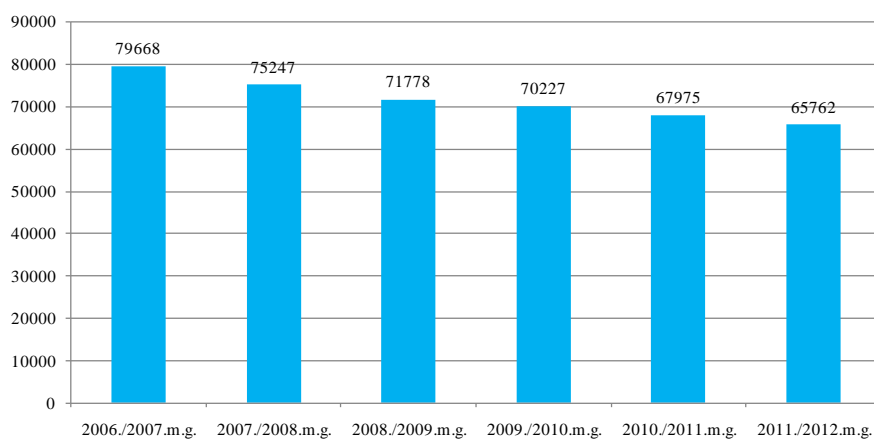
Avots: „Pilsētvides attīstību raksturojošo pakalpojumu kvalitāte un pieejamība Rīgas 55 apkaimēs”, SIA „Datorkarte”, 2012.g.

Iedzīvotāju aptaujas dati liecina, ka ar pašvaldības vispārējās izglītības iestāžu (skolu) pakalpojumu pieejamību 2012.gadā bija apmierināti 85,7% rīdzinieku, 2010.gadā – 77,3%, 2008.gadā – 72,1%, savukārt 2007.gadā – 76,5% respondentu. Pakalpojuma pieejamību iedzīvotāji vērtēja atzinīgāk nekā kvalitāti – 2012.gadā ar kvalitāti bija apmierināti 71,2%, kas ir labāks vērtējums nekā 2007., 2008. un 2010.gadā⁴⁵.

Skolu skaits, kas Rīgā būtiski palielinājās laikā no 1990.gada līdz 1994.gadam, pēdējos desmit gados samazinās. Izglītojamo skaita samazinājums un sabiedrības pieprasījums pēc kvalitatīvas izglītības ir ietekmējis Rīgas pilsētas pašvaldības skolu tīklu – laikā no 2000.gada kopējais izglītojamo skaits pilsētā ir samazinājies par 35% un ir likvidētas 30 skolas. 2011./2012.m.g. 121 Rīgas pilsētas pašvaldības skolā mācījās 65 762 izglītojamie (skat. 5.5.attēlu).

5.5.attēls

Izglītojamo skaits Rīgas pilsētas pašvaldības vispārējās izglītības iestādēs 2006./2007.–2011./2012.m.g.

Avots: RD IKSD

Izglītojamo skaits Rīgā ir lielākais starp visām Baltijas valstu galvaspilsētām. 2012.gadā Tallinā izglītojamo skaits vispārējās izglītības iestādēs bija 39 512⁴⁶, bet Viļņā – 65 666⁴⁷, tomēr Viļņā atšķirībā no Rīgas ir lielāks vispārējās izglītības iestāžu skaits.

Straujākais izglītojamo skaita samazinājums noticis laikā kopš 2006./2007.m.g.– Rīgā izglītojamo skaits samazinājies par gandrīz 14 tūkst. Kā juridiskas personas likvidētas 23 skolas, kuru ēkās lielākoties turpinās izglītības funkciju nodrošināšana, t.sk. pirmsskolas izglītības un interešu izglītības iestāžu darbība. Lielākais samazinājums ir skāris vidusskolas, savukārt speciālo skolu, vakarskolu un internātskolu tīkls praktiski palicis nemainīgs (skat. 5.1.tabulu).

5.1.tabula

Skolu skaita izmaiņas Rīgā 2007./2008.–2011./2012.m.g.

Mācību gads	Kopā	Sākumskolas	Pamatskolas	Vidusskolas	No visām skolām		
					Speciālās skolas	Internātskolas	Vakarskolas
2011./2012.	121	4	24	93	12	10	5
2010./2011.	125	5	22	98	12	10	6
2009./2010.	129	5	22	102	12	11	6
2008./2009.	140	9	24	107	12	11	6
2007./2008.	141	10	24	107	12	11	6
2006./2007.	144	11	25	108	12	11	6

Avots: RD IKSD

⁴⁵Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatoru”, SKDS, 2012.g. jūnijs

⁴⁶Avots: Statistical Yearbook of Tallin 2012

⁴⁷Avots: www.stat.gov.lt

Saskaņā ar Pilsotības un migrācijas lietu pārvaldes datiem par Rīgā reģistrētajiem bērniem tuvākajos gados būs vērojams neliels sākumskolas posma izglītojamo skaita palielinājums. Tomēr 2010.gadā dzimušo bērnu skaits jau atkal ir mazāks nekā šobrīd 1.klasē esošo izglītojamo skaits, kas papildus apliecina skolu tīkla optimizācijas pasākumu nepieciešamību.

Skolās palielinās to bērnu skaits, kuru vecāki devušies uz ārzemēm: no 396 izglītojamajiem (2009./2010.m.g.) līdz 519 (2011./2012.m.g.).

Rīgas pilsētas pašvaldības 61 skolā izglītojamie izglītības programmas apgūst latviešu valodā, 51 skolā tiek īstenotas mazākumtautību izglītības programmas, kurās mācību priekšmeti tiek apgūti latviešu un attiecīgās mazākumtautības valodā. Pārsvārā izglītojamie mazākumtautību izglītības programmas līdztekus latviešu valodai apgūst krievu valodā, nepilni 2% izglītojamo – baltkrievu, poļu un ukraiņu valodā.

Rīgā ir 13 skolas, kurās tiek īstenotas vakara (maiņu) un/vai neklātienes izglītības programmas, kurās mācās 4307 izglītojamie, t.i., aptuveni 1/4 daļa no kopējā 10.–12.klašu izglītojamo skaita (16 855). Vakarskolas palīdz rast risinājumus un iegūt izglītību cilvēkiem, kuri dažādu iemeslu dēļ ilgstoši nav mācījušies, tāpēc skolas bieži veic arī nepieciešamo izglītojamo pedagoģisko un sociālo korekciju. Četras Rīgas pilsētas pašvaldības skolas nodrošina izglītības procesa organizāciju Rīgā esošajās ieslodzījuma vietās.

Aizvien aktuālāka kļūst tālmācība, kas ļauj vispārējo vidējo izglītību apgūt virtuālā vidē, ikdienā neapmeklējot skolu. Tas īpaši aktuāli ir ilgstoši slimojošo bērnu vai jauno māmiņu izglītības ieguves nodrošināšanā.

Rīgā darbojas 12 speciālās skolas, turklāt 11 Rīgas vispārizglītojošās skolas piedāvā iespēju izglītojamajiem ar dažādiem traucējumiem apgūt speciālās izglītības programmas. Kopā šādas programmas 2011./2012.m.g. apguva 2799 izglītojamie, kas bija 4,3% no kopējā izglītojamo skaita. Savukārt vispārizglītojošajās skolās ir integrēti un speciālās izglītības programmas apgūst 335 izglītojamie ar speciālām vajadzībām, kas ir būtisks palielinājums salīdzinājumā ar 2010./2011.m.g. (97 izglītojamie).

Atzinumu par piemērotāko izglītības programmu konkrētam bērnam sniedz Valsts pedagoģiski medicīniskā un Izglītības, kultūras un sporta departamenta Pedagoģiski medicīniskā komisija, kas pastāvīgi darbojas no 2007.gada un kuras datubāzē ir informācija par 9728 izglītojamajiem. Ik gadu palielinās to bērnu skaits, kuriem ikdienā grūti iekļauties vispārizglītojošo izglītības iestāžu mācību procesā. Piemēram, 2010.gadā tika veiktas 1399 bērnu pārbaudes. Palielinoties komisijas darba apjomam, nepieciešama tās administratīvo darbinieku skaita palielināšana. Kā trūkums vērtējama komisijas atrašanās tālu no pilsētas centra.

Pilsētā kopumā ir 15 skolas, bet katrā pilsētas priekšpilsētā/rajonā ir vismaz viena skola, kas pielāgota bērniem ar kustību traucējumiem. Pēdējos gados, atjaunojot skolu ēejas mezglus, daudzām skolām izbūvētas uzbrauktuves, taču pārvietošanās ēkas iekšpusē personai ar kustību traucējumiem nav nodrošināta. Divās skolās pašvaldība nodrošina speciālu transportu bērnu pārvadāšanai.

Sakarā ar izglītojamo skaita samazināšanos veiktās skolu tīkla optimizācijas ietvaros ir bijusi iespēja atbrīvot skolu funkcijām nepiemērotas vai privātpersonām piederošas telpas. Šobrīd visas Rīgas pilsētas pašvaldības skolas atrodas pašvaldības īpašumā esošajās 133 ēkās.

Valsts atbilstoši normatīvajiem aktiem piešķir finansējumu pedagogu algām, ievērojot principu „nauda seko skolēnam”. Minētā finansēšanas modeļa ietekmē skolās ar mazāku izglītojamo skaitu pedagogiem darba samaksa par amata vienību ir mazāka salīdzinājumā ar „lielajām” skolām.

Samazinoties izglītojamo kopskaitam, samazinās arī klašu skaits. Administratīvā ceļā ir ierobežota klašu atvēršana ar nelielu izglītojamo skaitu. Prognozējams, ka būs nepieciešams pieņemt lēmumus par klašu atvēršanu ar nepietiekamu izglītojamo skaitu, saglabājot pamatzglītības pieejamību atsevišķās pilsētas apkaimēs. Gadījumos, kad salīdzinoši tuvu atrodas divas skolas ar nelielu izglītojamo skaitu, kurās mācību procesā lietotā valoda ir atšķirīga, bet apkaimē nav citu skolu, jāizskata iespējas skolas apvienot un vienā ēkā īstenot gan izglītības programmas, kurās mācības notiek latviešu valodā, gan mazākumtautību izglītības programmas.

Būtiskākais skolu darbības rādītājs ir izglītības kvalitāte. Par nozīmīgāko izglītības kvalitātes kritēriju uzskatāmi centralizēto eksāmenu rezultāti. Salīdzinot četru obligāto centralizēto eksāmenu (angļu valoda, matemātika, latviešu valoda (mazākumtautību izglītības programmā) un latviešu valoda un literatūra) rezultātus, visos eksāmenos Rīgas pilsētas vidējie rezultāti ir statistiski nozīmīgi augstāki nekā valstī kopumā (rezultāti aptver visas Rīgā esošās iestādes, kurās var iegūt vispārējo vidējo izglītību). Salīdzinot centralizēto eksāmenu rezultātus starp Rīgas skolām, var secināt, ka skolās ar salīdzinoši mazu izglītojamo skaitu centralizēto eksāmenu rezultātu rādītāji zem vidējā ir biežāk nekā skolās ar salīdzinoši lielu izglītojamo skaitu. Rīgā ir attīstīta izglītojamo zinātniski pētnieciskā darbība, sasniegti augsti rezultāti starptautiskajās mācību priekšmetu olimpiādēs.

Pēdējos gados tiek pievērsta uzmanība skolu nodrošinājumam ar mācību darbam nepieciešamajām tehnoloģijām. Rīgas skolās tiek īstenoti vairāki projekti, kas sekmē skolu materiāltehniskā stāvokļa uzlabošanu – ir izremontēti un iekārtoti kabineti, kā arī iegādāti mācību materiāli un mācību tehniskie līdzekļi. Piemēram, pēdējo divu gadu laikā 49 skolām tika nodrošināta interaktīvo tāfeļu (klēpjdators, digitālā interaktīvā tāfele kombinācijā ar samazinātā fokusa attāluma projektoru un stereo audio sistēmu, kā arī datu kamera) iegāde. Liela uzmanība tiek pievērsta arī dabaszinību, matemātikas, informātikas kabinetu materiāltehniskā stāvokļa uzlabošanai.

Būtisks izglītības iestāžu materiāltehniskā stāvokļa rādītājs ir skolu ēkas. Rīgā vēl ir daudz skolu ēku, kas ir sliktā tehniskā stāvoklī vai kuru energoefektivitāte ir zema.

Jāveicina skolu veidošana par izglītības centriem attiecīgajā apkaimē, kas piedāvā skolas darbiniekiem un apkaimes iedzīvotājiem, īpaši bērnu vecākiem, iespēju apgūt latviešu valodu, kā arī sniegt atbalstu citu aktivitāšu īstenošanai, kas sekmē latviešu valodas lietošanas prasmju pilnveidi.

5.2. Interesešu un profesionālās ievirzes izglītība

Pašvaldības pamatuzdevums papildus obligātajai izglītībai ir izveidot un pilnveidot bērniem un jauniešiem pieejamu un vispusīgu neformālās izglītības sistēmu – gan interesešu izglītību, gan arī profesionālās ievirzes izglītību.

Interesešu izglītība

Interesešu izglītības iespējas var piedāvāt dažāda veida izglītības iestādes un citas juridiskās un fiziskās personas.

Pēdējo desmit gadu laikā Rīgā samazinājies izglītības iestāžu skaits, kas īsteno interesešu izglītību, pārsvarā skolu optimizācijas rezultātā. Savukārt nevalstiskās organizācijas uzsākt interesešu izglītības programmu apmācību drīkst tikai pēc licences saņemšanas pašvaldībā.

Interesešu izglītības iestāde ir multifunkcionāla iestāde, kurā tiek piedāvāta interesešu izglītība, iespēja saturīgi pavadīt brīvo laiku, nometnes skolas brīvlaikos, tālākizglītības kursi pedagogiem un dažādi (t.sk. kultūras) pasākumi. Interesešu izglītības iestādes veic integrācijas (etnisko un iekļaujošās izglītības) funkciju un aktīvi iesaistās pašvaldības un arī valsts kultūras dzīves organizēšanā. 2012.gadā piecas interesešu izglītības iestādes uzsāka senioru izglītošanas programmas.

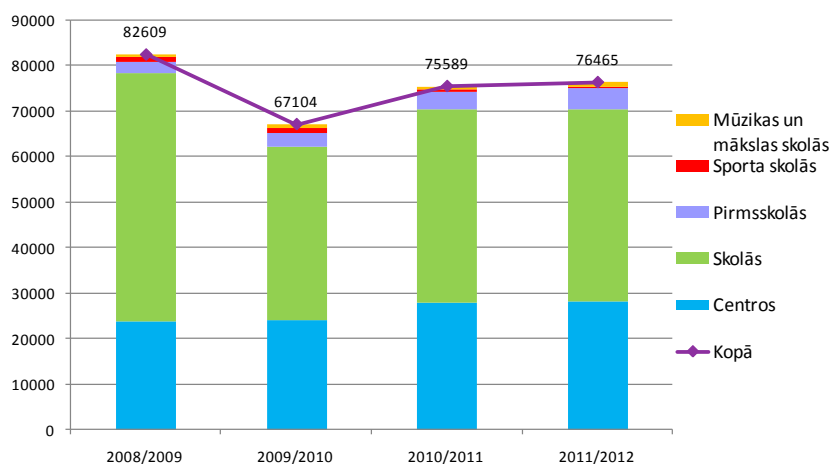
Interesešu izglītība sniedz konkrētas zināšanas, prasmes un iemaņas kādā konkrētā nozarē, jomā (piemēram, apģērbu šūšana, darbs ar dažādiem instrumentiem tehniskajā jaunradē, galdniecība, jaunie zinātnieki), palīdzot izvēlēties turpmāko profesiju vai sniedzot dzīvei nepieciešamās iemaņas.

2011./2012.m.g. interesešu izglītību Rīgā īstenoja 13 interesešu izglītības iestādes⁴⁸ ar 28 178 izglītojamajiem, piecas sporta izglītības iestādes (sporta skolas) ar 493 izglītojamajiem, deviņas mākslas un mūzikas skolas (kultūrizglītības iestādes) ar 897 izglītojamajiem, kā arī 121 vispārējās izglītības iestāde un 51 pirmsskolas izglītības iestāde, kuras īsteno interesešu izglītības programmas ar 46 897 izglītojamajiem.

Kaut arī ir demogrāfiskā krīze, pēdējo gadu laikā valstī, t.sk. Rīgā, interesešu izglītībā iesaistīto bērnu un jauniešu skaits palielinās (skat. 5.6.attēlu). Tas liecina par to, ka interesešu izglītība ir aktuāla un nepieciešama.

⁴⁸ Deviņi bērnu un jauniešu centri, Bērnu un jauniešu vides izglītības centrs, Jauno tehniķu centrs, Mākslinieciskās jaunrades centrs, Tehniskās jaunrades nams

Rīgas pilsētas pašvaldības izglītības iestāžu izglītojamo skaits interešu izglītības programmās 2008./2009.–2011./2012.m.g.

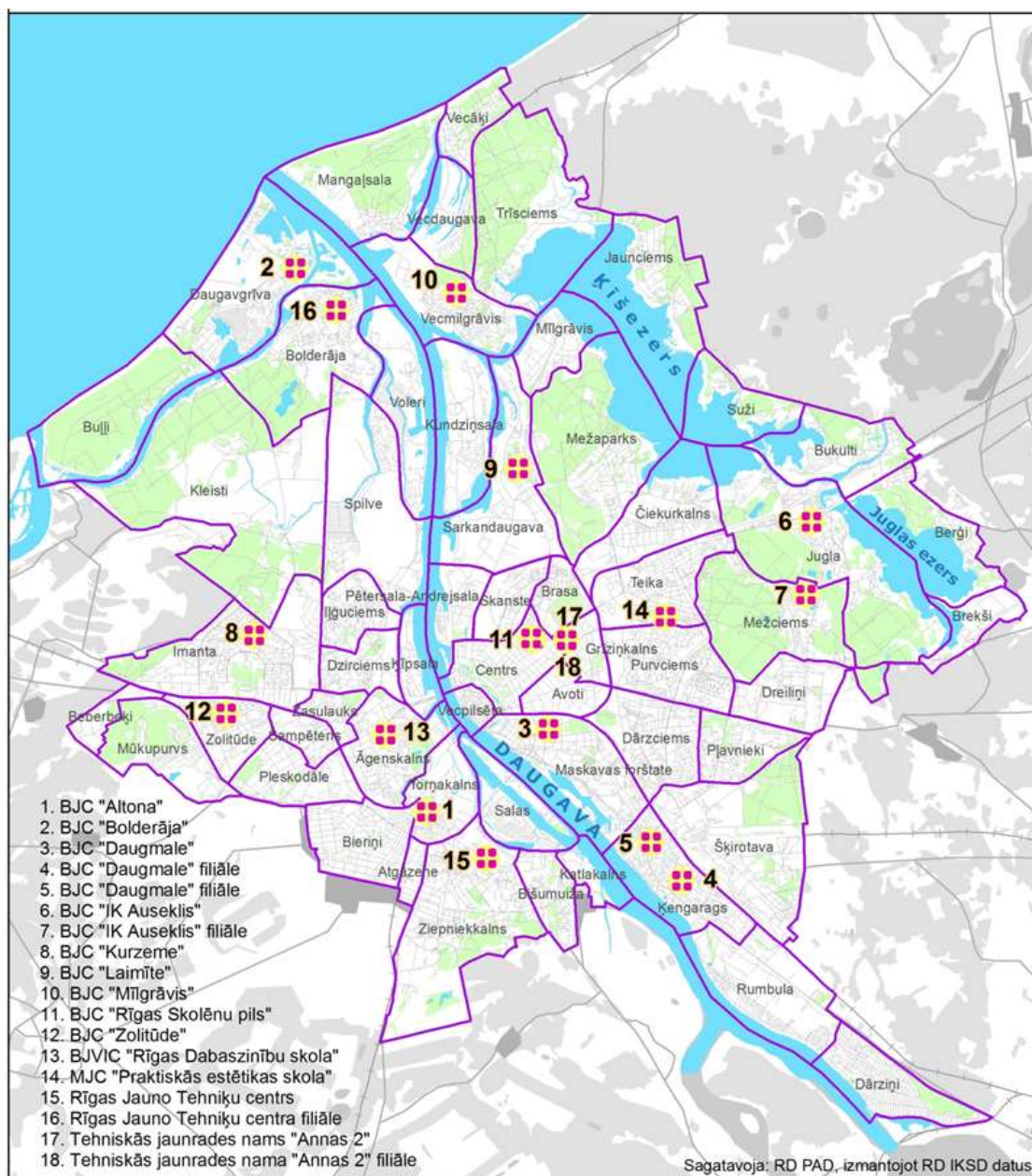

Avots: RD IKSD

Interešu izglītības pieejamība dažādās apkaimēs ir nevienmērīga un kopumā nepietiekama. Atsevišķās apkaimēs (Bolderājā, Zolitūdē) interešu izglītības pieprasījums ir lielāks nekā piedāvājums, tāpēc nepieciešams rast iespēju izvietot centrus citās Rīgas pilsētas pašvaldībai piederošās plašākās telpās vai plānot jauna kultūrizglītības centra izveidi, piemēram, Bolderājā. Turklāt, BJC „Bolderāja” un „Zolitūde” neatrodas pašvaldības īpašumā, kas vēl vairāk apgrūtina šo iestāžu attīstību un ēku tehniskā stāvokļa uzlabošanu.

Ziepniekkalnā, Dzirciemā, Purvciemā, Pļavniekos un Ķengaragā interešu izglītības piedāvājums netiek nodrošināts tuvu dzīves vai mācību vietai, tādēļ nepieciešams šajos mikrorajonos plānot un veidot jaunus centrus vai esošo centru filiāles (skat. 5.7.attēlu).

Interešu izglītības un izglītības programmu īstenošanas vietas

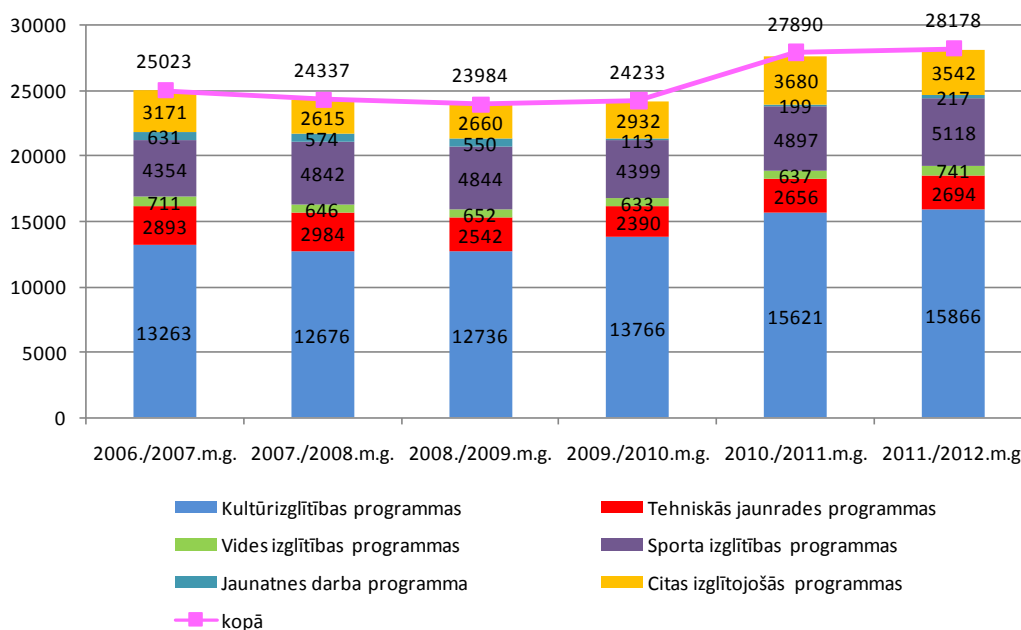
Avots: RD PAD, izmantojot RD IKSD datus

Pēc 2006./2007.m.g. izglītojamo skaits interešu izglītības iestādēs kopumā samazinājās. Tomēr kopš 2009.gada, kaut arī valstī ir ekonomiskā krīze, izglītojamo skaits Rīgas pilsētas pašvaldības interešu izglītības iestādēs palielinās, 2011./2012.m.g. sasniedzot vairāk nekā 28 tūkst. (skat. 5.8.attēlu).

Populārākās interešu izglītības programmas (skat. 5.8.attēlu) ir kultūrizglītības (iesaistīti 65% no visiem izglītojamajiem) un sporta izglītības programmas (18%). Perspektīvā vides izglītībai un tehniskajai jaunradei vajadzētu pievērst lielāku uzmanību un noteikt prioritāti tehniskajai jaunradei, vides izglītībai, novadpētniecībai un tūrismam, lai nodrošinātu ekonomikas izaugsmi un bērnu un jauniešu pilsoniskās apziņas un valstiskās identitātes stiprināšanu.

5.8.attēls

Izglītojamo skaita sadalījums pa interešu izglītības programmām Rīgas interešu izglītības iestādēs 2006./2007.–2011./2012.m.g.

Avots: RD IKSD

2010./2011.m.g. no visiem interešu izglītības programmās iesaistītajiem bērniem un jauniešiem vislielākais īpatsvars bija pirmsskolas (29%) un sākumskolas vecuma izglītojamiem (31%). Šī tendence bija novērojama arī iepriekšējos trijos gados. Šo faktu var skaidrot ar aktīvu vecāku iesaistīšanos bērnu lietderīga brīvā laika pavadīšanas organizēšanā.

Tā kā interešu izglītība sniedz zināšanas, prasmes un iemaņas kādā konkrētā nozarē, jomā (piemēram, apģērbu šūšana, darbs ar dažādiem instrumentiem, tehniskā jaunrade, galdniecība, jaunie zinātnieki), palīdzot izvēlēties turpmāko profesiju vai sniedzot dzīvei nepieciešamās iemaņas, var pieņemt, ka interešu izglītības centri ir karjeras sistēmas pamats.

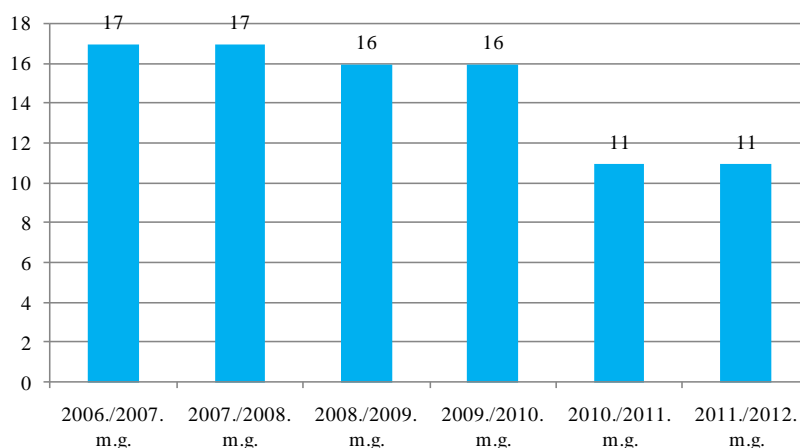
Profesionālās ievirzes sporta izglītība

Profesionālās ievirzes sporta izglītību Rīgā īsteno pašvaldības pārziņā esošas 11 profesionālās ievirzes sporta skolas un 10 privātās sporta skolas (klubi) ar specializāciju hokejā, futbolā, burāšanā, basketbolā u.c.

Īstenojot sporta skolu optimizācijas koncepciju, pašvaldības sporta skolu skaits pēdējos sešos gados ir samazinājies, jo ir likvidētas kompleksās sporta skolas un veidotas profilētās sporta skolas (pa radniecīgām sporta veidu grupām) (skat. 5.9.attēlu).

5.9.attēls

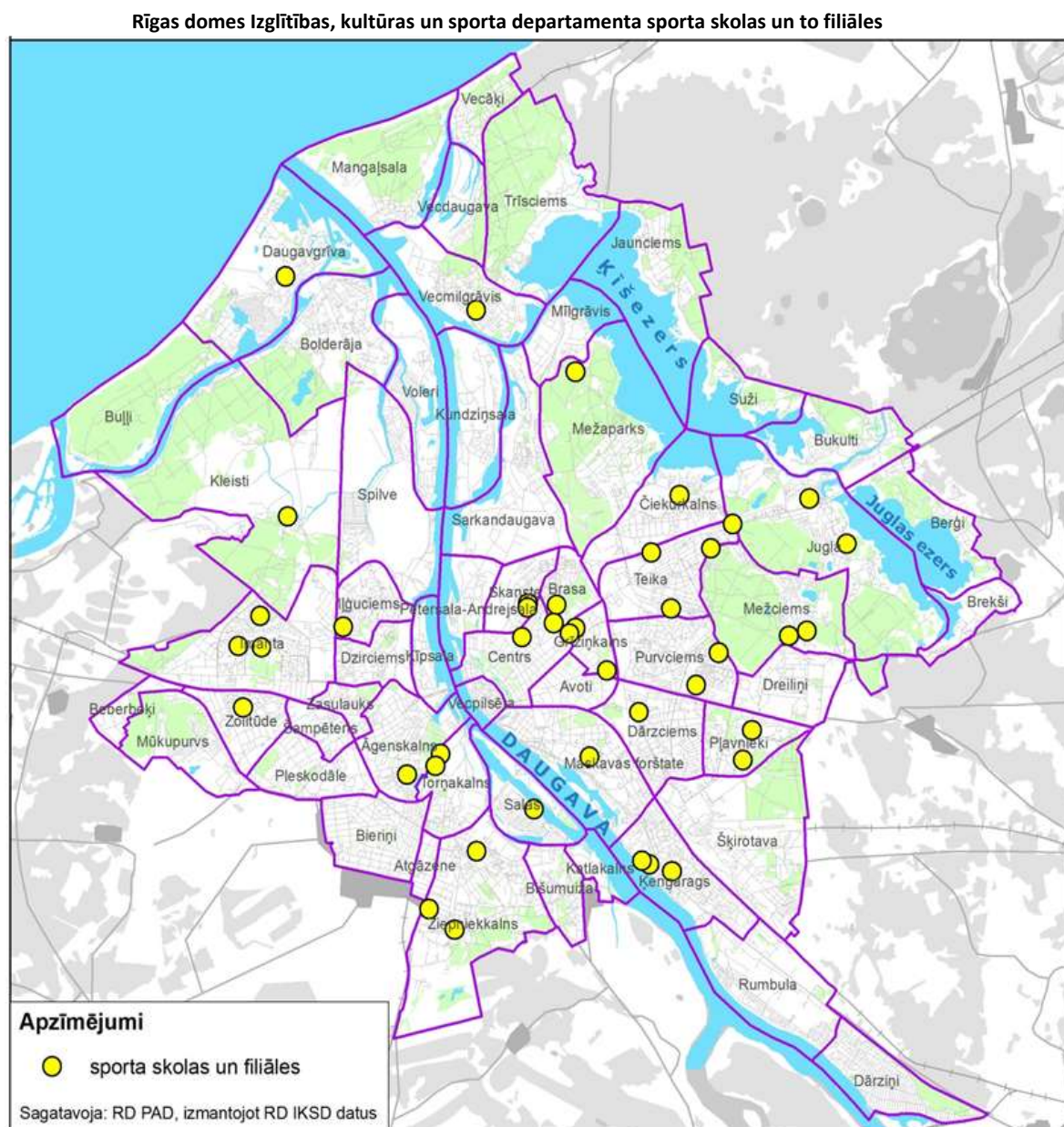
Rīgas pilsētas pašvaldības profesionālās ievirzes sporta izglītības iestāžu skaits 2006./2007.–2011./2012.m.g.

Avots: RD IKSD

Izveidojot profilētās sporta skolas, tika saglabātas līdzšinējās sporta programmas un to īstenošanas vietas, tomēr sporta skolu pārklājums pilsētā ir nevienmērīgs (skat. 5.10.attēlu).

5.10.attēls

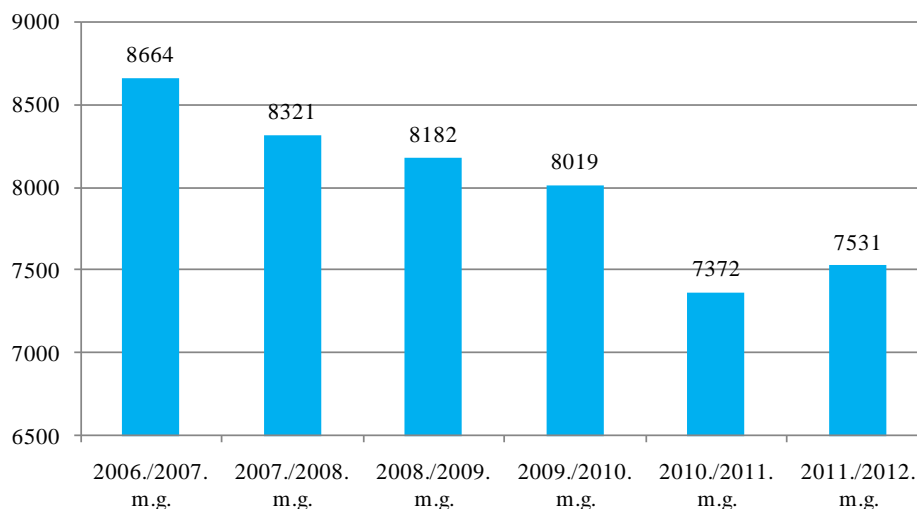
Avots: RD PAD, izmantojot RD IKSD datus

Lai nodrošinātu programmu īstenošanu un pieejamību, sporta skolas izmanto savas, vispārējās izglītības iestāžu un citu iestāžu sporta bāzes. Pašvaldības īpašumā ir deviņu sporta skolu ēkas, savukārt īrētās telpās atrodas divas sporta skolas.

Lai nodrošinātu esošo sporta programmu pilnvērtīgu īstenošanu un jaunu programmu ieviešanu, nepieciešams atbilstošu sporta bāzu nodrošinājums un papildu investīcijas. Krišjāņa Kundziņa Čiņas sporta skolai trūkst sporta zāles brīvajai cīņai un grieķu romiešu cīņai, sporta skolai „Arkādija” vieglatlētikas programmu īstenošanai trūkst mešanas disciplīnas sektoru stadionā, bērnu un jaunatnes sporta skolai „Rīdzene” – mūsdienu prasībām atbilstošas smaiļošanas un kanoe airēšanas, airēšanas slaloma sporta bāzes.

No 2006./2007.m.g. izglītojamo skaits sporta skolās samazinājās, atkal palielinoties tikai 2011./2012.m.g. (skat. 5.11.attēlu).

Izglītojamo skaits Rīgas pilsētas pašvaldības profesionālās ievirzes sporta izglītības iestādēs (sporta skolās) 2006./2007.–2011./2012.m.g.

Avots: RD IKSD

Sporta skolās tiek īstenotas kopā 17 sporta veidu profesionālās ievirzes sporta izglītības programmas (basketbols, volejbols, sporta vingrošana, šahs, futbols, vieglatlētika, riteņbraukšana, peldēšana, hokejs, mākslas vingrošana, brīvcīņa, grieķu–romiešu cīņa, smaiļošana, kanoe, slēpošana, paukošana, regbija un bokss), kuras paredz apmācību vairākos posmos: mācību treniņu posms, sporta meistarības pilnveidošanas posms un augstākās sporta meistarības posms.

Profesionālās ievirzes mākslas un mūzikas izglītība

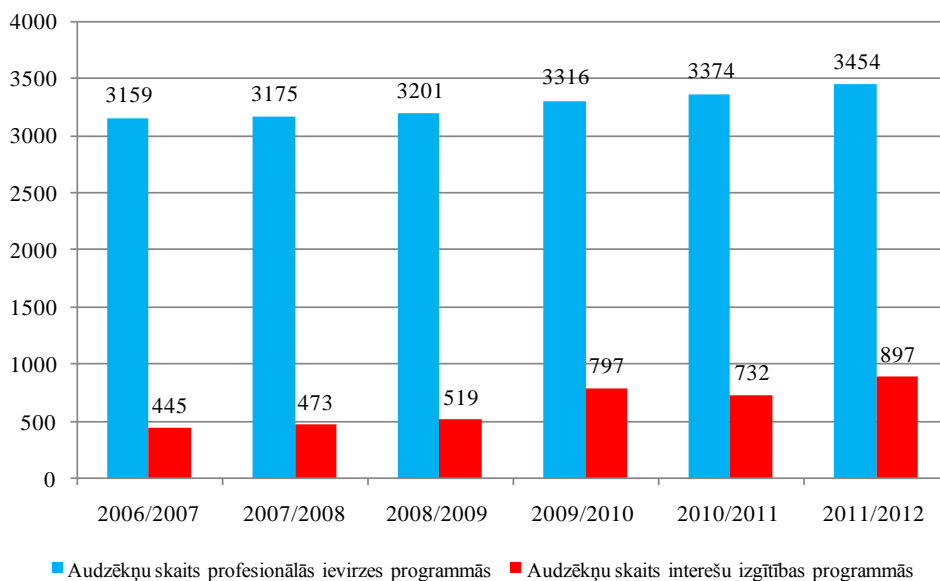
Rīgas pilsētas pašvaldības deviņās profesionālās ievirzes kultūrizglītības iestādēs (Jāzepa Mediņa Rīgas 1.mūzikas skola, Augusta Dombrovska mūzikas skola, Rīgas 3.mūzikas skola u.c.) profesionālās ievirzes un interešu izglītības programmās ik gadus iesaistās līdz 5000 izglītojamo. Šajās mūzikas un mākslas skolās darbojas arī interešu izglītības grupas, kurās mūzikas un mākslas pamatus vai kāda instrumenta spēli apgūst līdz 1000 izglītojamo, 50 izglītojamo piedalās muzikālās apmācības programmā bērniem ar īpašām vajadzībām.

Vispārīzglītojošajās skolās vērojams izglītojamo skaita samazinājums, tomēr mūzikas un mākslas skolās ik gadu vērojama iespējamo pretendentu skaita palielināšanās, lai gan Kultūras ministrijas finansējums profesionālās ievirzes mūzikas un mākslas izglītības programmām no 2010.gada līdz 2011.gadam ir samazinājies par 11%.

Rīgas pilsētas pašvaldības mūzikas un mākslas skolu programmu piedāvājums ir pieprasīts gan Rīgas iedzīvotāju, gan Pierīgas iedzīvotāju vidū, tādēļ katru gadu profesionālās ievirzes mācību programmās uz katru vietu ir divu līdz četru (atkarībā no skolas) pretendentu konkurss. Tas liecina, ka interese par profesionālo mūzikas izglītību palielinās. 2011./2012.m.g. izglītojamo skaits profesionālās ievirzes programmās bija 3454, savukārt interešu izglītības programmās izglītojamo skaits sasniedza 897 (skat. 5.12.attēlu).

5.12.attēls

Izglītojamo skaits Rīgas mūzikas un mākslas skolās 2006./2007.–2011./2012.m.g.

Avots: RD IKSD

Izglītojamo skaits deviņās Rīgas mūzikas un mākslas skolās ir saistīts ar finansējuma apjomu pedagogu algām, ko piešķir Kultūras ministrija. Palielinājums galvenokārt saistīts ar jaunu programmu – programmas „Vizuāli plastiskā māksla” Pārdaugavas mūzikas un mākslas skolā un programmas „Mūzikas apmācība bērniem ar īpašām vajadzībām” Pāvula Jurjāna mūzikas skolā un Juglas mūzikas skolā atvēršanu.

Papildus profesionālās ievirzes izglītības apguvei skolas īsteno dažādas interešu izglītības programmas, piemēram, pirmsskolas mūzikas studijas, kurās uzņem bērnus vecumā no trīs līdz sešiem gadiem u.c.

Mūzikas un mākslas skolu izvietojums Rīgas pilsētā nav vienmērīgs un šo skolu ir par maz – nav iespējams nodrošināt visu bērnu, kuri to vēlas, dalību profesionālās ievirzes mūzikas un mākslas programmās.

Interešu un profesionālās ievirzes izglītības iestāžu materiāltehniskais nodrošinājums noveco, neatbilst mūsdienu, darba drošības, kā arī ergonomiskajām prasībām. Finansējuma nepietiek arī jaunu darbības virzienu uzsākšanai, esošo nodarbību nodrošināšanai, līdzdalībai pasākumos, konkursos, skatēs, sacensībās, festivālos, kā arī nometnēs. Nepieciešamas investīcijas arī mācību telpu (laboratoriju, kabinetu) labiekārtošanai, aprīkojumam un autotransportam (autobusi, mikroautobusi).

Būtisks rādītājs ir arī iestāžu ēku tehniskais stāvoklis – daudzas interešu un profesionālās ievirzes iestāžu ēkas ir sliktā tehniskajā stāvoklī un to energoefektivitāte ir zema.

Neviena no interešu un sporta izglītības iestādēm, kā arī vairums mākslas un mūzikas skolas nav pielāgotas bērniem ar speciālām vajadzībām (pārsvarā šis darbs tiek veikts skolās, kur bērni mācās). Bērnu ar speciālām vajadzībām iesaistīšana interešu, kā arī mākslas, mūzikas un sporta izglītības iestāžu darbībā veicinātu šo bērnu integrēšanos sabiedrībā un veidotu pārējo bērnu izpratni par vienaudžu ar speciālām vajadzībām problēmām.

Sadarbībā ar citām RD struktūrvienībām risināms jautājums par atbrīvoto pašvaldības īpašumā un citu īpašumā esošu telpu izmantošanu neformālo izglītības programmu īstenošanai un pasākumu organizēšanai, īpaši apkaimēs, kur šobrīd tas nav pieejams. Jāveicina šo iestāžu veidošanās par multifunkcionāliem centriem attiecīgajā apkaimē, kas piedāvā dažāda veida pakalpojumus apkaimes iedzīvotājiem un to bērniem.

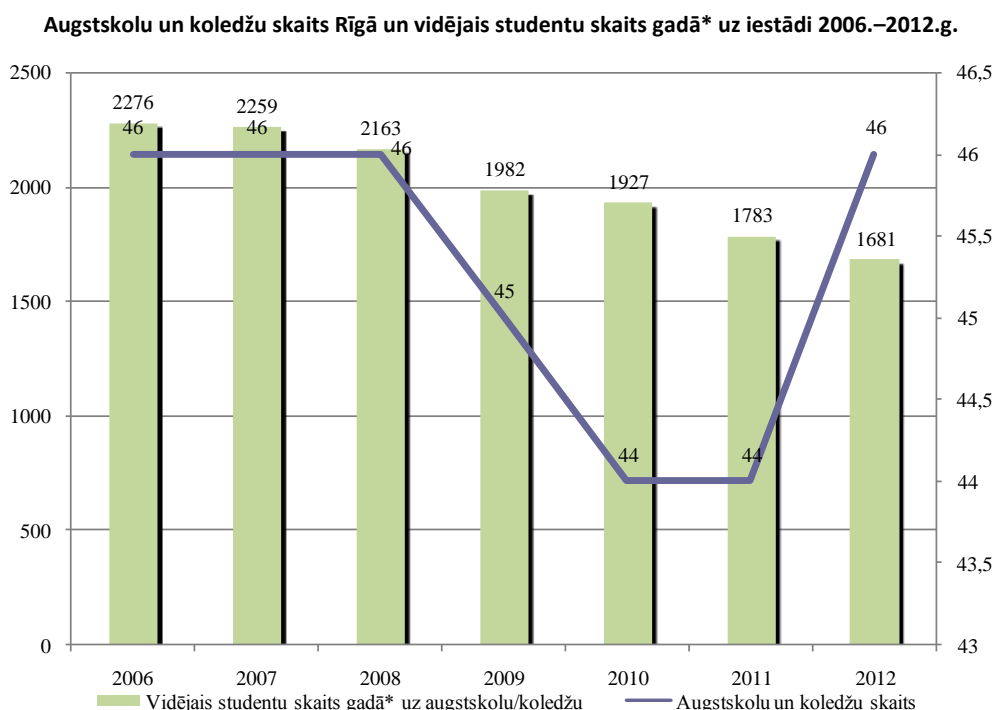
Šobrīd Rīgā nav speciāli projektētu izglītības iestāžu pa nozarēm (interesu, mākslas, mūzikas un sporta izglītības iestādes), kas veido bērnus un jauniešus par konkurētspējīgām personībām, t.sk. starptautiskajā apritē. Šobrīd šādas iestādes darbojas pielāgotās telpās.

5.3. Augstākā izglītība

Augstākās izglītības iestādes ir gan universitātes, gan augstskolas, gan arī koledžas; Latvijā tās var būt valsts un juridisko personu dibinātas, kā arī ārvalstu augstskolu filiāles.

Rīgā koncentrēts vislielākais augstākās izglītības iestāžu skaits Latvijā, un gandrīz visas ir akreditētas un to izsniegtie diplomi ir starptautiski atzīti. Rīgā studē ne vien rīdzinieki un studenti no citām Latvijas vietām, bet arī ārvalstu studenti, jo studijas ir iespējams apgūt arī svešvalodās. Rīga ir kļuvusi par iecienītu galamērķi arī apmaiņas programmu studentiem. 2006.gadā Rīgā bija 46 augstskolas un koledžas un vidējais studentu skaits uz augstāko mācību iestādi bija 2276 studenti. Palielinoties iestāžu skaitam, samazinājās vidējais studējošo skaits uz iestādi, un 2012.gadā tas sasniedza 1681 studentu (skat. 5.13.attēlu).

5.13.attēls

* Studentu skaits gadā atbilst mācību gadam, piemēram, 2012.g. atbilst 2012./2013.ak.g.

Avots: www.sus.lv, IZM dati, RD PAD aprēķins pēc pieejamajiem datiem

Arī studentu skaitam absolūtos skaitļos pēdējos gados bija tendence samazināties – 2006./2007.ak.g. tas sasniedza maksimumu jeb 104,7 tūkst. studentu, kam sekoja pakāpeniska studējošo skaita samazināšanās, līdz 2012./2013.ak.g. tas sasniedza 77,3 tūkst. studentu. Rīgā vēl joprojām ir viens no lielākajiem rādītājiem Eiropā pēc studējošo skaita uz 1000 iedzīvotājiem. Turklāt augstākās izglītības iestāžu skaits citās Eiropas valstu galvaspilsētās ir krietni mazāks. Piemēram, Viļņā ir tikai 14 augstskolas, bet studējošo skaits ir 68 864⁴⁹, bet Stokholmā, kur iedzīvotāju skaits ir lielāks nekā Rīgā, ir 20 universitātes ar studējošo skaitu 75 000⁵⁰.

Studentu skaita samazinājumu pēdējos gados ietekmēja vairāki faktori: demogrāfiskā situācija valstī, cilvēku ekonomiskais stāvoklis, valsts finansējuma samazinājums, jauniešu aizbraukšana uz ārzemēm u.c.

Studentu skaita ziņā lielākās augstskolas Rīgā un arī Latvijā 2012./2013.ak.g. sākumā bija LU (17060 studentu), RTU (14 686) un RSU (7 426).

Augstskolām un koledžām valsts budžeta finansējumu veido dotācija no vispārējiem ieņēmumiem augstskolām un koledžām, ieskaitot ES struktūrfondu līdzfinansējumu 15% apmērā un augstskolu

⁴⁹Avots: www.stat.gov.lt

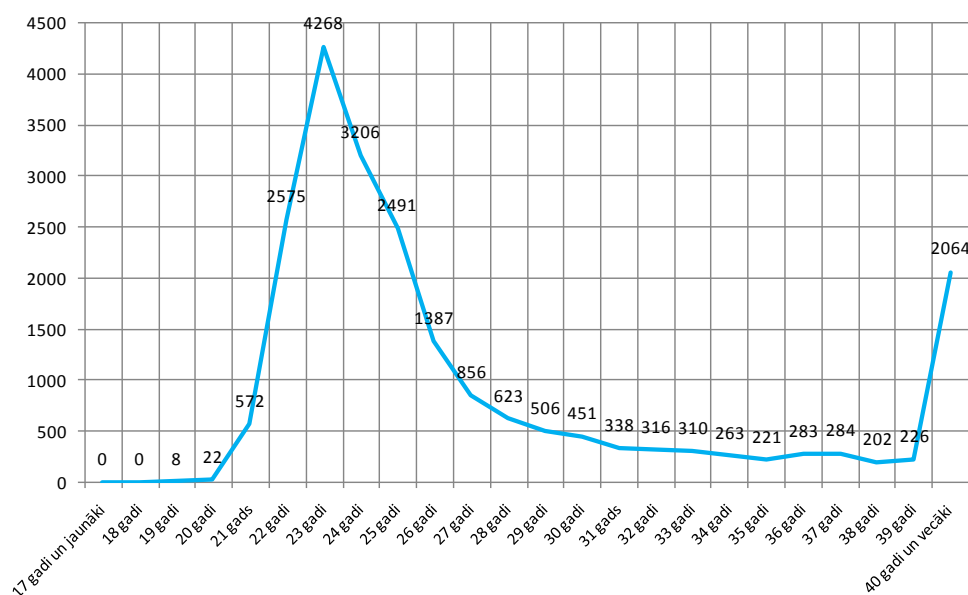
⁵⁰Avots: www.studyinstockholm.se

zinātnes valsts budžeta finansējumu. Valsts augstskolu un koledžu finansējums Rīgā 2011.gadā bija 196,6 milj. *euro*, no tiem valsts augstskolu finansējums kopā sasniedza 188,1 milj. *euro*, savukārt valsts koledžu kopējais finansējums bija 8,5 milj. *euro*.

2011.gada tautas skaitīšanas dati salīdzinājumā ar 2000.gada tautas skaitīšanas datiem liecina, ka personu ar augstāko izglītību (ieskaitot doktora grādu) īpatsvars visu iedzīvotāju 15 un vairāk gadu vecumā kopskaitā ir palielinājies no 13,9% līdz 23%, ar profesionālo vidējo izglītību – no 20,2% līdz 29,4%, vienlaicīgi samazinoties personu īpatsvaram ar vispārējo vidējo izglītību no 31% līdz 22,9%, ar pamatzglītību no 26,5% līdz 18% un ar sākumskolas vai zemāku izglītību – no 8,4% līdz 6,7%. Vislielākā interese par augstākās izglītības iegūšanu ir jauniešiem vecumā no 22 līdz 26 gadiem, kā arī interese atkal sāk palielināties pēc 38 gadu vecuma (skat. 5.14.attēlu).

5.14.attēls

Grādu un kvalifikāciju ieguvušo studentu sadalījums pēc vecuma, 2012.g.

Avots: CSP

Savukārt nodarbinātības līmenis pēc augstākā iegūtās izglītības līmeņa vecuma grupā no 25 līdz 64 gadiem 2011.gadā salīdzinājumā ar 2008.gadu ir nedaudz samazinājies no 68,6% līdz 61,8%. Eiropas mērogā tas ir vidējs rādītājs, kur visaugstākais nodarbināto skaits ar augstāko izglītību ir Šveicē 79,3%⁵¹.

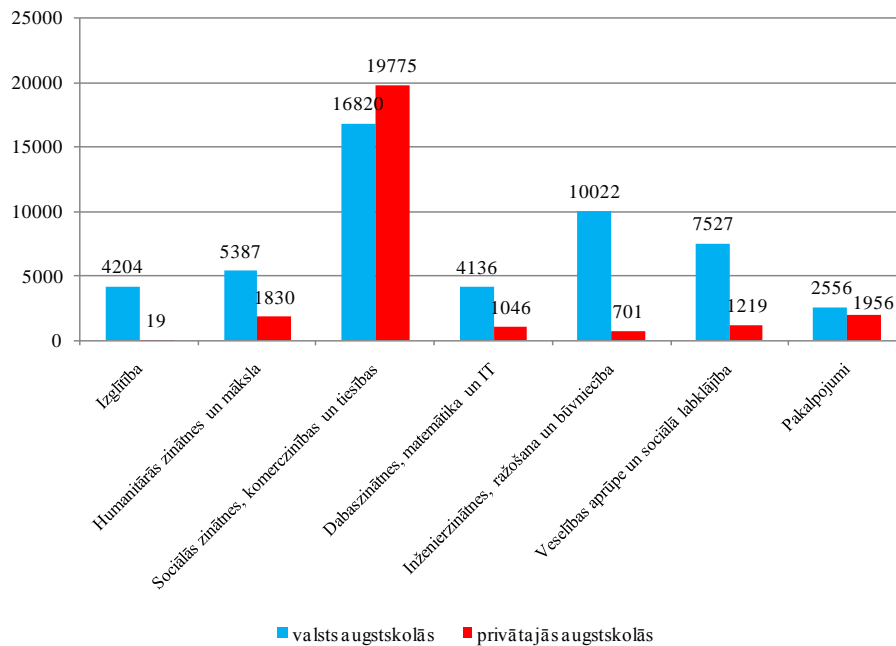
Studiju programmas

Starp valsts augstskolu piedāvātajām studiju programmām Rīgā visbiežāk tiek izvēlētas sociālās zinātnes, komerczinības un tiesības, kam seko inženierzinātnes, būvniecība un veselības aprūpe. Starp juridisko personu dibinātajām augstskolām izteikta iedzīvotāju daļa izvēlas studēt sociālās zinības, komerczinības un tiesības – 2011./2012.ak.g. šādās studiju programmās privātajās augstskolās Rīgā studēja 19 775 studenti (skat. 5.15.attēlu).

5.15.attēls

Studentu skaits studiju programmās valsts un privātajās augstskolās Rīgā 2011./2012.ak.g.

⁵¹Avots: Eurostat dati

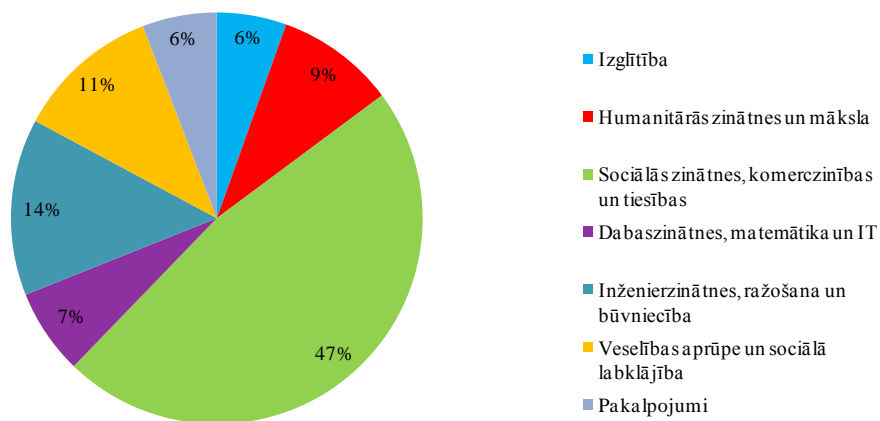

Avots: IZM dati, RD PAD aprēķins

Pēdējo gadu laikā Rīgas un arī pārējās Latvijas augstskolās ir vērojama tendence izvēlēties sociālo zinātņu, komerczinību, tiesību zinātnes, vadības zinības un ekonomikas studiju programmas. Tikai pēc tām seko datorzinātnes, medicīnas zinātne un dabaszinātnes, kurām ir liels potenciāls nākotnē. Sociālās zinātnes, komerczinības un tiesības izvēlējušies studēt gandrīz puse jeb 47% no studentu kopskaita, turklāt veselības aprūpi un sociālo labklājību izvēlējušies studēt 11%. Dabaszinātnes, matemātiku un IT studē vēl mazāk – 9%. Vismazāk studentu 2011./2012.ak.g. sākumā reģistrēti izglītības un pakalpojumu programmās – 6% no kopējā studentu skaita (skat. 5.16.attēlu).

5.16.attēls

Studentu skaits studiju programmās (procentos) 2011./2012.ak.g.

Avots: IZM pārskats par studiju programmām, RD PAD aprēķini

Augstākās izglītības iestāžu un studentu skaits pats par sevi neliecina par iegūtās izglītības kvalitāti un absolventu konkurētspēju darba tirgū. 2012.gada sākumā veiktajā augstskolu programmu vērtējumā⁵²

⁵²Avots: IZM augstskolu programmu vērtējums, 2012

42 programmas jeb 6,5% no Rīgas augstskolu programmām tika novērtētas ar zemāko vērtējumu. Visbiežāk par nekvalitatīvām tika atzītas izglītības, pedagoģijas un vadības, administrēšanas un nekustamā īpašuma pārvaldības studiju programmas.

RD ir noslēgusi vairākus līgumus un nodomu protokolus ar LU un RTU par RZTP un tehnoloģiskā inkubatora izveidi. MK tika apstiprināts Norvēģijas finanšu instrumenta izmantošanas plāns. TI operators būs LU, RTU un Norvēģijas industriālās attīstības korporācija „SIVA”. Konsultatīvā padomē iekļauti RD, Ekonomikas ministrijas, industriju pārstāvji un pārstāvji no „Innovation Norway”. Potenciālās TI atrašanās vietas: sākotnēji RTU Latvijas tehnoloģiskā parka teritorija Pulka ielā un nākotnē LU Akadēmiskais centrs Torņakalnā. Atbalsta saņēmēji būs uzņēmumi, kuri darbojas saistībā ar inovācijām „zaļo” tehnoloģiju jomā.

Torņakalna infrastruktūras objektu sakārtošanai, sporta kompleksa un RZTP izveides veicināšanai, sadarbojoties RD un LU, ir izstrādāts rīcības plāns Torņakalna teritorijas attīstīšanai.

5.4. Pieaugušo un pedagogu izglītība

Pieaugušo izglītības un pedagogu profesionālās pilnveides infrastruktūru Rīgas pilsētā veido gan valsts, gan Rīgas pilsētas pašvaldības, gan arī privātu institūciju tīkls. Valsts līmenī pedagogu profesionālo pilnveidi un pieaugušo neformālo izglītību piedāvā NVA, Valsts izglītības satura centrs, Latviešu valodas aģentūra, kā arī valsts augstskolas, tomēr ne vienmēr piedāvājums atbilst pieprasījumam. Pašvaldības līmenī iepriekšminēto pakalpojumu nodrošina pašvaldības dibināta izglītības atbalsta iestāde. Pedagogu profesionālo pilnveidi un pieaugušo neformālo izglītību Rīgā piedāvā arī nevalstiskais un privātais sektors. Pašvaldības izveidotajā datubāzē (www.riimc.lv) ir apkopota informācija par vairāk nekā 200 privātajām pieaugušo izglītības iestādēm.

Rīgas pilsētas pašvaldība atbilstoši savām iespējām nodrošina kvalitatīvas izglītības ieguvu mūža garumā pēc individuālām interesēm, spējām un valsts ekonomiskās attīstības vajadzībām. Rīgas iedzīvotājiem ir iespēja attīstīt savu garīgo un fizisko potenciālu, lai veidotos par patstāvīgu un attīstītu personību un sabiedrības locekli.

Pašvaldība īsteno pieaugušo izglītības politiku un nodrošina piešķirtā finansējuma sadali un uzraudzību pār finanšu līdzekļu izlietojumu; organizē pedagogu profesionālās meistarības pilnveidi, koordinē un nodrošina metodisko darbu. Savukārt, lai Rīgā veicinātu nodarbinātību, attīstītu uzņēmējdarbību un iedzīvotāju radošo potenciālu, Rīgas pilsētas pašvaldība sadarbībā ar vispārīgajām skolām ir izveidojusi mūžizglītības atbalsta centrus, kur ārpus mācību laika tiek organizēti pieaugušo izglītības kursi un semināri par dažādām Rīgas iedzīvotājiem aktuālām tēmām.

2011./2012.m.g. Rīgas pašvaldībā darbojas 121 skola, kurās strādā 7 191 pedagogs, 153 PII, kurās strādā 3108 pedagogi, 13 interešu izglītības iestādes (633 pedagogi), 11 sporta izglītības iestādes (359 pedagogi) un deviņas mūzikas un mākslas izglītības iestādes (466 pedagogi), kuriem nepieciešams nodrošināt viņu profesionālās pilnveides vajadzības.

Rīgas pilsētas pašvaldība gadā vidēji piedāvā 170 pedagogu profesionālās pilnveides kursus, kurus apmeklē 3500 pedagogi, kā arī dažādas metodiskā darba formas (semināri, meistarklases, atklātās stundas, izbraukuma semināri u.c.), kuru apmeklētība pārsniedz 5000.

Savukārt, lai nodrošinātu nepieciešamo kvalifikāciju interešu izglītības skolotājiem, Rīgas Interešu izglītības metodiskais centrs (BJC „Rīgas Skolēnu pils” struktūrvienība) veido nepieciešamās programmas un veic pedagogu apmācību semināros, meistarklasēs unursos profesionālās meistarības pilnveidē gan vispārējā pedagoģijā, psiholoģijā, gan atsevišķos interešu izglītības veidos. 2011.gadā 26 kursos kvalifikāciju paaugstināja 744 pedagogi. 36 profesionālās pilnveides programmas interešu izglītībā ir saskaņotas LR IZM.

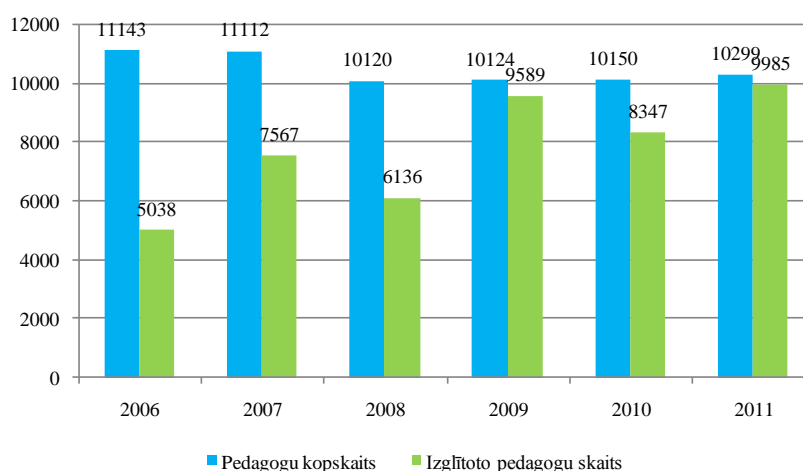
Pieaugušo neformālās izglītības organizēšana Rīgas pilsētas pašvaldībā tika uzsākta 2011.gadā kā pilotprojekts trijās dažādās atbalsta vietās. 2012.gadā sadarbība bija izveidojusies jau ar sešām Rīgas vispārīgajām skolām, kurās pašvaldība organizēja pieaugušo neformālās izglītības kursus un seminārus, iesaistot arī skolu pedagogus kā mācībspēkus. Pieaugušo neformālās izglītības kursus Rīgas pilsētas pašvaldība noteikusi iedzīvotāju līdzmaksājumu.

Lai sekmētu kvalitatīvu pedagogu profesionālo pilnveidi un pieaugušo neformālo izglītību, pašvaldība ir iekārtojusi piecas mācību telpas ar nepieciešamo tehnisko nodrošinājumu (interaktīvā tāfele, video projektor, dators) četrās no tām. Mācībām ir pieejamas arī divas datorklases, kuru tehniskais nodrošinājums ir jāuzlabo atbilstoši mūsdienu prasībām. Turpmāk īpaša uzmanība jāpievērš mūžizglītības atbalsta centru materiāltechniskajam stāvoklim, tos profilējot atbilstoši piedāvātajam programmu klāstam.

Rīgas pilsētas pašvaldība pedagogu profesionālo pilnveidi nodrošina kopš 1995.gada, sākotnēji tikai pirmsskolu, vispārīzglītojošo skolu un BJC pedagogiem, bet kopš 2011.gada pašvaldība nodrošina arī mūzikas un mākslas skolu pedagogu profesionālo pilnveidi. Pēdējo gadu laikā pašvaldība, piedāvājot dažādas izglītošanās formas (kursi, semināri, atklātās stundas, meistarklases u.c.), dod iespēju piedalīties profesionālajā pilnveidē 96% Rīgas pedagogu (skat. 5.17.attēlu).

5.17.attēls

Rīgas pedagogu profesionālā pilnveide 2006.–2011.g.

Avots: RD IKSD Rīgas Izglītības un informatīvi metodiskais centrs

2011.gadā, paplašinot savu darbību pieaugušo izglītības jomā, Rīgas pilsētas pašvaldība piedāvāja 31 kursa programmu, kurās piedalījās 507 iedzīvotāji. Pastāvīgi tiek veikta izpēte par iedzīvotāju izglītošanās vajadzībām. Analīze rāda, ka iedzīvotāju vēlmēs ir ļoti daudzveidīgas, lai arī vairumā gadījumu tās ir vērstas uz praktiskām darbībām. Tā kā pieaugušo izglītības attīstība Rīgas pilsētas pašvaldībā ir tikai nesen sākusies, ir svarīgi nodrošināt informācijas pieejamību iedzīvotājiem.

2012.gada rudenī piecās interešu izglītības iestādēs tika uzsākts pilotprojekts „Senioru neformālās izglītības programmas”. Projekta ietvaros plānots apmācīt seniorus filcēšanā, rokdarbos, šūšanā, dekupāžā, gleznošanā, floristikā, valodu apguvē, nūjošanā, dejošanā u.c. iemaņās.

Nākotnē būtu jāpaplašina mūžizglītības atbalsta centru tīkls, nodrošinot iespēju katras apkaimes iedzīvotājiem saņemt pieaugušo neformālo izglītību tuvāk dzīves vai darba vietai.

5.5. Jaunatnes lietas

131,3 tūkst. rīdnieku ir bērni un jaunieši vecumā no 7 līdz 25 gadiem. 2011.gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, par 34,4% ir palielinājies nepilngadīgo pārkāpumu skaits, galvenokārt par smēķēšanu, alkohola lietošanu u.c. Ņemot vērā jauniešu īpatsvaru pilsētā un dažādu pārkāpumu ievērojamo palielinājumu, jo īpaši nozīmīgi ir tie ieguldījumi, kurus pašvaldība veic jauniešu izglītošanā, attīstībā, konkurētspējas veicināšanā darba tirgū un jauniešu līdzdalības tradīciju veidošanā, attīstot jauniešu kapacitāti, t.sk. viņu brīvajā laikā.

Darbā ar bērniem un jauniešiem ir iesaistītas pašvaldības institūcijas, nevalstiskās un reliģiskās organizācijas, kā arī privātais sektors. Atbilstoši subsidiaritātes principam darbs ar jaunatni tiek īstenots iespējami tuvāk viņa dzīvesvietai – pašvaldībās. Valsts, lai nodrošinātu darbu ar jaunatni koordinēšanu un attīstību, nosaka jaunatnes politikas prioritātes nacionālā līmenī, metodiski atbalsta

pašvaldības, sekmē vietējo darba ar jaunatni sistēmu kvalitāti, finansiāli atbalsta infrastruktūras pilnveidi, kas nepieciešama darbam ar jaunatni, kā arī organizē speciālistu apmācības. Nevalstiskās un reliģiskās organizācijas galvenokārt darbojas bērnu un jauniešu brīvā laika organizēšanā (rikojot nometnes un brīvā laika aktivitātes), neformālās izglītības aktivitāšu un apmācību rīkošanā, jauniešu informēšanā par viņu izaugsmei svarīgiem jautājumiem un brīvprātīgā darba iespēju nodrošināšanā.

Rīgas pilsētas pašvaldības darba ar jaunatni infrastruktūru veido 22 brīvā laika centri, jauniešu centrs „Kaņieris”, divi skeitparki (Jāņa Asara ielā 24 un Slokas ielā 130) un nometņu bāze „Vecāķi”. Brīvā laika centri ir izveidoti uz pašvaldības dibināto izglītības iestāžu bāzes un piedāvā attiecīgā mikrorajona bērniem un jauniešiem radošās darbnīcas, tematiskos pasākumus un citas saturīgas brīvā laika pavadīšanas iespējas (skat. 5.2.tabulu).

5.2.tabula

Brīvā laika centru izvietojums	
Rajons	Centrs, adrese
Centra rajons	BJC „Rīgas Skolēnu pils” (Krišjāņa Barona iela 99)
Kurzemes rajons	Rīgas Anniņmuižas vidusskola (Kleistu iela 14) Rīgas 71.vidusskola (Grīvas iela 26) BJC „Kurzeme” (Slokas iela 130)
Latgales priekšpilsēta	Rīgas Kristīgā vidusskola (Augusta Deglava iela 1) Rīgas pilsētas Pļavnieku ģimnāzija (Andreja Saharova iela 35) Rīgas 15.vidusskola (Visvalža iela 9) Rīgas 32.vidusskola (Vijānu iela 13) BJC „Daugmale” (Jēkabpils iela 19A un Maskavas iela 279 k-7)
Vidzemes priekšpilsēta	Rīgas 9.vakara (maiņu) vidusskola (Stāmerienas iela 8) Rīgas 63.vidusskola (Pāles iela 9) Rīgas 74.vidusskola (Induļa iela 4) Rīgas 80.vidusskola (Andromedas gatve 11) Rīgas 85.vidusskola (Nīcgales iela 22) Rīgas 89.vidusskola (Hipokrāta iela 27)
Zemgales priekšpilsēta	Rīgas 47.vidusskola (Skaistkalnes iela 7) Rīgas 94.vidusskola (Ozolciema iela 26) BJC „Altona” (Altonavas iela 6)
Ziemeļu rajons	Rīgas 28.vidusskola (Sliežu iela 23), Rīgas 37.vidusskola (Čiekurkalna 1.līnija 53) BJC „Laimīte” (Sarkandaugavas iela 24)

Avots: RD IKSD

Ņemot vērā brīvā laika centros pieejamos resursus un materiāltehnisko nodrošinājumu, to mērķauditoriju galvenokārt veido sākumskolas un pamatskolas jaunāko klašu izglītojamie. Savukārt centru ierobežotā kapacitāte (nepietiekams pedagogu skaits un telpu platība) liedz iespēju tos apmeklēt visiem interesentiem. Turklāt centru ģeogrāfiskais pārklājums nav vienmērīgs, it īpaši nepietiekams tas ir Pārdaugavā un Ziemeļu rajonā. Tāpēc ir nepieciešama jaunu brīvā laika centru izveide apkaimēs, kurās brīvā laika pavadīšanas iespējas ir ierobežotas, kā arī esošo centru materiāltehniskās bāzes pilnveide, nodrošinot saturīgas brīvā laika pavadīšanas iespējas dažādām bērnu un jauniešu vecuma grupām.

Jauniešu centrs „Kaņieris”, kas pilda jaunatnes organizāciju resursu centra funkcijas, nodrošina ne vien līdzdalības iespējas un informācijas pakalpojumus, bet arī piedāvā daudzveidīgas, uz jauniešu interesēm balstītas neformālās izglītības programmas, tādējādi sekmējot jauniešu konkurētspēju darba tirgū un labāku iekļaušanos sabiedrībā. Jauniešu centrs atrodas Ķengaragā (Kaņiera ielā 15), tāpēc lielai daļai jauniešu tā regulāra sasniegšana nav ērta. Lai nodrošinātu jaunatnes organizācijām, interešu grupām un aktīviem jauniešiem pieejamo atbalsta pakalpojumu vienmērīgu ģeogrāfisko pārklājumu pilsētā, ir nepieciešams izveidot vēl vismaz trīs šādus centrus.

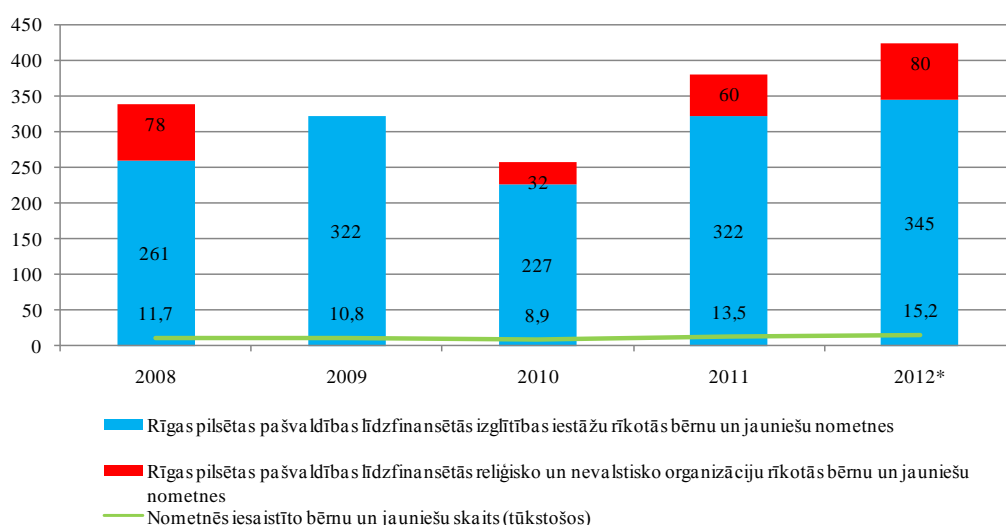
Pēdējos gados, palielinoties jauniešu interesei par ekstrēmām sporta veidiem, skeitparku noslodze ievērojami palielinās, kas savukārt sekmē paātrinātu konstrukciju nodilumu un nepieciešamību tās regulāri atjaunot. Pašvaldības rīcībā esošie resursi ir pietiekami vien pašvaldības pārziņā esošo skeitparku uzturēšanai, taču ne to attīstībai. Vienlaikus vairāki skeitparki, kas izveidoti ar privātu iniciatīvu, vispār nesaņem pašvaldības finansējumu to darbības nodrošināšanai (piemēram, iekštelpu skeitparks „Monsterparks” Kroņu ielā 13). Tāpēc privātie skeitparku uzturētāji ir spiesti iekasēt ieejas

maksu no apmeklētājiem, kas liedz daudziem pilsētas bērniem un jauniešiem aktīvi pavadīt savu brīvo laiku ierobežotu finanšu iespēju dēļ.

Tradicionāli lielākā daļa jauniešiem piedāvāto iespēju ir saistīta ar viņu brīvā laika organizēšanu. Populārākās no tām ir dienas un diennakts nometnes. 2009.gadā pašvaldības izglītības iestāžu organizētajās 245 izbraukuma un 77 atklātajās dienas nometnēs piedalījās 10 822 bērni un jaunieši (skat. 5.18.attēlu). Savukārt 2010.gadā izglītības iestāžu rīkoto nometņu skaits samazinājās līdz 227, iesaistot 8 185 dalībniekus. Palielinoties pašvaldības līdzfinansējuma apjomam, 2011.gadā izdevies ievērojami palielināt nometņu skaitu: kopumā gada laikā notika 322 nometnes, kurās piedalījās 11 443 bērni un jaunieši. Jānorāda, ka 33% no tām ir Rīgā notiekošās dienas nometnes (2009.gadā – tikai 24%). Pašvaldība līdzfinansē arī nevalstisko un reliģisko organizāciju (t.sk. jaunatnes organizāciju) rīkotās bērnu un jauniešu nometnes. 2011.gadā atbalstīto nometņu skaits sasniedza 60, iesaistot 2 067 dalībniekus.

5.18.attēls

Rīgas pilsētas pašvaldības līdzfinansētās bērnu un jauniešu nometnes 2008.–2012.g.

Avots: RD IKSD Stratēģijas uzraudzības sistēmas (SUS) pārskati par 2008. – 2011.gadu

Pasliktinoties kopējai ekonomiskajai situācijai valstī, 2009.gadā ievērojami sāka palielināties pieprasījums pēc bezmaksas brīvā laika pavadīšanas iespējām, t.sk. pēc brīvā laika centru un istabu pakalpojumiem. 2009.gadā tie tika apmeklēti aptuveni 98 000 reizes, savukārt 2011.gadā – jau 135 750 reizes⁵³. Ņemot vērā intereses pieaugumu, pašvaldība 2011.gadā konkursa kārtībā sāka finansēt NVO rīkotās bezmaksas brīvā laika aktivitātes. Pirmajā gadā 32 NVO projektos brīvlaikos iesaistījās vairāk nekā 1500 bērnu un jauniešu. Minētās aktivitātes (ar radošu, sportisku, piedzīvojumu utt. ievirzi) galvenokārt tiek īstenotas ārpus pilsētas centra – tuvāk dalībnieku dzīvesvietām.

Jauniešu izaugsmei ir būtiska ne vien daudzveidīgu izglītības programmu apguve, bet arī izpratnes veidošana par demokrātiskiem procesiem un līdzdalības pieredze. Pašvaldības izglītības iestādēs aktīvi darbojas skolēnu pašpārvaldes, savukārt pilsētas līmenī – Rīgas Skolēnu dome un Rīgas Jaunatnes organizāciju konsultatīvā padome, kas veicina jauniešu līdzdalību lēmumu pieņemšanā. Savukārt interneta vietne www.e-skola.lv nodrošina pieeju informācijai par līdzdalības un brīvā laika pavadīšanas iespējām.

Kvalitatīvas pašvaldības sadarbības ar jaunatni panākšanai liela nozīme ir personāla izglītībai. Lielākajai daļai darbā ar jaunatni iesaistīto personu ir pedagoģiskā izglītība, taču bieži trūkst specifisku zināšanu par līdzdalības un neformālās izglītības jautājumiem. Tāpēc ir nepieciešama regulāra personu tālākizglītošana par konkrētām darba ar jaunatni tēmām un jaunāko metodoloģiju.

⁵³ Avots: RD IKSD Stratēģijas uzraudzības sistēmas (SUS) pārskati par 2009. un 2011.gadu

Saskaņā ar Eurostat datiem 2011.gada decembrī Latvijā bezdarba līmenis jauniešu vidū sasniedza 27,4%. Savukārt no NVA reģistrētajiem jauniešiem-bezdarbniekiem 71,9% bija zems izglītības līmenis⁵⁴. Lielai daļai no viņiem vienlaikus ir arī zema motivācija iekļauties darba tirgū vai iesaistīties citos sabiedrības procesos. Pašlaik jaunatnes darbiniekiem pieejamie instrumenti nav pietiekami, lai identificētu šos jauniešus un iesaistītu viņus savās aktivitātēs. Lai veiksmīgi reintegrētu šos jauniešus, būtu nepieciešams veidot speciāli apmācītu mobilo jaunatnes darbinieku dienestu un ieviest papildu atbalsta/mentoringa programmas jauniešiem, kas nav iesaistīti izglītības sistēmā vai nav nodarbināti (tā saucamie NEET jaunieši).

5.6. Sports

Fiziskās aktivitātes un sports kopumā ne tikai būtiski ietekmē sabiedrības veselību, bet arī mazina negatīvās sociālās problēmas pilsētā, ir nozīmīgs pilsētas tēla elements. Starptautiskās sacensības un sportistu panākumi ceļ pilsētas prestižu. Rīgas pilsētas pašvaldība piedāvā dažādas iespējas aktīvam sportam, lai sports ikvienam interesentam kļūtu par neatņemamu dzīves sastāvdaļu.

Sports sevī ietver jaunatnes sportu, tautas sportu, augstu sasniegumu sportu un profesionālo sportu. Šajā nozarē darbojas valsts, pašvaldības un NVO. Valsts pārziņā ir izstrādāt politiku, ka arī organizēt un koordinēt politikas īstenošanu sporta jomā. Savukārt pašvaldība veic sporta politikas koordinēšanu un īstenošanu savā administratīvajā teritorijā, atbalsta bērnu un jauniešu interešu izglītības iestādes, kuras īsteno sporta izglītības programmas. Rīgā šos pienākumus veic RD IKSD. NVO sekmē sporta veida attīstību valstī, nodrošina sportistu sagatavošanu, izaugsmi u.c.

Rīgā sporta sacensību kalendārs ir ļoti daudzveidīgs: sākot no ļoti augsta līmeņa sacensībām (pasaules un Eiropas čempionāti) un beidzot ar sacensībām bērniem bērnudārzos. Tādējādi tiek aptverti praktiski visi sporta veidi, visas mērķauditorijas un visu līmeņu sacensības.

Pašvaldības sporta objektus Rīgā var iedalīt šādās grupās: četras centrālās sporta bāzes, astoņas sporta skolu sporta bāzes, viens reģionālais centrs, 10 skolu sporta halles, 75 skolu sporta zāles, 108 skolu sporta laukumi, 35 mazie futbola laukumi (*minipitch*) pie skolām, 10 skolu peldbaseini.

Sportošanas iespējas Rīgā nosaka izglītības iestādēs esošā sporta infrastruktūra, sporta skolas un to piedāvātās sportošanas iespējas, Rīgā esošo augstākās izglītības iestāžu sporta infrastruktūra, valsts iestāžu sporta infrastruktūra, privātās iniciatīvas (profesionālie sporta klubi (basketbols, hokejs, futbols)) un komercstruktūras (skat. 5.3.tabulu), kas piedāvā sportošanas iespējas (sporta zāles), kā arī parki, atpūtas zonas, kur iespējams nodarboties ar sportu un aktīvo atpūtu (peldvietas, veloceliņi u.c.).

5.3.tabula

Sportošanas iespējas Rīgā

lestāde	Skaitis
Pirmsskolas izglītības iestādes	153
Skolas	121
Sporta izglītības iestādes	11
Interesešu izglītības iestādes	13
Privātās sporta skolas (klubi)	10
Reģionālie sporta centri	1 (4 būvniecība apturēta)
Pašvaldības centrālās sporta bāzes	4
Peldbaseini	17
Valsts un biedrību (privātās) sporta bāzes	16
Futbola laukumi	25 (13x21 m); 10 (20x40 m)

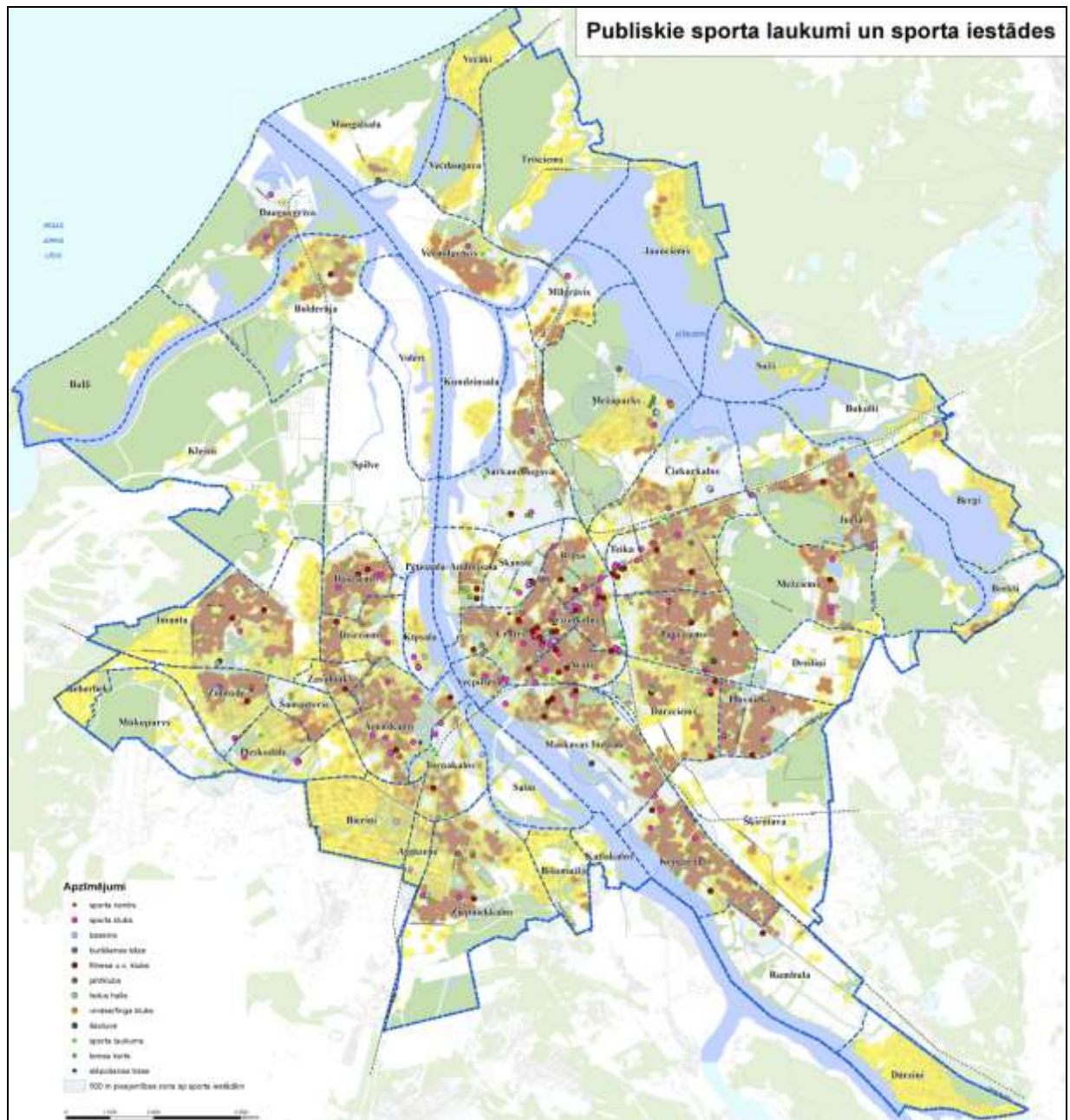
Avots: RD IKSD

Lai gan Rīgā ir plašas sportošanas iespējas, tomēr ir vērojamas atšķirības apkaimju līmenī, piemēram, Dreiliņos, Trīsciemā, Sužos, Bišumuižā u.c. ir ierobežotākas iespējas apmeklēt sporta laukumu vai sporta centru u.c. sporta iestādes (skat. 5.19.attēlu).

5.19.attēls

Publiskie sporta laukumi un iestādes

⁵⁴<http://www.anitalice.lv/2012/05/jauniesi-darbu-var-atrast-viegli.html>

Avots: „Pilsētvides attīstību raksturojošo pakalpojumu kvalitāte un pieejamība Rīgas 55 apkaimēs”, SIA „Datorkarte”, 2012.g.

Pēc veiktās iedzīvotāju aptaujas rezultātiem var secināt, ka ir palielinājusies iedzīvotāju apmierinātība ar sportošanas un aktīvās atpūtas iespējām. 2012.gada apmierinātību pauda 73,9% respondentu, 2010.gadā – 63,6%, 2008.gadā – 61,7%, savukārt 2007.gadā – 60% aptaujāto⁵⁵.

Lai arī laikā līdz 2011.gadam tika veikta sistemātiska un mērķtiecīga sporta bāzu sakārtošana un pilnveidošana, Rīgas skolās vērojams sporta zāļu un sporta laukumu trūkums vai arī tās ir neapmierinošā stāvoklī. Vairāk nekā 50 pašvaldības skolās nav atbilstošas sporta zāles un āra sporta laukumu sporta stundu mācību standarta, ārpusstundu sporta pasākumu un profesionālās ievirzes un interešu sporta izglītības mācību – treniņu programmas kvalitatīvai īstenošanai. Sporta laukumi nav sakārtoti, tie netiek pienācīgā veidā apsaimniekoti un apsargāti, nav izveidota to izmantošanas sistēma, kas tos padarītu pieejamus plašākam rīdiniķu lokam. Sarežģīta situācija ir Rīgas centra vispārīzglītojošām skolām, jo pie tām nav pieejamu zemes resursu, kur izvietot sporta halles.

⁵⁵ Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatori”, SKDS, 2012.g. jūnijs

Sporta attīstības ietvaros Latvijas Futbola federācija 2010.gadā nodeva Rīgas pilsētas pašvaldībai UEFA dāvinājumu – 35 mazos futbola laukumus (*minipitch*) ar mākslīgo segumu, kurus ierīkoja pie vispārīzglītojošām skolām. UEFA *HatTrick*–2 programmas ietvaros pēc Latvijas Futbola federācijas priekšlikuma ir nomainīti vecie un uzstādīti jauni mākslīgie futbola laukuma segumi (95 x 65 m) Rīgas 49.vidusskolas sporta kompleksā un sporta kompleksā „Arkādija” (100 x 65 m). Plānots, ka šādi segumi tiks uzstādīti arī Rīgas Hanzas vidusskolas teritorijā un Rīgas Ostvalda vidusskolas teritorijā.

Rīgā ir 17 funkcionējoši peldbaseini, kuru celiņu garums ir vismaz 12 m. Vairākos Rīgas mikrorajonos – Vecmīlgrāvī, Sarkandaugavā un Imantā – nav neviena peldbaseina, tāpēc ir aprūtināta izglītojamo peldētāpmācības programmas īstenošana, veselības profilakses pasākumi, kā arī iespēja nodarboties ar fiziskām aktivitātēm.

Lai nodrošinātu izglītojamo starpskolu sporta sacensību norisi un Rīgas sporta skolu organizētās sacensības, kā arī attiecīgo mikrorajonu iedzīvotājiem iespēju nodarboties ar sportu un veselību veicinošām fiziskām aktivitātēm atbilstošā un drošā vidē, ir jāturpina darbs pie plānoto reģionālo sporta centru izveides. Sporta komplekss „Arkādija” un sporta centrs „Anniņmuiža” daļēji pilda arī reģionālo sporta centru funkcijas. Turklāt Rīgā nav pabeigta centrālo sporta bāzu sistēmas izveidošana, kas ļautu rīkot lielāka mēroga sporta un atpūtas pasākumus un nodrošinātu nepieciešamo sporta infrastruktūru pilsētā.

Latvijā 29 sporta bāzēm ir piešķirts nacionālās sporta bāzes statuss, kuru mērķis ir veicināt nacionālo sporta bāzu attīstību, lai radītu apstākļus Latvijas sportistu sagatavošanai startiem olimpiskajās spēlēs, pasaules un Eiropas čempionātos un citās sporta sacensībās, kā arī starptautisku sporta sacensību norisei Latvijā. No tām 15 atrodas Rīgas pilsētas teritorijā. Pēc īpašuma piederības tās var iedalīt trijās grupās: pašvaldības – Rīgas Nacionālā sporta manēža, sporta komplekss „Arkādija, sporta komplekss „Daugavas sporta nams”, valsts – sporta centrs „Mežaparks”, Rīgas Tehniskās universitātes peldbaseins, sporta centrs „Kleisti”, kultūras un sporta centrs „Daugavas stadions”, Bērnu un jauniešu sporta burāšanas centrs, kā arī privātās (biedrību) – sporta komplekss „Stadions”, golfa laukuma komplekss „Ozo Golf Club”, Biķernieku kompleksā sporta bāze, Olimpiskais sporta centrs, sporta un atpūtas komplekss „Prizma”, sporta un atpūtas centrs „Sportima”, tenisa sporta centrs „Pļavnieki”.

No 20 valsts un privātajām (biedrību) sporta bāzēm Rīgā darbojas 16 (t.sk. 10 no tām ir uzbūvētas pēdējos gados), bet četru (VEF stadions, stadions „Jūrnieks”, RER stadions, Rīgas Sporta pils) darbība ir pārtraukta. Vairuma pašvaldības sporta bāzu tehniskais stāvoklis neatbilst mūsdienu sporta prasībām, tāpēc dažu sporta veidu attīstība un pat pastāvēšana Rīgā ir apdraudēta.

Būtisks ir ikgadējs pašvaldības sniegtais atbalsts dažādu vietēja un starptautiska mēroga sacensību un pasākumu rīkošanā. Piemēram, pašvaldība organizē Rīgas pilsētas čempionātus, pieaugušo, junioru un jaunatnes meistarsacīkstes, kausa izcīņas un tautas sporta sacensības, sacensības invalīdiem un sporta veterāniem. 2011.gadā Rīgā notika 48 Rīgas čempionāti un jaunatnes un junioru meistarsacīkstes 37 sporta veidos, kuros kopumā piedalījās vairāk nekā 5000 sportistu. Katru gadu Rīgā tiek organizētas Pavasara stafetes un Rudens kross mācību iestāžu un darba kolektīvu komandām, dažādi skrējieni, piemēram, skrējieni apkārt Māras dīķim un Vecāķu skrējieni.

Rīgas pilsēta startē ar savu komandu arī valsts nozīmes sporta pasākumos, piemēram, Latvijas vasaras un ziemas olimpiādē, Latvijas Jauniešu vasaras un ziemas olimpiādēs un Valsts prezidenta balvas izcīņas sacensībās vieglatlētikā.

Katru gadu tiek rīkotas dažādas starptautiskas sacensības, kuras jau ir kļuvušas par pilsētas sporta dzīves neatņemamu sastāvdaļu: RD kausa izcīņā sporta dejās, vieglatlētikā, boksā, handbolā, kā arī sacensības mākslas vingrošanā „Baltijas aplis”, FILA turnīrs brīvajā cīņā, Pasaules kausa izcīņas posms jātnieku sportā, S.Žoltoka piemiņas turnīrs hokejā, kopā ar I.Japiņa sporta aģentūru Rīgas velomaratons, ar „DDB Porter Novelli” Rīgas maratons u.c.

Par 28 Rīgas labāko sportistu atbalstu līdzdalībai pasaules un Eiropas čempionātos Latvijas valstsvienības sastāvā, kas sekmētu Rīgas vārda popularizēšanu starptautiskā līmenī, RD IKSD ir noslēdzis līgumu ar Latvijas Olimpisko vienību. Savukārt, lai veicinātu labāko Rīgas jauno hokejistu tālāko meistarības attīstību un motivāciju sportā, 2010.gadā tika noslēgts savstarpējais līgums starp RD, nodibinājumu „Sporta klubs „Rīga”” un AS „Dinamo Rīga” par jauniešu hokeja komandas „Rīga” izveidi startam Krievijas Jaunatnes hokeja līgā.

Kā noslēdzošais sporta pasākums gadā notiek „Rīgas sporta laureāts”, kurā tiek nominēti labākie pilsētas sportisti, treneri, sporta komandas un pilsētai nozīmīgākās sacensības.

Kopš 2011.gada pilsētā tiek organizēts konkurss par finansiālu atbalstu Rīgas pilsētai nozīmīgu sporta projektu un sporta sacensību organizēšanai, tā paplašinot sporta veidu popularitāti un sporta pasākumu daudzveidību pilsētā (gada laikā vairāk nekā 40 projekti saņem finansiālu atbalstu dažādu mērķauditoriju, dažāda līmeņa sacensību sarīkošanai), kā arī ir izstrādāta sistēma finansiālā atbalsta piešķiršanai Rīgas labākajiem sportistiem, lai daļēji segtu to līdzdalību pasaules un Eiropas čempionātos u.c. augsta līmeņa sacensībās.

Rīgas sportistu un viņu treneru darba stimulēšanai un atzinības izteikšanai par teicamu rezultātu uzrādīšanu katru gadu tiek piešķirtas naudas balvas Rīgas sportistiem par izciliem sasniegumiem sportā.

Izglītības un sporta SVID analīze

Izglītība un sports			Mērogs ⁵⁶			
SVID	Joma	Raksturojums	V	R	N	S
S	Vispārīgi	Rīga kā izglītības un sporta centrs (no 29 nacionālām sporta bāzēm 15 atrodas Rīgā)			X	
		Plašs vispārējās izglītības iestāžu tīkls un izglītības programmu piedāvājums	X			
	Vispārējā un profesionālā izglītība	Visu piecgadīgo un sešgadīgo bērnu (kuri pieteikti PII rindā) nodrošināšana ar vietu pirmsskolas izglītības programmas apguvei	X			
		Jaunu izglītības iestāžu veidošana, esošo paplašināšana	X			
		Bērnu no pusotra gada vecuma iesaistīšana pirmsskolas izglītības sistēmā	X			
		Iespēja apgūt izglītības programmas dažādām mērķa grupām: latviešu, mazākumtautību bērniem un bērniem ar dažādām speciālām vajadzībām	X			
		Izglītības kvalitātes līmenis: visos 4 obligātajos centralizētajos eksāmenos vispārējās vidējās izglītības ieguvei Rīgas pilsētas vidējie rezultāti ir statistiski nozīmīgi augstāki nekā valstī kopumā	X			
		E-izglītības (e-studijas) arvien plašāka ieviešana	X			
		Rīgā kopumā ir 15 skolas (t.sk. speciālās), bet katrā pilsētas priekšpilsētā/rajonā vismaz viena skola, kas pielāgota izglītības ieguvei bērniem ar kustību traucējumiem	X			
		Augsta pedagogu profesionālā kvalifikācija	X			
		Interesu un profesionālās ievirzes izglītība	Plašs un daudzpusīgs interešu un profesionālās ievirzes izglītības programmu piedāvājums			
	Interesu izglītības viegla pieejamība, nodrošinot operatīvas pārejas iespējas starp programmām		X			
	Radoši, profesionāli un kvalificēti pedagogi		X			
	Sabiedrības (t.sk. ģimenes) atbalsts interešu un profesionālās ievirzes izglītībai, kā arī saturīgai un lietderīgai brīvā laika pavadīšanai		X			
	Interesu izglītības un profesionālās ievirzes izglītības pozitīvā ietekme uz jauniešu karjeras izvēli un praktisko iemaņu apguvi		X			
	Augstākā izglītība un	Mākslas un kultūras augstākās izglītības iestāžu koncentrācija				X
		Augstākās izglītības programmu daudzveidība				X
		Augsts studentu īpatsvars				X

⁵⁶ V - vietējais mērogs; R - reģionālais mērogs; N - nacionālais mērogs; S - starptautiskais mērogs

	pieaugušo izglītība	Gandrīz visas augstākās izglītības iestādes ir akreditētas un to izsniegtie diplomi ir starptautiski atzīti				X	
		Rīga ir kļuvusi par iecienītu galamērķi ārvalstu studentiem				X	
		Pašvaldība īsteno politiku pieaugušo izglītībā	X				
		Plašs izglītības programmu piedāvājums pedagogiem	X				
		Izveidoti mūžizglītības atbalsta centri izglītības iestādēs	X				
	Sports	Tradicionāli liela interese par starptautiskajām sporta sacensībām pilsētā				X	
		Dažādu institūciju (valsts un privāto) darbs veselīga dzīvesveida popularizēšanā	X				
		Galvaspilsētas statuss un esošā infrastruktūra ļauj piesaistīt talantus no reģioniem (t.sk. studentus)				X	
		Pilsētas ģeogrāfiskais stāvoklis (meži, ezeri, upes, jūra) var tikt izmantots sportošanai un aktīvai atpūtai		X			
		Sporta tradīcijas nodrošina daudzveidīgas sporta sacensību iespējas un regulāru atbalstu talantīgākajiem sportistiem	X				
		Ikgadēji starptautiski sporta pasākumi					X
	Jaunatnes lietas	Darbā ar bērniem un jauniešiem ir iesaistītas un savstarpēji sadarbojas pašvaldības institūcijas, NVO un reliģiskās organizācijas, kā arī privātais sektors	X				
		Daudzveidīgs, no pašvaldības finanšu līdzekļiem atbalstītu brīvā laika pavadīšanas iespēju piedāvājums bērniem un jauniešiem	X				
		Informācija par iespējām jauniešiem ir strukturēta un viegli pieejama	X				
	V	Vispārīgi	Nepietiekamā kvalitātē un apjomā ir dažādu izglītības iestāžu materiāltehniskais nodrošinājums un infrastruktūra	X			
Problēmas ar bērnu pieskatīšanu, nodarbināšanu vasarā (mācību gada garums)			X				
Izglītības iestāžu ēkas, kurās nav veikta renovācija, atrodas sliktā tehniskajā stāvoklī un to energoefektivitāte ir zema			X				
Vispārējā un profesionālā izglītība		Nepietiekams vietu skaits nodrošinājums pirmsskolas izglītības iestādēs bērniem no pusotra līdz trīs gadu vecumam	X				
		Tikai vairāk nekā 10% no pirmsskolas izglītības iestādēm atrodas jaunbūvēs vai atjaunotās ēkās, kā arī telpu aprīkojums un mācību līdzekļi pilnībā ir atjaunoti tikai šīm iestādēm	X				
		Dzīvesvietas deklarācijas kārtības ietekme uz vietu pirmsskolas izglītības iestādē		X			
		Pierīgas teritoriju, kurās netiek nodrošināts pirmsskolas izglītības pakalpojums pietiekamā apjomā bērniem no pusotra līdz trīs gadu vecumam, negatīvā ietekme uz pirmsskolas izglītības iestāžu rindu Rīgā		X			
		Daļa izglītības iestāžu ēku atrodas sliktā tehniskajā stāvoklī vai to energoefektivitāte ir zema, ne visu vispārējās izglītības iestāžu teritorijas ir labiekārtotas (t.sk. iežogotas)	X				
		Atšķirīgs izglītības kvalitātes līmenis skolās	X				
		Izglītības kvalitātes neatbilstība darba tirgus pieprasījumam				X	
		Zema popularitāte eksakto zinātņu programmām				X	

	lerobežota klašu atvēršana ar nelielu skolēnu skaitu	X			
	Izglītības iestāžu materiāltehniskā bāze (t.sk. mācību līdzekļi un IKT) ir nepietiekamā un neatbilstošā kvalitātē	X			
	Nepienācīgi novērtēta izglītības pētījumu nozīme izglītības saturā, metodikā, mācību darba organizācijā			X	
	Skolu mikrorajonu iedalījums ne vienmēr nodrošina bērnam tuvākās skolas apmeklējumu	X			
	Izglītības un kultūras iestāžu nepiemērotā vide personām ar invaliditāti	X			
	Salīdzinoši liela iedzīvotāju neapmierinātība ar pašvaldības darbību pirmsskolas izglītības iestāžu nodrošinājumā	X			
Interese un profesionālās ievirzes izglītība	Nevienmērīgs interešu izglītības iestāžu, interešu, sporta, kultūras programmu un pakalpojumu pārklājums, pieejamības nodrošinājums dažādās apkaimēs ir nevienmērīgs	X			
	Interese un profesionālās ievirzes izglītības iestāžu materiāltehniskā bāze ir nepietiekama un novecojusi	X			
	Samazinājies pašvaldības izglītības iestāžu skaits, kas īsteno interešu izglītību	X			
	Profesionālās izglītības piedāvājums nepietiekami atbilst darba tirgus prasībām			X	
	Iestāžu ēku sliktais tehniskais stāvoklis, nodarbībām un treniņiem nepiemērotas telpas negatīvi ietekmē izglītības programmu kvalitāti	X			
	Neviena no interešu un sporta izglītības iestādēm, kā arī vairums mākslas un mūzikas skolu nav pielāgotas bērniem ar kustību traucējumiem	X			
	Nepietiekams brīvā laika pedagogu un profesionālu jaunatnes darbinieku skaits	X			
Augstākā izglītība	Nepietiekami augsts augstākās izglītības kvalitātes līmenis (Augstskolu programmu vērtējumā 42 programmām jeb 6,5% no Rīgas augstskolu programmām piešķirts zemākais vērtējums)			X	
	Studentu skaita samazināšanās			X	
	Augstskolu absolventu aizplūšana uz ārzemēm			X	
	50% absolventu nestrādā savā profesijā			X	
	Latvijā dažāda vecuma iedzīvotāju īpatsvars ar augstāko izglītību ir zem Eiropas vidējā līmeņa			X	
	Gan klāsta, gan satura ziņā vājš mūžizglītības piedāvājums			X	
Sports	Apstājusies reģionālo sporta centru izveide		X		
	Nepietiekamā kvalitātē un apjomā ir dažādu ar sportu saistītu struktūrvienību materiāltehniskais nodrošinājums un infrastruktūra	X			
	Nav attīstīts sporta nodarbību piedāvājums invalīdiem (bez personas pašfinansējuma)	X			
	Vairāku sporta bāzu aprīkojums neatbilst mūsdienu prasībām	X			
	Rīgas vispārīzglītojošajās skolās vērojams sporta zāļu un sporta laukumu trūkums vai arī tās ir neapmierinošā stāvoklī	X			
	Nevienmērīgs sporta infrastruktūras pārklājums pilsētas administratīvajā teritorijā	X			
	Nepietiekama pilsētas ūdenstilpju un tām piegulošo teritoriju labiekārtošana sporta un aktīvās atpūtas vajadzībām	X			

	Jaunatnes lietas	Nav tiesiskā regulējuma publisko un privāto investoru piesaistei sporta infrastruktūras attīstībai pašvaldībās			X	
		Vairākās Rīgas apkaimēs nav neviena peldbaseina	X			
		Grūti sasniedzami ārpus izglītības sistēmas esošie, organizāciju darbā neiesaistītie jaunieši	X			
		Brīvā laika centru, dienas atklāto nometņu, brīvpieejas sporta objektu un jauniešu centru nevienmērīgs ģeogrāfiskais pārklājums un skaits	X			
		Nepietiekams brīvā laika pedagogu un profesionālu jaunatnes darbinieku skaits	X			
I	Vispārīgi	Konkurētspējīga izglītība			X	
		E-izglītības attīstība (atvērtās universitātes), tālmācība			X	
		Mūžizglītības attīstība, t.sk. kultūras jomā			X	
		Radošās pieejas attīstīšana skolās, radošo zināšanu, radošās domāšanas attīstīšana	X			
	Vispārējā un profesionālā izglītība	Jaunu izglītības iestāžu veidošana, esošo paplašināšana	X			
		Izveidot pirmsskolas bērnu pieskatīšanas centrus arī pilsētas (Daugavas) labajā krastā	X			
		Alternatīvas bērnu pieskatīšanas un izglītošanas iespējas.	X			
		Iespēja apmeklēt bērna dzīvesvietai tuvāko skolu (izmaiņas sistēmā, kas nosaka bērnam skolu pēc mikrorajoniem)	X			
		Kvalitatīva un pietiekamos apmēros nodrošināta materiāltehniskā bāze valsts pamatizglītības standarta prasību izpildei	X			
		Privāto izglītības iestāžu attīstība	X			
		Vispārējās vidējās izglītības un profesionālās izglītības struktūras sabalansēšana	X			
		Skolu reitingu celšana (īpaši skolās ārpus pilsētas centra), lai saglabātu skolēnus	X			
		Izglītības programmu kvalitātes un konkurētspējas attīstība			X	
		Klašu atvēršana ar nepietiekamu skolēnu skaitu, saglabājot pamatizglītības pieejamību atsevišķās pilsētas apkaimēs	X			
		Skolu veidošanu par izglītības centriem attiecīgajā apkaimē	X			
		Labiekārtot izglītības iestāžu teritorijas (t.sk. veikt iežogojumu)	X			
	Pielāgot izglītības iestādes bērniem ar speciālām vajadzībām	X				
	Interesešu un profesionālās ievirzes izglītība	Izstrādāt interesešu izglītības attīstības programmu Rīgā	X			
		Bērnu ar speciālām vajadzībām iesaistīšana interesešu, kā arī mākslas, mūzikas un sporta izglītības iestāžu darbībā	X			
		Interesešu un profesionālās ievirzes izglītības iestāžu mācību telpu stāvokļa uzlabojumi, materiāltehniskās bāzes atjaunošana	X			
Veicināt interesešu izglītības iestāžu veidošanu par multifunkcionāliem centriem attiecīgajā apkaimē		X				
Veidot „nākotnes” mājas bērniem ar speciāli labiekārtotām telpām, laboratorijām, klasēm un zālēm, kuras iekārtotas atbilstoši katras jomas specifikai		X				

		Plašāks interešu izglītības nodrošinājums no iestāžu telpiskā izvietojuma viedokļa un programmu dažādības viedokļa	X				
		Pilnveidot esošo brīvā laika centru materiāltehnisko bāzi	X				
	Augstākā izglītība un pieaugušo izglītība	Studentu, t.sk. ārvalstu studentu, piesaistīšana					X
		Paplašināt mūžizglītības atbalsta centru tīklu, nodrošinot iespēju katras apkaimes iedzīvotājiem saņemt pieaugušo neformālo izglītību tuvāk dzīves vai darba vietai	X				
	Sports	Privāto investoru piesaistīšana jaunu sporta bāzu celtniecībā un esošo renovācijā				X	
		Sporta veidu padomju – koleģiālu institūciju izveidošana nozares attīstībai				X	
		Attīstīt pilsētā plašas iespējas sportošanai (sporta bāzes, sporta laukumi, veloceliņi, parki, meži u.c.)	X				
		Ģimeņu sacensību sistēmas attīstīšanās	X				
	D	Vispārējā un profesionālā izglītība	9.klasi nebeigušo skolēnu skaits	X			
			Kvalitatīvu mācībspēku aizplūšana	X			
Konsekventas, ilgtspējīgas valsts izglītības politikas trūkums						X	
Izglītības kvalitātes pasliktināšanās			X				
Augstākā izglītība un pieaugušo izglītība		Intelektuālā potenciāla aizplūšana				X	
		Augsta maksa par augstāko izglītību				X	
		Studentu skaita samazinājums				X	
Sports		Sportam konkurējošu piedāvājumu (datori, multimediju tehnoloģijas, atkarības u.c.) attīstība	X				
Jaunatnes lietas		Jauniešu organizēšanās pēc nacionālā principa	X				
		Deviantas uzvedības un atkarību izplatīšanās jauniešu vidū	X				

6. KULTŪRVIDE

Rīga ir Eiropas kultūras telpai piederīga pilsēta ar raksturīgām tradīcijām, mākslu, arhitektūru, modi un sadzīves kultūru, kas veidojusies gadsimtu garumā.

Rīgas nozīme kultūras jomā pārsniedz valsts robežas un tai ir starptautisks mērogs. Pilsētā norisinās svarīgākie pašvaldības un valsts, kā arī nozīmīgi reģionāli un starptautiski kultūras un izklaides pasākumi – valsts svētku svinības, Dziesmu un deju svētki, Rīgas pilsētas svētki, dažādi mūzikas, teātra, dejas, mākslas kino festivāli un projekti. Rīgā kultūras pakalpojumus sniedz gan valsts, gan pašvaldības, gan nevalstiskās organizācijas, gan privātas institūcijas un privātpersonas.

Pašvaldības kompetencē ir rūpes par tradicionālo kultūras vērtību saglabāšanu un tautas jaunrades attīstību, kā arī dalība nozīmīgu vēstures (t.sk. kultūrvēsturisku) objektu un kultūras infrastruktūras uzturēšanā un attīstīšanā. Par kultūras organizāciju pilsētā rūpējas RD IKSD.

Liela nozīme ir arī sadarbībai starp Rīgas pilsētas pašvaldību, valsts institūcijām un privāto sektoru. Šādas sadarbības ietvaros tiek sniegts atbalsts Latvijas Okupācijas muzeja darbības nodrošinājumam, realizēti sadarbības projekti, piemēram, Barikāžu atceres pasākumi (Barikāžu fonds), valsts svētku un piemiņas dienu pasākumi Rīgā, Eiropas akcija „Muzeju nakts” u.c. pilsētas un valsts nozīmes pasākumiem.

6.1. Kultūrvēsturiskais mantojums

Rīga, kas dibināta 1201.gadā kā ostas pilsēta, no 13. līdz 15.gadsimtam bijusi viena no nozīmīgākajiem Hanzas savienības centriem Austrumeiropā. 17.gadsimtā tā kļuva par Zviedrijas lielāko provinces pilsētu un 19.gadsimtā piedzīvoja strauju industriālo attīstību, bet 20.gadsimta sākumā Rīga attīstījās par Eiropas pilsētu, kur visvairāk koncentrēta jūgendstila arhitektūra. Rīgai ir arī loma reģiona kultūras, zinātnes un izglītības attīstībā. Rīgas vēsturisko centru veido samērā labi saglabājusies viduslaiku un vēlāko laiku skaidra pilsētas plānojuma struktūra, viduslaiku apbūve, jūgendstila arhitektūras daudzums, koncentrācija un mākslinieciskā kvalitāte, un papildina izcila vēsturiskā centra panorāma, kā arī 19.gadsimta koka arhitektūra.

UNESCO Pasaules kultūras un dabas mantojuma komiteja ir atzinusi Rīgas vēsturiskā centra īpašās nozīmes universālo vērtību⁵⁷, ko pamato pilsētas viduslaiku un vēlākā pilsētībūvnieciskā struktūra, jūgendstila arhitektūras daudzums un kvalitāte, kurai līdzīgas nav citur pasaulē, un 19.gadsimta koka arhitektūra (Rīgas vēsturiskajā centrā ir pasaulē ievērojamākā jūgendstila celtnu koncentrācijas vieta; tā viduslaiku kodolā atrodas ap 50, bet pārējā centra teritorijā – vairāk nekā 300 arhitektoniski augstvērtīgu jūgendstila celtnu; saglabājusies dažādu stilu vērtīga koka apbūve dod plašu priekšstatu par būvniecības pakāpenisko attīstību Rīgā). Rīga ir ievērojami ietekmējusi Baltijas jūras kultūras telpu arhitektūras, monumentālās skulptūras un dārza dizaina attīstībā. Rīga kā viena no lielākajām ostas pilsētām un tirdzniecības centriem Baltijā nodrošināja sasniegumu un pieredzes apmaiņu starp Rietumu un Austrumu civilizāciju.

Pilsētai raksturīgas senas kultūras pasākumu tradīcijas, piemēram, Rīgā notiek Vispārējie latviešu Dziesmu un deju svētki, kas ir unikāla Latvijas kultūras tradīcija un latviešu nacionālās identitātes sastāvdaļa. Pilsētā pārstāvēti daudzi arhitektūras stili. Vecrīgā koncentrēti nozīmīgi romānikas, gotikas, renesanses (manierisma) un baroka (sastopams arī ārpus Vecrīgas) stila kultūras pieminekļi. Pasaulē unikāla ir jūgendstilā būvētu būvju lielā koncentrācija Rīgas centrā (līdz 40% no apbūves), liels skaits jūgendstilā būvētu ēku atrodamas arī citur (Āgenskalns, Mežaparks u.c.). Centrs un citas apkāmes ir ļoti bagātas arī ar eklektikas, funkcionālisma, „Art Deco” un citu arhitektūras stilu kultūras pieminekļiem.

Rīgā ir izdalīti 10 kultūrvēsturiski augstvērtīgu ainavu veidi (skat. 6.1.attēlu):

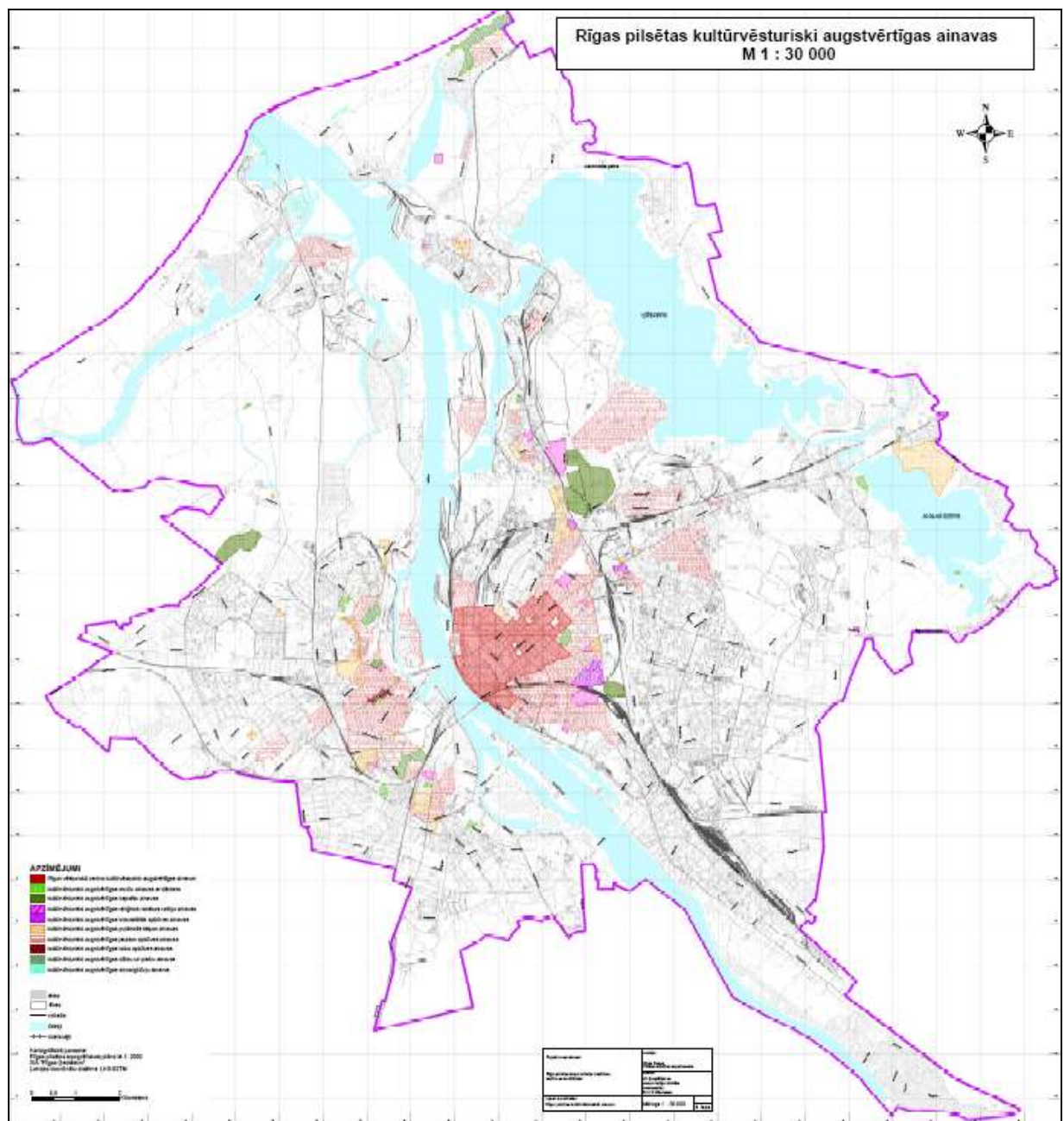
1. Rīgas vēsturiskā centra ainavas.
2. Muižu ainavas ar dārziem (Ilģuciems, Bierīni, Ziepniekkalns, Jugla u.c.).

⁵⁷ UNESCO Pasaules mantojuma komitejas 37.sesijas ietvaros pieņemtais pasaules mantojuma vietas „RĪGAS VĒSTURISKAIS CENTRS” retrospektīvais īpašās nozīmes universālās vērtības pamatojums

3. Reliģiska rakstura celtnu ainavas (Maskavas forštatē, Torņakalnā, Āgenskalnā, Teikā, Mežaparkā, Grīziņkalnā, Brasā, Sarkandaugavā, Vecdaugavā, Vecmīlgrāvī un Vecdaugavā).
4. Kultūrvēsturiskas kapsētu ainavas (Mežaparkā, Kleistos, Dārziņciemā, Āgenskalnā).
5. Industriālās apbūves ainavas (Avotos un Teikā).
6. Jauktas apbūves ainavas (Āgenskalnā, Ķīpsalā, Torņakalnā, Maskavas forštatē, Avotos, Grīziņkalnā, Brasā, Mežaparkā, Kundziņsalā, Teikā, Bolderājā u.c.).
7. Koka apbūves ainavas (Āgenskalnā).
8. Publiskās apbūves ainavas (Berģos, Sarkandaugavā, Brasā, Torņakalnā, Āgenskalnā, Zasulaukā, Grīziņkalnā u.c.).
9. Dārzu un parku ainavas (Vecāķos, Mangaļsalā, Avotos, Sarkandaugava, Dzirciemā, Torņakalnā, Āgenskalnā, Juglā u.c.).
10. Aizsargbūvju ainavas (Daugavgrīvā, Mangaļsalā).

6.1.attēls

Rīgas pilsētas kultūrvēsturiski augstvērtīgas ainavas

Avots: Rīgas pilsētas ainavu teritoriju izdalīšana, analīze un novērtēšana” 2010.g., LU ĢZFF

Attīstot Rīgu, ir būtiski saglabāt un aizsargāt kultūrvēsturiski vērtīgās ainavas, to autentiskumu, tajā pašā laikā jārada priekšnoteikumi teritoriju daudzfunkcionālai attīstībai un augstas kvalitātes publiskajai ārtelpai⁵⁸. Uzmanība jāpievērš šādiem aspektiem⁵⁹:

- jauna apbūve Rīgā daudzviet neatbilst kultūrvēsturiski vērtīgās ainavas raksturam, kompozīcijai, stilam;
- daudzām kultūrvēsturiskām ēkām ir slikts tehniskais un vizuālais stāvoklis;
- publiskajai ārtelpai ir zema estētiskā un kultūrvēsturiskā kvalitāte, tā neatbilst vēsturiskās situācijas kontekstam, ir uzceltas dažādas būves, kuras pēc formas un materiāla nav raksturīgas attiecīgajai ainavu telpai, ārtelpa ir pieblīvēta ar autotransportu, apstādījumi ir neapmierinoši stāvoklī.

RCT ir nozīmīga daļa no UNESCO Pasaules kultūras un dabas mantojuma sarakstā iekļautās vietas Rīgas vēsturiskā centra. RCT sastāv no pieciem paviljoniem, kas specializējas konkrētas produktu grupas tirdzniecībā, ap paviljoniem notiek tirdzniecība stendos brīvā dabā vai kioskos un Rūpniecības preču tirgus teritorijā. RCT pārziņā ir apsaimniekot un saglabāt unikālo Rīgas kultūrvēsturisko vidi – ne tikai RCT, bet arī Vidzemes tirgū un Āgenskalna tirgū.

Ņemot vērā tirgus laukumu nozīmes mazināšanos un apmeklētāju migrāciju uz tirdzniecības centriem vai lielveikaliem, būtiska ir RCT paviljonu un ēku rekonstrukcija, atklāto teritoriju un tirgus ielu pārbūve un jaunu pakalpojumu ieviešana. Nepieciešama ir arī Vidzemes tirgus rekonstrukcija, Āgenskalna tirgus atjaunošana un Rūpniecības preču tirgus atjaunošana.

Turpmākā darbība un attīstība paredz RCT saglabāt komerciālo un nekomerciālo funkciju – saglabāt un attīstīt kultūras un tradicionālās vērtības. Viena no prioritātēm ir tūrisma attīstīšana Rīgas Centrāltirgū. Jau pašlaik Rīgas Centrāltirgu savā ekskursiju plānā ir iekļāvuši tūroperatori, kas apkalpo lielākos kruīza kuģus, piemēram, 2011.gadā RCT apmeklēja 250 tūristi no vāciski runājošām zemēm, un izveidota sadarbība ar tūristus apkalpojošiem uzņēmumiem. Tāpēc liela nozīme ir RCT tēla veidošanai ārpus Latvijas robežām.

Pieminekļi

Rīgas kultūras telpā, tāpat kā citās Eiropas pilsētās, tradicionālie tūrisma apskates objekti ir pieminekļi. Pieminekļi piesaista ne vien tūristus, bet arī pašus rīdziniekus, jo tiem ir arī izzinošs raksturs.

Rīgas pilsētas teritorijā atrodas daudz kultūras pieminekļu – tie ir gan kā atsevišķi savrup esoši objekti, gan arī kā kompleksi pilsētbūvniecības pieminekļi un apbūves aizsardzības teritorijas. Kopumā Rīgā atrodas vairāk nekā 1450 kustamo un nekustamo pieminekļu, no kuriem 533 ir valsts nozīmes - 5 pilsētbūvniecības, 2 arheoloģijas, 258 arhitektūras, 221 mākslas, 41 vēstures pieminekļi, un 917 vietējās nozīmes, no kuriem 4 ir arheoloģijas, 910 arhitektūras, 2 mākslas un 1 vēstures pieminekļi, ko papildina vēl uzskaites grupas pieminekļi⁶⁰.

2012.gadā pašvaldības uzskaitē bija 147 pieminekļi (t.sk. 11 memoriāli un pieminekļi-ansambļi, 18 figurālie pieminekļi, 15 portretiskie pieminekļi, 8 arhitektoniski dekoratīvie pieminekļi, 22 piemiņas zīmes, 29 dekoratīvās skulptūras, 12 strūklakas un bradājami baseini, trīs pulksteņi un vairāk nekā 150 piemiņas plāksnes, kas atrodas Rīgas sabiedriskajā ārtelpā un ir pieejami apskatei) un to skaits pakāpeniski palielinās.

Jaunu pieminekļu uzstādīšanai ir spontāns raksturs – tie ir gan dāvinājumi pilsētai, gan pēc sabiedrisko organizāciju un privātpersonu iniciatīvas radīti pieminekļi, kas veltīti izcilām personībām un nozīmīgiem notikumiem. Jauni objekti piesaista lielāku sabiedrības interesi, taču atpazīstamākie pieminekļi joprojām ir Brīvības pieminekļi un Rīgas Brāļu kapi. Brāļu kapos notiek oficiālie valsts un dažādu nevalstisko organizāciju svinīgie piemiņas pasākumi, kā arī tos apmeklē ārvalstnieki.

Nozīmīga ir pieminekļu izglītojošā nozīme, kas šobrīd netiek pilnībā izmantota, jo nav pietiekami daudz skaidrojoša materiāla, kas būtu uzskatāmi un estētiski noformēti ar nepieciešamo informāciju par Rīgas pieminekļiem – to vēsturi, autoriem, atrašanās vietu, nokļūšanas iespējām u.c. Būtisku

⁵⁸ Avots: Rīgas pilsētas ainavu teritoriju izdalīšana, analīze un novērtēšana” 2010.g., LU ĢZZF

⁵⁹ Avots: Rīgas pilsētas ainavu teritoriju izdalīšana, analīze un novērtēšana” 2010.g., LU ĢZZF

⁶⁰ Rīgas vides programma 2012-2017.gadam, projekts

ieguldījumu informācijas pieejamībai par pieminekļiem Rīgā sniegs izstrādes procesā esošā interneta vietne www.rigaspieminekli.lv.

Nepietiekama ir jaunu un atšķirīgu vides objektu un pieminekļu attīstība, piemēram, Rīgas apkaimju identitāte un to izmantošana pieminekļu saimniecības attīstībā nav vēl pilnībā izmantota.

Pēdējā laikā ir uzlabojusies pieminekļu aprūpes pakalpojumu kvalitāte. Piedāvāto pieminekļu aprūpes pakalpojumu cenas pagaidām ir salīdzinoši augstas; lai varētu garantēt kvalitatīvus pakalpojumus, ir nepieciešami ieguldījumi. Pieminekļu saimniecības kvalitātes uzlabošanu kavē nepietiekama jauno tehnoloģiju un zinātnes sasniegumu ieviešana un izmantošana pieminekļu aprūpes praksē, kā arī juridiskas neskaidrības un pasivitāte sadarbībā starp privāto, pašvaldības (t.sk. arī starp pašvaldības iekšējām struktūrām) un valsts sektoru. Nepietiekamie finanšu līdzekļi kavē vides objektu un pieminekļu restaurāciju un sezonālo aprūpi, kā arī tiem piegulošo teritoriju sakārtošanu atbilstoši mūsdienu prasībām. Jānodrošina Rīgas pieminekļu pieejamība cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem.

6.2. Radošie kvartāli

Rīgas radošie kvartāli ir teritorijas, kas būtiski atšķiras ar savu neparasto identitāti, radošo industriju vai mākslinieku komūnu klātbūtni tajos. Cilvēki, kas dzīvo, strādā vai pavada brīvo laiku šeit, ar savām aktivitātēm piepilda publiskās telpas dienaskārtību un ietekmē kvartāla fizisko transformāciju, kas bieži vien noved pie dažādu, iepriekš nenovērtētu pilsētas daļu atdzimšanu. Amerikāņu radošo procesu pētnieks Ričards Florida uzsvēra „radošās šķiras” (*creative class*), ko parasti veido jauni, izglītoti un atraktīvi cilvēki, veidošanās svarīgumu jebkurā sevi cenošā, modernā metropolē. Rīgas gadījumā „radošās šķiras” veidošanos var skatīt caur radošo kvartālu attīstības prizmu. Radošie kvartāli pēdējo 6–7 gadu laikā Rīgā ir kļuvuši par spēcīgiem apkaimju apakšcentriem, kas ir kļuvušas pār tām vietām, kas dod pozitīvus impulsus pilsētvides attīstībai.

2012.gadā pie radošiem kvartāliem Rīgā var pieskaitīt Kalnciema ielas kvartālu, Andrejsalu, Spīkerus, VEF rūpnīcas teritoriju, Tērbatas ielas, Blaumaņa ielas, Lāčplēša ielas un Krišjāņa Barona ielas atsevišķus posmus, Baznīcas ielas apkārtni ap Veco Sv.Ģertrūdes baznīcu, Miera ielas republiku, Berga bazāru. Šajās teritorijās radošās aktivitātes ir ģeogrāfiski koncentrētas, tomēr pilsētā ir vēl virkne punktu (kafejnīcas, kultūras iestādes), kas pulcē radošus cilvēkus. Kā neatņemama radošo kvartālu sastāvdaļa minama arī velokultūra, kas pilsētā strauji izplatās, šai ziņā tuvinot Rīgu tādām videi draudzīgām metropolēm kā Amsterdamā un Kopenhāgenā.

Radošo kvartālu iemītnieki Rīgā ir ar diezgan nomadisku raksturu un bieži vien īres cenu svārstību dēļ izvēlas jaunas vietas savām aktivitātēm. Tomēr Rīgā ir vērojama zināma radošo kvartālu specializācija.

Kalnciema ielas kvartāls ir brāļu Kārļa un Mārtiņa Dambergu lolojums. Kalnciema kvartāla iekšpagalms ir atvērts jebkuram interesentam, te notiek dažādi lauku labumu u.c. amatnieku tirdziņi, bērnu pasākumi, brīvdabas koncerti un platekrāna kino vakari. Kvartāla košās koka mājiņas pievilina arī pastāvīgus īrniekus no radošajām industrijām – arhitektus, dizainerus u.c.

Spīķeri ir kvartāls starp Turgeņeva ielu, Maskavas ielu un Krasta ielu. Šī kvartāla attīstībā piedalās ne tikai privātais iniciators (pilsabiedrība „Spīķeri”), bet arī RD un Kultūras ministrija. RD PAD šeit īsteno ERAF pilsētvides revitalizācijas projektu, kā rezultātā tiks sakārtota publiskā telpa kvartālā, piešķirot šai vietai vēl lielāku „ģentrifikācijas” potenciālu. Kvartālā atrodas Laikmetīgās mākslas centrs *kim?*, koncertzāle („Sinfonietta Rīga” un Latvijas Radio kora mājvieta), vairākas kafejnīcas un restorāni.

Miera ielas republika ir viens no jaunākajiem radošajiem kvartāliem, kas radās ekonomiskās recesijas gados. Šeit cieši līdzās atrodas vairākas interesantas kafejnīcas, darbnīcas, neparasti veikaliņi. Miera ielas republika zināmā mērā demonstrē alternatīvās kultūras klātbūtni pilsētvīdē. Domājams, ka Kultūras ministrijas plānotais radošo industriju inkubators bijušās Tabakas fabrikas vietā šajā kvartālā atradīs sev vietu, respektējot jau esošos rezidentus un nenomācot brīvo atmosfēru.

VEF kvartāls ar savu industriālo skarbumu, iespējams, atbaida vienkārši ziņkārīgos pilsētniekus, taču esošā mākslinieku komūna uzskata, ka šai vietai pieder nepieradināts šarms. Rūpnīcas plašie korpusi un telpas ar augstiem griestiem ļauj šeit rīkot dažādas performances un izstādes. VEF korpusos ir izvietojies „Totaldobže” mākslas centrs, galerija „Ziema”, atvērtās sietspiedes darbnīca „Luste”, „Velcomparks” u.c.

Andrejsala ir viens no vecākajiem radošajiem punktiem Rīgā, kas no publiskā alternatīvā kultūras parka ir pārtapis par apzināti veidotu radošo industriju inkubatoru. LIAA šeit īsteno biznesa inkubatora projektu „Creative Andrejsala”. Industriālā vide savienojumā ar Daugavas ūdensmalu joprojām pievilina šeit ērmriteņu darbnīcas, Naivās mākslas muzeju, dizaina studiju RIJADA u.c. radošus rīdziniekus. Andrejsalas teritoriju ilgtermiņā attīstītājs plāno būtiski pārveidot, un cerams, ka „ģentrifikācijas” procesi neizskaudīs burvīgo brīvības un radošuma garu šajā pilsētas daļā.

Berga bazārs atrodas pilsētas centrā, tāpēc zināmā mērā uzskatāms par elitāru kvartālu. Kvartāla īpašnieki mērķtiecīgi attīsta šo teritoriju, piesaistot interesantus un radošus nomniekus. Inovatīvā „¼ Satori Birojnīca” ir sevi pieteikusi ne tikai kā dažādu interesantu pasākumu un priekšlasījumu epicentrs, bet arī kā vieta, kur jebkurš var ienākt, pieslēgt savu datoru un radošā vidē padarīt savus nepieciešamākos darbus. Šajā kvartālā var redzēt arī interesantus pašmājas veidotus velosipēdus, „slow food” pārtikas tirdziņu u.c. aktivitātes.

Baznīcas ielas atšķirības zīme ir savdabīgais Vecās Sv.Ģertrūdes baznīcas laukums, kas atklāj kvartāla attīstības evolūciju un veido netipisku pilsētbūvniecisko situāciju. Šī kvartāla specializēšanās ir modes veikaliņi un apkārt esošās kafējnīciņas un konditorejas. Kvartāla robežu iezīmē Rīgas velokultūras centrs „MiiT”.

Tērbatas ielas, Blaumaņa ielas, Lāčplēša ielas un Krišjāņa Barona ielas atsevišķus posmus apdzīvo nelieli modes salonīņi, kas bieži vien kombinējas ar kafējnīcām, teātri, bibliotēkām un dizaina veikaliņiem. Lai gan šīs ielas neveido vienotu kvartālu ar kopīgu identitāti, tomēr šeit sastopamā daudzveidība un vitalitāte ļauj šai Centra apkaimes daļai saglabāt dzīvotspēju par spīti apkārt bieži sastopamam tukšo skatlogu fonam.

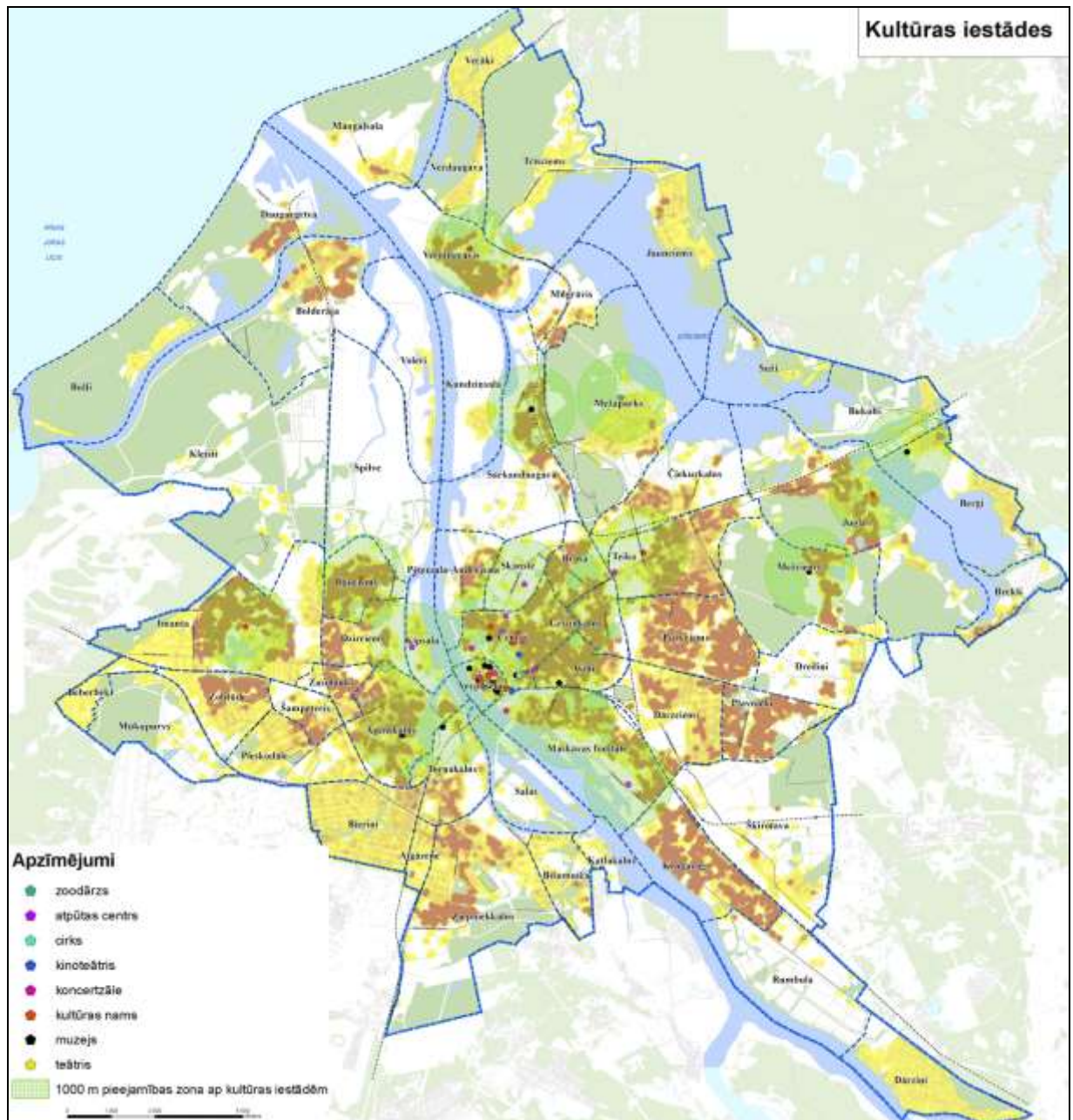
6.3. Kultūras iestādes

Rīgas pilsētā atrodas lielākā daļa nozīmīgu valsts dibinātu kultūras iestāžu, piemēram, Latvijas Nacionālā opera, pieci teātri, Latvijas Nacionālā bibliotēka, Latvijas Nacionālais mākslas muzejs, Latvijas Etnogrāfiskais brīvdabas muzejs, Nacionālais kino centrs u.c., kā arī dažādas privātas kultūras institūcijas, piemēram, Rīgas cirks, kinoteātri, teātri, klubi, radošie kvartāli (Spīķeri, Kalnciema ielas kvartāls, Miera ielas republika, Andrejsala) u.c. 2014.gadā valsts kultūras iestāžu tīklam pievienosies jaunā Latvijas Nacionālās bibliotēkas ēka „Gaismas pils”.

Kultūras iestādes galvenokārt ir izvietotas pilsētas centrālajā daļā un tuvējā Pārdaugavā, kā arī no pilsētas centra attālākās apkaimēs, piemēram, Imantā, Ilģuciemā, Vecmīlgrāvī, Teikā, Juglā u.c. Vairākās apkaimēs (piemēram, Purvciems, Ziepiņkalns, Sarkandaugava, Latgales priekšpilsēta u.c.) kultūras pakalpojums nav pieejams tuvu iedzīvotāju dzīvesvietai (skat. 6.2.attēlu).

6.2. attēls

Kultūras iestādes

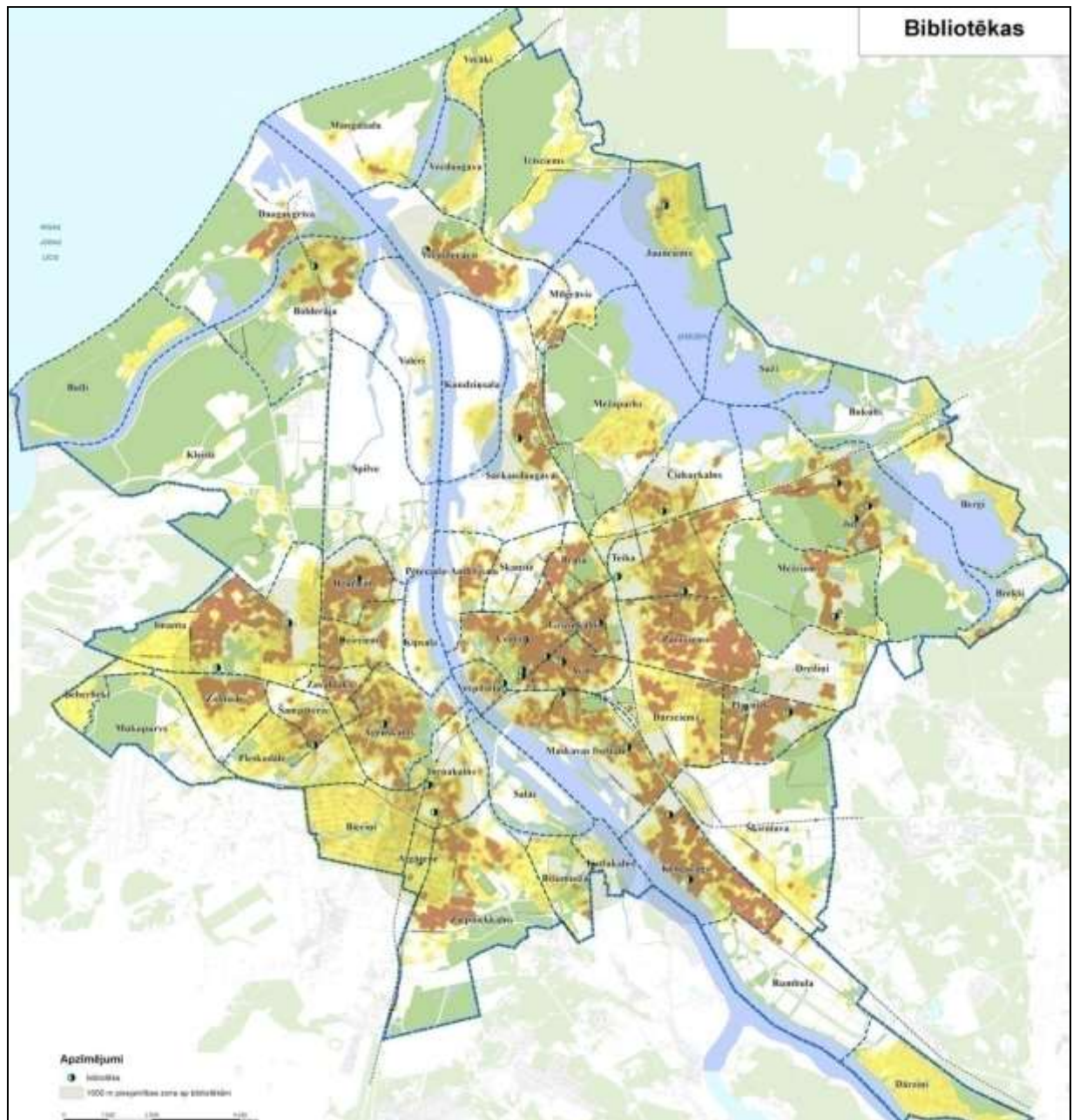

Avots: „Pilsētvides attīstību raksturojošo pakalpojumu kvalitāte un pieejamība Rīgas 55 apkaimēs”, SIA „Datorkarte”, 2012.g.

Pašvaldības kultūras funkciju īsteno: RCB ar 27 filiālbibliotēkām (skat. 6.3.attēlu), kino „Splendid Palace”, Rīgas Kongresu nams, Rīgas pilsētas izstāžu zāle „Rīgas mākslas telpa”, Melngalvju nams, piecas kultūras iestādes – Rīgas pašvaldības kultūras iestāžu apvienība ar astoņām struktūrvienībām (Rīgas kultūras un atpūtas centrs „Imanta”, Rīgas kultūras centrs „Ilģuciems” ar „Amatu namu”, Kultūras pils „Ziemeļblāzma”, Koncertorganizācija „Ave Sol”, 13.gs. valsts nozīmes arhitektūras pieminekļa Sv.Pētera baznīcas pārvalde, Rīgas Porcelāna muzejs, Rīgas Jūgendstila centrs, Aleksandra Čaka memoriālais dzīvoklis – muzejs), Profesionālais pūtēju orķestris „Rīga” un trīs kultūras centri – Rīgas kultūras un tautas mākslas centrs „Mazā Ģilde”, Kultūras un tautas mākslas centrs „Ritums”, VEF Kultūras pils.

6.3.attēls

Bibliotēkas

Avots: „Pilsētvides attīstību raksturojošo pakalpojumu kvalitāte un pieejamība Rīgas 55 apkaimēs”, SIA „Datorkarte”, 2012.g.

Lai paplašinātu kultūras pieejamību, pēdējo trīs gadu laikā notikusi vairāku kultūras iestāžu telpu renovācija, remontdarbi, izstrādāts Latgales priekšpilsētas kultūras centra celtniecības projekts un VEF Kultūras pils renovācijas projekts.

Rīgas kultūras centros un namos katru gadu kopumā tiek rīkoti ap 3000 pasākumu, no kuriem ap 2000 ir bezmaksas pasākumi. Kultūras iestādes organizē valsts un tradicionālos pasākumus, informatīvas un izglītojošas norises (lekcijas, semināri u.c.), koncertus, izrādes, izstādes, izklaides sarīkojumus, kinoseansus, īsteno kultūras jomas projektus. Kultūras pasākumu apmeklētāju skaits gadā vidēji ir ap vienu miljonu cilvēku.

Pašvaldības muzeji un Rīgas Sv.Pētera baznīca, kur notiek dažādas norises (ekskursijas, izstādes un pasākumi), gadā piesaista vidēji 300 tūkst. apmeklētāju – gan Rīgas un Latvijas iedzīvotājus, gan ārvalstu tūristus.

Būtisku ieguldījumu kultūras pakalpojuma nodrošinājumā iedzīvotājiem sniedz RCB (reģistrēti ~70000 lasītāji elektroniskajā lasītāju datubāzē). Tās tīklu veido RCB un 27 filiālbibliotēkas, kā arī trīs RCB ārējie apkalpošanas punkti – „Saulaino dienu bibliotēka” Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcā,

grāmatu izsniegšanas punkts Brasas cietumā, grāmatu izsniegšanas punkts DAC bezpajumtniekiem un maznodrošinātajiem rīdziniekiem.

Bibliotēkas piedāvā arī citus pakalpojumus:

- grāmatu apskati un grāmatu izsniegšanu vienu reizi mēnesī sociālajās mājās, pansionātos;
- bezmaksas latviešu un angļu valodas konsultācijas;
- bezdarbniekiem – konsultācijas un apmācības par darba meklēšanas iespējām internetā;
- bezpajumtniekiem – informācija par sociālajiem pakalpojumiem Rīgā un par darbu DAC (Katoju ielā 57), kurā tiek organizētas regulāras latviešu valodas un datoru lietošanas pamata prasmju nodarbības, tematiskie pasākumi, tikšanās ar dažādu profesiju pārstāvjiem;
- cilvēkiem gados – datoru lietošanas pamata prasmju apmācība;
- cilvēkiem ar speciālām vajadzībām – speciāla sadaļa RCB mājaslapā „Pieejamība visiem” (iespēja iekļūt RCB filiālbibliotēku telpās cilvēkiem ar kustību traucējumiem, tekstu palielinošs datora komplekts, lupas, iespēja saņemt/nodot izdevumus ar atbalsta personu palīdzību u.c.);
- bērniem ar speciālām vajadzībām – tematiskie pasākumi, bibliotekārās stundas, atsevišķu speciālo skolu un rehabilitācijas centru bērniem tiek piegādātas grāmatas.

Pieprasījums pēc kultūras iestāžu sniegtajiem pakalpojumiem ir lielāks nekā piedāvājums, kas rada nepieciešamību uzlabot un attīstīt kultūras pakalpojumu kvalitāti, kurā būtisks ir gan piedāvājuma saturs un izpildītāji, gan tehniskais nodrošinājums. Pakalpojumu kvalitāti ietekmē nepietiekamie finanšu resursi publisko pasākumu tehniskajam aprīkojumam, kultūras iestāžu materiāltehniskā aprīkojuma nolietojums, nepietiekams finansējums iestāžu uzturēšanas izdevumiem, kā arī darbinieku samazinājums. Šie trūkumi apdraud kultūras norises Rīgā, tajā skaitā Dziesmu un deju svētku procesa nepārtrauktības un nemateriālā kultūras mantojuma un dažādu prasmju saglabāšanu un pārmantojamību, netiek pilnībā ievērotas starptautiskās konvencijas kultūras jomā un netiek izpildītas Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteiktās prasības.

6.4. Amatierkolektīvi

Rīgas kultūras centros darbojas dažādu žanru amatiermākslas kolektīvi (kori un deju kolektīvi, amatierteātri, tautas lietišķās un tēlotājas mākslas studijas, foto, kino studijas, folkloras kopas, vokālie un instrumentālie ansambļi), kuros piedalās visu vecuma grupu dalībnieki. Rīgā kopā darbojas 275 pašvaldības atbalstīti tautas mākslas kolektīvi ar nepilniem 10 000 dalībniekiem, t.sk. 25 bērnu kolektīvi, 16 senioru kolektīvi, 31 mazākumtautību tautas mākslas kolektīvs (krievu, baltkrievu, ukraiņu, poļu, lietuviešu, igauņu, vācu, ebreju). Minētie tautas mākslas kolektīvi darbojas gan pašvaldības kultūras iestādēs, gan pašvaldības 47 sadarbības partneru dibinātās iestādēs un biedrībās, pašvaldība atbalsta arī astoņus Latvijas Neredzīgo biedrības Strazdumuižas kluba amatierkolektīvus un Latvijas Nedzirdīgo savienības amatierteātra un deju grupas darbību, tādējādi veicinot cilvēku ar īpašām vajadzībām iesaisti amatiermākslas kustībā.

Rīgā darbojas arī septiņas pašvaldības atbalstītas un finansētas vizuālās mākslas studijas, 31 tautas lietišķās mākslas studija, kuru darbības mērķis ir saglabāt un pārmantot tautas amatu prasmes (pīšana, ādas apstrāde, kokdarbi, aušana, izšūšana, adīšana, tamborēšana u.c.). Vecākā no studijām ir Rīgas kultūras un tautas mākslas centra „Mazā Gilde” studija „Gilde”, kas dibināta 1947.gadā, pārējās izveidotas 20.gs. sešdesmitajos gados, savukārt jaunākā ir Rīgas kultūras centra „Ilģuciems” studija „Grīva”, kas dibināta 1997.gadā. Studiju mērķis un misija ir cilvēka radošo spēju, talantu un personības attīstība, iespējas radošai pašizpaušmei, izglītojoša rakstura pilnvērtīga brīvā laika izmantošana. Būtiski, ka studiju apmeklējums dalībniekiem ir bez maksas, jo pašvaldība sedz pašvaldības kultūras centru telpu izmaksas, kā arī ir pieejams atbalsts studiju radošajiem projektiem (izstādēm, plenēriem u.c.), kuri tiek atbalstīti kultūras pasākumu finansēšanas konkursa kārtībā. Dalībnieki paši iegulda darbam nepieciešamos materiālus.

6.5. Kultūras pasākumi Rīgā

Rīgā notiek liels skaits kultūras pasākumu. Jebkura vecuma cilvēki var atrast sevi interesējošus un aizraujošus kultūras pasākumus. Nozīmīgākie tradicionālie, pilsētas, valsts un piemiņas dienas pasākumi Rīgā ir: LR Neatkarības atjaunošanas dienas un LR proklamēšanas dienas svinības, Vispārējie

latviešu Dziesmu un deju svētki, Barikāžu atceres pasākumi, Rīgas svētki, Mūsdienu kultūras forums „Baltā nakts”, gaismas festivāls „Staro Rīga” u.c. Pilsētas kultūras pasākumu ietvaros tiek īstenotas Lieldienu, Adventa un Ziemassvētku pasākumu programmas, Zāļu tirgus Doma laukumā, Miķeļdienas tirgus Vecrīgā, Jāņu svinēšana 11.novembra krastmalā un Dzegužkalnā, Mātes dienai veltīti koncerti un pasākumi u.c. Nozīmīgs pilsētas organizētais pasākums bija Rīgas 810 gadu jubilejai veltītie Rīgas svētki, kurus trīs dienās apmeklēja aptuveni 250 000 skatītāju.

Nozīmīga loma Rīgas kultūras dzīvē ir festivāliem. Pašvaldība atbalsta gan vietējās, gan starptautiskas nozīmes festivālus, tajā skaitā starptautisko mūzikas festivālu „Rīgas ritmi”, starptautisko Baltijas baleta festivālu, Eiropas dokumentālā kino simpoziju, starptautisko jaunā teātra festivālu „Homo Novus”, Rīgas vēsturiskās mūzikas un dejas festivālu, nacionālo filmu festivālu „Lielais Kristaps”, starptautisko jauno autoru īsfilmu festivālu „2 Annas” u.c.

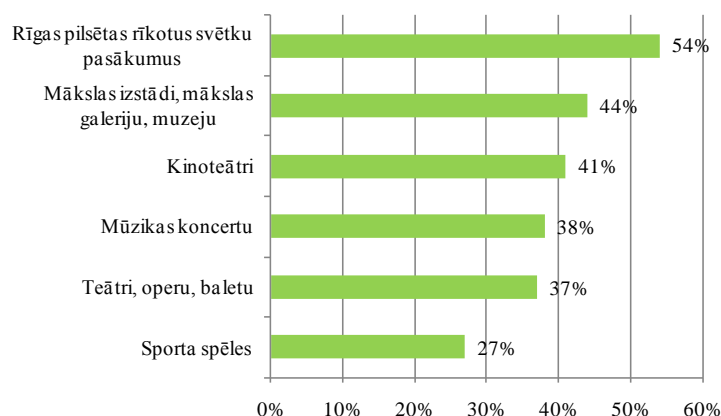
Rīgu apmeklē un sniedz koncertus pasaulē slaveni dažādu žanru mūziķi, tajā skaitā *Kylie Minogue, Lady Gaga, Mika, Scissor Sisters, James Blunt, Muse, Bryan Adams, Linkin Park, Rammstein, Bryan Ferry, Sting, Rihanna, Depeche Mode, Metallica* un citi.

Rīgā bieži vien viesojas starptautiski atzītas klasiskās mūzikas zvaigznes, kā arī papildus vietējām izrādēm Latvijas Nacionālajā operā un Rīgas teātros notiek viesizrādes.

Iedzīvotāju aptaujas rezultāti liecina, ka vairāk nekā puse respondentu pēdējo sešu mēnešu laikā ir apmeklējuši Rīgas pilsētas rīkotos svētku pasākumus, 41% rīdzinieku ir apmeklējuši kinoteātri, savukārt 38% aptaujāto ir apmeklējuši mūzikas koncertus (skat. 6.4.attēlu).

6.4.attēls

Vai Jūs personīgi pēdējo sešu mēnešu laikā esat apmeklējis...

Avots: Sabiedrības integrācija Rīgā, 2010.g. jūnijs – augusts, TNS

Aptaujas dati liecina, ka visapmeklētākie pasākumi Rīgā ir LR proklamēšanas dienas svētki 18.novembrī, Rīgas pilsētas svētki, gaismas festivāls „Staro Rīga”, Mūsdienu kultūras forums „Baltā nakts”, kā arī tradicionālie pasākumi, piemēram, tādi kā Zāļu tirgus, Miķeļdienas tirgus un Līgo svētki⁶¹.

Galvenie iemesli, kāpēc tiek apmeklēti Rīgas pilsētas organizētie svētki, ir: interese/interesanti (30%), iespējas izklaidēties, atpūsties, labi pavadīt laiku (20%), kopības sajūta, būt kopā ar cilvēkiem (17%), katrs desmitais aptaujātais (11%) dodas uz Rīgas pilsētas organizētajiem svētkiem, lai skatītos koncertus un kultūras pasākumus, 10% aptaujāto svētku apmeklēšana ir kā brīvā laika pavadīšana, lai nesēdētu mājās, kā arī draugu, paziņu un kolēģu satikšana. Iedzīvotāji uzskata, ka pašvaldībai vajadzētu organizēt tematiskos svētkus (21%), labprāt vairāk redzētu ar ģimeni saistītos svētkus (18%), savukārt 8% rīdzinieku ieteica organizēt gadskārtu svētkus⁶².

⁶¹ Avots: Sabiedrības integrācija Rīgā, 2010.g. jūnijs – augusts, TNS

⁶² Avots: Sabiedrības integrācija Rīgā, 2010.g. jūnijs – augusts, TNS

Iedzīvotājiem, kuri norādīja, ka nav apmierināti ar kultūras pasākumiem Rīgā kopumā, tika lūgts pamatot savu nostāju. Kā iemeslus savai neapmierinātībai rīdzinieki visbiežāk minējuši dārgas biļetes, vieneidīgus, zemas kvalitātes, neinteresantus pasākumus, kā arī to, ka viss notiek pilsētas centrā un ir maz pasākumu mikrorajonos⁶³.

Svētku noformējums

Būtiska darbības joma ir Rīgas pilsētas svētku (LR Neatkarības atjaunošanas dienai, Līgo svētkiem, Dziesmu un deju svētkiem (gan skolu, gan vispārējo), Rīgas svētkiem u.c.) noformēšana. Svētku noformējuma realizēšanai pilsētā tiek izsludināti konkursi, kuros tiek uzaicināti piedalīties gan individuāli mākslinieki, gan juridiskas personas. Rezultātā tiek iegūti mākslinieciski augstvērtīgi ideju meti realizēšanai pilsētas svētku noformējumos.

Dzīvojamajās apkaimēs svētku noformējums veic ne tikai dekoratīvu, bet arī iedzīvotāju informēšanas funkciju – svētku plakāti, kultūras pasākumu programmas tiek izvietoti ne tikai pilsētas centrā, bet atbilstoši budžeta iespējām arī apkaimēs.

6.6. Rīga – Eiropas kultūras galvaspilsēta 2014.gadā

Rīga savu kandidatūru EKG statusam pieteica 2008.gadā atklātā konkursā, un 2010.gadā Eiropas Padome apstiprināja Rīgu kā 2014.gada EKG. 2009.gadā Rīga noslēdza vienošanos ar oficiālo sadarbības partneri Latvijā – Siguldas novadu. 2011.gadā Rīga noslēdza vienošanos ar otru 2014.gada EKG Ūmeo. 2014.gadā pašvaldība ir paredzējusi īstenot arī sadarbības programmu ar citām Latvijas pašvaldībām, tajā skaitā Cēsīm un Liepāju. „Rīga 2014” ir ne tikai kultūras projekts, bet arī nozīmīga investīcija Latvijas tēla veidošanai, tūristu piesaistei un ieskaņa Latvijas prezidentūrai ES Padomē 2015.gadā.

EKG projektu realizē nodibinājums „Rīga 2014”, savukārt to pārrauga Uzraudzība padome, kurā darbojas RD amatpersonas, Valsts prezidenta kancelejas, Ministru prezidenta biroja, Valsts kancelejas, Kultūras ministrijas un Ārlietu ministrijas, partnerpilsētas Siguldas, kā arī NVO pārstāvji. Ja Eiropas Komisijas konsultatīvā komisija atzinīgi novērtēs Rīgas gatavošanos projektam, „Rīga 2014” varēs pretendēt uz Melinas Merkuri balvu 1,5 milj. *euro* apmērā, kura tiek piešķirta vēlākais trīs mēnešus pirms pasākuma sākuma.

Galvaspilsētai 2014.gadā būs jānodrošina apjomīga un daudzveidīga kultūras un mākslas pasākumu programma, kam gatavošanās process ilgst vismaz 3–4 gadus. EKG programmu papildinās arī Siguldas pilsēta ar 30 projektiem un sadarbībā ar Ūmeo partneriem tiks īstenoti vismaz 10 kopprojekti. Kopumā projekti tiek organizēti sešās tematiskajās līnijās, kurās noteikti šādi izaicinājumi:

1. Okeāna alkas (atklāt cilvēka garīgo vertikāli, sajūtu projekciju pret pasaules neapveramo plašumu, tās eksistenciālajiem noslēpumiem).
2. Brīvības iela (atklāt kultūras un nepārvaramas varas attiecības, ideju sadures un diskusijas, pasaules varas vēsturi, iznīcināšanu un atjaunotni).
3. Izdzīvošanas komplekts (motivēt cilvēku atgriešanos pie pamatpatiesībām un prasmēm, jaunu iemaņu apgūšanas, jaunas pieredzes, sajūtu un pārdzīvojumu iegūšanas).
4. Ceļu karte (rosināt lokālās vides antropoloģiskās faktūras izziņāšanu, aizmirstu pilsētas vietu atdzimšanu stāstos un atmiņās).
5. Rīgas karnevāls (uzaicinājums mesties galvu reibinošā rotaļu trakumā, karnevālu krāšņumā, pieredzēt tradīcijas un svētku rituālus no jauna skatupunkta).
6. Dzintara ādere (izveidot jaunu Eiropas kultūras sadarbības tīklu).

⁶³ Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatori”, SKDS, Rīga, 2012.g. jūnijs

6.1.tabula

Kultūrvides SVID analīze

Kultūrvide		Mērogs ⁶⁴			
SVID	Raksturojums	V	R	N	S
S	Bagātīgs kultūrvēsturiskais mantojums				X
	Senas un bagātas kultūras tradīcijas			X	
	Vecrīga un UNESCO Rīgas vēsturiskais centrs				X
	Rīga kā nacionāla un reģionāla mēroga kultūras centrs			X	
	Baltijas kultūras centrs – augsti sasniegumi profesionālās mākslas jomā (opera, teātri)				X
	Daudzveidīga arhitektūra			X	
	Eiropas galvaspilsēta ar vislielāko koka arhitektūras koncentrāciju un galvaspilsēta ar pasaulē vislielāko jūgendstila ēku īpatsvaru pilsētas centrālajā daļā				X
	Plaša starptautiskā sadarbība kultūras jomā				X
	Saņemts 2014.gada Eiropas kultūras galvaspilsētas statuss				X
	Spēcīgas amatiermākslas tradīcijas	X			
	Salīdzinoši augsta mākslas un kultūras izglītības iestāžu koncentrācija			X	
	Labā pieredze lielu starptautisku pasākumu organizēšanā				X
	Laikmetīgās mākslas attīstība	X			
	Multikulturāla sabiedrība	X			
	Uzsāktas ikgadēju kultūras pasākumu tradīcijas dažādās pilsētas apkaimēs	X			
	Teritoriāli labs bibliotēku tīkla pārklājums	X			
	Iedzīvotāju pozitīva vērtējuma par kultūras pasākumiem Rīgā pārsvars pār negatīvo vērtējumu, pozitīvā vērtējuma pieaugums (2012)	X			
	Iedzīvotāju pozitīva vērtējuma pieaugums par iespēju iesaistīties pulciņos, amatiermākslas kolektīvos bērniem (2012)	X			
	Iedzīvotāju pozitīva vērtējuma pieaugums par iespēju iesaistīties amatiermākslas kolektīvos un studijās pieaugušajiem (2012)	X			
	Dažādām sabiedrības interešu grupām atbilstošu, pilsētas finansētu kultūras pasākumu piedāvājums	X			

⁶⁴ V - vietējais mērogs; R - reģionālais mērogs; N - nacionālais mērogs; S - starptautiskais mērogs

	Liels bezmaksas kultūras pasākumu skaits	X			
	Kultūras iestāžu pieejamība gan darba dienās, gan brīvdienās un svētku dienās	X			
	Daudzveidīgas brīvā laika pavadīšanas iespējas (t.sk. amatierkolektīvi, bibliotēkas, sports u.c.)	X			
	Rīgā ir vairāki radošie kvartāli	X			
V	Kultūras dzīves pasākumi notiek pārsvarā Rīgas centrā, apkaimju iesaiste kultūras pasākumu organizēšanā nav pietiekama	X			
	Pašreiz noteiktās aizsargājamās teritorijas ir plašas un aizsargājamo pieminekļu skaits liels, kas nozīmē, ka to uzturēšana ir sarežģīta un dārga			X	
	Pašreizējā sistēma neveicina aizsargājamo objektu un teritoriju efektīvu saglabāšanu			X	
	Sabiedrībā trūkst izpratnes par kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas nepieciešamību	X			
	Gan valsts, gan pašvaldības līmenī trūkst instrumentu kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai			X	
	Tradicionālo amata prasmju saglabāšanas un attīstības apdraudējums	X			
	Morāli novecojusi, sliktā tehniskā stāvoklī esoša pilsētas kultūras infrastruktūra, nepietiekama pieejamība cilvēkiem ar kustību traucējumiem	X			
	Valsts galvaspilsētas standartam atbilstošas centrālās bibliotēkas ēkas trūkums	X			
	Daļai kultūrvēsturisko celtnu ir sliktā tehniskais stāvoklis, tās atrodas avārijas situācijā			X	
	Kultūras iestādēs lielāks pieprasījums nekā piedāvājums	X			
	Pilsētā nav liela kongresu centra				X
I	Latviskās identitātes attīstība			X	
	Radošas sabiedrības attīstība	X			
	Radošo kvartālu attīstība	X			
	Multinacionālas kultūras un amatiermākslas attīstība	X			
	Rīgas kā Baltijas kultūras metropoles veidošana				X
	Laikmetīgās mākslas attīstība	X			
	Kultūras infrastruktūras (t.sk. pieminekļu) atjaunošana un pilnveidošana	X			
	Kultūras pakalpojuma kvalitātes uzlabošana un attīstība	X			
	Bibliobusa un lasītāju pašapkalpošanās iekārtu iegāde	X			
	Materiāltehniskās bāzes uzlabošana kultūras iestādēs	X			
	Veidot multifunkcionālus kultūras, sporta, atpūtas un sociālos centrus kā vienas pieturas aģentūras iespējami tuvu iedzīvotājiem	X			

	Kultūras iestāžu, objektu, u.c. pieejamības, t.sk. cilvēkiem ar īpašām vajadzībām uzlabošana	X			
D	Rīgas vēsturiskā centra degradācija ar nepārdomātu apbūvi un zemas kvalitātes restaurāciju			X	
	Nevalstisko kultūras operatoru darbības apdraudējums ekonomiskās krīzes ietekmē	X			
	Nemateriālā kultūras mantojuma un dažādu prasmju saglabāšanas un pārmantojamības apdraudējums	X			
	Kultūras pakalpojuma pieejamības samazināšanās	X			
	Mākslinieciskā līmeņa pazemināšanās	X			
	Kultūras iestāžu slēgšana			X	
	Dziesmu un deju svētku procesa nepārtrauktības apdraudējums			X	

7. VESELĪBAS APRŪPE

Rīgā koncentrēta lielākā daļa valsts veselības aprūpes iestāžu, kurās rīdziniekiem un visas valsts iedzīvotājiem tiek nodrošināta valsts apmaksātā neatliekamā medicīniskā palīdzība, ambulatorā un stacionārā veselības aprūpe, tajā skaitā arī terciārā medicīna.

Veselības aprūpes organizēšana un nodrošināšana valsts noteiktajā aprūpē ir Veselības ministrijas kompetencē. Savukārt pašvaldībām saskaņā ar likuma „Par pašvaldībām” ir noteikta autonoma funkcija – nodrošināt veselības aprūpes pieejamību, kā arī veicināt iedzīvotāju veselīgu dzīvesveidu un sportu. Šobrīd katra pašvaldība pati nosaka, kādā veidā minētā funkcija tiek īstenota. Veselības aprūpes nozare Rīgā ir RD LD pārziņā. Arī privātās klīnikas piedāvā dažādus veselības aprūpes pakalpojumus, tostarp valsts apmaksātos. Rīgā ir koncentrēta lielākā daļa no valstī reģistrētajām privātajām ārstniecības iestādēm.

7.1. Veselības aprūpes pieejamība

Valsts apmaksāto veselības aprūpi Rīgas pilsētas pašvaldības teritorijā nodrošina neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests, valsts, privātās un pašvaldības veselības aprūpes iestādes, kuras ir noslēgušas līgumu ar Nacionālo veselības dienestu par veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanu un apmaksu, t.sk. 11 Rīgas pilsētas pašvaldības izveidotās ārstnieciskā profila kapitālsabiedrības (no kurām divas darbojas kā stacionārās ārstniecības iestādes), kurās tiek sniegta ambulatorā veselības aprūpe un ir pieejams plašs speciālistu – konsultantu un diagnostisko izmeklējumu klāsts: RP SIA „Veselības nams 5”, RP SIA „Torņakalna poliklīnika”, RP SIA „Iļģuciema poliklīnika”, RP SIA „Veselības centrs „Imanta””, RP SIA „Bērnu veselības centrs „Kengarags””, RP SIA „Bolderājas poliklīnika”, RP SIA „Primārās veselības aprūpes centrs „Ziepniekkalns””, RP SIA „Ādas un seksuāli transmisīvo slimību klīniskais centrs”, RP SIA „Rīgas 1.slimnīca”, RP SIA „Rīgas 2.slimnīca” (stacionārs un ambulatorā daļa) un RP SIA „Rīgas Dzemdību nams” (stacionārs un ambulatorā daļa).

Lai nodrošinātu veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību Rīgas iedzīvotājiem, ar šīm iestādēm (atbilstoši RD 07.06.2011. lēmumam Nr.3277 „Par pārvaldes uzdevumu deleģēšanu veselības aprūpes jomā”) tika noslēgti pārvaldes uzdevumu deleģēšanas līgumi. Pārvaldes uzdevumi Rīgas pilsētas pašvaldības izpratnē ir definēti minētajos pārvaldes uzdevuma deleģējuma līgumos:

- nodrošināt normatīvajos aktos noteiktajām prasībām atbilstošas veselības aprūpē izmantojamās tehnoloģijas un telpu labiekārtojumu;
- nodrošināt normatīvajos aktos noteiktajām prasībām atbilstošas kvalifikācijas ārstniecības personas, lai sniegtu veselības aprūpes pakalpojumus;
- nodrošināt veselību veicinošu pasākumu organizēšanu un atbalstīšanu un informācijas pieejamību par sniegtajiem pakalpojumiem, speciālistu konsultāciju pieejamību un veselīgu dzīvesveidu.

Par valsts apmaksāto ambulatoro veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanu Rīgā Nacionālais veselības dienests ir noslēdzis līgumus ar 72 ārstniecības iestādēm, par stacionāro veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanu ar septiņām ārstniecības iestādēm un ar 42 – par valsts apmaksāto zobārstniecības pakalpojumu sniegšanu. Rīgā patstāvīgi darbojas arī 52 ārstu konsultantu prakses, kuras sniedz valsts apmaksātos veselības aprūpes pakalpojumus.

Liela daļa valsts apmaksāto veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēju ir izvietoti Rīgas pilsētas pašvaldībai piederošās ēkās:

- 240 primārās veselības aprūpes ārstu prakses, kas pieejamas 33 vietās;
- 12 ārstu speciālistu prakses, kas pieejamas sešās vietās;
- 22 ambulatorās ārstniecības iestādes, no kurām deviņas iestādes ir Rīgas pašvaldības SIA;
- divas stacionārās ārstniecības iestādes – abas Rīgas pašvaldības SIA;
- četri zobārstniecības pakalpojumu sniedzēji.

Vairākās pašvaldības ēkās, kurās izvietotas ārstniecības iestādes, lai uzlabotu veselības aprūpes pakalpojuma pieejamību un pašvaldības īpašumu tehnisko stāvokli, ir veikti remontdarbi. Turklāt

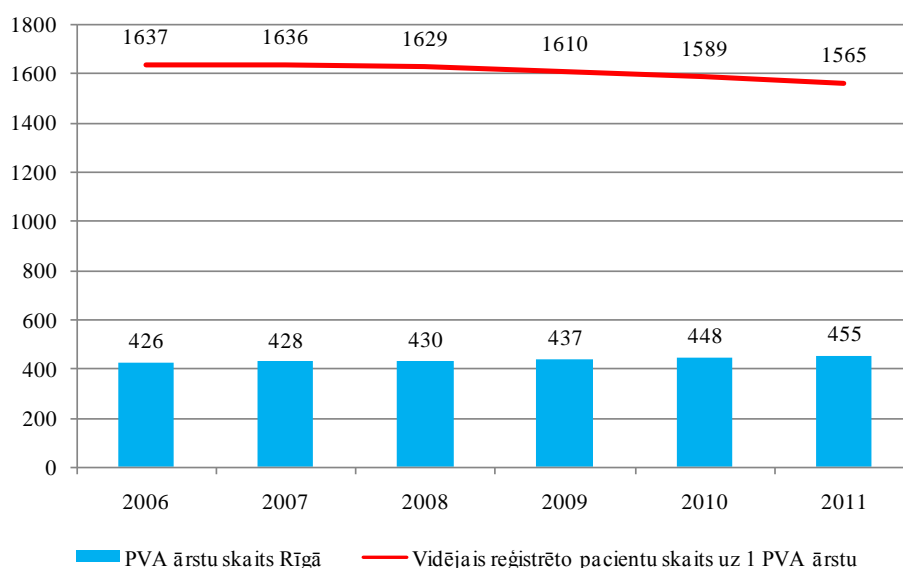
daudzas no Rīgā esošajām ārstniecības iestādēm ir izvietotas ēkās, kuras nav celtas speciāli šim mērķim un kuru telpas ir pielāgotas attiecīgajām vajadzībām, daudzas ēkas ir nepieciešams renovēt.

Šobrīd pieejamības jautājumus cilvēkiem ar kustību traucējumiem ārstniecības iestādes risina atbilstoši savām iespējām, bet, sākot ar 01.01.2014., saskaņā ar MK 20.01.2009. noteikumos Nr.60 „Noteikumi par obligātajām prasībām ārstniecības iestādēm un to struktūrvienībām” noteikto, ja ārstniecības iestādi izvieto augstāk par ēkas pirmo stāvu, tajā jāparedz lifts vai slīdošās slīpnes visu stāvu līmeņos. Katrā ēkas stāvā ir jābūt pieejamai vismaz vienai tualetes telpai personām ar ierobežotām funkcionālām spējām. Lai nodrošinātu šīs normas, ir nepieciešami papildu finanšu līdzekļi.

Primārās veselības aprūpes pakalpojumus Rīgas iedzīvotājiem sniedz 455 PVA ārsti (t.sk. ģimenes ārsti, PVA internisti un PVA pediatri), kuri pieņem pacientus 94 dažādās vietās Rīgā. Kopumā pie PVA ārstiem 2011.gada beigās bija reģistrēti 711979 pacienti, t.i., vidēji uz vienu ārstu bija 1565 pacienti (skat. 7.1.attēlu). 01.04.2012. reģistrēto pacientu skaits jau sasniedza 713492 un pie 13 PVA ārstiem Rīgā bija reģistrēti līdz 500 pacientiem, savukārt pie 68 PVA ārstiem bija reģistrēti vairāk nekā 2000 pacienti.

7.1.attēls

Primārās veselības aprūpes ārstu skaits un vidējais reģistrēto iedzīvotāju skaits pie viena ārsta 2006.–2011.g.

Avots: RD LD

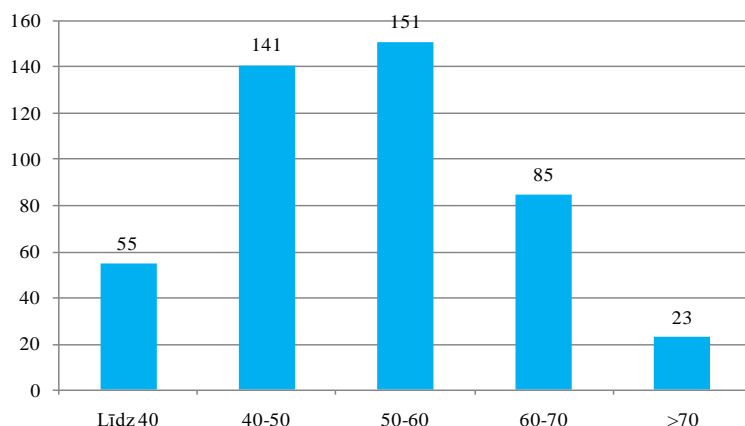
Aptaujas dati liecina, ka kopš 2007.gada katru gadu aug iedzīvotāju apmierinātība ar PVA (t.sk. ģimenes ārstu) kvalitāti un pieejamību. 2012.gadā ar PVA kvalitāti bija apmierināti 64,8% respondentu, savukārt ar pieejamību bija apmierināti 65% rīdzinieku⁶⁵.

56% ārstu ir vecumā virs 50 gadiem (skat. 7.2.attēlu), vidējais PVA ārstu vecums ir ~53 gadi (2010.gadā tas bija 51,9 gadi). Kopumā no visiem Rīgā strādājošajiem PVA ārstiem pensijas vecuma ārstu īpatsvars ar katru gadu palielinās – 2011.gadā tas jau bija 18,9% no visiem PVA ārstiem, tāpēc ir nopietni jādomā arī par jauno speciālistu izglītošanu, kas ir valsts kompetences jautājums.

7.2.attēls

Primārās veselības aprūpes ārstu skaits atkarībā no vecuma grupām

⁶⁵ Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatori”, SKDS, 2012.g. jūnijs

Avots: RD LD

Veselības aprūpes nodrošināšanā loma ir arī aptiekām. Rīgā atrodas 281 licencēta aptieka, tajā skaitā 12 diennakts aptiekas, kurās bez medikamentu iegādes ir iespējams saņemt arī citus pakalpojumus: izmērīt asinsspiedienu, noteikt cukura līmeni, izvēlēties plašu, specializētu sabalansētu pārtiku bez glutēna un laktozes, iegādāties sporta medicīnas preces, saņemt atsevišķu speciālistu konsultācijas.

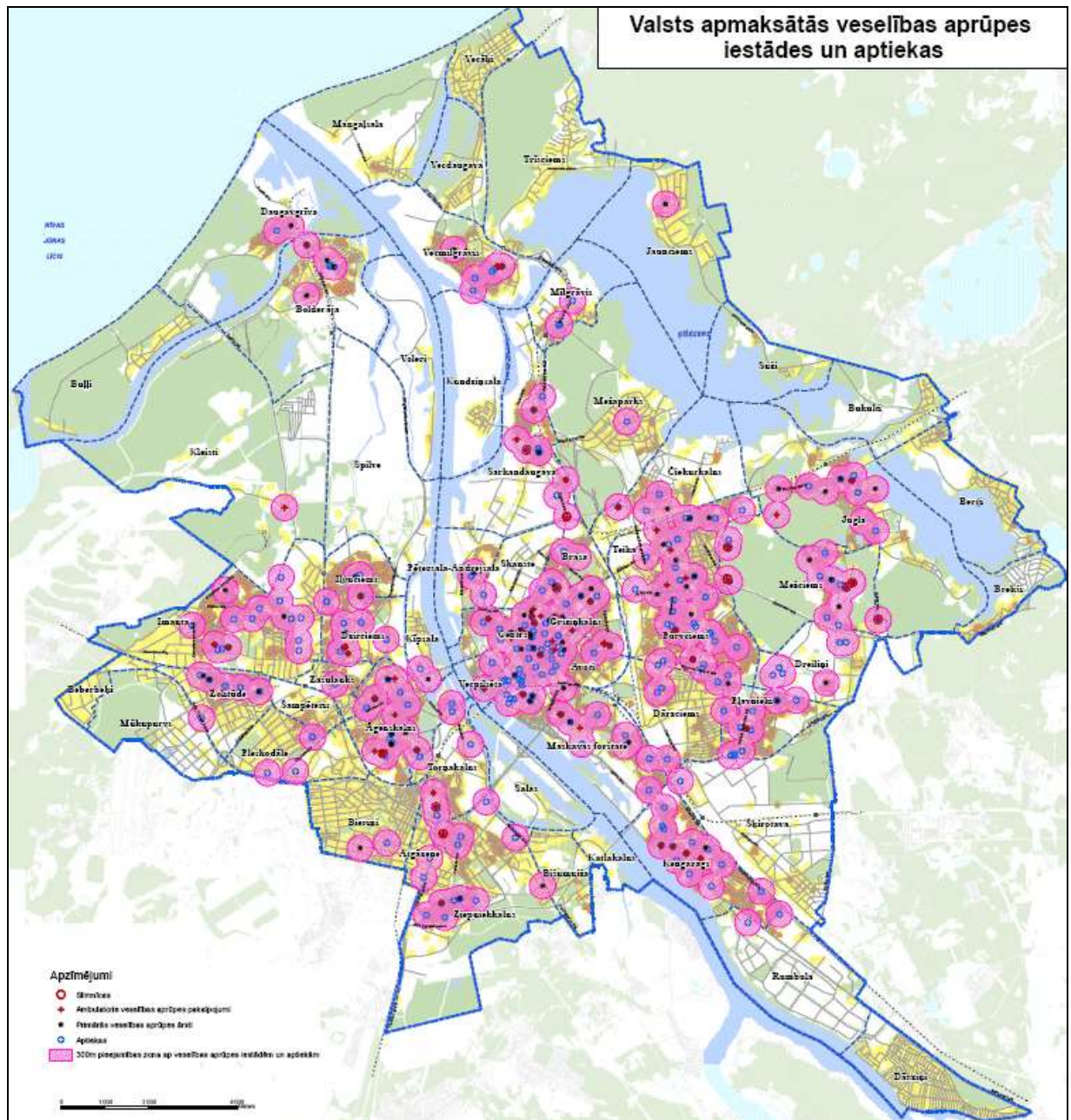
Rīgas ātrās medicīniskās palīdzības stacija līdz 2009.gada aprīlim bija RD LD pakļautības iestāde. MK 27.01.2009. pieņēma lēmumu par vienota valsts neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta izveidošanu, savukārt RD 03.03.2009. pieņēma lēmumu no 16.04.2009. nodot Rīgas ātrās medicīniskās palīdzības stacijas funkcijas vienotajam Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestam.

Līdz ar brigāžu iekļaušanos Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestā pakāpeniski izzūd līdzšinējās brigādes ierobežojošās rajonu robežas. Tādējādi var nodrošināt, ka uz izsaukuma vietu dodas tuvākā mediķu brigāde, ātrāk nonākot palīdzības sniegšanas vietā. Visas brigādes pēc iekļaušanās valsts dienestā turpina darbu un pēc izsaukuma saņemšanas pie iedzīvotājiem dodas tie paši daudziem jau labi zināmie mediķi, kas pārzina savas teritorijas. Taču būtiski, ka, dispečeriem savstarpēji sazinoties, turpmāk vajadzības gadījumā uz izsaukumiem palīgā var doties arī tuvākās kaimiņu rajonu brigādes.

Rīgā veselības aprūpes pakalpojumu pieejamība ir jāvērtē kā laba gan no iestāžu un speciālistu skaita viedokļa, gan no to izvietojuma viedokļa, gan arī no sasniedzamības iespējām, jo regulāri kursē pašvaldības nodrošināts sabiedriskais transports. Slimnīcu, ambulatoro iestāžu, PVA ārstu un aptieku izvietojums telpiski pārklāj pilsētas blīvāk apdzīvotās daļas, vērojama izteikta iestāžu koncentrācija pilsētas centrālajā daļā (skat. 7.3.attēlu). Iemesls rindām uz valsts apmaksāto veselības aprūpes pakalpojumu saņemšanu ir nepietiekams valsts finansējuma apmērs. Paralēli valsts apmaksājamiem veselības aprūpes pakalpojumiem daudzas ārstniecības iestādes piedāvā maksas pakalpojumus.

7.3.attēls

Valsts apmaksātās veselības aprūpes iestādes un aptiekas

Avots: „Pilsētvides attīstību raksturojošo pakalpojumu kvalitāte un pieejamība Rīgas 55 apkaimēs”, SIA „Datorkarte”, 2012.g.

Lai uzlabotu veselības aprūpes pieejamību Rīgas pilsētas iedzīvotājiem, turpinās iepriekšējos gados uzsāktā Rīgas pilsētas pašvaldības ārstnieciskā profila kapitālsabiedrību reorganizācija, kas nodrošinās pēc iespējas racionālu un efektīvu medicīnisko tehnoloģiju (aparātūras un cilvēkresursu) pielietojumu un radīs iedzīvotājiem iespēju saņemt vispusīgus un kvalitatīvus veselības aprūpes pakalpojumus viņiem pieņemamā laikā un vietā. Reorganizācijas procesā Rīgas centrā esošā kapitālsabiedrība RP SIA „Veselības nams 5” un RP SIA „Ādas un seksuāli transmisīvo slimību klīniskais centrs” tiks pievienotas RP SIA „Rīgas 1.slimnīca”.

Maznodrošinātām personām, kurām ir nepieciešama īslaicīga sociālā aprūpe, rehabilitācija un medicīniskā palīdzība minimālā apjomā, kad sociālais dienests vairs nespēj sniegt klientam nepieciešamo aprūpi mājās vai arī kad hronisku slimnieku kopšana, rehabilitācija un minimālā medicīniskā palīdzība nav iespējama, ja personai (bezpajumtniekam) nav pastāvīgas dzīvesvietas, ir iespēja saņemt pašvaldības apmaksātu īslaicīgo sociālo aprūpi īslaicīgās sociālās aprūpes gultās. Pakalpojums kopš 2010.gada ir pieejams 60 RP SIA „Rīgas 1.slimnīca” īslaicīgās sociālās aprūpes gultās (kopš 2012.gada – 90 gultās). Ņemot vērā to, ka Rīgas pilsētā ir nepietiekams valsts apmaksāto

aprūpes gultu daudzums, īslaicīgas sociālās aprūpes gultu pakalpojums ietver sevī būtisku veselības aprūpes pakalpojuma daļu.

Atsevišķām iedzīvotāju grupām, lai uzlabotu veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību, Rīgā tiek piešķirts veselības aprūpes pabalsts: pacientu iemaksu segšanai, valsts kompensējamo medikamentu nekompensētās daļas apmaksai, pensionāriem/invalīdiem inkontinences līdzekļu iegādei.

Par spīti pēdējos gados veiktajiem ieguldījumiem pašvaldības ārstnieciskā profila kapitālsabiedrību telpu labiekārtošanā, kuras atrodas Rīgas pilsētas pašvaldības īpašumos (atsevišķās kapitālsabiedrībās finansēts jumtu remonts, liftu iebūve, grīdu seguma nomaiņa u.c.), arvien kopējais telpu stāvoklis un materiāltehniskais nodrošinājums ir jāuzlabo, lai varētu sniegt mūsdienu prasībām atbilstošu, kvalitatīvu un konkurētspējīgu veselības aprūpes pakalpojumu. Šobrīd kapitālsabiedrībās nepieciešams veikt remontu un labiekārtošanas darbus, t.sk. materiāltehniskās bāzes, infrastruktūras uzlabošanu un energoefektivitātes auditu veikšanu.

7.2. Sabiedrības veselība un slimību profilakse

Lai nodrošinātu visaptverošu, uz zināšanām balstītu pašvaldības darbu sabiedrības veselības veicināšanā un slimību profilaksē Rīgā, Rīgas pilsētas pašvaldība ir izstrādājusi sabiedrības veselības stratēģiju „Vesels rīdzinieks – veselā Rīgā” 2012.–2021.gadam.

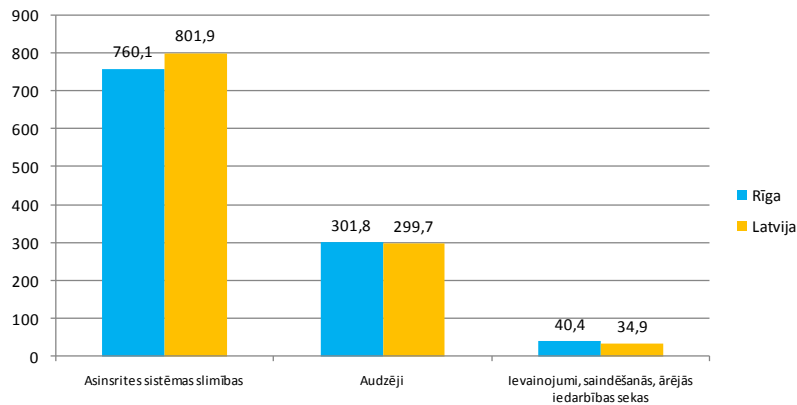
Viens no būtiskākajiem iedzīvotāju dzīves kvalitātes un sociālās drošības novērtēšanas faktoriem, kas atspoguļo kopējo dzīves kvalitāti valstī, iedzīvotāju vispārējo veselības stāvokli, kā arī veselības aprūpes kvalitāti, ir jaunpiedzimušo paredzamais mūža ilgums, un tas Latvijā ir 90% no ES vidējā rādītāja. 2010.gadā jaunpiedzimušo paredzamais mūža ilgums valstī bija 78,4 gadi sievietēm un 68,8 gadi vīriešiem. Pēdējos gados starpība starp jaundzimušo vidējo paredzamo mūža ilgumu Latvijā un citās ES dalībvalstīs samazinās, galvenokārt tādēļ, ka Latvijā ir samazinājies mirušo zīdaiņu skaits. 2010.gadā pirmajā dzīves gadā nomira 110 bērni. Salīdzinājumā ar 2009.gadu mirušo zīdaiņu skaits uz 1000 dzīvi dzimušajiem samazinājās no 7,8 uz 5,7 jeb par 26,9%. Tomēr, salīdzinot ar citām Eiropas valstīm, šis rādītājs joprojām ir ļoti augsts.

Latvijas iedzīvotāju, tajā skaitā Rīgas iedzīvotāju, veselības stāvoklis, salīdzinot ar citu ES dalībvalstu iedzīvotāju veselības stāvokli, ir neapmierinošs – saslimstības un mirstības rādītāji izplatītākajās slimību diagnostikās Latvijā ir augstāki nekā citās ES dalībvalstīs. Veselīgi nodzīvoto dzīves gadu rādītājs atspoguļo to iedzīvotāju vidējo mūža ilgumu, kuru viņi pavada bez nozīmīgas slimības vai invaliditātes. Kā liecina *Eurostat* dati, tad šis rādītājs valstī ir zemāks par vidējo rādītāju ES, tomēr no 2008. līdz 2009.gadam ir būtiski palielinājies. 2008.gadā Latvijā bez būtiskas slimības vai slimības izraisītas invaliditātes vīrieši nodzīvoja vidēji 51,5 gadus (ES 60,9 gadus), sievietes 54,1 gadus (ES 62 gadus), bet 2009.gadā vīrieši jau vidēji 52,6 gadus un sievietes – 55,8 gadus.

Galvenie saslimstības, invaliditātes un mirstības cēloņi Rīgā, līdzīgi kā Latvijā kopumā, ir neinfekcijas slimības: kardiovaskulārās slimības (izplatītākais nāves cēlonis), ļaundabīgie audzēji un ārējie nāves cēloņi (skat. 7.4.attēlu). Iedzīvotāju sirds veselību būtiski ietekmē augstā sirds un asinsvadu slimību riska faktoru izplatība populācijā: aptaukošanās, augsts asinsspiediens un holesterīna līmenis, smēķēšana un alkohola lietošana.

7.4.attēls

Mirušo skaits no 3 galvenajiem nāves cēloņiem Rīgā un Latvijā 2012.gadā uz 100 000 iedzīvotāju

Avots: Slimību profilakses un kontroles centrs

Sabiedrības veselība un slimību profilakse ir noteikta kā viena no jomām, kurā ir nepieciešami iedzīvotājiem ikdienā pieejami pakalpojumi, ņemot vērā dažādu grupu specifiku, vajadzības un iespējas. Pilsētā tiek nodrošināts atkarības profilakses darbs, nodrošinot visu vecuma iedzīvotāju izglītošanas un nepieciešamās palīdzības saņemšanas pakalpojumu, kā arī sadarbībā ar dažādām NVO tiek veicināta citu slimību profilakse un sabiedrības veselības veicināšana kopumā, piemēram, HIV slimības izplatības mazināšana, tuberkulozes slimnieku iesaistīšana ārstēšanas programmā, veselības veicināšana un kontrole pilsētas mazāk aizsargātajiem iedzīvotājiem.

Palielinoties pašvaldības lomai iedzīvotāju veselības veicināšanā, vairāk uzmanības tiek pievērsts atbildības deleģēšanai, tādējādi veicinot lielāku iedzīvotāju izpratni par procesiem un iespējām viņu dzīvesvietā. Sabiedrības veselības veicināšanas un slimību profilakses infrastruktūru Rīgas pilsētā veido dažādas institūcijas, kurā Rīgas pilsētas pašvaldība veido vienotu fokālo punktu, no kura iespējama darbības koordinācija starp dažādiem sektoriem – starp valsts organizācijām, nevalstiskām organizācijām un sabiedrību kopumā.

Lai efektīvi īstenotu sabiedrības veselības izglītības programmas un veicinātu sabiedrības izpratni par dažādiem ar slimību profilaksi saistītiem jautājumiem, kā arī nodrošinātu visaptverošu atsevišķu, tajā skaitā atkarības slimību, profilaksi, Rīgas pilsētas pašvaldībā tiek veikta:

- speciālistu izglītošana un apmācība par atsevišķu slimību profilaksi;
- bērnu un jauniešu līdz 18 gadu vecumam izglītošana un dzīves prasmju attīstīšana par slimību profilaksi;
- sabiedrības izglītošana un dzīves prasmju attīstīšana par slimību profilaksi;
- kaitējuma mazināšanas programmu īstenošana.

7.3. Iedzīvotāju veselīga dzīvesveida veicināšana

Lai Rīgā īstenotu pašvaldībai noteikto autonomo funkciju – veselīga dzīvesveida veicināšanu – Rīgas pilsētas pašvaldība īsteno pasākumus, kuru mērķis ir uzlabot un veicināt sabiedrības izpratni par veselīgu dzīvesveidu, informējot sabiedrību par faktoriem, kas ietekmē veselību, un pasākumiem, kas veicami, lai novērstu, aizkavētu vai mazinātu šo faktoru ietekmi, kā arī nodrošinot slimību profilakses pakalpojumu pieejamību Rīgas iedzīvotājiem.

Šobrīd katra pašvaldība pati nosaka, kādā veidā veselības veicināšanas funkcija tiek īstenota, jo valsts līmenī nav izstrādāti kritēriji, kas noteiktu, cik lielā mērā veselības aprūpes pieejamība ir nodrošināta, kā arī nav noteikts, kādi konkrēti veselību veicinoši pasākumi pašvaldībām būtu jāveic. Veselības ministrijas izstrādātais dokuments „Vadlīnijas pašvaldībām veselības veicināšanā” sniedz metodisku atbalstu, kā arī apstiprina jau plānotās aktivitātes Rīgas pilsētas pašvaldībā, kas tiek iedalītas vairākās apakškategorijās: fiziskās aktivitātes, veselīga uztura, garīgās veselības, ģimenes veselības veicināšana un atkarības profilakse. Atsevišķās sabiedrības veselības jomās ir izstrādāti detalizēti politikas dokumenti, kuri nosaka šo jomu mērķus un uzdevumus. Rīgas pilsētas pašvaldības uzdevums ir nodrošināt jebkura vecuma iedzīvotājiem iespēju būt veselīgiem, sniedzot atbalstu visām sabiedrības grupām tieši viņiem nepieciešamo prasmju, vajadzību un zināšanu nodrošināšanā, lai uzlabotu sabiedrības veselību un iedzīvotāju dzīves kvalitāti. Turklāt aktivitātēm ir jābūt vērstām ne tikai uz

mērķi uzlabot esošo Rīgas iedzīvotāju veselības stāvokli, bet arī rūpēties par nākamo paaudžu labklājības līmeni. Tāpēc pašvaldības uzdevums ir nodrošināt iedzīvotājiem tādu dzīves kvalitāti un iespējas apgūt dzīves prasmes un zināšanas, lai bērni piedzimtu pēc iespējas veselāki un vecāki varētu viņiem sniegt atbilstošu aprūpi.

Fiziskās aktivitātes veicināšana

RD LD sadarbībā ar nevalstiskajām organizācijām organizē vides pasākumus dažāda vecuma mērķa grupām, kuros tiek popularizētas un īstenotas fiziskās aktivitātes. Paralēli plānots organizēt bezmaksas sporta nodarbības Rīgas parkos dažāda vecuma dalībniekiem atbilstoši viņu interesēm un spējām.

Veselīga uztura paradumu veicināšana

RD LD, sadarbojoties ar dažādām NVO un atbalstot viņu iniciētos pasākumus, nodrošina regulāru informācijas apriti, gan izdodot informatīvos un uzskates materiālus un organizējot pasākumus, pasākumu ciklus, gan iesaistot pašus iedzīvotājus pasākumu realizēšanā starp dažādām iedzīvotāju grupām par veselīga uztura paradumiem, veselīga uztura rekomendācijām, ņemot vērā iedzīvotāju ikdienas ritmu, veselības stāvokli un nepieciešamos sasniedzamos rezultātus.

Garīgās veselības veicināšana

Pēdējos gados Latvijā pasliktinājušies rādītāji, kas atspoguļo iedzīvotāju garīgo veselību. Kopumā 77,2% (attiecīgi 72,5% vīriešu un 80,5% sieviešu) atzīmē, ka pēdējā mēneša laikā ir izjutuši sasprindzinājumu, stresu un nomāktību. Stresa un nomāktības izjūtas biežāk ir abiem dzimumiem darbaspējīgā vecumā no 25 līdz 54 gadiem. Vidēji 45,8% no visiem jeb 42,2% vīriešu un 48,4% sieviešu norāda, ka pēdējā gada laikā ir bijušas depresijas epizodes. Vecuma grupas, kurās ir lielāks respondentu īpatsvars ar sūdzībām par depresiju, ir 35 – 44 gadus veci vīrieši un 45 – 54 gadus vecas sievietes. Līdzīgās vecuma grupās novērojami arī augstākie pašnāvību rādītāji, un zināms, ka pašnāvības visbiežāk saistītas ar depresiju. Novecošanās ir viens no lielākajiem sociālajiem un ekonomiskajiem izaicinājumiem 21.gs., un tā ietekmē visas politikas nozares. Viens no nozīmīgākajiem pašvaldības veselības aprūpes un veicināšanas darbības virzieniem ir labas veselības veicināšana vecāka gadagājuma (gan pirmspensijas vecuma no 55 līdz 62 gadiem, gan pensionēšanās vecumu sasniegušiem) iedzīvotājiem. Sadarbībā ar RSD dienas centriem tiek organizētas tematiskās pēcpusdienas, kuras veicina senioru socializēšanos un jaunu prasmju apgūšanu, jo vecākā gadagājuma cilvēkiem pastāv liels risks kļūt vientuļiem un sociāli atstumtiem. Lai aktivizētu starppaaudžu sadarbību, seniorus apmeklē topošie sabiedrības veselības speciālisti, fizioterapeiti, kuri palīdz attīstīt iedzīvotāju prasmes, kā arī veicina savstarpēju pieredzes apmaiņu.

Ģimenes veselības veicināšana

Sadarbībā ar NVO tiek veicināta gan indivīdu reprodūktīvā veselība, gan attīstītas ģimenes plānošanas prasmes, pilnveidotas vecāku prasmes – bērnu audzināšanas prasmes, nodrošinot informācijas apriti gan ar izglītojošu un informatīvu materiālu palīdzību, gan regulāru pasākumu rīkošanu lielām iedzīvotāju grupām dažādās pilsētas apkaimēs, kā arī atsevišķām grupām izglītības iestādēs, RSD struktūrvienībās un citur.

Atkarības profilakse

Atkarību izraisošo vielu un pārmērīga moderno informācijas tehnoloģiju lietošana ir vieni no izplatītākajiem veselības riska paradumiem gan pieaugušajiem, gan pusaudžiem. Tas ļoti būtiski ietekmē gan fizisko, gan psihosociālo veselību. Smēķēšana un alkohola lietošana ir biežākie atkarības vielu lietošanas veidi gan pieaugušajiem, gan pusaudžiem, kas veicina arī citu atkarību attīstību. Lai mazinātu atkarību izraisošo vielu radītās sekas, Rīgas pilsētā strādā trīs konsultatīvie kabineti atkarības profilakses jautājumos un seši atkarības profilakses speciālisti dažādos Rīgas pilsētas rajonos, bet tas ir nepietiekami, ņemot vērā iedzīvotāju skaitu un atkarības slimības aktualitāti Rīgas pilsētā.

Pēdējos gados Rīgā ir īstenoti vairāki projekti, kas saistīti ar smēķēšanas izplatības mazināšanu jauniešu vidū. 2012.gadā Rīgas pilsētas pašvaldībā tika uzsākts projekts „No tabakas dūmiem brīva darba vieta”, kura ietvaros tiek uzsākta kustība „No tabakas dūmiem brīva pašvaldība”, panākot, ka sākotnēji pilsētas darba vietas un vēlāk arī lielākā daļa pilsētas vides ir tās iedzīvotājiem draudzīga un brīva no tabakas dūmiem.

7.1.tabula

Veselības aprūpes SVID analīze

Veselības aprūpe		Mērogs ⁶⁶			
SVID	Raksturojums	V	R	N	S
S	Veselības aprūpes pakalpojumu centrs			X	
	Arvien pieejamāki augstas kvalifikācijas speciālistu un tehnoloģiju pakalpojumi			X	
	Veselības aprūpes pakalpojumu pieejamība pašvaldības izveidotajā dienas centrā, arī personām bez noteiktas dzīvesvietas	X			
	Diennakts stacionāro pakalpojumu īslaicīgajās hronisko slimnieku kopšanas un rehabilitācijas gultās pieejamība arī maznodrošinātajiem iedzīvotājiem			X	
	Veselības aprūpes iestādes, kurās tiek nodrošināta valsts apmaksātā neatliekamā medicīniskā palīdzība, ambulatorā un stacionārā veselības aprūpe un terciārā medicīna			X	
	Veselības aprūpes pabalsta pieejamība atsevišķām RD noteiktajām iedzīvotāju grupām: kompensējamo medikamentu valsts nekompensējamās daļas kompensācija, pabalsts inkontinences līdzekļu iegādei, pabalsts pacienta iemaksu segšanai	X			
	Veselīga dzīvesveida un atkarību profilaksi veicinošu pasākumu pieejamība	X			
	Optimāls ģimenes ārstu, ārstu – speciālistu un augsto tehnoloģiju izvietojums, kas pietuvināts iedzīvotāju dzīvesvietai	X			
	Iedzīvotāju pozitīva vērtējuma par primārās veselības aprūpes (t.sk. ģimenes ārstu) kvalitāti pārsvars pār negatīvo vērtējumu, pozitīvā vērtējuma pieaugums (2012)	X			
	Iedzīvotāju pozitīva vērtējuma par primārās veselības aprūpes (t.sk. ģimenes ārstu) pieejamību pārsvars pār negatīvo vērtējumu, pozitīvā vērtējuma pieaugums (2012)	X			
	Plašs kvalitatīvu, lētāku nekā Rietumu valstīs veselības aprūpes, SPA un skaistumkopšanas pakalpojumu klāsts				X
	Atviegloti telpu nomas nosacījumi Rīgas pilsētas pašvaldības kapitālsabiedrību telpās strādājošiem veselības aprūpes pakalpojumu sniedzējiem	X			
V	Salīdzinoši zems jaunpiedzimušo paredzamais mūža ilgums (salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju)	X			
	Veselīgi nodzīvoto dzīves gadu rādītājs valstī ir zemāks par vidējo rādītāju ES			X	
	Slikta atsevišķu iedzīvotāju grupu informētība par pozitīvu veselības paradumu ievērošanu	X			
	Maza pašvaldības ietekme uz veselības aprūpes sistēmu kopumā	X			

⁶⁶ V - vietējais mērogs; R - reģionālais mērogs; N - nacionālais mērogs; S - starptautiskais mērogs

	Salīdzinoši slikts veselības aprūpes iestāžu materiāltehniskais stāvoklis	X			
	Ierobežots finanšu resurss, lai nodrošinātu pakalpojumus un aktivitātes visām iedzīvotāju grupām	X			
	Zemi dzimstības rādītāji			X	
	Nepietiekama speciālistu izglītošana par sabiedrības veselības ieviešanas tēmām	X			
	Nepietiekams valsts atbalsts pašvaldībai sabiedrības veselības veicināšanā			X	
	Latvijas iedzīvotāju veselības stāvoklis, salīdzinot ar citu ES dalībvalstu iedzīvotāju veselības stāvokli, ir neapmierinošs			X	
	NVO darbojas nekoordinēti un nedarbojas saskaņā ar pašvaldībā noteikto politiku sabiedrības veselībā	X			
I	Kvalitatīva un pieejama veselības aprūpe visiem pašvaldības iedzīvotājiem	X			
	Sabiedrības veselības un slimību profilakses veicināšana	X			
	Iedzīvotāju izglītošana par sabiedrības veselības tēmām	X			
	Veselīga un aktīva dzīvesveida popularizēšana sabiedrībā	X			
D	Nestabila veselības aprūpi regulējošo normatīvo aktu sistēma, kas neļauj veikt ilgtermiņa plānošanu veselības aprūpes pakalpojumu sniedzējiem			X	
	Iedzīvotāju negatīva attieksme un pretestība pret dažādiem ierobežojošiem pasākumiem veselības veicināšanai un negatīvo veselības paradumu ierobežošanu	X			
	Pieaugošs pašvaldības slogs veselības aprūpes nodrošināšanai, samazinoties valsts finansējuma apjomam	X			
	Veselības aprūpes un sociālo pakalpojumu sadārdzināšanās virs iedzīvotāju maksātspējas līmeņa	X			

8. SOCIĀLIE PAKALPOJUMI UN SOCIĀLĀ PALĪDZĪBA

Saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumu pašvaldībai, kuras teritorijā persona reģistrējusi savu pamata dzīvesvietu, ir pienākums nodrošināt personai iespēju saņemt tās vajadzībām atbilstošus sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību. Lai nodrošinātu minētā likuma izpildi, Rīgas pilsētas pašvaldībā ir izveidots RSD, kura galvenais uzdevums ir veikt iedzīvotāju vajadzību profesionālu izvērtēšanu un nodrošināt kvalitatīvu sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības sniegšanu.

Pašvaldība pastāvīgi sadarbojas ar valsts iestādēm, lai atvieglotu sociālo pabalstu saņemšanas procedūru, uzlabotu personu datu pieejamību sociālo pabalstu administrēšanas informatīvajā sistēmā, veiktu kvalitatīvu sociālo darbu, kā arī iepirktu sociālos pakalpojumus no valsts. Lai īstenotu sociālo palīdzību un sociālos pakalpojumus, pašvaldība sadarbojas arī ar nevalstiskajām organizācijām.

Rīgas pilsētas pašvaldības iedzīvotājiem tiek piešķirti gan testēti (izvērtējot personas/ģimenes ienākumus un materiālo stāvokli), gan netestēti pabalsti (konkrētās dzīves situācijās, neizvērtējot personas ienākumus un materiālo stāvokli). Pie testētiem pabalstiem pieder, piemēram, pabalsts garantētā minimālā ienākumu līmeņa nodrošināšanai, dzīvokļa pabalsts, pabalsts veselības aprūpei, pabalsts mācību līdzekļu iegādei. Pie netestētiem pabalstiem tiek pieskaitīti pabalsti jaundzimušajiem rīdniekiem, aizgādņiem, simts un vairāk gadus sasniegušām personām, politiski represētām personām un nacionālās pretošanās kustības dalībniekiem, pabalsti aizbildņiem un audžuģimenēm, kā arī pilngadību sasniegušajiem bāreņiem pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās.

Ekonomiskā situācija valstī ir veicinājusi Rīgas pilsētas iedzīvotāju materiālās situācijas pasliktināšanos. Trūcīgo personu skaits Rīgā palielinājies no 28 898 trūcīgām personām 2009.gadā līdz 48 137 trūcīgām personām 2011.gadā. Sociālo pabalstu saņēmēju skaits palielinājies no 60 187 sociālo pabalstu saņēmējiem 2009.gadā līdz 82 508 sociālās palīdzības saņēmējiem 2011.gadā. Palielinājies arī sociālo pabalstu saņēmēju īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā: ja 2009.gadā sociālos pabalstus saņēma 9% no visiem Rīgas pilsētas pašvaldības iedzīvotājiem, tad 2011.gadā jau 12%.

Aptaujas dati⁶⁷ liecina, ka ir palielinājies to iedzīvotāju skaits, kuri pēdējā gada laikā sociālo palīdzību vai sociālos pakalpojumus nav saņēmuši. Savukārt salīdzinājumā ar 2008. un 2010.gadu 2012.gadā ir audzis ģimeņu skaits ar bērniem, kuras pēdējā gada laikā ir saņēmušas sociālos pakalpojumus.

8.1. Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības pieejamība

2011.gadā dažādus sociālos pakalpojumus Rīgas pilsētas pašvaldības iedzīvotājiem nodrošināja piecas pašvaldības institūcijas, kā arī 48 līgumorganizācijas (29 NVO, 10 privātpersonas, deviņas valsts/citu pašvaldību iestādes).

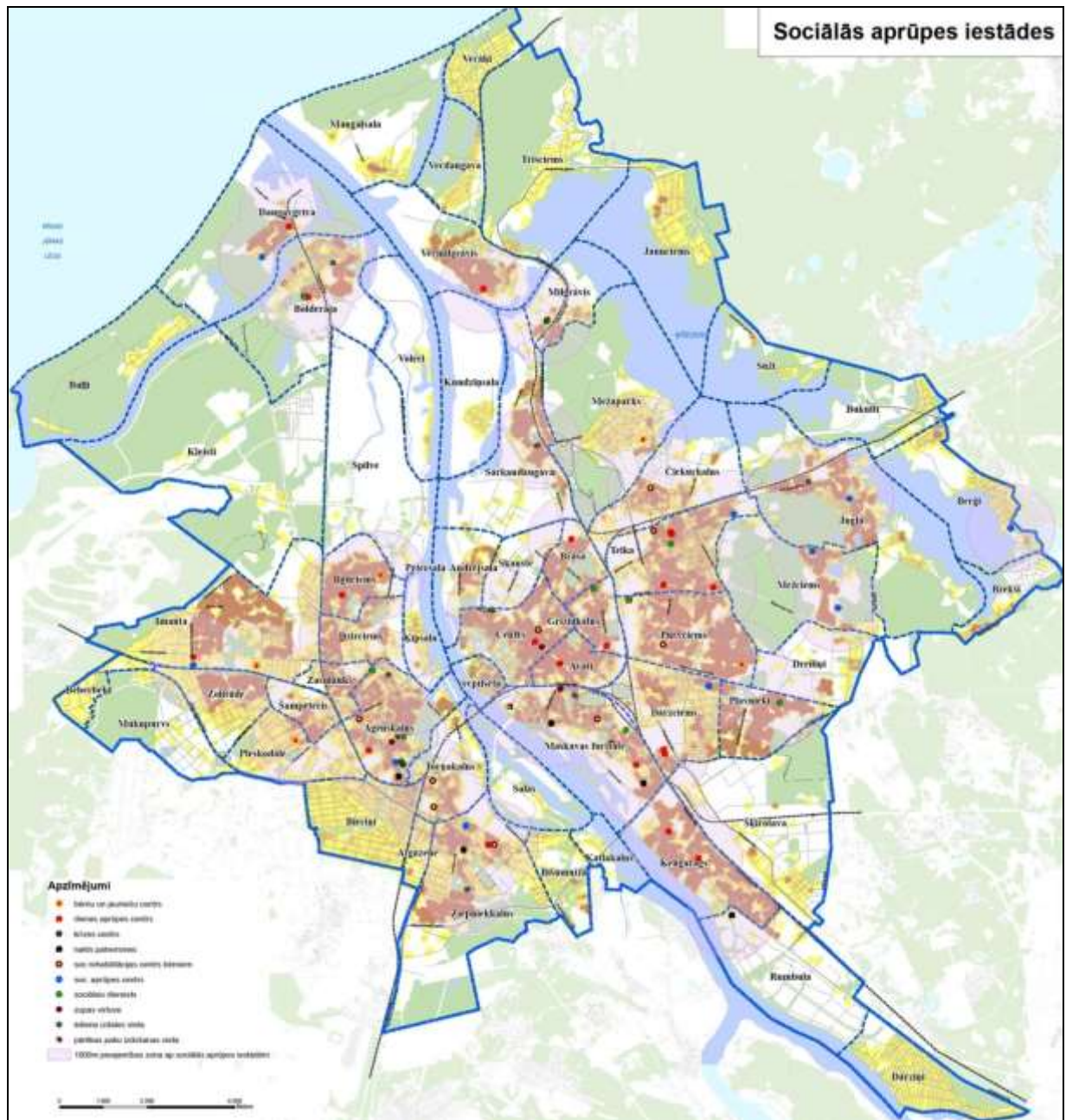
Rīgas pilsētas pašvaldība 2011.gadā nodrošināja sešu sociālo pakalpojumu sniedzēju iestāžu darbību, no tām: RSD ar deviņiem teritoriālajiem centriem; trīs Rīgas sociālās aprūpes centri pilngadīgām personām ar 638 klientu vietām (kopējais amata vienību skaits 353); Rīgas patversme, kas nodrošina patversmes/naktspatversmes pakalpojumus ar 244 klientu vietām, dienas centra pakalpojumu līdz 300 vietām bezpajumtniekiem un maznodrošinātiem Rīgas iedzīvotājiem, kā arī Mobilās brigādes ielu pakalpojumu sociālajam darbam ar bezpajumtniekiem.

Lai gan sociālo pakalpojumu sniedzēju sociālo aprūpes iestāžu pieejamība Rīgā tiek vērtēta kā pietiekama, tomēr ir vērojams to trūkums vairākās apkaimēs pilsētas perifērijā (skat. 8.1.attēlu).

8.1.attēls

Sociālo pakalpojumu sniedzēju iestādes

⁶⁷ Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatori”, SKDS, 2012.g. jūnijs

Avots: „Pilsētvides attīstību raksturojošo pakalpojumu kvalitāte un pieejamība Rīgas 55 apkaimēs”, SIA „Datorkarte”, 2012.g.

Saskaņā ar aptaujas datiem⁶⁸ 2012.gadā ir palielinājusies rīdzinieku apmierinātība ar sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu kvalitāti un pieejamību. Arī sociālo problēmu risināšanu pilsētā rīdzinieki ir vērtējuši atzinīgāk nekā iepriekšējos gados.

Sociālie pakalpojumi personām ar kustību traucējumiem

Rīgas pilsētā vide (publiskās ēkas un citi objekti, sabiedriskais transports) jāveido tā, lai tā būtu pieejama ikvienam Rīgas iedzīvotājam un viesim, tajā skaitā personām ar funkcionāliem traucējumiem. Rīgā uz 10.06.2010. no 523 objektiem, kuros pašvaldības iedzīvotājiem tika nodrošināti pakalpojumi, 150 objektos bija nodrošināta vides pieejamība, no 1058 sabiedriskā transporta vienībām 601 bija zemās grīdas sabiedriskā transporta līdzekļi.

Pašvaldība risina arī jautājumus, kas saistīti ar vides pieejamības nodrošināšanu mājokļos, kuros dzīvo personas ar funkcionāliem traucējumiem, atbilstoši šo personu vajadzībām. RD jau deviņus gadus piešķir finansējumu pacēlāju ierīkošanai dzīvojamās mājās, kurās dzīvo personas ar kustību

⁶⁸ Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatori”, SKDS, 2012.g. jūnijs

traucējumiem. Personām ar invaliditāti, kuras pārvietojas riteņkrēslos, pēdējos piecus gadus ir iespēja saņemt pabalstu mājokļa pielāgošanai. 2011.gadā veikti pielāgošanas darbi 33 personu, kuras pārvietojas riteņkrēslos, mājokļos.

Sociālās integrēšanās iespēju veicināšanai Rīgas pilsētas pašvaldība personām ar invaliditāti, kurām ir apgrūtināta pārvietošanās un kuras nevar pārvietoties ar sabiedrisko transportu, papildus valsts pabalstam transporta izdevumu kompensēšanai piešķir līdzekļus transporta pakalpojumu apmaksai. 2011.gadā transporta pakalpojumus personām ar kustību traucējumiem saņēma 3930 personas. Salīdzinājumā ar 2010.gadu personu skaits palielinājies par 726 personām jeb par 23%. Šo tendenci var skaidrot ar invaliditātes un vecuma (daļa pensijas vecuma personu, kurām piešķirta invaliditāte, saņem nevis invaliditātes, bet vecuma pensiju) pensiju saņēmēju skaita palielinājumu Rīgā. Sadarbībā ar NVO veiktas vairākas apmācības RP SIA „Rīgas satiksme” šoferiem par personu ar kustību traucējumiem pārvadāšanu.

No 01.09.2012. 7–18 gadus veciem bērniem un pilngadīgiem cilvēkiem ar I vai II invaliditātes grupu būs iespēja saņemt no valsts budžeta apmaksātu asistenta pakalpojumu pārvietošanās atbalstam un pašaprūpes veikšanai vispārējās pamatizglītības, profesionālās pamatizglītības, vispārējās vidējās izglītības, kā arī profesionālās vidējās izglītības iestādēs.

Kopš 2006.gada darbojas pakalpojums „Atelpas brīdis”. Tā ir īpaša programma, kas domāta bērnu ar īpašām vajadzībām ģimenēm. Centros bērniem tiek nodrošināta draudzīga, pieejama vide un sociālo pakalpojumu kvalitāte atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajam. Bērns, atrodoties institūcijā, saņem profesionālu aprūpi, savukārt ģimene tikmēr iegūst atelpas brīdi personiskajām vajadzībām un garīgās labklājības stabilizēšanai.

Sociālās aprūpes pakalpojumi personas dzīvesvietā

2011.gadā sociālās aprūpes pakalpojumus personas dzīvesvietā, t.sk. aprūpe mājās, silto pusdienu piegāde mājās, pakalpojums „drošības poga”, pavadoņa – asistenta pakalpojuma nodrošināšana, kopumā saņēmušas 4678 personas. Pakalpojumu saņēmēju skaits 2011.gadā salīdzinājumā ar 2010.gadu (4 144) ir par 534 personām jeb 13% lielāks. Vērojams, ka aprūpējamo personu pašaprūpes spējas samazinās, tāpēc aprūpes mājās pakalpojuma ietvaros personai nepieciešams nodrošināt lielāku aprūpes stundu skaitu. Šo tendenci var skaidrot ar pensijas vecuma personu un personu ar invaliditāti/prognozējamu invaliditāti skaita palielināšanos un iedzīvotāju veselības stāvokļa pasliktināšanos (saskaņā ar VSAA datiem Rīgā uz 01.01.2012. (178 783) bija par 2 529 invaliditātes un vecuma pensijas saņēmējiem jeb par 1,4% vairāk nekā 01.01.2011. (176 254)). Minētos pakalpojumus 2011.gadā kopumā nodrošināja sešas līgumorganizācijas.

Sociālie pakalpojumi personām ar garīga rakstura traucējumiem

Rīgā 2011.gadā darbojās deviņi DAC personām ar garīga rakstura traucējumiem (247 vietas), no tiem septiņi personām ar garīgās attīstības traucējumiem (202 vietas) un divi personām ar psihiskās veselības traucējumiem (45 vietas). DAC pakalpojumu sniedza piecas līgumorganizācijas. 2011.gadā DAC apmeklēja 307 personas ar garīga rakstura traucējumiem. Ņemot vērā pieprasījumu pēc DAC pakalpojuma, pašvaldība 2011.gadā finansēja par divām vietām vairāk nekā 2010.gadā.

Personām ar garīga rakstura traucējumiem ir pieejams pakalpojums „Grupu mājas/dzīvokļi” – tā ir pastāvīgas uzturēšanās mītne, kurā profesionāļu vadībā personas īsteno savas patstāvīgas dzīves iemaņas. Šis pakalpojums nodrošina mājokli un atbalstu sociālo problēmu risināšanā personām ar garīga rakstura traucējumiem, kurām ir objektīvas grūtības dzīvot patstāvīgi, bet nav nepieciešama atrašanās ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā. 2011.gadā šo pakalpojumu sniedza piecas līgumorganizācijas. Rīgā ir izveidoti pieci grupu dzīvokļi (87 vietas) un divi grupu dzīvokļi lauku vidē (14 vietas) ārpus Rīgas – kopā septiņi grupu dzīvokļi ar 101 vietu. 2011.gadā grupu dzīvokļa pakalpojumu saņēma 108 personas.

2011.gadā Rīgas pilsētas pašvaldībā divas līgumorganizācijas divās specializētajās darbnīcās (28 vietas) sniedza specializētās darbnīcas pakalpojumu. Šo pakalpojumu 2011.gadā saņēma 33 personas.

Dienas centri

Dienas centri konkrētai mērķa grupai dienas laikā nodrošina sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, rehabilitācijas procesa pēctecību, sociālo prasmju attīstīšanu, izglītošanu un brīvā laika pavadīšanas

iespējas, klientu un viņu tuvinieku līdzdalību konkrētu sociālo problēmu risināšanā, atbalsta un pašpalīdzības grupu darbību un organizē sociālo resursu sistēmu piesaisti konkrētu sociālo problēmu risināšanai.

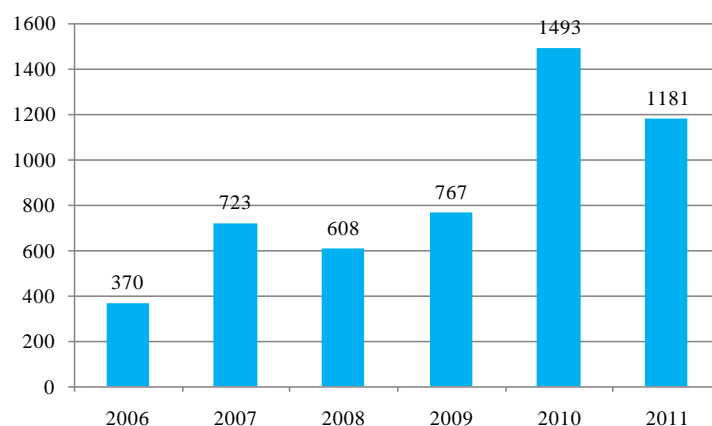
Dienas centri pilngadīgām personām. 2011.gadā Rīgā darbojās deviņi dienas centri pilngadīgām personām, t.sk. septiņas RSD struktūrvienības, divas – līgumorganizāciju iestādes. 2011.gadā darbu uzsācis jauns RSD dienas centrs „Kastanis”. 2011.gadā dienas centru pakalpojumu saņēma 2082 personas, kas ir par 12% vairāk nekā 2010.gadā.

Dienas aprūpes centrs personām ar demenci dienas laikā sniedz sociālu un psihosociālu atbalstu, īsteno personu ar demenci integrāciju un rehabilitāciju sociālajā vidē, aktualizē sabiedrībā personu ar demenci problēmu risināšanu, kā arī nodrošina personu institucionālai aprūpei alternatīvu aprūpes veidu. 2011.gadā Rīgā darbojās trīs DAC personām ar demenci (kopā 60 vietas), no kuriem viens DAC ar 20 vietām ir RSD struktūrvienība, divi (kopā ar 40 vietām) – līgumorganizāciju DAC. 2011.gadā DAC pakalpojumu saņēma 94 personas, kas salīdzinājumā ar 2010.gadu ir par 6% vairāk.

Dienas centri bērniem un jauniešiem. Dienas centri bērniem ir RSD struktūrvienības, kas nodrošina bērnu sociālās funkcionēšanas spēju uzlabošanu un attīstīšanu, sniedz profesionālu individuālo psihosociālo palīdzību, pilnveido un attīsta sociālās prasmes, nodrošina attīstošu un saturīgu brīvā laika pavadīšanu, kā arī motivē bērnu mācīties (skat. 8.2.attēlu).

8.2.attēls

Dienas centrus bērniem un jauniešiem apmeklējušo personu skaits 2006.–2011.g.

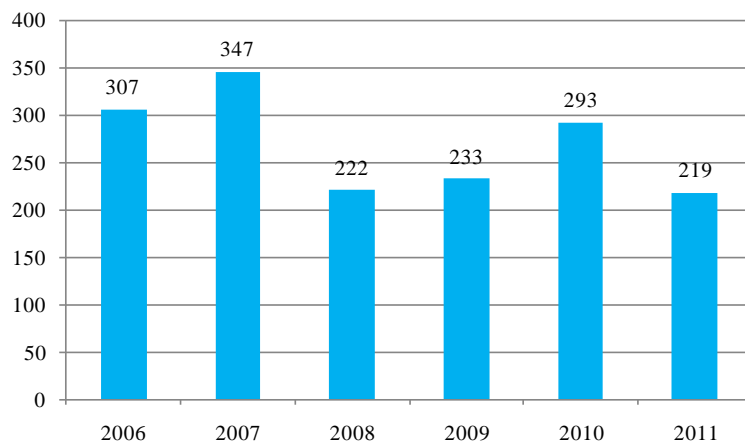

Avots: RD LD

Dienas aprūpes centri bērniem nodrošina sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, sociālo prasmju un iemaņu attīstību, izglītošanu un saturīgas brīvā laika pavadīšanas iespēju Rīgas pilsētas pašvaldības bērniem un viņu ģimenēm. Tiek sniegtas dažādu speciālistu individuālās un grupu konsultācijas, kā arī sniegts atbalsts bērnu vecākiem, nodrošinot atbalsta un pašpalīdzības grupas (skat. 8.3.attēlu).

8.3.attēls

Dienas aprūpes centrus bērniem apmeklējušo personu skaits 2006.–2011.g.

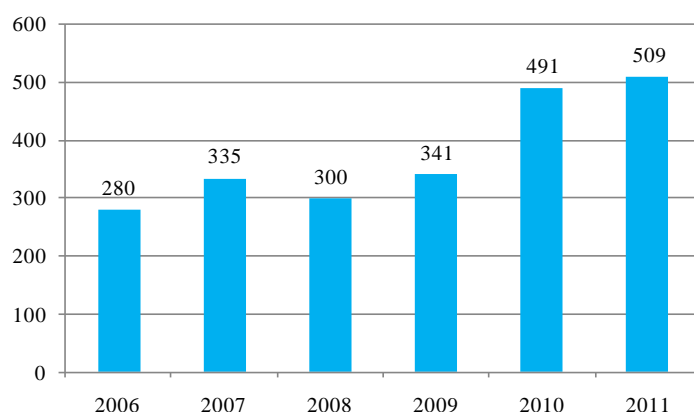
Avots: RD LD

Sociālie pakalpojumi krīzes situācijās nonākušām ģimenēm un bērniem

Krīzes centrs ir sociālā institūcija, kurā tiek sniegta īslaicīga sociāla, psiholoģiska un cita veida palīdzība krīzes situācijā nonākušām personām (skat. 8.4.attēlu).

8.4.attēls

Krīzes centra pakalpojumu saņēmušo personu skaits 2006.–2011.g.

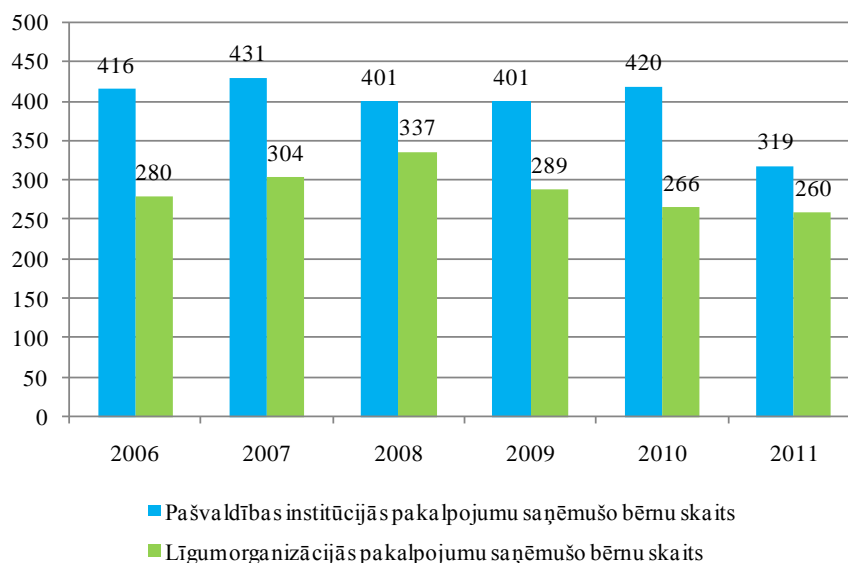
Avots: RD LD

Konsultatīvais krīzes centrs nodrošina konsultatīvu, profesionālu psiholoģisko, sociālā darba speciālistu un citu speciālistu palīdzību krīzes situācijā.

Diennakts krīzes tālrūpa pakalpojums nodrošina psiholoģisko palīdzību krīzes situācijā nonākušām personām. 2011.gadā kopumā tika sniegtas 6510 konsultācijas, t.sk. 5649 konsultācijas krīzes situācijās un 861 informatīvā konsultācija. Krīzes situācijā pēc palīdzības vērsušies 5588 pieaugušie un 61 bērns. Savukārt klātienēs individuālās konsultācijas 2011.gadā sniegtas 200 personām, klātienēs konsultācijas 1 274 personām, no tām 402 konsultācijas bērniem, 872 – pieaugušajiem, novadītas vecāku ar maziem bērniem informatīvi izglītojošas atbalsta grupas – 2011.gadā novadītas 28 grupu nodarbības, kurās piedalījās kopumā 301 dalībnieks, 145 pieaugušie un 156 bērni, pakalpojumu kopumā saņēma 38 klienti – 20 pieaugušie un 18 bērni, kā arī „Bērnu emocionālās audzināšanas” grupas. 2011.gadā novadītas 110 grupu nodarbības, kurās piedalījās 321 dalībnieks, pakalpojumu kopumā saņēma 116 klienti.

Ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumi

Bērnu ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcija (bērnu nams) – nodrošina bērnu bāreņu un bez vecāku gādības palikušo bērnu audzināšanu, vispusīgu attīstību un izglītību, sociālo un medicīnisko aprūpi, atbalstot centienus būt patstāvīgam, veicinot bērnu atgriešanos ģimenē un atbalstot bērnu nodošanu adopcijā, audžuģimenē vai aizbildnībā (skat. 8.5.attēlu).

Bērnu ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu saņēmušo bērnu skaits 2006.–2011.g.

Avots: RD LD

Ilgstošā sociālā aprūpe un sociālā rehabilitācija pilngadīgām personām

Lai nodrošinātu personai, kura vecuma vai veselības stāvokļa dēļ nespēj sevi aprūpēt, iespēju saņemt tās vajadzībām atbilstošu pilnu aprūpi un sociālo rehabilitāciju, tiek piedāvāts ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojums. 2011.gadā pakalpojumu nodrošināja trīs Rīgas pilsētas pašvaldības iestādes (638 vietas) un 12 līgumorganizāciju 13 iestādes (757 vietas). 2011.gadā ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšana uzsākta 530 personām, bet kopumā pakalpojumu saņēmušas 1 795 personas, no tām 863 personas Rīgas pilsētas pašvaldības iestādēs un 948 personas līgumorganizāciju iestādēs. Salīdzinājumā ar 2010.gadu 2011.gadā pakalpojuma saņēmēju skaits ir palielinājies par 65 personām jeb par 4%. Joprojām saglabājas tendence, ka pakalpojuma saņēmēji kļūst vairāk aprūpējami un uzraugāmi, t.i., palielinās mazkustīgo klientu un klientu ar demenci skaits.

Rīgas sociālās aprūpes centros 2011.gadā uzsākta vienota ēdināšanas ārpakalpojuma nodrošināšana, kas radīja 0,21 milj. *euro* ekonomiju, dodot iespēju papildus izveidot aprūpētāju amatu vietas, kuras nepieciešamas, jo ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās pilngadīgām personām pakalpojuma saņēmēji kļūst vairāk aprūpējami un uzraugāmi.

Sociālie pakalpojumi personām bez noteiktas dzīvesvietas vai krīzes situācijā nonākušām personām

Patversmju/naktspatversmju pakalpojumus 2011.gadā sniedza viena pašvaldības iestāde (Rīgas patversme) (244 vietas) un piecas līgumorganizācijas (515 vietas). Personu, kuras izmantoja patversmes/naktspatversmju pakalpojumus 2011.gadā, vidējais skaits mēnesī bija 543, kas ir par 21 (4%) personu vairāk nekā 2010.gadā. 2011.gadā kopā minētos pakalpojumus saņēma 3 289 personas, kas ir par 107 personām jeb par 3% vairāk nekā 2010.gadā.

Sociālās rehabilitācijas centra bezpajumtniekiem pakalpojumu 2011.gadā sniedza viena līgumorganizācija (10 sievietes un 18 vīriešu vietas), nodrošinot pakalpojumu 16 sievietēm un 41 vīrietim, kas būtiski neatšķiras no pakalpojuma saņēmēju skaita 2010.gadā.

Mobilā brigāde ir Rīgas patversmes struktūrvienība, kuras mērķis ir sniegt informāciju un operatīvu atbalstu bezpajumtniekiem. 2011.gadā Mobilā brigāde ir sniegusi konsultācijas 1 402 personām, saņēmusi 784 tālruņa zvanus, 1 897 personas nogādātas naktspatversmēs vai ārstniecības iestādēs. 2011.gadā salīdzinājumā ar 2010.gadu ir palielinājies Mobilās brigādes saņemto tālruņa zvanu skaits, un personas nogādātas naktspatversmēs vai ārstniecības iestādēs, kas liecina par šādu pakalpojumu pieprasījumu un to lietderību.

Dienas centrs bezpajumtniekiem un maznodrošinātiem Rīgas iedzīvotājiem. Dienas centra pakalpojumus nodrošina Rīgas patversme, kura ir RD LD pakļautības iestāde, kas personām bez noteiktas dzīvesvietas vai krīzes situācijā nonākušām personām nodrošina īslaicīgu patvērumu, uzturu, personiskās higiēnas iespējas un sociālā darba speciālistu pakalpojumus, kā arī veic klaidonības un bezpajumtniecības novēršanas preventīvus pasākumus Rīgā. 2011.gadā centra pakalpojumus vidēji dienā saņēma 124 personas, tajā skaitā ģimenes ārsta pakalpojumus saņēma vidēji 15 personas dienā, dušas pakalpojumus izmantoja vidēji 15 personas dienā, veļas mazgāšanas pakalpojumus vidēji trīs personas dienā, vidēji 62 personas dienā apmeklēja bibliotēku un vidēji 60 personas dienā dienas centrā saņēma pusdienas. 2011.gadā dienas centru apmeklētāju skaits salīdzinājumā ar 2010.gadu ir samazinājies vasaras mēnešos – no 115 līdz 76 personām dienā, bet ziemas mēnešos klientu skaits būtiski nav mainījies.

Zupas virtuves. 2011.gadā tika līdzfinansēti divu līgumorganizāciju sniegtie zupas virtuves pakalpojumi. Zupas virtuvēs piecas reizes nedēļā izsniegtas līdz 900 porcijām dienā. 2011.gada kopā līdzfinansētas 141 032 porcijas par kopējo summu 96 927 *euro*. 2011.gadā līdzfinansēto porciju skaits ir par 14 471 porcijām jeb par 10% mazāks nekā 2010.gadā. Tātad var secināt, ka pieprasījums pēc zupas virtuves pakalpojumiem ir samazinājies. Tas skaidrojams ar to, ka personas izvēlas izmantot ēdināšanas pakalpojumu, kas tiek nodrošināts Rīgas iedzīvotājiem ar zemiem ienākumiem sešās ēdiena izdales vietās.

Siltā ēdiena izsniegšanas vietas mazaizsargāto iedzīvotāju ēdināšanai. Persona var saņemt silto ēdienu, uzrādot personalizēto elektrisko viedkarti, kurā elektroniski ir ievadīta RSD izziņa: par atbilstību trūcīgas ģimenes (personas) statusam; par atbilstību maznodrošinātās ģimenes (personas) statusam. Siltā ēdiena izdales vietas darbojas katru darba dienu.

Ēdiena piegāde un izdalīšana personām, kuras saņem atbalstu Sociālā drošības tīkla stratēģijas ietvaros labklājības un veselības jomā, t.sk. pensionāriem, bezdarbniekiem un ģimenēm ar bērniem. Šis pakalpojums tiek sniegts kopš 27.09.2010. Izvērtējot izpildes gaitu un pieprasījumu pēc ēdināšanas pakalpojuma no mazaizsargāto iedzīvotāju puses, tika pieņemts lēmums palielināt izsniegto ēdiena porciju skaitu un ēdiena izdales vietu skaitu. 2011.gadā ēdināšanas vietu skaits tika palielināts līdz sešām vietām, dalot līdz 500 porcijām darba dienās katrā izdales vietā (kopā līdz 3 000 porcijām dienā). 2011.gadā kopā tika izdalītas 551 362 porcijas. Salīdzinājumam 2010.gadā kopā tika izdalītas 41 436 porcijas.

Pārtikas pakas trūcīgajiem Rīgas iedzīvotājiem

Saskaņā ar MK 08.12.2009. noteikumos Nr.1415 „Kārtība, kādā tiek administrēti un uzraudzīti tirgus intervences pasākumi augkopības un lopkopības produktu tirgū, īstenojot Eiropas Komisijas programmu vistrūcīgākajām personām” noteikto jau vairākus gadus NVO Eiropas Komisijas programmas ietvaros vairākās vietās Rīgā izsniedz pārtikas pakas trūcīgajiem Rīgas iedzīvotājiem. 2011.gadā pārtikas pakas izsniedza četras NVO astoņās vietās Rīgā.

8.2. Atkarību profilakse

Pašvaldība ikdienā strādā ar speciālistiem, bērniem, jauniešiem un viņu ģimenēm, lai sniegtu informāciju un īstenotu pasākumus atkarības profilaksē un veselības veicināšanā. Tiek organizēti izglītojošie diskusiju cikli un lekcijas skolēniem par smēķēšanas uzsākšanu izraisošiem faktoriem jauniešu vidū, iespējām neuzsākt vai pārtraukt smēķēšanu, alkohola lietošanas risku un kaitējumu jauniešu vecumposmā, iespējām sevi pasargāt no alkohola lietošanas sekām u.c. Notiek uzvedības izmaiņu programmas jauniešiem, kas paredzētas jauniešiem ar dažādām uzvedības grūtībām, pašvaldība organizē izglītojošos pasākumus speciālistiem, kas ikdienā strādā ar jauniešiem, kā arī ir iespēja saņemt informatīvos materiālus (brošūras, plakātus un mācību videofilmas pa atkarību tēmām) un darbojas mājaslapa www.narcomania.lv.

Ar 2011.gada septembri darbu uzsāka Rīgas pašvaldības Bērnu un jauniešu centra struktūrvienības „Ilga” ilgtermiņa sociālās korekcijas programma pusaudžiem ar atkarības problēmām un uzvedības traucējumiem.

8.3. Atbalsts bezdarbniekiem

Par bezdarba samazināšanu un atbalsta sniegšanu bezdarbniekiem atbildīga ir NVA, kas organizē aktīvos nodarbinātības pasākumus un preventīvos bezdarba samazināšanas pasākumus, kas ir pieejami visiem rīdziniekiem, kuri ir reģistrējušies kā bezdarbnieki vai darba meklētāji. Pašvaldība ir sadarbības partneris NVA organizētajās programmās, kā arī nodrošina NVA informēšanu par pašvaldības aktivitātēm, kurām ir tieša vai pastarpināta ietekme uz rīdzinieku nodarbinātību.

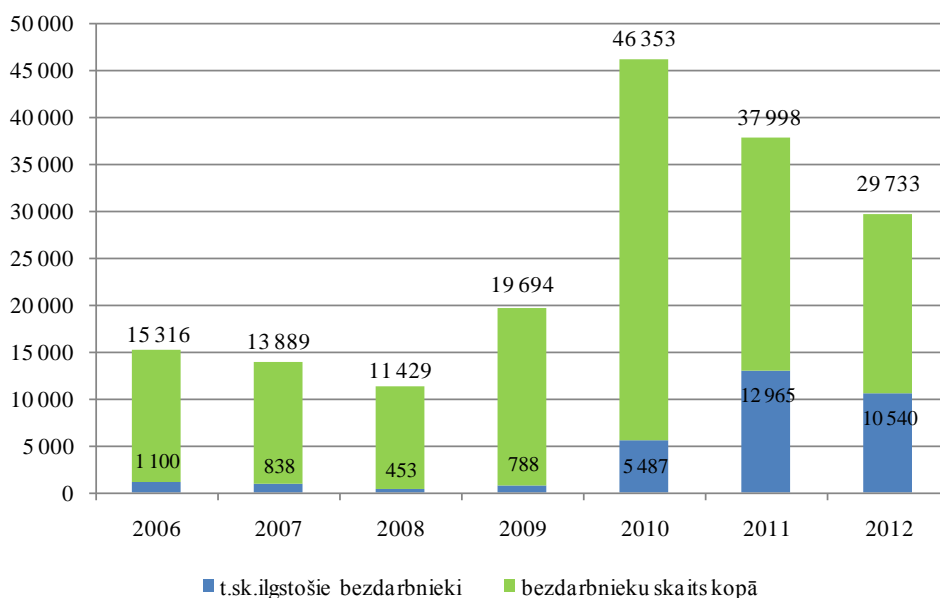
Pašvaldība savu autonomo funkciju ietvaros sniedz sociālo palīdzību un pakalpojumus tiem bezdarbniekiem, kuri nonākuši krīzes situācijā un nespēj saviem spēkiem apmierināt pamatvajadzības. Bezdarbniekiem pašvaldībā pieejamas bezmaksas profesionāla sociālā darbinieka konsultācijas, kā arī citi pašvaldības sniegtie sociālie pakalpojumi (piemēram, psihologa konsultācijas, atbalsta grupas, latviešu sarunvalodas treniņgrupas, sabiedriskie darbi u.c.), kas var noderēt klienta sociālo problēmu risināšanā.

Pašvaldība sadarbojas arī NVA organizēto projektu īstenošanā. Piemēram, laikā no 2009.gada septembra līdz 2011.gada beigām Rīgas pilsētas pašvaldība sadarbībā ar NVA īstenoja Eiropas Sociālā fonda projektu „Darba praktizēšanas pasākumu nodrošināšana pašvaldībās darba iemaņu iegūšanai un uzturēšanai”, kura mērķis bija bezdarbnieku darba un sociālo prasmju saglabāšana, atjaunošana un apgūšana. Pasākuma ietvaros bezdarbniekiem, kuri nesaņēma bezdarbnieka pabalstu, tika nodrošināta iespēja līdz sešiem mēnešiem strādāt mazkvalificētus darbus pašvaldības iestādēs un saņemt par to Ls 100 stipendiju mēnesī. Projekta ietvaros Rīgā tika izveidotas 6209 pagaidu darba vietas, kurās bija nodarbināti 10467 bezdarbnieki. 2012.gadā Rīgas pilsētas pašvaldība turpina dalību līdzīgā projektā „Algotie pagaidu sabiedriskie darbi”, nodrošinot 1272 pagaidu darba vietas pašvaldības iestādēs.

Lai arī bezdarba situācija, salīdzinot ar iepriekšējiem diviem gadiem, Rīgā uzlabojās, 2011.gadā turpināja saglabāties augsts NVA reģistrēto ilgstošo bezdarbnieku skaits (skat. 8.6.attēlu) un gada beigās sasniedza 35,5% no visiem reģistrētajiem bezdarbniekiem (10540 personas). 2011.gada beigās tikai 32% no NVA Rīgas reģionālajā filiālē reģistrētajiem bezdarbniekiem saņēma valsts garantēto bezdarbnieku pabalstu.

8.6.attēls

Bezdarbnieku skaits (gada sākumā) 2006.–2012.g.

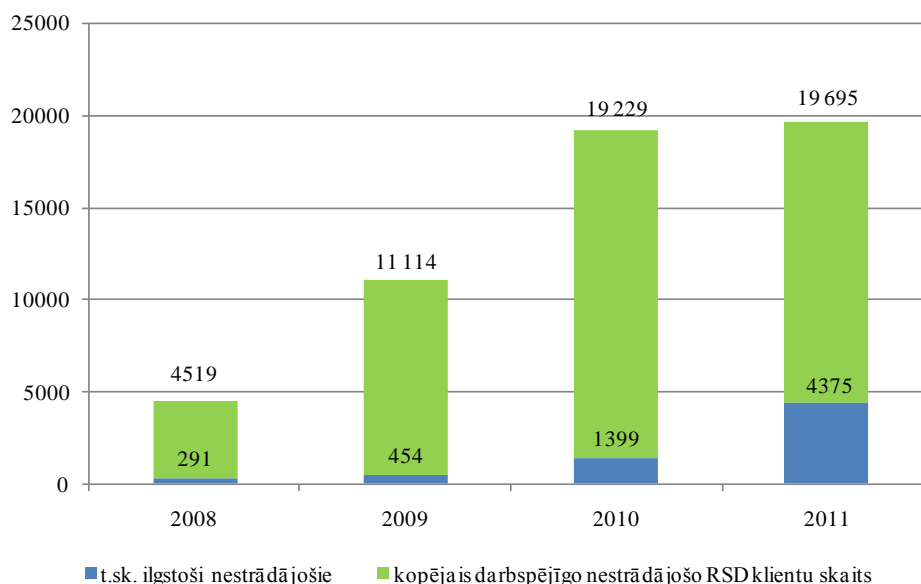
Avots: NVA Rīgas reģionālā filiāle

2011.gadā RSD saglabājās liels darbaspējīgo nestrādājošo klientu skaits. 2011.gadā pēc pašvaldības sociālās palīdzības un sociālajiem pakalpojumiem vērsās 19 695 darbaspējīgas nestrādājošas personas, kas ir par 466 personām vairāk nekā iepriekšējā gadā. RSD 2011.gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu,

trīskāršojās ilgstoši neestrādājošo (neestrādā ilgāk par 12 mēnešiem) darbspējīgo neestrādājošo klientu skaits, gada laikā sasniedzot 4 375 personas. 2011.gadā ilgstoši neestrādājoši bija 22% no visiem reģistrētajiem RSD darbspējīgiem neestrādājošiem klientiem, kamēr 2010.gadā tādu bija tikai 7% (skat. 8.7.attēlu).

8.7.attēls

Kopējais darbspējīgo neestrādājošo RSD klientu skaits 2008.–2011.g.

Avots: Pašvaldības sociālo pabalstu administrēšanas informatīvā sistēma (SOPA)

Kopš 2009.gada, palielinoties darbspējīgo neestrādājošo klientu skaitam RSD, tika nodrošināta arvien plašāka RSD atbalsta grupu pieejamība bezdarbniekiem. 2011.gadā tika organizētas 38 atbalsta grupas bezdarbniekiem, kurās 706 bezdarbnieki saņēma atbalstu un tika motivēti iesaistīties darba tirgū. Atbalsta grupas 2011.gadā Rīgā bija pieejamas 11 dažādās vietās. Lai nodrošinātu atbalsta grupu pieejamību tiem bezdarbniekiem, kuriem tās ir lietderīgas un kuras veicina integrāciju darba tirgū, turpmākajos gados dalību grupās plānots nodrošināt vismaz 800 bezdarbniekiem gadā. RSD dienas centri bezdarbniekiem regulāri piedāvā arī dalības iespējas citos noderīgos pasākumos – latviešu valodas apmācībās, datorapmācībās, tematiskās lekcijās, vingrošanas nodarbībās u.c.

Ņemot vērā pēdējos gados strauji palielinājušos darbspējīgo neestrādājošo klientu skaitu, jau 2010.gadā tika secināts, ka sociālo darbinieku resursi RSD ir nepietiekami, lai nodrošinātu kvalitatīvu sociālā darba pakalpojumu un veicinātu aktīvu darbspējīgo klientu iesaistīšanos savu sociālo problēmu risināšanā. Tāpēc 2011.gadā RSD darbu uzsāka 20 sociālie darbinieki, kuru galvenā mērķgrupa bija personas un ģimenes, kurās ir bezdarba izraisītas problēmas. 2011.gadā 20 sociālie darbinieki strādāja ar 814 sociālajiem gadījumiem (t.sk. risināja 1366 personu sociālās problēmas).

Lai nodrošinātu vides pieejamības uzlabošanu sešām pašvaldības sociālo pakalpojumu sniedzējīestādēm, nepieciešams papildu finansējums aptuveni 188 474 *euro* apmērā. Vides pieejamības uzlabošana nepieciešama arī citās iestādēs, kurās pašvaldība sniedz iedzīvotājiem dažādus pakalpojumus. Šajās iestādēs nepieciešama vides pieejamības novērtēšana un vides pielāgošanas finansējuma aprēķins.

Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības SVID analīze

Sociālie pakalpojumi un sociālā palīdzība			Mērogs ⁶⁹			
SVID	Joma	Raksturojums	V	R	N	S
S		Tiek īstenota ilgstošā sociālā aprūpe un sociālā rehabilitācija	X			
		Rīgas pilsētas pašvaldības iedzīvotājiem tiek piešķirti testēti un netestēti pabalsti	X			
		Iedzīvotājiem ir pieejams daudzveidīgs sociālo pakalpojumu klāsts: ilgstošā sociālā aprūpe, sociālā rehabilitācija, sociālie pakalpojumi dzīvesvietā, tajā skaitā sociālā darba pakalpojums, darbs ar individuālo sociālo gadījumu u.c.	X			
		Nodrošināti sociālie pabalsti mazaizsargātām iedzīvotāju grupām pamatvajadzību nodrošināšanai	X			
		Pašvaldībā darbojas dažādi dienas centri	X			
		Decentralizēta sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu nodrošināšanas organizācija, nodrošinot teritoriālo principu	X			
		Labi attīstīts un profesionāls NVO sektors, kas sniedz sociālos pakalpojumus – pietiekama kapacitāte veidot jaunus, ja ir nepieciešamība	X			
		Iedzīvotāju pozitīva vērtējuma par sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu kvalitāti pārsvars pār negatīvo vērtējumu, kā arī pozitīva vērtējuma par sociālo problēmu risināšanu pilsētā pārsvars pār negatīvo vērtējumu – pozitīvā vērtējuma pieaugums (2012)	X			
		Tiek nodrošināti dažādi pakalpojumi, kas saistīti ar atkarības profilaksi	X			
		Iedzīvotāju pozitīva vērtējuma pieaugums par nodarbinātības iespējām Rīgā (2012)	X			
		Bezdarbniekiem, sociālās palīdzības saņēmējiem tiek sniegts atbalsts integrācijai darba tirgū	X			
V		Iedzīvotājiem nepieciešamo sociālo pakalpojumu nepietiekams nodrošinājums apjoma un teritorijas ziņā	X			
		Salīdzinoši neliels pakalpojumu klāsts atsevišķām mērķa grupām, piemēram, personām ar psihiska rakstura traucējumiem, ģimenēm ar bērniem, kuriem ir funkcionāli traucējumi u.c.	X			
		Problēmas ar sociālo pakalpojumu sniedzējinstītūciju vides pieejamību atbilstoši personu ar funkcionāliem ierobežojumiem vajadzībām	X			
		Nepietiekami darbinieku resursi pašvaldības ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās	X			
		Sabiedrības noslāņošanās palielināšanās, kas izraisa sociālās spriedzes palielināšanos	X			
		Nevienmērīgs pakalpojumu pieejamības pārklājums pilsētā – atsevišķu apkaimju teritorijās nav pieejams neviens sociālais pakalpojums	X			
		Sociālie pakalpojumi vērsti uz personām krīzes situācijās, vāji attīstīts preventīvais sociālais darbs	X			

⁶⁹ V - vietējais mērogs; R - reģionālais mērogs; N - nacionālais mērogs; S - starptautiskais mērogs

		Vāji attīstīta sociālā uzņēmējdarbība	X			
		Sociālo pabalstu nepieejamība patēriņa kredītņēmējiem	X			
		Sociālo pakalpojumu izcenojumu pārsvars pār iedzīvotāju maksātspēju	X			
		Palielinājies sociālo pabalstu saņēmēju īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā	X			
		Audzis iedzīvotāju skaits, kas saņem sociālās aprūpes pakalpojumus personas dzīvesvietā, šo iedzīvotāju pašaprūpes spēju samazināšanās	X			
		Palielinās trūcīgo personu skaits Rīgā	X			
I		Aprūpes mājās nodrošināt lielāku aprūpes stundu skaitu	X			
		Kvalitatīvi un pieejami sociālie pakalpojumi un sociālā palīdzība visiem pašvaldības iedzīvotājiem	X			
		Kultūra kā viens no sociālo jautājumu risināšanas instrumentiem	X			
		Aprūpe mājās (kurās tiek īstenots pakalpojums, sociālā aprūpe personas dzīvesvietā) – nepieciešams nodrošināt lielāku aprūpes stundu skaitu	X			
		Lielākam bezdarbnieku skaitam nodrošināt atbalsta grupu pieejamību	X			
D		Sociāli mazaizsargāto grupu nespēja integrēties sabiedrībā, samazinoties sociālajiem pakalpojumiem	X			
		Informācijas trūkums par ģimenēm ar bērniem, kuras dzīvo veselībai un dzīvībai bīstamos apstākļos	X			
		Atbalsta samazināšanās kultūras aktivitātēm, tā palielinot sociālo spriedzi dažādās vecuma grupās	X			

9. SABIEDRISKĀ KĀRTĪBA

9.1. Drošība

Rīgai kā galvaspilsētai īpaši aktuāls ir drošības jautājums, tāpēc drošas pilsētvides radīšana ir viens no galvenajiem pilsētas pārvaldes uzdevumiem. Par drošību pilsētā rūpējās gan Rīgas pašvaldības policija, gan valsts institūcijas: Valsts policija, Drošības policija, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests u.c.

Rīgas pašvaldības policijas galvenā darbības prioritāte ir sabiedriskās kārtības nodrošināšana. Veicot vairākas reformas ietvaros, tika samazināts administratīvajās grupās strādājošo darbinieku skaits, veikta specializēto un teritoriālo pārvalžu restrukturizācija, tādējādi tika palielināts patruļekipāžu un kājnieku patruļu skaits. Ja 2008.gadā vidēji dienā uz ielas strādāja ap 150 darbiniekiem, tad 2012.gadā to skaits ir palielinājies un pašreiz sabiedrisko kārtību nodrošina vidēji 358 policijas darbinieki dienā, viens policijas darbinieks uz 1948 iedzīvotājiem. 2012.gadā Rīgā bija septiņas diennakts dežūrdarības, pieci glābšanas posteņi pludmalēs, kā arī patruļas pie 129 izglītības iestādēm, lai samazinātu likumpārkāpumu skaitu un nepieciešamības gadījumā nodrošinātu operatīvu policijas iejaukšanos (skat. 9.1.attēlu). Par spīti patruļu izvietojumam reāla patrolēšana tiek nodrošināta tikai Vecrīgā. No 01.09.2012. pastiprināta patrolēšana tiek nodrošināta ne tikai pilsētas centrā (Vecrīgā), bet arī Ķengaragā, Pļavniekos un Purvciemā.

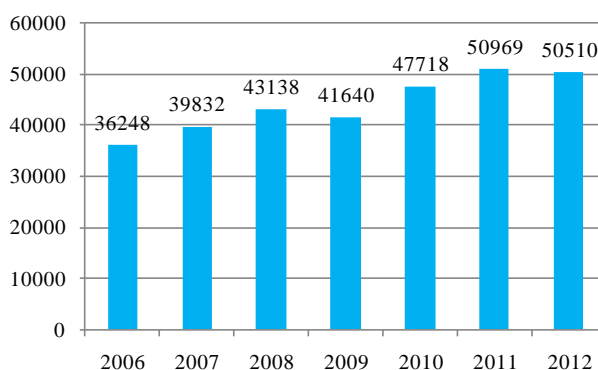
9.1.attēls

Avots: RPP

2012.gadā Rīgas pašvaldības policijas darbinieki apkalpoja 50510 iedzīvotāju izsaukumus (skat. 9.2.attēlu) jeb diennaktī vidēji 139 izsaukumus. Viena izsaukuma vidējais apkalpošanas laiks ir 28 minūtes. Biežāk saņemtie personu iesniegumi ir par trokšņošanu (1287) un par kaimiņu un ģimeņu konfliktiem (1133).

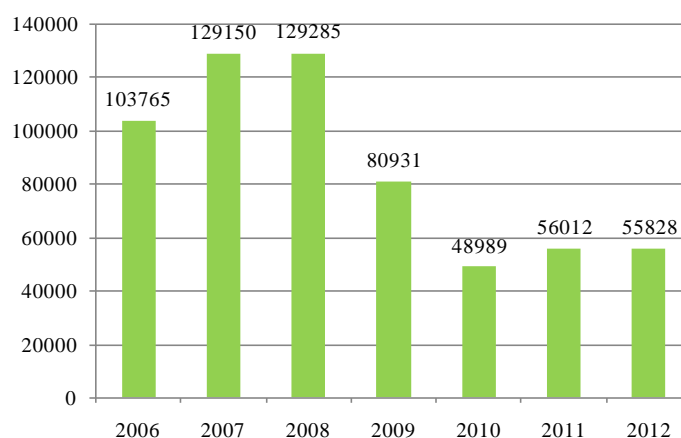
Policijas izsaukumu skaits Rīgā 2006.–2012.g.

Avots: RPP

Par dažādu pārkāpumu izdarīšanu aizturētas 13 966 personas, kas ir par 34% vairāk nekā 2011.gadā, t.sk. 2187 personas uz aizdomu pamata par noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu nogādātas Valsts policijā un 453 meklēšanā izsludinātas personas, no tām 27 nepilngadīgas personas. Savukārt par stāvēšanas un apstāšanās noteikumu neievērošanu 2012.gadā tika sastādīti 55 828 administratīvā pārkāpuma protokoli – paziņojumi transportlīdzekļiem un 4 321 APP sastādīts par neatļautu transportlīdzekļu novietošanu invalīdu stāvvietās. Uz APP dinamiku ir vērojama ekonomiskās situācijas ietekme (skat. 9.3.attēlu).

Sastādīti APP paziņojumi transportlīdzekļiem 2006.–2012.g.

Avots: RPP

Kopumā sabiedrisko kārtību Rīgas pilsētā nodrošina 945 Rīgas pašvaldības policijas darbinieku un aptuveni 3000 Valsts policijas darbinieku, kas apkalpo Rīgu un Rīgas reģionu. Lai efektīvāk nodrošinātu sabiedrisko kārtību, pilsētā darbojas videonovērošanas sistēma. 2012.gadā ar videonovērošanas palīdzību tika fiksēti 2421 pārkāpums, galvenie pārkāpumu veidi bija alkoholisko dzērienu lietošana sabiedriskā vietā un konflikta situācijas. Videonovērošana tiek veikta tikai vecpilsētas apkaimē (85% videokameru izvietotas Vecrīgā).

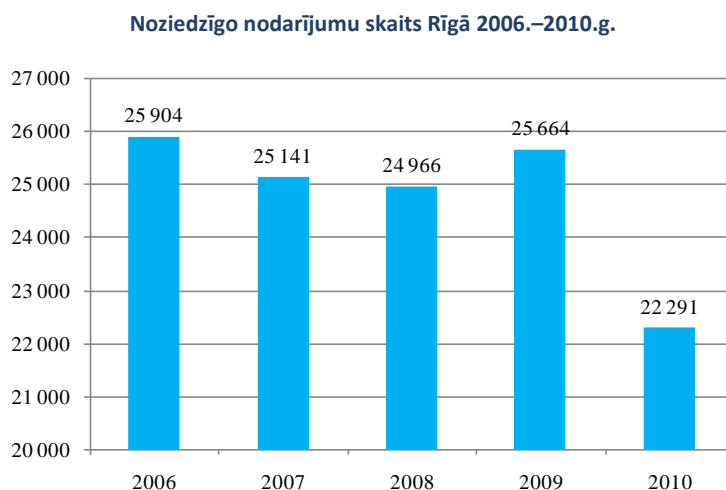
Rīgas pašvaldības policijas darbinieki sniedz atbalstu arī kārtības nodrošināšanā sabiedriskajā transportā, un 2012.gadā no 108 aizturētām personām 84 jeb 78% bija izsludinātas meklēšanā.

Kā liecina iedzīvotāju aptaujas rezultāti, uz jautājumu „Cik apmierināts Jūs esat ar šādām jomām Rīgā: Personiskā (un mājokļa) drošība?” 61,2% ir atbildējuši, ka ir apmierināti, savukārt neapmierināti ir

33,8% rīdnieku. Iegūtie dati liecina, ka 2012.gadā situācija salīdzinājumā ar 2007., 2008. un 2010.gadu ir izteikti uzlabojusies⁷⁰.

Kopumā noziedzīgo nodarījumu skaits Rīgā 2010.gadā salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem ir nedaudz samazinājies un sasniedz 22,3 tūkst. gada laikā (skat. 9.4.attēlu). Tendenci var novērot arī, attiecinot noziedzīgus nodarījumus uz 10 000 iedzīvotājiem. 2005.gadā bija 275 šādi gadījumi uz 10 000 iedzīvotājiem, bet 2009.gadā jau 362 gadījumi.

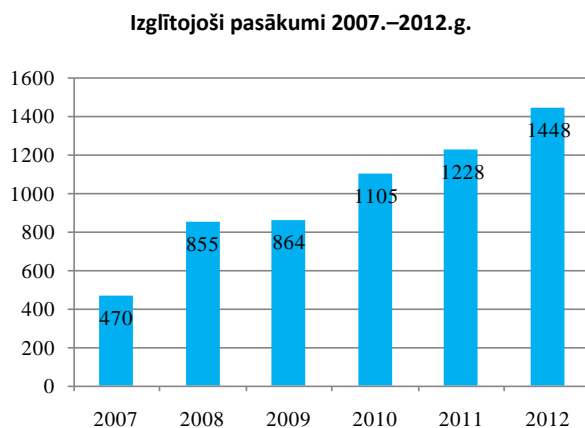
9.4.attēls

Avots: CSP

2012.gadā par dažāda rakstura pārkāpumiem aizturētas 689 nepilngadīgās personas par tādiem pārkāpumiem kā smēķēšana, alkohola lietošana, atrašanās bez vecākiem naktī u.c. Liela nozīme ir preventīviem pasākumiem, piemēram, mācību iestādēs sniegtajiem izglītojošiem pasākumiem, kuru skaits pēdējos gados ir palielinājies, un 2012.gadā bija 1448 šāda veida pasākumi (skat. 9.5.attēlu).

9.5.attēls

Avots: RPP

Drošība uz ūdens

Lai veicinātu drošību Rīgas pilsētas peldvietās, 2011.gadā tika palielināts policijas darbinieku un glābēju skaits, glābšanas staciju un posteņu skaits 2011.gadā tika palielināts no četriem līdz pieciem. Papildus tam peldsezonas laikā teritoriālo pārvalžu patruļu patrulēšanas maršrutos ir iekļautas arī neoficiālās peldvietas Rīgā, kā arī iedzīvotāju iecienītās atpūtas vietas pie ūdeņiem⁷¹. 2012.gadā tika izglābti 13 peldētāji, 23 atpūtniekiem sniegta medicīniskā palīdzība, Drošības uz ūdens un civilās

⁷⁰ Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatori”, SKDS, 2012.g. jūnijs

⁷¹ Avots: Rīgas pašvaldības policijas rīcības plāns 2012.–2014.gadam

aizsardzības pārvaldes darbinieki fiksēja 464 administratīvos pārkāpumus. RPP pārraudzībā esošajās pilsētas peldvietās kopš 2003.gada nav noslīcis neviens cilvēks. Pēdējos gados ir palielinājies ūdenssatisksmes un zvejniecības kontroles reidu skaits un attiecīgi arī fiksēto pārkāpumu skaits reidos.

Palielinoties ārvalstu tūristu skaitam, arī policijas darbinieki pastiprināti patrulē pilsētas viesu visbiežāk apmeklētajās publiskajās vietās, kā arī nodrošina tūrisma informācijas tālruņa diennakts apkalpošanu. 2012.gadā palīdzība tika sniegta 527 ārvalstu tūristiem, savukārt pie administratīvās atbildības tika saukti 542 ārvalstu tūristi. Ārvalstu tūristi galvenokārt tiek sodīti par dabisko vajadzību nokārtošanu neatļautā vietā (298 tūristi) un par atrašanos publiskā vietā ar vaļēju alkohola iepakojumu (242 tūristi). Policijas redzeslokā visbiežāk nonāk Vācijas, Lielbritānijas, Somijas un Itālijas pilsoņi.

2011.gadā Rīgas pašvaldības policijas darbinieki nodrošināja sabiedrisko kārtību 198 nozīmīgu pasākumu laikā (piketos, sporta sacensībās, ielu gājienos, sapulcēs, mītiņos, ārvalstu delegāciju vizītēs).

RPP ir pašvaldības lielākā sabiedriskās kārtības uzturēšanas institūcija, kas ir darba devējs 945 cilvēkiem, no kuriem 36% ir kārtībnieki, 36,8% inspektori un 12,7% vecākie inspektori. Institucionālā struktūra ir izveidota pēc teritoriālo pārvalžu un specializēto nodaļu principa. Teritoriālās pārvaldes atbild par uzdevumu izpildi savā administratīvajā teritorijā.

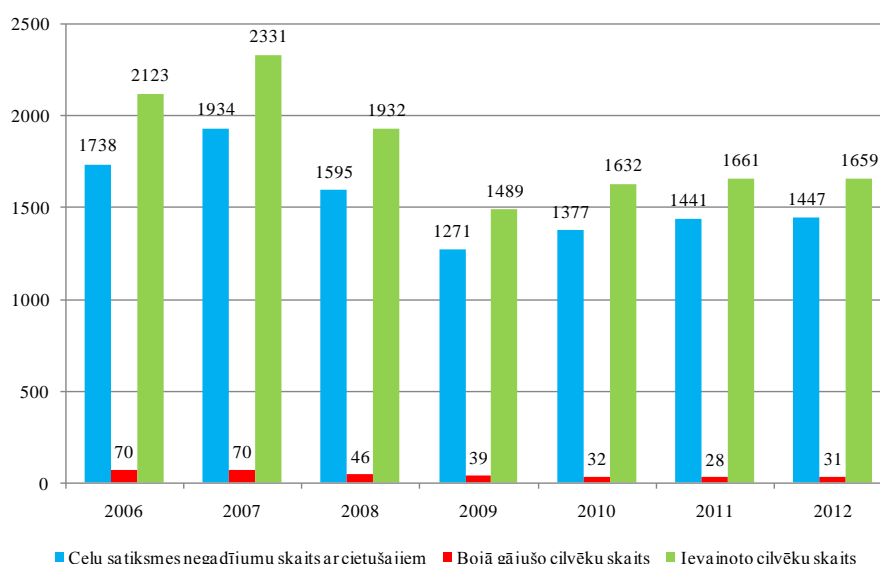
Lai kvalitatīvāk veiktu nozares funkcijas un nākotnē samazinātu budžeta izdevumus drošībai, būtu pakāpeniski jāuzlabo materiāltehniskais stāvoklis, piemēram, papildinot autoparku ar elektromobiļiem, esošo speciālo gaismas aprīkojumu (bākgūnis) perspektīvā aizstājot ar jaunākās paaudzes gaismas diodžu (LED) spuldžu bākgūnīm, Drošības uz ūdens un civilās aizsardzības pārvaldes darba kvalitātes paaugstināšanai perspektīvi būtu izmantot ūdens motociklus, kas ir ērti izmantojami satiksmes kontrolei un pirmās palīdzības sniegšanai u.c.

Drošība uz ielām

CSNg skaits ar cietušajiem visaugstākais bija 2007.gadā – 1934 gadījumi, kam sekoja samazinājums līdz 1271 2009.gadā, tomēr līdz 2012.gadam tas atkal ir nedaudz pieaudzis līdz 1447 (skat. 9.6.attēlu). Līdzīga tendence ir ievainoto skaita ziņā. Bojā gājušo skaits CSNg pēdējos gados ir ievērojami samazinājies, sasniedzot 31 gadījumu 2012.gadā.

9.6.attēls

Ceļu satiksmes negadījumu skaits Rīgā 2006.–2012.g.

Avots: CSDD dati

Salīdzinājumā ar pārējām Baltijas valstīm CSNg skaits ar cietušajiem Rīgā ir lielāks nekā Tallinā un Viļņā. 2011.gadā Tallinā CSNg skaits ar cietušajiem uz 100 000 iedzīvotāju bija 110,4, kas ir līdzīgs kā Viļņā (110,5), kas savukārt ievērojami atšķiras no Rīgas – 2011.gadā CSNg skaits ar cietušajiem uz 100 000 iedzīvotājiem bija 218,5.

Lai paaugstinātu satiksmes drošību, pašvaldība katru gadu veic dažādus pasākumus: izbūvē regulējamās gājēju pārejas, uzstāda gājēju drošības barjeras, izbūvē luksoforus krustojumos, attīsta velosliņus, nosaka dzīvojamās zonas, piemēro infrastruktūru cilvēkiem ar pārvietošanās traucējumiem u.c. Rīgas pilsētas satiksmes drošības Baltās grāmatas 2005.–2009.gadam izvirzīto mērķu un sasniegto rezultātu apkopojums liecina, ka veiktās aktivitātes ir sasniegušas vēlamu mērķi (skat. 9.1.tabulu).

9.1.tabula

Rīgas pilsētas satiksmes drošības Baltās grāmatas 2005.–2009.gadam izvirzīto mērķu un sasniegto rezultātu apkopojums

Mērķis 2005.–2009.gadam, salīdzinot ar 1999.–2004.gada vidējiem rādītājiem	Vidējie rādītāji 1999.–2004.gadā	Vidējie rādītāji 2005.–2009.gadā	Samazinājums
Samazināt kopējo bojā gājušo skaitu par 20%	88	64	27%
Samazināt cietušo un bojā gājušo bērnu skaitu par 20%	260	182	30%
Samazināt cietušo skaitu CSNg par 5%	2235	2024	9%

Avots: RPP

9.2. Sabiedriskās kārtības traucēšana – troksnis

Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā ir aizliegts trokšņot, ja tas traucē apkārtējo personu mieru, iestāžu, organizāciju normālu darbību, bet nav saistīts ar satiksmi vai pasākumiem, kas saskaņoti ar Rīgas pilsētas izpilddirektoru, un troksnim nav pastāvīgs raksturs. Par pastāvīga trokšņa radīšanu ar savu darbību vai bezdarbību, kas pārsniedz normatīvajos aktos noteiktos trokšņa normatīvus vai robežlielumus, vainīgā persona saucama pie atbildības Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. Par noteikto prasību neievērošanu RPP sastāda administratīvo pārkāpumu protokolus, izvērtējot katru gadījumu atsevišķi.

Pilsētas centrālajā daļā galvenokārt ir koncentrēti trokšņa avoti, kas saistīti ar izklaides industriju, savukārt trokšņa problēma mājokļos ir visā pilsētā, kur ir daudzdzīvokļu mājas. Laikā no 01.01.2012. līdz 17.09.2012. RPP saņemti 883 personu iesniegumi par trokšņošanu, no kuriem 368 iesniegumi bijuši par trokšņošanu no plkst. 7.00 līdz plkst. 23.00, bet 515 iesniegumi bijuši par trokšņošanu no plkst. 23.00 līdz plkst. 7.00. RPP darbinieki 322 fiziskajām personām sastādījuši 378 administratīvo pārkāpumu protokolus, savukārt 22 juridiskajām personām – 57 administratīvo pārkāpumu protokolus par trokšņošanu⁷².

Kā liecina iedzīvotāju aptaujas rezultāti, 81,1% rīdzinieku ir apmierināti ar trokšņa līmeni savā apkaimē dienā, savukārt ar trokšņa līmeni savā apkaimē naktī ir apmierināti 79% respondentu⁷³.

Pēc vairākkārtīgi uzliktajiem administratīvajiem sodiem atsevišķi uzņēmēji savās izklaides vietās pasūta veikt būvdarbus specializētām firmām būvakustisko parametru uzlabošanai, taču līdz šim šāda veida pārbūves nav devušas gaidīto rezultātu un turpinās sūdzību saņemšana. Pilsētas centrālajā daļā no 2010.gada rudens astoņām izklaides vietām, kuras ar savas uzņēmējdarbības radīto troksni traucēja iedzīvotāju naktsmieru, kopā tika fiksēti 83 pārkāpumi, tomēr visi šie pieņemtie lēmumi tiek apstrīdēti, un uzņēmumi pārkāpumus nav novērsuši un turpina darbību.

Rīgas pilsētas pašvaldība sadarbībā ar atbildīgajām ministrijām strādā pie tiesību normu pilnveides, lai spētu uzlabot situāciju pilsētā un samazinātu trokšņa avotu radītos sabiedriskās kārtības traucējumus.

9.3. Dzīvnieki

Rīgas pilsētā tiek veiktas aktivitātes klaiņojošo un bezsaimnieka dzīvnieku skaita samazināšanai, tomēr situācija klaiņojošo dzīvnieku jomā nav ideāla gan pieejamās barības bāzes, gan cilvēku bezatbildības dēļ. Klaiņojošo un bezsaimnieka dzīvnieku populācijas kontroli Rīgā nodrošina RD MVD.

⁷² Avots: Rīgas pašvaldības policija

⁷³ Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatori”, SKDS, 2012.g. jūnijs

Valsts un pašvaldību pienākumus, kā arī dzīvnieku īpašnieku atbildību nosaka Latvijas Republikas normatīvie akti dzīvnieku turēšanas un aizsardzības jomā. 01.05.2011. LR tika ratificēta 13.11.1987. izdotā Eiropas Konvencija par mājas (istabas) dzīvnieku aizsardzību, kas paredz – ja dalībvalsts uzskata, ka klaiņojošo dzīvnieku skaits tai rada problēmas, tā veic atbilstošus pasākumus to skaita samazināšanai, izmantojot paņēmienus, kas dzīvniekiem rada pēc iespējas mazāk sāpju. Atbilstoši savai kompetencei valsts institūcijas organizē un nodrošina valsts uzraudzību un kontroli dzīvnieku infekcijas slimību profilakses un apkarošanas, dzīvnieku labturības, dzīvnieku apzīmēšanas un reģistrēšanas jomā, kā arī izveido un uztur dzīvnieku reģistru. Savukārt pašvaldības pienākumi šajā jomā ir klaiņojošo suņu izķeršana, bezsaimnieka un klaiņojošo suņu un kaķu uzturēšana pilsētas apmaksātā dzīvnieku patversmē (kaķiem arī sterilizācija un nogādāšana atpakaļ to dzīvesvietā), negadījumos cietušo un slimo bezsaimnieka dzīvnieku aprūpe, bezpalīdzīgā stāvoklī nonākušu savvaļas dzīvnieku aprūpe u.c. Pašvaldība veic arī aktivitātes situācijas uzlabošanai pilsētā, kas nav noteiktas normatīvajos aktos kā obligātas, piemēram, sniedz atbalstu maznodrošinātajiem iedzīvotājiem, ierīko suņu pastaigu laukumus.

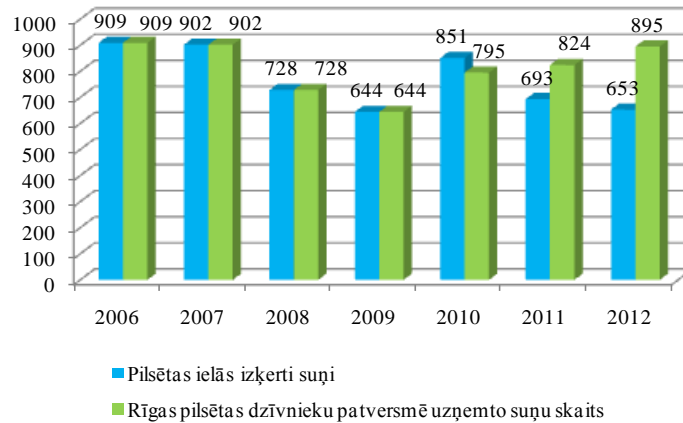
Klaiņojošie suņi un bez saimnieka palikušie kaķi nonāk Rīgas pilsētas apmaksātā dzīvnieku patversmē Stopiņu novadā, Līčos. Patversmes telpās mēnesī var uzņemt un nodrošināt aprūpi 40 pieaugušiem suņiem, 40 kucēniem un 20 kaķiem. Pēc dzīvnieka nogādāšanas uz Rīgas pilsētas patversmi pašvaldība maksā par dzīvnieka 14 dienu uzturēšanu. Pēc 14. uzturēšanas dienas dzīvnieki tiek atdoti atrastajiem īpašniekiem vai privātai patversmei. Dzīvnieki var tikt arī eitanizēti. Esošo patversmju kapacitāte ir nepietiekama, lai sniegtu pagaidu dzīvesvietu visiem dzīvniekiem. Priekšroka tiek dota agresīviem un cietušiem dzīvniekiem vai tiem, kas atrodas bezpalīdzīgā stāvoklī. Lai risinātu situāciju, pašvaldība plāno izveidot mūsdienīgi aprīkotu dzīvnieku patversmi Rīgā (Dzīvnieku patversmes jaunbūve Sila ielā b/n). Papildus tai Rīgas pilsētas teritorijā atrodas arī divas privātās dzīvnieku patversmes („Dzīvnieku draugs”, kurā vidēji uzturas 60 kaķi un 40 suņi dienā, un „Labās mājas”, kurā gadā patvērumu varētu dot ap 400 suņiem un 350 kaķiem), kuru darbība tiek nodrošināta, izmantojot fizisko un juridisko personu ziedojumus.

Rīgā ir izveidotas četras dzīvnieku viesnīcas, kur saimnieki savas prombūtnes laikā var atstāt savus mājdzīvniekus pieskatīšanai, kā arī tiek piedāvāta dzīvnieku pieskatīšanas iespēja iedzīvotāja dzīvesvietā (dzīvnieku pieskatīšanas serviss „Domi”).

Pašvaldības apkopotā statistika liecina, ka pilsētas ielās izķerto un patversmēs ievietoto suņu skaits līdz 2009.gadam bija identisks, savukārt ar 2010.gada maiju klaiņojošo dzīvnieku populācijas kontroles modelis krasi mainījās (skat. 9.7.attēlu). Līdz tam visus pakalpojumus sniedza viens pakalpojumu sniedzējs, kas arī apsaimniekoja dzīvnieku patversmi, tādēļ visi patversmei piegādātie dzīvnieki skaitījās noķerti un pretēji – visi noķertie dzīvnieki skaitījās patversmē ievietoti neatkarīgi no veicamajām darbībām ar tiem. Šobrīd izķeršanas pakalpojumu nodrošina viens pretendents, patversmes apsaimniekošanu – cits. Pēc izķeršanas dzīvnieks vai nu tiek eitanizēts, atdots saimniekam vai nogādāts dzīvošanai piemērotā vietā, lielai daļai nonākot patversmē. Turklāt uz patversmi dzīvnieku ne vienmēr piegādā pakalpojumu sniedzējs, kas nodrošina dzīvnieku izķeršanu, tie var būt arī iedzīvotāji.

9.7.attēls

Statistika par klaiņojošiem suņiem Rīgā 2006.–2012.g.

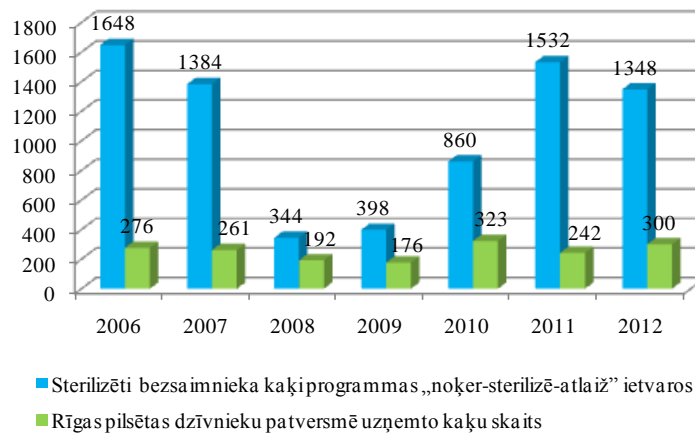

Avots: RD MVD

Pašvaldības īstenotās „noķer–sterilizē–atlaiž” programmas ietvaros bezsaimnieka kaķi tiek noķerti, sterilizēti un atlaisti atpakaļ to dzīvesvietā. Lielākais sterilizēto kaķu skaits bija 2006. un 2011.gadā. Ekonomiskās lejupslīdes laikā no 2008. līdz 2010.gadam sterilizēto kaķu skaits ievērojami samazinājās (skat. 9.8.attēlu).

9.8.attēls

Statistika par klaiņojošiem kaķiem Rīgā 2006.–2012.g.

Avots: RD MVD

Visiem suņiem, kas piedalās izstādēs vai uz laiku tiek izvesti ārpus valsts, ir jābūt apzīmētiem ar mikroshēmu un reģistrētiem datubāzē līdz 01.07.2012. Pārējiem suņiem ir jābūt apzīmētiem ar mikroshēmu un reģistrētiem datubāzē līdz 01.07.2016. Šī kārtības ieviešana nodrošinās gan klaiņojošu un nevakcinētu dzīvnieku skaita ierobežošanu, gan pašvaldību izdevumu dzīvnieku patversmju uzturēšanai samazināšanos, jo noklīdušajiem vai pamestajiem suņiem būs iespējams gandrīz nekavējoties atrast īpašnieku, gan arī noklīdušu, no īpašnieku cietsirdības cietušu u.c. dzīvnieku īpašnieku apzināšanu, saucot tos pie normatīvajos aktos paredzētās atbildības.

Rīgas pilsētas pašvaldība ik gadu organizē maznodrošinātiem iedzīvotājiem piederošu dzīvnieku sterilizācijas un eitanāzijas akciju. Kā liecina statistika, tad šajā jomā lielākoties tiek veikta kaķu sterilizācija. 2011.gadā šīs akcijas ietvaros tika sterilizēti 378 kaķi, savukārt 2010.gadā – 190 kaķi. Pēdējos gados ievērojami ir palielinājies arī aprūpēto savvaļas dzīvnieku skaits, un 2011.gadā tie bija 280 putni un 30 dzīvnieki.

Sabiedriskās kārtības SVID analīze

Sabiedriskā kārtība		Mērogs ⁷⁴			
SVID	Raksturojums	V	R	N	S
S	Palielināts policijas darbinieku un glābēju skaits pilsētas peldvietās	X			
	Palielināts glābšanas staciju un posteņu skaits	X			
	Teritoriālo pārvalžu patruļu patrulēšanas maršrutos ir iekļautas neoficiālās peldvietas Rīgas pilsētā	X			
	Pieaug ūdenssatiksmes un zvejniecības kontroles reidu skaits	X			
	Sabiedriskās kārtības nodrošināšanas pasākumi pie izglītības iestādēm	X			
	Tiek pasniegtas regulāras audzinoša un izglītojoša rakstura lekcijas par drošību	X			
	Uzsākta LED tehnoloģiju ieviešana pilsētas apgaismojumā, izmantojot distances sprieguma un gaismas intensitātes regulēšanu gaismekļiem	X			
	Tiek ieviesta sensoru sistēma apgaismojumam koridoros un kāpņu telpās	X			
	Iedzīvotāju pozitīva vērtējuma par personisko un mājokļa drošību Rīgā pārsvars pār negatīvo vērtējumu, pozitīvā vērtējuma pieaugums (2012)	X			
	Tiek veiktas aktivitātes klaiņojošo un bezsaimnieka dzīvnieku skaita samazināšanai	X			
	Rīgā atrodas dzīvnieku patversmes, dzīvnieku viesnīcas un tiek piedāvāta dzīvnieku pieskatīšanas iespēja iedzīvotāja dzīvesvietā	X			
V	Videonovērošana praktiski tiek veikta tikai vecpilsētas apkaimē (85% videokameru izvietotas Vecrīgā)	X			
	Nav nodrošināts pietiekams patruļķepiņu un kājnieku patruļu skaits visos Rīgas rajonos	X			
	Salīdzinoši liels noziedzīgo nodarījumu skaits	X			
	Ievērojami pieaug aizturēto nepilngadīgo personu skaits (par smēķēšanu, alkohola lietošanu, atrašanos bez vecākiem naktī u.c.)	X			
	Novecojusi pilsētas apgaismošanas infrastruktūra	X			
	Pilsētā neapgaismotas ir apmēram 150 dažādas kategorijas ielas	X			
	Ielu apgaismojuma sistēmā daļai komunikāciju ir beidzies ekspluatācijai paredzētais termiņš	X			
	Sabiedrības bezatbildīga attieksme pret mājdzīvniekiem	X			

⁷⁴ V - vietējais mērogs; R - reģionālais mērogs; N - nacionālais mērogs; S - starptautiskais mērogs

I	Attīstīt ūdenssaiņības un zvejniecības kontroli		X		
	Esošo pilsētas gaismekļu nomaiņa uz energoefektīviem LED tehnoloģiju gaismekļiem	X			
	Apgaismojuma līmeņa regulēšanas ierīču u.c. ierīču uzstādīšana	X			
	Papildu videonovērošanas sistēmu uzstādīšana parkos, pilsētas kapos, kā arī sabiedriskās vietās ārpus Vecrīgas, skolās u.c.	X			
	Drošas pilsētvides veidošana	X			
	Īstenot preventīvus pasākumus noziegumu, pārkāpumu mazināšanai	X			
	Mājdzīvnieku reģistrēšana valsts vienotā datubāzē	X			
	Īstenot izglītojošus pasākumus par attieksmi pret dzīvniekiem	X			
D	Klaiņojošo un bezsaimnieka dzīvnieku atrašanās pilsētā	X			
	Kriminogēnā situācija	X			
	Noziedzības līmeņa paaugstināšanās	X			

10. SABIEDRĪBAS INTEGRĀCIJA

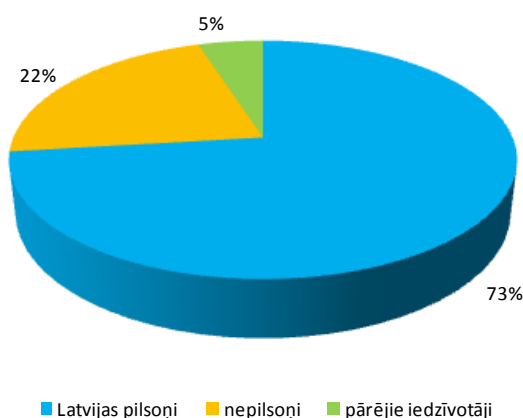
Rīgā dzīvo daudzu dažādu sociālo, etnisko, reliģisko u.c. grupu pārstāvji, kuri šeit ir dzimuši, dzīvo Rīgā ilgus gadus vai ir nesen ieradušies. Puse no Latvijā reģistrētām NVO, kuras darbojas dažādās sabiedrībai svarīgās jomās, ir reģistrētas Rīgā. Ņemot vērā lielo daudzveidību iedzīvotāju sastāva ziņā, sabiedrības integrācija kā dinamisks, sabiedrību vienojošs un iedzīvotāju savstarpējās sapratnes divvirzienu process, kurā visi sabiedrības locekļi piedalās kā līdzvērtīgi partneri un visiem sabiedrības locekļiem ir nodrošinātas iespējas konstruktīvi līdzdarboties, ir īpaši aktuāls. Par sabiedrības integrāciju Rīgā rūpējas RD IKSD.

Rīgai ir resursi un potenciāls sabiedrības saliedētības sekmēšanai, tolerantu attiecību veidošanai un starpkultūru dialoga veicināšanai, veidojot pozitīvo piemēru citām pašvaldībām. 67% iedzīvotāju uzskata, ka sabiedrības integrāciju ir nepieciešams vadīt un kontrolēt no valsts iestāžu puses⁷⁵.

Rīgā dzīvo daudzu tautību pārstāvji. Lielākās etniskās grupas Rīgā ir: latvieši – 295 tūkst., krievi – 260 tūkst., baltkrievi – 27 tūkst., ukraiņi – 24 tūkst., poļi – 13 tūkst. un citu tautību pārstāvji – 40 tūkst. iedzīvotāji. 2013.gada sākumā no kopējā iedzīvotāju skaita Rīgā reģistrēti 73% Latvijas pilsoņu (skat. 10.1.attēlu).

10.1.attēls

Rīgas iedzīvotāju sastāvs sadalījumā pēc pilsonības 2013.gada sākumā

Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

2012.gada janvārī Latvijā bija reģistrēti 44 tūkst. ārzemnieku (arī ES pilsoņi) ar pastāvīgās uzturēšanās atļaujām un 16 tūkst. ar termiņuzturēšanās atļaujām. Lielākā daļa trešo valstu valstspiederīgo ir no Krievijas, Ukrainas un Baltkrievijas. Lielākā daļa jauniebraucēju ierodas ģimeņu apvienošanas, darba, kā arī mācību nolūkā.

Sabiedrības integrācijas jautājumi Latvijā un Rīgā

Jau vairākus gadus valstī pastāv institūcijas, kuru tiešā atbildībā ir noteiktu sabiedrības integrācijas jautājumu risināšana. 2001.gadā tika izveidots Sabiedrības integrācijas fonds. Kopš 2011.gada sākuma sabiedrības integrācijas funkcijas valsts mērogā ir nonākušas Kultūras ministrijas kompetencē, savu funkciju ietvaros atbildība par integrācijas jautājumiem ir arī citām valsts pārvaldes institūcijām.

Rīgā līdz 2010.gadam notika atsevišķu sabiedrības saliedēšanas aktivitāšu īstenošana izglītības, kultūras, sporta un citās jomās. Kopš 2010.gada sākuma Rīgas pilsētas pašvaldības funkcijas paredz sekmēt sabiedrības integrāciju, t.sk. nodrošināt NVO līdzdalību pašvaldības darbības jomu plānošanā un īstenošanā, 2010.gada nogalē tika izveidota RD Konsultatīvā padome sabiedrības integrācijas jautājumos. Regulāri tiek īstenotas aktivitātes, kas veicina sabiedrības saliedēšanās procesus. RD struktūras rīko dažādus projektu konkursus sabiedrības integrācijas, latviešu valodas apguves,

⁷⁵ Avots: Sabiedrības integrācija Rīgā, jūnijs – 2010.g. augusts, TNS

brīvprātīgā darba atbalstam, aktivitātēm bērniem un jauniešiem, bērnu un jauniešu nometnēm, kultūras, sporta, sociālajiem, veselības veicināšanas un citiem pasākumiem⁷⁶.

Pilsoniskā līdzdalība un izglītošanās

Rīgas iedzīvotājiem ir nodrošinātas dažādas līdzdalības iespējas RD procesos:

- RD un tās pastāvīgo komiteju sēdes ir atklātas un tajās var piedalīties jebkurš interesents. Regulāri notiek sabiedriskās apspriešanas par pašvaldībai aktuāliem jautājumiem, kurās piedalās gan nevalstisko organizāciju pārstāvji, gan aktīvie Rīgas iedzīvotāji;
- Rīgas pilsētas pašvaldības portālā ir sadaļas „Sabiedrības līdzdalība” un „Sadarbība ar NVO” visiem portāla apmeklētājiem, kuri vēlas elektroniski piedalīties sabiedriskajās un publiskajās apspriešanās pašvaldības portālā;
- RD darbojas vairākas konsultatīvas padomes un darba grupas, kuru viens no mērķiem ir veicināt iedzīvotāju iesaisti aktuālo jautājumu risināšanā;
- 2010.gadā tika uzsākta jauna sadarbības forma ar iedzīvotājiem, un pirmo reizi notika iedzīvotāju forums „Rīga dimd – iedzīvotāji runā!”, kas ir kļuvis par tradīciju;
- lai veicinātu piederības sajūtu valstij, pilsētai un apkaimei, kā arī informētu un izglītotu Rīgas iedzīvotājus par sabiedrības saliedētības jautājumiem, tiek rīkoti finansēšanas konkursi NVO un RD iestādēm, kuros tiek iesaistīti iedzīvotāji.

Lai veicinātu sadarbību ar NVO, nepieciešams izveidot NVO namu, kurā varētu darboties Rīgas NVO, piemēram, bijušās Rīgas 100.vidusskolas ēkā Laimdotas ielā 42.

Kaut arī ir iespējas līdzdarboties un aktīvi iesaistīties pašvaldības dzīvē, salīdzinoši maz iedzīvotāju iesaistās NVO, arī brīvprātīgā darba kustība Rīgā ir attīstības stadijā – pēdējo trīs gadu laikā 86% aptaujāto nav iesaistījušies NVO, tajā skaitā brīvprātīgā darbā. 14% bijuši aktīvi un darbojušies kādā NVO. Nepieciešams attīstīt arī pilsonisko izglītošanos, kas veicina iedzīvotāju izpratni un aktīvu līdzdalību pašvaldības procesos.

Starpkultūru dialogs un iecietības veicināšana

Lai veicinātu starpkultūru dialogu, Rīgas pilsētas pašvaldība regulāri organizē valsts svētku, valsts un pilsētas nozīmes pasākumus, tradicionālos un gadskārtu pasākumus, kā arī starptautiskus projektus un festivālus, kuros piedalās Rīgas iedzīvotāji un viesi.

Rīgas Centrālās bibliotēkas filiālēs pakalpojumi tiek sniegti dažādu etnisko un sociālo grupu pārstāvjiem. Kultūras centros darbojas dažādu žanru amatiermākslas kolektīvi, kuru dalībnieki ir dažādu vecuma, etnisko un sociālo grupu pārstāvji.

Kopš 2010.gada ik gadu tiek izsludināti projektu konkursi biedrībām, nodibinājumiem un reliģiskajām organizācijām, kā arī RD iestādēm, kuros līdz šim atbalstīti vairāk nekā 100 projekti. Projektu ietvaros notiek sabiedrības informēšana un izglītošana par pilsonisko līdzdalību, nediskriminācijas un iecietības veicināšanas jautājumiem, par kultūru dažādību un starpkultūru dialogu.

Lai veicinātu latviešu valodas vides paplašināšanos un iedzīvotāju sekmīgāku iekļaušanos pilsētas dzīvē, 2011.gadā tika izsludināts projektu konkurss „Latviešu valodas apguves kursu organizēšana Rīgas iedzīvotājiem”. Tā rezultātā iespēja apgūt latviešu valodu tika nodrošināta vairāk nekā 500 rīdziniekiem. Tika plānots, ka 2012.gadā savas latviešu valodas zināšanas papildinās vismaz 2700 rīdzinieki.

Sabiedrībā pastāv neiecietīga attieksme pret atšķirīgo, iedzīvotāji nav informēti par savām tiesībām diskriminācijas gadījumos, nav izveidoti atbalsta pasākumi jauniebraucēju iekļaušanai sabiedrībā – šī ir tikai daļa no jautājumu loka, kas būtu jārisina arī Rīgas pilsētas pašvaldībā.

Jauniebraucēju iekļaušanās

Pašvaldība līdz šim nav pievērsusi pastiprinātu uzmanību jauniebraucēju iekļaušanai sabiedrībā, pārsvarā ir likts uzsvars uz starptautiskajiem projektiem. Projektu ietvaros tiek rīkoti vairāki pasākumi, kuri ir orientēti uz pašvaldības un tās iestāžu darbinieku izglītošanu un sabiedrības informēšanu par migrācijas ieguldījumu valsts attīstībā, ņemot vērā sabiedrības negatīvo attieksmi pret

⁷⁶ Avots: 2011.gadā RD ir noslēgusi vairāk nekā 600 līgumus ar NVO dažādu pakalpojumu un aktivitāšu īstenošanai sociālās palīdzības, sabiedrības integrācijas, izglītības, sporta, kultūras un citās jomās

jauniebraucējiem. Negatīvā attieksme ir saistīta ar viedokli, ka jauniebraucēji atņems darba vietas vietējiem cilvēkiem, nemācīsies latviešu valodu, graus vietējo kultūru un paražas.

Sociālā iekļaušana

Rīgas pilsētas pašvaldībā tiek sniegti sociālie pakalpojumi dažādām mērķa grupām atbilstoši to vajadzībām. Pašvaldība pievērš uzmanību arī vides pieejamības jautājumiem, pakāpeniski uzlabojot pašvaldības ēku infrastruktūru un sabiedriskā transporta pieejamību (detalizētāk skat. sadaļā „Sociālie pakalpojumi un sociālā palīdzība”).

Vides pieejamība

Viens no pašvaldības uzdevumiem ir radīt kvalitatīvu dzīves, darba un atpūtas vidi iedzīvotājiem. Lai iedzīvotājiem ar funkcionāliem traucējumiem būtu iespēja droši pārvietoties pilsētā un saņemt nepieciešamos pakalpojumus, tiek veikti dažādi infrastruktūras uzlabojumi, piemēram, tiek veidotas uzbrauktuves pie ēku ieejām, arvien vairāk ietves tiek veidotas, izmantojot taktilo bruģi, luksoforos tiek ierīkoti skaņas signāli, tiek nodrošināta iespēja pārvietoties zemās grīdas sabiedriskajā transportā. Lielāko daļu aktivitāšu, kas saistīti ar šo jomu, Rīgā organizē RD LD un RD SD.

Personām ar kustību traucējumiem RD piešķir finansējumu 2134 *euro* apmērā pacēlāju ierīkošanai dzīvojamās mājās, turklāt, ja pacēlāju ierīkošana šķiet tehniski neiespējama, tiek meklēti alternatīvie risinājumi, piemēram, mobilie pacēlāji. 2011.gadā pacēlāju ierīkošana tika veikta 33 personu mājokļos, kuras pārvietojas riteņkrēslos.

Personām ar invaliditāti Rīgā ir iespējams saņemt specializētā autotransporta pakalpojumus, ņemot vērā personu ar invaliditāti vajadzības. Transporta pakalpojumu samaksu 2011.gadā saņēma 3 930 personas un šim mērķim tika izlietoti 897 550 *euro* no Rīgas pilsētas pašvaldības budžeta. Turklāt no 1058 sabiedriskā transporta vienībām 601 ir zemās grīdas sabiedriskā transporta līdzeklis.

Satiksmes pieejamības jautājumos Rīgā intensīvi tiek veikti uzlabojumi, piemēram, 2011.gadā tika nolīdzinātas vairāk nekā 150 apmales pilsētas centrā, dzīvojamajos rajonos, pie sociālās palīdzības namiem, kā arī pie iestādēm, kurās var saņemt sociālos pakalpojumus. 2009.gadā tika izbūvēts lifts, kas paredzēts personām ar kustību traucējumiem, tas savieno universālveikalu „Stockmann” ar tuneļu sistēmu zem Stacijas laukuma. Gājēju pārvads pār Kārļa Ulmaņa gatvi pie Kalnciema ielas ir piemērots arī invalīdiem riteņkrēslā.

2013.gadā paredzēja sākt luksoforu izbūvi un rekonstrukciju 28 galvaspilsētas krustojumos, iestrādājot taktilo bruģi uz ietvēm pie gājēju pārejām, lai personas ar redzes traucējumiem varētu vieglāk šķērsot krustojumus. Atsevišķās vietās paredzēja izbūvēt regulējamās gājēju pārejas, kas aprīkotas ar gājēju luksoforu moduļiem. Līdz 2012.gada janvārim Rīgā ar neredzīgajiem gājējiem domātajiem skaņas signāliem ir aprīkoti luksofori 18 vietās.

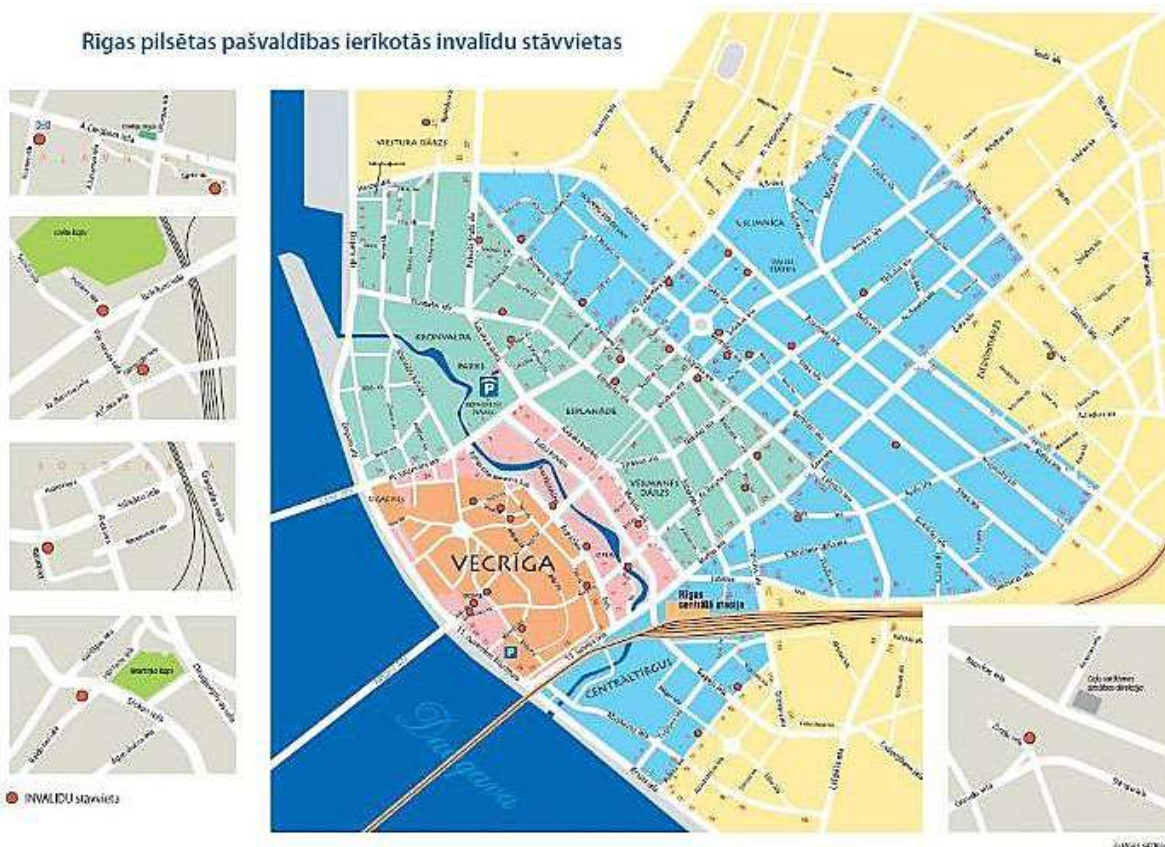
Pirmā speciālā ietve ar taktilo profilēto bruģi Rīgā tika izbūvēta 2010.gadā Hipokrāta ielā. Tāpat taktilais bruģis ir izmantots atsevišķās ielās, piemēram, Hermaņa ielā. Savukārt tuvākajā laikā plānots īstenot vēl vairākus projektus, kuri ir saistīti ar vides pieejamību, piemēram, Grīziņkalna atjaunošanas darbos plānots atjaunot celiņu segumus, izveidojot ar speciālu marķējumu iezīmētus ceļus, pa kuriem var pārvietoties vājredzīgi cilvēki.

Cilvēkiem ar kustību traucējumiem tiek speciāli iekārtotas autostāvvietas. Šobrīd Rīgas pilsētas pašvaldības ierīkoto autostāvvietu skaits sasniedzis 109, šīs autostāvvietas galvenokārt atrodas pilsētas centrālajā daļā (skat. 10.2.attēlu).

10.2.attēls

Rīgas pilsētas pašvaldības ierīkotās invalīdu stāvvietas

Rīgas pilsētas pašvaldības ierīkotās invalīdu stāvvietas

Avots: RP SIA „Rīgas satiksme”

Elektronisko pakalpojumu pieejamība personām ar funkcionāliem traucējumiem ir ierobežota, piemēram, internetā pastāv grūtības izlasīt tekstu, kas rakstīts maziem burtiem, kā arī piekļūt tīmekļa vietnēm un pakalpojumiem tiešsaistē. Risinājums būtu pašvaldības organizāciju interneta vietnes veidot arī W3C vai AAA formātā, tādējādi nodrošinot informācijas pieejamību personām ar redzes traucējumiem.

Sabiedrības integrācijas SVID analīze

Sabiedrības integrācija			Mērogs ⁷⁷			
SVID	Joma	Raksturojums	V	R	N	S
S		Multinacionāla sabiedrība	X			
		Iespējas iesaistīties NVO darbībā	X			
		Daudzveidīgas iespējas iedzīvotājiem iesaistīties dažādos bezmaksas kultūras, sporta u.c. pasākumos	X			
		Pašvaldībā darbojas vairākas konsultatīvās padomes un darba grupas, kuru viens no mērķiem ir veicināt iedzīvotāju iesaisti aktuālo jautājumu risināšanā	X			
		Iedzīvotāju pozitīvā attieksme pret valsts valodas apguvi	X			
V		Iedzīvotāju negatīvā vērtējuma par iespēju piedalīties pilsētas attīstības plānošanas pasākumos un lēmumu pieņemšanas procesos, izteikt savu viedokli pārsvars pār pozitīvo vērtējumu	X			
		Nav vienotas izpratnes par integrācijas procesa būtību, tajā skaitā nepietiekami attīstītas starpkultūru kompetences sabiedrībā	X			
		Sabiedrība nav gatava uzņemt jauniebraucējus				X
		Nepietiekamas valsts valodas zināšanas kā viens no svarīgiem sabiedrības līdzdalības šķēršļiem	X			
		Neregulārs latviešu valodas apguves kursu, t.sk. bezmaksas kursu, piedāvājums	X			
		Nepietiekamas datorprasmes gados vecākiem iedzīvotājiem	X			
		22% nepilsoņu un to ierobežotā politiskā līdzdalība			X	
		Nepietiekami attīstīta brīvprātīgā darba kultūra	X			
		Daudzviet nav nodrošināta vides pieejamība cilvēkiem ar speciālām vajadzībām	X			
	Izglītības un kultūras iestāžu nepiemērotā vide personām ar invaliditāti	X				
I		Uz ciešāku sabiedrības integrāciju vērstas aktivitātes	X			
D		Manipulācijas ar sabiedrisko domu par integrācijas jautājumiem			X	

⁷⁷ V - vietējais mērogs; R - reģionālais mērogs; N - nacionālais mērogs; S - starptautiskais mērogs

11. MĀJOKLIS

Dzīvojamo fondu Rīgā veido gan privātās, gan valsts un pašvaldības īpašumā esošas ēkas. Saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem iedzīvotāju mājokļa jautājums ir pašvaldības kompetencē.

Salīdzinot ar ES valstīm, liela daļa dzīvojamo ēku Latvijā ir vecas un ar zemu siltumnoturību. No padomju laika mantojumā mums ir plaši dzīvojamie rajoni, tāpēc Latvija pārējo valstu vidū izceļas ar lielo mājokļa skaita īpatsvaru daudzdzīvokļu ēkās – vairāk nekā 66% iedzīvotāju dzīvo dzīvokļos, Rīgā šis rādītājs ir augstāks par 90%, savukārt Eiropā vidēji dzīvokļos dzīvo vien 40% cilvēku⁷⁸.

2012.gada jūnijā veiktais pētījums⁷⁹ liecina, ka 41,5% rīdzinieku ir apmierināti ar mājokļu piedāvājumu Rīgā, 21,4% nav apmierināti, bet 37,2% nespēja atbildēt uz šo jautājumu. Salīdzinot 2012.gada aptaujas rezultātus ar 2007., 2008. un 2010.gada aptaujas datiem, var redzēt, ka situācija ar katru gadu uzlabojas. Ar mājokļa kvalitāti ir apmierināti 34,5% respondentu, 27% nav apmierināti un 38,4% nespēja atbildēt uz šo jautājumu. Salīdzinot rīdzinieku vērtējumus par apmierinātību ar mājokļu kvalitāti, var konstatēt, ka 2012.gadā tā ir zemāka nekā 2010. un 2007.gadā savukārt ir augstāka nekā 2008.gadā.

Saskaņā ar aptaujas datiem apkaimju griezumā kritisku vērtējumu par mājokļu piedāvājumu Rīgas pilsētā kopumā biežāk sniedza iedzīvotāji no Bergiem, Zasulauka, Imantas, Dzirciema, Bierīņiem, Torņakalna, Maskavas forštates un Centra apkaimes, savukārt pozitīvu vērtējumu biežāk sniedza Āgenskalna un Bišumuižas iedzīvotāji. Pozitīvāk mājokļu kvalitāti Rīgas pilsētā kopumā vērtēja Pleskodāles un Grīziņkalna iedzīvotāji, savukārt kritisku vērtējumu sniedza Bišumuižas, Dzirciema, Zasulauka, Maskavas forštates, Imantas un Mīlgrāvja apkaimes iedzīvotāji.

CSP dati liecina, ka 2006.gadā dzīvojamā fonda apsaimniekošanas maksa vidēji mēnesī Rīgā bija līdzīga kā citviet valstī. Savukārt 2012.gadā Rīgā tā bija par 13,9% lielāka nekā vidēji Latvijā un kopš 2006.gada tā ir paaugstinājusies nepilnas divas reizes jeb par 23,05 centiem/m² (skat. 11.1.attēlu).

11.1.attēls

Dzīvojamā fonda samaksātā apsaimniekošanas maksa vidēji mēnesī (centi/m²) 2006.–2012.g.

Avots: CSP

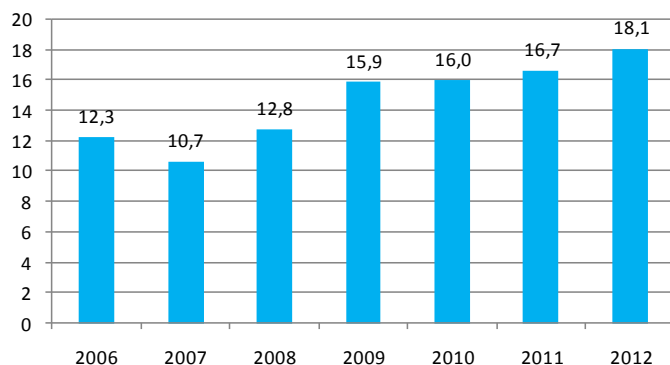
Izdevumi mājoklim 2012.gadā veido nepilnu ceturto daļu no mājsaimniecību kopējās izdevumu struktūras. Kopš 2007.gada izdevumi mājoklim, ūdenim, elektroenerģijai un gāzei Rīgā palielinājušies par 69,2%, 2012.gadā sasniedzot augstāko rādītāju – 18,1% (skat. 11.2.attēlu). Pēdējo gadu straujais izdevumu palielinājums komunālajiem maksājumiem skaidrojams ar dažādu tarifu palielinājumu, piemēram, dabasgāzei, elektroenerģijai u.c.

11.2.attēls

Izdevumi mājoklim, ūdenim, elektroenerģijai, gāzei un citam kurināmajam (procentos) no kopējā patēriņa izdevumu sastāva 2006.–2012.g.

⁷⁸ Avots: Treija S., „Kas ir kvalitatīvs mājoklis?”, Lietišķā Diena, 19.09.2012.

⁷⁹ Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatori”, SKDS, 2012.g. jūnijs

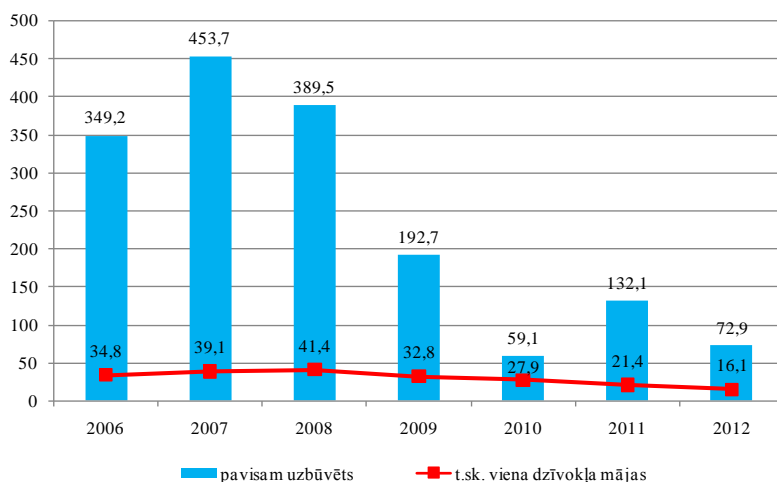
Avots: CSP

Aktuāla problēma ir iedzīvotāju parādi par komunālajiem pakalpojumiem, kas ietekmē tos iedzīvotājus, kuri savlaicīgi veic maksājumus, jo šādā situācijā centrālāpkuri var nepieslēgt savlaicīgi. Lai atvieglotu parādu nomaksu, Rīgas pašvaldības uzņēmumi SIA „Rīgas namu pārvaldnieks” un SIA „Rīgas pilsēt būvnieks” izsludina akcijas par soda naudas dzēšanu, vienojoties par parāda pamatsummas atmaksu. Savukārt negodprātīgi namu apsaimniekotāji mājokļu iemītniekiem sagādā problēmas, nenorēķinoties par saņemtajiem pakalpojumiem un uzkrājot parādsaistības.

Dzīvojamo ēku lielākās platības tika uzbūvētas 2007.gadā, kad valstī bija vērojams vispārējs ekonomikas uzplaukums, jo īpaši nekustamā īpašuma tirgū. Pēc 2008.gada, kad kredītu pieejamība tika ierobežota, jaunu mājokļu būvniecība pilsētā strauji samazinājās, 2010.gadā sasniedzot minimumu, kad no jauna tika izbūvēti vien 59,1 tūkst. m² (skat. 11.3.attēlu). Kopš 2008.gada situācija nekustamā īpašuma tirgū ir nestabila.

11.3.attēls

Uzbūvētās jaunās dzīvojamās ēkas Rīgā (tūkst.m²) 2005.–2012.g.

Avots: CSP

Kopumā 2012.gadā tika uzbūvēti 550 dzīvokļi, kas, salīdzinot ar 2011.gada pieaugumu, kad tika uzbūvēti 1533 dzīvokļi, ir būtisks samazinājums (par 64% jeb par 983 dzīvokļiem mazāk). 2012.gadā uzbūvēto dzīvokļu skaits ir septiņas reizes mazāks, salīdzinot ar 2007.gada rādītājiem, kad celtniecības „buma” laikā tika uzcelti 4030 dzīvokļi.

Mājokļu energoefektivitāte

Lielākais siltumenerģijas patērētājs pilsētā ir dzīvojamo ēku sektors, kas patērē ap 74% no centralizēti piegādātās siltumenerģijas. Rīgas pilsētas dzīvojamo fondu, kas lielākoties ir nolietots, 2009.gadā veidoja 28,6 tūkst. māju ar kopējo platību 25,18 milj. m². Galvenā vērība no energoefektivitātes viedokļa Rīgā ir pievēršama pēckara daudzdzīvokļu dzīvojamo māju apbūvei, kas veidojās laikā no 1945. līdz 1993.gadam un kuru siltumnoturība, ņemot vērā zemās būvnormatīvu prasības to

celtniecības laikā, neatbilst Eiropas līmenim. Šai apbūvei raksturīga būvniecība pēc tipveida projektiem. Jaunā apbūve, kas aizsākās ap 2000.gadu, ir ar pietiekamu siltumnoturību (īpatnējais siltumpatēriņš gadā ēkās ir <150 kWh/m²) un papildu pasākumi energoefektivitātes uzlabošanai tajā nav nepieciešami.

Atbilstoši Rīgas enerģētikas aģentūras novērtējumam privatizēto daudzdzīvokļu dzīvojamo māju skaits pilsētā, ko neatliekami nepieciešams renovēt, ir ap 6000 ar kopējo platību ap 12 milj. m²⁸⁰. Vidējais centralizētai siltumapgādei pieslēgto ēku īpatnējais siltumenerģijas patēriņš gadā pilsētā ir 213 kWh/m² (2008.gada dati). Līdz 2011.gadam Rīgā renovētas 28 daudzdzīvokļu mājas.

Līdz 1990.gadam celto ēku iekšējie apkures tīkli tika izbūvēti viencauruļu stāvvadu variantā. Apkures sildķermeņi – čuguna radiatori (30 gadus un vecākās ēkās) vai konvektori (20 līdz 30 gadus vecās ēkās). Pēc ekspertu vērtējuma apmēram 40% veco radiatoru un konvektoru dzīvokļos ir nomainīti pret moderniem sildķermeņiem, lielākoties saglabājot viencauruļu sistēmu un veidojot apvadu sildķermenim ar termostatiskā vārsta uzstādīšanu sildķermeņa ievadā. Māju renovācijas procesā, ja tiek mainīti arī apkures stāvvadi, iedzīvotāji izšķiras par divcauruļu sistēmas ierīkošanu. Siltuma maksas sadales iekārtas pie radiatoriem (alokatori) Rīgas daudzdzīvokļu dzīvojamās mājās ir uzstādītas un tiek lietotas ne vairāk kā 15 ēkās, no kurām puse ir renovētās ēkas. Pēdējos gados celtajās ēkās iekšējā apkures sistēma tiek būvēta divcauruļu izpildījumā ar termostatisko vārstu pie katra radiatora.

Laikā no 1998. līdz 2009.gada sākumam 8036 no 8121 siltumenerģijas ievada ēkās ir aprīkoti ar automatizētajiem individuāliem siltuma mezgliem ar neatkarīgo pieslēgumu ārējiem tīkliem. Tas ir ļāvis ieviest siltuma patēriņa regulēšanu ēkā, kas kopā ar pārējiem pasākumiem (selektīva logu nomaiņa dzīvokļos pēc iedzīvotāju iniciatīvas ap 30% dzīvokļu) ir samazinājis siltumenerģijas patēriņu vairāk nekā 30% apjomā.

Kopumā Rīgā renovētas 28 daudzdzīvokļu ēkas. Līdz 2012.gada jūnijam par renovāciju tika noslēgti 27 līgumi ar LIAA līdzfinansējuma saņemšanai no struktūrfondiem. Daudzu māju projekti vēl ir izskatīšanas procesā, no 2009.gada līdz 2012.gada jūnijam renovācijai pieteiktas 85 Rīgas mājas. 2011.gadā Rīgas enerģētikas aģentūra sagatavoja RD saistošos noteikumus un uz to pamata organizēja projekta „Mājokļu energoauditi 2011” ietvaros 70 daudzdzīvokļu māju energoauditus ar 80% pašvaldības līdzfinansējumu, kas divos konkursos tika pabeigti līdz 2012.gada maijam.

Atbilstoši Rīcības plānam Rīgā neatliekami jārenovē ap 6000 daudzdzīvokļu namu ar kopējo platību 12 milj. m². Pozitīvi ir tas, ka ar 2012.gadu savu darbību Rīgā uzsāk pagaidām valstī vienīgā ESKO firma SIA „RENECO”, un pēc ESKO principiem darbību uzsāk arī SIA „Rīgas namu pārvaldnieks”.

Sociālās dzīvojamās mājas un sociālās īres mājas

Rīgas pilsētas pašvaldības īpašumā ir sociālās dzīvojamās mājas un sociālie dzīvokļi vai sociālās dzīvojamās telpas, kas tiek izīrētas maznodrošinātām (trūcīgām) vai sociāli mazaizsargātām personām (ģimenēm) (skat. 11.1. tabulu). Sociālās dzīvojamās mājas ir Rīgas pilsētas īpašums, tāpēc dzīvokļus nevar privatizēt.

11.1.tabula

Sociālās dzīvojamās mājas Rīgā

Nr. p.k.	Sociālās dzīvojamās mājas adrese	Dzīvokļu skaits
1.	Aglonas iela 35 k-3 (2.kat.m.)	156
2.	Garozes iela 15 (3.kat.)	36
3.	Rēznes iela 10 k-2	120
4.	Ūnijas iela 49 (3.kat.)	26 dz. (52 līg.)
5.	Emmas iela 3	93
6.	Ziepju iela 13	75
7.	Biešu iela 6	45
8.	Gobas iela 20 k-1	46
9.	Lubānas iela 44/50	94
10.	Gobas iela 20 k-2	81
11.	Lubānas iela 129 k-3	100

⁸⁰ Avots: Rīgas pilsētas ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plāns 2010.–2020.gadam

Nr. p.k.	Sociālās dzīvojamās mājas adrese	Dzīvokļu skaits
12.	Lomonosova iela 1 k-19	106

Avots: RD MVD

Sociālās dzīvojamās mājas pēc to labiekārtojuma līmeņa tiek iedalītas trijās kategorijās :

- 1.kategorija – dzīvojamā platība ar atsevišķu virtuvi un sanitāro mezglu;
- 2.kategorija – dzīvojamā platība ar sanitāro mezglu, bet ar koplietošanas virtuvi;
- 3.kategorija – dzīvojamā platība ar koplietošanas virtuvi un sanitāro mezglu.

Laikā no 06.06.2009. līdz 17.05.2012. pašvaldībā tika izīrēta 2521 dzīvojamā telpa, sniedzot pašvaldības palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā. Uz 01.07.2012. Rīgā bija reģistrētas 3647 personas īres dzīvokļu izīrēšanai un 1964 personas sociālo dzīvokļu un dzīvojamo telpu izīrēšanai.

Mājokļa SVID analīze

Mājoklis		Mērogs ⁸¹			
SVID	Raksturojums	V	R	N	S
S	Dzīvojamās platības pieaugums uz vienu iedzīvotāju	X			
	Nav izteikta deficīta mājokļu tirgū	X			
	Pakāpeniski tiek renovētas daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas	X			
	Pēdējo gadu laikā Rīgā ir uzceltas jaunas un rekonstruētas jau esošās ēkas un būves	X			
	Rīgā ir sociālās dzīvojamās mājas un sociālās īres mājas	X			
	Renovētu daudzdzīvokļu māju siltumenerģijas patēriņš pilsētā samazinās vidēji par 50%	X			
V	Salīdzinoši augstas mājokļu (t.sk. komunālo maksājumu) cenas	X			
	Sastopama arī zema jaunuzbūvēto mājokļu kvalitāte	X			
	Daudz neapdzīvotu dzīvokļu pilsētas privātajā dzīvojamā fondā	X			
	Rīga atpaliek no ES mājokļu platības ziņā (m ²) uz iedzīvotāju	X			
	Zems iedzīvotāju īpatsvars individuālajās privātmājās - tajās dzīvo vien 5% iedzīvotāju	X			
	Liela daļa dzīvojamo ēku ir nolietotas un ar zemu siltumnoturību	X			
	Īres dzīvokļu trūkums, īpaši ar mazu kopējo platību	X			
	Nozīmīgi iedzīvotāju komunālo pakalpojumu parādi un to negatīvā ietekme uz iedzīvotājiem, kas regulāri veic maksājumus	X			
	Vairāki negodprātīgi dzīvojamo māju apsaimniekotāji	X			
	Liela daļa no pirmskrīzes periodā izsniegtām būvatļaujām jaunu dzīvojamo un nedzīvojamo ēku būvniecībai nav realizētas	X			
	Liela daļa daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pagalmu nav labiekārtoti	X			
	Nesakārtota individuālo transportlīdzekļu novietošana daudzdzīvokļu māju pagalmos	X			
	Daudzdzīvokļu dzīvojamo māju dalītais zemes īpašums rada problēmas	X			
	Dalīta atbildība par mājokļu jomu starp dažādām pašvaldības institūcijām	X			
	Nav izveidoti atbalsta mehānismi daudzdzīvokļu māju renovācijai	X			

⁸¹ V - vietējais mērogs; R - reģionālais mērogs; N - nacionālais mērogs; S - starptautiskais mērogs

	Grūtības vienoties savā starpā dzīvokļu īpašniekiem par daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas pārvaldīšanas un apsaimniekošanas jautājumiem	X			
	Trūkst energoservisa kompāniju (ESKO) piedāvājuma iedzīvotājiem daudzdzīvokļu māju renovācijai	X			
	Rīgā neatliekami jārenovē ap 6000 daudzdzīvokļu namu ar kopējo platību 12 milj. m ² , no kuriem līdz 2012.gadam renovēti tikai 48 nami	X			
I	Daudzdzīvokļu dzīvojamo māju renovācija un energoefektivitātes palielināšana			X	
	Teritorijas privātmāju ciematu attīstībai	X			
D	Jauni degradējoši jaunbūvju projekti	X			
	Nepārdomātas (haotiskas) apdzīvoto vietu attīstības veicināšana bez vajadzīgo inženiertīklu projektēšanas (centralizētas ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmas) nākotnē radīs nepieciešamību pēc ievērojamiem izdevumiem no vietējās pašvaldības budžeta	X			

12. PILSĒTAS EKONOMIKAS ATTĪSTĪBA

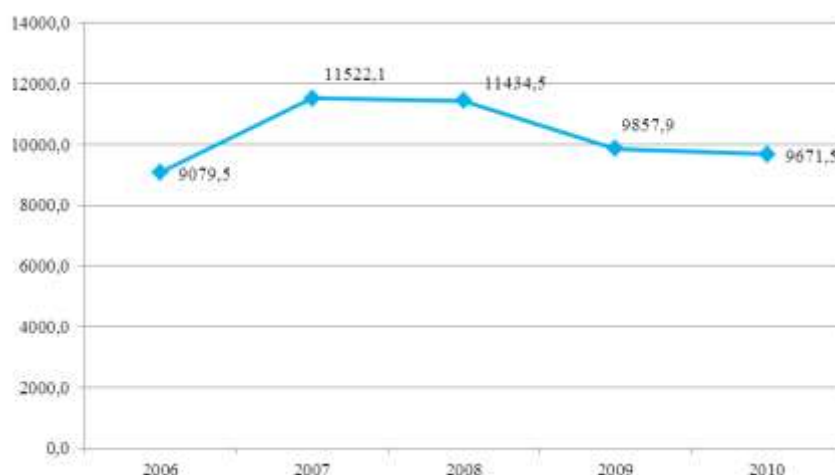
Rīgas ekonomika veido nozīmīgu valsts ekonomikas daļu, to pamato gan IKP apjoms, gan nodarbināto skaits, uzņēmumu skaits, investīciju apjomi, gan arī citi tautsaimniecību raksturojoši rādītāji. Rīgas ekonomikas attīstība pozitīvi ietekmē visas valsts attīstību un no Rīgas attīstības iegūst arī citas pašvaldības, galvenokārt nodokļu ieņēmumu veidā. Rīgas ekonomiskā attīstība rada pilsētas un citiem valsts iedzīvotājiem jaunas uzņēmējdarbības iespējas, jaunas darba vietas, lielākus ienākumus, sniedz iespējas gūt sociālos, veselības, izglītības, infrastruktūras u.c. pakalpojumus.

12.1. Iekšzemes kopprodukts

Rīgas IKP līdz 2007.gadam pieauga, sasniedzot 11522,1 miljonus *euro* (skat. 12.1.attēlu). Pēc 2008.gada ekonomiskās krīzes Rīgas IKP, līdzīgi kā Latvijas IKP, strauji samazinājās.

12.1.attēls

Rīgas IKP faktiskajās cenās (miljoni *euro*) 2006.–2010.g.

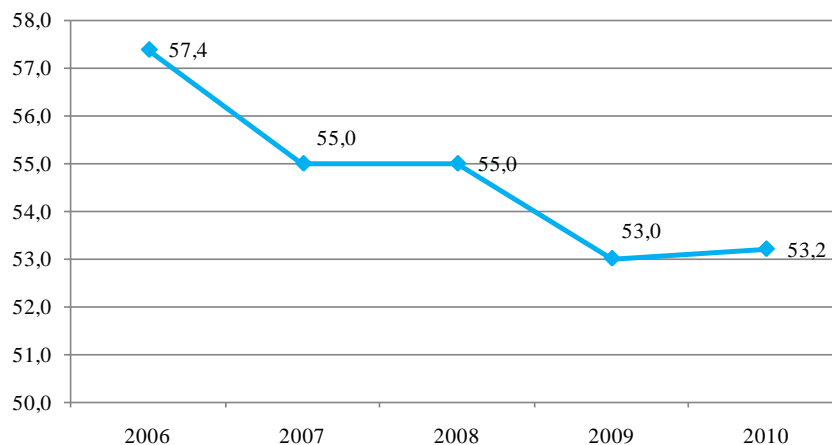

Avots: www.sus.lv

Rīgā radītais IKP veido vairāk nekā pusi no visas valsts IKP. Laikā no 2000. līdz 2010.gadam Rīgas īpatsvars no valsts kopējā IKP bija no 53 līdz 58% (skat. 12.2.attēlu). Rīgas IKP īpatsvaram ir tendence samazināties, 2009.gadā Rīgas IKP īpatsvars Latvijas IKP bija vismazākais pēdējo 10 gadu laikā – 53%. Vienīgi 2010.gadā Rīgas IKP īpatsvars Latvijas kopproduktā sāk nedaudz palielināties – par 0,2 procentpunktiem.

12.2.attēls

Rīgas iekšzemes kopprodukta īpatsvars Latvijas kopproduktā (procentos) 2006.–2010.g.

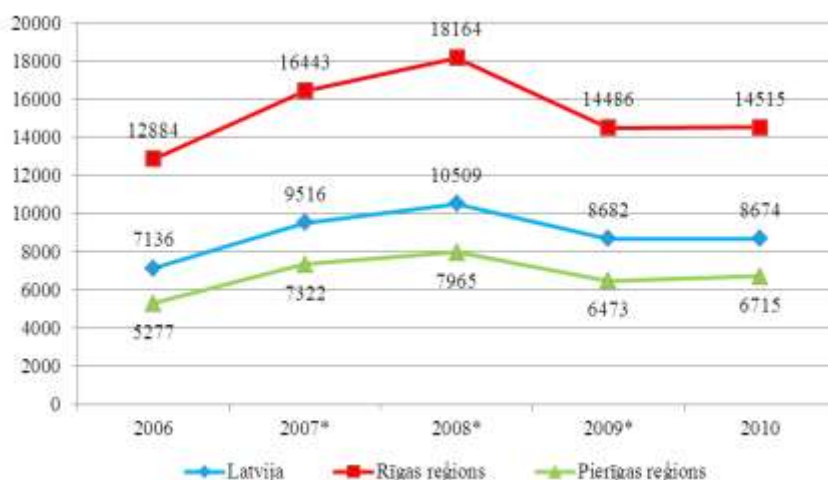

Avots: www.sus.lv

Visaugstākais IKP faktiskajās cenās uz vienu iedzīvotāju ir Rīgas reģionā (skat. 12.3.attēlu) – gan salīdzinājumā ar visu Latviju (Rīgā tas ir 1,7 reizes lielāks), gan salīdzinājumā ar Pierīgas reģionu (2,3 reizes lielāks). No 2006.gada vērojama strauja izaugsme visos reģionos, tomēr visstraujākā izaugsme ir bijusi Pierīgas reģionā – tur IKP faktiskajās cenās uz vienu iedzīvotāju no 2006. līdz 2008.gadam palielinājies 1,5 reizes, savukārt Latvijā un Rīgā palielinājums ir līdzīgs – 1,4 reizes. Lai arī Rīgā ir visaugstākais IKP uz vienu iedzīvotāju Latvijā, tas tomēr ir zemāks nekā vidējais IKP uz vienu iedzīvotāju Eiropā, kas 2008.gadā bija aptuveni 25 tūkst. *euro*. Savukārt 2009.gadā IKP uz vienu iedzīvotāju jau samazinājās gan Rīgā, gan visā Latvijā.

12.3.attēls

IKP faktiskajās cenās uz vienu iedzīvotāju (*euro*) 2006.–2010.g.

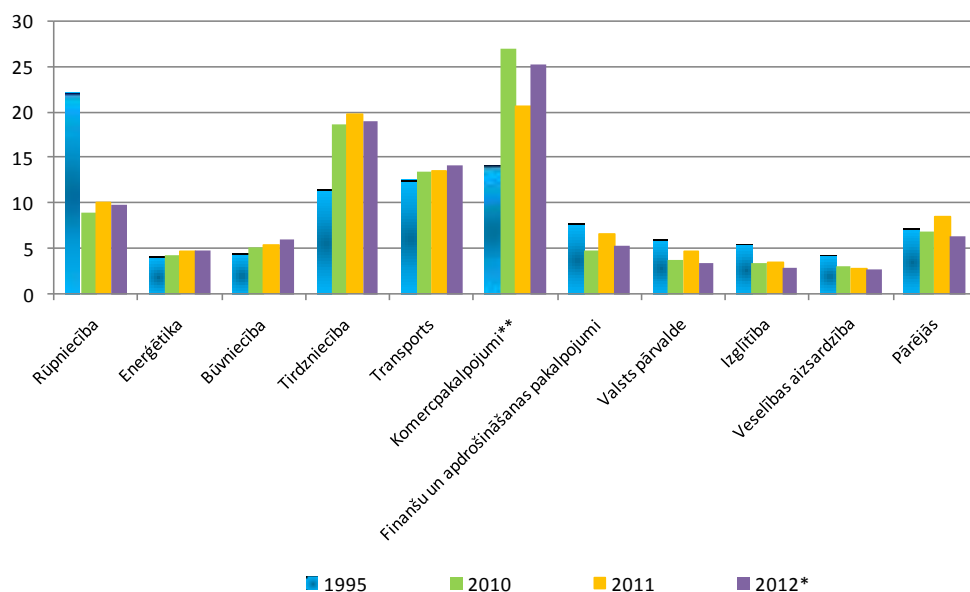
Avots: CSP

ES vidējais IKP pēc pirktspējas paritātes uz vienu iedzīvotāju 2010.gadā bija aptuveni 24472 *euro*. Latvijā IKP pēc pirktspējas paritātes uz vienu iedzīvotāju bija 54% apmērā no ES vidējā rādītāja. Augstākais IKP uz vienu iedzīvotāju starp visām ES valstīm 2010.gadā bijis Luksemburgā, kur ES vidējais līmenis pārsniegts 2,68 reizes. Augsti IKP rādītāji ir arī tādās Eiropas valstīs kā Dānija, Īrija, Nīderlande, Austrija, Norvēģija, Zviedrija, Šveice⁸².

Lielākā nozare Rīgā pēc tās īpatsvara kopējā pievienotajā vērtībā ir pakalpojumi (komercpakalpojumi, tirdzniecība, transports), kurās provizoriski 2012.gadā tika radīti 58,6% no pievienotās vērtības (skat. 12.4.attēlu). Kopš 1995.gada Rīgas ekonomikas nozaru īpatsvars ir izteikti mainījies, jo deviņdesmitajos gados Rīgā rūpniecības īpatsvars bija vairāk nekā 20%.

⁸² Avots: Eurostat

Rīgas ekonomikas nozaru īpatsvars kopējā pievienotajā vērtībā (procentos)

*Novērtējums

**Operācijas ar nekustamo īpašumu, noma, datorpakalpojumi, profesionālie, zinātniskie pakalpojumi u.c. komercpakalpojumi

Avots: Rīgas pilsētas pašvaldības publiskais pārskats, 2012

Gan Latvijā, gan Rīgā jācenšas vairāk attīstīt rūpniecības nozari, jo ar šīs nozares veicināšanu varētu norisināties straujāka tautsaimniecības virzība. Lai to panāktu, nepieciešami ieguldījumi augsto tehnoloģiju attīstībā un investīciju piesaistē.

12.2. Tautsaimniecības nozaru attīstība

Rūpniecība

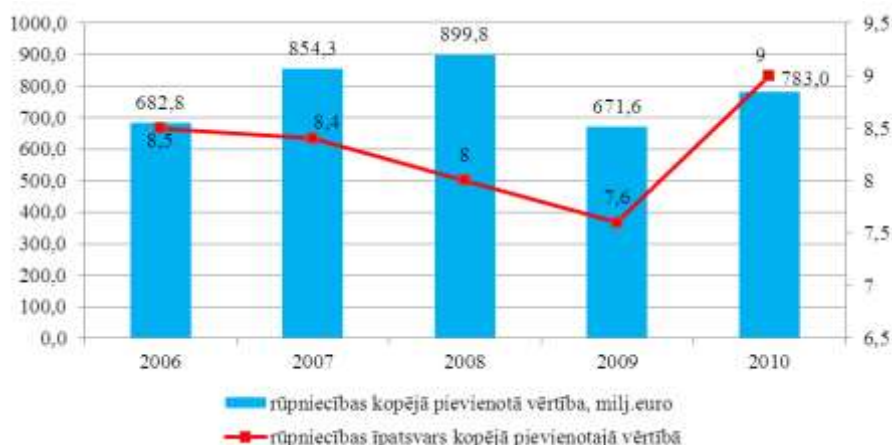
Mūsdienās rūpniecības nozares devums ekonomiskajā attīstībā ir mazinājies, tomēr tiek akcentēts tās nozīmīgums, lai veiksmīgi virzītu valsts tautsaimniecības attīstību. Rīgas, tāpat arī Latvijas attīstība tiek plānota tieši ar rūpniecības palīdzību.

Rūpniecības nozarē liela nozīme ir pieejamajai infrastruktūrai, ko nodrošina pašvaldība, valsts vai to kapitālsabiedrības, kā arī nodokļu politikai, ko regulē valsts un pašvaldība, kas var piešķirt nekustamā īpašuma nodokļa atlaides. Rūpniecībā, īpaši apstrādes rūpniecībā, privātais sektors ir galvenais sektors, kas rada produktus.

Rūpniecībā Rīgā no 2006. līdz 2008.gadam bija vērojama izaugsme, tomēr tā nebija tik strauja kā vidējais tautsaimniecības izaugsmes temps. Par to liecina tas, ka rūpniecības īpatsvars kopējā pievienotajā vērtībā laikā no 2006. līdz 2009. gadam arvien samazinājās, kopumā par 0,9%, 2009.gadā veidojot 7,6% īpatsvaru kopējā pievienotajā vērtībā. Pēc 2008.gada samazinājās arī rūpniecības kopējā pievienotā vērtība – gada laikā 1,33 reizes jeb par 228,2 milj. *euro*. Kopš 2009.gada vērojama rūpniecības nozares izaugsme, jo rūpniecības kopējā pievienotā vērtība 2010.gadā palielinājās 1,2 reizes salīdzinājumā ar 2009.gadu. Savukārt rūpniecības īpatsvars kopējā pievienotajā vērtībā palielinājās par 1,4 procentpunktiem un sasniedza 9% (skat. 12.5.attēlu).

12.5.attēls

Apstrādes rūpniecības kopējā pievienotā vērtība Rīgā (% un miljoni *euro*) 2006.–2010.g.

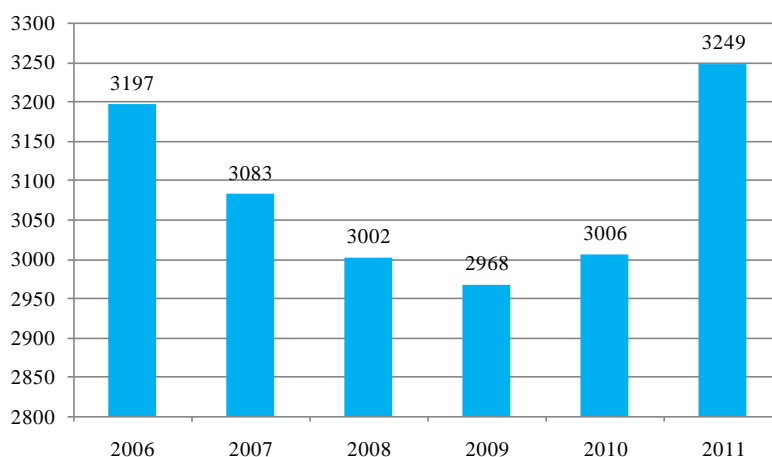
Avots: www.sus.lv, CSP

Rūpniecības īpatsvars kopējā pievienotajā vērtībā Latvijā (t.sk. arī Rīgā) ir viens no zemākajiem ES⁸³, bet augstākais ir Čehijā, Ungārijā un Slovākijā. Prognozējams, ka nākotnē Latvija šajā rangā pacelsies nedaudz augstāk, jo jau 2010. un 2011.gadā rūpniecības produkcijas izlaide ir ievērojami palielinājusies⁸⁴.

Rūpniecības uzņēmumu skaitam līdz 2009.gadam bija tendence samazināties. Tas liecināja par rūpniecības intensīvu attīstību, jo mazāks rūpniecības uzņēmumu skaits saražoja lielāku rūpniecības kopējo pievienoto vērtību. No 2006.gada līdz 2009.gadam rūpniecības uzņēmumu skaits ir samazinājies par 229 uzņēmumiem jeb par 7,2%, savukārt ekonomiski aktīvo tirgus statistikas vienību skaits šajā laikā ir palielinājies par 12,3%. Kopš 2009.gada ekonomiski aktīvo tirgus statistikas vienību skaits sāk pieaugt un 2011.gadā tas bija lielāks nekā 2006.gadā – 3249 (skat. 12.6.attēlu). Kopumā rūpniecībā nodarbināto skaits 2010.gadā sasniedza 50 tūkst., kas ir mazāk nekā 2009.gadā.

12.6.attēls

Ekonomiski aktīvo tirgus statistikas vienību skaits rūpniecībā 2006.–2011.g.

Avots: www.sus.lv, CSP

No kopējās rūpniecībā saražotās produkcijas vērtības 2010.gadā vislielāko daļu veidoja apstrādes rūpniecība – 61%. Pie apstrādes rūpniecības pieder pārtikas produktu un dzērienu ražošana, tekstilizstrādājumu un apģērbu ražošana, koksnes izstrādājumu ražošana u.c. Elektroenerģija, gāzes siltumapgāde, gaisa kondicionēšana veidoja 36% no saražotās produkcijas vērtības. Vismazākā produkcijas vērtība ir ieguves rūpniecībā un karjeru izstrādē (skat. 12.7.attēlu). Salīdzinājumā ar 2008.gadu apstrādes rūpniecības saražotā produkcijas vērtība ir samazinājusies par nepilniem 12%.

⁸³ Avots: Eurostat

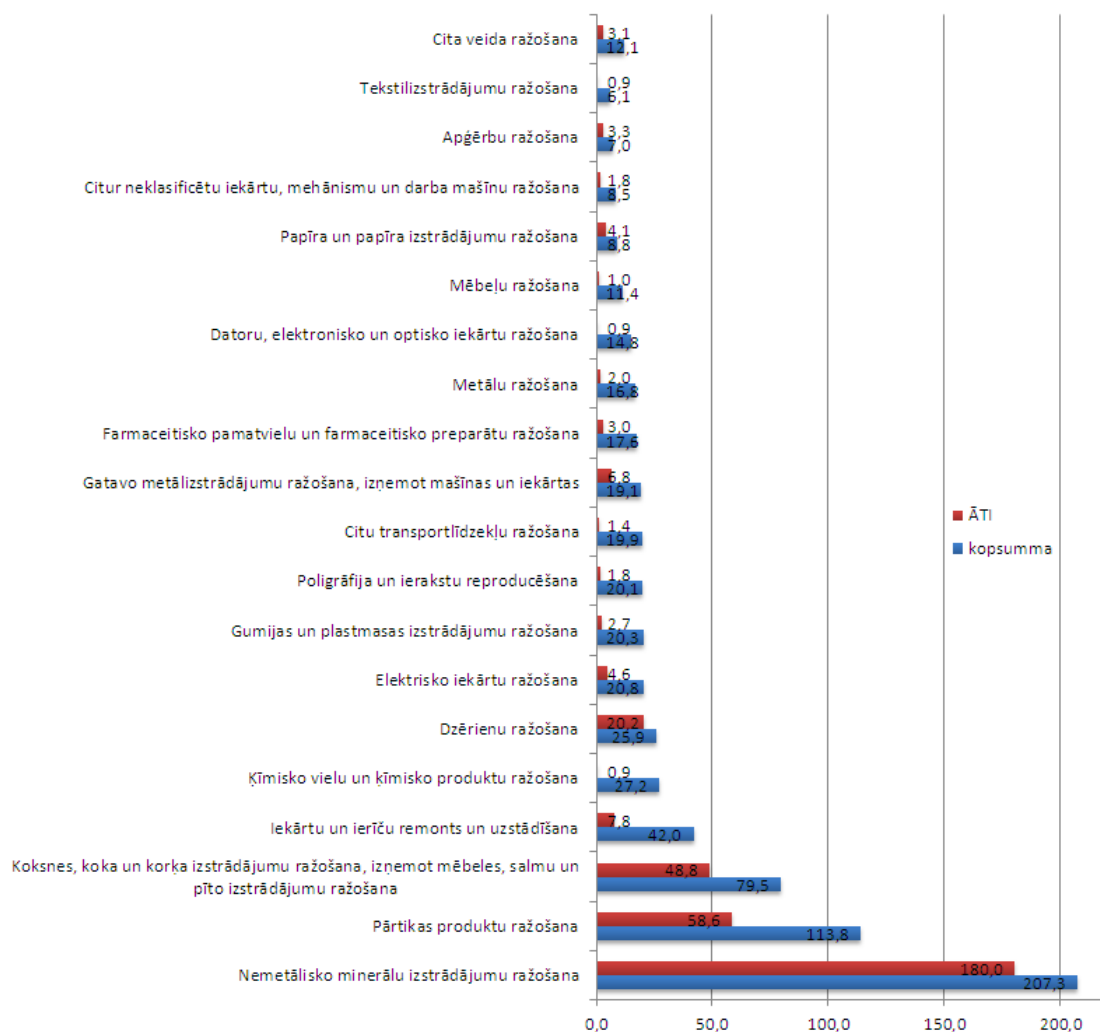
⁸⁴ Avots: www.makroekonomika.lv/apstrades-rupnieciba-latvija-joprojam-nenoverteta

Rūpniecībā saražotās produkcijas vērtība Rīgā 2010.gadā pa darbības veidiem (procentos)

Avots: CSP

Rūpniecības nozares ir kapitālietilpīgas, tās prasa zināmas investīcijas. Vislielākās investīcijas Rīgā ir veiktas nemetālisko minerālu ražošanā 207,3 milj. *euro* (t.sk. 180 milj. *euro* ĀTI). Nākamās lielākās investīcijas ir veiktas pārtikas produktu ražošanā un koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošanā (izņemot mēbeles, salmu un pīto izstrādājumu ražošanā) (skat. 12.8.attēlu).

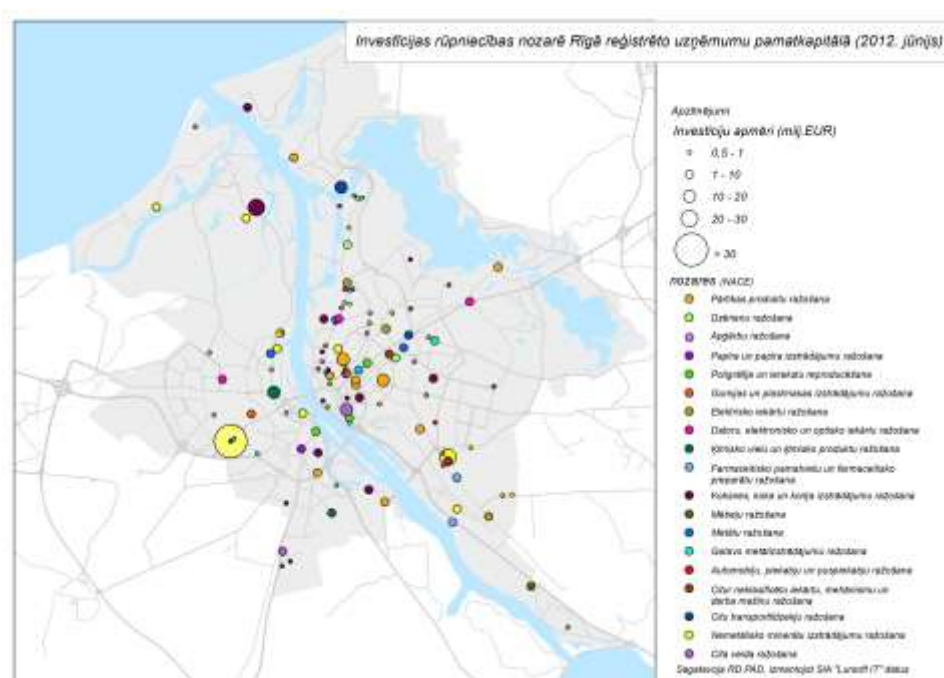
Ārvalstu tiešās investīcijas un kopējās investīcijas Rīgā 2012.gadā pa darbības veidiem (milj. *euro*)

Avots: SIA „Lursoft IT”

leguldītās investīcijas rūpniecības nozarē Rīgā reģistrēto uzņēmumu pamatkapitālā no telpiskā viedokļa neveido kādas izteiktas iezīmes vai koncentrēšanos kādos noteiktos apgabalos, jo vairumā gadījumu uzņēmumu juridiskā adrese ir reģistrēta kādā biroju kompleksā, bet reālā ražošana notiek citā teritorijā vai pat citā pilsētā (skat. 12.9.attēlu).

12.9.attēls

Investīcijas rūpniecības nozarē Rīgā reģistrēto uzņēmumu pamatkapitālā (2012.g. jūnijs)

Avots: RD PAD, izmantojot SIA „Lursoft IT” datus

Tirdzniecība

Tirdzniecības tradīcijas Rīgā ir senas. Tirdzniecība īpaši uzplauka pēc Rīgas iestāšanās Ziemeļvācijas tirdzniecības pilsētu savienībā (Hanzas savienība) 1282.gadā. Jau tad Rīga kļuva par vienu no galvenajiem starpniekiem starp Austrumiem un Rietumiem. Krievijas impērijas laikā Rīgā strauji attīstījās rūpniecība. Vēl 1996.gadā pilsētas kopējā pievienotajā vērtībā dominēja rūpniecība, kurā tika radīti vidēji 22,7% no kopējās pievienotās vērtības pilsētā, savukārt tirdzniecība bija otrā nozīmīgākā nozare, kurā tika radīti 18,2% no pilsētas kopējās pievienotās vērtības. Vairākos laika periodos tirdzniecība ieņēma vadošās nozares lomu, piemēram, 2007.gadā nozarē tika radīti 23,3% no pilsētas kopējās pievienotās vērtības, savukārt 2012.gadā pēc provizoriskajiem datiem tirdzniecība ar 19% atkal ieņem otro vietu pilsētas radītajā pievienotajā vērtībā aiz komercpakalpojumu nozares, kurā tiek radīti 25,3%.

Tirdzniecības nozarē galvenā loma ir privātajam sektoram, kas organizē tirdzniecības procesu gan vairumtirdzniecībā, gan mazumtirdzniecībā. Saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem ar pašvaldību ir jāsaņem tikai ielu tirdzniecība un tirgi. Turklāt AS „Rīgas Centrāltirgus” ir trīs lielāko Rīgas tirgu pārvaldītāja un apsaimniekotāja. Savukārt valsts ar nodokļu politiku, dažādiem normatīvajiem aktiem būtiski ietekmē tirdzniecības nozari (t.sk. importu un eksportu) un cenu līmeni. Latvijai iestājoties ES, komersanti ieguva plašāku tirgu, pateicoties ES pamatprincipam – brīvajai tirdzniecībai starp dalībvalstīm.

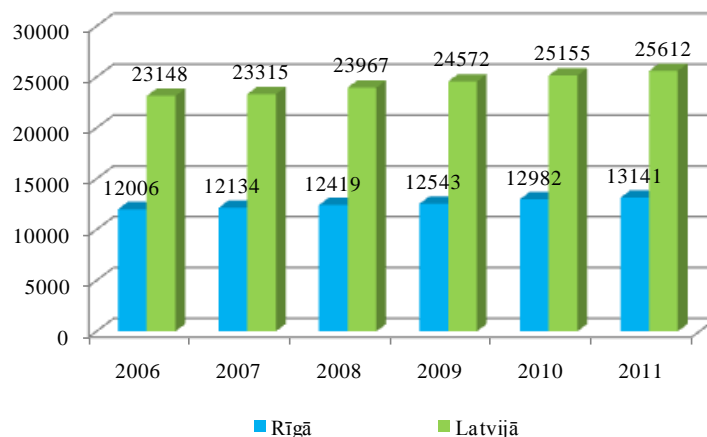
2012.gada otrajā pusē par Latvijas un Rīgas ekonomikas atjaunošanos liecināja atsevišķi tirdzniecības rādītāji, tajā skaitā jau vairākus mēnešus mazumtirdzniecības apgrozījuma palielinājums Latvijā bija augstākais starp ES valstīm, savukārt kopējais rūpniecības konfidences rādītājs Latvijā 2012.gada otrajā pusē bija augstākais ES.

Kaut arī tirdzniecībā radītās pievienotās vērtības īpatsvars samazinās, tirdzniecības uzņēmumu skaits turpina palielināties. 2011.gadā tirdzniecības uzņēmumu skaits Rīgā bija vislielākais – 13 141, un kopš 2000.gada tas kopumā ir palielinājies par nepilniem 26%. Rīgas tirdzniecības uzņēmumu īpatsvars visas valsts tirdzniecības uzņēmumu skaitā pēdējos gados paliek nemainīgs un vidēji veido 50%.

Kopējais uzņēmumu skaits Rīgā palielinās straujāk nekā tirdzniecības uzņēmumu skaits Rīgā. Kopš 2006.gada uzņēmumu skaits Rīgā palielinājies vidēji par 3,9% gadā, savukārt tirdzniecības uzņēmumu skaits Rīgā palielinājies par nepilniem 1,7% gadā (skat. 12.10.attēlu).

12.10.attēls

Ekonomiski aktīvo tirgus statistikas vienību skaits tirdzniecībā Rīgā un Latvijā 2006.–2011.g.

Avots: www.sus.lv, CSP

Attīstoties IKT, attīstās arī tirdzniecība internetā. Turklāt, pasliktinoties ekonomiskajai situācijai 2008.gadā, cilvēki sāka meklēt iespējas iegādāties preces par zemākām cenām internetā. 2012.gadā Latvijā bija ~500 interneta veikalu⁸⁵. Kā apliecina interneta veikalu pārstāvji, interneta veikali 2011.gadā atguvušies no ekonomiskās krīzes un veikalu apgrozījums palielinājies vidēji par 30–40% un kā galvenā preču grupa, kas tiek iegādāta interneta veikalos, tiek norādīta elektronika⁸⁶.

Līdz 2007.gadam apgrozījums tirdzniecības nozarē palielinājās, salīdzinājumā ar 2004.gadu palielinājums bija par 106% un 2007.gadā apgrozījums tirdzniecībā sasniedza 17 595 tūkst. *euro*. Nodarbināto skaita palielinājums tirdzniecības nozarē no 2004.gada līdz 2007.gadam nebija tik straujš kā apgrozījuma palielinājums (9,5%).

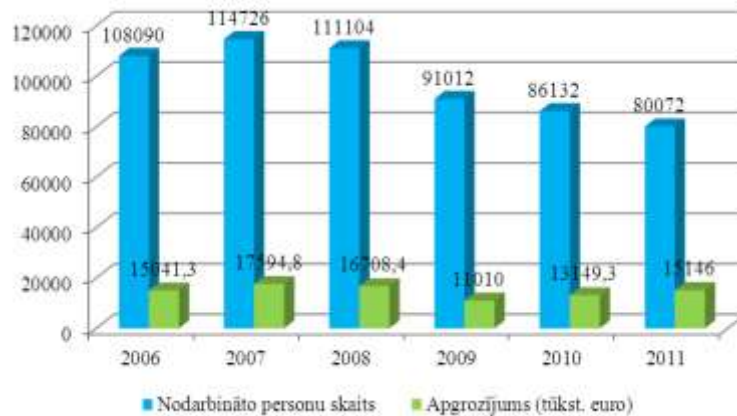
Pēc 2007.gada tirdzniecības nozarē bija vērojama gan apgrozījuma samazināšanās, gan nodarbināto skaita samazināšanās (skat. 12.11.attēlu). 2009.gadā salīdzinājumā ar 2007.gadu apgrozījums samazinājās par 37%, bet nodarbināto skaits par 21%. 2011.gadā apgrozījums tirdzniecībā Rīgā pārsniedza 15 146 tūkst. *euro*, kas ir augstākais rādītājs laikā no 2009. līdz 2011.gadam. Savukārt nodarbināto skaits šajā laika periodā tirdzniecībā turpināja samazināties.

12.11.attēls

Apgrozījums un nodarbināto skaits tirdzniecībā Rīgā 2006.–2011.g.

⁸⁵ Avots: www.tvnet.lv

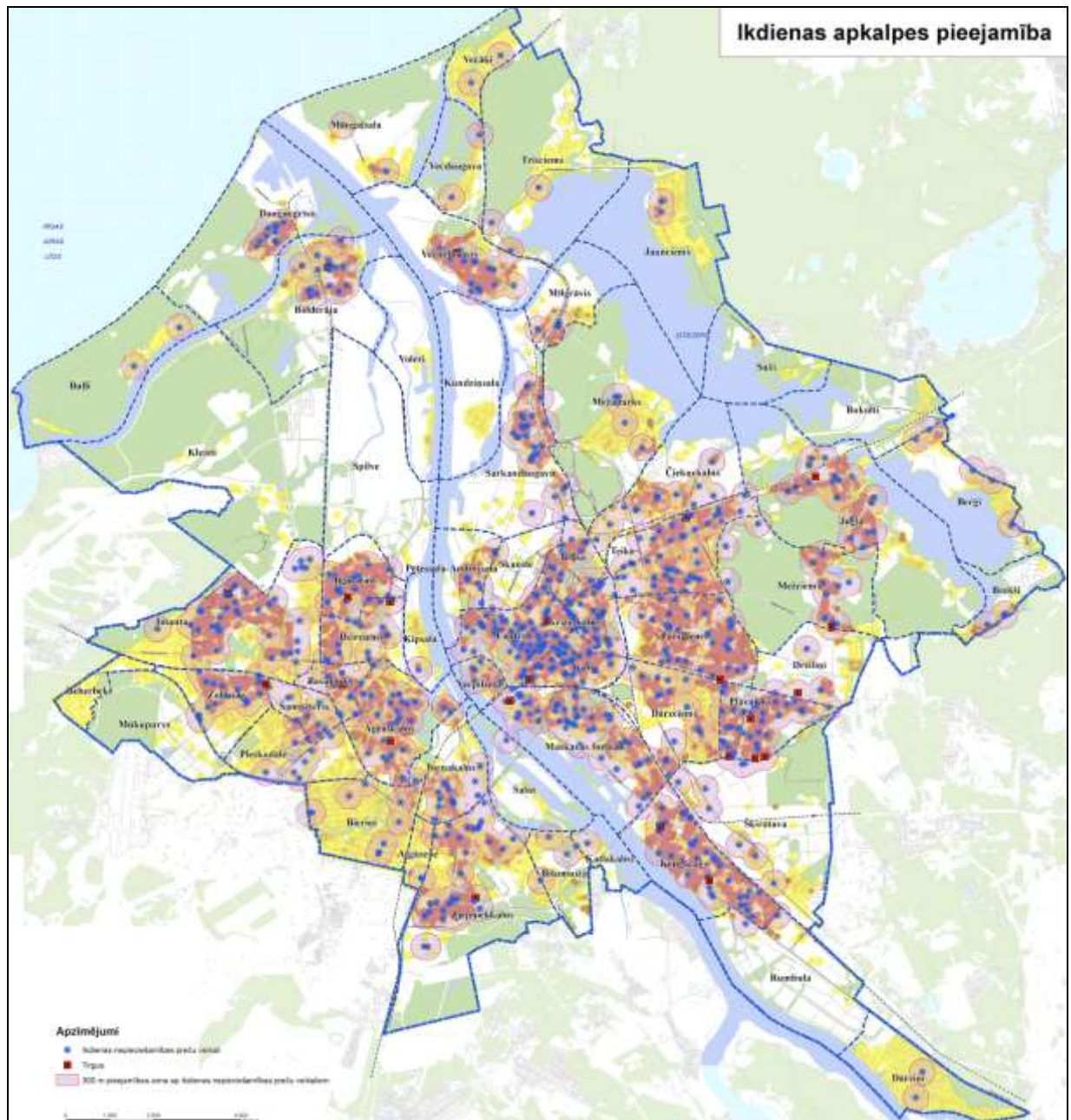
⁸⁶ Avots: www.la.lv

Avots: CSP

Ikdienas apkalpes jeb veikalu (t.sk. lielveikalu un tirgu) pieejamība ir nozīmīgs rādītājs, kas attēlo iedzīvotāju iespējas iegādāties pārtiku līdz 300 m attālumā. Lielākajā daļā Rīgas apkaimju ikdienas apkalpes veikali ir pietiekamā daudzumā, tomēr vairākās reti apdzīvotās apkaimēs, piemēram, Beberbeķos, Kleistos, Kundziņsalā, Salās, Spilvē, Sužos un Voleros neviens iedzīvotājs nedzīvo 300 m attālumā no veikala atrašanās vietas. Rumbulā un Mūkupurvā šis rādītājs ir līdz 3,2% iedzīvotāju. Savukārt tādās apkaimēs kā Bišumuiža, Bukulti, Dārziņi, Ķīpsala, Šķirotava, Vecāķi un Mežaparks līdz 50% iedzīvotāju dzīvo 300 m attālumā no veikala (skat. 12.12.attēlu).

12.12.attēls

Avots: „Pilsētvides attīstību raksturojošo pakalpojumu kvalitāte un pieejamība Rīgas 55 apkaimēs”, SIA „Datorkarte”, 2012.g.

Rīgā ir saglabājušies vairāki lieli tirgi – Centrāltirgus, Vidzemes tirgus un Āgenskalna tirgus, kurus pārvalda un apsaimnieko AS „Rīgas Centrāltirgus”. Šie tirgi tiek pozicionēti ne vien kā tirdzniecības vietas, bet arī kā tūrisma objekti. RCT dienā apmeklē vidēji 80–100 tūkst. iedzīvotāju. RCT būtiskie trūkumi ir nesakārtota vide un produktu izvietojums, autotransporta stāvvietu trūkums, kā arī kriminogēna vide.

Papildus lielajiem tirgiem Rīgā ir vairāki mazie tirgus laukumi Rīgas apkaimēs.

Transports un loģistika

Rīgas ģeogrāfiskais stāvoklis, pilsētā esošā infrastruktūra – osta, dzelzceļš, autoceļu infrastruktūra (t.sk. autoosta) un Pierīgā esošā starptautiskā lidosta „Rīga” – un neapbūvētās zemes platības rada labvēlīgus nosacījumus transporta nozares attīstībai. Jau šobrīd transporta nozare ieņem nozīmīgu vietu Rīgas ekonomikas attīstībā un tās īpatsvars kopējā pievienotajā vērtībā ir trešais lielākais (13,6%) aiz komercpakalpojumiem un tirdzniecības, kā arī tas turpina palielināties.

Transporta un loģistikas nozarē liela nozīme ir infrastruktūras pieejamībai un kvalitātei, kā arī uzņēmēju aktivitātei, īpaši starptautiskā mērogā. Rīgas pilsētā transporta infrastruktūra (ielu tīkls, sabiedriskais transports) ir pašvaldības pārziņā un atbildīgā institūcija ir RD Satiksmes departaments (skat. sadaļu „Transporta infrastruktūra”). Liela nozīme ir Pierīgas pašvaldībām un valstij, kuru pārvaldītā ielu infrastruktūra savienojas ar Rīgas infrastruktūru. Transporta nozarē būtiska loma ir valstij, jo par nozari atbildīgā ir Satiksmes ministrija, t.sk. vairāku valsts uzņēmumu pārziņā ir valsts autoceļu tīkla uzturēšana un tā attīstības nodrošināšana, dzelzceļu tīkla uzturēšana, dzelzceļa pārvadājumi, starptautiskās lidostas „Rīga” darbība, gaisa satiksmes kontrole un aviopārvadājumi. Būtiska loma transporta un loģistikas nozarē ir privātajam sektoram, kas ir gan pakalpojumu sniedzējs, gan pakalpojumu saņēmējs.

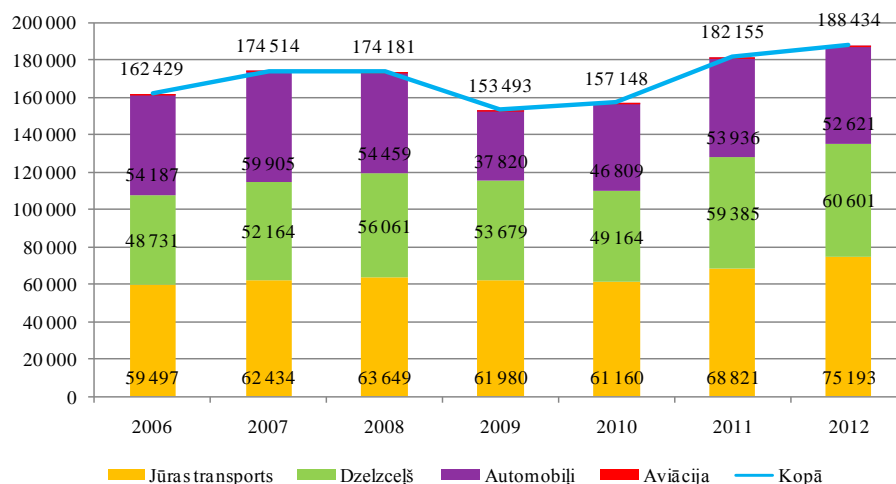
Nozares attīstība Rīgā tiek vērtēta galvenokārt valsts mērogā, pirmkārt, nozares specifikas dēļ – pārvadājumi tiek veikti ne vien pilsētas ietvaros, jo starptautiskie pārvadājumi skar visu valsts teritoriju, otrkārt, pieejamās statistiskās informācijas dēļ.

Transporta nozare sniedz nozīmīgu devumu kopējai tautsaimniecības attīstībai, gan arī nodrošina iespēju saņemt produktus un pakalpojumus dažādos teritoriālajos mērogos, t.sk. starptautiskā mērogā. Rīgā, tāpat kā valstī un ES, transporta nozare ir atzīta par vienu no prioritārajām nozarēm. Globālajā ekonomikā, cīnoties par vietējās ekonomikas attīstību, liela nozīme ir eksportam, attiecīgi transporta nozarei – kā vienai no eksporta nodrošināšanas būtiskajām sastāvdaļām (t.sk. pašai nozarei, kas rada eksporta preces un pakalpojumus).

Latvijā visbiežāk kravu pārvadājumiem tiek izmantots jūras transports un dzelzceļš. 2012.gadā ar jūras transportu un pa dzelzceļu tika pārvadāti 72% kravu. Kopš 2006.gada visu veidu kravu pārvadājumi Latvijā palielinājušies par 26 005 tūkst. t jeb par 14% (skat. 12.13.attēlu).

12.13.attēls

Kravu pārvadājumi pa galvenajiem transporta veidiem Latvijā (tūkst. tonnu) 2006.–2012.g.

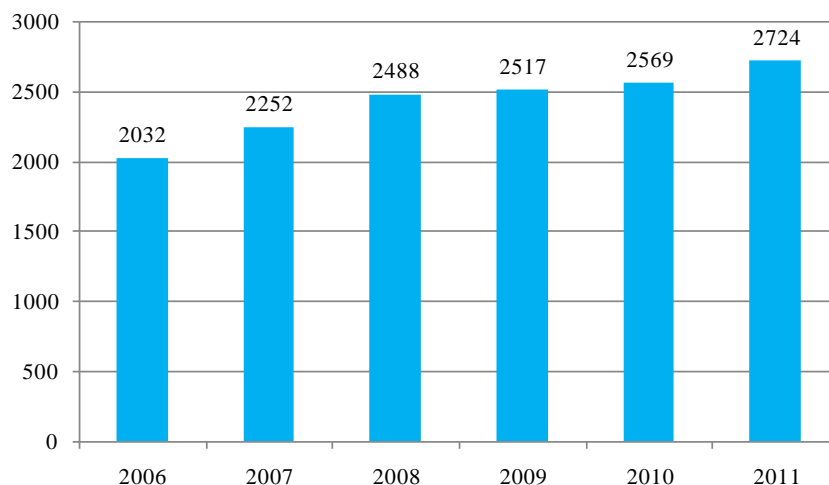
Avots: CSP

Transporta un uzglabāšanas nozarē Rīgā 2011.gadā darbojās 2724 uzņēmumi, kas veidoja vien 5% no kopējā ekonomiski aktīvo tirgus statistikas vienību skaita. Kopš 2006.gada ekonomiski aktīvo tirgus statistikas vienību skaits transporta un uzglabāšanas jomā palielinājies par 692, turklāt kopš 2008.gada ekonomiski aktīvo tirgus statistikas vienību skaits transporta un uzglabāšanas nozarē palielinājies pavisam nedaudz (skat. 12.14.attēlu). Starp 10 lielākajiem uzņēmumiem pēc apgrozījuma Rīgā 2011.gadā bija tikai viens transporta nozares uzņēmums – SIA „LDZ CARGO”⁸⁷.

12.14.attēls

Ekonomiski aktīvo tirgus statistikas vienību skaits transporta un uzglabāšanas nozarē Rīgā 2006.–2011.g.

⁸⁷ Avots: SIA „Lursoft” dati

Avots: CSP

Nodarbināto iedzīvotāju skaits transporta un uzglabāšanas nozarē atbilstoši 2011.gada tautas skaitīšanas datiem no 2008.gada līdz 2011.gadam ir samazinājies par 12%, bet īpatsvars ir pat nedaudz palielinājies – kopš 2008.gada par nepilnu 1%.

Attīstības iespējas nozarē pastāv dažādiem pārvadājumu veidiem un ražošanai, tāpēc jāvelta uzmanība ekonomiskai, ekoloģiskai un drošai nozares attīstībai. Lai spētu nodrošināt iedzīvotājiem gan kvalitatīvu dzīves vidi, gan arī darba vietas, kā arī rekreācijas iespējas, būtu jāattīsta, piemēram, kuģošana pilsētā (t.sk. pārvietojoties pa jūru uz citām Latvijas pilsētām vai ārvalstīm).

Pašvaldībā esošā transporta infrastruktūra tiek izmantota ne vien vietējo ražojumu pārvadājumiem, bet arī tranzīta pakalpojumiem, tāpēc ir būtiski palielināt tranzīta kravu pievienoto vērtību.

Būvniecība

Pēdējo gadu laikā Rīgā ir uzceltas jaunas un rekonstruētas jau esošās ēkas un būves, kas paredzētas publiskās funkcijas nodrošināšanai, dzīvošanai, darījumiem, ražošanai un loģistikai. 2009.gadā tika pieņemtas ekspluatācijā vairākas tieši komerciāli svarīgas ēkas, piemēram, administratīvo un biroja ēku komplekss „Citadele”, tirdzniecības un atpūtas komplekss „Rīga Plaza” un autosalons „Škoda”. Turpretī svarīga sabiedriskās nozīmes būve ir uzceltais gājēju tunelis zem Gogoļa ielas pie tirdzniecības centra „Stockmann”. 2010.gadā tika pabeigta Rīgas Tehniskās universitātes biznesa inkubatora rekonstrukcija Latvijas tehnoloģiskajā parkā, Mihaila Čehova Rīgas Krievu teātra kompleksā rekonstrukcija un restaurācija, kā arī tika pabeigti vairāki rekonstrukcijas un restaurācijas darbi Rīgas Brāļu kapos. Lielākā uzceltā tirdzniecības ēka 2010.gadā bija tirdzniecības centrs „Galleria Riga” ar kopējo platību 35 999,1 m². 2011.gadā nozīmīgākās sabiedriskās ēkas, kas tika pieņemtas ekspluatācijā, ir Amerikas Savienoto Valstu vēstniecības ēku komplekss Pārdaugavā, Puķu tirgus paviljoni Vērmanes dārzā pie Tērbatas ielas un Biržas ēkas rekonstrukcija Ārzemju mākslas muzeja vajadzībām (2.kārta).

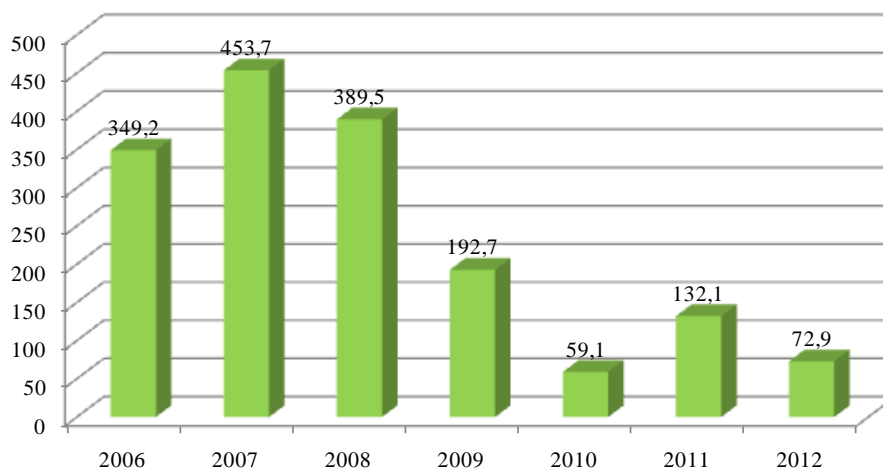
Būvniecības vispārējo pārraudzību un koordināciju valstī veic Ekonomikas ministrija, savukārt Rīgas pilsētas būvvalde koordinē un veic būvniecības procesa pārraudzību un kontroli Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā. Valsts un pašvaldība ir nozīmīgas būvniecības nozares sniegto pakalpojumu saņēmējas, jo lielākie projekti vairumā gadījumu ir tieši publisko institūciju veiktie pasūtījumi, piemēram, Latvijas Nacionālās bibliotēkas ēkas būvniecība, Dienvidu tilta pār Daugavu būvniecība u.c. Nozarē liela loma ir arī privātajam sektoram, kurā ir gan darbu veicēji, gan arī būvniecības darbu pasūtītāji.

2011.gadā bija vērojama būvniecības nozares izaugsme, uzlabojoties vairākiem statistikas rādītājiem piemēram, 2011.gadā par 25% ir palielinājies izsniegto plānošanas un arhitektūras uzdevumu skaits, par 10% ir palielinājies saskaņoto būvprojektu apjoms, par 15% ir palielinājies izsniegto būvatļauju apjoms un par 11% vairāk ir akceptētas vienkāršoto renovāciju/rekonstrukciju apliecinājuma kartes. 2011.gadā ir vērojams palielinājums arī izdotajām būvatļaujām rūpnieciskās ražošanas ēku un noliktavu būvniecībai – par 28%.

Tomēr 2012.gadā būvniecības nozare atkal kļuva mazāk aktīva, par ko liecina uzbūvēto dzīvojamo ēku skaita Rīgā samazinājums – par 59,2 tūkst.m² salīdzinājumā ar 2011.gadu (skat. 12.15.attēlu).

12.15.attēls

Uzbūvētās dzīvojamās ēkas Rīgā (tūkst. m²) 2006.–2012.g.

Avots: www.sus.lv, CSP

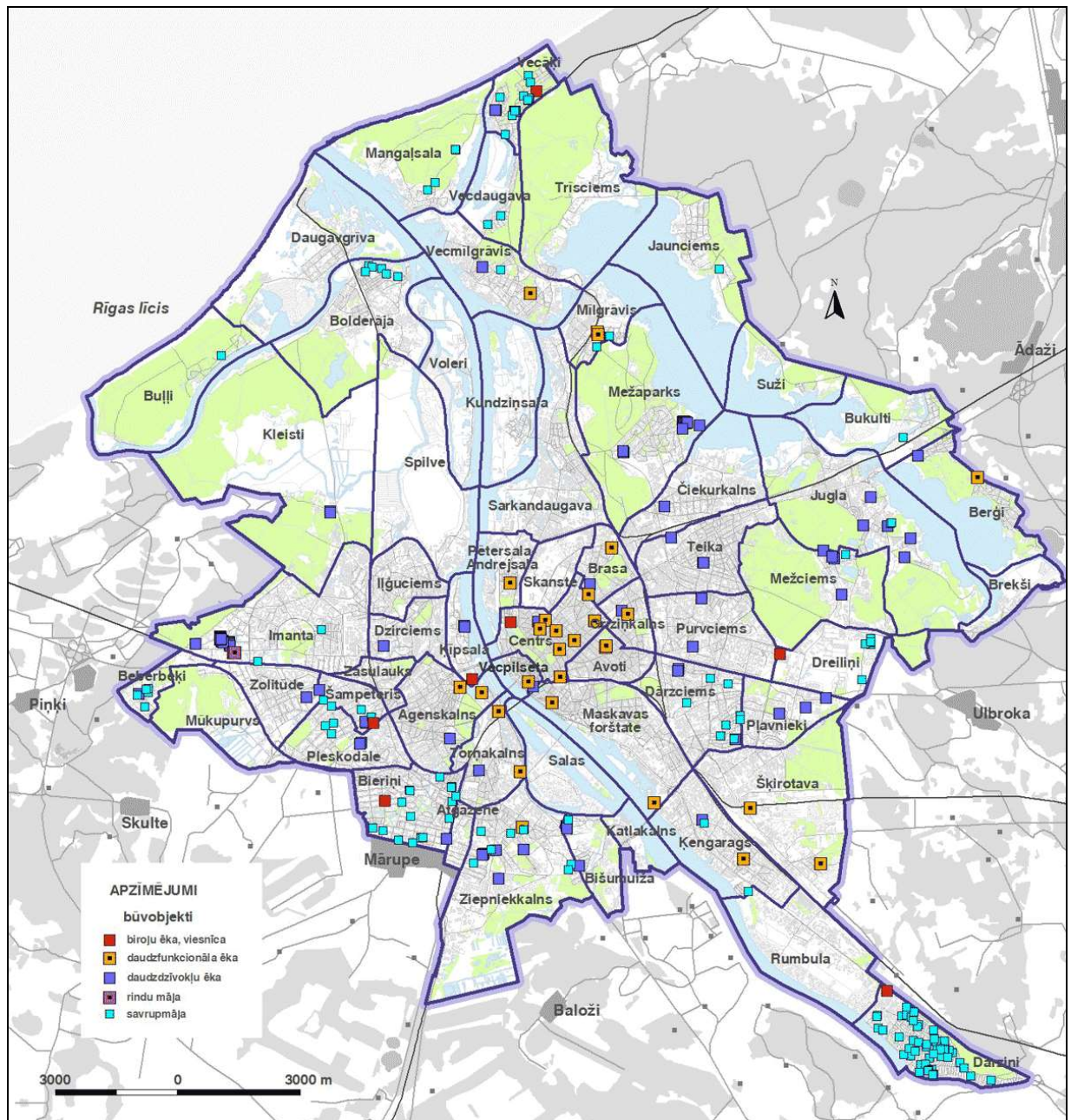
Rīgā joprojām aktuāla ir patvaļīgā būvniecība, kuras apjomi nemazinās. Vidēji katru dienu Rīgas pilsētas būvvalde konstatē vienu patvaļīgās būvniecības gadījumu, turklāt, reaģējot uz iedzīvotāju sūdzībām vien, 2011.gadā Rīgas pilsētas būvinspekcija sagatavoja 351 atzinumu par patvaļīgās būvniecības konstatāciju. Visbiežāk patvaļīgi tiek veikta daudzdzīvokļu māju dzīvokļu un privātmāju pārbūve, palīgēku būvniecība, kā arī būvniecības procesā tiek pieļautas atkāpes no saskaņotajiem būvprojektiem, izmainot sienu novietojumu, durvju/logu ailes lielumu u.c.

Straujā ekonomiskā izaugsme veicināja nekustamā īpašuma nozares attīstību pilsētā – tika būvēti jauni dzīvojamo ēku un biroju kompleksi. Galvenās problēmas radīja tas, ka tika sasteigti projekti (nekvalitatīva būvniecība), nepietiekami veicot situācijas analīzi – netika ņemtas vērā nākotnes prognozes iedzīvotāju un darbaspēka skaita izmaiņām, kā arī tika ignorētas vietējās apkaimes apbūves rakstura tradīcijas. Pašlaik liela daļa no dzīvojamo un nedzīvojamo ēku jaunbūvēm stāv tukšas vai to būvniecība ir apturēta dažādās būvniecības stadijās, vai arī ir būvbedre, kurā jau ilgstoši nenotiek aktivitātes, tādējādi degradējot pilsētas ainavu.

2012.gada maijā apsekojuma laikā tika identificēti 266 šādi objekti. Apkaimju dalījumā vislielākais šādu objektu skaits atrodas Dārziņos (52), Imantā (23) un Bieriņos (21) (skat. 12.16.attēlu).

12.16.attēls

Pamestu un daļēji funkcionējošo jauno būvobjektu izvietojums Rīgā pēc plānotā izmantošanas veida

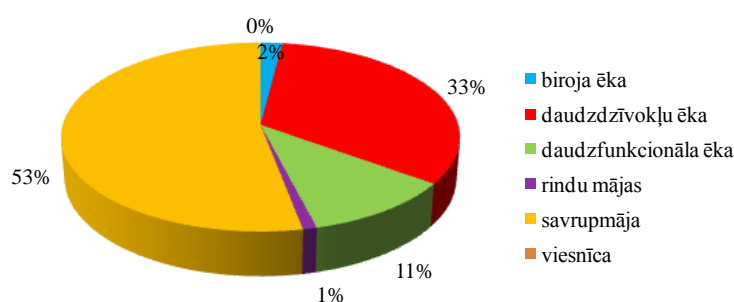

Avots: Rīgā esošo tukšo jaunbūvju, nepabeigto ēku un būvlaukumu apsekojums, SIA „Datorkarte”, 2012.g.

Vislielākais objektu skaits pēc to plānotā izmantošanas veida ir savrupmājas – 142 objekti jeb 53%, lielākā daļa no tām ir klasificētas kā neizmantotas (88 objekti) un kopumā tās atrodas pilsētas perifērijas apkaimēs. 33% jeb 87 objekti ir daudzdzīvokļu ēkas, kas galvenokārt atrodas Rīgas vēsturiskajos mikrorajonos un no kurām lielākā daļa (46 objekti) netiek izmantotas. Savukārt 11% jeb 28 objekti ir daudzfunkcionālas ēkas, kas pārsvarā atrodas pilsētas centra vai pilsētas centram tuvējās apkaimēs, retos gadījumos attālākās apkaimēs, un no kurām 10 ir definēti kā karkasi un astoņas ir neizmantotās ēkas (skat. 12.17.attēlu).

12.17.attēls

Pamestu un daļēji funkcionējošu jauno būvobjektu izvietojums Rīgā pēc plānotā izmantošanas veida

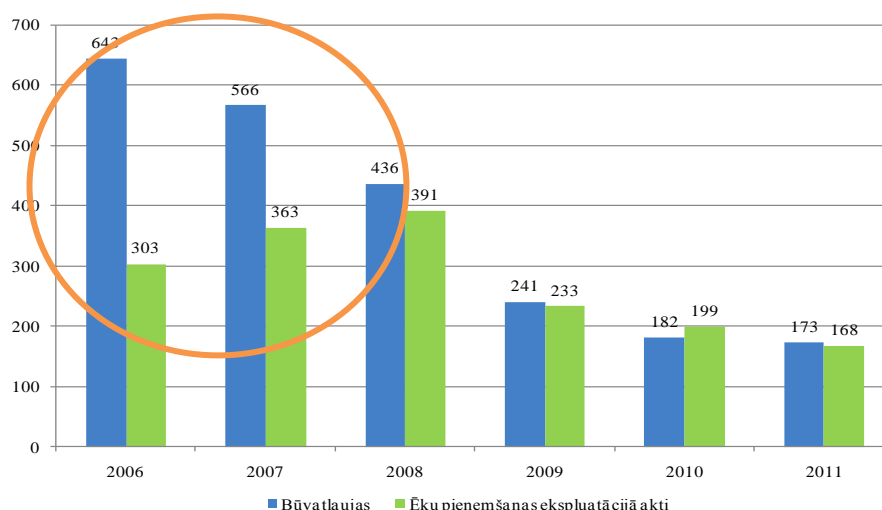
Avots: RD PAD aprēķini pēc Rīgā esošo tukšo jaunbūvju, nepabeigto ēku un būvlaukumu apsekojuma (SIA „Datorkarte”, 2012.g.) datiem

Lielāku ietekmi uz ainavu atstāj tās būves, kuru būvniecības process ir apturēts kādā no būvniecības stadijām (uzbūvēts karkass vai ēkas pamati) vai to būvniecības vietā ilgstoši atrodas būvlaukums vai būvbedre. Rīgā ir identificēti: 70 karkasi, galvenokārt savrupmāju un daudzdzīvokļu ēku karkasi, 17 ēku pamati, galvenokārt savrupmāju un daudzfunkcionālo ēku pamati, 13 būvlaukumi, galvenokārt savrupmāju un daudzfunkcionālo ēku būvniecībai, un divas būvbedres daudzdzīvokļu ēku būvniecībai.

Rīgā izsniegto būvatļauju un ēku pieņemšanas ekspluatācijā aktu dinamika dzīvojamo un nedzīvojamo ēku jaunai celtniecībai liecina, ka liela daļa pirmskrīzes laikā uzsākto projektu nav noslēgušies ar ēku pieņemšanu ekspluatācijā. Lai gan 12.18.attēla dati nav viennozīmīgi, jo pastāv dažādi termiņi būvatļaujām un daļa no izņemtajām būvatļaujām joprojām tiek īstenota, tomēr dati kopā ar veikto jaunbūvju apsekojumu liecina, ka pilsētā pastāv šāda problēma, un paralēli graustiem pilsētas ainavu vizuāli un/vai arī funkcionāli degradē vai tuvākajā nākotnē degradēs vairums jauno vai nepabeigto būvju. Nepieciešams izstrādāt pilsētas politiku, lai rastu risinājumus esošo objektu sakārtošanai un veidu, kā pēc iespējas samazināt šādu objektu veidošanos pilsētā.

12.18.attēls

Rīgā izsniegto būvatļauju un ēku pieņemšanas ekspluatācijā aktu dzīvojamo un nedzīvojamo ēku jaunai celtniecībai skaits 2006.–2011.g.

Avots: RD PAD aprēķini pēc Rīgas pilsētas būvvaldes datiem

2008.gadā būvniecības nozarē strādājošu uzņēmumu radītā pievienotā vērtība bija 717 tūkst. *euro*, kas bija lielākā laikā no 2004. līdz 2009.gadam. Pēc pārmaiņām būvniecības nozarē 2008.gadā (pieprasījuma kritums, kreditēšanas iespēju samazināšanās) sākās būvniecības nozares lejupslīde, būvniecību raksturojošie rādītāji samazinājās un 2009.gadā būvniecības radītā pievienotā vērtība Rīgā bija 317 tūkst. *euro*.

Tūrisms

Tūrismam kā vienai no pamatnozārēm ir svarīga loma Latvijas ekonomikā, jo tūrisma īpatsvars kopējā pievienotajā vērtībā gadā veido vidēji 3–4%. Tūristu plūsma nodrošina peļņas iespējas arī uzņēmējdarbībai, jaunu darba vietu rašanos, veicina pakalpojumu kvalitātes līmeņa celšanos, lielākas pievienotās vērtības rašanos, kā arī veicina Rīgas atpazīstamību pasaulē.

Rīgas pilsētai un tās apkārtnē ir labvēlīgi nosacījumi tūrisma attīstībai, jo ir pieejami daudzveidīgi tūrisma resursi. Pilsētai ir izveidota laba sasniedzamība gan ar gaisa satiksmi, gan jūras transportu (t.sk. kruīza kuģiem un prāmjiem), gan ar dažādiem sauszemes transporta veidiem, kā arī ik gadu tiek attīstīta tūrisma infrastruktūra pilsētā. Pilsētai ir visi priekšnoteikumi, lai kļūtu par vienu no galvenajiem tirgus līderiem tūrisma jomā Ziemeļeiropā.

Tūrisma nozarē pārsvarā aktīvi strādā privātais sektors, tomēr pašvaldībai saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem ir pienākums gan veicināt uzņēmējdarbību, gan popularizēt tūrisma iespējas savā teritorijā. Savukārt valsts mērogā TAVA īsteno valsts tūrisma politiku un veicina tūrisma kā tautsaimniecības nozares attīstību Latvijā.

Ar mērķi veicināt tūrisma nozares attīstību Rīgas pilsētā un tās apkārtnē 2009.gadā tika izveidots nodibinājums „Rīgas Tūrisma attīstības birojs”, kura darbības un radītās Rīgas tūrisma platformas vadmotīva princips ir „Labi rīdziniekam – labi tūristam”. Tūrisma attīstības veicināšanai ir izstrādāts zīmols „LIVE RĪGA”, tiek rīkotas apjomīgas reklāmas kampaņas, nodrošināta dalība starptautiskās tūrisma izstādēs, rīkoti tematiski pasākumi ārvalstu medijiem, drukāti informatīvie materiāli, tiek nodrošināta trīs tūrisma informācijas centru darbība, ir izstrādāts un tiek uzturēts portāls www.liveriga.com u.tml.

Tūristiem Rīgā pieejams plašs un kvalitatīvs ēdināšanas pakalpojumu klāsts (jaunas ēdināšanas vietas, plašs piedāvājums dažādās cenu kategorijās). Rīgā ir atvērti jauni tūristiem interesanti kultūras objekti (Rīgas birža, Spīķeri). Palielināts pasākumu klāsts pilsētā un to pieejamība tūristiem (informācija angļu valodā, iespējas iegādāties biļetes internetā).

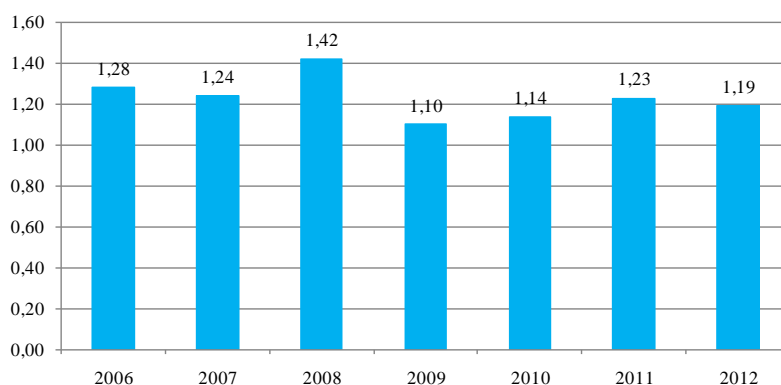
Rīgas pieminekļus tūristi uztver kā īstermiņa tūrisma objektu. Galvenie Rīgas vērtējuma objekti – pieminekļi ir vienreizējas iepazīšanās objekti, kas varētu rosināt interesentus veikt atkārtotus un ilgstošus Rīgas apmeklējumus: atceres pasākumi, jaunu pieminekļu atklāšana. Līdzīgs ir arī citu Eiropas valstu, īpaši Baltijas valstu, galvaspilsētu piedāvājums.

Rīga ir tūristiem droša pilsēta, pilsētā darbojas Rīgas pašvaldības policijas izveidota īpaša Tūrisma policijas nodaļa, kuras darbinieki pārvalda dažādas svešvalodas.

Par tūrisma attīstību pilsētā liecina ieceļojošo tūristu skaits. 2012.gadā vairākdienu ārvalstu ceļotāju skaits Rīgā bija 1,19 milj., kas salīdzinājumā ar 2011.gadu ir nebūtiski samazinājies (skat. 12.19.attēlu).

12.19.attēls

Vairākdienu ārvalstu ceļotāji Rīgā (miljonos) 2006.–2012.g.

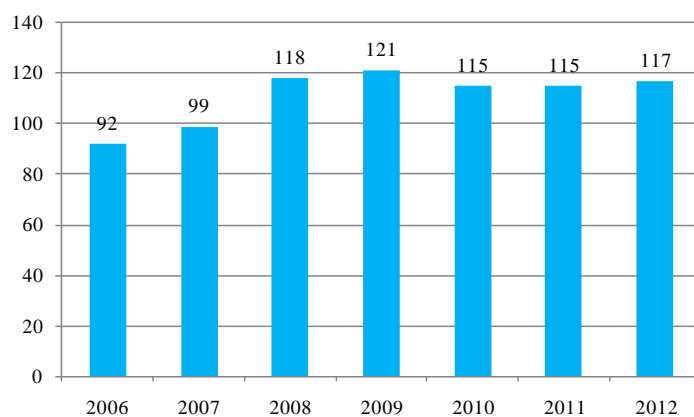
Avots: CSP

Gadu gaitā tūristu mītnu skaitam ir tendence reaģēt uz izmaiņām tirgū, kas norāda uz to mainīgiem apjomiem. 2012.gadā tūristu mītnu skaits ir nedaudz palielinājies līdz 117 (skat. 12.20.attēlu).

2012.gadā no visām 117 tūristu mītnēm 91 bija viesnīca ar 11726 gultasvietām. Pēc kategorijām 2012.gadā bija sešas piecvaigžņu, 23 četrvaigžņu, 31 trīsvaigžņu, divas vienvaigžnes un 29 neklasificētas viesnīcas. 2012.gadā palielinājies piecvaigžņu viesnīcu skaits, bet pārējo viesnīcu skaits pa viesnīcu rangiem palicis nemainīgs. Jaunatnes tūrisma mītnu skaits un vietu skaits tajās 2012.gadā salīdzinājumā ar 2011.gadu ir palielinājies.

12.20.attēls

Tūristu mītnu skaits Rīgā 2006.–2012.g.

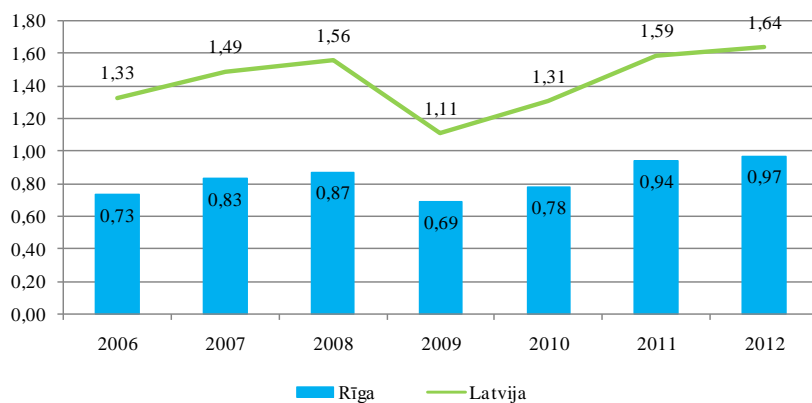

Avots: www.sus.lv, CSP

Tūristu skaits, kas apmeklē Rīgu vairāk par vienu dienu, ir vairāk nekā viens miljons, tomēr ne visi vairākdienu ārvalstu ceļotāji izmanto iespēju apmesties kādā no Rīgas viesnīcām vai citām tūristu mītnēm. 2012.gadā Rīgas tūrisma mītnēs apkalpoto personu skaits bija 0,97 milj., kas bija 59% no kopējā Latvijas tūristu mītnēs apkalpoto personu skaita (skat. 12.21.attēlu).

12.21.attēls

Apkalpotās personas Rīgas viesnīcās un citās tūristu mītnēs (miljonos) 2006.–2012.g.

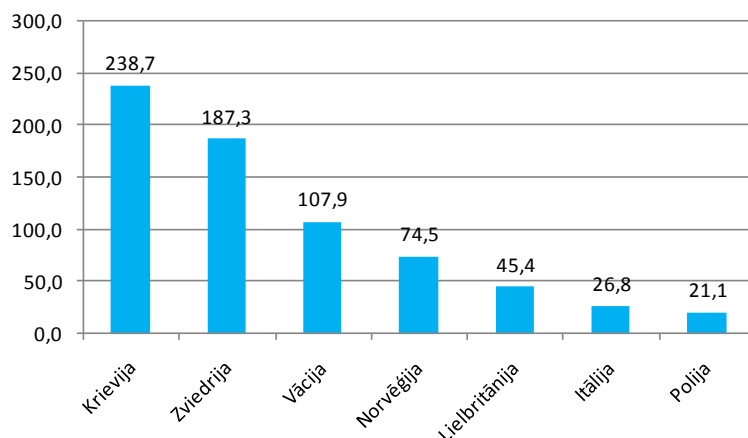

Avots: www.sus.lv, CSP

Visvairāk tūristu Rīgu apmeklē pavasarī un vasarā, kad šeit ir patīkami klimatiskie apstākļi, kā arī skaistāki dabas skati. Skatoties pēc tūristu valstiskās piederības, vislielākā interese par Rīgu ir Krievijas un Zviedrijas pilsoņiem, kuru skaits 2012.gadā attiecīgi pārsniedza 230 tūkst. un 180 tūkst. (skat. 12.22.attēlu).

12.22.attēls

Vairākdienu ārvalstu ceļotāji Rīgā sadalījumā pa valstīm 2012.gadā (tūkstošos)

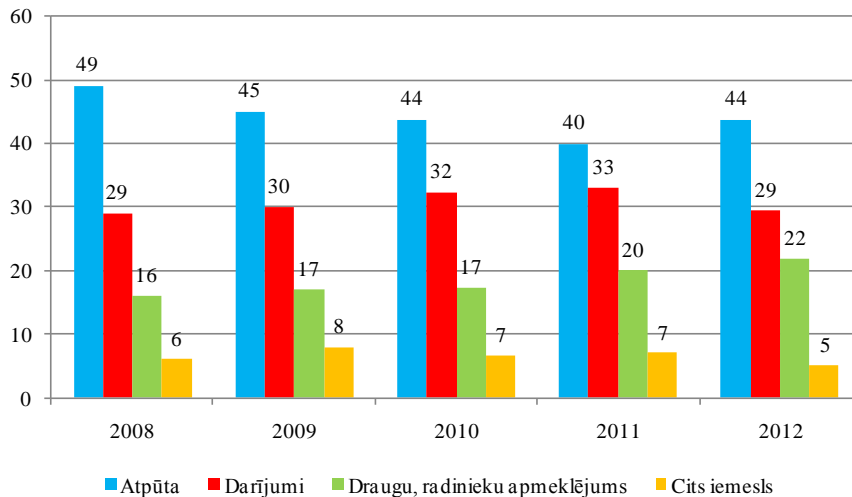
Avots: CSP

Salīdzinot Baltijas valstis, konstatējams, ka tūristi biežāk izvēlas Igaunijas galvaspilsētu Tallinu, kur 2011.gadā izmitināto tūristu skaits sasniedza 1,5 milj. tūristu⁸⁸, savukārt Viļņā izmitināto tūristu skaits 2011.gadā bija 766 402⁸⁹. Tallinu visbiežāk apmeklē somi, bet Viļņu poļi, visas Baltijas valstis iecienījuši tūristi no Krievijas un Vācijas.

Būtisks ir ne vien tūristu apjoma palielinājums, bet arī motīvi. Joprojām tūristu galvenais Rīgas apmeklējuma motīvs ir atpūta – 2012.gadā no kopējā apmeklētāju skaita 44% Rīgā ieradās tieši atpūtas nolūkos. Otrs populārākais ierašanās motīvs ir darījumu braucieni (2012.gadā 29%), tomēr kopš 2011.gada šāda ierašanās motīva īpatsvars ir samazinājies (skat. 12.23.attēlu).

12.23.attēls

Viesnīcās un citās tūristu mītnēs apkalpoto personu ierašanās motīvi (procentos) 2008.–2012.g.

Avots: www.sus.lv, CSP

Uz Rīgu tūristi visbiežāk ierodas ar gaisa transportu, 2012.gadā – 52,3%. 2012.gadā palielinājies tādu tūristu skaits, kuri ieradušies ar autotransportu – 20,3% (2011.gadā – 19,6%) un jūras transportu – 15,6% (2011.gadā – 10,6%). Visretāk tūristi Rīgā ierodas ar dzelzceļa transportu, 2012.gadā vien 11,8%.

Informācija par Rīgu visbiežāk tiek iegūta internetā, 2012.gadā – 27,9% no kopējā robežšķersotāju skaita (2010.gadā tie bija tikai 25,2%). 2012.gadā palielinājies robežšķersotāju skaits, kuri ieguvuši

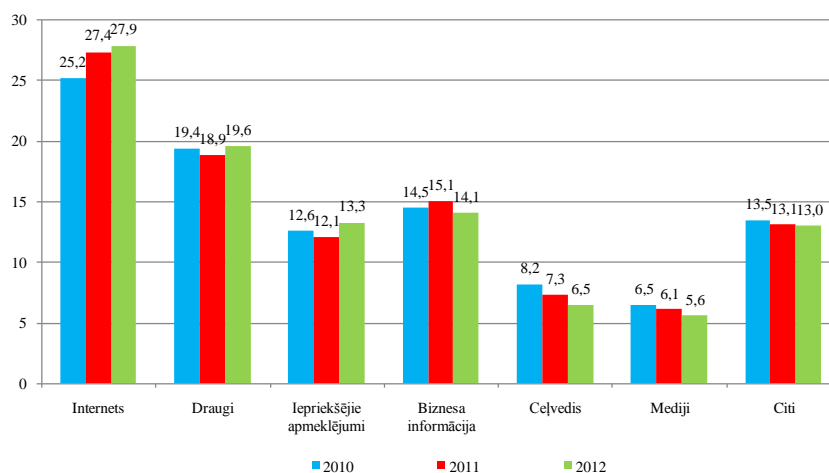
⁸⁸ Avots: Statistical Yearbook of Tallinn

⁸⁹ Avots: www.stat.gov.lt

informāciju no draugiem un iepriekšējiem apmeklējumiem, bet samazinājies to skaits, kuru avots bijusi biznesa informācija (skat. 12.24.attēlu).

12.24.attēls

Robežšķērsotāju sadalījums pēc galvenā informācijas ieguves avota 2010.–2012.g.

Avots: www.sus.lv, CSP

Nozares veiksmīgai attīstībai būtiski ir veicināt tūristu skaita palielinājumu, tūrisma pakalpojumu dažādošanu (t.sk. sezonālā tūrisma attīstību), viesnīcu noslogojuma palielinājumu, uzturēšanās laika pagarināšanu (t.sk. nakšņojumu skaita palielinājumu), Rīgas pilsētas kā īso ceļojumu galamērķa atpazīstamības veicināšanu, Rīgas pilsētas kā kongresu, konferenču un korporatīvo pasākumu organizēšanas vietas veidošanu, medicīnas tūrisma attīstību, Rīgā ienākušo kruīza kuģu skaita palielināšanu, jaunu darba vietu radīšanu, kā arī izvairīšanos no „uzdzīves tūrisma” u.c.

Radošās industrijas

Pēdējos gados Eiropas pilsētās, tajā skaitā Rīgā, ir īpaši aktivizējusies radošo industriju attīstība, kas būtībā ietver attīstību dažādās nozarēs, piemēram, arhitektūrā, mākslā, dizainā, kino un video, televīzijā, radio, IT, mūzikā, izdevējdarbībā u.c. Radošo industriju attīstībai ir nozīmīga loma, jo tās veicina inovāciju un tehnoloģiju attīstību, turklāt radītie produkti ir ar augstu pievienoto vērtību.

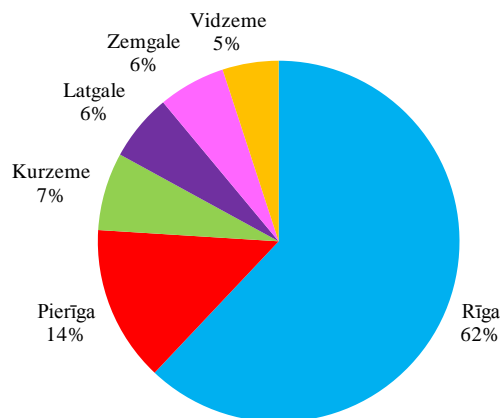
Radošās industrijas pārstāv starpnozaru sfēru, jo radoša izpausme, radoša pieeja var būt jebkurā industrijā. Radošo industriju jomā Kultūras ministrija izstrādā politikas dokumentu un normatīvo aktu projektus, veido partnerību un sadarbības ar kompetentām valsts, pašvaldību un privātajām struktūrām radošo industriju attīstības jautājumos, pārstāv Latvijas intereses starptautiskā līmenī radošo industriju nozarē u.c. Rīgas pilsētas pašvaldība radošuma novērtēšanai rīko dažādus konkursus, atbalsta filmu uzņemšanu, atbalsta amatierkolektīvus un nodrošina interešu izglītības iespējas, kā arī sadarbojas ar radošajiem kvartāliem. Bet galvenā nozīme nozarē ir katrai personai, uzņēmumam, kas darbojas šajā nozarē un rada produktu un pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību.

Lai arī aizvien biežāk tiek uzsvērta radošo industriju sfēras nozīme, nozarē vēl joprojām pastāv problēmas, kas neļauj Latvijai kļūt par Ziemeļeiropas līderi radošā potenciāla izmantošanā. Bieži vien tās ir latviešu mentalitātes izpausmes – kautrīgums un nenozīmīgi vērtētā kreativitātes loma biznesā, noslēgtība un kategorisms, kā arī finansējuma nepietiekamība, jo jebkuras idejas realizēšanai nepieciešams sākuma kapitāls.

Latvijas radošo industriju nozarē Rīga izceļas, jo Rīga ir vieta ar visaugstāko radošo industriju potenciālu – 2011.gadā šeit koncentrējās 62% šīs jomas uzņēmumu, kuri attiecīgi arī nodrošina lielāko apgrozījumu (skat. 12.25.attēlu). Saskaņā ar CSP datiem radošo industriju komersantu apgrozījums Rīgā vidēji ir 90% no kopējā radošo industriju apgrozījuma valstī.

12.25.attēls

Radošo industriju un tās atbalstošo uzņēmumu skaits reģionos un Rīgā 2011.gadā (procentos)

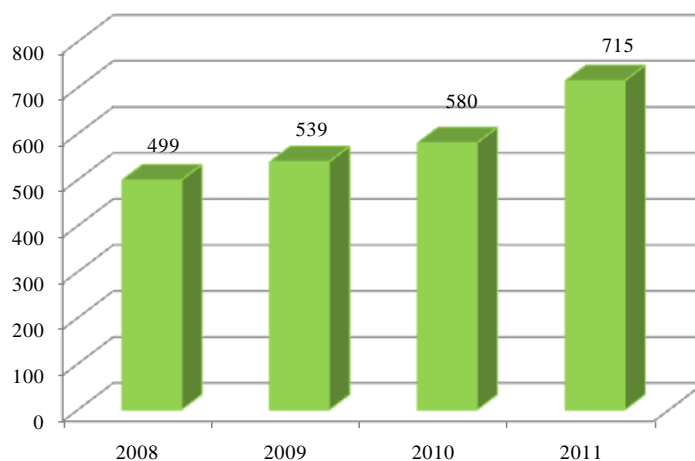

Avots: Pētījums „Radošo industriju nozares attīstība”, CSP dati

Ekonomiski aktīvo statistikas vienību skaits Rīgas pilsētā radošo industriju sektorā kopš 2008.gada ir palielinājies par 216 jeb 43,3%, it īpaši 2011.gadā. Visvairāk ekonomiski aktīvo statistikas vienību radošo industriju sektorā Rīgā ir interneta portālu darbībā (2011.gadā 222 komersanti), kuru skaits salīdzinājumā ar 2008.gadu palielinājies par 102 jeb 85% (skat. 12.26.attēlu). Šādas tendences parāda iedzīvotāju paradumus aizvien biežāk izmantot informācijas tehnoloģijas un sociālos portālus. Otrs lielākais komersantu skaits radošajās industrijās Rīgā ir kinofilmu, videofilmu un televīzijas programmu producēšanas jomā. Kopš 2008.gada nedaudz samazinājies komersantu skaits ierakstu producēšanā, audio un videoierakstu mazumtirdzniecībā specializētajos veikalos un ziņu aģentūru darbībā.

12.26.attēls

Ekonomiski aktīvo statistikas vienību skaits Rīgas pilsētā radošo industriju sektorā 2008.–2011.g.

Avots: CSP

Par radošo industriju sektora pozitīvu virzību Rīgā liecina radošo industriju inkubatora izveide „Creative Andrejsala” (SIA „HUB Riga”). Tā mērķis ir sekmēt jaunu radošās industrijas nozaru mikro, mazo un vidējo komersantu veidošanos un strauju to attīstību Latvijā. Turklāt Rīgā ir plānota jauna radošā kvartāla izveide Tabakas fabrikā, kas būtu kā radošās uzņēmējdarbības, kultūras un izglītības telpa un būtu pieejama ikvienam iedzīvotājam.

Lai radošās industrijas Rīgā turpinātu attīstīties, nepieciešams uzlabot institucionālo struktūru radošo industriju darbības veicināšanai, par piemēru ņemot dažādas Eiropas pilsētas, kurās kā atbalstu izvēlas specifiskus sektorus vai klasterus, atbalsta radošās industrijas ar telpām vai kuras ir izveidojušas speciālus fondus, kas sniedz dažādu finansiālu atbalstu (piemēram, Birmingema, Berlīne).

Pilsētas ekonomikas attīstības SVID analīze

Pilsētas ekonomikas attīstība			Mērogs ⁹⁰			
SVID	Joma	Raksturojums	V	R	N	S
S	Raksturojums	Latvija ir Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalsts				X
		Valsts galvenais ekonomikas dzinējspēks			X	
		Ekonomisko aktivitāšu centrs - Rīgā tiek radīts vairāk nekā 50% no valsts IKP			X	
		Rīgā ir visaugstākais IKP uz vienu iedzīvotāju Latvijā			X	
		Rūpniecības īpatsvara pieaugums kopējā pievienotajā vērtībā	X			
		Dažādu ekonomikas nozaru stimulēšana saistībā ar Eiropas kultūras galvaspilsētas statusu 2014.gadā		X		
		Būvniecības nozares pakāpeniska attīstība	X			
		Radošo industriju un kvartālu attīstība	X			
		Rīgas ostas un starptautiskās lidostas „Rīga” rādītāju uzlabošanās				X
		Tirgus apmērs Rīgā aptuveni 1 miljons iedzīvotāju (aglomerācija)		X		
		Tirdzniecības, sadzīves pakalpojumu, izklaides centrs		X		
		Multifunkcionāla osta				X
		Osta kā ES vārti uz Austrumu tirgiem				X
	Rīgas brīvostas teritorijai ir piešķirts speciālās ekonomiskās zonas statuss				X	
	Tūrisms	Lielākā Baltijas valstu galvaspilsēta				X
		Attīstīta tūrisma infrastruktūra (viesnīcas, transports, ēdināšana u.c.)				X
		Tūristu skaita (arī to, kas Rīgā pavada vairākas dienas) palielināšanās				X
Augsta tūrisma produkta kvalitāte par samērīgu cenu					X	
Labā pieredze starptautisku pasākumu organizēšanā					X	
UNESCO vēsturiskais centrs					X	
V		Ēnu ekonomika (algas maksāšana aploksnē, izvairīšanās no nodokļu maksāšanas, darba līgumu neslēgšana u.c.)			X	

⁹⁰ V - vietējais mērogs; R - reģionālais mērogs; N - nacionālais mērogs; S - starptautiskais mērogs

		Rīgā IKP uz vienu iedzīvotāju ir zemāks nekā vidējais IKP uz vienu iedzīvotāju Eiropā				X	
		Nepietiekams atbalsts radošo industriju attīstībai			X		
		Rīgas ekonomika pārsvarā balstās uz pakalpojumu sektora attīstību	X				
		Samazinās rūpniecības uzņēmumu skaits	X				
		Augsts nodokļu slogs un biežās izmaiņas nodokļu sistēmā			X		
		Samazinās nefinanšu investīcijas, ko veido ilgtermiņa nemateriālie ieguldījumi pamatlīdzekļos	X				
		Valsts atbalsts ekonomikas izaugsmes sekmēšanai lielākoties tiek novirzīts uzņēmējdarbībai ārpus Rīgas pilsētas administratīvajām robežām			X		
	Ostas darbība	Rīgas ostas kravu struktūrā lielākais īpatsvars ir oglēm	X				
		Ietekme uz vides kvalitāti blakus ostai esošajās dzīvojamās teritorijās			X		
		445 ha sauszemes teritorijas bez iespējām attīstīt jūras termināļus					
		Ostas attīstību ietekmē makroekonomiskā situācija NVS un Krievijā				X	
		Ostas rajoniem nav tiešas piekļuves pilsētas maģistrālajām ielām			X		
	Tūrisms	Nepietiekama pilsētas atpazīstamība starptautiskā vidē	X				
		Informatīvu norāžu trūkums pilsētā	X				
		Iebraucējiem nepietiekami saprotams sabiedriskais transports	X				
		Pilsētā nav liela kongresu centra				X	
		Viesmīlības un godīguma trūkums apkalpojošā sektorā (taksometri, restorāni, veikali u.tml.)	X				
	I		Rīgas kā Baltijas ekonomisko aktivitāšu, darījumu centra veidošana				X
			Radošo industriju un kvartālu attīstība			X	
			Attīstīt ražošanu (īpaši augsto tehnoloģiju jomā)			X	
Izmantot esošo ražotņu bāzes			X				
Piesaistīt zinātnisko potenciālu jaunu iespēju izziņāšanā					X		
Ostas darbība		Ostas teritorijas attīstības un izmantošanas intensificēšana				X	
		Pasažieru ostas attīstība				X	

D	Tūrisms	Pilsētas viesmīlības veicināšanas programmas un aktivitātes				X
		Kultūras, izglītības un rekreācijas tūrisma attīstība				X
		Konferenču tūrisma veicināšana				X
		Alternatīvu tūrisma maršrutu un pakalpojumu veidošana				X
		Pilsētas ekonomikas atkarība no globālajām izmaiņām				X
		Pakalpojumu sadārdzināšanās pieprasījuma samazināšanās rezultātā				X
		Pakalpojumu uzņēmumu skaita samazināšanās	X			

13. UZŅĒMĒJDARBĪBAS VIDE

Uzņēmējdarbības jomā Rīga ir līderis valsts mērogā gan daudzveidības, gan apjomu ziņā – galvaspilsētā atrodas lielākā daļa valstī reģistrēto uzņēmumu, 53% no Latvijas nacionālā kopprodukta tiek radīti Rīgā, pilsētā koncentrētas ~79% no Latvijā ieguldītajām ārvalstu tiešajām investīcijām, kas 2013.gada jūnijā sasniedza ap 5,3 miljardiem *euro*⁹¹, pilsētā ir 47% no valstī pamatdarbā strādājošajiem⁹², Rīgā ir vidēji par 11,4% lielāks atalgojums nekā vidēji valstī, uz Rīgu dodas strādāt iedzīvotāji no pārējām Latvijas pašvaldībām u.c. Globālākā mērogā Rīgas tirgus potenciālu var salīdzināt ar Ziemeļeiropas galvaspilsētu apmēriem, jo 2012.gadā Rīga bija otrā lielākā Ziemeļeiropas galvaspilsēta pēc iedzīvotāju skaita.

13.1. Uzņēmējdarbības un investīciju vides raksturojums

Pilsētas uzņēmējdarbības vidi veido gan valsts politika un darbība, pašvaldības darbība, gan arī privātā sektora piedāvājums (tradīcijas, attieksme, inovācijas, konkurētspēja), kā arī uzņēmējdarbības vidi ietekmē virkne ģeogrāfisku un kultūrvēsturisku faktoru. Valsts pārziņā ir tiesiskā vide, politiskais klimats, nodokļu politika, starptautiskās attiecības, birokrātiskie šķēršļi u.c.

Latvijas uzņēmējdarbības vides līmenis tiek iekļauts dažādos starptautiskajos reitingos (atsevišķi Rīga reti tiek apskatīta). Starptautiskajā apsekojuma „Doing business 2013” kopējā biznesa veikšanas novērtējumā Latvija tiek ierindota 25.vietā starp 185 valstīm. Kritiski (113.vieta) tiek vērtēta būvniecības atļauju saņemšana, kas ir pašvaldības pārziņā, elektroenerģijas pieslēgums (83.vieta) un investoru tiesību aizsargāšana (70.vieta) (skat. 13.1.tabulu). Kopumā tas norāda uz to, ka uzņēmējdarbības vide Latvijā ir labi attīstīta, tomēr atsevišķi indikatori būtu jāuzlabo.

13.1.tabula

„Doing Business” reitingi

Vērtētie kritēriji	Latvija 2011	Latvija 2012	Latvija 2013	Igaunija 2013	Lietuva 2013
Biznesa veikšana kopumā	31.	21.	25.	21.	27.
Līgumsaistību izpilde	14.	17.	24.	31.	14.
Kreditreģistru pieejamība	6.	4.	4.	40.	53.
Ārējā tirdzniecība	16.	15.	16.	7.	24.
Uzņēmējdarbības uzsākšana	53.	51.	59.	47.	107.
Nodokļu nomaksas rādītāji	59.	67.	52.	50.	60.
Investoru tiesību aizsargāšana	59.	65.	70.	70.	70.
Maksātspējas joma	80.	32.	33.	72.	40.
Nekustamā īpašuma tiesību reģistrācija	57.	32.	31.	14.	5.
Būvniecības atļauju saņemšana	79.	112.	113.	35.	48.
Elektroenerģijas pieslēgums	-	84.	83.	52.	75.

Avots: www.doingbusiness.org, Ekonomikas ministrija

Gadu gaitā vairākās jomās Latvijā ir veikti uzlabojumi. Piemēram, Latvija ir iekļauta starp 12 valstīm, kas 2010. un 2011.gadā veikusi būtiskas reformas uzņēmējdarbības vides sakārtošanā. Reformas tika veiktas četros kritērijos: uzņēmējdarbības uzsākšanā, uzņēmējdarbības izbeigšanā, īpašuma reģistrācijā un elektroenerģijas pieslēgumā. Pasaulē Ekonomikas foruma Globālās konkurētspējas ziņojumā 2012./2013.gadā Latvija ieņēma 55.vietu un salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ir pakāpusies par deviņām vietām augstāk. Latvijai vislabākā pozīcija ir darba tirgus efektivitātes jomā, bet viszemākais novērtējums saņemts par tirgus izmēru.

Finanšu ziņu aģentūras „Bloomberg” veidotajā reitingā par valstīm, kurās ir vislabākie apstākļi uzņēmējdarbībai, 2012.gadā Latvija ieņēma 36.vietu. Latvijā visaugstāk tiek novērtēts ekonomiskās integrācijas līmenis, kā arī darbaspēka un materiālu izmaksas, bet viszemāko novērtējumu saņēmušas biznesa uzsākšanas izmaksas. Savukārt pētniecības institūta „Heritage Foundation” un „The Wall

⁹¹ Avots: SIA „Lursoft IT”

⁹² Avots: CSP

Street Journal” izveidotajā 2012.gada pasaules valstu ekonomiskās brīvības reitingā („Index of Economic Freedom”) Latvija saglabājusi 56.vietu.

Pašvaldības darbības, kas tieši ietekmē uzņēmējdarbības vidi, ir infrastruktūras pieejamība un kvalitāte, darbaspēka resursu pieejamība un kvalitāte (iedzīvotāju vispārējās izglītības kvalitāte, kas liek pamatus profesionālajai un akadēmiskajai izglītībai), patērētāju jeb noieta tirgus apmērs, pašvaldības tēls pasaulē u.c. Papildus tam pašvaldība aktīvi iesaistās darbībās, kas vērstas uz investīciju un uzņēmējdarbības jomas uzlabojumiem, kā arī pati veic uzņēmējdarbību veicinošas aktivitātes.

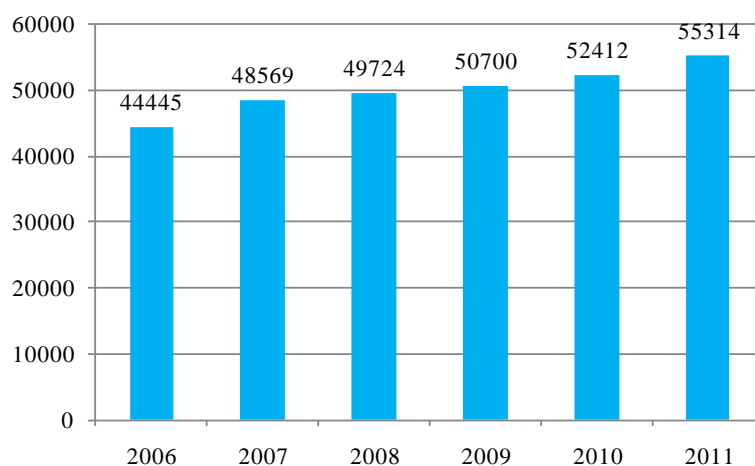
Rīgā ir atvērta un pievilcīga uzņēmējdarbības vide. Nozīmīgākie faktori, kas sekmē Rīgas pilsētas pievilcību, ir labvēlīgais ģeogrāfiskais novietojums, teritoriāli telpiskais kompakts, izglītots darbaspēks, labi izmaksu efektivitātes rādītāji, pilsētas kredītreitinga paaugstināšana („Standard & Poor’s” reitings ilgtermiņa un īstermiņa saistībām vietējā un ārvalstu valūtā BBB/Positive/A-2 (2012.gada decembris), „Moody’s Investors Service”: Baa3 Stable (2012.g.)), starptautiskā un reģionālā sasniedzamība, infrastruktūras pieejamība, dažādu mērogu un klašu uzņēmējdarbības veikšanai nepieciešamo telpu pieejamība u.c. Turklāt Rīgā atrodas Rīgas brīvosta, kuras teritorijai ir piešķirts speciālās ekonomiskās zonas statuss, kas paredz nodokļu atlaides.

Rīgai ir raksturīga liela iedzīvotāju ekonomiskā aktivitāte. Pilsētā nodarbinātos iedzīvotājus raksturo augsts izglītības līmenis, profesionālās pieredzes potenciāls, svešvalodu zināšanas, labas spējas strādāt daudz kultūru vidē un izcilas saskarsmes prasmes. Ekonomiski aktīvie Rīgas pilsētas iedzīvotāji pārstāv plašu kvalifikāciju spektru dabas un inženierzinātnēs, humanitārajā un sociālajā jomā, medicīnā un kultūrā.

Svarīgs uzņēmējdarbības attīstību raksturojošs rādītājs ir ekonomiski aktīvo tirgus vienību skaita izmaiņas. Laikā no 2006. līdz 2011.gadam Rīgā ekonomiski aktīvo tirgus vienību skaits ir palielinājies par 10 869, kas liecina par zināmu attīstību. 2010.gadā ekonomiski aktīvo vienību skaits Rīgā bija 55 314 jeb vidēji 84 vienības uz 1000 iedzīvotājiem (skat. 13.1.attēlu). 2011.gadā pirmo reizi kopš ekonomiskās krīzes sākuma nodarbināto iedzīvotāju skaits Rīgā palielinājās par 14,7 tūkst. (4,8%) salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu.

13.1.attēls

Ekonomiski aktīvās tirgus sektora statistikas vienības Rīgā 2006.–2011.g.

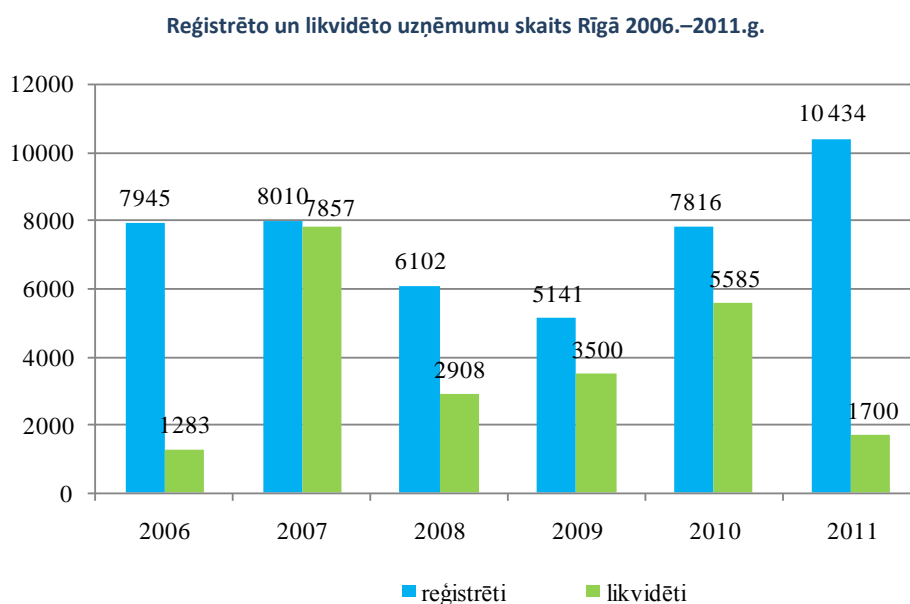

Avots: www.sus.lv, CSP

Uzņēmējdarbībā galvenokārt piedalās privātais sektors, tomēr arī valsts un pašvaldība ir vairāku, galvenokārt lielo uzņēmumu, īpašniece/līdzīpašniece. Rīgas pilsētas pašvaldība ir vairāku kapitālsabiedrību īpašniece/līdzīpašniece – RP SIA „Rīgas Nacionālais zoologiskais dārzs”, RP SIA „Rīgas satiksme”, AS „Rīgas Centrāltirgus”, SIA „Rīgas namu pārvaldnieks”, SIA „Rīgas meži”, SIA „Rīgas nami”, SIA „Rīgas pilsētbūvnieks”, SIA „Rīgas ūdens”, SIA „Getliņi EKO”, AS „Rīgas siltums”, AS „Ceļu pārvalde”, SIA „Rīgas luksofors”, RP SIA „Rīgas 1.slimnīca”, RP SIA „Rīgas 2.slimnīca”, RP SIA „Rīgas Dzemdību nams” u.c.)

Kopš 2006.gada uzņēmumu reģistrācijas dinamiku Rīgā raksturo periodiskās svārstības. 2011.gadā reģistrēto uzņēmumu skaits Rīgā sasniedza 10 434 vienības (skat. 13.2.attēlu). Visaugstākais likvidēto uzņēmumu skaits reģistrēts 2007.gadā.

13.2.attēls

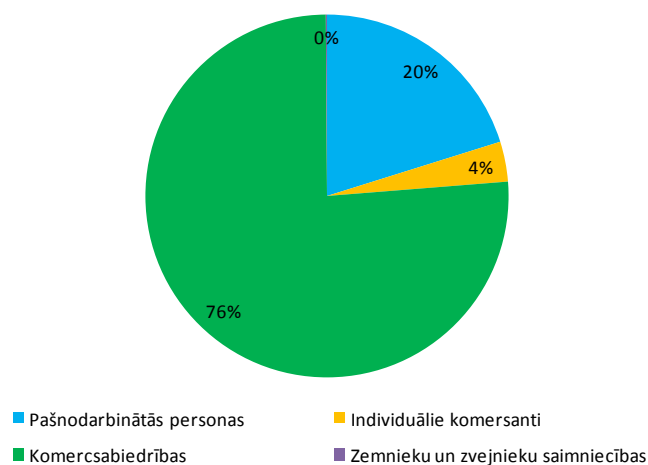

Avots: SIA „Lursoft IT”

Ekonomiski aktīvo vienību struktūras izmaiņas Rīgā pēdējos gados ir minimālas. Dominējošā uzņēmējdarbības forma ir komercsabiedrības. 2011.gadā 76% no visiem nodibinātajiem uzņēmumiem bija komercsabiedrības (skat. 13.3.attēlu), arī 2006.gadā no kopējā nodibināto uzņēmumu skaita 69% bija komercsabiedrības, tomēr atšķirībā no 2006.gada 2011.gadā nodibināto komercsabiedrību skaits Rīgā sasniedza 42235 jeb par 9604 vairāk nekā 2006.gadā. Otra lielākā reģistrētā komercdarbības forma ir pašnodarbinātās personas. 2011.gadā tika reģistrētas 11184 pašnodarbinātās personas jeb 20% no kopējā nodibināto ekonomiski aktīvo statistikas vienību skaita. Pašvaldības budžeta iestāžu, valsts budžeta iestāžu, kā arī zemnieku un zvejnieku saimniecību skaits kopā 2011.gadā nav pat 1% no kopējām uzņēmējdarbības formām.

13.3.attēls

Ekonomiski aktīvo statistikas vienību struktūra Rīgā 2011.gadā

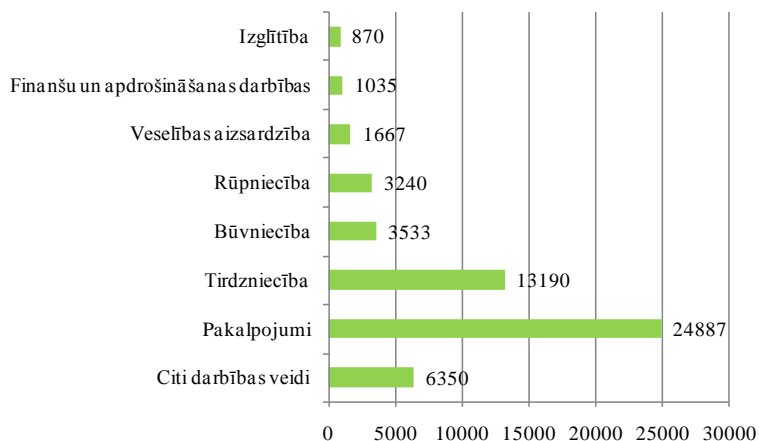
Avots: www.sus.lv, CSP

Visvairāk ekonomiski aktīvās tirgus statistikas vienības Rīgā ir pakalpojumu jomā, kur 2011.gadā reģistrētas 24 887 vienības. Otra lielākā darbības joma ir tirdzniecība ar 13 190 reģistrētām vienībām.

Šāda tendence pastāv jau vairākus gadus. Savukārt trešā izplatītākā uzņēmējdarbības joma ir būvniecība ar 3533 reģistrētajām ekonomiski aktīvajām tirgus statistikas vienībām (skat. 13.4.attēlu).

13.4.attēls

Ekonomiski aktīvās tirgus statistikas vienības galvenajos darbības veidos Rīgā 2011.gadā

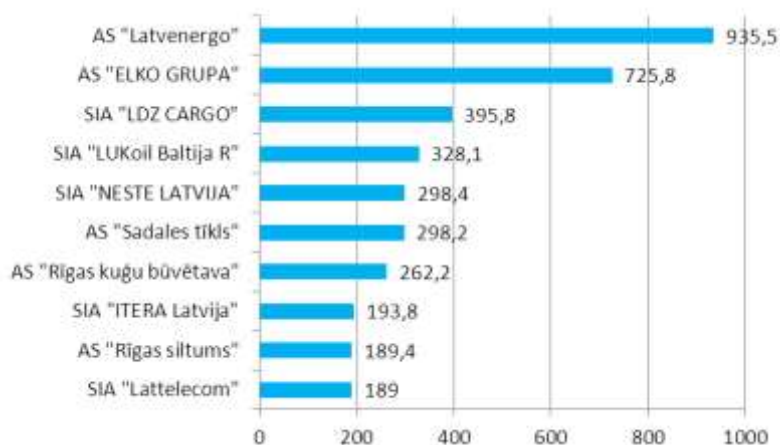

Avots: CSP

Starp lielākajiem uzņēmumiem Rīgā pēc apgrozījuma 2012.gadā bija elektroenerģijas ražošanas uzņēmums AS „Latvenergo” ar 935,5 milj. *euro* lielu apgrozījumu, tam sekoja datoriekārtu vairumtirdzniecības uzņēmums AS „ELKO GRUPA” ar 725,8 milj. *euro* lielu apgrozījumu. Pirmās trīs līderpozīcijas noslēdz kravu dzelzceļa transporta uzņēmums SIA „LDZ CARGO” (skat. 13.5.attēlu). Kaut arī šie uzņēmumi reģistrēti Rīgā, lielāko uzņēmumu filiāles un pārstāvniecības atrodas ne tikai Latvijā, bet arī ārvalstīs.

13.5.attēls

Lielākie uzņēmumi Rīgā pēc apgrozījuma 2012.gadā (miljoni *euro*)

Avots: SIA „Lursoft IT”

13.2. Investīcijas

Uzkrāto ĀTI apjomi ik gadu Rīgā turpina palielināties, arī krīzes laikā investori turpināja ieguldīt naudu uzņēmumos, lai saglabātu savu komercdarbību.

Investīcijas var iedalīt pēc kapitāla piederības: tikai Latvijas rezidentu ieguldījumi, tikai ārvalstu rezidentu ieguldījumi un jaukti ieguldījumi, apvienojot rezidentu kapitālu ar ārvalstu kapitālu. Lielākos ieguldījumus 5097 milj. *euro* apmērā Rīgā reģistrētajos uzņēmumos ir veikuši Latvijas rezidenti, kam

seko rezidentu ieguldījumi kopā ar ārvalstniekiem 3315 milj. *euro*, un tikai tad seko ārvalstnieku ieguldījumi 2334 milj. *euro* (skat. 13.6.attēlu).

13.6.attēls

Ieguldījums pēc kapitāla piederības Rīgā reģistrētajos uzņēmumos 2011.g. (milj. *euro*)

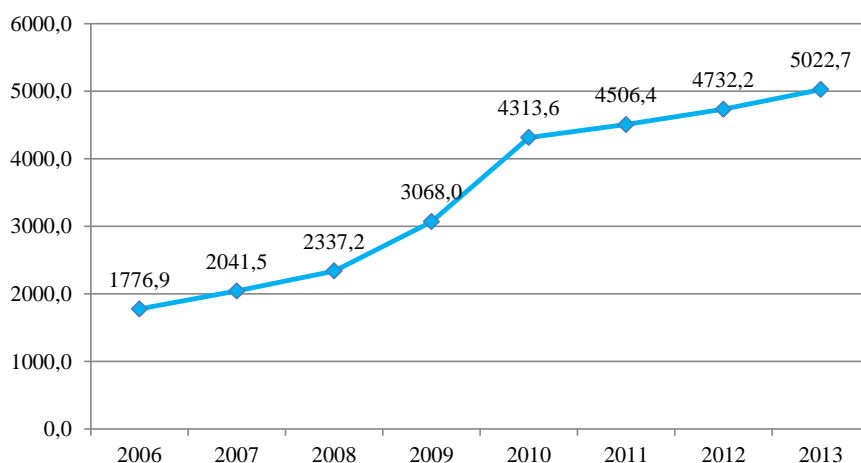

Avots: SIA „Lursoft IT”

Lielākā daļa jeb 77,9% no valstī ieguldītajiem ĀTI apjomiem tiek ieguldīta Rīgā reģistrētajos uzņēmumos. Laikā, kad norisinājās strauja ekonomikas lejupslīde, ievērojami pieauga ĀTI apmēri, piemēram, 2009. un 2010.gadā Rīgas uzņēmumos tika investēti 1245 milj. *euro* (skat. 13.7.attēlu). ĀTI apjomi turpināja palielināties un 2013.gada janvārī sasniedza 5 miljardus *euro*. Turklāt pēc ĀTI Eiropas pilsētu un nākotnes reģionu⁹³ vērtējuma Rīga ierindota 7.vietā kā labākā kategorijā „Mazās Eiropas pilsētas: izmaksu efektivitāte”.

13.7.attēls

Uzkrātās ārvalstu tiešās investīcijas (milj. *euro*) Rīgā reģistrēto uzņēmumu pamatkapitālā 2006.–2013.g., gada sākumā

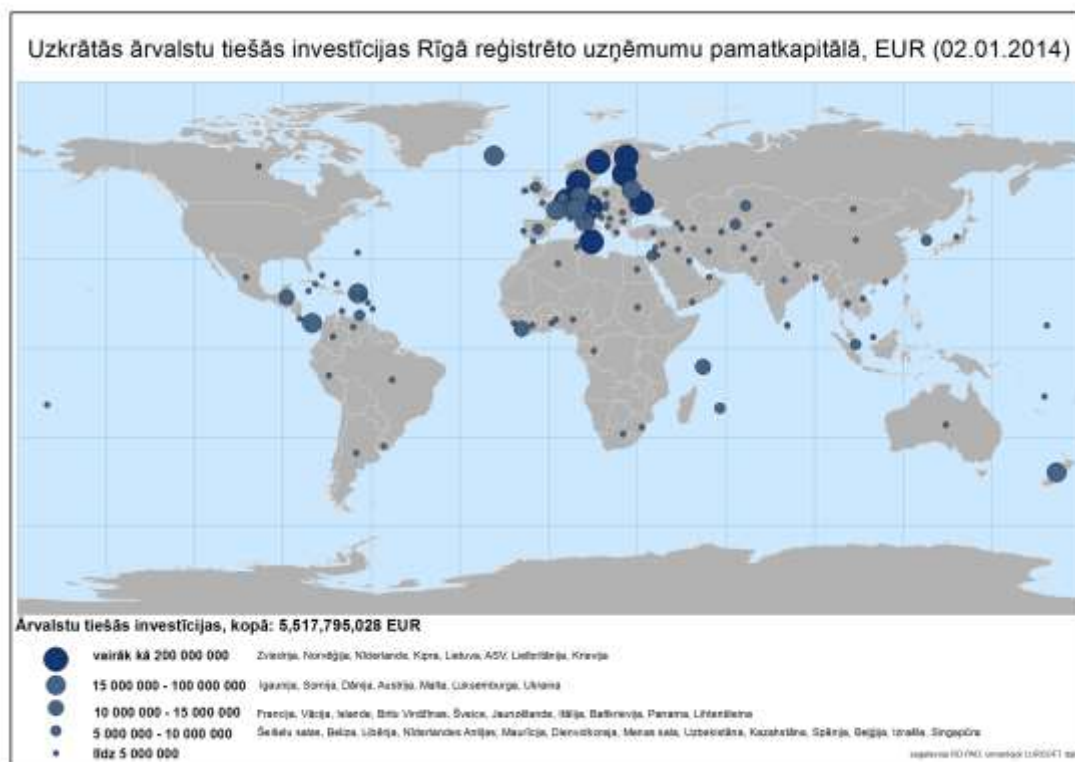
Avots: SIA „Lursoft IT”

⁹³Avots: fDi European Cities and Regions of the Future

Lielākos uzkrātos ĀTI apjomus Rīgā reģistrētajos uzņēmumos ir ieguldījuši investori no Zviedrijas (1,45 miljardi *euro*), Norvēģijas (469 mil. *euro*), Nīderlandes (464 milj. *euro*), Kipras (365 milj. *euro*), Lietuvas (360 milj. *euro*) un ASV (328 milj. *euro*). Savukārt vislielākais investoru skaits ir no Krievijas – 4360 investori, kam seko Lietuva ar 2247 investoriem un Igaunija ar 1963 investoriem.

13.8.attēls

Uzkrātās ārvalstu tiešās investīcijas (*euro*) Rīgā reģistrēto uzņēmumu pamatkapitālā 02.01.2014.

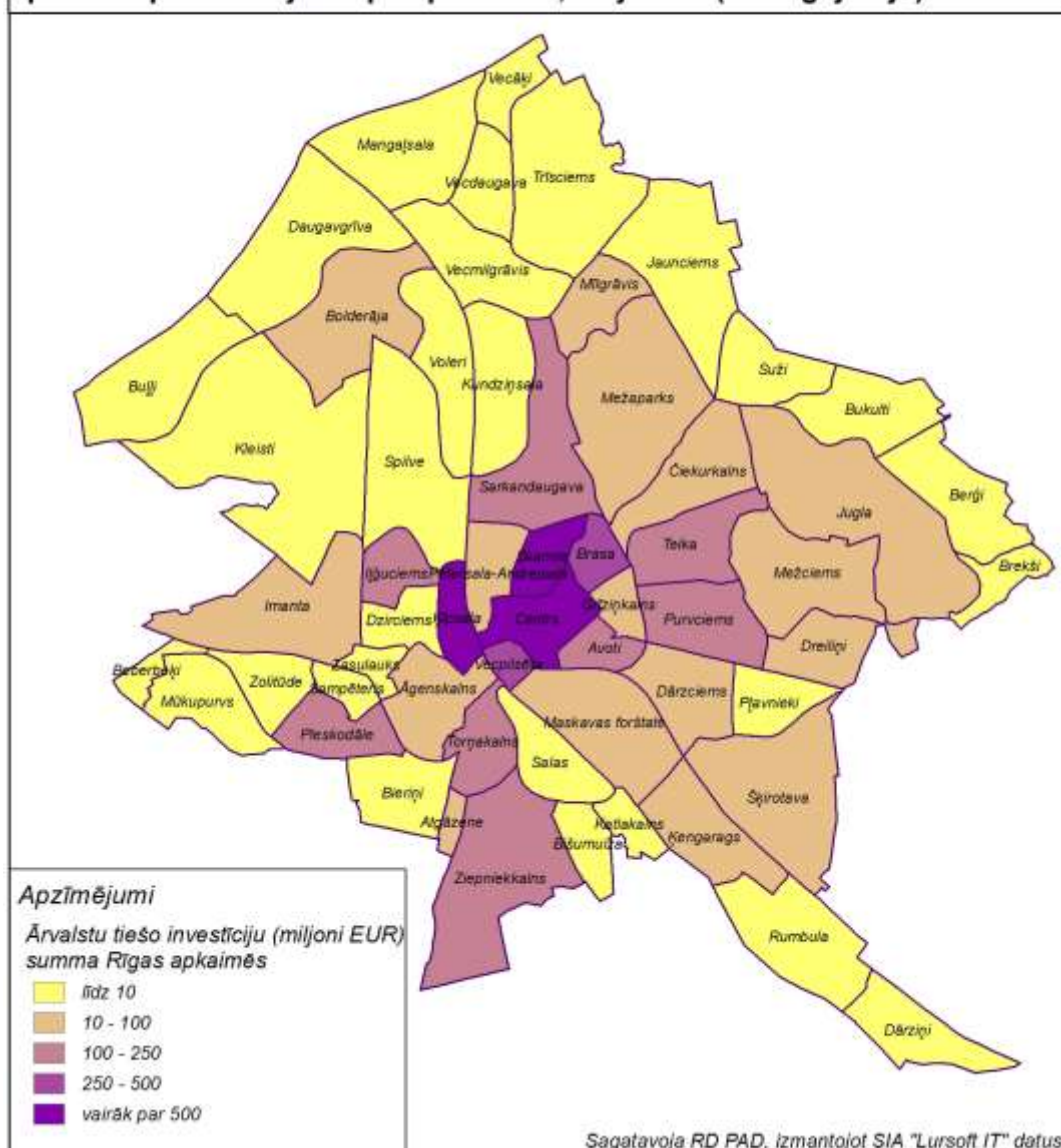
Avots: SIA „Lursoft IT”

ĀTI Rīgā reģistrēto uzņēmumu pamatkapitālā ne vienmēr attēlo reālo situāciju, jo pastāv vairāki gadījumi, kad investīcijas ir veiktas uzņēmumā pēc tā juridiskās adreses, bet darbība norisinās citā adresē, kas var būt arī cita teritorija Latvijā. Neskatoties uz šo neatbilstību, vislielākie ĀTI apjomi Rīgā ir ieguldīti Centra un Ķīpsalas apkaimē, kam seko Skanstes apkaime un Pleskodāle, Teika, Sarkandaugava, vecpilsēta u.c. (skat. 13.9.attēlu).

13.9.attēls

Ārvalstu tiešās investīcijas Rīgā reģistrētos uzņēmumos

Uzkrātās ārvalstu tiešās investīcijas Rīgā reģistrēto uzņēmumu pamatkapitālā dalījumā pa apkaimēm, milj. EUR (2012.g. jūnijs)

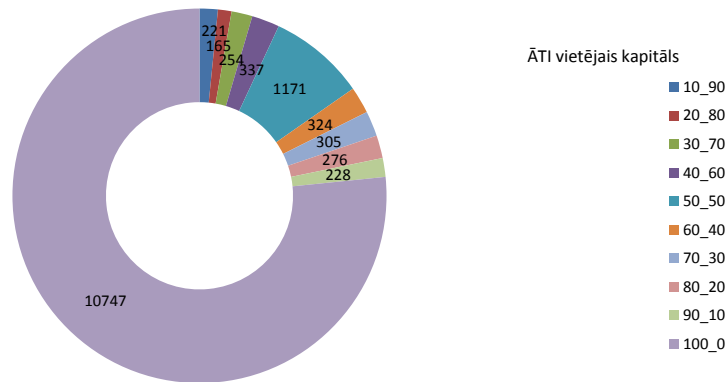

Avots: SIA „Lursoft IT”

Tikai rezidentu kapitāls ir ieguldīts 74910 Rīgā reģistrētajos uzņēmumos. Savukārt tajos uzņēmumos, kuru kapitālu veido gan vietējais, gan ārvalstu kapitāls, dominējošais sadarbības modelis ir 50% ĀTI un 50% rezidentu ieguldījumi, kopumā ir 1171 šāds uzņēmums, kuros kopā ir ieguldīti 141 milj. *euro*. Savukārt uzņēmumu skaits, kuros kapitālu veido tikai ĀTI, ir 10747 ar kopējām ĀTI 4 109 milj. *euro* apmērā (skat. 13.10.attēlu).

13.10.attēls

Rīgā reģistrēto uzņēmumu skaits pēc kapitāla piederības procentuālās attiecībās, 2012.g. jūnijs

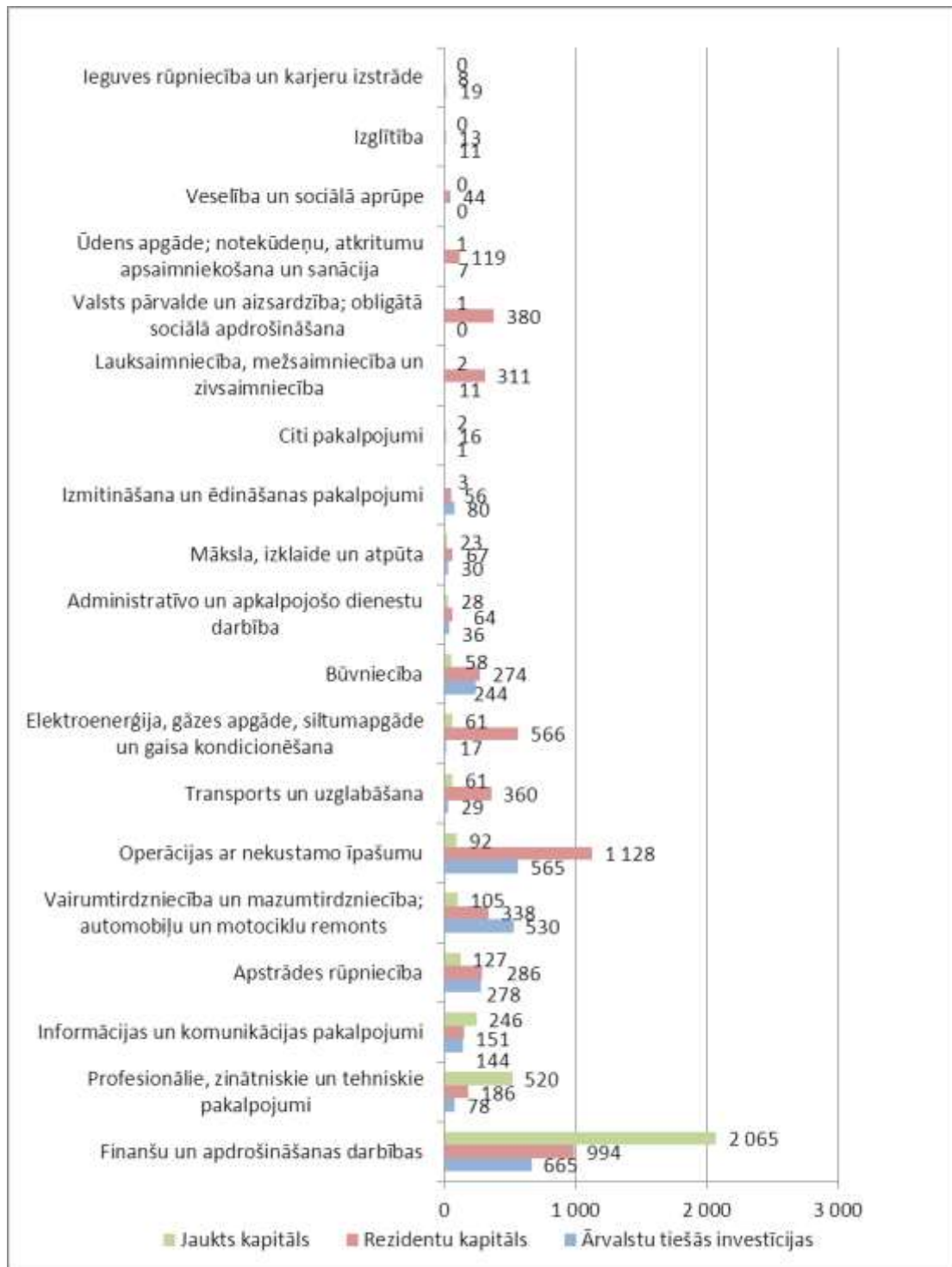

Avots: SIA „Lursoft IT”

Nozare, kurā Rīgā ir ieguldīti vislielākie kapitāla apjomi, ir finanšu un apdrošināšanas darbības. Dalījumā pēc kapitāla piederības ārvalstu interese lielākoties ir par finanšu un apdrošināšanas darbību nozari (665 milj. *euro*), vairumtirdzniecību un mazumtirdzniecību, automobiļu un motociklu remontu (530 milj. *euro*) un operācijām ar nekustamo īpašumu (565 milj. *euro*). Savukārt rezidentu interese ir lielāka par operācijām ar nekustamo īpašumu (1128 milj. *euro*), finanšu un apdrošināšanas darbībām (994 milj. *euro*) un elektroenerģiju, gāzes apgādi, siltumapgādi un gaisa kondicionēšanu (566 milj. *euro*). Lielākās nozares, kurās rezidenti veic ieguldījumus kopā ar ārvalstu pārstāvjiem, ir finanšu un apdrošināšanas darbību nozare (2065 milj. *euro*), profesionālo, zinātnisko un tehnisko pakalpojumu nozare (520 milj. *euro*) un informācijas un komunikācijas pakalpojumu nozare (246 milj. *euro*) – skat. 13.11.attēlu.

13.11.attēls

Kapitālie ieguldījumi Rīgā reģistrētajos uzņēmumos dalījumā pa nozarēm 2012.gadā (milj. *euro*)

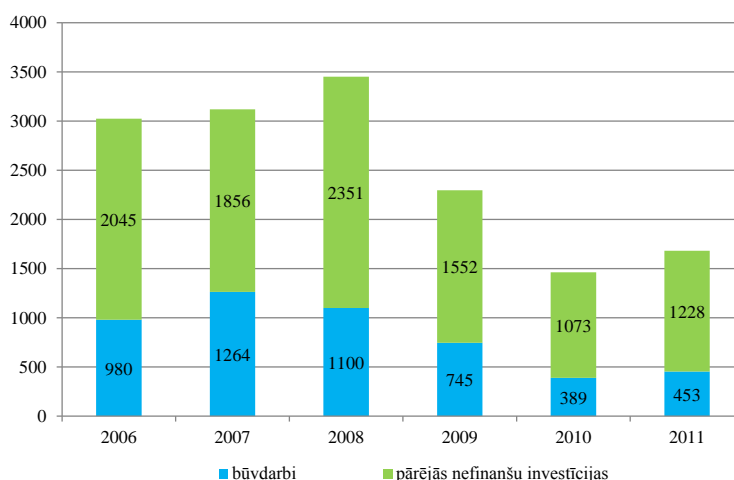
Avots: SIA „Lursoft IT”

Jau šobrīd Rīgu kā investīciju veikšanai pievilcīgu vietu ir izvēlējušies daudzi ārvalstu uzņēmumi. Pēdējo divu gadu laikā Rīgā nozīmīgas investīcijas ir veikuši un plāno izveidot jaunas darba vietas šādi ārvalstu uzņēmumi:

- „Cytec Industries Inc.”, investīciju apjoms 3,9 milj. *euro*, 125 jaunas darba vietas;
- „Kaspersky Lab.”, investīciju apjoms 9,93 milj. *euro*, 25 darba vietas;
- „Hennes & Mauritz” (H&M), investīciju apjoms 5 milj. *euro*, 57 jaunas darba vietas;
- „SNC Lavalin”, investīciju apjoms 11,24 milj. *euro*, 200 jaunas darba vietas.

Nefinanšu investīcijas, ko veido ilgtermiņa nemateriālie ieguldījumi pamatlīdzekļos (iegādei, uzlabošanai vai izveidošanai pašu spēkiem) 2011.gadā sasniedza 1681 milj. *euro* (skat. 13.12.attēlu).

Nefinanšu investīcijas Rīgā 2011.gada salīdzināmajās cenās (milj. euro) 2006.–2011.g.

Avots: www.sus.lv

13.3. Pašvaldības atbalsts uzņēmējdarbībai

Pašvaldībām saskaņā ar likumu „Par pašvaldībām” viena no autonomajām funkcijām ir sekmēt saimniecisko darbību, rūpēties par bezdarba samazināšanu. Rīgas pilsētas pašvaldība šajā jomā veic virkni darbību, bet nepieciešams to ievērojami paplašināt un pilnveidot. Galvenās pilsētas pašvaldības amatpersonas un institūcijas, kas saistītas ar uzņēmējdarbības vides attīstības jautājumiem, ir Rīgas pilsētas izpilddirektors un RD PAD. Arī Rīgas Tūrisma attīstības birojs, Rīgas brīvosta, iniciatīvas „Rīgas marka” attīstība un RD ĪD veic aktivitātes uzņēmējdarbības nozares stiprināšanā. Līdz 2011.gadam pašvaldībā darbojās RD Uzņēmējdarbības koordinācijas centrs, taču tā darbības joma bija ievērojami šaurāka, nekā varētu spriest no tā nosaukuma (pamatā izsniedz komercdarbības veikšanai nepieciešamās atļaujas), un tāpēc tas tika likvidēts, tā pienākumus nododot RD PAD un Rīgas pilsētas izpilddirektoram.

Rīgas pilsētas pašvaldība veic dažādus pasākumus, lai atbalstītu uzņēmējus un radītu tiem labvēlīgākus apstākļus darbībai un attīstībai. Būtiska svira, ar ko pašvaldība ietekmē uzņēmējdarbības vidi un tās stabilitāti, ir teritorijas attīstības plānošana. Teritorijas plānojums ir svarīgs priekšnoteikums teritoriju attīstībai, kas kalpo par pamatu lēmumu pieņemšanai starptautisku, valsts, pašvaldību un privātu investīciju piesaistei vai dažādu citu atbalsta pasākumu īstenošanai attiecīgajās teritorijās.

Lai veicinātu Rīgas pilsētā potenciāli konkurētspējīgāko nozaru uzņēmumu izaugsmi, tiek veidota un uzturēta sadarbība ar nozares pārstāvošajām uzņēmēju asociācijām. Šobrīd pašvaldība aktīvi sadarbojas ar piecām nozaru asociācijām – Mašīnbūves un metālapstrādes rūpniecības asociāciju, Latvijas Ķīmijas un farmācijas uzņēmēju asociāciju, Latvijas Elektrotehnikas un elektronikas rūpniecības asociāciju, Latvijas Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas asociāciju un Privāto augstskolu asociāciju. Jau ir notikušas pirmās kontaktbiržas un praktiskās sadarbības iedibināšanas projekti. Pašvaldība veic arī nozaru asociāciju aptaujas, lai noskaidrotu tās interesējošo jautājumu klāstu, un saņemtā informācija regulāri tiek izmantota RD darbā.

Rīgas pilsētas pašvaldība veic šādas aktivitātes, lai sniegtu atbalstu uzņēmējiem:

- **jauno uzņēmējdarbības ideju attīstības jomā** tiek īstenota grantu programma „Atspēriens” un tiek izplatīta informācija par bezmaksas apmācībām un citām uzņēmējdarbības atbalsta iespējām Rīgā;
- **potenciāli konkurētspējīgāko, uz ārējo patēriņu vērsto nozaru atbalsta jomā** tiek nodrošināta dialoga veidošana un uzturēšana ar potenciāli konkurētspējīgāko nozaru asociācijām;
- **IKT nozares atbalsta ietvaros** 2012.gadā rīkotajam pasākumam „Digital Europe. Going Local” tika nodrošinātas telpas un tika sniegts organizatoriskais atbalsts, kā arī tika nodrošināta

- informācijas izplatīšana par projekta ietvaros mazajiem un vidējiem uzņēmējiem pieejamām bezmaksas apmācībām;
- **metālapstrādes un mašīnbūves nozarē** strādājošiem 2012.gadā tika sniegts atbalsts izstādes „Tech Industry 2012” organizēšanā, semināra „Industrial Riga” organizēšanā;
 - **ķīmijas un farmācijas nozares** asociācija tika iesaistīta Eiropas Bioreģionu konsorcijs izveidē, un tika nodrošināts atbalsts projekta „Farmācijas, ķīmijas un biotehnoloģijas nozares inovatīvo uzņēmumu industriālās un finansējuma piesaistes kapacitātes stiprināšana ar klastera metodi” apstiprināšanai;
 - **augstākās izglītības un elektronikas un elektrotehnikas ražošanas nozarē** regulāri tiek nodota informācija par sadarbības iespējām. Notiek sadarbība ar LU un RTU TI izveidē. Ņemot vērā šo ieceru, LU, RTU un RD ir ieinteresēta investoru, zinātnes parku operatoru un augsto tehnoloģiju, kā arī „zaļās” ražošanas jomā darbojošos uzņēmumu piesaistē;
 - **ārvalstu uzņēmēju piesaistes jomā** regulāri tiek nodrošināta sadarbība ar nekustamo īpašumu attīstītājiem, ar nozari pārstāvošajiem uzņēmumiem tiek organizēta reprezentācija starptautiskā nekustamā īpašuma izstādē „MIPIM”. Regulāri tiek sniegta informācija potenciālajiem ārvalstu investoriem par pilsētas un valsts ekonomikas vidi (prezentācijas, izdales materiāli u.c.) un uzturēta mājaslapa www.investinriga.com. Sadarbībā ar LIAA tiek identificētas potenciālās investīciju idejas un meklēti atbilstoši piedāvājumi privātajā sektorā. Atbilstoši potenciālo ārvalstu investoru pieprasījumiem tiek apzināts tirgus piedāvājums atbilstošajā sektorā, organizētas tikšanās ar augstāko izglītības iestāžu, nekustamo īpašumu īpašniekiem un citām, konkrētās iniciatīvas attīstībā potenciāli iesaistītajām pusēm.

Papildus jau minētajām aktivitātēm pašvaldība:

- sniedz informāciju par iespējām ietekmēt Rīgas pilsētas attīstības plānošanas dokumentu izmaiņas;
- saņemot atbilstošu partneru (LIAA, sadraudzības un partnerpilsētas, augstākās mācību iestādes u.c.) pieprasījumu, tiek organizētas prezentācijas un B2B tikšanās ar mērķi attīstīt uzņēmēju sadarbību;
- Rīga un tās uzņēmējdarbības vide tiek popularizēta starptautisku uzņēmēju auditorijā, izmantojot esošās un veidojot jaunas sadarbības formas (MIPIM Asia, Latvijas–Baltkrievijas lietišķās sadarbības padomes organizētās informācijas dienas, Vācijas–Baltijas tirdzniecības un rūpniecības kameras īstenotās vizītes, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras īstenotās aktivitātes, Baltijas Pilsētu savienības uzņēmējdarbības veicināšanas aktivitātes, projekts „BaSIC”, projekts „Science Link”, projekts „Working 4 Talent” u.c.);
- līdzfinansē ārvalstu filmu uzņemšanu Rīgā u.c. aktivitātes.

Lai gan valsts un pašvaldība cenšas palīdzēt uzņēmējiem, radot arvien jaunas atbalsta programmas/konkursus u.c., tomēr to rīcība nav konsekventa, jo arvien pastāv salīdzinoši liels nodokļu slogs, notiek biežas izmaiņas normatīvajos aktos, pastāv komplicēti risinājumi infrastruktūras attīstīšanā, trūkst speciālistu, profesionālā izglītība neatbilst uzņēmēju vajadzībām, trūkst skaidri iezīmētu rūpniecības teritoriju, trūkst liela apjoma industriālo parku pilsētā (tādi lielākoties atrodas ārpus Rīgas). Kā norāda uzņēmēji, daudzi no šiem izaicinājumiem pastāv arī Rīgā, tomēr salīdzinājumā ar pārējo Latviju situācija pilsētā ir salīdzinoši labvēlīga, kaut arī to nepieciešams tālāk uzlabot. Būtiskāko atbalstu uzņēmējiem pašvaldība var sniegt, kvalitatīvi īstenojot sev uzticētās autonomās funkcijas, tajā skaitā nodrošinot augstas kvalitātes infrastruktūru, izglītību, uzturot pozitīvu Rīgas tēlu, it īpaši starptautiskā mērogā, u.c.

Lai gan uzņēmējdarbība ir būtisks ekonomikas pamats pilsētā, tomēr pašvaldībā trūkst vienotas politikas par to, kādiem kritērijiem atbilstoši uzņēmumi, to grupas vai uzņēmējdarbības nozares tiek atbalstītas un kāda veida atbalsts tiek sniegts. Turklāt vairāku pašvaldības iesaistīto iestāžu un struktūrvienību darbības uzņēmējdarbības atbalsta jomā netiek veiktas pēc vienota darba plāna.

Uzņēmējdarbības vides, investīciju SVID analīze

Uzņēmējdarbības vide, investīcijas		Mērogs ⁹⁴			
SVID	Raksturojums	V	R	N	S
S	Salīdzinoši liels patērētāju tirgus starp Baltijas valstīm				X
	Salīdzinoši liels valstī reģistrēto ekonomiski aktīvo uzņēmumu koncentrēšanās īpatsvars Rīgas pilsētā			X	
	Gadsimtu gaitā uzkrātās tautsaimniecības iestrādes un tradīcijas rūpniecības, būvniecības, tirdzniecības, transporta un citu pakalpojumu sniegšanas jomā	X			
	Starptautisko kredītreitingu aģentūru pilsētai piešķirto rādītāju uzlabošanās				X
	Starptautiskajā apsekojumā „Doing business in 2012” uzlabojies Latvijas biznesa vides novērtējums			X	
	Ikgadējs uzkrāto ārvalstu tiešo investīciju pieaugums Rīgā reģistrēto uzņēmumu pamatkapitālā				X
	Lielākā daļa no valstī ieguldīto ārvalstu tiešo investīciju apjoma tiek ieguldīta Rīgā reģistrētajos uzņēmumos			X	
	Lielākos ieguldījumus Rīgā reģistrētajos uzņēmumos ir veikuši Latvijas rezidenti			X	
	Pašvaldība aktīvi iesaistās darbībās, kas vērstas uz investīciju un uzņēmējdarbības jomas uzlabojumiem	X			
	Uzņēmumu nodrošinātība ar informācijas un komunikācijas tehnoloģijām un e-komercijas attīstība	X			
	Vairāk nekā 90% Rīgas uzņēmumu izmanto datorus un internetu	X			
	Jau funkcionējoši pašvaldības atbalsta instrumenti uzņēmējdarbībai	X			
	Lielākās un nozīmīgākās Latvijas uzņēmējus apvienojošās organizācijas ir izvietotas Rīgā un tajās ir plaši pārstāvēti Rīgas uzņēmēji			X	
	Funkcionējošas uzņēmēju savstarpējās sadarbības struktūras, kas paaugstina vairāku nozaru konkurētspēju (piemēram – „LIVE RĪGA”, „Rīgas marka”, „Life Science Cluster” u.c.)	X			
	Eiropas Elektronisko sakaru regulatoru iestādes biroja mītne Rīgā				X
	Palielinās ekonomiski aktīvo tirgus vienību skaits	X			
	Izglītots, svešvalodas pārzinošs darbaspēks ar labām spējām strādāt daudz kultūru vidē un izcilām saskarsmes prasmēm				X
Samazinās bezdarba līmenis	X				
V	Augsts bezdarba līmenis un nabadzības pieaugums	X			
	Augstā emigrācija ekonomiski aktīvo iedzīvotāju vidū			X	

⁹⁴ V - vietējais mērogs; R - reģionālais mērogs; N - nacionālais mērogs; S - starptautiskais mērogs

	Mazs darba samaksas apmērs			X	
	Mazo un vidējo uzņēmumu salīdzinoši mazais konkurētspējas līmenis			X	
	Nepietiekams atbalsts jaundibināto uzņēmumu dzīvotspējas nodrošināšanai			X	
	Daudzpusīgas un konstruktīvas sadarbības trūkums uzņēmēju starpā, kā arī starp uzņēmējiem un pašvaldību	X			
	Administratīvo procedūru sarežģītība un ilgums	X			
	Mūsdienīgu industriālo parku ar uzņēmējdarbības attīstībai nepieciešamo infrastruktūru trūkums	X			
	Samazinās nefinanšu investīcijas, ko veido ilgtermiņa nemateriālie ieguldījumi pamatlīdzekļos	X			
	Valsts atbalsts ekonomikas izaugsmes sekmēšanai lielākoties tiek novirzīts uzņēmējdarbībai ārpus Rīgas pilsētas administratīvajām robežām			X	
	Nepietiekami liela ekonomiskā (komercdarbības) aktivitāte	X			
	Starptautiskā mērogā zema uzņēmēju reputācija				X
	Skatoties pēc kapitāla piederības, ārvalstu interese lielākoties ir par finanšu un apdrošināšanas darbību	X			
	Ārvalstu investoru peļņas aizplūšana no valsts			X	
	Liels likvidēto un maksātnespējīgo uzņēmumu skaits	X			
	Birokrātisko procedūru apjomi			X	
	Nodokļu sloga pieaugums	X			
	Augsts ilgstošo bezdarbnieku, kā arī darbspējīgo nestrādājošo iedzīvotāju līmenis	X			
	Liels darba meklētāju īpatsvars	X			
I	ZTP attīstība		X		
	2014.gada Eiropas kultūras galvaspilsētas statusa izmantošana		X		
	Vietējo un ĀTI investīciju apjomu pieaugums	X			
	Rīgas uzņēmumu starptautiskās konkurētspējas palielināšana	X			
	Izglītības eksports				X
	Pašvaldības atbalsts uzņēmējdarbības attīstībai Rīgā	X			
	Piesaistīt zinātnisko potenciālu jaunu iespēju izziņāšanā		X		
	Publiskās un privātās partnerības veicināšana			X	
	Veicināt atsevišķu nozaru/produktu dzīvotspēju, izveidojot fondu prēmēšanai, iespēju izvērtēšanai un izpētei	X			
D	Uzņēmējdarbības vidi regulējošo nodokļu politikas nelabvēlīgas izmaiņas			X	

14. ZINĀTNE UN INOVĀCIJAS

Zinātne un inovācijas jeb iedzīvotāju spēja radīt labas un noderīgas idejas un tās attīstīt, kā arī ieviest dzīvē lielā mērā ietekmē dažādu nozaru attīstību un iedzīvotāju komfortu. Sekmīgi ideju realizēšanai dzīvē ne vienmēr ir tiešs sakars ar zinātniskajām iestādēm, jo daudzas inovācijas realizē tieši privātais sektors.

Zinātnes joma pārsvarā ir valsts kompetence, kas īstenotāju līmenī izpaužas kā valsts augstskolas un zinātniskie institūti, un privātā kompetence, ko īsteno uzņēmumu zinātniskās struktūrvienības. Rīgas pilsētas pašvaldība, lai veicinātu zinātnes un inovāciju attīstību, ir noslēgusi vairākus līgumus un nodomu protokolus ar LU un RTU par RZTP un TI izveidi.

Zināšanu un tehnoloģiju pārneses procesu nodrošināšanai Rīgā darbojas vairāki inovāciju un tehnoloģiju pārneses centri – RTU Inovāciju un tehnoloģiju pārneses centrs, LU Inovāciju centrs, RSU Medicīnas aparātubūves inovāciju centrs. Kā arī ir vairāki tehnoloģiju pārneses kontaktpunkti – RTU Tehnoloģiju pārneses kontaktpunkts, LU Tehnoloģiju pārneses kontaktpunkts, RSU Tehnoloģiju pārneses kontaktpunkts, Latvijas Mākslas akadēmijas Dizaina nodaļas Tehnoloģiju pārneses kontaktpunkts.

Sadarbojoties dažādām institūcijām, Rīgā tiek organizēti ikgadējie Zinātnieku nakts pasākumi, izstādes, piemēram, 2012.gadā norisinājās starptautiskā mašīnbūves, metālapstrādes, automatizācijas, elektronikas, elektrotehnikas, instrumentu un jauno tehnoloģiju izstāde „Tech Industry”, kas ir nozīmīgākais un lielākais metālapstrādes un mašīnbūves pasākums Baltijas reģionā.

Rīgas pilsētā esošie uzņēmumi sekmīgi startē ar inovatīviem produktiem ne vien Latvijas, bet arī starptautiskā mērogā. Piemēram, SIA „Naco Technologies”, kas ir jauna augsto tehnoloģiju kompānija Latvijā un ražo globālajam tirgum paredzētu nanopārklājumu tehnoloģiju, AS „Grindeks” – vadošais farmācijas uzņēmums Baltijas valstīs, kurš savu produkciju eksportē uz 50 valstīm, AS „Sidrabe” – augsto tehnoloģiju uzņēmums, kas strādā eksporta tirgum, SIA „GroGlass” u.c.

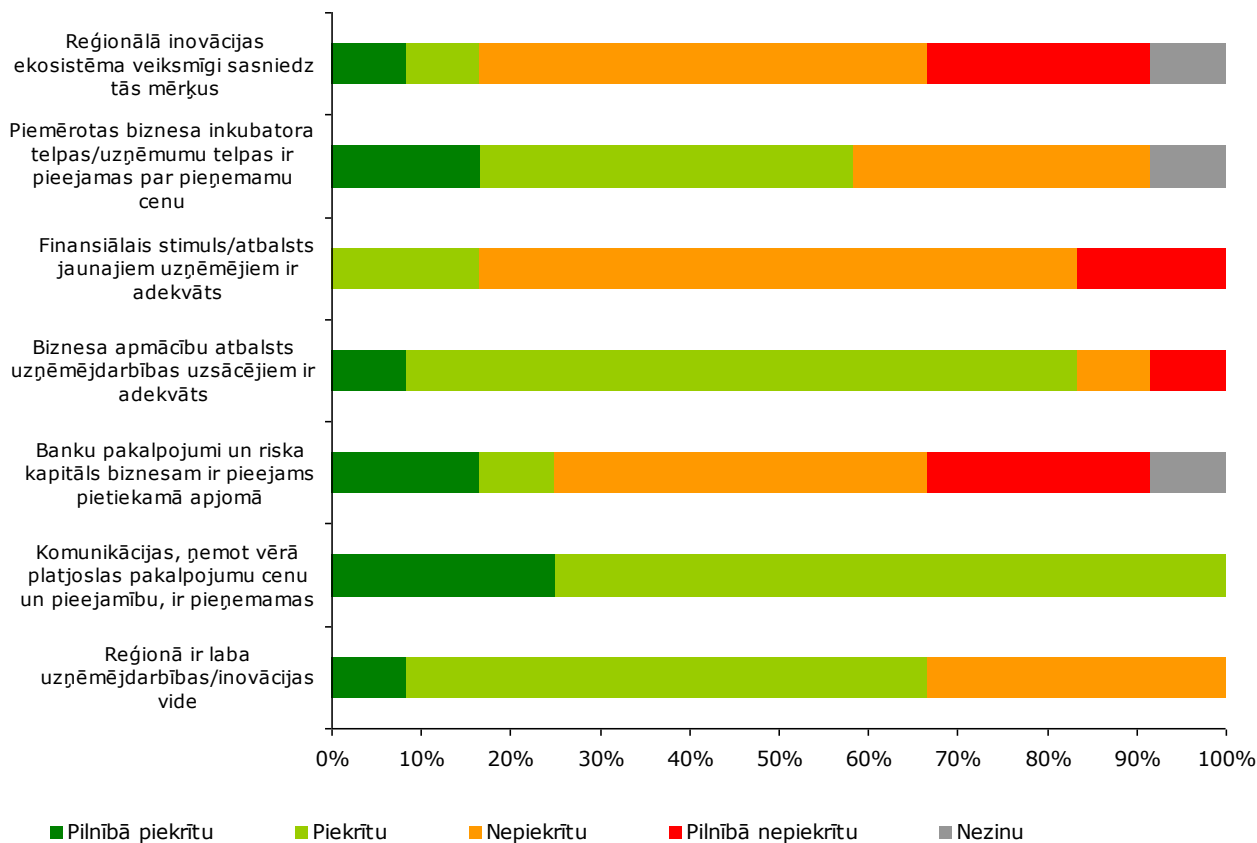
Pašvaldība sniedz atbalstu jaunajām uzņēmējdarbības idejām attīstības jomā ar grantu programmas „Atspēriens” palīdzību, kā arī veido dialogu ar potenciāli konkurētspējīgāko nozaru asociācijām.

Rīgas biznesa inovācijas un uzņēmējdarbības vides raksturošanai eksperti⁹⁵ visatzinīgāk ir novērtējuši komunikācijas (platjoslas pakalpojumu cenas un pieejamību) un 75% piekrīt un 25% pilnībā piekrīt, atzīstot to par reģiona spēcīgāko pusi no apskatītajiem faktoriem. Tāpat atzinīgi ir vērtēts biznesa apmācību atbalsts uzņēmējdarbības uzsācējiem, uzņēmējdarbības/inovācijas vide, telpas uzņēmējdarbībai. Savukārt gluži pretējs viedoklis ekspertiem ir par finansiālo atbalstu jaunajiem uzņēmējiem – to par nepietiekamu uzskata 83% ekspertu, tāpat eksperti neuzskata, ka inovācijas ekosistēma veiksmīgi sasniedz tās mērķus, tādējādi norādot uz būtisku atšķirību starp uzņēmējdarbības vidi un inovācijas vidi. Turklāt eksperti norāda, ka banku pakalpojumi ir pieejamāki nekā riska kapitāls (skat. 14.1.attēlu)

14.1.attēls

Rīgas biznesa inovācijas un uzņēmējdarbības vides novērtējums

⁹⁵ Ekspertu viedoklis par augsti kvalificēta cilvēkkapitāla piesaisti un inovācijas sistēmu Rīgā. Npublicēts materiāls, RD PAD Ziņojums „WORKING 4 TALENT Human capital and innovation”, Rīga, 2012

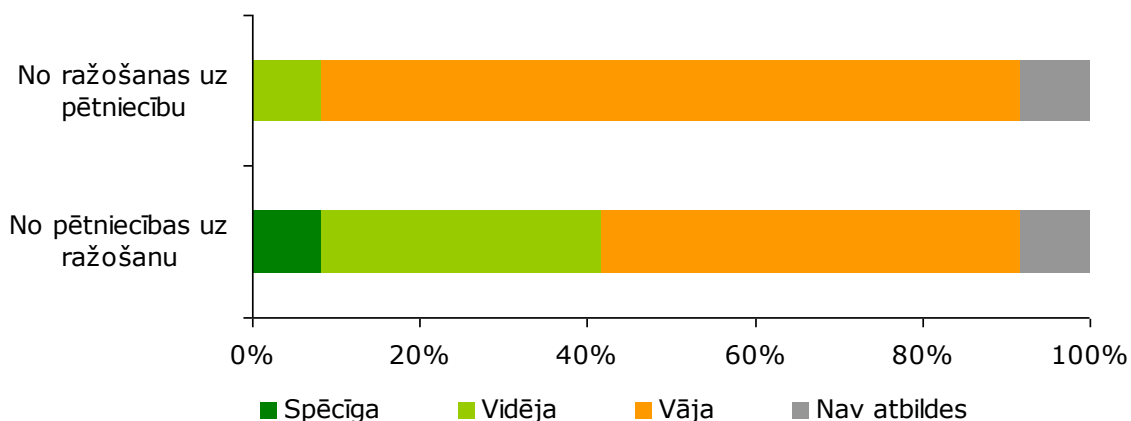

Avots: Nepublicēts materiāls, RD PAD Ziņojums „WORKING 4 TALENT Human capital and innovation”, Rīga, 2012

Eksperti⁹⁶ uzskata, ka personāls vairāk pāriet no pētniecības uz ražošanu, nevis otrādi. Mobilitāti no pētniecības uz ražošanu 50% ekspertu vērtē kā vāju, 33% – kā vidēju, bet 8% – kā spēcīgu. Savukārt mobilitāti no ražošanas uz pētniecību 83% ekspertu vērtē kā vāju, 8% – kā vidēju. Kopumā eksperti mobilitāti starp pētniecību un ražošanu vērtē kā diezgan vāju (skat. 14.2. attēlu).

14.2.attēls

Novērtējums mobilitātei starp pētniecību un ražošanu Rīgā

Avots: Nepublicēts materiāls RD PAD Ziņojums „WORKING 4 TALENT Human capital and innovation”, Rīga, 2012

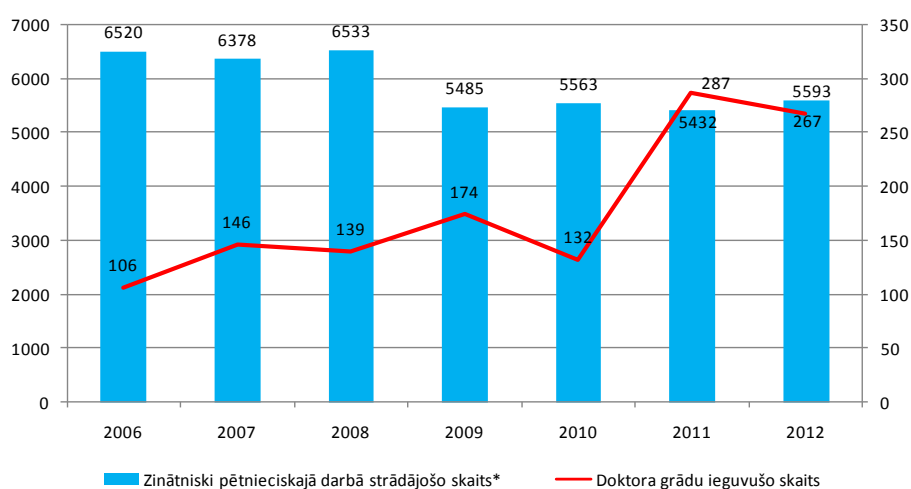
⁹⁶ Ekspertu viedoklis par augsti kvalificēta cilvēkkapitāla piesaisti un inovācijas sistēmu Rīgā. Nepublicēts materiāls RD PAD Ziņojums WORKING4TALENT Human capital and innovation, Rīga 2012

Lai veicinātu zinātnes un inovāciju attīstību, būtiski jau jauniešos raisīt interesi par zinātņi un tās sasniegumiem. Rīgā darbojas pašvaldības Tehniskās jaunrades nams „Annas 2”, kā arī vairāki privāti centri: Bērnu zinātnes centrs „Tehnoannas pagrabī”, kas ir viens no mazākajiem zinātnes centriem pasaulē, Zinātkāres centrs maziem un lieliem „Zili brīnumi”. Turklāt studenti Rīgā joprojām vairāk pievēršas sociālajām zinātnēm, komerczinībām un tiesību studijām, kuras izvēlējušies studēt gandrīz puse jeb 47% studentu 2011./2012. ak.g., savukārt inženierzinātnes, ražošanu un būvniecību izvēlējās 14% studentu, bet dabaszinātnes, matemātiku un IT vien 7%.

Latvijā zinātniski pētnieciskajā darbā strādājošo skaits ir mainīgs un nav vērojama vienota tendence. 2006.gadā zinātniskajā pētniecībā nodarbināto skaits bija 6520 darbinieki, kam sekoja palielinājums līdz 2008.gadam un pēc tam – samazinājums. 2012.gadā zinātniski pētnieciskajā darbā strādājošo skaits bija 5593. Doktora grādu ieguvušo skaits Latvijā kopš 2010.gada ir pieaudzis un sasniedz vairāk nekā 250 (skat. 14.3.attēlu).

14.3.attēls

Doktora grādu ieguvušo un zinātniski pētnieciskajā darbā strādājošo skaits Latvijā 2006.–2012.g.

*Atbilstoši normāla darba laika ekvivalentam

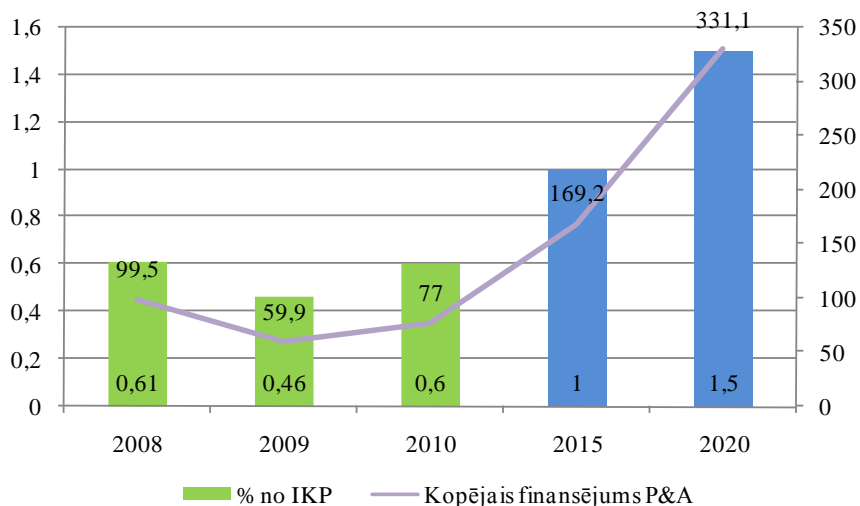
Avots: CSP, LR IZM

Latvijas valsts budžeta finansējums zinātniskajai darbībai salīdzinājumā ar citām ES valstīm ir ievērojami mazāks, piemēram, 2010.gadā 0,6% no IKP Latvijā tika ieguldīti pētniecībā un attīstībā (otrs zemākais rādītājs ES), savukārt ES 27 dalībvalstu vidējais rādītājs ir 2%, zemākais ir Rumānijai - 0,5%, bet augstākais Somijai - 3,9%⁹⁷. Lai gan esošajā situācijā izdevumi ir salīdzinoši nelieli, atbilstoši ES stratēģijas „Eiropa 2020” pamatmērķim ieguldīt pētniecībā un attīstībā 3% no ES kopprodukta Latvijā ir nolemts līdz 2020.gadam palielināt pētniecībā un attīstībā ieguldīto finansējumu 1,5% apmērā no valsts IKP (skat. 14.4.attēlu).

14.4.attēls

Ieguldījumi pētniecībā 2008.–2020.g.

⁹⁷Avots: epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsc00001&plugin=1

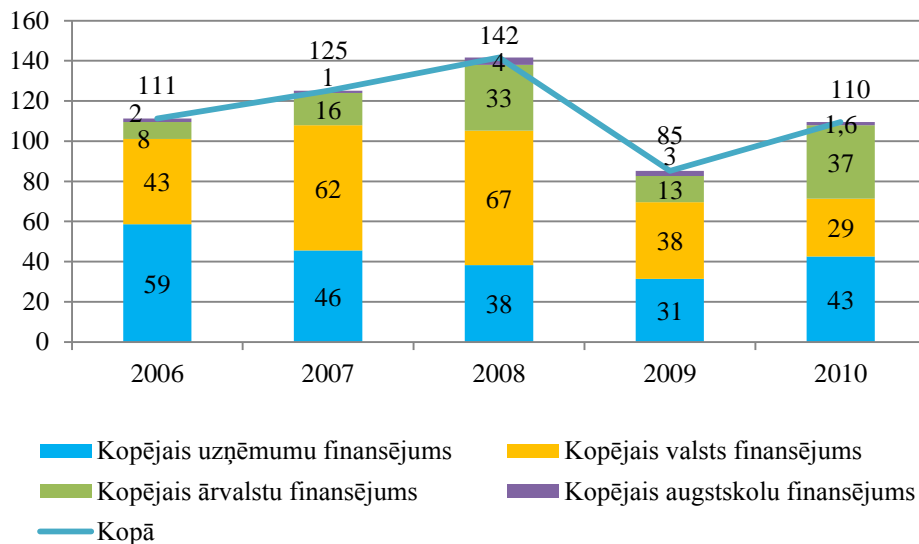

Avots: Zinātnes un tehnoloģiju attīstība Latvijā, LR IZM, 2011

No kopējiem izdevumiem pētniecībai un attīstībai lielāko daļu sedz uzņēmumi, un 2010.gadā tie bija 43 milj. *euro*, ārvalstu finansējums bija 37 milj. *euro*, valsts finansējums 29 milj. *euro* un augstskolu finansējums 1,6 milj. *euro* (skat. 14.5.attēlu). Līdzīga tendence ir arī citās ES un ne ES valstīs, kad uzņēmējdarbības sektors sedz lielāko izdevumu daļu pētniecībai. 2010.gadā Latvijā tie bija 0,2% no IKP, kas ir salīdzināms ar daudzu jauno ES dalībvalstu uzņēmēju izdevumiem pētniecībai, tomēr sasniegumu ziņā Latvija atpaliek no veco dalībvalstu sasniegumiem, kā arī vidējā ES27 dalībvalstu rādītāja šajā sektorā (1,2% no IKP)⁹⁸.

14.5.attēls

Izdevumi pētniecībai Latvijā (milj. *euro*) 2006.–2010.g.

Avots: Zinātnes un tehnoloģiju attīstība Latvijā, LR IZM, 2011

Latvijā zinātniski pētnieciskajā darbā 2010.gadā strādāja 5409 darbinieki, no tiem lielākā daļa jeb 3285 strādājošie darbojās augstākās izglītības sektorā. Salīdzinoši neliels skaits strādājošo bija uzņēmējdarbības sektorā.

⁹⁸Avots: Zinātnes un tehnoloģiju attīstība Latvijā, LR IZM, 2011

Sekmīgai nozares attīstībai Rīgas pilsētā pašvaldībai būtu nepieciešams Zinātnes centrs, kura darbība aptvertu visas zinātņu nozares, jaunāko tehnoloģiju sasniegumus un mērķtiecīgi organizētu darbu zinātnes popularizēšanai plašākā sabiedrībā. Šāda centra izveidē pašvaldība varētu arī sadarboties ar komersantiem vai nozares organizācijām, piemēram, atbalstot Inovāciju centra izveidi Zaķusalā, Latvijas Valsts radio un televīzijas centra teritorijā. Rīgā trūkst konsekventa atbalsta biznesa ideju/jaunu produktu agrīnajā attīstības stadijā attīstībai. Nepieciešams veicināt klasteru izveides procesus jaunu inovatīvu produktu radīšanā, lai uzlabotu mazo un vidējo uzņēmumu konkurētspēju. Nepieciešams koncentrēties uz radošajām industrijām, kas produktiem rada augstāku pievienoto vērtību un vairo to konkurētspēju ārvalstīs. Nozīmīgi ir motivēt uzņēmumus un organizācijas sadarboties ar augstākās izglītības iestādēm un studentiem. Nepieciešams palielināt uzņēmumu un zinātnisko institūciju sadarbību izpētes un attīstības jomā, kā arī iesaistīties starptautiskos pētniecības projektos.

14.1.tabula

Zinātnes un inovāciju SVID analīze

Zinātne un inovācijas		Mērogs ⁹⁹			
SVID	Raksturojums	V	R	N	S
S	Attīstīta izglītojamo zinātniski pētnieciskā darbība, augsti starptautisko mācību priekšmetu olimpiāžu rezultāti			X	
	Zināšanu un tehnoloģiju pārneses procesu nodrošināšanai Rīgā darbojās vairāki inovāciju un tehnoloģiju pārneses centri		X		
	Rīgas pilsētā esošie uzņēmumi sekmīgi startē ar inovatīviem produktiem ne vien Latvijā, bet arī starptautiskā mērogā				X
	Rīgā tiek organizēti ikgadējie Zinātnieku nakts pasākumi, izstādes	X			
V	Vāji izmantots pašmāju zinātnieku potenciāls ražošanas attīstīšanai			X	
	Augsts bezdarba līmenis iedzīvotājiem ar augstāko izglītību	X			
	Rīgā trūkst konsekventa atbalsta biznesa ideju/jaunu produktu agrīnajā attīstības stadijā attīstībai	X			
I	Sekmīgai nozares attīstībai Rīgas pilsētā būtu nepieciešams Zinātnes centrs	X			
	Rīgas Zinātnes un tehnoloģiju parka un Tehnoloģiskā inkubatora izveide		X		
	Nepieciešams veicināt klasteru izveides procesu jaunu inovatīvu produktu radīšanā		X		
	Sadarbības veicināšana starp uzņēmējiem un augstākās izglītības iestāžu studentiem			X	
D	Studenti Rīgā joprojām vairāk pievēršas sociālajām zinātnēm, komerczinībām un tiesību studijām, kuras izvēlējušies studēt gandrīz puse jeb 47% studentu 2011./2012.akadēmiskajā gadā, savukārt inženierzinātnes, ražošanu un būvniecību izvēlējās studēt 14% studentu, bet dabas zinātnes, matemātiku un IT tikai 7%.			X	

⁹⁹ V - vietējais mērogs; R - reģionālais mērogs; N - nacionālais mērogs; S - starptautiskais mērogs

15. NEKUSTAMĀ ĪPAŠUMA TIRGUS ATTĪSTĪBA

Nekustamā īpašuma tirgus Latvijā un jo īpaši Rīgā pēdējā desmitgadē piedzīvoja strauju attīstību. Liela nozīme bija Latvijas iestājam ES, kas būtiski ietekmēja ekonomiku valstī. Rezultātā palielinājās naudas daudzums apgrozībā un sabiedrībā mainījās uzskati – iedzīvotāji jutās vairāk piederīgi Rietumeiropai, kas radīja arī vēlmi pēc plašākiem un modernākiem mājokļiem, kā arī optimismu par nākotnes ienākumiem. Strauji attīstījās būvniecība, tika būvētas gan dzīvojamās ēkas, gan biroju ēkas, no kurām daļa šobrīd stāv tukšas vai to būvniecība nav pabeigta, tādējādi degradējot pilsētas ainavu.

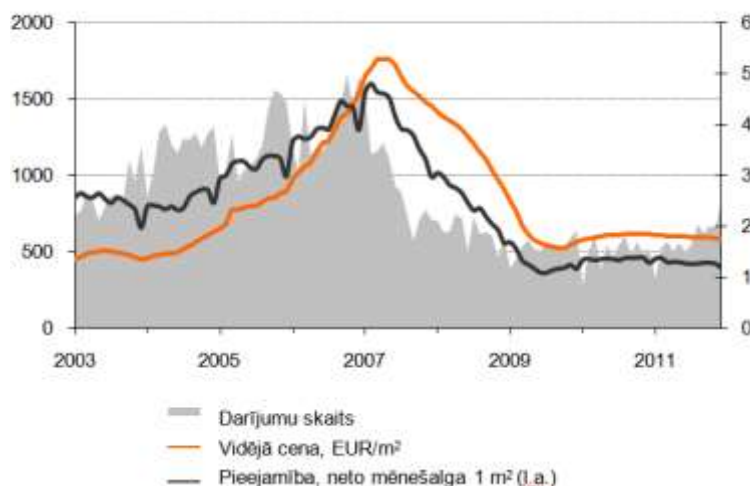
15.1. Dzīvojamās platības

Rīgā 85% mājsaimniecību ir daudzdzīvokļu namos ar 10 un vairāk dzīvokļiem, bet privātmājās dzīvo tikai 5%¹⁰⁰. 2009.gadā Latvijā bija 458 un Rīgā 457 mājokļi uz 1000 iedzīvotājiem, kas tikai nedaudz atpaliek no ES vidējā rādītāja, un līdz ar to Latvijā un tostarp Rīgā izteikta deficīta mājokļu tirgū nav. Tomēr Latvija atpaliek no ES mājokļu platības ziņā. Latvijā pārsvarā ir nelielas platības dzīvokļi (ar divām istabām), bet Rīgā visvairāk ir vienistabas un trīsistabu dzīvokļi. Savukārt ES valstīs pārsvarā ir trīs un četru istabu dzīvokļi. Mājokļu platība uz vienu iedzīvotāju Rietumeiropā un Ziemeļvalstīs ir aptuveni 40 m²¹⁰¹, savukārt Rīgā šis rādītājs 2009.gadā bija 25,7 m².

Mājokļu cenas, salīdzinot ar ienākumiem, maksimuma periodā (2007.gada maijs) palielinājās nesamērīgi – tā standarta bloka mājas viena kvadrātmetra iegāde bija līdzvērtīga ~4,5 vidējām neto mēnešalgām (skat. 15.1.attēlu). Recesijas periodā standarta bloka mājas cenas samazinājās par 70% un pietika vairs tikai ar 1,3 vidējām neto mēnešalgām viena kvadrātmetra iegādei.

15.1.attēls

Mājokļu tirgus attīstība Rīgā 2003.–2011.g.

Avots: Zemesgrāmata, CSP, Swedbank

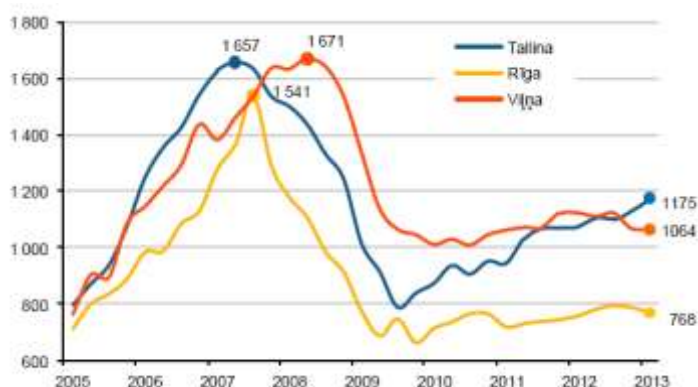
Līdzīgi kā pārējās Baltijas valstu galvaspilsētās, ekonomiskās izaugsmes laikā Rīgā mājokļa vidējā cena sasniedza savu maksimumu 1541 *euro*/m², kas tomēr nedaudz atpalika no Viļņas un Tallinas mājokļu cenām (skat. 15.2.attēlu). 2012. un 2013.gadā straujākā izaugsme ir Tallinā, Rīgā dzīvokļu cenu kāpums palēninās, kamēr Viļņā dzīvokļu cenas kritās.

15.2.attēls

Dzīvokļu vidējā cena Rīgā, Viļņā un Tallinā (*euro*/m²) 2005.–2013.g.

¹⁰⁰ Avots: Analītisks pārskats par nekustamā īpašuma tirgus tendencēm Rīgas pilsētā – Rīgas apkaimju nekustamā īpašuma tirgus tendenču analīze, Latio, 2007.gada novembris–decembris

¹⁰¹ Avots: Analītisks pārskats par nekustamā īpašuma tirgus tendencēm Rīgas pilsētā – Rīgas apkaimju nekustamā īpašuma tirgus tendenču analīze, Latio, 2007.gada novembris–decembris

Avots: Nacionālie zemes un kadastru reģistri, Swedbank

Pēc 2008.gada straujās lejupslīdes situācija mājokļu tirgū sāka uzlaboties 2009.gada nogalē. Pēdējā laikā ir vērojams neliels cenu palielinājums, tomēr kopumā zemā pieprasījuma dēļ tās neturpina būtiski mainīties.

Skatoties pēc teritoriālā dalījuma, dārgākie mikrorajoni ir Teika (vidēji neremontēta sērijveida dzīvokļa cena 699 *euro/m²*), Purvciems, Āgenskalns, Mežciems un Pļavnieki (ar vidējo cenu 618 *euro/m²*). Zemākās cenas ir vērojamas Bolderājā (vidēji neremontēta sērijveida dzīvokļa cena 469 *euro/m²*), Vecmīlgrāvī (520 *euro/m²*), Ķengaragā (539 *euro/m²*) un Sarkandaugavā (546 *euro/m²*)¹⁰².

Pieprasījums pēc dzīvokļiem ir daudzveidīgs – gan pēc vienistabas, gan pēc 4 un vairāk istabu dzīvokļiem. Vispieprasītākais joprojām ir pilsētas klusais centrs. No mikrorajoniem pieprasītākie ir Teika, Pārdaugava un Purvciems¹⁰³.

Situāciju mājokļu tirgū ietekmē arī ārvalstu investoru pastiprinātā interese un aktivitāte, it īpaši no Krievijas un NVS dalībvalstīm Imigrācijas likuma grozījumu ietekmē. Likums paredz ārvalstniekiem iegūt uzturēšanās atļauju Latvijā apmaiņā pret nekustamā īpašuma iegādi. Ārvalstu iedzīvotājiem ir interese par mājokļiem, kuru platība ir no 90 m² par cenu 145 000–200 000 *euro*¹⁰⁴. Daļa šādu investoru vēlas izmantot iespēju tranzīta nolūkos, bet daļa, lai pārceltos uz dzīvi Rīgā. Pārceļšanās gadījumā interese ir vērojama par īpašumiem Rīgas centrā un klusajā centrā, īpašumiem ar sakārtotu infrastruktūru, drošu vidi, kā arī „krievvalodīgas” skolas tuvumu¹⁰⁵. Ierobežotā īpašumu skaita dēļ tiek izskatīti arī piedāvājumi jaunajos projektos, īpaši Pārdaugavā, lidostas un Jūrmalas ērtas sasniedzamības dēļ¹⁰⁶.

2012.gada jūlijā mājāsaimniecību segmentā 75% no jaunizsniegtajiem kredītiem veidoja kredīti mājokļa iegādei¹⁰⁷. Krīzes ietekmē samazinājās arī pieprasījums pēc aizdevumiem mājokļu iegādei. Kā liecina kredītiestāžu aptaujas dati, tad 2011.gada 2.pusgadā mājāsaimniecību pieprasījums pēc aizdevumiem mājokļa iegādei ir palielinājies, jo iedzīvotāji ir kļuvuši pārliecinātāki gan par finansiālā stāvokļa uzlabošanu, gan par mājokļu tirgus perspektīvām, gan arī par kreditēšanas tirgus labvēlīgāku situāciju¹⁰⁸.

Īres tirgus

Īstermiņa īres tirgus Rīgā ir izteiktāks pilsētas centrā vai tā tuvumā, galvenokārt pildot viesnīcas funkcijas, savukārt ilgtermiņa īres tirgus – sērijveida ēkas mikrorajonos, pārsvarā vienistabas

¹⁰² Avots: „Ober–Haus Latvija” pārskats „Dzīvojamās platības, Q4 2012”

¹⁰³ Avots: „Ober–Haus Latvija” pārskats „Dzīvojamās platības, Q4 2012”

¹⁰⁴ „Ober–Haus Latvija” pārskats „Dzīvojamās platības, Q4 2011”

¹⁰⁵ „Ober–Haus Latvija” pārskats „Dzīvojamās platības, Q4 2011”

¹⁰⁶ „Ober–Haus Latvija” pārskats „Dzīvojamās platības, Q1 2012”

¹⁰⁷ Finanšu un kapitāla tirgus komisija

¹⁰⁸ Kredītiestāžu 2012.gada janvāra aptaujas par nefinanšu sabiedrību un mājāsaimniecību kreditēšanu

dzīvokļi¹⁰⁹.

Rīgā ir vērojams īres dzīvokļu trūkums (it sevišķi kvalitatīvu dzīvokļu) gan zemākā cenu kategorijā, gan augstākā cenu kategorijā. Vietējie klienti galvenokārt interesējas par 1 līdz 2 istabu dzīvokļiem centrā cenu kategorijā no 300 līdz 400 *euro*/mēnesī. Īres cenas jaunajos projektos centrā ir vidēji no 9 līdz 11 *euro* par kvadrātmetru. Pirmskara ēkās centrā - no 7 līdz 9 *euro* par kvadrātmetru, bet klusajā centrā no 8 līdz 10 *euro* par kvadrātmetru. Mikrorajonos IV ceturksnī interese par īres dzīvokļiem Āgenskalnā, Ziepniekkalnā, Imantā un Zolitūdē ir nemainīga. Pieprasījums pēc īres dzīvokļiem jaunajos projektos šajā segmentā ir augsts. Pieprasītākie rajoni joprojām ir Pārdaugava, Purvciems un Teika¹¹⁰.

Daļa no dzīvokļu īres tirgus klientiem ir studenti (vietējie un ārvalstu) un ārvalstnieki (proporcionāli lielākā klientu daļa, kas meklē dzīvokļus centrā). Izteikta interese (īpaši no Krievijas tūristiem) ir par dzīvokļiem uz Ziemassvētku un Jaunā gada svinību laiku¹¹¹.

Pieprasījums pēc īres privātmājām 2012.gada IV ceturksnī ir samazinājies. Vispieprasītākie rajoni ir Mārupe, Ķīpsala, Bieriņi un Mežaparks. Vidējās cenas par privātmājām IV ceturksnī nemainīgi ir 1000 līdz 1500 *euro* /mēnesī¹¹².

15.2. Komerctatības

Biroji

Biroju telpas Rīgā var iedalīt divās daļās: **biroji Vecrīgā un centrā**, kas izvietoti vēsturiskajā apbūvē (prestīži, sasniedzami, augsta nomas maksa, pilnībā neatbilst komforta prasībām, nepietiekams autostāvvietu skaits), un **biroji apkaimēs** (nav klasificējami kā prestīži, zemākas nomas maksas, plašas autostāvvietas, bieži vērojams nepietiekams komforta līmenis; palielinās pieprasījums jaunuzceltos biroju centros).¹¹³

2011.gada vidū A un B klases biroju telpu platības uz vienu iedzīvotāju Rīgā ir divas reizes mazākas nekā Tallinā, trīs reizes mazākas nekā Varšavā. 2010.gadā bija salīdzinoši zema biroju telpu aizņemtība ~72% (2005.–2008.g. ~90%)¹¹⁴. Savukārt 2012.gadā brīvu biroja telpu piedāvājums turpināja samazināties, it sevišķi kvalitatīvu biroja telpu. Daudzās telpās nomnieku aizpildījums ir sasniedzis 100%¹¹⁵.

2012.gadā, kad ekonomiskie indikatori jau uzrādīja nelielu ekonomisko izaugsmi, bija vērojams arī neliels nomas maksas palielinājums centrā pieprasītākajos birojos. A klases biroju nomas maksa bija no 8 līdz 12 *euro*/m² (augstākā nomas maksa bija 16 *euro*/m²), B klasei: 6–8 *euro*/m² (skat. 15.3.attēlu), savukārt C klasei: 4–5 *euro*/m². Vidējās apsaimniekošanas izmaksas A un B klases biroju centros ir no 0,95 līdz 2,0 *euro*/m²¹¹⁶.

15.3.attēls

Vidējās biroju nomas maksas mēnesī Rīgā bez PVN (*euro*/m²) 2012.gadā

¹⁰⁹ Analītisks pārskats par nekustamā īpašuma tirgus tendencēm Rīgas pilsētā – Rīgas apkaimju nekustamā īpašuma tirgus tendenču analīze, Latio, 2007.gada novembris–decembris

¹¹⁰ „Ober–Haus Latvija” pārskats „Dzīvojamās platības, Q4 2012”

¹¹¹ „Ober–Haus Latvija” pārskats „Dzīvojamās platības, Q4 2011”

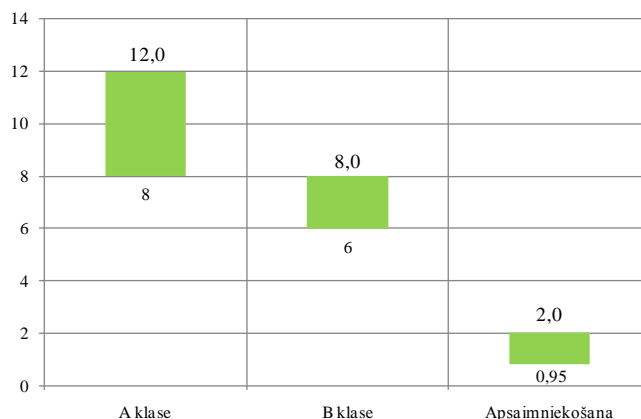
¹¹² „Ober–Haus Latvija” pārskats „Dzīvojamās platības, Q4 2012”

¹¹³ „Latio” nekustamo īpašumu novērtējums (2007.gada novembris)

¹¹⁴ „Latvijas ekonomika”, „Swedbank” Ekonomisko pētījumu daļa, 2011.gada jūnijs

¹¹⁵ „Komerctatību nomas tirgus apskats”. Nekustamo īpašumu operators „Rent In Riga”, 2012

¹¹⁶ „Ober–Haus Latvija” pārskats „Komerctatības, Q4 2012”

Avots: „Ober–Haus Latvija”

Platību ziņā vispieprasītākie biroji ir 50–200 m², savukārt starptautiskās kompānijas vairāk interesējās par 300–600 m² lieliem birojiem¹¹⁷.

Daļa uzņēmēju vēlas iegādāties biroju ēkas savā īpašumā, tas attiecas uz 400–1 000 m² lielām platībām. Investori izrāda interesi par jauno projektu biroju ēkām ar platību līdz 7 000 m².¹¹⁸

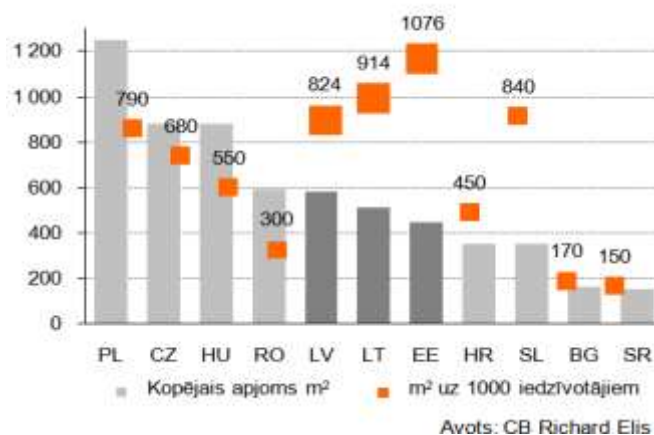
Lielākais pieprasījums ir pēc biroju telpām Rīgas aktīvajā centrā un kvalitatīvajās biroju ēkās Dunties ielas, Skanstes ielas apkārtnē, kā arī tuvējā Pārdaugavā¹¹⁹.

Tirdzniecības platības

Viens no tirdzniecības nozari raksturojošiem rādītājiem ir tirdzniecības centru platība m² uz 1000 iedzīvotājiem¹²⁰. Kopējās tirdzniecības telpu platības Rīgā ir sasniegušas ievērojamus apjomus, kas pārsniedz citu Austrumeiropas galvaspilsētu rādītājus (skat. 15.4.attēlu). Tāpēc vērienīgs tirdzniecības platību palielinājums tuvākajā nākotnē nav plānots. Vairumā Rīgas tirdzniecības centru ir vērojams brīvo platību īpatsvars (2012.gada sākumā divi ir pilnībā aizpildīti, pārējos brīvās platības ir līdz 9%¹²¹,¹²²).

15.4.attēls

Tirdzniecības centru platība Austrumeiropas galvaspilsētās 2010.g. II ceturksnī

¹¹⁷ „Ober–Haus Latvija” pārskats „Komerplatības, Q1 2012”

¹¹⁸ „Ober–Haus Latvija” pārskats „Komerplatības, Q1 2012”

¹¹⁹ Komerplatību tirgus pārskats, 2013.g.1.cet., „Latio”

¹²⁰ „Latio” nekustamo īpašumu novērtējums (2007.gada novembris)

¹²¹ „Ober–Haus Latvija” pārskats „Komerplatības, Q1 2012”

¹²² „Latvijas ekonomika”, „Swedbank” Ekonomisko pētījumu daļa, 2011.gada jūnijs

2012.gada pirmajā pusgadā pastāvēja liels pieprasījums pēc mazām tirdzniecības platībām centra aktīvākajās vietās, 2012.gada siltajā sezonā bija palielinājies pieprasījums pēc kafējnicu un restorānu telpām ar iespēju izvietot āra terases. Līdz ar pieprasījuma palielinājumu (arī mazumtirdzniecības preču pieprasījums un to cenas ir palielinājušās) bija vērojams cenu palielinājums tirdzniecības telpu nomas maksai pilsētas aktīvajā daļā un Vecrīgā, kur par mazām platībām nomas maksa bija 15–40 *euro/m²*, ar izņēmumiem līdz pat 50 *euro/m²* (lielākas platības nomas maksa bija 5–25 *euro/m²*). Attiecīgi attālākajos rajonos nomas maksas bija 5–12 *euro/m²* un 4–8 *euro/m²*. Tirdzniecības centros nomas maksa bija 7–50 *euro/m²*¹²³.

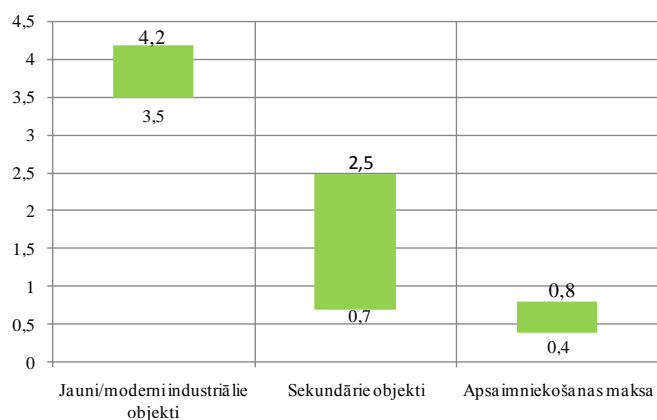
Pieprasījums pēc mazām tirdzniecības telpām pilsētas centra aktīvākajās vietās arī 2012.gadā saglabā tendenci pieaugt un būtiski pārsniedz piedāvājumu, kā rezultātā potenciālie telpu nomnieki ir gatavi slēgt nomas līgumus par nedaudz augstākām nomas maksām. Interese saglabājās arī par lielākām tirdzniecības platībām – no 300 līdz 1500 m².¹²⁴

Ražošanas platības un noliktavas

2012.gadā visaugstākais pieprasījums bija vērojams pēc noliktavu un ražošanas telpām nomāšanai 500–1000 m² platībā. Noliktavu un industriālo platību jomā nomas cenas ir saglabājušās iepriekšējā līmenī, izņemot A klases kompleksus, kur 2012.gada laikā nomas maksas ir paaugstinājušās aptuveni par 5–10%. Maksa par neapsildītiem, veciem angāriem ir palikusi nemainīga – vidēji 0,7 *euro/m²* (skat. 15.5.attēlu), par vecās industriālās zonās atjaunotiem cehiem – vidēji no 1,0–2,5 *euro/m²*, par ekspluatācijā tikko nodotu A klases kompleksu ar atbilstošas kvalitātes aprīkojumu visās pozīcijās – Rīgas robežās no 3,5 līdz 4,2 *euro/m²*. Vidējās apsaimniekošanas izmaksas ir no 0,4 līdz 0,8 *euro/m²*. Par nelielām sekundārām noliktavu, ražotņu un servisu būvēm platībās līdz 500 m² cena ir vidēji no 350 līdz 400 *euro/m²*. Cenas par angāriem platībās no 500 m² variē no 70 līdz 250 *euro/m²*.¹²⁵

15.5.attēls

Industriālo platību nomas maksa mēnesī Rīgā un Rīgas rajonā bez PVN (*euro/m²*)

Avots: „Ober-Haus Latvija”

15.3. Zemes tirgus

Galvenais apbūves zemesgabalu vērtību ietekmējošais faktors ir atrašanās vieta (attālums līdz Rīgas centram), apkāmes sakārtotība un prestižs. Nozīmīga ir inženierkomunikāciju pieejamība (iespēja pieslēgties gāzesvadam, pilsētas ūdensvadam un kanalizācijai, kā arī fiksēto telekomunikāciju sakaru tīkliem), transporta (sabiedriskā transporta pieejamība un kustības biežums) un sociālās infrastruktūras attīstības pakāpe (dažādu tirdzniecības un pakalpojumu objektu, medicīnas aprūpes un izglītības iestāžu, izklaides un rekreācijas objektu atrašanās zemesgabala tuvumā), nozīmīga ir arī

¹²³ „Ober-Haus Latvija” pārskats „Komerclatības, Q1 2012”

¹²⁴ „Ober-Haus Latvija” pārskats „Komerclatības, Q4 2012”

¹²⁵ „Ober-Haus Latvija” pārskats „Komerclatības, Q4 2012”

piebraucamo ceļu esamība un to tehniskais stāvoklis¹²⁶.

2012.gadā Rīgas zemes tirgū interese tika izrādīta par tiem zemesgabaliem, kuru cena ir 30–40 *euro/m*².¹²⁷ Stratēģiski izdevīgās vietās ir palielinājusies interese par zemes iegādi komercapbūvei, turklāt bankas aizdevumus izsniedz tikai gadījumos, ja ir nepārprotami uzsākta būvniecība. Vidējās cenas ir 10–30 *euro/m*².¹²⁸

¹²⁶ Analītisks pārskats par nekustamā īpašuma tirgus tendencēm Rīgas pilsētā – Rīgas apkaimju nekustamā īpašuma tirgus tendenču analīze, Latio, 2007.gada novembris–decembris

¹²⁷ „Ober–Haus Latvija” Tirgus pārskats, Janvāris 2012

¹²⁸ „Ober–Haus Latvija” pārskats „Komerccplātibas, Q1 2012”

Nekustamā īpašuma tirgus attīstības SVID analīze

Nekustamā īpašuma tirgus attīstība		Mērogs ¹²⁹			
SVID	Raksturojums	V	R	N	S
S	Kopējās tirdzniecības telpu platības Rīgā ir sasniegušas ievērojamus apjomus, kas pārsniedz citu Austrumeiropas galvaspilsētu rādītājus				X
	Ražošanas platību un noliktavu nomas maksas ir stabilas	X			
	Palielinās pieprasījums jaunuzceltos biroju centros		X		
V	Nav pabeigta zemes reforma			X	
	A un B klases biroju platības uz vienu iedzīvotāju Rīgā ir divas reizes mazākas nekā Tallinā, trīs reizes mazākas nekā Varšavā				X
	Esošo biroju nepilnīgs noslogojums	X			
	Rīgā aktuāla ir patvaļīgā būvniecība, kuras apjomi nemazinās	X			
	Būvējot būves, bieži tiek ignorētas vietējās apkāmes apbūves rakstura tradīcijas	X			
	Vairumā Rīgā esošajos tirdzniecības centros ir brīvās platības	X			
	Pilsētas teritorijā nepilnīgi izmantota ražotņu un noliktavu apbūve	X			
	Liela daļa no dzīvojamo un nedzīvojamo ēku jaunbūvēm stāv tukšas vai to būvniecība ir apturēta dažādās būvniecības stadijās, vai arī ir būvbedre, kurā jau ilgstoši nenotiek aktivitāte	X			
I	Daudz teritoriju būvniecībai	X			
	Būvniecības pabeigšana pamestās nepabeigtās jaunbūvēs un būvlaukumos un to atbilstoša izmantošana	X			
	Tirdzniecības centru būvniecība ārpus pilsētas vai pilsētas nomalē		X		
	Apbūves veidošana, kas veicina pilsētas gaisa attīrīšanos, neveicina dziļu un šauru kanjonu veidošanos	X			
	Degradēto ēku un objektu revitalizācija un izmantošana	X			
	Palielinoties izglītības eksportam, iespējas attīstīties ir arī īres tirgum				X
D	Nekustamā īpašuma uzturēšanas izdevumu pieaugums	X			
	Attīstoties ekonomikai, radīsies papildu nepieciešamība pēc jauniem un moderniem birojiem, taču pārsteidzīgi uzbūvēti kompleksi var radīt jaunus degradētus objektus	X			

¹²⁹ V - vietējais mērogs; R - reģionālais mērogs; N - nacionālais mērogs; S - starptautiskais mērogs

16. PILSĒTAS LABIEKĀRTOŠANA

Pilsētas teritoriju 23% aizņem zaļās teritorijas, kuru īpatsvars salīdzinājumā ar citām Eiropas pilsētām ir liels. Tomēr ne visas zaļās teritorijas Rīgā ir sakoptas un labā kvalitātē (t.sk. labiekārtotas). Turklāt arī apbūves struktūrā pēdējos gados ievērojami ir palielinājies degradēto objektu skaits. Par spīti tam, ka pašvaldībā aktīvi norit darbi gan teritoriju sakopšanas jomā, gan nojaucot graustus, vēl ir jāveic daudz darba, lai pilsētas labiekārtojuma līmenis būtu augsts visās apkaimēs.

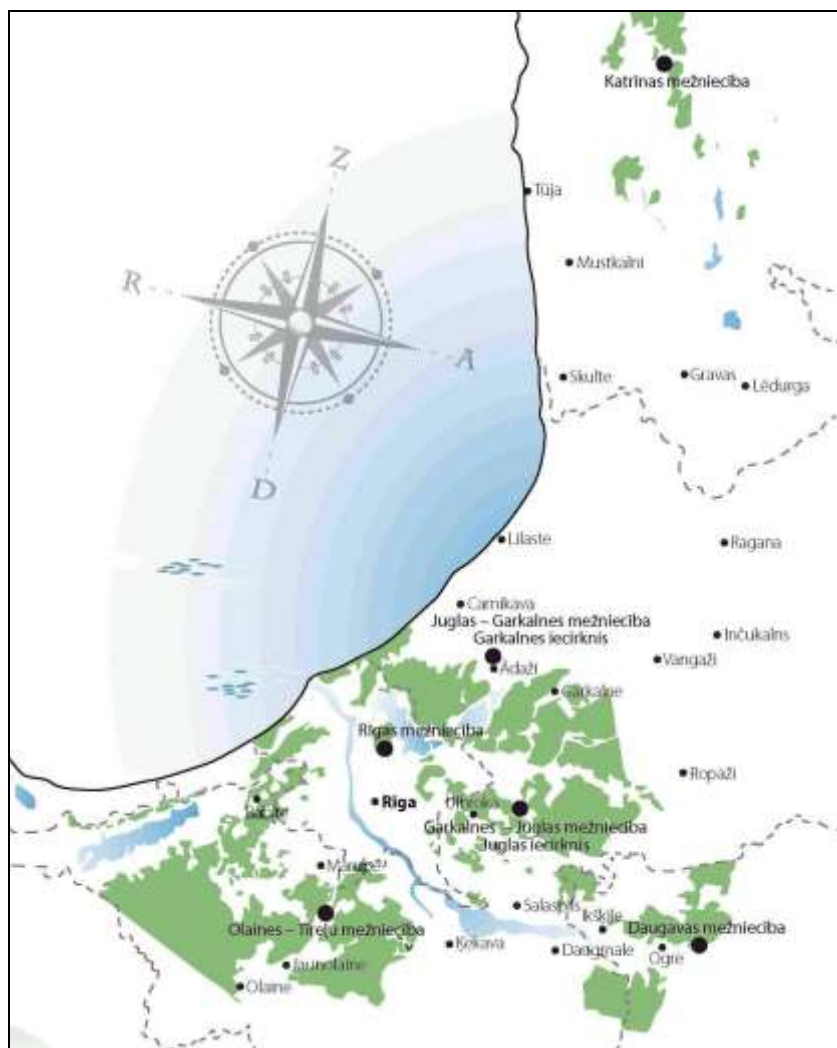
16.1. Meži, parki un apstādījumi

Meži

Rīgas pilsēta ir otrs lielākais meža īpašnieks Latvijā aiz valsts. Rīgas pilsētas pašvaldībai pieder vairāk nekā 4 tūkst. ha meža Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā, kā arī 57 tūkst. ha meža Rīgas reģionā, kurus apsaimnieko SIA „Rīgas meži” (skat. 16.1.attēlu). Kapitālsabiedrībai ir arī piecas mežniecības, kuru pārziņā esošie meži lielākoties atrodas apmēram 50 km rādiusā ap Rīgu. SIA „Rīgas meži” pieder arī kokaudzētava „Norupe” netālu no Ogres.

16.1.attēls

Rīgas pilsētas pašvaldībai piederošie meži

Avots: SIA „Rīgas meži”

Ārpus Rīgas pilsētas administratīvajām robežām meži galvenokārt veic ekonomisko funkciju – koksnes ražošanu. Rīgas pilsētas teritorijā meži veic šādas funkcijas:

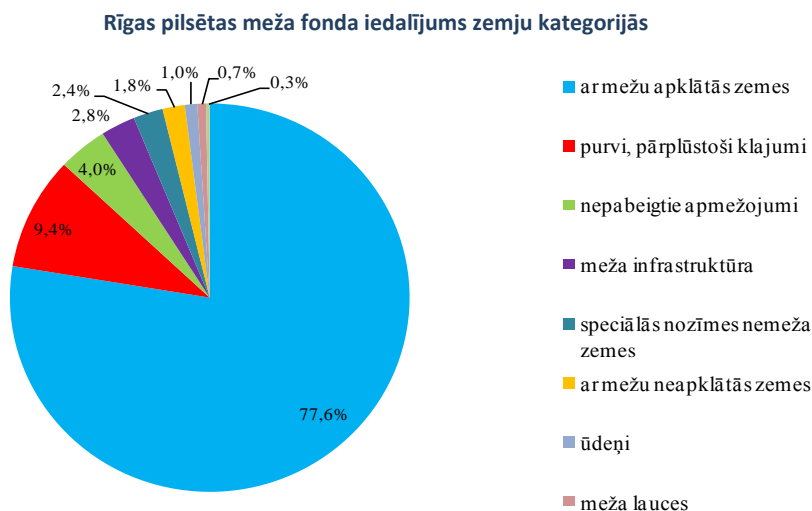
- sociālā funkcija, kas sniedz rekreācijas iespējas, pilnveido dzīves un darba vidi, saglabā zaļo zonu kultūrvēsturiskās vērtības;
- estētiskās un ainaviskās funkcijas, meži apmierina iedzīvotāju estētiskās prasības, pozitīvi ietekmē cilvēku fizisko un garīgo veselību;
- klimatiskās funkcijas, kas atstāj stabilizējošu ietekmi uz pilsētas temperatūras un mitruma režīmu, samazina vēja ietekmi, mazina piesārņojumu un troksni;
- ekoloģiskās funkcijas, kas nodrošina floras, faunas un biotopu aizsardzību īpaši aizsargājamās teritorijās, mikroliegumos, kā arī lielā mērā mežā kopumā;
- ekonomiskās funkcijas, kas dod ienākumus no mežmateriāliem – koksne, ogas, sēnes, kā arī palielina blakus esošo īpašumu vērtību, tāpat dod pievienoto vērtību tūrisma industrijā.

Saskaņā ar Valsts meža dienesta sniegto informāciju 2010.gada beigās Rīgas pilsētas teritorijā meža zemes platība bija 5564,5 ha, meža platība – 5221,1 ha.

Meža zemes platības Rīgā ir mainīgas, tomēr pēdējās desmitgades laikā tās ir samazinājušās, lielākais samazinājums par apmēram 200 ha bija 2005.gadā. Šīs izmaiņas drīzāk saistāmas ar to, ka ne visām platībām bija veikta meža inventarizācija. Rīgas pilsētā esošās meža zemes veidu īpatsvars 2011.gada sākumā bija: mežs 93,8%, purvs 2,4%, zem infrastruktūras objektiem 2,3%, lauces 1,3%, pārplūstoši klajumi 0,2%.

Vislielāko teritoriju pēc Rīgas pilsētas īpašumā esošā meža fonda iedalījuma aizņem ar mežu apklātās zemes – 77,6% (skat. 16.2.attēlu). Purvi un pārplūstoši klajumi aizņem 9,4% no Rīgas meža fonda kopējās platības.

16.2.attēls

Avots: SIA „Rīgas meži”

Rīgas pilsētas teritorijā lielāko platību (709,7 ha jeb 13,7%) aizņem 91–100 gadus vecas mežaudzes. Vairāk nekā puse mežaudžu ir 61–110 gadu vecas, bet līdz 40 gadus vecas mežaudzes aizņem tikai 5,7% no visu mežu platības. Salīdzinoši liels ir arī mežaudžu, kas vecākas par 140 gadiem, īpatsvars (13%).

Rīgas pilsētas teritorijā izteikti dominē priežu mežaudzes, kas aizņem 4457,4 ha jeb 86,2% no visiem pilsētā esošajiem mežiem. Bērza mežaudzes aizņem 420,5 ha (8,1%), melnalkšņa – 162,5 ha (3,1%), bet pārējo koku sugu mežaudžu aizņemtā platība nepārsniedz 1% no Rīgas pilsētā esošo mežu platības¹³⁰.

Mežos Rīgas pilsētas teritorijā tiek veiktas galvenokārt kopšanas un sanitārās cirtes – vidēji 100–200 ha gadā, taču, piemēram, 2004.gadā arī šo ciršu apjomi bijuši mazi (attiecīgi 27,5 ha un 53,2 ha). Vētras postījumu dēļ 2005.gadā 882,3 ha platībā veikta sanitārā cirte vējgāzes likvidēšanai.

¹³⁰ Avots: Rīgas vides programma 2011.–2017.gadam

Rīgas pilsētas pašvaldības mežos galvenie darbi ir meža satīrīšana no sadzīves atkritumiem un meža uguns aizsardzība. Mežsaimnieciskie darbi vidēji gadā tiek veikti šādos apjomos:

- meža atjaunošana – 2,1 ha;
- meža kultūru kopšana – 1,5 ha;
- jaunaudžu kopšana – 3,1 ha;
- pameža kopšana – 39,7 ha;
- mineralizēto joslu kopšana – 85 km;
- putnu būrīšu izlikšana un tīrīšana – 90 gab.

Dabas parkā „Piejūra” 756 ha un dabas liegumos - 13,5 ha, 22,9 ha meža zemēm ir noteikts mikroliegumu statuss.

Mežaparki

Mežaparki ir atšķirīga labiekārtojuma līmeņa publiskās izmantošanas (atpūtas, sporta, tūrisma) ar kokaudzi apauguši zemes nogabali, kuros apbūve pieļaujama tikai parka pamatfunkciju nodrošināšanai. Mežaparkos tiek īpaši izveidota infrastruktūra, kam nepieciešama regulāra kopšana un atjaunošana, saglabājot vai uzlabojot teritorijas estētisko, ainavisko un kultūrvēsturisko vērtību.

Rīgā ir 10 mežaparki: Bolderājas mežaparks, Kleistu mežaparks, Imantas mežaparks, Anniņmuižas parks, Mežaparks, Biķernieku mežaparks, Šmerļa mežaparks, Juglas mežaparks, Bābelītes mežaparks un Ulbrokas mežaparks. Šos pašvaldības īpašumā esošos lielos meža masīvus apsaimnieko SIA „Rīgas meži”.

Saskaņā ar parku apsaimniekošanas pamatprincipiem, kas pieņemti ar MK 03.10.2006. noteikumiem Nr.819, pašvaldībai mežaparki būtu jāapsaimnieko saskaņā ar saistošajiem noteikumiem, nepieļaujot darbības, kuru dēļ mežaparki zaudē savu estētisko, ainavisko, ekoloģisko, zinātnisko, kultūrvēsturisko vai izglītojošo vērtību. Pašvaldība saistošo noteikumu izstrādē pieaicina ainavu arhitektu. Tie nosaka, ka, ierīkojot mežaparkus, meža zemes transformāciju veic ne vairāk kā 30% apjomā no meža zemes un ka mežaparka teritorijā apbūve pieļaujama tikai mežaparka pamatfunkciju nodrošināšanai un parka labiekārtošanai.

Parki un apstādījumi

Rīgas pilsētas sabiedrisko apstādījumu municipālā pārvaldes sistēma izveidojās 1879.gadā, kad tika nodibināta pilsētas dārzu pārvalde. Georgs Kūfalts, kurš vadīja uzņēmumu tā pirmsākumos, rekonstruēja un sakārtoja visus tā laika sabiedriskos apstādījumus (piemēram, Kanālmalas apstādījumi, Vērmanes dārzs, Esplanāde, Pils laukums un citas nozīmīgas apstādījumu teritorijas). Pārdaugavā G.Kūfalts rekonstruēja pilsētas īpašumā iegūto agrāko privātdārzu – Arkādiju. Starp abiem pasaules kariem Rīgas apstādījumu attīstību virzīja Andrejs Zeidaks, kurš veiksmīgi turpināja parku projektēšanas un ierīkošanas darbus, izvēršot tos arī ārpus pilsētas centra. Viņš ir veidojis Ziedoņdārzu, Maskavas dārzu un Dzegužkalna parku.

Pēc Otrā pasaules kara Rīgas dārzu attīstību nodrošināja Kārlis Barons. Viņa mūža darbs ir Uzvaras parks Pārdaugavā, Zemgales priekšpilsētā, kurš tieši pēdējā desmitgadē parāda K.Barona ieceres – plašus zālienus, kuru kulisēs ir dažādu augumu un vainagu formas koku grupas un soliterkoki, kas redzami skatu līnijās.

Jauns sabiedrisko apstādījumu attīstības iespēju posms iezīmējās pēc neatkarības atgūšanas, gan mainoties īpašuma un pārvaldes formām, gan pielietojot arvien jaunas pieejas un materiālus. Sakarā ar zemju privatizāciju vairāki parki un skvēri ir nodoti zemju likumīgo īpašnieku rokās (piemēram, Bišumuižas parks).

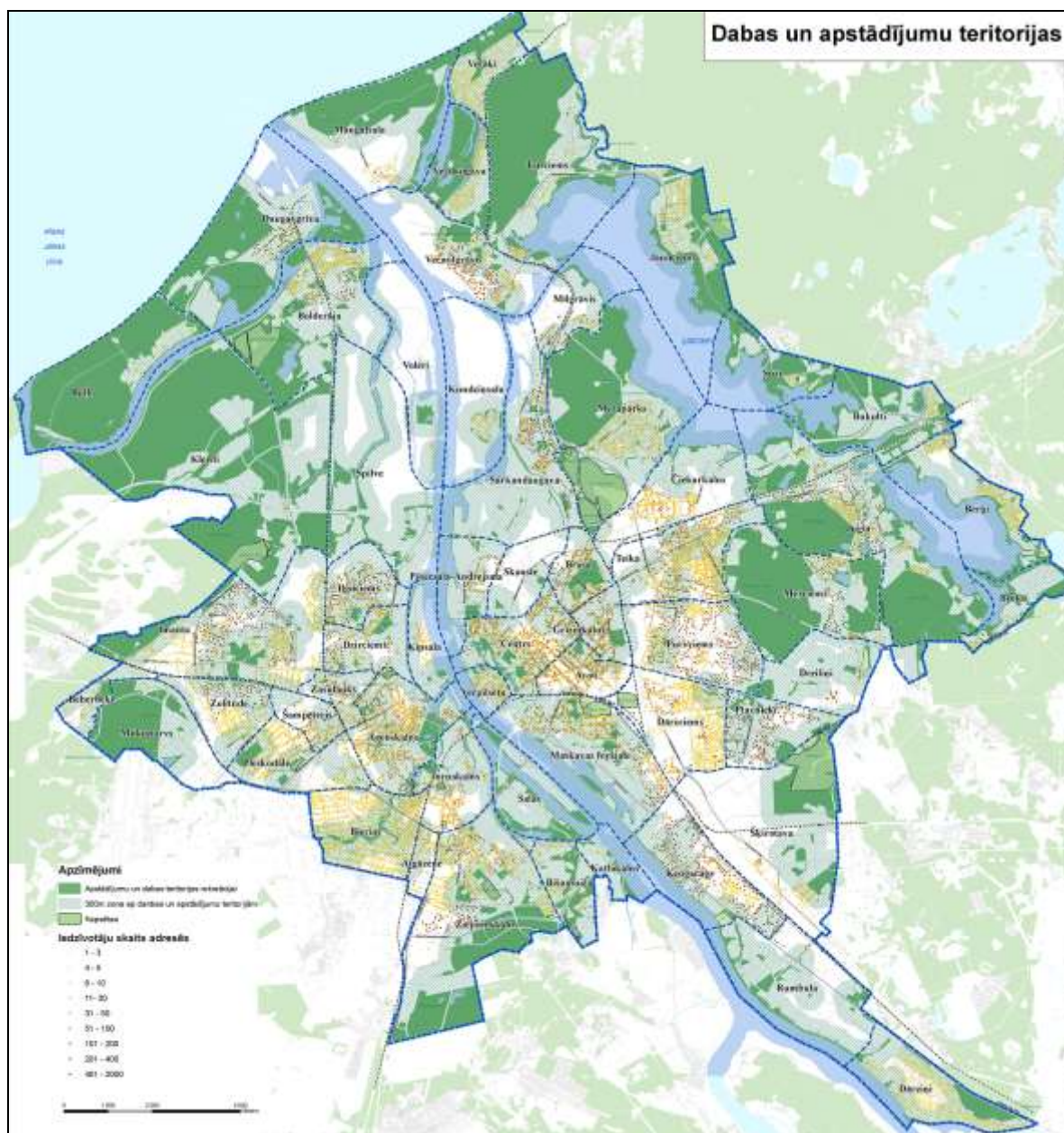
Pēdējos gados ar ERAF atbalstu tiek sakārtoti vairāki rīdiniem nozīmīgi parki – Grīziņkalns, Ziedoņdārzs un Miera dārzs.

Apstādījumi ir būtiski gan pilsētas vides un ekoloģiskās kvalitātes nodrošināšanai, gan atpūtas iespēju sniegšanai, kā arī pilsētas vizuālā tēla uzturēšanā. Tāpēc tie tiek vērtēti gan pēc to platības, gan pieejamības iedzīvotājiem. 77,7% Rīgas iedzīvotāju dzīvo 300 m zonā ap dabas un apstādījumu teritorijām (skat. 16.3.attēlu). Apkaimju vērtējumā vislabākā situācija no pieejamības viedokļa dabas un apstādījumu teritorijām ir Daugavas kreisā un labā krasta ziemeļu daļas apkaimēm, Daugavas kreisā krasta centrālās daļas un atsevišķām dienvidu daļas, kā arī atsevišķām labā krasta centrālās

daļas apkaimēm un daļai austrumu puses apkaimju Ķīšezera un Juglas ezera rajonā. Kritiskāka situācija ir tādām apkaimēm kā Čiekurkalns, Dārziems, Dreiliņi, Mangaļsala, Rumbula un Skanste.

16.3.attēls

Dabas un apstādījumu teritorijas Rīgā

Avots: „Pilsētvides attīstību raksturojošo pakalpojumu kvalitāte un pieejamība Rīgas 55 apkaimēs”, SIA „Datorkarte”, 2012.g.

Papildus dabas un apstādījumu pieejamībai būtiska ir to kvalitāte, piemēram, tādās apkaimēs kā Brekši, Bukulti, Suži, Mūkupurvs, Skanste un Bišumuiža, kurās vairāk nekā 70% iedzīvotāju (izņemot Skanstes apkaimi, kur tie ir 20%) dzīvo 300 m zonā ap dabas un apstādījumu teritorijām, šo teritoriju kvalitāte ir ļoti zemā līmenī. Līdzīga situācija ir Berģu, Centra, Dārziņu, Imantas, Pleskodāles, Salu, Torņakalna, Zolitūdes u.c. apkaimēs.

Rīgas pilsētas apstādījumi atrodas uz valsts, pašvaldības un privātās zemes. Rīgas sabiedriskie apstādījumi (parki, dārzi un skvēri) aptver ap 300 ha pilsētas teritorijas, t.i., 2% no visu pilsētas apstādījumu un mežu platības un tikai 1,2% no pilsētas sauszemes platības. Lielāko daļu (226 ha) Rīgas pilsētas pašvaldības apstādījumu – parkus, skvērus un dārzus – apsaimnieko, labiekārto, uztur un attīsta SIA „Rīgas meži”.

SIA „Rīgas meži” dati liecina, ka no 95 apsaimniekotajām teritorijām 29 ir nepieciešama rekonstrukcija atsevišķiem elementiem (Jēkaba laukumā, Mazās Kalna ielas skvērā, Vašingtona laukumā, Nordeķu parkā u.c.), deviņām teritorijām nepieciešama gan apstādījumu, gan atsevišķu elementu rekonstrukcija (Pils laukuma skvērā, Strēlnieku laukumā, Sarkandaugavas parkā, Dailes teātra skvērā, Dzegužkalna parkā, Sudrabkalniņa skvērā, Uzvaras parkā, Arkādijas parkā, Pilsoņu ielas–Ventspils ielas skvērā), savukārt septiņām apsaimniekotajām teritorijām ir nepieciešama kompleksa rekonstrukcija. Arī Brīvības gatves un Ropažu ielas skvēram un Māras dīķa apstādījumiem ir nepieciešama kompleksa rekonstrukcija. Pašreiz kompleksa rekonstrukcija jau noris Ziemeļblāzmas parkā un Meteora dārzā. Tiek plānota Mazā Arkādijas parka pārņemšana pašvaldības īpašumā.

Rīgas parkus un dārzus rotā 12 strūklakas (skat. 16.1.tabulu). Par RD valdījumā esošo strūklaku tehnisko stāvokli atbildīgā struktūrvienība ir RD MVD. 2012.gada vasarā darbojās deviņas galvenās strūklakas, bet trim peldošajām strūklakām ir nepieciešams remonts. Strūklakas galvenokārt ir izvietotas Rīgas Centra apkaimē un pa vienai Avotu, Grīziņkalna un Pētersalas–Andrejsalas apkaimē.

16.1.tabula

Rīgas pilsētas pašvaldības valdījumā esošās strūklakas

Darbojas	Nedarbojas
Peldošā strūklaka pie Latvijas Nacionālās operas	Dekoratīvā strūklaka „Sumpurnis, bārenīte un mātesmeita” Kronvalda parkā pie Rīgas brīvostas pārvaldes
Peldošā strūklaka pie Bastejkalna	Dekoratīvā baseina skulptūra „Lutausis” un „bradājamais” baseins Grīziņkalnā
Strūklaka „Nimfa” Latvijas Nacionālās operas skvērā	Strūklaka Viesturdārzā (Dziesmusvētku parks)
Divas Esplanādes „Bradājamās strūklakas”	
Strūklaka Ziedoņdārzā	
Strūklaka „Bastejkalna kaskāde”	
Strūklaka pie Rīgas Kongresu nama Kronvalda parkā	
Strūklaka „Gadalaiki” Vērmanes dārzā. Nepieciešams kapitālais remonts, ūdens noplūst no baseina	

Avots: RD MVD

Laikā no 2009. līdz 2011.gadam nav iegādātas jaunas tehnikas vienības parku apsaimniekošanai. Pašvaldības rīcībā esošā tehnika (automobiļi, traktori, traktora agregāti, pļaujmašīnas, šķeldotājs u.c.) intensīvas izmantošanas rezultātā jāremontē aizvien biežāk, kas kavē uzņēmuma pamatfunkciju veikšanu (piemēram, zālienu pļaušanu vasaras sezonas laikā). Lielākajai daļai darbinieku nav profesionālās izglītības. Nepieciešams piesaistīt jaunus speciālistus: parku dārzniekus, ainavu tehniķus, arboristus, komunālās tehnikas operatorus.

Parki un skvēri

Pārdaugavas apkaimes ir bagātas ar parkiem, skvēriem un mežu teritorijām, bet to kvalitāte neatbilst iedzīvotāju prasībām par sakoptu un labiekārtotu pilsētvidi.

Pļavniekos ir labiekārtots Pļavnieku parks (starp Augusta Deglava ielu, Andreja Saharova ielu un Ilūkstes ielu) un uzsākti darbi „Zaļās birzs” izveidošanai (starp Andreja Saharova ielu, Dravnieku ielu un Pļavnieku ielu).

Maskavas forštates, Vecrīgas un pilsētas centra blīvās perimetrālās apbūves kvartālos ir no apbūves brīvi zemesgabali, kuros Rīgas attīstības plānā ir paredzētas publiskas zaļās teritorijas. Rīdzinieki vēlas to īstenošanu, bet līdzekļu trūkuma dēļ netiek īstenoti šādi projekti: skvērs Strūgu ielas un Maskavas ielas stūrī, skvērs starp Brīvības ielu, Tērbatas ielu un Tallinas ielu un Līvu laukuma rekonstrukcija.

Mainoties parku un skvēru apsaimniekotājiem, iepriekš ir bijušas neskaidrības par piegulošo teritoriju kopšanu, kas pēc piekritības ir jādara tam pašam apsaimniekotājam. Pastāv gadījumi, kad viedokļi atšķiras. Pašlaik apsaimniekošana tiek veikta atbilstoši normatīvajiem aktiem.

Pēc veiktās iedzīvotāju aptaujas var secināt, ka rīdzinieki dabas vides daudzumu un kvalitāti (zaļo zonu, parku, skvēru u.tml.) savā apkaimē (apmierinātību pauda 81,7% respondentu) vērtē diezgan

līdzīgi kā Rīgā kopumā (apmierināti ir 80,4% iedzīvotāju). Kopumā 81,3% rīdzinieku ir apmierināti ar teritorijas tīrību pilsētā, savukārt 16,5% ir neapmierināti un 2,2% nespēja sniegt atbildi.¹³¹

Pagalmi

Nepieciešama iekšpagalmu piebraucamo ceļu un teritoriju labiekārtošana Ķengaragā, Pļavniekos, Dārziemā, Zolitūdē, Ziepniekkalnā, Imantā, Iļģuciemā, Bolderājā, Daugavgrīvā, Dzirciemā u.c. Nepietiekamu finanšu līdzekļu dēļ iekškvartālu piebraucamie ceļi ir degradējušies, kritiskā stāvoklī vai nav izbūvēti (Ziepniekkalnā), pastāvīgi tiek lauzti un demolēti bērnu rotaļu laukumi, apstādījumi un zālieni netiek atjaunoti. Daudzviet zaļajā zonā iestaigāti celiņi, bet esošie trošuāri netiek izmantoti, kas norāda uz neatbilstošu plānojumu.

Plānojot un veicot iekšpagalmu remontdarbus, būtiski ir nodrošināt ērtākas pārviešanās iespējas arī cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Piemēram, pie ēkām Juglas ielā 5 k-2 un Launkalnes ielā 12 ir renovētas un atbilstoši reljefam izveidotas ietves, lai cilvēkiem ar īpašām vajadzībām būtu nodrošināta ērtāka pārvietošanās iespēja.

Norādes

Pilsētā nav noteikts vienots norāžu stabu dizains. Tā kā Rīgas apkaimēs ir pārāk atšķirīgas, lai vienāda līmeņa un izmaksu dizaina izstrādājumus uzstādītu gan vecpilsētā, gan nomalē, iespējams sagatavot dažādas koncepcijas.

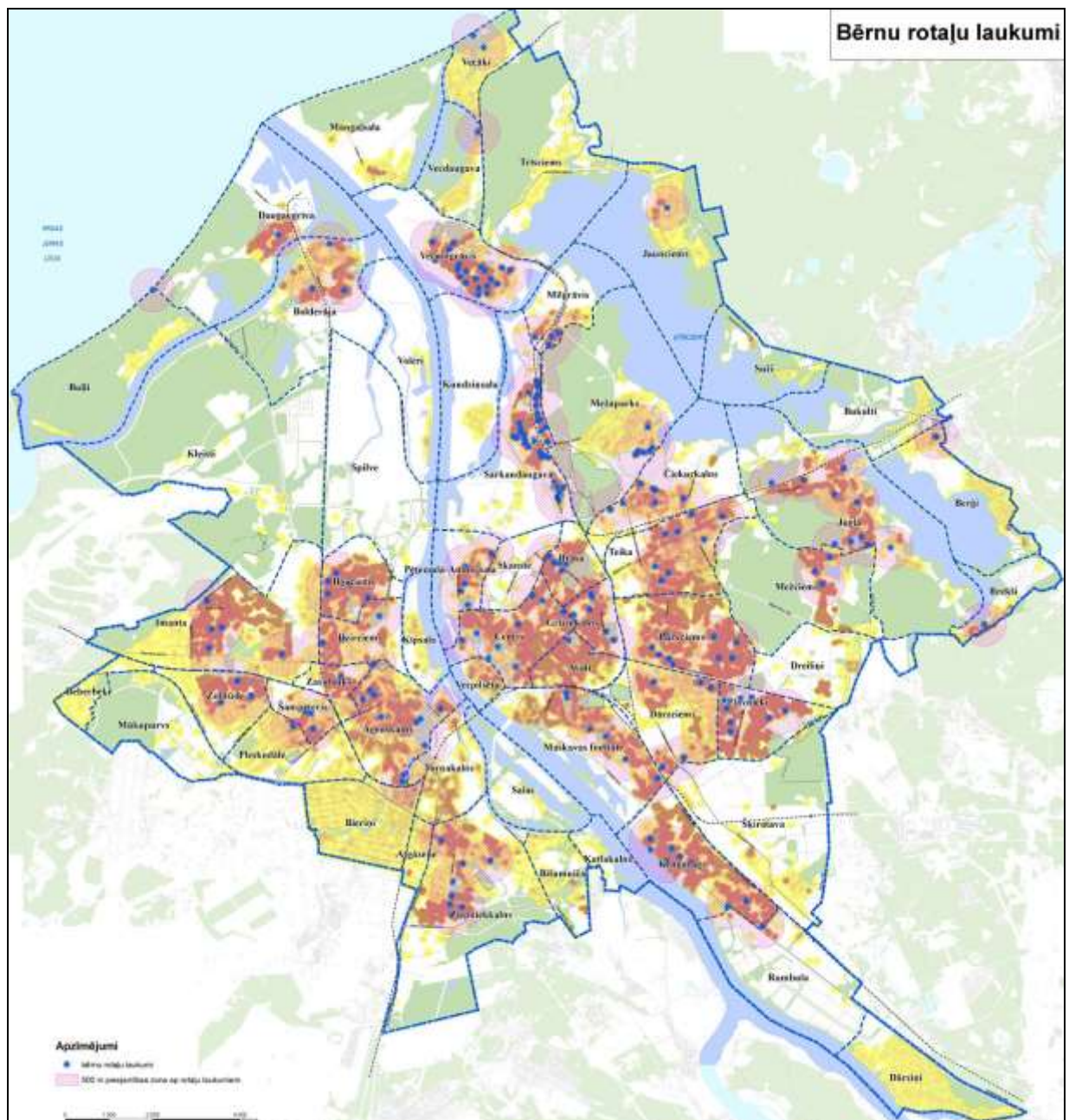
16.2. Rotaļlaukumi

Rīgā ir 203 pašvaldības rotaļlaukumi, kas galvenokārt izvietoti parkos un dzīvojamo rajonu iekšpagalmos. Centrālajā pilsētas daļā ir labs rotaļlaukumu pārklājums, piemēram, Centrā, Brasā, Iļģuciemā, Maskavas forštatē u.c., taču attālākajās apkaimēs ir ierobežotas iespējas apmeklēt rotaļlaukumus (skat. 16.4.attēlu).

16.4.attēls

Bērnu rotaļlaukumi Rīgā

¹³¹ Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatori”, SKDS, 2012.g. jūnijs

Avots: „Pilsētvides attīstību raksturojošo pakalpojumu kvalitāte un pieejamība Rīgas 55 apkaimēs”, SIA „Datorkarte”, 2012.g.

Daudzi rotaļlaukumi nav tikuši rekonstruēti kopš padomju laika un ir nedroši un nekvalitatīvi, tiem ir nepieciešami būtiski uzlabojumi. Šādi rotaļlaukumi ir, piemēram, Bergos, Avotos, Centrā, Dārzcīemā, Dzircīemā, Imantā, Ziepniekkalnā u.c. Vairākās apkaimēs būtu jānodrošina šis pakalpojums, piemēram, Bolderājā, Dārziņos, Daugavgrīvā, Ilģuciemā, Ķīpsalā, Pleskodālē u.c.

16.3. Ģimeņu dārziņi

Latvijā strādnieku mazdārziņi ieviesušies no Vācijas un Skandināvijas, kur tie īpašu popularitāti ieguva 20.gs. sākumā. Rīgā pirmie ģimenes dārziņi parādījās 20.gs. sākumā pilsētas ganībās Ganību dambja rajonā. Ģimenes dārziņi Rīgā kalpo gan kā līdzeklis ģimenes budžeta ietaupījumam, ēdienkartes dažādošanai un, galvenokārt, aktīvajai atpūtai. 1937.gadā Rīgā bija 7752 mazdārziņi 64 ha platībā, bet 1995.gadā – jau ap 32 000 dārziņu, kas aizņēma 1600 hektāru platību. Ģimenes dārziņi ir vidēji 200–400 kvadrātmetrus lieli zemesgabali, kurus pilsēta iznomā dārzu ierīkošanai ģimenēm vai atsevišķām personām. Nomu termiņi laika gaitā palielinājās, un mūsdienās dārziņu jau var iznomāt uz deviņiem gadiem.

Mazdārziņu ģeogrāfisko izplatību visos laikos Rīgā vienmēr ietekmējusi pilsētas attīstība un svarīgu sabiedrisku objektu būvniecība. Attīstoties pilsētai, daudzviet ģimenes dārziņi tiek likvidēti un kļūst par apbūves teritorijām. Ap 1936.gadu starp bijušo Krievu muižiņu un VEF tapa Teikas rajons – pirms tajā uzbūvēja ģimeņu mājas, tur pletās ģimeņu mazdārziņi. Uzvaras parkā Pārdaugavā ģimenes dārziņus likvidēja 20.gs. 50.gados. Sporta manēža Krasta masīvā uzbūvēta bijušo ģimenes dārziņu vietā. Atjaunotās republikas laikā likvidēja Lapeņu koloniju, kur tagad attīstās Skanstes apkaimes darījumu centrs. Līdzīgs liktenis piemeklēja Torņakalnu, kur nākotnē tiks izvietots jauns pilsētas izglītības un administratīvais centrs. SIA „Rīgas pilsētībūvnieks” uzsācis Lucavsālas attīstīšanu. Mazdārziņi savā klasiskajā izpratnē izzūd arī Dārziņu apkaimē, jo tur esošie zemesgabali tiek privatizēti un tiek celtas savrupmājas.

Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi nosaka, ka ģimenes dārziņš ir pagaidu teritorijas izmantošanas veids, RTP 2006.–2018.gadam galvenokārt paredz, ka dārziņu teritorijas tiek samazinātas pilsētā, aizstājot tās ar attiecīgām apbūvēm.

Rīgas pilsētas pašvaldībai piederošo, piekrītošo un pašvaldības rīcībā esošo neapbūvēto zemesgabalu ģimenes dārziņu teritorijas ir nodotas Rīgas pilsētas pašvaldības izpilddirekciju faktiskajā valdījumā, kuras slēdz dažāda ilguma zemes nomas līgumus ar zemes izmantotājiem. Vairumā gadījumu tie ir īstermiņa zemes nomas līgumi, tāpēc dārziņu izmantotāji nav ieinteresēti ilgtermiņa uzturēšanā un labiekārtošanā. Vienoti Rīgas saistošie noteikumi par ģimenes dārziņu izmantošanu nav pieņemti un dārziņu teritorijas tiek izmantotas un labiekārtotas ļoti atšķirīgi¹³².

Dārziņu apkaime Latgales priekšpilsētā, kas no vasarnīcu vietas sešdesmitajos gados ir izveidojusies par pastāvīgu dzīvesvietu visa gada garumā, tās pakalpojumu nodrošinājums, sociālā un inženiertehniskā infrastruktūra ir nepietiekama un neatbilstoša funkcionējošai pilsētas apkaimē ar mājokļiem (nav centralizētas kanalizācijas, gāzes pievadu, daudzviet netiek respektētas ielu sarkanās līnijas, ierobežots sabiedriskais transports, trūkst ielu norādes, traucēta operatīvā dienesta piekļuve objektiem, ielu apgaismojums grūti izbūvējams, nav īstenots jau izstrādātais novadgrāvju tīrīšanas projekts, tāpēc pavasaros ir plūdi, fragmentāri izbūvēta Daugavmalas iela u.c.). Šai apkaimē nepieciešams izstrādāt atsevišķu attīstības plānu, veidojot vietējo centru, attīstot saiknes, iesaistot iedzīvotājus jaunas, pašpietiekamas pilsētas daļas veidošanā ar kvalitatīvu mājokli, kvalitatīvu publisko ārtelpu, sociālo infrastruktūru un pietiekamiem sabiedriskajiem pakalpojumiem.

Pašvaldības iznomājamās mazdārziņu teritorijās: Lucavsālā, Mālu ielas un Ozolciema ielas rajonā, Spilvē (starp Hapaka grāvi un Lāčupīti), Rumbulā, Mežaparkā, Skanstes ielā un Jaunciema gatvē zemes noma uz gadu nenodrošina to kvalitatīvu apsaimniekošanu. Tiek piegružotas apkārtējās teritorijas, pagaidu būvēs mitinās bezpajumtnieki u.c., apdraudot ģimenes dārziņu lietotāju drošību, nereti ir sastopami klaiņojoši vai bez pavadas dzīvojoši suņi. Teritorijās, kuras pašvaldībai nebūs nepieciešamas tuvākajos desmit gados, būtu lietderīgi ilgtermiņa līgumi (7–9 gadi), kas ļautu veidot patstāvīgas ģimenes dārziņu apvienības, nodrošinot apvienībās sabiedrisko kārtību, vides sakopšanu un plānveidīgu infrastruktūras (ceļi, elektrība, apsardze) attīstību.

Nepieciešams inventarizēt tās teritorijas, kas būtu atvēlamas mazdārziņiem ilgstošākam laikam.

16.4. Degradētās un problemātiskās teritorijas

Degradētās teritorijas rada negatīvu sociālekonomisko ietekmi un ir pretrunā ar ilgtspējīgas attīstības principiem, šīs teritorijas negatīvi ietekmē pilsētu un tās attīstību kopumā. Degradēto teritoriju esamība norāda uz neefektīvu pilsētas teritorijas izmantošanu, jo pilsētas attīstība visbiežāk notiek uz zaļo teritoriju rēķina, atstājot neizmantotas degradētās, dabai jau atņemtās teritorijas.

Degradētās teritorijas un objekti ir gan valsts, gan pašvaldības, gan privātie īpašumi. Liela daļa graustu un pamesto ēku Rīgā ir kultūras pieminekļi, un pašvaldības rīcība ar šīm ēkām ir ierobežota. Turklāt kultūras pieminekļu atjaunošana ir ļoti dārga, tāpēc īpašnieki nevēlas vai tiem nav iespēju to darīt. Degradēto teritoriju revitalizācijā liels uzsvars tiek likts uz publiskā sektora lomu, kas var būt gan kā tiešas darbības teritoriju atjaunošanā, gan netiešas – piesaistot investīcijas, informējot un iesaistot

¹³² Rīgas vides programma 2011.–2017.gadam

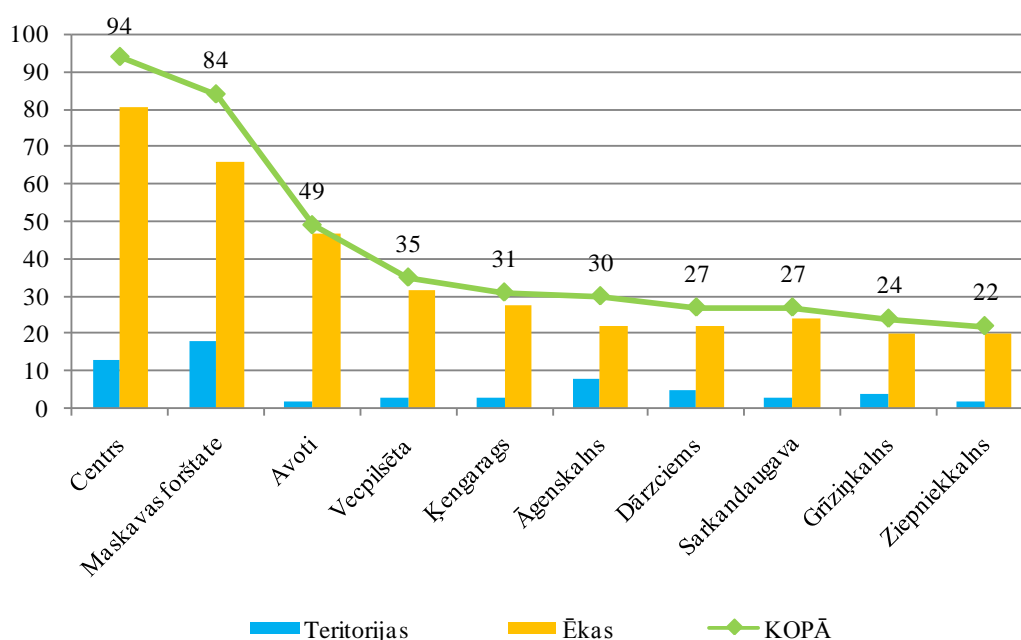
sabiedrību, kā arī veicot preventīvas darbības – samazinot degradēto teritoriju rašanās risku, sadarbojoties ar zemju īpašniekiem un kontrolējot tos.

Rīgā var izdalīt trīs galvenos laika posmus, kuros radītās būves un teritorijas veido degradēto vietu lielāko daļu. Pirmais posms ir straujā industrializācija 19.gs. beigās, kad ap pilsētas centru radās ražošanas teritoriju josla un, ievērojami palielinoties iedzīvotāju skaitam, notika intensīva dzīvojamo ēku būvniecība. Otrais posms saistās ar padomju laikā forsēto rūpniecības attīstību un ekstensīvo teritoriju izmantošanu. Šī brīža degradēto teritoriju galvenie pastāvēšanas iemesli saistīti ar līdzekļu trūkumu, kas liedz teritorijas attīstīt, spekulatīvām interesēm, kā rezultātā ēkas un teritorijas netiek ilgstoši izmantotas un apsaimniekotas, neapbūvēto („zaļo”) teritoriju pieejamību u.c. Savukārt trešais posms ir saistīts ar pēdējās desmitgades ekonomisko izaugsmi, kam sekoja strauja lejupslīde, un daudzi iesāktie ēku būvniecības projekti netika pabeigti un pašlaik ir pamesti, tādējādi degradējot pilsētas ainavu.

2009.gadā Rīgā tika identificēti 460 degradēti objekti un teritorijas. To skaits 2012.gadā ir palielinājies par vairāk nekā trešdaļu, apzinātas 759 degradētas ēkas un teritorijas. Lielākais degradēto ēku un teritoriju skaita palielinājums ir konstatēts Centra, Maskavas forštates un Ķengaraga apkaimē. 2009.gadā visvairāk degradēta bija Maskavas forštate, kam sekoja Centra un Avotu apkaime. Uz līdzīgu situāciju norāda arī jaunākie dati, mainoties tikai apkaimju secībai (skat. 16.5.attēlu). Lielākais skaits degradēto teritoriju un ēku ir atrodami Rīgas vēsturiskajā centrā vai netālu no tā.

16.5.attēls

Visvairāk degradētās apkārtnes Rīgā pēc degradēto teritoriju un ēku skaita 2012.g.

Avots: RD PAD aprēķini pēc SIA „Datorkarte” datiem

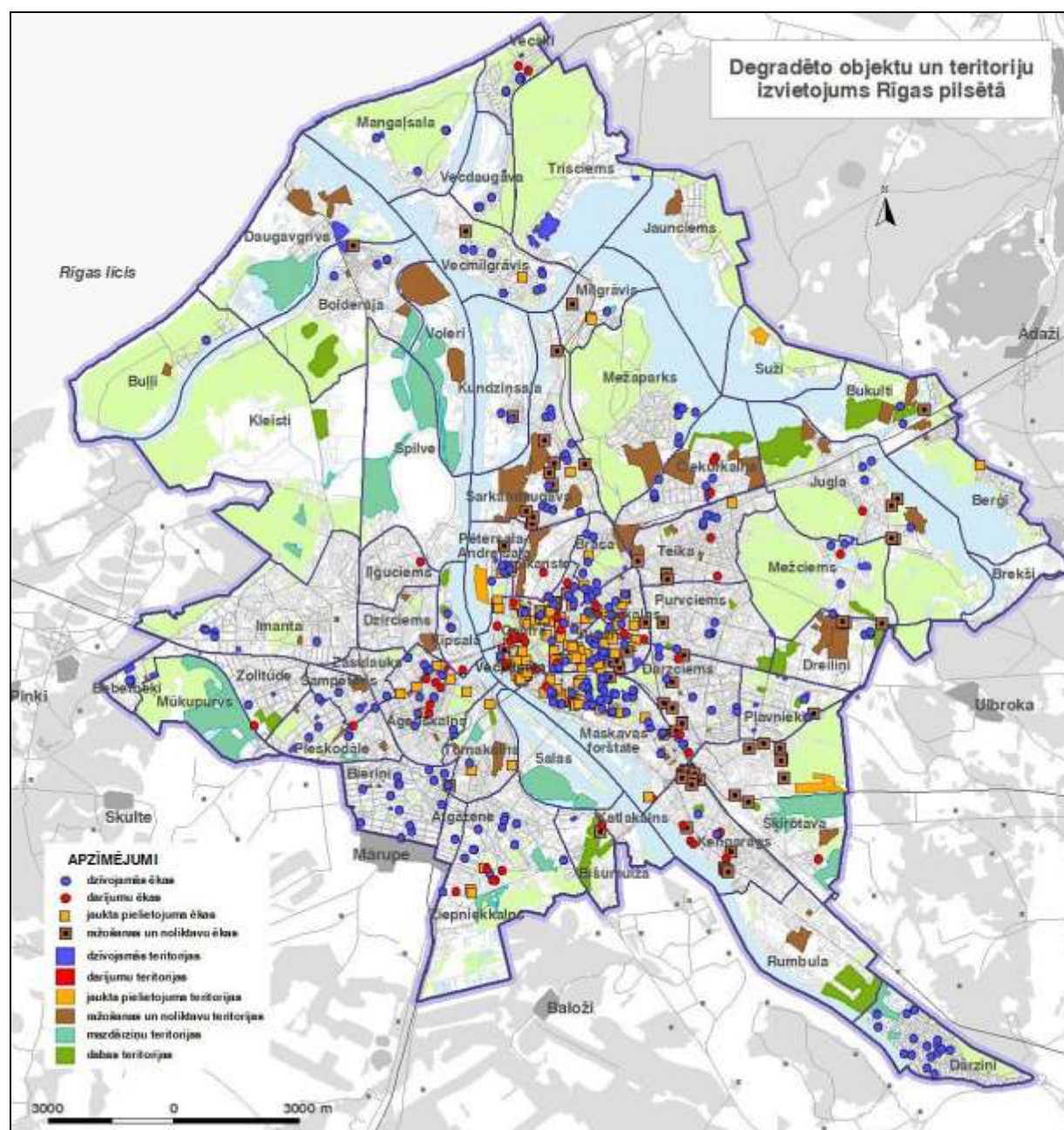
Apskatot teritoriju un ēku degradācijas skaitu apkaimju griezumā, ir jāņem vērā, ka apkaimes ir ievērojami atšķirīgas pēc izmēra, iedzīvotāju skaita un apbūves blīvuma, kas ietekmē rezultātus. Būtiski ir arī atzīmēt degradēto teritoriju un ēku dažādību. Ēkas ir punktveida objekti, savukārt teritorijas – poligoni. Tas parādās arī iegūtajos datos, salīdzinot degradēto platību funkcijas un degradācijas veidus.

Lai gan lielākais skaits degradēto teritoriju atrodas Maskavas forštatē (18) un Centra (13) apkaimē, izmēru ziņā lielākās degradētās teritorijas atrodas tālāk no Centra un citām intensīvi apdzīvotajām teritorijām (skat. 16.6.attēlu). Funkcionālā ziņā šīs izmēros lielās teritorijas ir pārsvarā identificētas kā dabas, mazdārziņu un ražošanas teritorijas. Vairums degradēto teritoriju pilsētā ir degradētas ražošanas teritorijas (31% gadījumā), dzīvojamās apbūves teritorijas (26%) un dabas teritorijas (16%). Lielākais skaits degradēto ēku atrodas Rīgas centrālajā daļā – Centrā (81), Maskavas forštatē (66) un Avotos (47). Atšķirībā no degradētajām teritorijām 50% degradēto ēku ir dzīvojamās ēkas, 26% -

jaukta pielietojuma ēkas. Tas arī uzskatāmi ir redzams 16.6.attēlā – dzelzceļa loka iekšējā daļā, kur novērojama vislielākā objektu intensitāte un vairumā gadījumu ir identificējamas dzīvojamās un jauktas izmantošanas ēkas. Liels skaits degradētu ražošanas ēku atrodas Latgales priekšpilsētā, kā arī Sarkandaugavā, kur ir noteiktas arī platības ziņā lielas degradētās ražošanas un noliktavu teritorijas.

16.6.attēls

Degradēto objektu un teritoriju izvietojums Rīgas pilsētā

Avots: „Degradēto teritoriju Rīgā apsekojums”, SIA „Datorkarte”, 2012

Visas degradētās platības ir iedalītas arī pēc degradācijas veida. Pusē gadījumu teritorijas ir funkcionāli un vizuāli degradētas, bet pusē gadījumu – vizuāli degradētas. Izmēros lielās degradētās teritorijas, kas atrodas pilsētas perifērijā – mazzārziņu, dabas un ražošanas teritorijas – lielākoties ir vizuāli degradētas. Vērtējot degradācijas veidu ēkām, pārliecinošā vairumā gadījumu ēkas ir funkcionāli un vizuāli degradētas (89%), vizuāli degradētas ēkas ir 8% gadījumu.

Degradēto objektu problēma Rīgā kļūst aizvien nopietnāka, tāpēc ir nepieciešams tai pievērst lielāku uzmanību nekā līdz šim. Problēmu ir nepieciešams skatīt kompleksi ar iedzīvotāju skaita

samazināšanos, pilsētvides kvalitāti, mājokļu politiku (50% degradēto ēku ir paredzētas dzīvošanai, degradētās dzīvojamās teritorijas identificētas 26% gadījumu), ražošanas attīstību un tās pielāgošanu 21.gs prasībām (31% gadījumu degradētas ražošanas teritorijas, 11% – ražošanas ēkas). Attīstību primāri vajadzētu koncentrēt funkcionāli degradētajās teritorijās un tajās, kas līdz šim jau ir apbūvētas, respektīvi, vajag atturēties no vizuāli degradētu dabas un mazdārziņu teritoriju apbūves, ja to ir iespējams darīt, piemēram, funkcionāli degradētās ražošanas teritorijās. Izteiktākā problēma ir lielais degradēto objektu skaits un intensitāte pilsētas centrālajā daļā (kodolā). Pēdējos gados šī problēma saasinās, un Centra apkaimē tagad ir pilsētā lielākais degradēto ēku skaits. Rezultātā degradēto objektu skaits var sasniegt tādu līmeni, ka pilsētas centrālās daļas nozīme un pievilcība pilsētas mērogā mazinās un Centra iedzīvināšanai būs nepieciešami lieli publiskā sektora ieguldījumi.

Kopš 2011.gada, kad pašvaldība ir uzsākusi aktīvu cīņu ar graustiem, ir pilnībā pabeigta 24 pašvaldības objektu demontāža, izpildes procesā atrodas 12. Sakārtoti 40 privātīpašumā esošie objekti – 21 A¹³³ kategorijas, 15 B kategorijas, divi C un divi D kategorijas. Visi pārējie graustu īpašnieki ir brīdināti. Līdz 2012.gada beigām pašvaldība plāno nojaukt visus sev piederošos graustus, kuru tehniskais stāvoklis potenciāli varēja radīt sabiedriskās drošības apdraudējumu. RD tiek gatavoti lēmumi par privāto graustu piespiedu sakārtošanu. Pēc lēmuma pieņemšanas par piespiedu sakārtošanu ir sakārtoti seši A kategorijas un divi B kategorijas grausti.

16.5. Kapsētas

Pirmās kapsētas kā atsevišķas teritorijas izveidojās baznīcu dārzos. Rīgā, tāpat kā citās kristīgās pasaules pilsētās, atsevišķas kapsētas ārpus baznīcas zemes radās pēc slimību epidēmijām un kara. Šādā veidā radās pirmās ārpuspilsētas kapsētas, tajā skaitā tagadējie Torņakalna kapi, memoriālais parks Lielie kapi u.c. 17.gs. kapavietas kapsētās tika ierīkotas haotiski, bez noteiktas sistēmas, pēc katra nelaiķa pavadītāju ieskatiem un liela nozīme to izskatā bija apbedīšanas rituāla īpatnībām. Kapavietu izvietojums bija nesistemātisks, tās netika koptas un lielākoties bija vai nu krūmājiem aizaugušas zemienes vai smiltāji (taupot lauksaimniecībā derīgo zemi, parasti kapsētām izvēlējās apstrādei nederīgu purvaini vai smiltāju). 18.gs. turīgākās pilsētnieku ģimenes sāka savās kapavietās celt kapličas ar kapenēm pagrabos, veidot ap tām apstādījumus, uzstādīt kapu pieminekļus. Tikai 19.gs. Eiropas kristīgo konfesiju kapsētas ieguva mūsdienu izskatu, jo tās sāka plānot kā parkus un veidot tajās apstādījumus.

Par Rīgas prestižākajiem kapiem, kuri iekļauti Baltijas reģiona unikālo ainavu sarakstā, ir kļuvuši I un II Meža kapi, kurus 1908.gadā projektēja pilsētas dārzu direktors G.Kūfalts, par paraugu ņemot Olsdorfas kapus Hamburgā. Viņa ieceres iezīmēja jaunu ceļu memoriālās ainavas attīstībā. Meža kapiem paredzētais zemesgabals ar mainīgo reljefu bija īpaši pateicīgs dārzu mākslas principu lietošanai, un 1913.gada 19.jūnijā Meža kapsēta tika svinīgi iesvētīta.

Arī citu kapsētu ainavas ir ne mazāk vērtīgas: Mārtiņa kapi un Raiņa kapi ar memoriālajām celtnēm ir valsts nozīmes aizsargājami kultūras pieminekļi. Kapsētas ir neatņemama pilsētas sabiedrisko apstādījumu daļa, kurā Rīgas iedzīvotāji ne tikai piemin savus mirušos tuviniekus, bet, iekārtojot tiem „mūža mājas”, rod atpūtu no lielpilsētas ritma. Arī Rīgas tūristiem ir iespējas iepazīties un baudīt memoriālās ainavas mākslas un vēstures vērtības.

Kapsētu izveidošana un uzturēšana ir viena no pašvaldības pamatfunkcijām, pašlaik to īsteno RD MVD. Rīgas pilsētas pašvaldības apsaimniekošanā ir 20 kapsētas (divas ir atvērtās kapsētas, 15 daļēji slēgtās kapsētas un trīs slēgtās kapsētas) ar kopējo platību 452,35 ha (skat. 16.2.tabulu). Tās atrodas 14 Rīgas apkaimēs.

16.2.tabula

Kapsētas sadalījumā pa Rīgas apkaimēm

Nr. p.k.	Apkaime	Kapsētas nosaukums	Platība, ha
1.	Āgenskalns	Mārtiņa kapi	2,83
2.	Bolderāja	Bolderājas kapi Vecie Bolderājas kapi	35,92 3,1
3.	Dārziems	Matīsa kapi	13,36

¹³³ Graustu klasifikācija, kur A kategorijas grausti ir atzīti par ļoti bīstamiem cilvēka drošībai un dzīvībai u.c.

Nr. p.k.	Apkaime	Kapsētas nosaukums	Platība, ha
4.	Jaunciems	Jaunciema kapi	149,14
5.	Jugla	Jaunie ebreju kapi	9,6
6.	Kleisti	Lāčupes kapi	40,13
7.	Mežaparks	I Meža kapi	49,74
		II Meža kapi	31,11
		Raiņa kapi	9,12
		Miķeļa kapi	17,49
		Sarkandaugavas kapi	11,8
8.	Mežciems	Juglas kapi	1,18
		Bīķeru kapi	2,96
9.	Pleskodāle	Pleskodāles kapi	4,2
10.	Rumbula	Kapsila kapi	0,25
11.	Sarkandaugava	Sarkandaugavas Kalna kapi	2,16
12.	Šķirotava	Pļavnieku kapi	55,57
13.	Torņakalns	Torņakalna kapi	2,42
14.	Ziepniekkalns	Ziepniekkalna kapi	9,82

Avots: RD MVD

Ārpus kapsētām Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā esošās apbedījumu vietas (brāļu kapus) uzrauga Brāļu kapu komiteja. Valsts līmenī šajā nozarē ir identificēts vienotā normatīvā regulējuma trūkums, vēlams valsts atbalsts brāļu kapu apbedījumu uzturēšanā un labiekārtošanā atbilstoši starptautiskajos līgumos paredzētajām saistībām.

Kapsētu apsaimniekošanas funkcijas tiek īstenotas arī privātajā sfērā, apsaimniekojot privātās kapsētas. Rīgas pilsētā ir četras citu īpašnieku valdījumā esošas kapsētas (skat. 16.3.tabulu).

16.3.tabula

Privāto īpašnieku valdījumā esošas kapsētas Rīgā

Nr. p.k.	Apkaime	Kapsētas nosaukums	Platība,ha
1.	Maskavas forštate	Ivana kapi	16,6
2.	Brasa	Pokrova kapi	6,5
3.	Torņakalns	Torņakalna pareizticīgo kapi	1,3
4.	Vecmīlgrāvis	Baltās baznīcas draudzes kapi	5,62

Avots: RD MVD

Rīgas pilsētas pašvaldība lielāko daļu kapsētu apsaimniekošanas pakalpojumu (atkritumu izvešana, ūdensapgāde u.c.) pērk no privātā sektora. Tāpēc lielāko izdevumu daļu kapsētu uzturēšanā veido tieši atkritumu izvešana, ūdenssūkņu remonts un apkope, kā arī dažādi remontdarbi. Tā kā katru gadu apbedījumu skaits kapsētās palielinās un palielinās arī uzturamā platība (kopš 2007.gada apsaimniekojamā platība ir palielinājusies par ~8 ha), izmaksas par atkritumu izvešanu un ūdensapgādi kapsētās palielinās.

Lai samazinātu izvedamo atkritumu apjomus, veicot sabiedrības informēšanas pasākumus, kapsētās jāizvieto speciāli konteineri (īpaši rudens sezonā), kuros apmeklētāji mestu vienīgi zaļos atkritumus, kurus pēc savākšanas varētu pārstrādāt humusā. Perspektīvā būtu jāveido arī atkritumu šķirošanas laukumi.

Katru gadu Rīgas pilsētas pašvaldības kapsētās tiek veikti vidēji 7000 jaunu apbedījumu, kapsētu teritorija palielinās par aptuveni 2,05 ha gadā. Ņemot to vērā, aktuāls kļūst jautājums par kapsētu teritoriju paplašināšanu jaunu apbedījumu veikšanai. Provizorisks dati liecina, ka tālākā nākotnē būs nepieciešama jaunas kapsētas ierīkošana, kā arī kolumbārija būvniecība. Pēc RD MVD Kapsētu pārvaldes izvērtējuma vairāki zemesgabali būtu nepieciešami kapsētu paplašināšanai vai jaunu kapsētu ierīkošanai, piemēram: Lāčupes, Pļavnieku, Jaunajiem ebreju un Sarkandaugavas kapiem un jaunas kapsētas projektēšanai Juglas mežā.

Divas Pārdaugavas kapsētas – Lāčupes kapi un Bolderājas kapi – atrodas purvainās vietās ar augstu gruntsūdens līmeni. Lāčupes kapiem (Kleistu meža teritorijā) nepieciešama esošās meliorācijas sistēmas atjaunošana un paplašināšana. Bolderājas kapos augsto gruntsūdens līmeni nosaka blakus

esošā Buļļupe. Esošajā kapsētā (jaunajā teritorijā) jau veikta smilts pievešana, paceļot grunts līmeni par 0,5 m (4 ha platībā, pievešanai izmantota Daugavas gultnes tīrīšanā iegūtā smilts). Nākotnē šādi darbi nepieciešami būs arī paplašināmajai teritorijai Kleistu ielas pretējā pusē.

Daudzas kapsētas ir ierīkotas kādreizējās meža zemēs, kokus neizcērtot. Vairums koku ir ieauguši pašsējā. Veicot apbedīšanu, tiem tiek traumētas saknes, kā rezultātā koki nokalst un kļūst bīstami kapsētu apmeklētājiem. Lai to novērstu, visās kapsētās regulāri jāveic sauso un pašsējā ieaugušo koku izzāģēšana, vainagu kopšanas un pamežu tīrīšanas darbi. Vēsturiski izveidotajām alejām (I un II Meža kapos) nepieciešama regulāra vainagošana. Raiņa kapos steidzami jāveic centrālās bērzu alejas atjaunošana, veco koku nomaiņa ar dižstādiem.

Lielākajā daļā kapsētu ceļu tīkls ir nolietojies, daudzviet tie kļuvuši neizbraucami, tādēļ vajadzīga ceļu atjaunošana.

Pilsētas labiekārtošanas SVID analīze

Pilsētas labiekārtošana		Mērogs ¹³⁴			
SVID	Raksturojums	V	R	N	S
S	Rīgas pilsētas pašvaldība īsteno bīstamo graustu piespiedu sakārtošanu	X			
	Pašvaldība likvidē visus pašvaldības īpašumā esošos graustus	X			
	Paaugstināta nekustamā īpašuma nodokļa piemērošana graustu īpašniekiem	X			
	Pašvaldība iznomā mazdārziņu teritorijas dažādās apkaimēs	X			
	Rīgas kapsētās ir daudz kultūrvēsturisko vērtību – mākslas un vēstures pieminekļi	X			
	Pašvaldība veic pasākumus piesārņotu un potenciāli piesārņotu vietu izpētē un sanācijā	X			
	Izstrādāts plūdu pārvaldības plāns		X		
	Pilsētā atrodas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas			X	
	Pilsētā ir daudz zaļās teritorijas (parki, mežparki, skvēri u.c.) un noris to uzturēšana un pakāpeniska atjaunošana	X			
	Rīga – viena no zaļākajām Eiropas galvaspilsētām. Rekreācijas un aktīvas atpūtas zonas pilsētā un pilsētas tuvumā	x			
	Vidēji 77% pilsētas iedzīvotāji dzīvo 300 m zonā ap dabas un apstādījumu teritorijām	X			
	Pilsētas centrālajā daļā ir vairākas strūklakas	X			
	V	Liels degradēto (t.sk. nekopto) teritoriju un objektu īpatsvars, no kuriem liela daļa ir kultūrvēsturiskas ēkas	X		
Sadrumstalota degradēto teritoriju īpašuma struktūra liedz pašvaldībai tās sakopt				X	
Pilsētas administratīvajā teritorijā atrodas piesārņotas un potenciāli piesārņotas vietas, kā arī liela daļa no zaļajām teritorijām ir degradētas		X			
Pašvaldības iznomājamās mazdārziņu teritorijās noma uz gadu nenodrošina to kvalitatīvu apsaimniekošanu		X			
Īpašuma jauktās formas mazdārziņos rada problēmas		X			
Nav pieņemti vienoti Rīgas saistošie noteikumi par mazdārziņu izmantošanu		X			
Dārziņu apkāmes jautājums ir lokāls, taču būtiskas problēmas tajā ir ar ūdensapgādi, meliorāciju un kanalizāciju		X			
Daļēji ieviesta Kapsētu informācijas sistēma		X			
Nepietiekams valsts atbalsts brāļu kapu apbedījumu uzturēšanā un labiekārtošanā atbilstoši starptautiskajos līgumos paredzētajām saistībām				X	

¹³⁴ V - vietējais mērogs; R - reģionālais mērogs; N - nacionālais mērogs; S - starptautiskais mērogs

	Daudzu kapsētu administratīvās ēkas un kapličas ir kritiskā tehniskajā stāvoklī, kā arī kapsētu labiekārtojums un apsardzes funkcijas ir uzlabojamas	X			
	Daļa pilsētas teritorijas cieš no sezonāliem vai stihiju izraisītiem plūdiem	X			
	Liels degradēto teritoriju īpatsvars Rīgas centrālajā daļā un apkaimēs (Maskavas forštate, Avoti, Grīziņkalns, Pētersala – Andrejsala, Torņakalns, Teika, Sarkandaugava, Bolderāja, Dzirciems, Āgenskalns, Jugla)	X			
	Parku, apstādījumu, skvēru u.c. stāvoklis (t.sk. labiekārtojuma līmenis) vietām ir neapmierinošs	X			
	Nepietiekama apzaļumošana jaunajās attīstības teritorijās	X			
	Dabas teritorijas pilsētā nav strukturāli savienotas		X		
	Nepietiekama ir jaunu un atšķirīgu vides objektu un pieminekļu attīstība un esošo uzturēšana	X			
	Informatīvo norāžu trūkums pilsētā	X			
	Trūkst sabiedrisko tuaļu publiskajās vietās	X			
I	Degradēto teritoriju revitalizācija un kvalitatīvo ēku regulāra uzturēšana labā stāvoklī	X			
	Attīstot neapbūvētās degradētās teritorijas ar pašvaldības atbalstu, ir iespējams realizēt pašvaldībai izdevīgus projektus vai funkcijas iedzīvotāju vajadzību apmierināšanai	X			
	Iedzīvotājiem draudzīgas un kvalitatīvas pilsētvides veidošana	X			
	Mazā Arkādijas parka pārņemšana pašvaldības īpašumā	X			
	Zaļo koridoru izveide pilsētā		X		
	Izstrādāt un apstiprināt vienotus saistošos noteikumus par mazdārziņu izmantošanu	X			
	Izvērtēt mazdārziņu teritorijas, kuras būtu izmantojamas ilgstošākam periodam (7-9 gadi)	X			
	Palielināt sabiedrisko tuaļu skaitu publiski apmeklētākajās vietās	X			
D	Degradēto teritoriju ietekme uz Rīgas tēlu, iedzīvotājiem u.c.		X		
	Nekopti parki un dārzi rada nelabvēlīgu vidi	X			
	Mazdārziņu teritorijās zemes nomas termiņu saglabāšana uz gadu neveicinās situācijas uzlabošanu	X			

17. VIDES KVALITĀTE UN VIDES AIZSARDZĪBA

Vides kvalitāti raksturojošie rādītāji Rīgas apkaimēs ir atšķirīgi, turklāt pēdējos gados tiem ir tendence uzlaboties vai vismaz būtiski nemainīties. Rīgā pastāv problēmas gan ar gaisa kvalitāti pilsētas centrālajā daļā, gan vides troksni, gan meliorāciju. Pašvaldība veic aktivitātes, lai mazinātu dažādu procesu negatīvo ietekmi uz vides kvalitāti Rīgā.

17.1. Gaisa kvalitāte

Rīgā skaitliski lielāko stacionāro gaisa piesārņotāju daļu veido siltumenerģijas ražošanas iekārtas: gan divas lielās modernizētās valsts koģenerācijas stacijas – Rīgas TEC–1 un Rīgas TEC–2, gan AS „Rīgas siltums” lokālās siltumcentrāles un automatizētās katlumājas. Nozīmīgākais gaisa piesārņotājs Rīgā ir mobilie gaisa piesārņojuma avoti – autotransports, jo īpaši vieglie automobiļi. Kopējais piesārņojošo vielu daudzums, ko emitē autotransports, ir ievērojami lielāks nekā stacionāro piesārņotāju radītais piesārņojums.

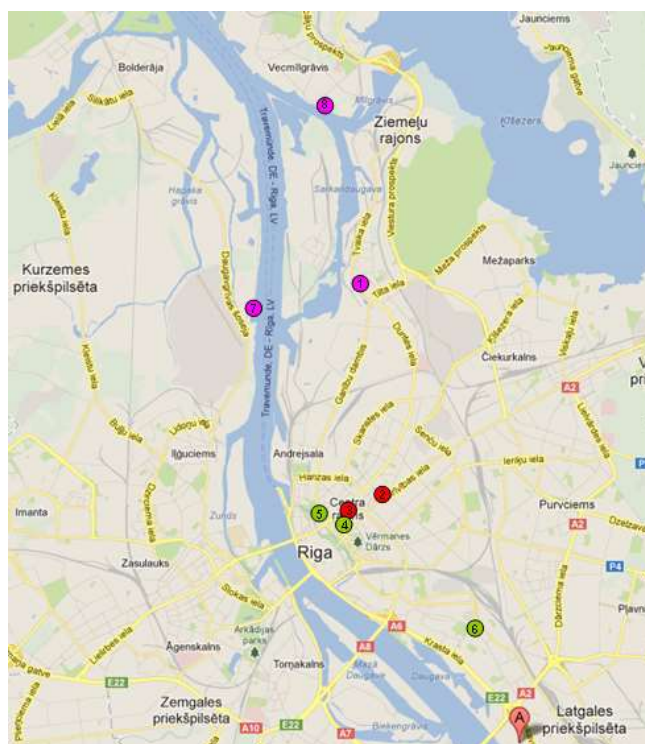
Valsts nodrošina gaisa kvalitātes monitoringu, normatīvu izstrādi, kas arī valsts vides institūcijām izvirza prasības informēt pašvaldību par tās teritorijā notiekošām gaisu piesārņojošām darbībām, t.s. stacionāriem gaisa piesārņotājiem. Atbilstoši ES uzstādījumiem pilsētām ir galvenā loma gaisa kvalitātes nodrošināšanā savā teritorijā: pilsētām ir jānodrošina gaisa kvalitātes atbilstība ES prasībām, nodrošinot gaisu piesārņojošo vielu monitoringu (ja to neveic valsts), informējot sabiedrību, veicot gaisa kvalitātes uzlabošanas pasākumus u.c. Šo funkciju izpildi Rīgā nodrošina RD MVD.

Lai novērtētu gaisa piesārņojuma līmeni Rīgā, tiek veikts gaisu piesārņojošo vielu monitorings, kuru nodrošina trīs valsts monitoringa tīkla stacijas un trīs pašvaldības monitoringa tīkla stacijas (skat. 17.1.attēlu). Monitoringu pašvaldības stacijās Rīgā nodrošina RD MVD, valsts stacijās – VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”.

Bez tam divas nepārtrauktas darbības DOAS tipa gaisa monitoringa stacijas, pamatojoties uz noslēgto līgumu starp Rīgas brīvostas pārvaldi un LVĢMC, laikposmā no 2003.g. līdz 2012.g. kontrolēja gaisa piesārņojumu Rīgas brīvostas teritorijā strādājošo uzņēmumu (SIA “MAN-TESS” un AS “B.L.B. Baltijas Termināls”) teritorijās. Kopš 2013.g. janvāra tās ir nomainītas ar nepārtrauktas darbības putekļu PM₁₀ monitoringa stacijām, kas izvietotas abās pusēs Daugavai Rīgas brīvostas teritorijā – Gāles ielā 2 un Voleru ielā 2.

17.1.attēls

Gaisa monitoringa staciju tīkls Rīgā 2011.g.

- Transporta noslogotas ielas pilsētā gaisu kontrolējoša monitoringa stacijas;
- Pilsētas fona gaisa piesārņojumu kontrolējošas monitoringa stacijas;
- Rūpniecisko teritoriju radītā gaisa piesārņojuma kontrolējoša monitoringa stacija

- ST1–Rīgas pilsētas pašvaldības gaisa monitoringa stacija Tvaika ielā 44;
- ST2–Rīgas pilsētas pašvaldības gaisa monitoringa stacija Brīvības ielā 73;
- ST3–Rīgas pilsētas pašvaldības gaisa monitoringa stacija Krišjāņa Valdemāra ielā 18;
- ST4–LVĢMC gaisa monitoringa stacija Raiņa bulvārī 19;
- ST5– LVĢMC gaisa monitoringa stacija Kronvalda bulv. 4;
- ST6– LVĢMC gaisa monitoringa stacija Maskavas ielā 165;
- ST7– Rīgas Brīvostas pārvaldes PM10 gaisa monitoringa stacija Voleru ielā 2;
- ST8– Rīgas Brīvostas pārvaldes PM10 gaisa monitoringa stacija Gāles ielā 2.

Avots: RD MVD

Gaisa kvalitātes normatīvi Latvijā pilnībā saskaņoti ar ES gaisa struktūrdirektīvu un tās apakšdirektīvām, atspoguļoti MK 03.11.2009. noteikumos Nr.1290 „Noteikumi par gaisa kvalitāti”. Gaisa monitorings Rīgā tiek veikts vielām, kurām MK noteikumos ir noteikti robežlielumi ietekmei uz cilvēku un vides veselību (sēra dioksīds – SO₂, slāpekļa dioksīds – NO₂, slāpekļa oksīds – NO, ozons – O₃, oglekļa oksīds – CO, cietās daļiņas (putekļi) – PM₁₀, benzols, toluols, ksilols un formaldehīds).

Rīgā laikā no 2006. līdz 2013.gadam (ieskaitot) nav novēroti robežlielumu pārsniegumi oglekļa monoksīdam, ozonam, sēra dioksīdam, toluolam, ksilolam un formaldehīdam.

2012.gadā benzola koncentrācijām robežlieluma (gada vidējā koncentrācija) pārsniegums (koncentrācija 7,6µg/m³) tika novērots Rīgas brīvostā un tās apkārtnē, 2013.gadā benzola koncentrācijām robežlielumi novērojumu stacijās netika pārsniegti. Pilsētas centrā – Krišjāņa Valdemāra ielas mērījumu stacijā, kur ir intensīva autotransporta satiksme, tiek pārsniegts slāpekļa dioksīda gada robežlielums. 2013.gadā NO₂ gada vidējā koncentrācija Krišjāņa Valdemāra ielā 18 bija 50,6 µg/m³, tā ir lielāka nekā 2012.gadā (skat. 17.1.tabulu). Salīdzinājumā ar 2012.gadu NO₂ gada vidējā koncentrācija ir paaugstinājusies gandrīz visās novērojumu stacijās, izņemot staciju Raiņa bulvārī 19.

17.1.tabula

Piesārņojošo vielu gada vidējās koncentrācijas līmenis Rīgā 2013.gadā

Nr.	Stacijas	Piesārņotājielū vidējās koncentrācijas, µg/m ³
-----	----------	---

p.k.	novietojums	SO ₂	NO ₂	NO	O ₃	CO	PM ₁₀	PM _{2,5}	Benzols	Toluols	Ksilols	Formaldehīds
1.	Tvaika iela 44	1.6	25.9	-	47.7	-	-	-	3.2	9.4	-	3.6
2.	Brīvības iela 73	4.2	43.4	-	25.7	-	48.4	-	4.1	11	5.2	-
3.	Krišjāņa Valdemāra iela 18	-	50.6	94	29.9	400	41.7	-	0.5	1.3	-	-
4.	Maskavas iela 165	3.1	22.9	-	62.8	-	-	-	4.2	24.4	3.7	-
5.	Raiņa bulvāris 19	2.3	31.8	-	53.9	-	-	-	-	-	-	-
6.	Kronvalda bulvāris 4	-	-	-	-	-	21.3	16.8	-	-	-	-

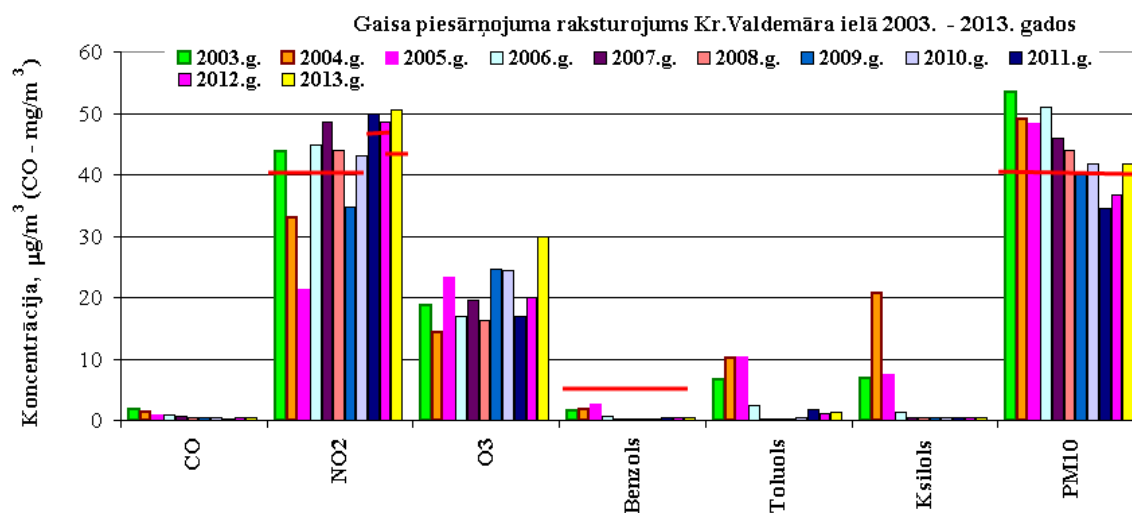
Sarkanā krāsā iekrāsoti tie mērījumu rezultāti, kuri pārsniedz noteiktos robežlielumus.

Avots: RD MVD

Pēdējos 5 gados slāpekļa dioksīda gada vidējai koncentrācijai Krišjāņa Valdemāra ielā vērojama tendence pieaugt, kas liecina, ka transportlīdzekļu skaits pilsētas centra ielās nesamazinās un/vai pasliktinās to tehniskie parametri (izplūdes gāzēs lielāka NO₂ koncentrācija) (skat. 17.2. un 17.3.attēlu). Jāuzsver, ka Krišjāņa Valdemāra ielā ir izvietota punktveida mērstacija (Horiba), kurā piesārņotāji koncentrācijas mērījumus vienā punktā – 3 m augstumā ļoti tuvu ielas malai pie nama Krišjāņa Valdemāra ielā 18. Tādējādi šie dati raksturo gaisa kvalitāti iepriekšminētajā ielā vienā punktā.

17.2.attēls

Piesārņotājvielu vidējās gada koncentrācijas līmenis Krišjāņa Valdemāra ielā, Rīgā, 2003.–2013.gadā

Avots: RD MVD

Slāpekļa dioksīda gada vidējā koncentrācija 2013.gadā pārsniedza robežlielumu (bez pielaišanas - 40 µg/m³) arī Brīvības ielā (43,4 µg/m³), jūmtu līmenī Raiņa bulvārī un Sarkandaugavā tā bija mazāka (25,9 µg/m³), bet vismazākā tā bija Maskavas ielā jūmtu līmenī (22,9 µg/m³). No 2009.gada līdz 2012.gadam (ieskaitot) Brīvības ielas monitoringa stacijā slāpekļa dioksīda koncentrācijas robežlieluma (bez pielaišanas) pārsniegumi netika konstatēti (skat. 17.3.attēlu). Monitoringa stacija Brīvības ielā ir atvērta stara (DOAS) iekārta, kurā mēra vidējo piesārņotājvielu koncentrāciju 320 m garā ielas posmā.

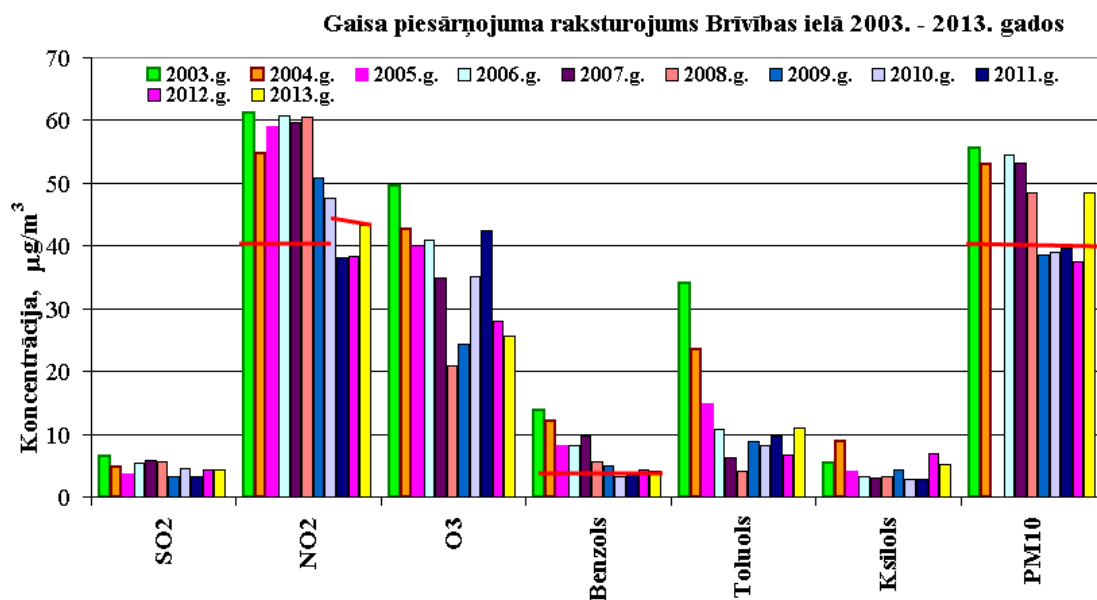
Pēdējos 6 gados slāpekļa dioksīda gada vidējai koncentrācijai pilsētas fona gaisā un arī Krišjāņa Valdemāra ielā vērojama tendence pieaugt, bet Brīvības ielā – samazināties, sevišķi pēc Dienvidu tilta nodošanas ekspluatācijā. Tas liecina, ka transportlīdzekļu skaits dažās pilsētas centra ielās samazinās lielo infrastruktūras projektu realizācijas dēļ, bet citur – palielinās. Kā liecina CSDD dati, pēc krituma krīzes gados (2007. un 2008.gads) kopējais tehniskā kārtībā esošo automobiļu skaits Rīgā atkal sācis pieaugt, turklāt palielinās arī to vidējais vecums, kas nozīmē to, ka palielinās izplūdes gāzes.

Slāpekļa dioksīdam noteiktais maksimālais vienas stundas normatīvs ($200 \mu\text{g}/\text{m}^3$, gadā atļauti 18 pārsniegumi) Rīgas centrā pēdējos gadus, t.sk. 2013.gadā, nav pārsniegts.

Slāpekļa dioksīda (NO_2) galvenais avots atmosfēras gaisā Rīgas centrā ir transports (apmēram 60-85% atkarībā no dienas (darbdiena, brīvdiena), diennakts laika, sezonas, meteoroloģiskajiem apstākļiem).

17.3.attēls

Piesārņotājvielu gada vidējās koncentrācijas līmenis Brīvības ielā, Rīgā, 2003.–2013.gadā

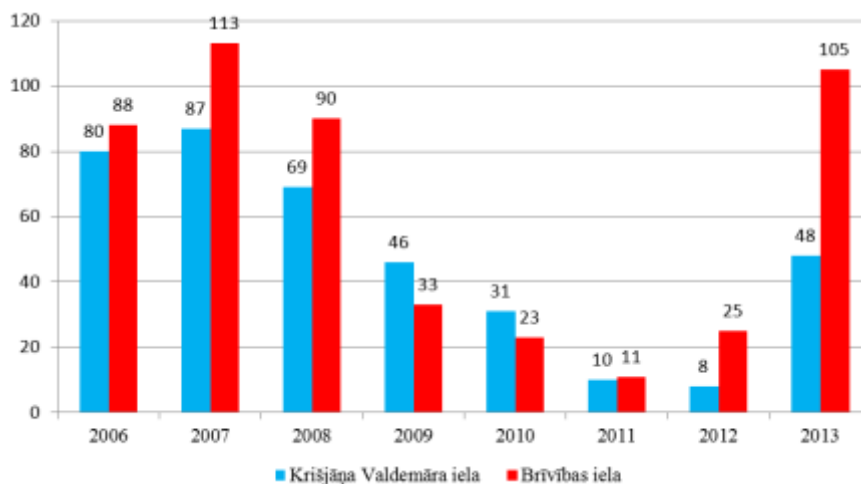

Avots: RD MVD

Rīgas centra ielās tiek pārsniegts otrs PM_{10} koncentrāciju robežlielums – tā sauktais putekļaino dienu skaits – gadā ir pieļaujamas 35 dienas, kad diennakts vidējā koncentrācija ir lielāka par $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Virs atļautajām 35 dienām 2012.gadā Krišjāņa Valdemāra ielā daļiņu diennakts koncentrācijas līmenis pārsniegts 8 gadījumos un Brīvības ielā – 25 gadījumos (skat. 17.4.attēlu). 2013.gadā palielinājās PM_{10} daļiņu pārsniegumu skaits. Brīvības ielā 73 PM_{10} daļiņu pārsnieguma dienu skaits virs pieļaujamā 35 dienu limita bija 105 dienas, kas ir par 80 dienām vairāk nekā 2012.gadā, bet Krišjāņa Valdemāra ielā 18 daļiņu pārsnieguma dienu skaits virs atļautā limita bija 48 dienas, kas ir par 40 dienām vairāk nekā 2012.gadā.

17.4.attēls

Putekļaino dienu skaits Rīgas centrā 2006.–2012.g. virs pieļaujamā 35 dienu limita

Avots: RD MVD, LV ĢMC

Lielāks gaisa piesārņojums pilsētā vērojams arī specifiskos laikapstākļos – kad skaidra laika un bezvēja apstākļos virs Rīgas veidojas temperatūras inversija (raksturīgi pavasarim un rudenim), kas neļauj piesārņotajam gaisam pacelties atmosfēras augšējos slāņos un tīrajam gaisam no pilsētas nomalēm ieplūst centrā.

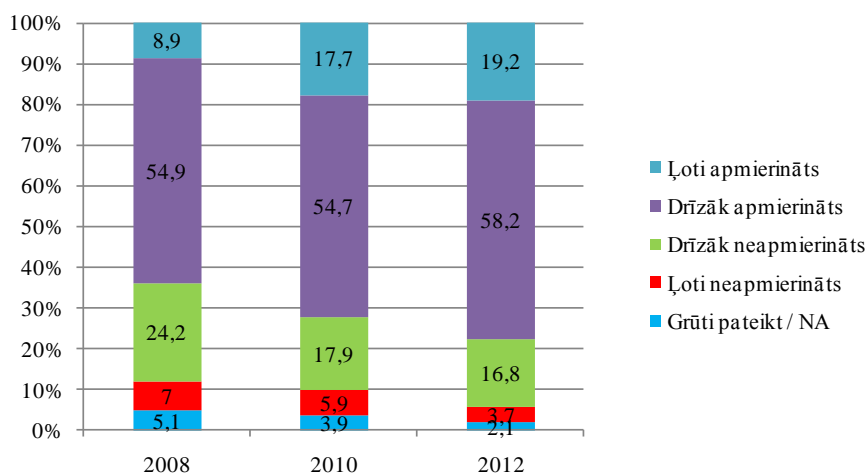
Rūpnieciskajā rajonā piesārņotājvielu koncentrācija ielas līmenī ir atšķirīga nekā pilsētas centrālajā daļā. Piesārņojums ar slāpekļa oksīdiem ir 2 reizes mazāks nekā pilsētas centrā, bet benzola koncentrācija 2012.gadā Tvaika ielā bija lielāka nekā pilsētas centrā.

Mēnešu vidējā benzola koncentrācija 2013.gadā ir bijusi no 2,2 līdz 4,8 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, maksimālo vērtību sasniedzot maijā un augustā. Gada vidējā koncentrācija benzolam Tvaika ielā 2013.g. ir 3,2 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, kas nepārsniedz gada robežlielumu (5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$). Benzola koncentrācijas mērījumi Sarkandaugavā (Tvaika ielā 44) no 2009. līdz 2013.gadam rāda, ka gada vidējā koncentrācija pārsniedza gada robežlielumu 2 gadus – 2011. un 2012.gadā (atbilstoši bija 7,1 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ un 7,6 $\mu\text{g}/\text{m}^3$), pārējā laikā atbilda normatīvajos aktos noteiktajām prasībām¹³⁵. Galvenie emisiju gaisā avoti Rīgas brīvdabas teritorijā ir beramkravu un lejamkravu pārkraušanas un uzglabāšanas procesi, kuģu dzinēju radītās emisijas, uzņēmumu lokālo katlumāju un autotransporta līdzekļu radītās emisijas. Galvenās emisijas saistītas ar naftas produktu tvaikiem (smaka un benzols) un putekļveida piesārņojumu (t.sk. daļiņas PM_{10} un $\text{PM}_{2,5}$)¹³⁶.

Iedzīvotāju vērtējums par gaisa kvalitāti mikrorajonā/apkaimē kopš 2008.gada ir ievērojami uzlabojies, un 2012.gadā pozitīvu vērtējumu izteica 77,4% iedzīvotāju. 2008.gadā pozitīvu vērtējumu izteica tikai 63,8% (skat. 17.5.attēlu).

17.5.attēls

Iedzīvotāju apmierinātība par gaisa kvalitāti mikrorajonā/apkaimē (procentos) 2008.–2012.g.

Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatoru”, SKDS, 2008.-2012.g.

Kā liecina iedzīvotāju aptaujas rezultāti, 77% respondentu ir apmierināti ar gaisa kvalitāti savā apkaimē, savukārt 20,5% pauda neapmierinātību par gaisa kvalitāti.

Saistībā ar Rīgas brīvdabas darbību galvenie iedzīvotāju sūdzību cēloņi, kas konstatēti veiktajās iedzīvotāju aptaujās, kā arī apkopojot datus no Lielrīgas reģionālās vides pārvaldes par saņemtajām sūdzībām laikposmā no 2004. līdz 2011.gadam, ir smakas, piesārņojums ar PM_{10} (putekļu veidā) un naftas produktu tvaikiem¹³⁷.

¹³⁵ „Gaisa piesārņojuma mērījumu rezultāti Rīgā 2013. gadā”, RD MVD, Gaisa aizsardzības nodaļa

¹³⁶ Rīgas brīvdabas Vides pārskats 2011.gadam, 2012

¹³⁷ Rīgas brīvdabas Vides pārskats 2011.gadam, 2012

17.2. Virszemes un pazemes ūdens kvalitāte

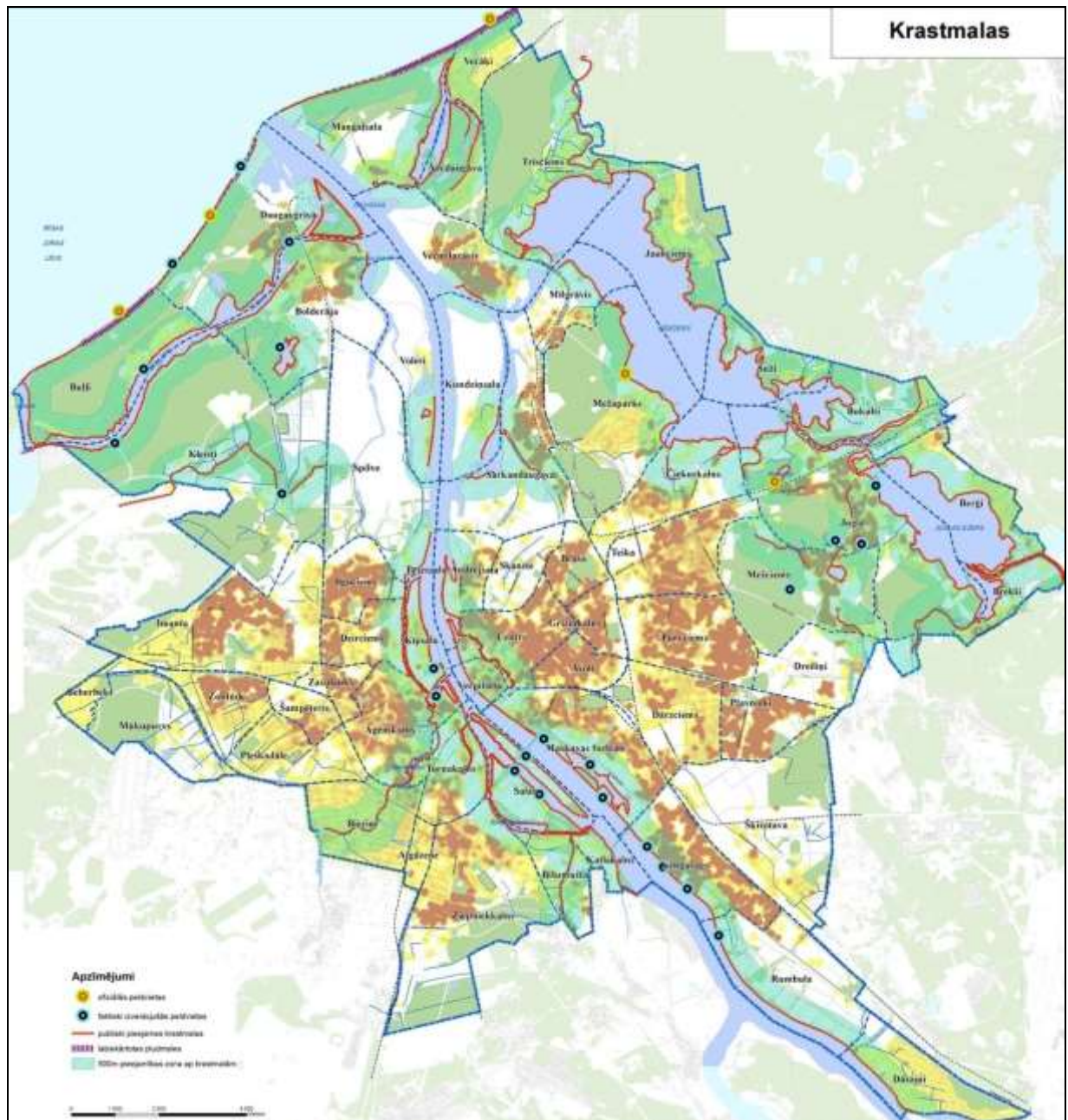
Rīgas pilsētu raksturo liels virszemes ūdensobjektu daudzums un dažādība. Pilsētas teritorijā atrodas salīdzinoši lieli ezeri (Ķīšezers un Juglas ezers) un mazāki ezeriņi (Dambjapurva ezers, Linezers, Bābelītis u.c.), pilsētai cauri tek Latvijas lielākā upe Daugava, kurā Rīgas teritorijā ietek mazākas upītes (Mārupīte, Olekte), pilsētā atrodas Daugavas attekas (Bulļupe, Vecdaugava u.c.). Aptuvenā virszemes ūdensobjektu aizņemtā platība pilsētā ir 4500 ha (45 km²) jeb 16% teritorijas. Visi šie ūdensobjekti kopā veido vienotu kompleksu sistēmu, kurai ir liela nozīme kopējā pilsētas tēla veidošanā, dažādu funkciju (rekreatīvu, saimniecisku, komerciālu) veikšanā un nodrošināšanā. Turklāt starp daudzām pilsētas apkaimēm ūdens ceļi ir īsākie savienojumi. Tāpēc ir svarīgi nodrošināt šo ūdensobjektu racionālu izmantošanu un apsaimniekošanu, tādējādi uzturot to vērtību arī ilgtspējīgas attīstības skatījumā un dodot iespēju šīs dabas vērtības baudīt un izmantot gan pilsētas viesiem un iedzīvotājiem, gan arī nākamajām paaudzēm.

Rīgā ir pieejamas ūdensobjektu krastmalas, izņemot Daugavu Rīgas brīvdabas teritorijā, kur pieejama neliela krastmalas daļa. Peldošas būves un peldmājas atļauts izvietot Kīleveina grāvī, daļā Bulļupes un Juglas kanālā.

Ap 44% Rīgas iedzīvotāju dzīvo līdz 500 m attālumā no kāda ūdensobjekta. Dārziema, Grīziņkalna, Pleskodāles, Pļavnieku, Skanstes, Šampētera, Šķirotavas, Zolitūdes u.c. apkaimju iedzīvotājiem ūdensmalas atrodas tālāk no dzīvesvietas nekā tādu apkaimju kā, piemēram, Mežaparka, Čiekurkalna, Ķengaraga, Juglas, Berģu, Bulļu u.c. iedzīvotājiem (skat. 17.6.attēlu).

17.6.attēls

Ūdensmalu pieejamība Rīgā

Avots: „Pilsētvides attīstību raksturojošo pakalpojumu kvalitāte un pieejamība Rīgas 55 apkaimēs”, SIA „Datorkarte”, 2012.g.

Rīgā regulāri noris teritoriju labiekārtošanas un uzturēšanas darbi pie ezeriem (ezeru apkārtnes uzturēšana atbilstoši MK izstrādātajām prasībām par peldvietām), piemēram, ir veikta ietves seguma maiņa ap Velnezaru, „Džungļu takas” uzturēšana pie Dambjapurva ezera u.c. Ķengaragā ir labiekārtota Daugavas promenāde posmā no Kaņiera ielas līdz bijušajai rūpnīcai „Kvadrāts”. Promenādes rekonstrukcija notiek kopš 2009.gada. Tajā ir marķētas joslas gājējiem un riteņbraucējiem, ir plānots šeit izveidoto veloceliņu pieslēgt maršrutam Rīgas centrs–Doles sala. Pašvaldības teritorijai starp Daugavu un Maskavas ielu ir izstrādāts projekts un priekšlikumi Zaļajam amfiteātrim – vietai nelieliem koncertiem un iespējai sēdēt zālājā (zālienā). Iepretī esošajai teritorijai, otrpus Maskavas ielai, ir izstrādāts Latgales priekšpilsētas multifunkcionālā kultūras un mākslas centra projekts.

Rīgā atrodas oficiālās un neoficiālās peldvietas. Oficiālajās peldvietās un vienā neoficiālajā peldvietā Mežaparkā ir izvietotas glābēju stacijas. Oficiālās peldvietas (skat. 17.6.attēlu) ir:

1. **Daugavgrīvas peldvieta** – turpinās darbs pie Daugavgrīvas peldvietas attīstības ar mērķi iegūt šai peldvietai Zilā karoga statusu. 2012.gadā noritēja darbi pie infrastruktūras attīstīšanas (bezmaksas autostāvvietas būvniecība un gājēju celiņa bruģēšana līdz kāpām). Turpmāk

paredzēts veidot dabas takas ar skatu punktiem un atpūtas laukumiem, atjaunot putnu skatu torni un izbūvēt elektrības pievadu līdz peldvietai.

2. **Vakarbuļļu peldvieta** – izbūvēta un labiekārtota apsargājama autotransporta stāvvietā, peldvietas apmeklētājiem tiek piedāvāta aprīkota pludmale – pārgērbšanās kabīnes, biotualetes, laipas, nodrošināta invalīdu piekļuve pludmalē, atpūtas soliņi, sporta zona, bērnu rotaļu laukums, peldsezonā (no 15.05. līdz 15.09.) – diennakts glābēju un pašvaldības policijas pieejamība (glābšanas stacija), ar bojām aprīkota peldvieta, pludmales kafejnīca, tiek sekots peldūdens kvalitātei, veicot ūdens monitoringu. 2012.gada maijā tika nodots ekspluatācijā vasaras dušas paviljons.
3. **Vecāķu peldvieta** – 2,8 km garumā noris pludmales labiekārtošana, tualetes, dušu un gājēju laipu izbūve, nodrošinot, ka iedzīvotājiem ar īpašām vajadzībām būtu pieejamas iespējami plašas to izmantošanas iespējas. Pludmales apkārtnē nepastāvīgi tiek labiekārtota ar jauniem elementiem aktīvai atpūtai kā bērniem, tā arī pieaugušajiem.
4. **Bābelīša ezera peldvieta** – pie ezera peldsezonas laikā tiek uzstādītas pārvietojamās tualetes, izveidota autostāvvietā apmeklētājiem no Pakalniešu ielas puses (Mākslinieku ciemats). Bābelīša ezers jau ir labiekārtots ar volejbola laukumiem, bērnu rotaļlaukumu, aktīvās atpūtas laukumiem. Jārisina problēmas, kas saistītas ar Bābelīša ezera applūšanu.

Rīgā Daugava ļoti maz tiek izmantota pasažieru un kravu pārvadājumiem, tikpat kā nav attīstīta upju kuģniecības infrastruktūra, tajā skaitā piestātnes. Trūkst Daugavas akvatorijas izmantošanas un apsaimniekošanas noteikumu, bez kuriem nav iespējama pilnvērtīga ūdens teritoriju un krastmalu apsaimniekošana.

Ūdenstilpēm piegulošajās teritorijās nav attīstīta aktīvajai atpūtai nepieciešamā infrastruktūra – sporta spēļu laukumi, atpūtas zonas, ierīkotas peldvietas, piebraucamie ceļi, autostāvvietas u.c. Nepietiekamais finansējums ierobežo kvalitatīvas un sakoptas vides uzturēšanu (atkritumu savākšana, sanitāro mezglu nodrošināšana). Problēmas krastmalu teritorijās ir, piemēram, šādas:

- Grāpju pussala ir piemērota rīdzinieku atpūtai, bet tai grūti piekļūt. Lai situāciju uzlabotu, jāveic Krīdeners dambja labiekārtošana, izbūvējot gājēju tiltu pār Krasta ielu tajā dambja posmā, kas tika nojaukts, būvējot Krasta ielu;
- Daugavas krastu, it īpaši Rumbulas un Dārziņu apkaimes teritorijās, apdraud erozija. Īpaši apdraudēta gar upi ejošā Daugavmalas iela. Jau šobrīd cilvēki Daugavas tuvumā labprāt atpūstos, bet sarīkot piknikus traucē atbilstošas infrastruktūras trūkums;
- Bolderājas karjeram piegulošajās teritorijās nav attīstīta aktīvai atpūtai nepieciešamā infrastruktūra;
- Kleistu ūdenskrātuvei piegulošajās teritorijās nav attīstīta aktīvai atpūtai nepieciešamā infrastruktūra;
- Buļļupes krastam piegulošajās teritorijās nav attīstīta aktīvai atpūtai nepieciešamā infrastruktūra;
- Lucavsalas ziemeļu daļai piegulošajās teritorijās nav attīstīta aktīvai atpūtai nepieciešamā infrastruktūra;
- Juglas kanāla malas (gar Vidzemes aleju) krasta nostiprinājumi kopš to izbūves pirms apmēram 50 gadiem ne reizi nav remontēti. Juglas kanāls gar Kanāla ielu ik gadu rada applūšanas risku tuvākajām ēkām. Pēdējos gados plūdu novēršanai izveidoti smilšu maisu krāvumi;
- Juglas kanālā nav demontētas metāla konstrukcijas, kas kādreiz kalpoja kā laivu piestātnes un laipas atpūtniekiem, bet pašlaik apdraud cilvēku un kuģniecības līdzekļu drošību;
- Vecāķos nav autostāvvietu, vasaras laikā ar automobiļiem ir aizņemtas visas ielas.

Lai regulētu ūdens apsaimniekošanas un aizsardzības jautājumus, valsts izstrādā normatīvos aktus, plāno un paredz pasākumus ūdens kvalitātes nodrošināšanai saskaņā ar upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāniem, kurus īsteno kopā ar pašvaldību, veic ūdens kvalitātes monitoringu oficiālajās peldvietās, izdod atļaujas neizmantojamo urbumu likvidēšanai un jaunu ierīkošanai u.c. Savukārt pašvaldība veic ūdenstransporta līdzekļu izmantošanas kontroli uz ūdeņiem, uzrauga, saskaņo un veic virszemes ūdensobjektu tīrīšanu, izstrādā virszemes ūdensobjektu ekspluatācijas plānus un sagatavo izmantošanas saistošos noteikumus, plāno ūdens izmantošanu Rīgas teritorijas

kontekstā u.c. Vairākas funkcijas tiek veiktas arī kopīgi, piemēram, ūdens piesārņojuma kontrole, kuģošanas un zvejas noteikumu ievērošanas kontrole Rīgas teritorijā u.c. Atsevišķās jomās pašvaldībām ir deleģētas valsts funkcijas – nodrošināt pārvaldīšanu un apsaimniekošanu publisko ūdeņu un meliorācijas jomā. Privātā sektora loma ūdens izmantošanā pamatojas uz indivīda tiesībām izmantot savā īpašumā esošu ūdeni vai ūdens sistēmas, nekaitējot un nepadarot sliktāku stāvokli citiem un videi un pamatojoties uz ilgtspējīgas attīstības mērķiem.

Rīgā esošos lielos ūdensobjektus izdala baseinu plānošanas procesā un tiem tiek nodrošināts kvalitātes monitoringa valsts programmas ietvaros. Tomēr paraugu ņemšana un analīzes netiek veiktas katru gadu. Saskaņā ar Veselības inspekcijas 2012.gadā veikto peldūdens monitoringu¹³⁸ Daugavgrīvas un Bābeliša peldvietās kopējā mikrobioloģiskā kvalitāte ir laba, Vakarbuļļu pludmales kvalitāte tika novērtēta kā izcila un tai tika piešķirts „Zilā karoga” sertifikāts. Vecāču pludmalē kopējā mikrobioloģiskā kvalitāte tika novērtēta kā slikta. Lai gan Rīga ir bagāta ar virszemes ūdens resursiem, peldvietu pieejamību var uzskatīt par nepietiekamu attiecībā pret iespējām tās izveidot¹³⁹.

2012.gadā Rīgas pilsētas pašvaldība veica 18 peldvietu (no tām 12 peldvietas Daugavā) ūdens kvalitātes novērojumu - peldvietām, kuras 2012.gadā nebija iekļautas oficiālo peldvietu sarakstā. Papildus novērotajās peldvietās ūdens kvalitāte bija laba (pēc operatīvās novērtēšanas kritērijiem) un peldēšanās ierobežojumi netika noteikti.

Rīgas virszemes ūdensobjektu ekoloģiskās kvalitātes aktuālākais vērtējums ir veikts Daugavas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plāna izstrādes ietvaros¹⁴⁰. E041 Vecdaugava, D400SP Daugava un D401 Mīlgrāvis–Jugla virszemes ūdensobjektu ekoloģiskā kvalitāte novērtēta kā laba, E045 Juglas un D413SP Daugava – vidēja un E042 Ķīšežera – slikta.

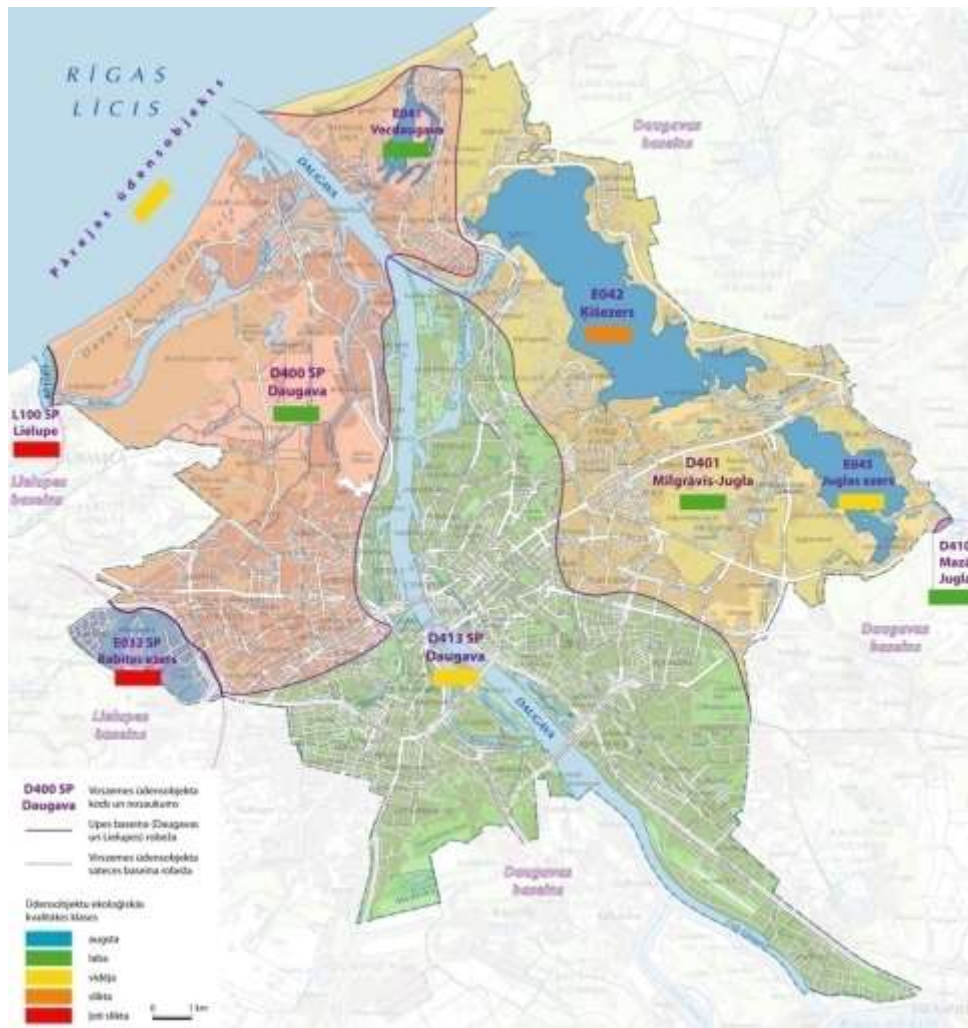
17.7.attēls

Virszemes ūdensobjekti un to tiešie sateces baseini Rīgas pilsētas teritorijā

¹³⁸ „Pārskats par peldvietu ūdens kvalitāti 2012.gada peldsezonā”, LR Veselības inspekcija, 2013

¹³⁹ Pārskats par Stratēģijas ieviešanu Rīgā par 2011.gadu. Stratēģijas uzraudzības sistēma.

¹⁴⁰ Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns 2010.-2015.gadam, 2009

Avots: LVĢMC, Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns 2009.-2015.gadam, Lielupes upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns 2009.-2015.gadam, karti izstrādāja SIA „Grupa 93”

Būtiskākie piesārņojuma avoti virszemes ūdensobjektiem Rīgas teritorijā ir izkliedētā un punktveida piesārņojuma avoti un morfoloģiskā slodze. Nozīmīgākie punktveida piesārņojuma avoti ir notekūdeņu izplūdes vietas, izkliedētā piesārņojuma avoti – notece nekonzentrētā veidā no plašākas teritorijas, kas rodas, lietus un sniega kušanas ūdeņiem notekot no apdzīvotām vietām un ceļiem. Centralizēti savāktie un attīrītie notekūdeņi būtiski ietekmē virszemes ūdensobjektus – Daugavu visā tās tecējumā, Mazo Juglu, Lielo Juglu, Mīlgrāvi–Juglu, kā arī pārejas ūdensobjektu. Kopumā centralizēti savāktie un attīrītie notekūdeņi rada 31% no kopējās antropogēnās fosfora slodzes, bet tikai 10% no kopējās antropogēnās slāpekļa slodzes.

Pēc notekūdeņu izlaidēm nākamais nozīmīgākais punktveida piesārņojuma avots ir piesārņotas vietas (virszemes ūdensobjekti D400SP Daugava, D401 Mīlgrāvis–Jugla un D413SP Daugava). Galvenās piesārņojošās vielas ir naftas produkti, smagie metāli, fosfora un slāpekļa savienojumi, fenoli u.c. organiski savienojumi.

Cilvēku izraisītu morfoloģisko izmaiņu dēļ ūdensobjektos ietekme atzīta par būtisku, no tiem ūdensobjekti D413SP Daugava, D400SP Daugava, D401 Mīlgrāvis–Jugla un D410 Mazā Jugla ir atzīti par stipri pārveidotiem. Ūdens ņemšanai no virszemes un pazemes ūdensobjektiem Daugavas baseina apgabalā kopumā nav būtiskas ietekmes, jo labas kvalitātes dzeramā ūdens resursi ir pietiekamā apjomā, tomēr lokāli Rīgas pilsētas apkārtnē un Baltezera teritorijā atzītas par būtiski ietekmētām lielā punktveida piesārņojuma avotu blīvuma dēļ un konstatētā piesārņojuma dēļ pazemes ūdeņos. Pie cita veida slodzēm minams plūdu apdraudējums, kas skar ūdensobjektus D413SP Daugava, D400SP Daugava un D401 Mīlgrāvis–Jugla teritorijas. Analizējot visu slodžu mijiedarbību, upju ūdensobjekti

D413SP Daugava, D400SP Daugava, kā arī D401 Mīlgrāvis–Jugla un D410 Mazā Jugla uzskatāmi par būtiski ietekmētiem.

Pazemes ūdeņi ir valsts īpašums, kas ir pieejami katram pilsētas iedzīvotājam, taču to izmantošanā jāievēro normatīvo aktu prasības. Rīgas pilsētai kopumā ir raksturīga laba pazemes ūdens kvalitāte, to ir iespējams izmantot ūdensapgādē gan kā dzeramo, gan kā tehnisko ūdeni. Padomju laika intensīvā rūpniecības attīstība Rīgā, kas prasīja aizvien palielināt pazemes ūdens resursu izmantošanu, radīja tā saucamo Rīgas depresijas piltuvi – situāciju, kad pazemes ūdens resursu atjaunošanās notika uz apkārtējo teritoriju ūdens horizonta rēķina. Šobrīd līdz ar jaunām tendencēm ūdens izmantošanā un rūpniecības apjomu samazinājumu situācija ir jūtami uzlabojusies. Taču pastāv atsevišķa problēma ar vairāk nekā 1 000 ūdensapgādei, monitoringam un metro būvēšanas izpētei izveidotajiem urbumiem, kuri vairs netiek izmantoti un apsaimniekoti, taču nav veikta to likvidēšana vai aprīkošana atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Ļoti bieži šie urbumi ir antisanitārā stāvoklī un caur tiem notiek pazemes ūdens horizonta piesārņošana. Pazemes ūdeņu piesārņojumu rada arī dažādu rūpniecisko uzņēmumu saimniekošanas rezultātā radītais grunts piesārņojums. Gan attīrīšanas, gan pārvaldības jautājumu pareizai risināšanai un veikšanai ir liela nozīme, lai tiktu sasniegts vēlamais rezultāts – tīrs un izmantošanai derīgs pazemes ūdeņu horizonts Rīgas pilsētā.

Rīgas pilsētas virszemes un pazemes ūdens kvalitāte kopumā raksturojama kā laba ar atsevišķiem izņēmumiem (atbilstoši upju baseinu apsaimniekošanas plāniem no virszemes ūdeņiem ar vidēji labu līdz sliktu ūdens kvalitāti ir novērtēts Ķīšezers, Dārziņos ir sliktas kvalitātes pazemes ūdens). Tā kā tīra ūdens saglabāšana ir stratēģiski nozīmīgs jautājums, ir būtiski palielināt Rīgas pilsētas pašvaldības aktivitāti ūdens kvalitātes jautājumu risināšanā.

Ūdens ķīmisko kvalitāti negatīvi ietekmē atsevišķi nitrātu paaugstināšanās gadījumi gruntsūdeņos vai hlorklora un sulfātu palielināšanās artēziskajos ūdeņos Rīgā, kas ir ūdens ieguves ietekmes rezultāts (pazemes ūdeņu dabiskā atjaunošanās nespēj kompensēt to koncentrēto patēriņu).

Lai arī šobrīd Daugavas baseina apgabala teritorija ir labi nodrošināta ar dzeramo pazemes ūdeni, tomēr Rīgas tuvumā ir problēmas ar tā kvantitāti. Lemesls ir ūdens lietotāju koncentrācija nelielā teritorijā – Rīgas ūdensapgādes centralizētās ūdensgūtnes, Jūrmalas, Olaines, Jelgavas u.c. pilsētu tuvums, kur ir liels iedzīvotāju blīvums un pazemes ūdeņu resursu dabiskā atjaunošanās nespēj kompensēt koncentrēto patēriņu.

17.3. Aplūšanas riski

Atsevišķas Rīgas pilsētas teritorijas applūst dažādu iemeslu (pavasara pali, intensīvi nokrišņi, strauja sniega kušana, vējuzplūdi, nesakārtotas meliorācijas un lietus kanalizācijas sistēmas) un to kopējās ietekmes dēļ, radot risku mājokļu, ražošanas un sabiedrisko ēku un infrastruktūras objektu drošībai, vides piesārņojuma risku no applūdušiem ražošanas uzņēmumiem, apdraudējumu arhitektūras un kultūras pieminekļiem, un potenciāli apdraud arī īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un dabas objektus.

Nozīmīgāki teritoriju applūšanas riski Rīgas pilsētai ir saistīti ar vējuzplūdiem Rīgas jūras līcī, tāpēc nozīmīgākie pretplūdu aizsardzības risinājumi saistāmi ar aizsardzību pret vējuzplūdu radīto applūdumu. Līdzšinējie novērojumi norāda uz palu un vējuzplūdu vienlaicīgas norises neiespējamību, un, tā kā pavasara palu risks ir mazāks, tad, aizsargājot teritorijas no vējuzplūdiem, tām tiks nodrošināta arī aizsardzība no pavasara palu izraisītajiem plūdiem.

Saskaņā ar klimata pārmaiņu prognozēm nākotnē applūšanas varbūtības biežums un apjoms palielināsies. Lai nodrošinātu ilgtspējīgu pilsētas attīstību, nepieciešams samazināt plūdu radīto draudu risku iedzīvotājiem un īpašumiem, sabalansējot vides, sociālās un ekonomiskās intereses.

Plūdu riska pārvaldības plāns Rīgas pilsētai ir izstrādāts RD un ES LIFE+ programmas līdzfinansētā projekta ietvaros, un tas ir pirmais šāda veida plāns, kas izvērtē iespējamus plūdu draudus Rīgas pilsētai un iesaka pasākumus, lai mazinātu iespējamus postījumus un zaudējumus, kurus nākotnē pilsētas videi, iedzīvotājiem, to radītajām kultūras un vēstures vērtībām un saimnieciskajai darbībai varētu sagādāt plūdi.

Plūdu riska pārvaldības plānā ieteiktie pretplūdu risinājumi balstās uz modelēšanas datiem, kas veikti iespējamajiem vējuzplūdiem, kuri modelēšanas rezultātā atzīti par nozīmīgāko iespējamo plūdu

izraisītāju. Plūdu riska pārvaldības plānā iekļautie rekomendētie tehniskie risinājumi ir izstrādāti, ņemot vērā prognozētās klimata pārmaiņas, tuvās nākotnes (2021.–2050.g.) klimatam ar varbūtību 1% (reizi 100 gados). Šis scenārijs ir ļoti tuvs mūsdienu klimatam ar varbūtību 0,5% (reizi 200 gados).

Saskaņā ar veiktās modelēšanas datiem kopējā sauszemes teritorijas platība, kas var applūst šajā scenārijā, ir 3061,8 ha jeb 30 618 m² (30,6 km²), no kuriem 2646 ha jeb 26 460 m² teritorijas var rasties ekonomiskie zaudējumi. Šajā teritorijā plūdos ar 1% varbūtību applūstošajā teritorijā dzīvo 4198 iedzīvotāji, kas ir ap 0,6% no visa Rīgas iedzīvotāju skaita. Vējuzplūdu laiks parasti nepārsniedz 10–12 stundas.

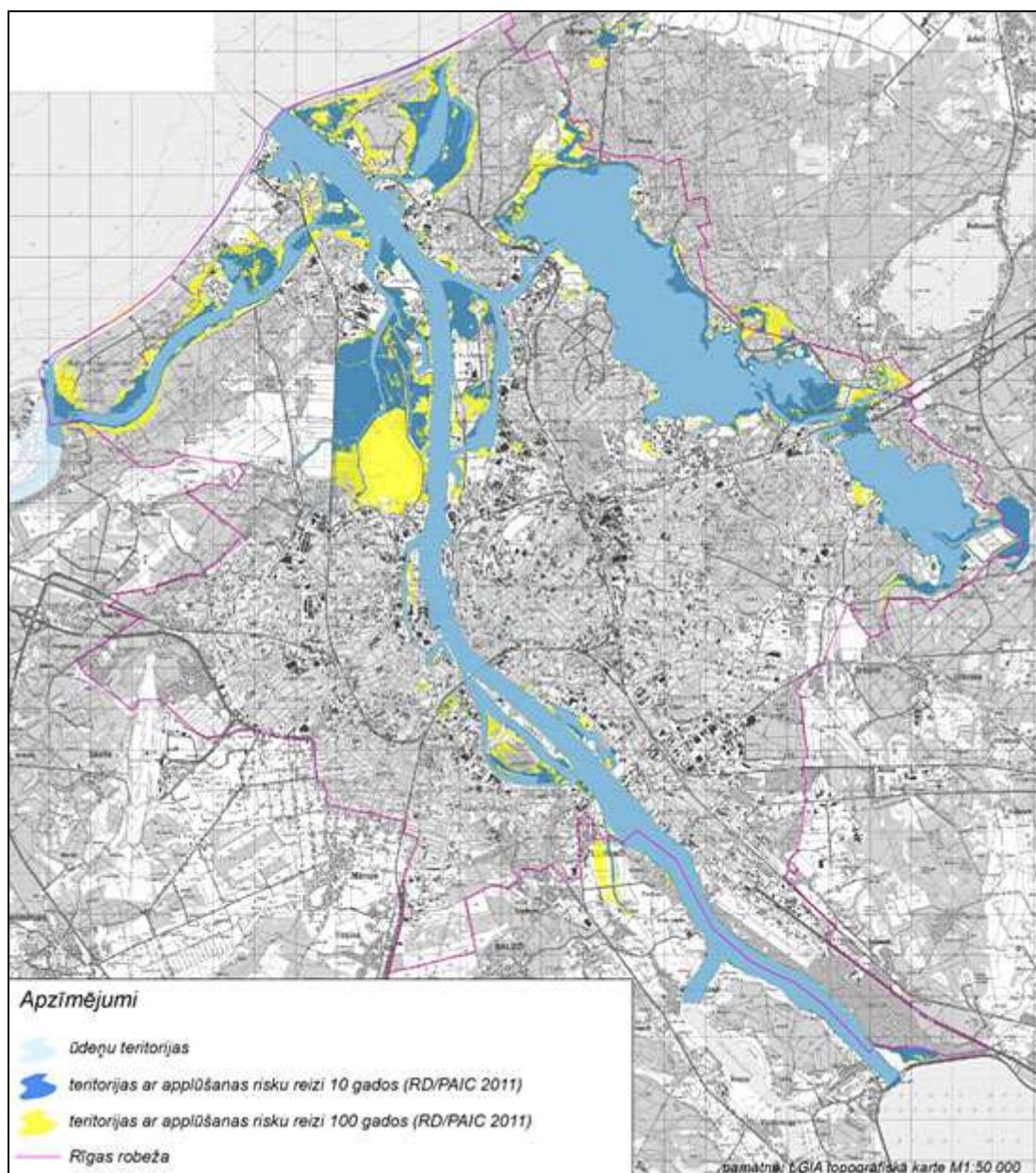
Saskaņā ar modelēšanas rezultātiem šajā teritorijā vienu reizi 100 gados plūdi apdraud piecus sociālās infrastruktūras objektus, trīs vietējas nozīmes arhitektūras pieminekļus un divus muzejus. Iespējama arī vairāku citu valsts un vietējas nozīmes kultūrvēsturisku pieminekļu applūšana (fortifikācijas būves, viduslaiku kapsēta, daļa Rīgas vēsturiskā centra, Ķīpsalas vēsturiskā apbūve).

Šāda scenārija gadījumā plūdi apdraud arī 20 piesārņoto vietu reģistrā minētos objektus – A un B kategorijas piesārņojošai darbībai atļaujas saņēmušos uzņēmumus un piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietas.

Plūdu gadījumā dažādā pakāpē applūšanai ir pakļautas Rīgas pilsētas teritorijā esošās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas – Piejūras dabas parks un trīs dabas liegumi (Krēmeri, Vecdaugava un Jaunciema dabas liegums), kā arī 12 mikroliegumi, kas izveidoti sugu un dzīvotņu aizsardzībai (skat. 17.8.attēlu).

17.8.attēls

Plūdu risku karte

Avots: Projekts „Rīgas pilsētas virszemes ūdeņu ietekmju novērtēšana, novēršana un ekoloģiskā stāvokļa uzlabošana”

Balstoties uz pētījuma datiem, Rīgas pilsētā ir izdalītas vairākas teritorijas, kuras apdraud varbūtējie plūdi un kuras tajās dzīvojošo iedzīvotāju, kultūrvēsturisko vērtību, saimnieciskās darbības, teritorijas plānotās attīstības un vēsturiskā vides piesārņojuma dēļ ir nepieciešamas aizsargāt. Šādas teritorijas ir:

- ap Buļļupi (Vakarbuļļi, Rītabuļļi, Daugavgrīva, Bolderāja);
- ap Vecdaugavu;
- ap Hapaka grāvi un Beķera grāvi (Krēmeri, Voleri, Spilve);
- ap Ķīšezera, Juglas kanālu, Juglas ezeru un Baltezeru;
- ap Sarkandaugavu;
- ap Zunda kanālu (Ķīpsala, Klīversala, Mārupītes lejtece);
- ap Bieķengrāvi (Mūkusala, Bieķensala, Lucavsala);
- ap Krasta ielu no Salu tilta līdz Dienvidu tiltam.

Visvairāk iedzīvotāju, kurus apdraud plūdi ar varbūtību 1%, dzīvo Bolderājā (1923 iedzīvotāji) un ap Vecdaugavu (1159 iedzīvotāji). Pārējie plūdu apdraudētie iedzīvotāji atrodas Ķīšezera, Juglas kanāla un Juglas ezera apkārtnē – 636 iedzīvotāji (Ķīšezera ziemeļu un ziemeļrietumu daļā – 274, pie Juglas

kanāla – 246, Juglas ezera krastā – 102, Saulesdārzā – 8, Aplokciemā – 6), kā arī Voleros (169), Sarkandaugavā (101), Rītabuļļos (96), Ķīpsalā (66), Vakarbuļļos (45), Bieķengrāvī (2), Spilvē (1).

17.4. Meliorācija

Esošās ūdens savākšanas un novadīšanas sistēmas Rīgas pilsētā

Rīgas pilsētas zemju nosusināšana realizēta ar dažādām sistēmām, kas ūdeni uztver un novada gan pašteces, gan sūknēšanas ceļā. Mazās upītes un vaļējie grāvji veic atklātās nosusināšanas un ūdens novadīšanas funkciju. Vaļējo koplietošanas grāvju kopgarums ir ~ 130 km. Vaļējie grāvji parasti darbojas plūdu un lietus periodos, lielāko sezonas daļu tie ir bez ūdens. Vietās, kur nav lietusūdens kanalizācijas, izbūvējot ielas un ēkas, ir aizbērti vai nav ierīkoti vaļējie grāvji, aizbērtas vai nav izbūvētas caurtekas, zemākās vietas pārplūst.

Platību nosusināšanai, lietusūdens uztveršanai un novadīšanai Rīgas pilsētā vēsturiski izveidojušās vairākas sistēmas:

- Rīgas vēsturiskajā centrā ierīkota pilnsistēmas kanalizācija, kas kopējos lietus un kanalizācijas notekūdeņus novada uz bioloģiskajām notekūdeņu attīrīšanas iekārtām Daugavgrīvā;
- daudzstāvu apbūves rajonos, kā arī rūpniecības apbūves teritorijās ierīkota lietusūdeņu kanalizācija, lietus un nosusināšanas ūdeņus novada uz upēm un ezeriem ar daļēju attīrīšanu vai bez attīrīšanas;
- mazstāvu apbūve pārsvarā tiek nosusināta ar vaļējiem grāvjiem.

Lietusūdens kanalizācijas sistēmas aplūkotas 19.4.nodaļā.

Vaļējie grāvji

Kopsistēmas un lietus kanalizācijas sistēmas aptver pilsētas centrālo daļu un daudzstāvu dzīvojamās mikrorajonus. Kanalizācijas sistēmas ierīkotas arī vairākos rūpniecības objektos.

Mazstāvu apbūves un apstādījumu zonā nosusināšana un ūdens novadīšana pārsvarā organizēta ar vaļējiem grāvjiem.

Pastāvošie vaļējie grāvji ierīkoti gar ielām un pa zemes īpašumu robežām. Laika gaitā, nacionalizējot zemes īpašumus, tika mainīti zemesgabalu izmantošanas mērķi, traucējošās grāvju sistēmas tika likvidētas.

Izveidojot apbūvi, netika ņemtas vērā grāvju ieteces, to izvietojums. Daudzi grāvji tika ievadīti lietus kanalizācijas sistēmā, daudziem palikuši atsevišķi slēgti posmi. Grāvji kopā ar aizsargjoslām aizņem daļu zemes platības, kuru nevar apbūvēt, tādēļ zemes īpašnieki grāvjus cenšas likvidēt, ievietojot tos caurulēs, pārvietojot vai pat aizberot.

Daudzos pilsētas kvartālos, kur nav lietusūdens kanalizācijas, izbūvējot ielas un ēkas, ir aizbērti vai nav ierīkoti vaļējie grāvji, aizbērtas vai nav izbūvētas caurtekas, zemākās vietas pārplūst, turklāt nereti, veicot būvniecību, tiek appludinātas blakusesošo kaimiņu teritorijas, jo grāvji ne tikai novada ūdeni no teritorijām, bet arī kalpo kā nosusinātāji.

Esošās caurtekas zem ielām bieži ierīkotas pārāk sekli, t.i., nepietiekamā dziļumā, un caurteku diametrs nenodrošina nepieciešamo caurplūdumu, kā arī jauno ēku, stāvvietu un ielu būvniecība rada papildu slodzi esošajām meliorācijas sistēmām.

Esošās būves teritoriju aizsardzībai pret plūdiem

Saskaņā ar teritorijas plānošanas prasībām apbūves teritoriju gruntsūdens līmenim jābūt vismaz līdz 2 m dziļumā, bet stadionu, parku, skvēru un citu apstādījumu teritorijās – vismaz 1 m dziļumā no projektētās zemes virsmas atzīmes.

Rīgā būvniecība tiek veikta pie augstuma atzīmes, kas nav zemāka par 1,50 m.

Ja teritorija atrodas ūdensteču palienēs, jūras vai ūdenstilpju krastos, saskaņā ar LBN 224–05 „Meliorācijas sistēmas un hidrotehniskās būves” prasībām apbūves teritoriju aizsardzībai pret applūšanu projektē aizsargdambjus vai polderus.

Polderi. Polderu galvenā funkcija ir nodrošināt optimālu mitruma režīmu poldera teritorijās un aizsargāt apdzīvotas vietas pret applūšanu. Rīgas pilsētas teritorijā šobrīd darbojas tikai viens Spilves polderis, kas tika izbūvēts pirms apmēram 50 gadiem. Par aizsargdambi tam kalpo Bolderājas dzelzceļa līnija. Poldera uzdevums ir pasargāt no applūšanas un nodrošināt nepieciešamo nosusināšanas intensitāti Rīgas pilsētas teritorijai virszemes ūdeņu sateces baseiniem Nr.K – 18, kā arī teritorijai Babītes novadā. Notece no poldera tiek novirzīta pa Hapaka grāvi uz sūkņu staciju, kas pārsūknē to tālāk pa grāvi uz Daugavu. Saskaņā ar Rīgas teritorijas plānojumu 2006.–2018.gadam esošajā polderī atrodas savrupmāju apbūves, jauktas apbūves ar dzīvojamo funkciju, centru apbūves, tehniskās apbūves, dzīvojamās apbūves ar apstādījumiem un apstādījumu un dabas teritorijas. Attīstot būvniecību šajās teritorijās atbilstoši zemes izmantošanas mērķim, ir nepieciešama sūkņu stacijas un aizsargdambja rekonstrukcija.

Lidostas „Spilve” polderis tika izbūvēts un darbojās lidostas ekspluatācijas laikā. Polderis sastāvēja no aizsargdambjiem pa visu lidlauka perimetru, novadgrāvjiem un drenāžas tīkla gruntsūdens līmeņa pazemināšanai. Ūdens aizvadīšanai kalpoja divas sūkņu stacijas. Pašreizējā situācijā abas sūkņu stacijas demontētas, novadgrāvji aizsērējuši un dambji deformēti. Sakarā ar to polderī gruntsūdens līmenis vairs nav regulējams. Vidējais gruntsūdens līmenis atrodas 0,2 – 0,5 m no zemes virsmas. Attīstot būvniecību šajā teritorijā atbilstoši zemes izmantošanas mērķim, nepieciešama poldera atjaunošana un jaunu sūkņu staciju izbūve vai zemes virsmas uzbēršana.

Aizsargdambji. Rīgas pilsētā ir vairākas teritorijas, kas norobežotas ar ielām un ceļiem vai speciāli izbūvētiem dambjiem, kas kalpo platību aizsardzībai no plūdiem. Ūdens līmeņu regulēšanai ierīkoti speciāli regulatori vai aizvari brauktuvju tiltu ailās.

17.5. Vides troksnis

Rīga ir nozīmīgs transporta un komunikāciju mezgls un tās iedzīvotājiem un apmeklētājiem tradicionāli jārēķinās ar trokšņa radīto slodzi. Galvenie trokšņa avoti ir autotransports, sliežu ceļu transports (dzelzceļš un tramvajs), lidosta un osta, rūpniecības objekti un sadzīves trokšņi, ko rada, piemēram, publiskās izklaides vietas, trokšņojoši kaimiņi u.c.

Atbilstoši Rīgas aglomerācijas trokšņa samazināšanas rīcības plānam atbildīgie par trokšņa samazināšanas pasākumu īstenošanu ir valsts akciju sabiedrība „Latvijas dzelzceļš”, valsts akciju sabiedrība „Privatizācijas aģentūra” un Rīgas pašvaldība.

Eiropas Padome un Parlaments izstrādā direktīvas Eiropas Savienības dalībvalstu likumdošanas harmonizēšanai un Eiropas Komisija kontrolē šo direktīvu izpildi, pieprasot dalībvalstu regulāras atskaites par trokšņa piesārņojumu valstī un par prettrokšņa pasākumu izpildi. Latvijā pašlaik ir aktuāla Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 25. jūnija Direktīva 2002/49/EK par vides trokšņa novērtēšanu un pārvaldību. Šīs Direktīvas prasības daļēji iestrādātas MK 07.01.2014. noteikumos Nr.16 „Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība”.

Valsts loma trokšņa jomā galvenokārt izpaužas dažādu normatīvu sagatavošanā. Pašvaldība, izmantojot datus, ko sniedz aglomerācijas trokšņa stratēģiskā karte, izstrādā vides trokšņa samazināšanas rīcības plānu tuvākajiem 5 gadiem un ilgtermiņā. RD MVD sniedz atzinumus būvprojektiem, strādā ar iedzīvotāju sūdzībām u.c RD SD pilsētas attīstības projektu ietvaros slēdz līgumus ar vides konsultāciju firmām par projektu ietekmes uz vidi novērtēšanu. Savukārt Eiropas Padome kontrolē dalībvalstu vides kvalitāti trokšņa jomā.

Rīgai ir izstrādāts rīcības plāns trokšņa samazināšanai 2009.-2018.gadam¹⁴¹, kas balstīts uz 2008. gadā sagatavotajām Rīgas aglomerācijas stratēģiskajām trokšņa kartēm¹⁴², kas aptver visu Rīgas teritoriju un kurās ir noteikts trokšņa līmenis no dažādiem avotiem dažādā diennakts laikā. Rīgas domes 28.02.2012. saistošie noteikumi Nr.168 „Par rīcības plānu vides trokšņa samazināšanai Rīgas aglomerācijā” ietver Rīcības plānu vides trokšņa samazināšanai Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā 2011.-2015.gadam, kā arī tālākam laikposmam – 2015.-2019.gadam. Atsevišķu pasākumu apraksti un detalizēti paskaidrojumi ir pieejami RD MVD mājaslapā (<http://mvd.riga.lv/lv/vide/>). To izstrāde balstīta uz vides kvalitātes normatīviem, kas attiecībā uz troksni bija noteikti MK 13.07.2004.

¹⁴¹ Rīgas domes 28.02.2012. saistošie noteikumi Nr.168 „Par rīcības plānu vides trokšņa samazināšanai Rīgas aglomerācijā”, SIA “ELLE”, 2009.gads

¹⁴² „Rīgas aglomerācijas trokšņa stratēģiskā kartēšana”, SIA “ELLE”, 2008.gads

noteikumos Nr.597 „Troksņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība”. Ar MK 07.01.2014. noteikumiem Nr.16 ir atcelti MK 13.07.2004. noteikumi Nr.597, un tie nosaka jaunus robežlielumus teritorijas lietošanas funkcijām (skat. 17.2.tabulu).

17.2.tabula

Troksņa robežlielmi

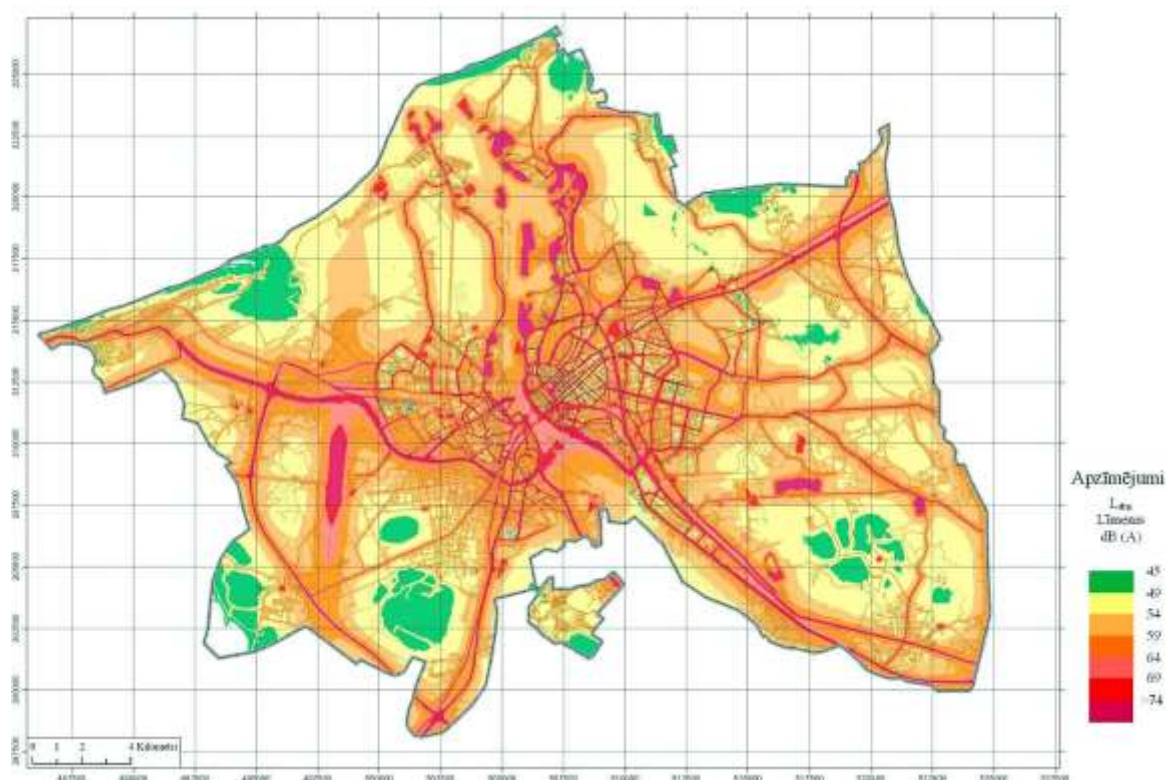
Nr. p.k.	Teritorijas lietošanas funkcija	Troksņa robežlielmi		
		L _{diena} (dB(A))	L _{vakars} (dB(A))	L _{nakts} (dB(A))
1.	Individuālo (savrupmāju, mazstāvu vai viensētu) dzīvojamo māju, bērnu iestāžu, ārstniecības, veselības un sociālās aprūpes iestāžu apbūves teritorija	55	50	45
2.	Daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorija	60	55	50
3.	Publiskās apbūves teritorija (sabiedrisko un pārvaldes objektu teritorija, tai skaitā kultūras iestāžu, izglītības un zinātnes iestāžu, valsts un pašvaldību pārvaldes iestāžu un viesnīcu teritorija) (ar dzīvojamo apbūvi)	60	55	55
4.	Jauktas apbūves teritorija, tai skaitā tirdzniecības un pakalpojumu būvju teritorija (ar dzīvojamo apbūvi)	65	60	55
5.	Klusie rajoni apdzīvotās vietās	50	45	40

Avots: RD MVD

2008.gadā izstrādātajai Rīgas aglomerācijas troksņa kartei par pamatu tika izmantoti auto, dzelzceļa, tramvaja un gaisa satiksmes intensitātes dati (satiksmes intensitātes mērījumu dati par 2006.gadu), kā arī informācija par troksni radošiem rūpnieciskiem avotiem, izņemot sadzīves radīto troksni (skat. 17.9.attēlu). Lai nodrošinātu aktuālo informāciju, 2014. un 2015.gadā ir paredzēts karti atjaunot, izmantojot jaunākos satiksmes intensitātes datus.

17.9.attēls

Kopējo troksņa avotu radītās diennakts troksņa rādītāja L_{dvn} vērtības Rīgas aglomerācijas teritorijā

Avots: RD MVD

Atbilstoši veiktajiem aprēķiniem, kuros apkopota informācija par cilvēku skaitu, kuri dzīvo mājokļos ar nozīmīgām trokšņa rādītāju vērtībām, visvairāk iedzīvotāju dzīvo zonās, kur trokšņa līmenis ir no 50 līdz 54 dB (A) – 249 55 iedzīvotāji un zonā no 45 līdz 49 dB (A) – 211 000 iedzīvotāji¹⁴³. Ņemot vērā to, ka MK 07.01.2014. noteikumi Nr.16, nosaka zemākus trokšņa robežlielumus, nekā tos noteica MK 13.07.2014. noteikumi Nr.597, trokšņa līmeņa pārsniegumu teritorijas iespējams ir mazākas. Precīzas trokšņa līmeņa pārsniegumu teritorijas, ietekmēto iedzīvotāju skaits, trokšņa diskomforta un klusās zonas izvērtējamās un nosakāmas, izstrādājot jaunās trokšņa kartes. Balstoties uz tām, ir aktualizējams Rīgas aglomerācijas trokšņa samazināšanas rīcības plāns.

Atbilstoši ES kritērijiem un metodikai esošajā Rīgas aglomerācijas trokšņa samazināšanas rīcības plānā 2009.–2019.gadam¹⁴⁴ Rīgas administratīvajā teritorijā ir izdalītas 45 akustiskās diskomforta zonas (ADZ), kas iedalītas 3 prioritāšu zonās (3.prioritāte - municipālās ADZ jeb MADZ)¹⁴⁵. MADZ raksturīgs ievērojams iedzīvotāju blīvums pie paaugstināta trokšņa līmeņa. Šādas zonas aptver Rīgas centra maģistrālās ielas, Lāčplēša ielu, Daugavgrīvas ielas posmus, Nometņu ielu – Melnsila ielu, Krasta ielu, Rīgas centru, Slāvu ielu, Lokomotīves ielu un citas ielas (skat. 17.10.attēlu). Ārpus šīm zonām pašvaldība rīcības plānā neparedz prettrokšņa pasākumus, izņemot gadījumus, kas saistīti ar teritorijas plānojuma grozījumiem, mainot plānoto (atļauto) izmantošanu un atkārtotu trokšņa situācijas modelēšanu, kas sniedz informāciju par būtiskiem vides trokšņa robežlielumu pārsniegumiem.

Plānojot pilsētas attīstību, īpaša uzmanība ir jāpievērš tiem mājokļiem (un to iemītnieku skaitam), pie kuriem ir prognozēti trokšņa līmeņi, kas pārsniedz valstī noteiktos āra trokšņa normatīvus (17.2. tabula). Pašvaldībai ir tiesības noteikt arī stingrākus trokšņa robežlielumus kādām konkrētām teritorijām, kurās pašvaldība vēlas saglabāt klusumu.

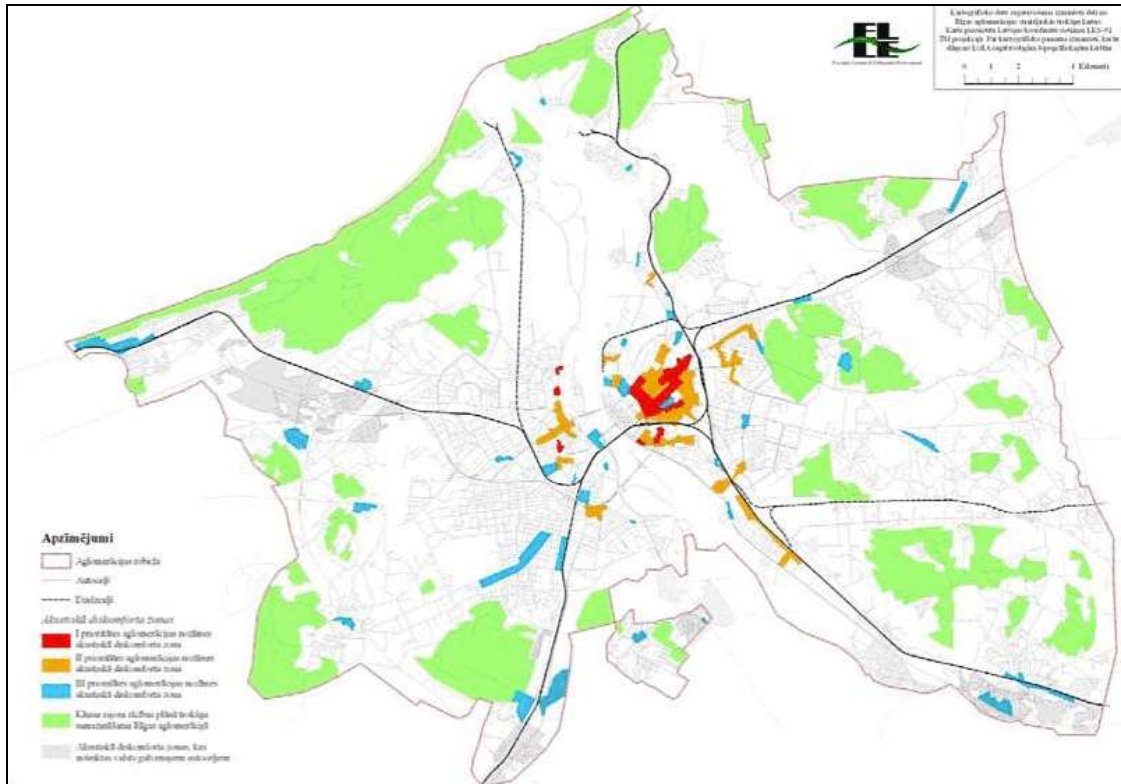
17.10.attēls

Akustiskā diskomforta zonas Rīgas aglomerācijā un kopējo trokšņa avotu radītās diennakts trokšņa rādītāja L_{dvn} vērtības Rīgas aglomerācijas teritorijā

¹⁴³ „Rīgas aglomerācijas trokšņa stratēģiskās kartēšana”, kopsavilkums, SIA “ELLE”, 2008.gads

¹⁴⁴ Rīgas domes 2012.gada 28.februāra saistošie noteikumi Nr.168 „Par rīcības plānu vides trokšņa samazināšanai Rīgas aglomerācijā” SIA “ELLE”, 2009.gads

¹⁴⁵ 1. prioritāte – teritorijās ir blīvi izvietotas ēkas ar trokšņa indeksa vērtībām virs 1 000 000. 2. prioritāte - ADZ, kurās kopējais trokšņa indekss ir lielāks par 1 000 000, taču ēkas ar augstiem trokšņa indeksiem ir vairāk izklidētas telpā vai arī trokšņu ietekme uz iedzīvotājiem ir mazāka. 3. prioritātes - trokšņa indekss ir zemāks par 1 000 000, bet kuras pašvaldības noteikušas kā nozīmīgus, trokšņa jutīgus objektus

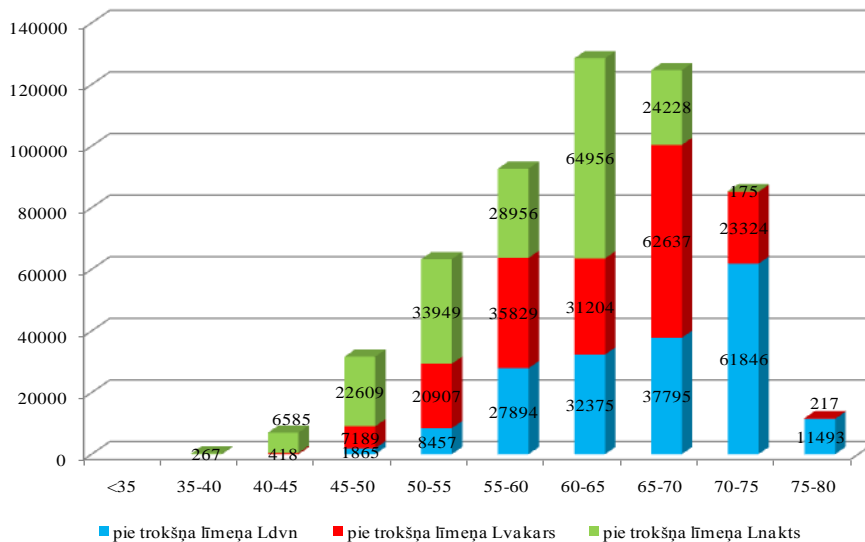

Avots: Rīcības plāns vides trokšņa samazināšanai Rīgas aglomerācijā, Rīga, 2009.g.

Pilsētas turpmākajā attīstībā būtiski ir samazināt paaugstinātam troksnim pakļauto iedzīvotāju skaitu (skat. 17.11.attēlu). Lai to nodrošinātu, tiek veikta trokšņa aizsargekrānu uzstādīšana, satiksmes organizācijas izmaiņas (ielu rekonstrukcija), dabisko aizsargstādījumu izveidošana u.c. līdzīgi pasākumi.

17.11.attēls

Paaugstināta trokšņa līmeņa ietekmēto cilvēku skaits (esošā situācija) Rīgas aglomerācijā

Avots: Rīcības plāns vides trokšņa samazināšanai Rīgas aglomerācijā, Rīga, 2009.–2019. g.

Pašvaldības īpašumā ir vides trokšņa karšu izstrādāšanas programmatūra IMMI 6,3, kas ir nepieciešama 2008.gadā izstrādātās Rīgas aglomerācijas trokšņa stratēģiskās kartes aktivizēšanai un izmantošanai ikdienas darba vajadzībām.

17.6. Rūpniecisko avāriju riska objekti

Rīgā atrodas vairāki rūpnieciskie objekti, kuros tiek izmantoti noteikta daudzuma un veida bīstamās ķīmiskās vielas un bīstamie ķīmiskie produkti, kuru dēļ uzņēmumi izstrādā rūpniecisko avāriju novēršanas programmu vai drošības pārskatu. Programmas vai drošības pārskata nepieciešamība ir atkarīga no uzņēmumā izmantojamā vielu bīstamības un apjoma, ko nosaka MK 19.07.2005. noteikumi Nr.532 „Noteikumi par rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtību un riska samazināšanas pasākumiem”.

Rīgā ir septiņi uzņēmumi, kam izstrādā avāriju novēršanas programmu (skat. 17.3.tabulu), un astoņi uzņēmumi, kam tiek izstrādāti drošības pārskati un civilās aizsardzības plāni (skat. 17.4.tabulu). Saskaņā ar drošības pārskatiem un programmām Vides pārraudzības valsts birojs ir noteicis paaugstināta riska objektiem ierobežojuma zonas un ierobežojumus tajās. Šīs zonas ir apstiprinātas ar Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem.

17.3.tabula

Rūpniecības uzņēmumi, kam izstrādāta rūpniecisko avāriju novēršanas programma

Bīstamās vielas	Objekta nosaukums un atrašanās vieta
Skābeklis, acetilēns, propāns un citas bīstamas vielas	<ul style="list-style-type: none"> SIA „AGA”, Bolderājas gāzu uzpildes stacija, Flotes iela 9, Rīga
Viegli uzliesmojošas, toksiskas un videi bīstamas ķīmiskas vielas un maisījumi	<ul style="list-style-type: none"> AS „GRINDEKS”, Krustpils iela 53, Rīga
Propāns – butāns	<ul style="list-style-type: none"> SIA „PRO GĀZE SNGB”, sašķidrinātas naftas gāzes bāze, Aplokciema iela 3, Rīga
Naftas produkti	<ul style="list-style-type: none"> SIA „MAN-TESS”, Tvaika iela 7A, Rīga SIA „VL Bunkering”, Tvaika iela 68, Rīga SIA „WOODISON TERMINAL”, naftas produktu terminālis, Tvaika iela 39, Rīga AS „Latvenergo”, RĪGAS TEC-1, Viskaļu iela 16, Rīga SIA „LDZ ritošā sastāva serviss”, Lokomotīvu remonta centra Rīgas iecirkņa objekti, Krustpils iela 24 un Krustpils iela 71A, Rīga

Avots: Vides pārraudzības valsts birojs, <http://www.vpvb.gov.lv/lv/avariju-risks/objektu-saraksts>

17.4.tabula

Rūpniecības uzņēmumi, kam izstrādāti drošības pārskati un civilās aizsardzības plāni

Bīstamās vielas	Objekta nosaukums un atrašanās vieta
Viegli uzliesmojošas, toksiskas un videi bīstamas ķīmiskas vielas un produkti	<ul style="list-style-type: none"> AS „LATVIJAS FINIERIS”, rūpnīca „Lignums”, Platā iela 38, Rīga
Viegli uzliesmojošas, toksiskas un videi bīstamas ķīmiskas vielas un produkti	<ul style="list-style-type: none"> SIA „LATVIJAS ĶĪMIJA”, ķīmisko produktu vairumtirdzniecības bāze, Katlakalna iela 11A, Rīga
Propāns – butāns	<ul style="list-style-type: none"> SIA „LATVIJAS PROPĀNA GĀZE”, Rīgas eksporta gāzes uzpildes stacija, Zilā iela 20, Rīga
Naftas produkti	<ul style="list-style-type: none"> SIA „MAN-TESS”, Tvaika iela 7 k-1, Rīga SIA „Latvija Statoil”, Rīgas terminālis, Laivinieku iela 7, Rīga SIA „NAFTIMPEKS”, Laivinieku iela 11, Rīga SIA „NESTE LATVIJA”, Rīgas terminālis, Laivinieku iela 5, Rīga
Naftas produkti un metiletilketons	<ul style="list-style-type: none"> AS „B.L.B. Baltijas Termināls”, naftas – ķīmijas terminālis, Ezeru iela 22, Rīga
Amonija nitrāts	<ul style="list-style-type: none"> SIA „Alpha Osta”, Atlantijas iela 35, Rīga

Avots: Vides pārraudzības valsts birojs, <http://www.vpvb.gov.lv/lv/avariju-risks/objektu-saraksts>

17.5.tabula

Riska objekti, kuri atrodas blakus Rīgas pilsētas teritorijai un kuru rūpnieciskās avārijas var ietekmēt Rīgu

Bīstamās vielas	Objekta nosaukums un atrašanās vieta
Naftas produkti, dabasgāze	AS „Latvenergo”, RĪGAS TEC-2, Acone, Salaspils novads

Avots: RD

Bez šiem objektiem Rīgā atrodas paaugstinātas bīstamības objekti, kurus nosaka saskaņā ar Civilās aizsardzības likuma 17.panta trešo daļu. Tie ir starptautiskā lidosta „Rīga”, VAS „Latvenergo” filiāles „Daugavas hidroelektrostacija”, „Rīgas HES”, VAS „Latvenergo” filiāle „Rīgas termoelektrostacija” (RTEC-2), VAS „Latvenergo” filiāle „Centrālie elektriskie tīkli”, SIA „Rīgas laku un krāsu rūpnīca” (Daugavgrīvas ielā 63/65), SIA „LATVIJAS ĶĪMIJA” (Katlakalna ielā 10), SIA „Rīgas ūdens” ūdens attīrīšanas stacija „Daugava” (Bauskas ielā 209).

Vides kvalitātes un vides aizsardzības SVID analīze

Vides kvalitāte un vides aizsardzība		Mērogs ¹⁴⁶			
SVID	Raksturojums	V	R	N	S
S	Virszemes un pazemes ūdens kvalitāte ir laba ar atsevišķiem izņēmumiem	X			
	Spilves polderis, kas nodrošina relatīvi lielas teritorijas nosusināšanu Spilves apkaimē un Babītes pagastā		X		
	Regulārs gaisa kvalitātes monitorings			X	
	Samazinās putekļaino dienu skaits Rīgas centrā	X			
	Bezizmešu mobilitātes attīstība pilsētā	X			
	Iedzīvotāju pozitīva vērtējuma par gaisa kvalitāti mikrorajonos pārsvars pār negatīvo vērtējumu, pozitīva vērtējuma pieaugums (2012)	X			
	Trokšņa jautājumu risināšana pamatā noris atbilstoši ES un LR normatīvo aktu prasībām			X	
	Iedzīvotāju pozitīva vērtējuma par trokšņa līmeni mikrorajonos pārsvars pār negatīvo vērtējumu, pozitīva vērtējuma pieaugums (2012)	X			
	Augu un koku ietekme uz gaisa kvalitāti un trokšņa slāpēšanu pilsētā	X			
	Trokšņa jautājumu risināšana pamatā noris atbilstoši ES prasībām	X			
	Izstrādāta Rīgas aglomerācijas trokšņa stratēģiskā karte		X		
V	Ūdenstilpēm piegulošajās teritorijās nav attīstīta aktīvai atpūtai nepieciešamā infrastruktūra	X			
	Liels neoficiālo peldvietu īpatsvars	X			
	Ķīšezerā virszemes ūdeņu kvalitāte novērtēta kā salīdzinoši zema	X			
	Dārziņu rajonā pazemes ūdeņu kvalitāte novērtēta kā slikta	X			
	Gruntsūdens piesārņojums (rūpniecisko uzņēmumu radīts)	X			
	Nepietiekami tiek izmantota Daugavas akvatorija	X			
	Rīgā virszemes ūdens piesārņojumu galvenokārt izraisa notekūdeņu novadīšana	X			
	Pašvaldībā nav izveidota vienota virszemes ūdensobjektu monitoringa sistēma	X			
	Ūdensapgādes, novērošanas (monitoringa) un metro būvēšanas izpētei izveidotie urbumi, kuri netiek izmantoti, nav likvidēti un apdraud pazemes ūdens resursus		X		

¹⁴⁶ V - vietējais mērogs; R - reģionālais mērogs; N - nacionālais mērogs; S - starptautiskais mērogs

	Nesakārtota meliorācijas sistēma pilsētā	X			
	Abi Rīgas pilsētā esošie polderi uzbūvēti iepriekšējā gadsimtā, tiem nav veikta rekonstrukcija un polderu aizsargdambji atrodas neapmierinošā tehniskā stāvoklī		X		
	Lielās teritorijās maza grunts nestspēja augstā gruntsūdens līmeņa un teritorijas applūšanas dēļ	X			
	Pilsētā ir applūstošās teritorijas	X			
	Autotransporta radītais gaisa piesārņojums Rīgas centrālajā daļā un paaugstinātais trokšņa līmenis	X			
	Pilsētas centrālajā daļā daudz individuālu katlu iekārtu ar zemiem dūmeņiem (nav uzskaites)	X			
	Galvenie trokšņa avoti pilsētā ir autotransports, dzelzceļš, starptautiskā lidosta „Rīga” un Rīgas brīvosta, kā arī rūpniecības objekti			X	
	ES gaisa piesārņojuma un trokšņa līmeņa normatīvu pārsniegšana			X	
	Iedzīvotāju sūdzības par akmeņogļu putekļu izraisītām problēmām un stipri traucējošām naftas produktu smakām apdzīvotajās vietās blakus Rīgas brīvostas teritorijai	X			
	Gaisa kvalitātes problēmas šādās apkaimēs: Bolderāja, Vecmīlgrāvis, Mīlgrāvis, Sarkandaugava, Centrs, Vecpilsēta, Grīziņkalns, Avoti, Maskavas forštate, Dārziņi, Pļavnieki, Šķirotava, Ķengarags, Rumbula, Dārziņi	X			
	Ūdens paraugu ņemšana un analīzes netiek veiktas katru gadu	X			
I	Ūdensobjektu racionāla izmantošana un apsaimniekošana	X			
	Gaisa kvalitātes uzlabošana	X			
	Paaugstinātam troksnim pakļauto iedzīvotāju skaita pakāpenisks un mērķtiecīgs samazinājums (veicot prettrokšņa pasākumus u.c.)	X			
	Izveidot vienotu meliorācijas sistēmas pārvaldības modeli Rīgas pašvaldībā	X			
D	Applūšanas risks	X			
	Soda sankcijas no ES sakarā ar gaisa piesārņojuma un trokšņa normatīvu pārsniegšanu			X	
	Piesārņojuma izplatība apakšzemes struktūrā		X		

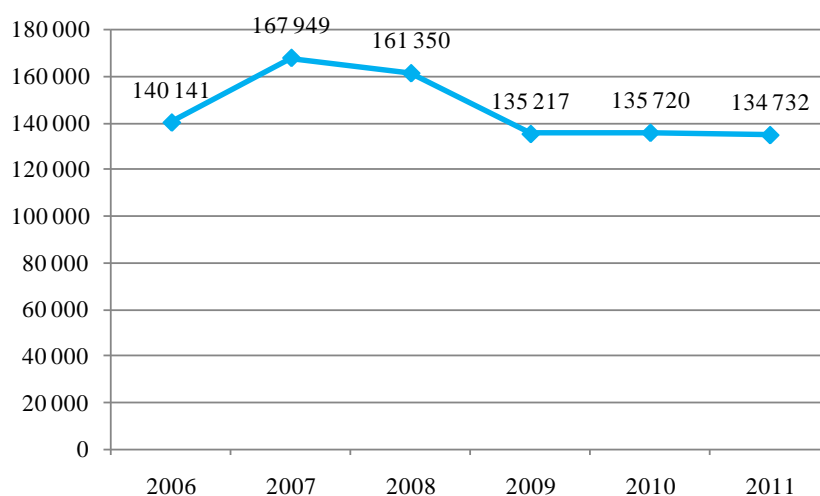
18. TRANSPORTA INFRASTRUKTŪRA

Par satiksmes infrastruktūras objektu uzturēšanu, projektēšanu un būvniecības organizēšanu Rīgā atbild RD SD. RD SD pienākumos ietilpst pilsētas sabiedriskā transporta pakalpojumu un pasažieru komercpārvaldījumu pārraudzība, koordinēšana un kontrole, kā arī satiksmes organizācijas un satiksmes drošības jautājumu risināšana un koordinēšana Rīgā.

Pašvaldības pārziņā esošais ielu tīkls ielu sarkano līniju robežās nodrošina pieejamību Rīgas pilsētā ne tikai vietējā, bet arī reģionālā, valsts un starptautiskā mērogā. Rīgā ie braucošā un no Rīgas izbraucošā transporta plūsma pa valsts galvenajiem autoceļiem pēdējos gados salīdzinājumā ar 2007. un 2008.gadu ir ievērojami samazinājusies un 2011.gadā sasniedza 135 tūkst. autotransporta līdzekļus diennaktī (skat. 18.1.attēlu).

18.1.attēls

Rīgā ie braucošā un no Rīgas izbraucošā transporta plūsma pa valsts galvenajiem autoceļiem (transportlīdzekļi diennaktī) 2006.–2011.g.

Avots: VAS „Latvijas Valsts ceļi”

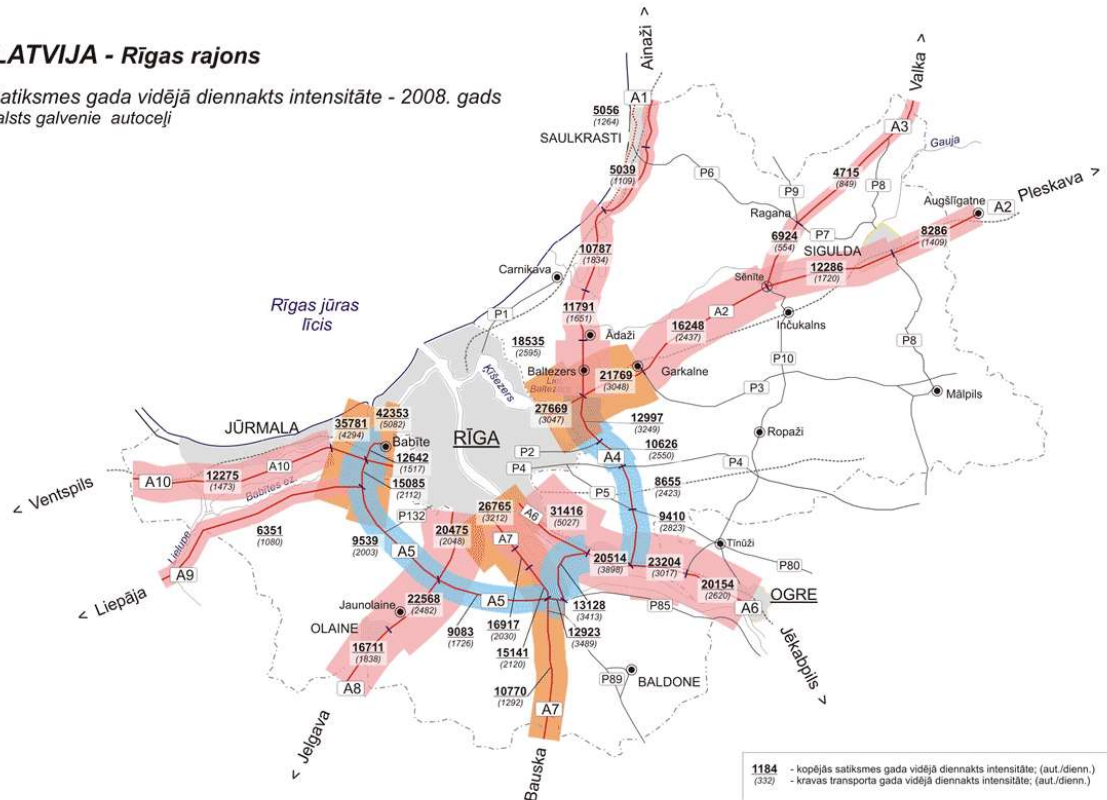
Satiksmes gada vidējā diennakts intensitāte valsts autoceļos Pierīgā 2011.gadā salīdzinājumā ar 2008.gadu ir samazinājusies praktiski visos posmos, izņemot divus A1 ceļa posmus Saulkrastu pusē (Saulkrastu apvedceļš), kur palielinājums bija 317 un 566 automašīnas diennaktī, un A2 ceļu posmā no Rīgas līdz A1, kur palielinājums bija 4045 automašīnas diennaktī (skat. 18.2. un 18.3.attēlu).

18.2.attēls

Satiksmes gada vidējā diennakts intensitāte uz valsts galvenajiem autoceļiem Rīgas rajonā 2008.g.

LATVIJA - Rīgas rajons

Satiksmes gada vidējā diennakts intensitāte - 2008. gads
valsts galvenie autoceļi

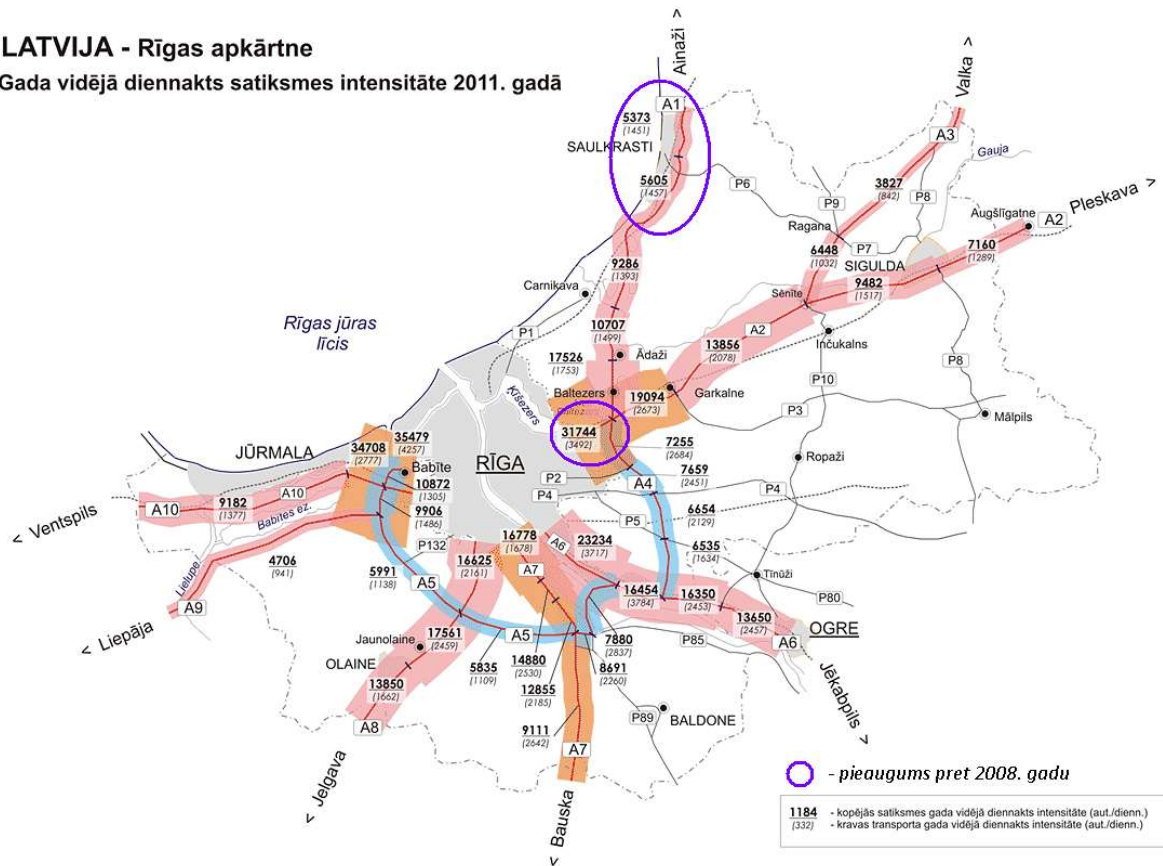
Avots: www.lvceli.lv

18.3.attēls

Satiksmes gada vidējā diennakts intensitāte uz valsts galvenajiem autoceļiem Rīgas apkārtnē 2011.g.

LATVIJA - Rīgas apkārtnē

Gada vidējā diennakts satiksmes intensitāte 2011. gadā

Avots: www.lvceli.lv, RD PAD

Rīgā un tās piepilsētu reģionā koncentrējas liels automobiļu skaits un braucienu apjoms, kas veido apmēram pusi no valsts teritorijā veiktajiem braucieniem. Satiksmes skaitīšanas dati parāda, ka satiksmes intensitāte Rīgas ielās ir vairākkārt lielāka nekā vidēji valstī. Tas nozīmē, ka Rīgas ielu seguma, kas izbūvēts atbilstoši vienotiem standartiem, izmantojot vienādas tehnoloģijas un materiālus, kalpošanas laiks ir īsāks nekā valsts autoceļiem.

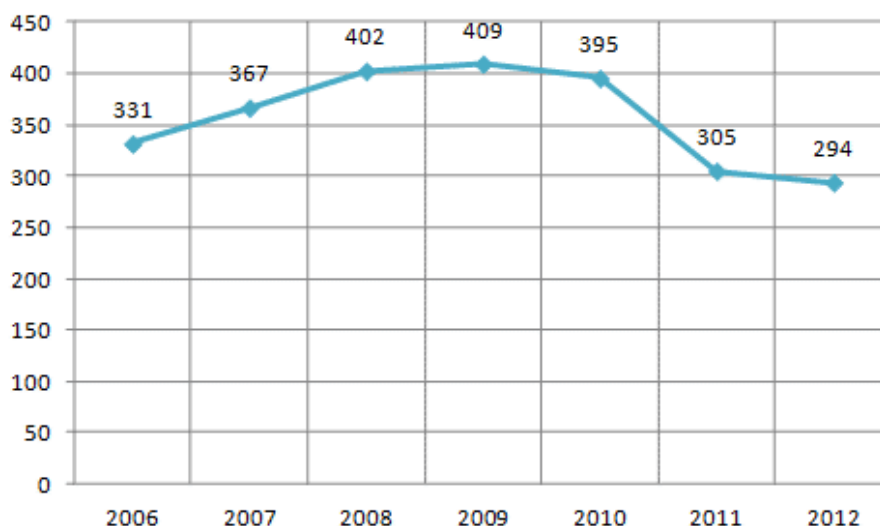
Transportam domāto ielu infrastruktūru negatīvi vērtē vairāk nekā puse aptaujāto rīdzinieku – 2012.gadā neapmierinātību pāuda 64,3% respondentu, tas ir mazāk nekā 2010. un 2008.gadā, taču vairāk nekā 2007.gadā¹⁴⁷.

Sakarā ar lielo satiksmes intensitāti Rīgā ir arī salīdzinoši liels CSNg skaits – Rīgā notiek 48% no visiem valstī notikušajiem CSNg.

Ielu tīkla noslodzi palielinājusi arī iedzīvotāju paradumu maiņa. Pēdējo 10 gadu laikā Rīgā ir samazinājies ar sabiedrisko transportu pārvadāto pasažieru skaits, bet automobilizācijas līmenis un satiksmes intensitāte pilsētas ielās ir gandrīz dubultojusies, savukārt pēdējo gadu statistika liecina par nelielu automobiļu skaita samazinājumu un nelielu ar sabiedrisko transportu pārvadāto pasažieru skaita palielinājumu. Reģistrēto automobiļu skaits 2009.gadā sasniedza 409 transportlīdzekļus uz 1000 iedzīvotājiem. Kopš 2009.gada reģistrēto vieglo automobiļu skaits ir samazinājies un 2012.gada sākumā uz 1000 iedzīvotājiem bija reģistrēti 294 viegļie transportlīdzekļi (skat. 18.4.attēlu).

18.4.attēls

Vieglo automobiļu skaits uz 1000 iedzīvotājiem 2006.–2012.g.

Avots: RD PAD aprēķini, izmantojot CSDD un CSP datus

Iedzīvotāju aptaujas dati liecina, ka katru gadu samazinās to rīdzinieku skaits, kas ikdienā izmanto automobili. Uz jautājumu „Vidēji cik bieži Jūs pārvietojaties ar automobili?” 2012.gadā atbildi „Katru vai gandrīz katru dienu, vismaz reizi nedēļā” sniedza 38,8% aptaujāto, 2010.gadā 41,6%, 2008.gadā 40,7%, savukārt 2007.gadā 45% respondentu¹⁴⁸.

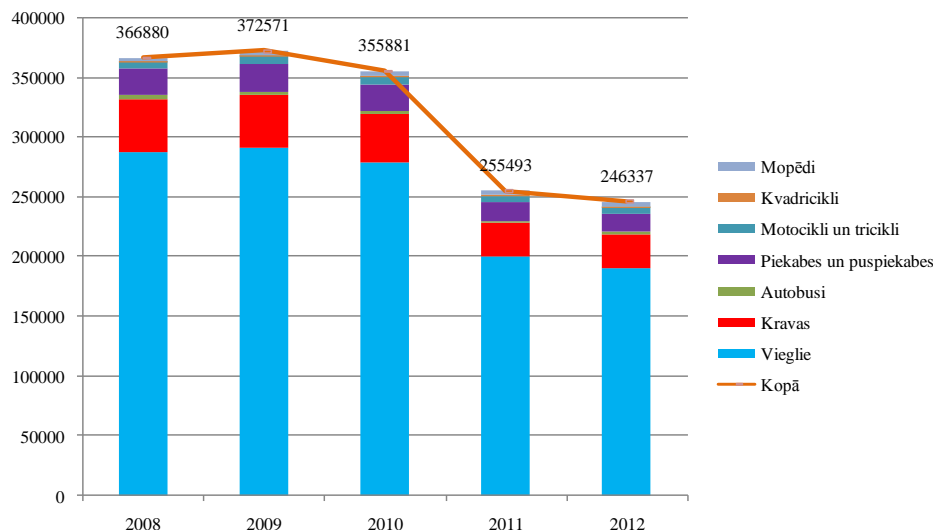
77% no visiem Rīgā reģistrētajiem transportlīdzekļiem ir viegļie automobiļi, 11% kravas transportlīdzekļi, 2% motocikli, 1% autobusi (skat. 18.5.attēlu).

18.5.attēls

Rīgā reģistrētie transportlīdzekļi dalījumā pēc to veida 2008.–2012.g.

¹⁴⁷ Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatori”, SKDS, 2012.g. jūnijs

¹⁴⁸ Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatori”, SKDS, 2012.g. jūnijs

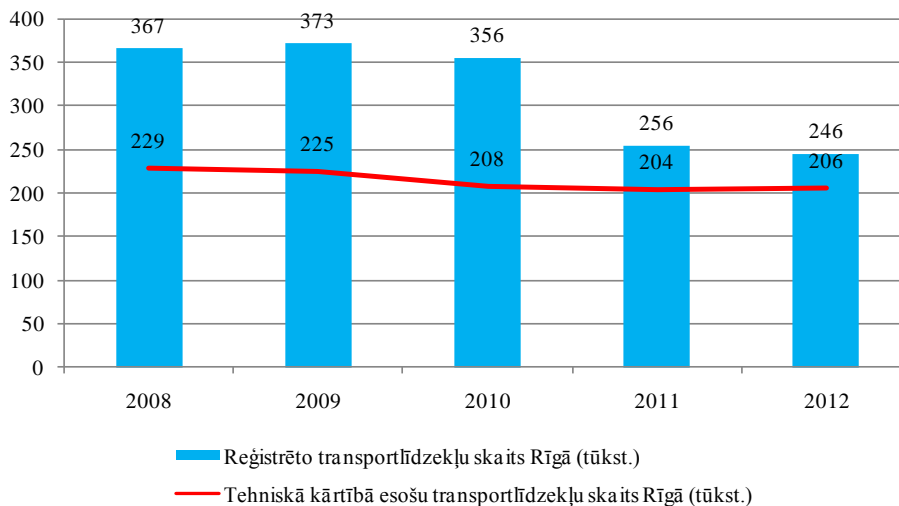

Avots: CSDD

Rīgā reģistrēto transportlīdzekļu skaitam kopš 2009.gada ir tendence samazināties, samazinājums ir sasniedzis 33%, ko veicinājusi arī uzskaites sistēmas sakārtošana. Pozitīvi vērtējams fakts, ka samazinās starpība starp reģistrēto transportlīdzekļu skaitu un tehniskā kārtībā esošo transportlīdzekļu skaitu; ja 2008.gadā no kopējā reģistrēto transportlīdzekļu skaita tikai 62% bija tehniskā kārtībā esoši, tad 2012.gadā jau 84% bija tehniskā kārtībā esoši no kopējā Rīgā reģistrēto transportlīdzekļu skaita (skat. 18.6.attēlu).

18.6.attēls

Rīgā reģistrēto transportlīdzekļu skaits 2008.–2012.g.

Avots: CSDD

18.1. Ielas

Ielas ir pilsētas satiksmes infrastruktūras galvenā sastāvdaļa. Rīgas ielu tīklā 2011.gada 1.janvārī bija 1780 ielas 1174,2 km garumā (Viļņa – 1047 km, Tallinā – 1014 km). Rīgas brauktuvju kopplatība ir 9,85 milj. m² (tajā skaitā maģistrālās ielas, rajonu nozīmes ielas un tiltu brauktuves un uzbrauktuves, bet bez ietvēm, zaļajām zonām u.c.). Ielu tīkla kopgarums virs 100 km ir Imantas, Ziepniekkalna un Šķīrotavas apkaimē, savukārt vismazākais ielu tīkla kopgarums ir Katlakalna un Atgāzenes apkaimē (skat. 18.7.attēlu).

Transporta infrastruktūra

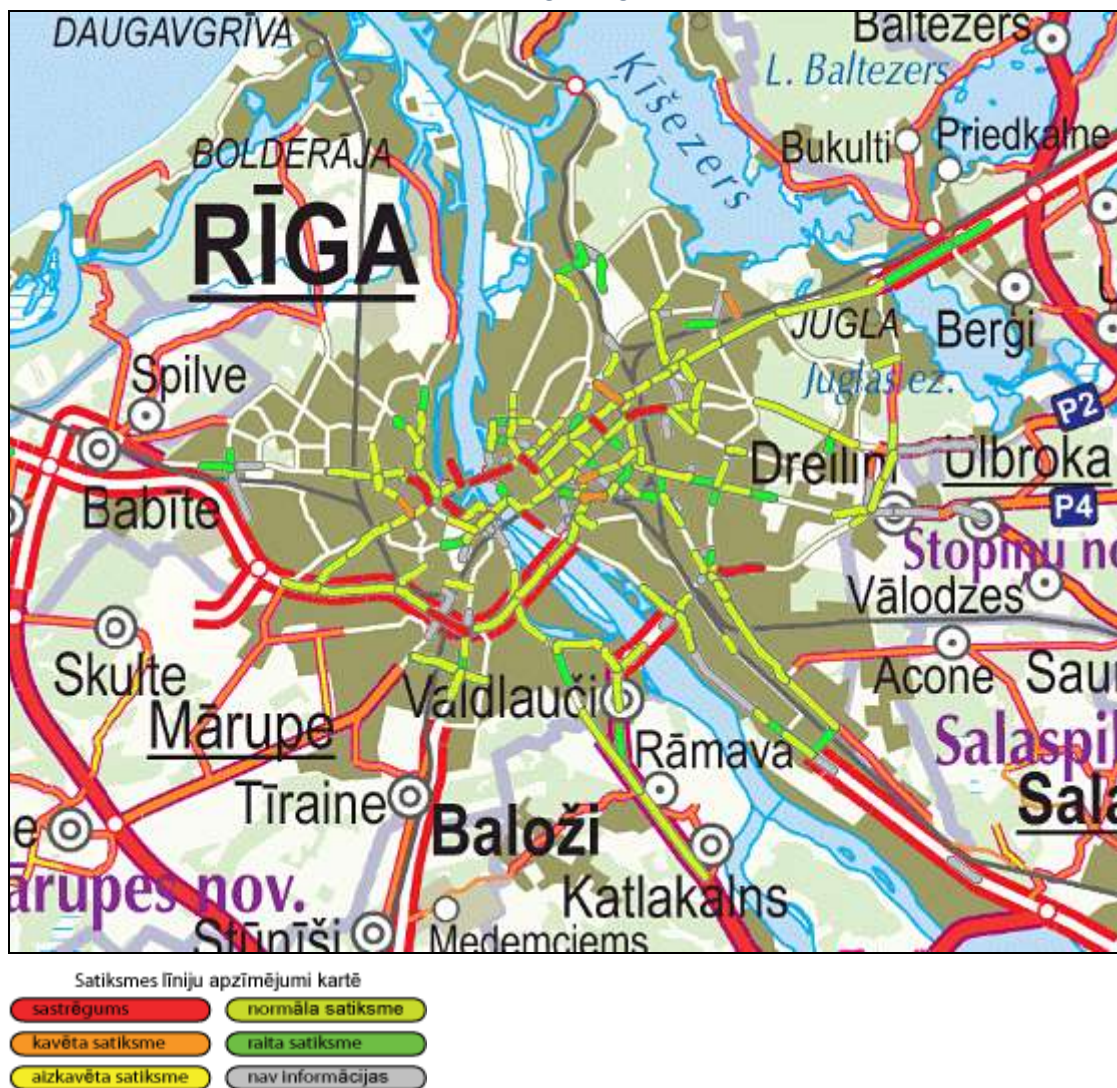
Avots: „Pilsētvides attīstību raksturojošo pakalpojumu kvalitāte un pieejamība Rīgas 55 apkaimēs”, SIA „Datorkarte”, 2012.g.

Kopējais rekonstruēto ielu apjoms laikā no 2004. līdz 2011.gadam bija 775 tūkst. m². Periodiski atjaunojamais ielu seguma apjoms no 2004. līdz 2011.gadam bija 1 250 tūkst. m².

Ietvju (ceļa (ielas) daļa, kas paredzēta gājējiem un piekļaujas brauktuvei vai ir atdalīta no tās) stāvoklis pašvaldībā ir apmierinošs. Piešķirtā finansējuma ietvaros RD SD katru gadu veic ielu, t.sk. arī ietvju, remontu.

Darba dienu rīta stundās un pēcpusdienās galvenajās Rīgas ielās (Krišjāņa Valdemāra iela, 13.janvāra iela u.c.) un uz tiltiem (Vanšu tilts, Akmens tilts un Salu tilts) veidojas sastrēgumi. Sastrēgumi mazinās vasaras periodā, bet, atsākoties mācību gadam un beidzoties atvaļinājuma sezonai, Rīgas ielas kļūst noslogotākas un samazinās pārvietošanās ātrums pilsētā (skat. 18.8.attēlu).

Sastrēgumi Rīgā

Avots: <http://www.balticmaps.eu/>

18.2. Tilti, satiksmes pārvadi, tuneļi

Rīgas ielu tīklā ir 33 tilti, 45 satiksmes pārvadi, 12 gājēju tilti un 27 satiksmes tuneļi. Tiltu un satiksmes pārvadu kopgarums ir 32,3 kilometri. Tuneļu kopgarums ir 1,02 kilometri, krastmalu kopgarums – 38 kilometri.

Inženierbūves veidotas galvenokārt dzelzsbetona konstrukcijā. Lielākajiem tiltiem pār Daugavu – Akmens tiltam un Vanšu tiltam, kā arī nelieliem tiltiņiem pār Pilsētas kanālu Kronvalda bulvārī un Zundu, Basteja bulvārī laiduma konstrukcijas ir no metāla.

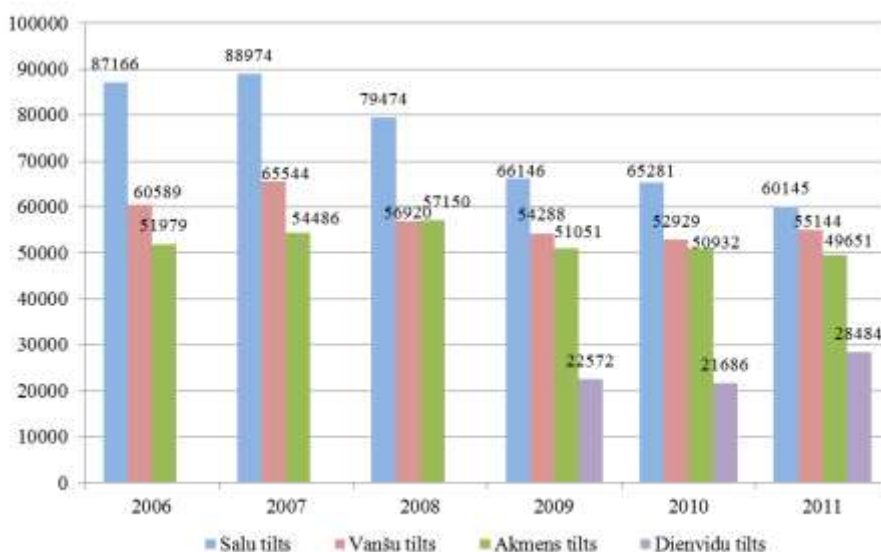
Līdz šim nepietiekamā uzturēšanas un atjaunošanas darbu finansējuma dēļ Rīgas tiltu, satiksmes pārvadu un tuneļu ekspluatācijas stāvoklis ir pasliktinājies.

Kopumā satiksmes infrastruktūras tehniskais stāvoklis vērtējams kā apmierinošs. Tomēr atsevišķām transporta inženierbūvēm, tajā skaitā satiksmes pārvadam pār dzelzceļu Kārļa Ulmaņa gatvē un Salu tiltam, steidzami nepieciešami remontdarbi un nestspējas pastiprināšana. Satiksmes pārvada pār dzelzceļu Kārļa Ulmaņa gatvē un Salu tilta konstrukciju un dažu elementu slodžu regulējošais koeficients ir 0,55, kas ir pietiekams pašreizējai satiksmei, bet turpmākā ekspluatācijas gaitā var apdraudēt kopējo pārvadu nestspēju un valsts galvenā autoceļa A10 ievada Rīgā funkcionēšanu.

Visaugstākā satiksmes intensitāte Rīgā ir uz Salu tilta (skat. 18.9.attēlu), kas 2006. un 2007.gadā pārsniedza pat 85 000 transportlīdzekļu diennaktī. Atklājot satiksmei Dienvidu tiltu, tika papildīts mērķis novirzīt satiksmes plūsmu no Vecrīgas. 2011.gadā vēl joprojām visaugstākā satiksmes intensitāte bija uz Salu tilta, tomēr, salīdzinot ar 2007.gadu, tā bija par 28 tūkst. transportlīdzekļu diennaktī mazāka. Neskatoties uz satiksmes intensitāti uz tiltiem, liela nozīme ir tiltu galos esošajiem krustojumiem, kas rada vērā ņemamus satiksmes sastrēgumus, piemēram, Daugavas labajā krastā Akmens, Vanšu un Salu tilti robežojas ar pilsētas vēsturisko centru, ap kuru ir liela satiksmes plūsma. Savukārt Daugavas kreisajā krastā esošais ielu tīkls nenodrošina pietiekamu pieejamību pie Daugavas tiltiem.

18.9.attēls

Satiksmes intensitāte uz Rīgas tiltiem pār Daugavu (transportlīdzekļi diennaktī)

Avots: RD SD

18.3. Velotransports (t.sk. veloceliņi)

Dažādu procesu (ekonomisko, sociālo, vides) ietekmē velobraukšana Rīgā kļūst arvien populārāka, pakāpeniski sāk attīstīties velobraukšanas kultūra. Katru gadu palielinās gan lietišķo velobraucēju, gan arī atpūtas un sporta velobraucēju skaits. Arvien vairāk cilvēku velosipēdu uztver ne tikai kā izklaides iespēju, bet arī kā ikdienas transportlīdzekli.

Šobrīd lielākā daļa no Eiropas pilsētām ir vai kļūst velosipēdistiem draudzīgas. Amsterdamā, Kopenhāgenā un vēl daudzas citas pilsētas var kalpot kā pozitīvs piemērs Rīgai velosatiksmes organizēšanas jomā.

Rīgā RD SD organizē veloceliņu attīstības programmu izstrādi veloceliņu integrēšanai satiksmes infrastruktūrā, kā arī organizē veloceliņu projektēšanu un būvniecību. Daļa velosatiksmes infrastruktūras atrodas RD MVD pārziņā, atsevišķu celiņu posmu uzturēšana iekļauta SIA „Rīgas meži” pārziņā.

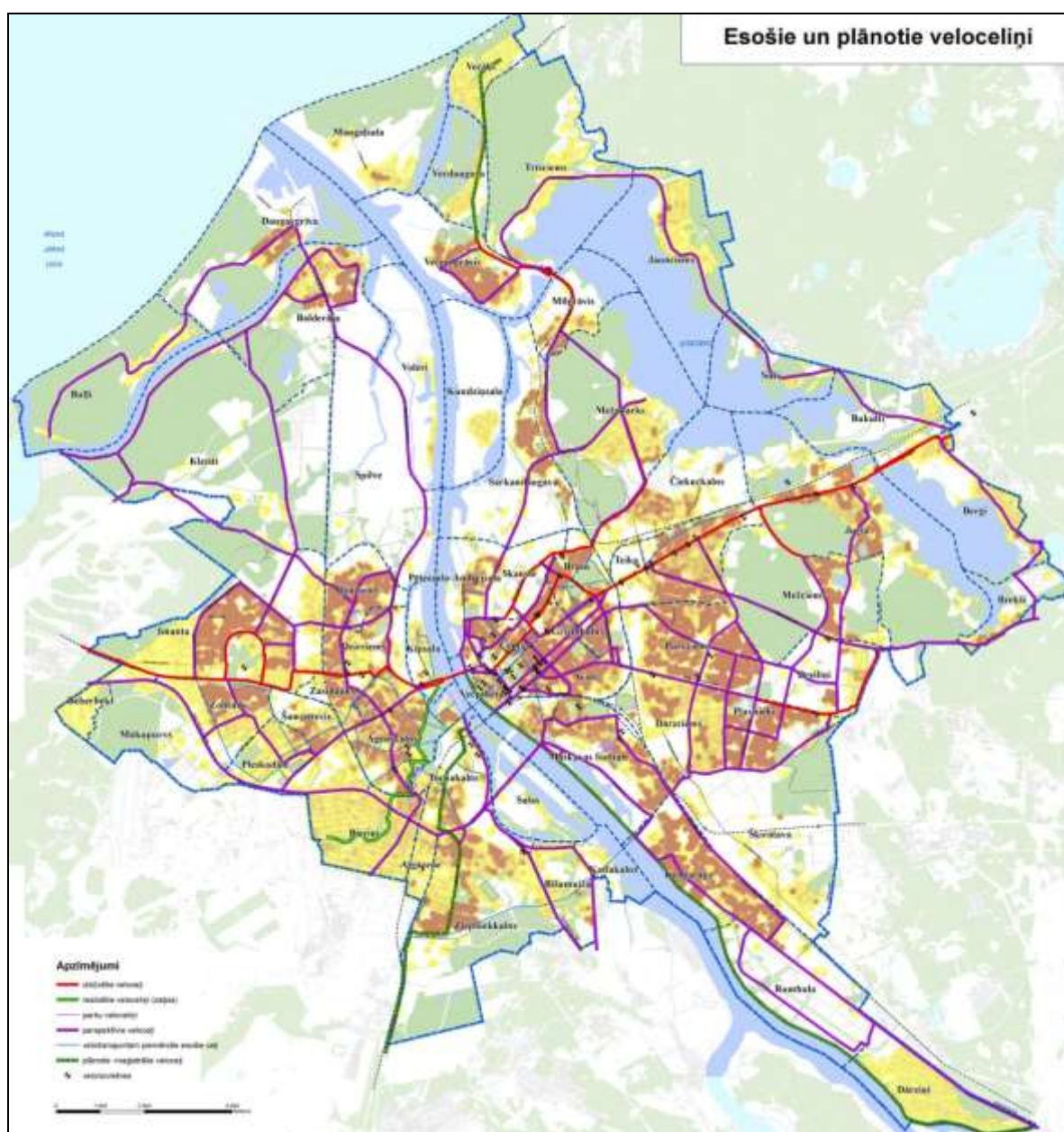
Tā kā Rīgā nepietiekami attīstīta velosatiksmes infrastruktūra, velobraucēji pārsvarā pārvietojas kopējā satiksmē. Tā kā autovadītāji un gājēji nav pieraduši pārvietoties kopā ar velobraucējiem, rodas satiksmes problēmas un konfliktsituācijas un pieaug to CSNg skaits, kuros iesaistīti velobraucēji, 2010.gadā sasniedzot līdz šim augstāko reģistrēto negadījumu skaitu – 248 CSNg jeb 2,7% no kopējā negadījumu skaita. Visbiežāk CSNg, kuros iesaistīti velobraucēji, tiek reģistrēti pilsētas centrā līdz dzelzceļa lokam un maģistrālajās ielās.

Lai risinātu satiksmes drošības problēmas un veicinātu velobraukšanas attīstību, Rīgā tiek attīstīta integrēta satiksmes infrastruktūra, paredzot vietu velobraucējiem.

Kopējais Rīgā esošo velomaršrutu garums 2011.gada 1.janvārī bija 44 kilometri. Pašlaik ir izbūvēti šādi velomaršruti: Vecrīga–Imanta; Centrs – Mežaparks; Mežaparks – Vecmīlgrāvis; Centrs – Bergi, Šmerļa ielā, Juglas ielā un rekonstruētajā Augusta Deglava ielā no Andreja Saharova ielas līdz Lubānas ielai (skat. 18.10.attēlu). 2009.gadā tika izstrādāts tehniskais projekts velomaršrutam „Centrs–Torņakalns–Ziepniekkalns” un veikta tā priekšizpēte un uzsākta velomaršruta „Centrs–Dārziņi” tehniskā projekta izstrāde. Paredzēts izveidot velosatiksmes infrastruktūras pamattīklu, kā tas norādīts Rīgas teritorijas plānojumā 2006.–2018.gadam.

18.10.attēls

Esošie un plānotie velociņi

Avots: „Pilsētvides attīstību raksturojošo pakalpojumu kvalitāte un pieejamība Rīgas 55 apkaimēs”, SIA „Datorkarte”, 2012.g.

2011.gadā tika publicēta interaktīva karte <http://www.rdsd.lv/veloprob/>, kurā var ziņot par nepieciešamajiem uzlabojumiem velobraucējiem. Šī karte norāda vietas, kur nepieciešams veikt satiksmes infrastruktūras uzlabojumus, un palīdz plānot nākamās projektus.

Kopš 2010.gada AS „Air Baltic Corporation” Rīgā izveidojusi publisko velosipēdu nomas sistēmu. 2012.gadā uz sezonas laiku bija pieejami 16 velonomas punkti. Publisko velosipēdu nomu izmanto gan vietējie iedzīvotāji, gan arī pilsētas viesi un tūristi.

Lai veicinātu satiecību starp satiksmes dalībniekiem un popularizētu riteņbraukšanu, katru gadu tiek organizēta Mobilitātes nedēļa, kā arī kopš 2011.gada tiek organizēta Rīgas velonedēļa <http://rigasvelonedela.lv/>.

2012.gada iedzīvotāju aptaujas rezultāti¹⁴⁹ liecina, ka 33% rīdzinieku pēdējā gada laikā Rīgā ir pārvietojušies ar velosipēdu – 6% atbildēja, ka pārvietoja Rīgā ar velosipēdu katru vai gandrīz katru dienu, 13% – vismaz reizi nedēļā un 14% – retāk nekā reizi nedēļā. Vairāk nekā puse aptaujāto rīdzinieku (61,8%) atzinīgi vērtē esošo veloceliņu kvalitāti Rīgā, taču ne tik atzinīgi tika novērtēta iespēja pārvietoties ar velosipēdu pilsētā – 52,4% respondentu pauda apmierinātību, savukārt 42,5% ir neapmierināti ar šādu iespēju (analizētas tikai to iedzīvotāju atbildes, kuri pēdējā gada laikā Rīgā pārvietojušies ar velosipēdu).

18.4. Satiksmes organizācija

2012.gada 1.janvārī Rīgā bija 36 517 ceļa zīmes, virziena rādītāju kopējā platība ir 939,4 m², pilsētā ir 327 luksoforu objekti un 85 regulējamās gājēju pārejas. 134 luksofori ir savienoti ar satiksmes vadības centru: 58 luksofori ir savienoti pa sakaru līnijām, 97 – pa radiokanālu, 37 – pa GPRS. Kopš 1995.gada Rīgā tiek atjaunotas un uzstādītas kvalitatīvas jaunas, Eiropas standartiem atbilstošas ceļa zīmes. Ceļa satiksmes organizācijas tehnisko līdzekļu uzturēšanai, uzstādīšanai un rekonstrukcijai atvēlētie līdzekļi kopš 1995.gada ir palielinājušies, tomēr piešķirtais finansējums nespēj apmierināt visas nepieciešamības. Satiksmes organizācijas uzlabošanai 2002.gadā ir izveidots Lielrīgas reģiona satiksmes vadības centrs, kura galvenās funkcijas ir iegūt informāciju par satiksmes situāciju pilsētā, sistematizēt, analizēt šo informāciju un operatīvi veikt nepieciešamās izmaiņas satiksmes organizācijā.

18.5. Integrācija Eiropas un Latvijas transporta tīklā

2004.gadā iestājoties ES, Latvijas transporta sistēma kļuva par ES transporta sistēmas sastāvdaļu, un Latvijas, t.sk. Rīgas, transporta tīkls ir iekļauts TEN-T. Rīgas teritorijas plānojumā 2006.–2018.gadam ir apstiprināta transporta infrastruktūras shēma, kas paredz Rīgas pilsētas iekļaušanu TEN-T un Latvijas transporta tīklā.

Pilsētas transporta infrastruktūras attīstībai nepieciešamo projektu realizācija prasa apjomīgus finanšu resursus, kādu pašvaldības rīcībā nav. Nozīmīgu projektu realizāciju ievērojami apgrūtina arī neatrisinātie nekustamo īpašumu jautājumi, apjomīgu satiksmes infrastruktūras projektu īstenošana ilgstoši apgrūtina satiksmes plūsmu.

18.6. Sabiedriskais transports

Saskaņā ar Rīgas pilsētas sabiedriskā transporta attīstības koncepciju 2005.–2018.gadam noteikts, ka sabiedriskā transporta attīstības mērķis ir nodrošināt kvalitatīvu pārvietošanās veidu visām iedzīvotāju sociālajām grupām, kurš spēj konkurēt ar viegliem personīgajiem automobiļiem. Par sabiedrisko transportu Rīgā atbildīgā struktūrvienība ir RP SIA „Rīgas satiksme”.

Maršrutu tīkls

RD nosaka Rīgas pilsētas nozīmes maršrutu tīklu un uz 15 gadiem (līdz 2026.gada 31.decembrim) piešķir RP SIA „Rīgas satiksme”, kas ir viens no lielākajiem Rīgas pašvaldības uzņēmumiem, tiesības sniegt sabiedriskā transporta (autobuss, tramvajs un trolejbus) pakalpojumus šī tīkla maršrutos. Rīgas pilsētas maršrutu tīklā atsevišķu kategoriju pasažieri ir tiesīgi izmantot sabiedrisko transportu ar valsts un pašvaldības noteiktajiem braukšanas maksas atvieglojumiem.

Rīgas pilsētas pašvaldības sabiedriskā transporta tīkls ir attīstīts un nodrošina visas pilsētas teritorijas pārklājumu. Nepietiekams nodrošinājums ir tādās apkaimēs kā Ķīpsala, Mūkupurvs un Salas, kurās vidēji 4% no apkaimes iedzīvotājiem dzīvo 300 m zonā no sabiedriskā transporta pieturām¹⁵⁰, bet Bukultos un Beberbeķos attiecīgi – 23% un 29% iedzīvotāju¹⁵¹. Pārējās apkaimēs vidēji 82% iedzīvotāju

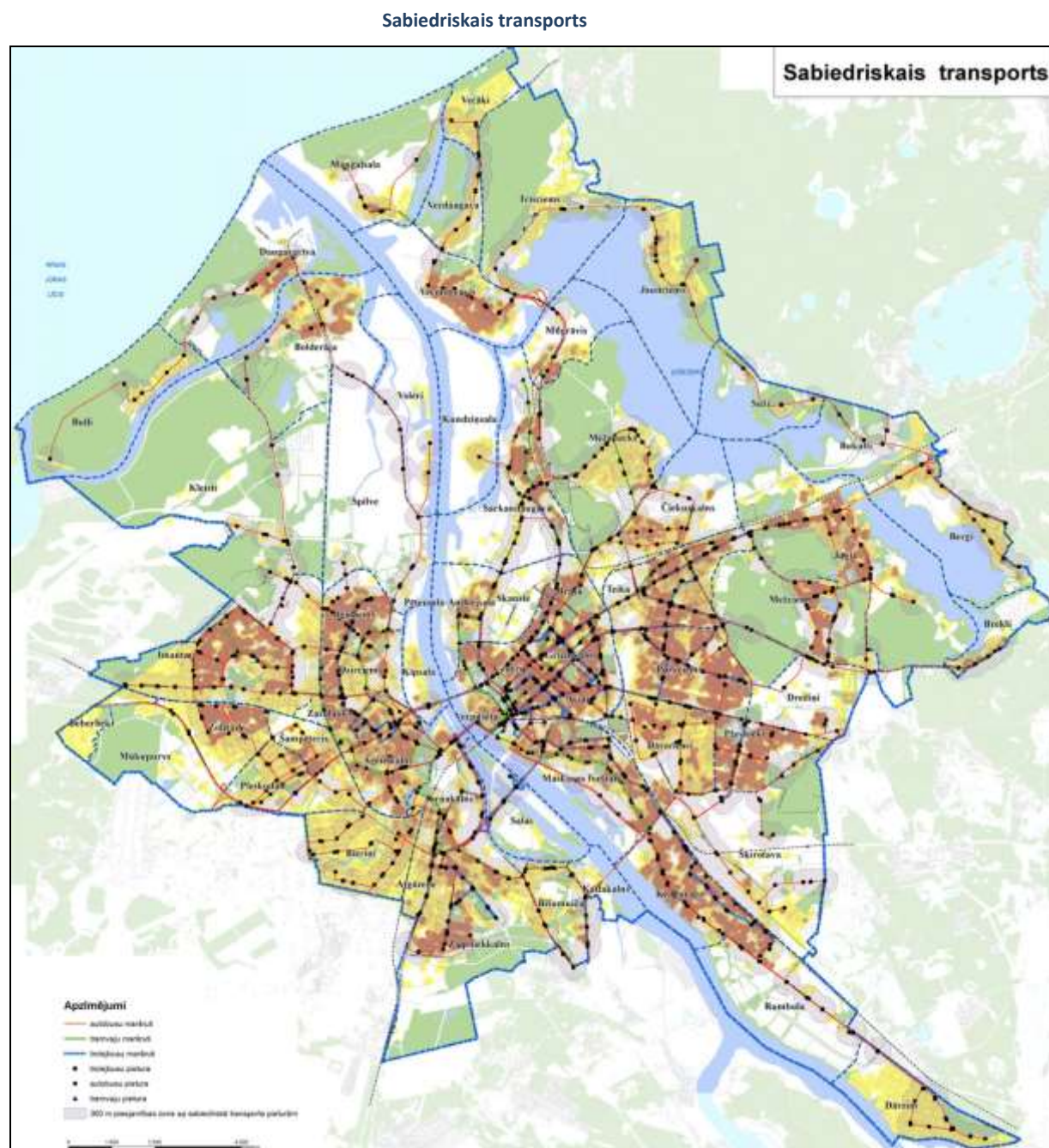
¹⁴⁹ Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatori”, SKDS, 2012.g. jūnijs

¹⁵⁰ Autobusa, tramvaja un trolejbusa pieturas

¹⁵¹ Kartē nav attēloti paaugstināta servisa sabiedriskā transporta pakalpojumi ar mikroautobusiem, kas uzlabo sabiedriskā transporta pieejamību Ķīpsalā

dzīvo 300 m zonā no sabiedriskā transporta pieturām un Grīziņkalna apkaimē pat 100% iedzīvotāju 300 m zonā no savas dzīvesvietas ir pieejams sabiedriskais transports (skat. 18.11.attēlu). Sabiedriskā transporta kustības saraksti tiek pastāvīgi pilnveidoti, pamatojoties uz reālo situāciju pilsētas satiksmē, kā arī klientu izteiktajiem priekšlikumiem.

18.11.attēls

Avots: „Pilsētvides attīstību raksturojošo pakalpojumu kvalitāte un pieejamība Rīgas 55 apkaimēs”, SIA „Datorkarte”, 2012.g.

Rīgā sabiedriskā transporta pakalpojumi tiek nodrošināti 81 pamatmaršrutā, arī uz atsevišķiem tuvākajiem Pierīgas novadiem līdz 15 km ārpus Rīgas pilsētas administratīvās robežas, un deviņos paaugstināta servisa nakts satiksmes maršrutos Rīgas pilsētā.

RP SIA „Rīgas satiksme” apkalpo (01.08.2012. dati):

- tramvaju satiksmi (111 tramvaju sastāvi, 9 tramvaju maršruti);
- trolejbusu satiksmi (250 trolejbusi, 19 trolejbusu maršruti);
- autobusu satiksmi (415 autobusi, 53 autobusu maršruti).

Kopš 2012.gada 1.janvāra Rīgas pilsētas maršrutu tīklā integrēti 33 maršruti, kuros tiek sniegti paaugstināta servisa sabiedriskā transporta pakalpojumi ar mikroautobusiem. Pamatojoties uz noslēgtajiem apakšuzņēmuma līgumiem ar RP SIA „Rīgas satiksme”, pakalpojumu nodrošina astoņi privātie pārvadātāji ar 215 mikroautobusiem (01.05.2012. dati).

Rīgā pasažieru pārvadājumus veic arī citi pārvadātāji, kuri apkalpo Rīgas plānošanas reģiona apstiprināto reģionālo vietējās nozīmes maršrutu tīklu un Autotransporta direkcijas apstiprināto reģionālo starppilsētu nozīmes maršrutu tīklu. Minētie maršruti galvenokārt nodrošina satiksmi ar mazāku pieturvietu skaitu līdz pilsētas centram, izmantojot maģistrālās ielas.

Rīgas pilsētā pasažieru pārvadājumus ar vilcienu veic arī AS „Pasažieru vilciens”.

Iedzīvotāju aptaujas dati liecina, ka rīdzinieki atzinīgāk vērtē sabiedriskā transporta pieejamību (90,2% respondentu ir apmierināti ar šo rādītāju) nekā sabiedriskā transporta pakalpojumu kvalitāti (apmierinātību pauda 80,5% respondentu)¹⁵².

Sabiedriskā transporta infrastruktūra un pakalpojumi

Līdz 2000.gadam iegādātie Rīgas sabiedriskā transporta transportlīdzekļi pakļauti kapitālajam remontam, kas nespēj nodrošināt transporta vienību tehniskā stāvokļa uzlabošanu kopumā. Šo transportlīdzekļu remonta izmaksas ar katru gadu palielinās un transportlīdzekļu remontu padara ekonomiski neizdevīgu.

Pamatojoties uz MK 11.12.2007. noteikumu Nr.843 „Sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanas un izmantošanas kārtība” 12. un 16.punktu, noteikti šādi sasnieguma rādītāji:

1. Par informācijas pieejamību sabiedriskā transportlīdzekļa salonā par attiecīgām sabiedriskā transportlīdzekļa pieturvietām maršrutā audiāli un vizuāli:

Informācijas pieejamība	Faktiskais stāvoklis		Vidēja termiņa sasniegums (MK 11.12.2007. noteikumu Nr.843 12.punktā noteiktās prasības)	
	uz 01.01.2012.		līdz 01.01.2016.	
Audiāli	100%		100%	
Vizuāli	79%		100%	

2. Par personām ar funkcionāliem traucējumiem, grūtniecēm un personām ar maziem bērniem (tajā skaitā ar bērnu ratiem) pielāgotu sabiedrisko transportu:

Autobuss	Faktiskais stāvoklis		Vidēja termiņa sasniegums (MK 11.12.2007. noteikumu Nr.843 16.punktā noteiktās prasības)			
	uz 01.01.2012.		līdz 01.01.2011.		līdz 01.01.2016.	
	84%		30%		100%	

Elektrificētais transports	Faktiskais stāvoklis		Ilgttermiņa sasniegums (MK 11.12.2007. noteikumu Nr.843 16.punktā noteiktās prasības)			
	uz 01.01.2012.		līdz 01.01.2015.		līdz 01.01.2024.	
	61%		10%		100%	

Avots: RP SIA „Rīgas satiksme”

Lai Rīgā nodrošinātu pārvietošanos cilvēkiem ar kustību traucējumiem, tiek iepirkti zemās grīdas transportlīdzekļi, un ar zemo grīdu jau ir 83% autobusu, 86% trolejbusu un 22% tramvaju. Turklāt, rūpējoties par pasažieru ērtībām, atbilstoši iespējām katru dienu visos autobusu un trolejbusu maršrutos tiek nodrošināti vairāki transportlīdzekļi bez pakāpieniem, kas būtiski atvieglo pasažieru iekļūšanu transportlīdzeklī un izklūšanu no tā. Turklāt sabiedrisko transportlīdzekļu vadītāju pienākums ir sasvērt transportlīdzekli (atkarībā no tā modifikācijas), ja pieturvietā atrodas pasažieri ar bērnu ratiņiem, sasvērt transportlīdzekli, nolaist vai izbīdīt rampu (atkarībā no tā modifikācijas), ja pieturvietā atrodas pasažieri ratiņkrēslā vai specializētajos bērnu invalīdu ratiņos, palīdzēt pasažierim iebraukt vai izbraukt ar ratiņkrēslu no transportlīdzekļa salona, ievērot sevišķu piesardzību šo

¹⁵² Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatori”, SKDS, 2012.g. jūnijs

pasažieru drošībai pieturvietās; ja pieturvietā atrodas pasažieris ar paceltu baltu spieķi, transportlīdzekļa vadītāja pienākums ir izkāpt un noskaidrot, kura maršruta transportlīdzeklis pasažierim ir nepieciešams, vajadzības gadījumā pavadīt pasažieri līdz transportlīdzeklim, palīdzēt iekāpt un noskaidrot vajadzīgo pieturvietu, iebraucot konkrētajā pieturvietā, palīdzēt pasažierim izkāpt no transportlīdzekļa u.c.

Sabiedriskā transporta maršruti tiek plānoti ik dienu un, ja pasažieris vēlas kādu konkrētu autobusa vai trolejbusa maršruta reisu ar zemo grīdu, pasažierim vēlams ne vēlāk kā divas dienas pirms plānotā brauciena par to informēt uzņēmumu, kas attiecīgajā braucienā norīkos maršrutā transportlīdzekli ar zemo grīdu (izņemot tramvaju maršrutus, kas nav pielāgoti tramvajiem ar zemo grīdu).

Esošās ielu un transportlīdzekļu infrastruktūras stāvoklis neatbilst parametriem, kas ļautu pilsētā izmantot mūsdienu prasībām atbilstošus transportlīdzekļus, nenodrošina nepieciešamo transportlīdzekļu kustības ātrumu, kā arī ierobežo iespēju transportu izmantot gados veciem cilvēkiem, pasažieriem ar īpašām vajadzībām un pasažieriem ar bērnu ratiņiem.

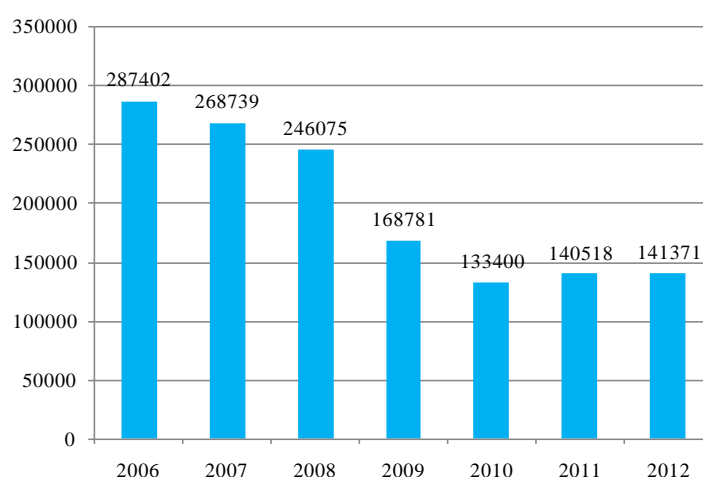
Sabiedriskā transportlīdzekļu remonta un apkopes tehniskā bāze pārsvarā ir fiziski un morāli novecojusi, kas neļauj nodrošināt transporta vienību apkopi un remontu atbilstoši ražotāju prasībām. Piemēram, elektrotransporta darbnīcas Brīvības ielā 191, Rīgā, ir būvētas 20.gs. sākumā un neatbilst mūsdienīga ritošā sastāva remontam un tehniskajai apkopei.

Lai nodrošinātu pasažieriem ērtu, drošu un komfortablu sabiedrisko transportu, kā arī palielinātu pasažieru skaitu, tiek īstenots sabiedrisko transportlīdzekļu parka atjaunošanas plāns. Pakāpeniski tiek iegādāti mūsdienīgi, komfortabli un personām ar funkcionāliem traucējumiem, grūtniecēm un personām ar maziem bērniem (tajā skaitā ar bērnu ratiņiem) pielāgoti zemās grīdas pilsētas autobusi, trolejbusi un tramvaji.

Ekonomiskās krīzes izraisīta iedzīvotāju ienākumu samazināšanās veicināja Rīgas pilsētas sabiedrisko transportu izmantojošo un maksātspējīgo pasažieru pieprasījuma kritumu (skat. 18.12.attēlu). Sākot ar 2009.gada maiju, tika mainīta pārvadāto pasažieru uzskaites metodika. Iepriekšējā metodika balstījās uz iepriekšējo gadu apsekojuma rezultātiem, bet pēc elektroniskās biļetes ieviešanas tika nodrošināta automatizēta pasažieru uzskaitē atbilstoši pasažiera veiktajām autorizācijām sabiedriskajā transportā. 2012.gadā pārvadāto pasažieru skaits sasniedza 141,4 milj., kas ir par 0,6% vairāk nekā iepriekšējā periodā un par 5,6% vairāk nekā 2009.gadā. Pasažieru skaits palielinājies, ņemot vērā ekonomiskās aktivitātes palielinājumu, pašreizējā braukšanas pamattarifa (71 cents)¹⁵³ saglabāšanu, pakāpenisku bezdarba samazināšanos.

18.12.attēls

Ar sabiedrisko transportu pārvadāto pasažieru skaits (tūkstošos) 2006.–2012.g.

Avots: RP SIA „Rīgas satiksme”

¹⁵³ Pārskata periodā valsts valūta bija lati, 71 cents=50 santīmi

No 2006. līdz 2011.gadam, izvērtējot pasažieru plūsmu, atbilstoši tika samazināts transporta vienību izlaidums un attiecīgi samazinājās sabiedriskā transporta kopējais nobraukums. 2011.gadā kopējais nobraukto kilometru skaits bija 49,2 milj. km, kas ir par 17,1% mazāk nekā 2006.g. (2006.g. izvēlēts kā gads ar vislabvēlīgākajiem ekonomiskajiem rādītājiem). Pārskata periodā reisu izpildes procents, izslēdzot no RP SIA „Rīgas satiksme” neatkarīgus faktorus, vidēji ir 99,5%.

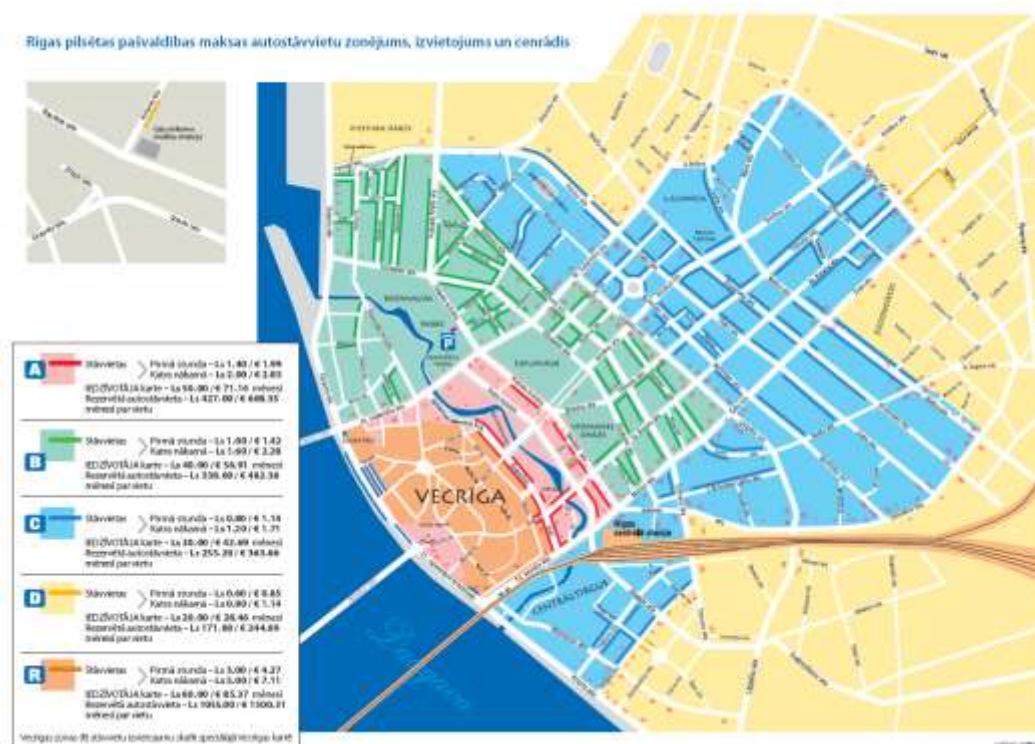
2012.gadā Rīgas sabiedriskajā transportā tika ieviesta bezmaksas braukšana skolēniem, savukārt no 2010.gada bezmaksas sabiedriskais transports tika piešķirts neestrādājošiem pensionāriem, tāpat pastāv arī citas cenu atlaides sabiedriskajam transportam Rīgā. Tomēr Rīgā ir augstākas mēneša abonementa cenas nekā Tallinā un Viļņā. Piemēram, ja Rīgā mēnešbiļete visiem transporta veidiem un visām dienām bez atlaides izmaksā 65,31 euro, tad Viļņā 31,32 euro un Tallinā 18,34 euro¹⁵⁴.

18.7. Autostāvvietas

Pamatojoties uz 2005.gada deleģēšanas līgumu, RP SIA „Rīgas satiksme” apsaimnieko 4860 Rīgas pilsētas pašvaldības maksas autostāvvietas, kas atrodas ielu sarkano līniju robežās (01.01.2012. dati). Vecrīgas teritorijā stāvvietas tiek apsaimniekotas septiņas dienas nedēļā, pārējā pilsētas teritorijā sešas dienas nedēļā, Vecākos no 1.maija līdz 30.septembrim tiek apsaimniekotas sezonas maksas autostāvvietas (320 stāvvietas). Pamatojoties uz RD 27.09.2005. saistošajiem noteikumiem Nr.18 „Rīgas pilsētas pašvaldības maksas autostāvvietu, kas atrodas ielu sarkano līniju robežās, apsaimniekošanas un lietošanas noteikumi”, autostāvvietas ir sadalītas piecās zonās, kur noteiktas dažādas stundas tarifa likmes (skat. 18.13.attēlu).

18.13.attēls

Rīgas pilsētas pašvaldības maksas autostāvvietu zonējums, izvietojums un cenrādis

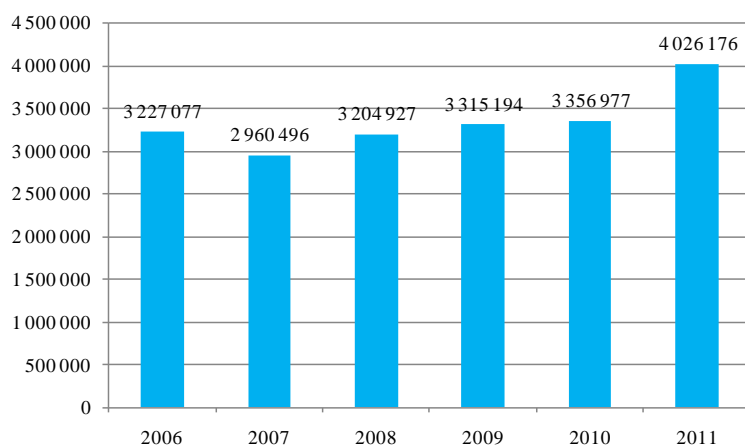

Avots:www.rigassatiksme.lv

2011.gadā ieņēmumi no pašvaldības maksas autostāvvietām bija 4,89 milj. euro apmērā. 2011.gadā bija vērojams maksas autostāvvietu klientu skaita palielinājums (skat. 18.14.attēlu). Vidējie ieņēmumi dienā uz vienu vietu autostāvvietā 2010.gadā bija 3,23 euro, savukārt 2011.gadā – par 3% vairāk jeb 3,33 euro.

¹⁵⁴ Avots:www.tvnet.lv/zinas/tava_balss/418314-baltija_milziga_sabiedriska_transporta_cenu_starpiba

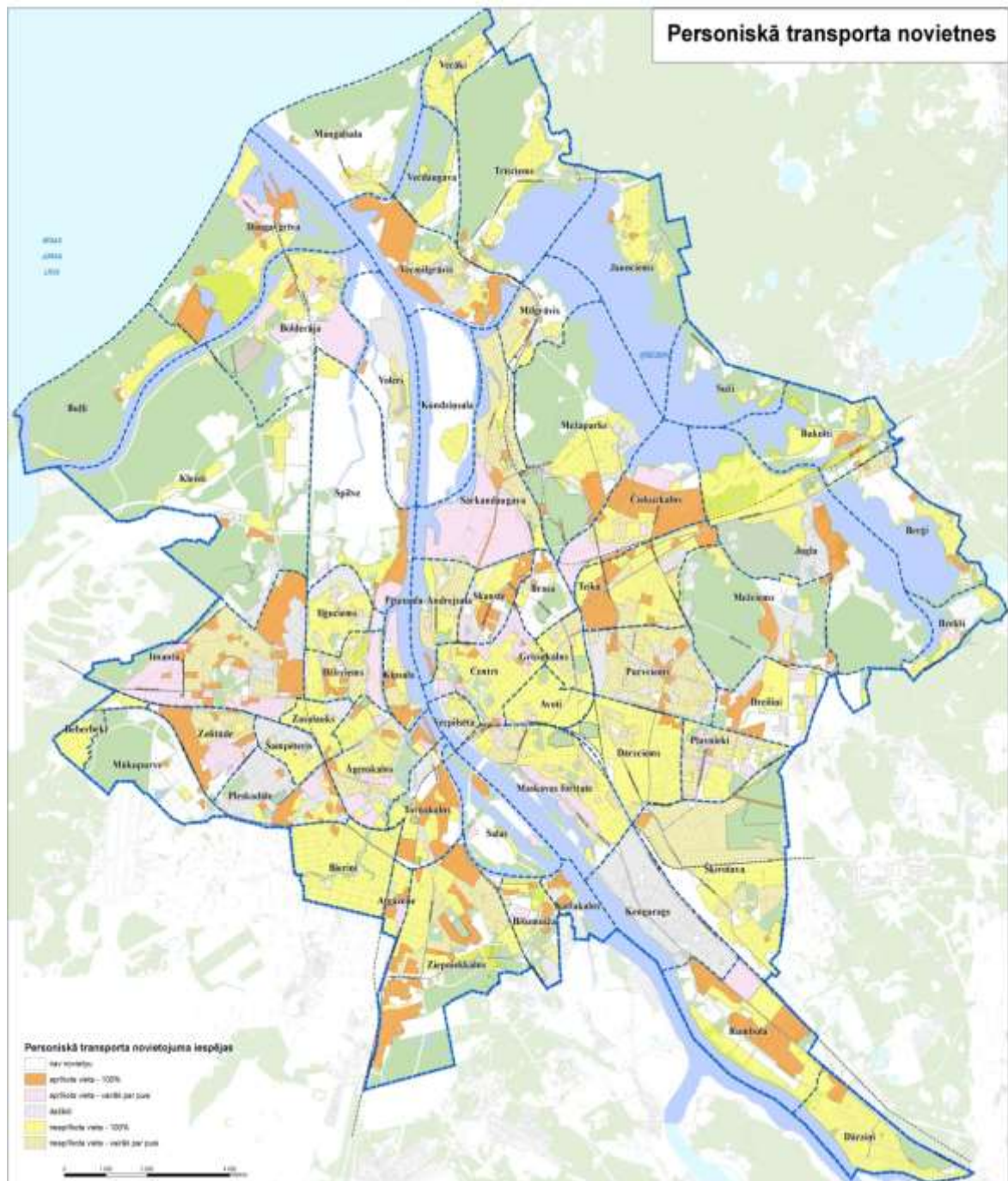
Rīgas pilsētas pašvaldības maksas autostāvvietu klientu skaits 2006.–2011.g.

Avots: www.rigassatiksmelv

Autostāvvietu problēma Rīgai ir aktuāla, jo tikai nelielā daļā pilsētas ir pilnībā pieejamas personiskā transporta novietošanas iespējas. Īpaši problemātiska situācija ir pilsētas centrālajā daļā (skat. 18.15.attēlu).

Personiskā transporta novietnes

Avots: „Pilsētvides attīstību raksturojošo pakalpojumu kvalitāte un pieejamība Rīgas 55 apkaimēs”, SIA „Datorkarte”, 2012.g.

Lielākā daļa no privātajām autostāvvietām atrodas uzņēmuma SIA „EuroPark Latvia” pārziņā. Tās atrodas galvenokārt pilsētas centrālajā daļā 52 dažādās vietās (skat. 18.16.attēlu).

18.16.attēls

Privātās autostāvvietas Rīgā

Avots: www.maps.google.com

Lai atslogotu pilsētas centru no privātā transporta un reģionālajiem autobusiem, kā arī palielinātu pasažieru skaitu Rīgas pilsētas sabiedriskajā transportā, Rīgas robežu tuvumā (Bergī, Zaķusala, Dole, Sarkandaugava u.c.) ir jāplāno stāvparku attīstība. Rīgas pilsētā pēc stāvparkiem pieprasījums attīstās dabiskā ceļā, piemēram, Juglā pie tirdzniecības parka „Alfa”, Pleskodālē pie tirdzniecības centra „Spice” u.c.

Stāvparki ir izplatīti attīstītākajās Eiropas valstīs, piecās Lielbritānijas pilsētās izveidoti lielākie stāvparki Eiropā.

18.8. Osta un jūras transports

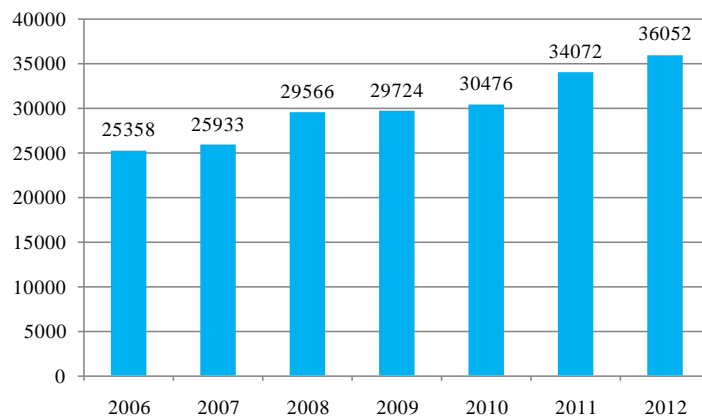
Kravu pārvadājumi

Rīgas brīvdosta izdevīgais ģeogrāfiskais novietojums, kā arī pieejamais autoceļu un dzelzceļu tīkls caur Rīgas brīvdostu savieno dažādu resursu centrus NVS un Krievijā ar patēriņa centriem Rietumeiropā. Rīgas brīvdosta ir lielākā Latvijas osta un arī lielākā Baltijas valstu osta pēc kravu apgrozījuma (36 milj. t 2012.gadā). Rīgas brīvdostā tiek izmantoti 76% kravu pārkraušanas jaudu un ir iespējas turpmākai attīstībai.

Straujākais kravu palielinājums ostā bija vērojams 2008.gadā un 2011.gadā, vidēji par 3600 tūkst. t gadā, pārējos gados kravu apgrozījums palielinājās vidēji par 1743 tūkst. t gadā (skat. 18.17.attēlu). Turklāt 78% no pārkrautajām kravām (58% no ienākošajām kravām un 81% no izejošām kravām) veido tranzitkravas.

18.17.attēls

Kravu apgrozījums Rīgas ostā (tūkst. tonnu) 2006.–2012.g.

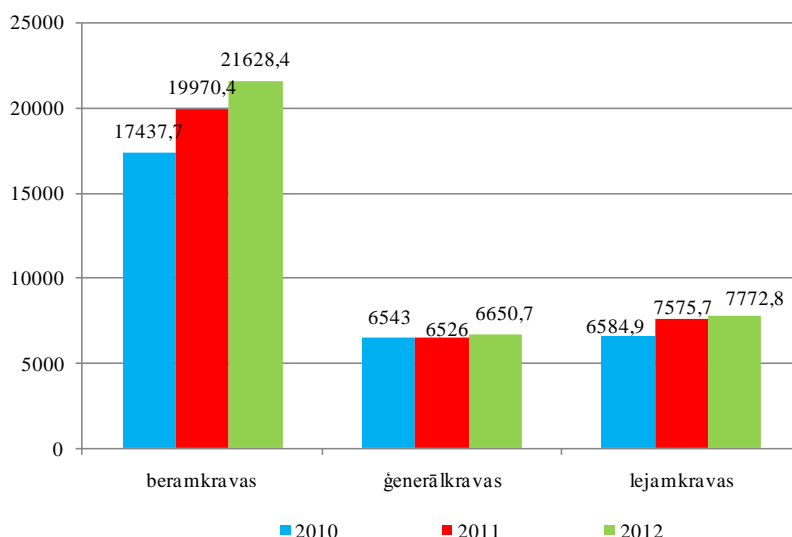

Avots: www.sus.lv, Rīgas brīvostas dati

2012.gadā salīdzinājumā ar 2011.gadu kravu apgrozījums Rīgas brīvostā palielinājās kopumā par 5,5%, turklāt palielinājums bija novērojams visos kravu veidos (skat. 18.18.attēlu). Pārkrauto kravu apjomos pārsvarā dominē beramkravas un ievērojami mazākos apjomos tiek pārkrautas lejamkravas un ģenerālkravas.

18.18.attēls

Kravu veidi Rīgas brīvostā (tūkst. tonnu) 2010.–2012.g.

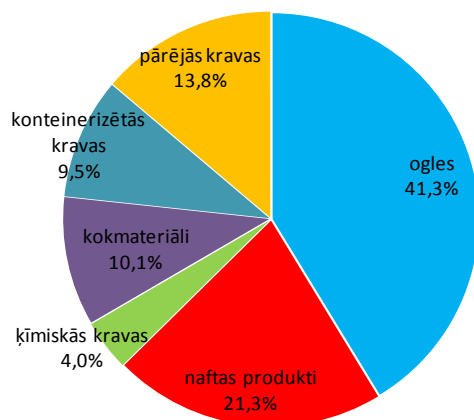

Avots: Rīgas brīvostas pārvalde

Kaut arī pārkrauto kravu struktūrā dominē ogles, tomēr to īpatsvars ir mazinājies: 2012.gadā ogles veidoja 41,3% (skat. 18.19.attēlu) no pārkrautajiem kravu apjomiem, savukārt 2009.gadā tās veidoja 47%. Rīgas brīvostā tiek nodrošinātas labas beramkravu pārkrāšanas iespējas: kopumā ir 19 beramkravu termināļi un maksimālā kuģu iegrime ir 14,7 m.

18.19.attēls

Kravu struktūra 2012.gadā

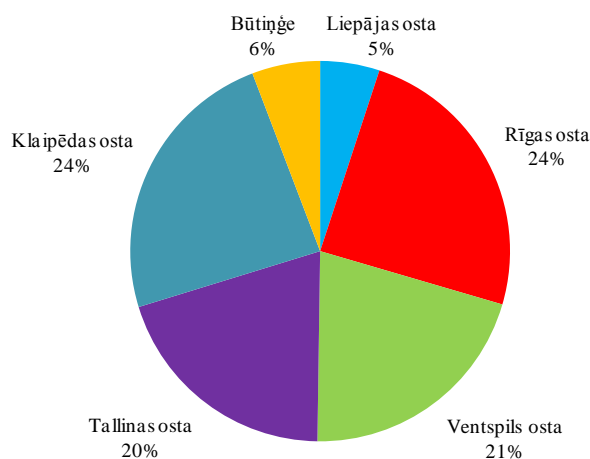

Avots: Rīgas brīvostas dati

Pēc kravu apgrozījuma starp Baltijas valstu ostām 2012.gadā Rīgas brīvosta, kurā tika apgrozīti 24% no kopējā kravu kopapjoma, ieņēma 1.vietu (skat. 18.20.attēlu).

18.20.attēls

Kravu apgrozījums Baltijas valstu ostās 2012.g.

Avots: Rīgas brīvostas dati

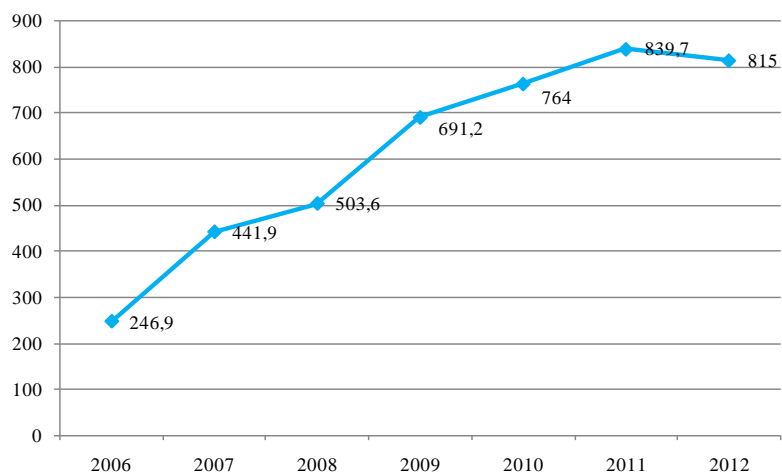
Baltijas jūras austrumu krastā 11 ostas konkurē par tranzītkravām uz/no Krievijas un NVS valstīm. Ostu konkurences analīze valsts līmenī liecina par Latvijas labajām pozīcijām, 2011.gadā ieņemot otro vietu ar 67,4 milj. t pārkrautajām kravām jeb 18,6% no pārkrautā kopapjoma. Savukārt Rīgas osta ieņem 5.vietu šajā kategorijā ar 34 milj. t pārkrautajām kravām. Rīgas salīdzinošās priekšrocības un pieredze sadarbībā ar Krieviju un NVS: Rīgas osta ir tuvākā ES osta Maskavai, Krievijas dzelzceļam atbilstoša sliežu infrastruktūra (platums: 1520 mm), biznesa pieredze Krievijas/NVS tirgū, brīvās ekonomiskās zonas statuss u.c.

Pasažieru pārvadājumi

Iebraukušo un izbraukušo pasažieru skaits Rīgas ostā strauji sāka palielināties 2006.gadā, līdz 2011.gadam tas bija palielinājies nepilnas četras reizes jeb par 593 tūkst. pasažieru (skat. 18.21.attēlu). 2005.gadā tika panākta vienošanās par regulāras pasažieru prāmju satiksmes līnijas uzsākšanu Rīga–Stokholma, kas arī ietekmēja pasažieru skaita palielinājumu Rīgas ostā, jo 80% no visiem pasažieriem tiek pārvadāti regulārajās prāmju līnijās Rīga–Stokholma un Rīga–Lībeka.

18.21.attēls

Iebraukušo un izbraukušo pasažieru skaits Rīgas ostā, tūkst., 2006.–2012.g.

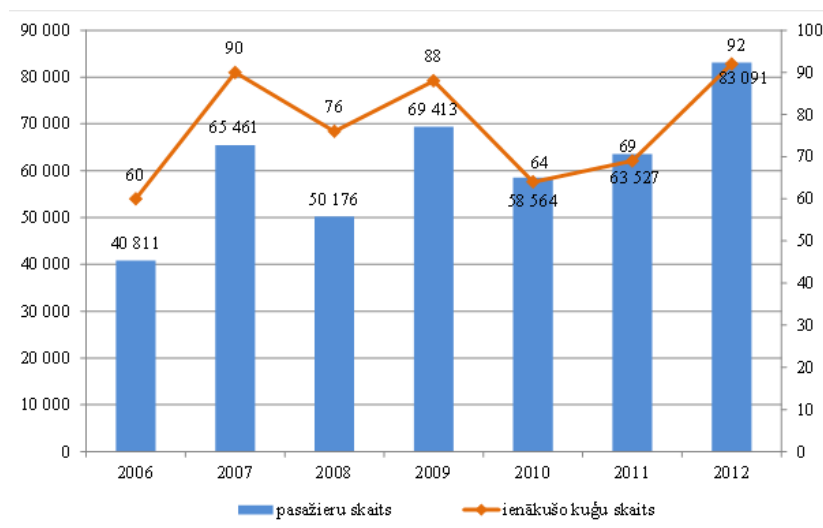

Avots: www.sus.lv,CSP

2012.gadā Rīgas ostā kruīza kuģi piestāja 91 reizi, atvedot vairāk nekā 81 tūkst. pasažieru (skat. 18.22.attēlu). Lai gan vērojams palielinājums, tomēr vēl nav izdevies sasniegt 2003.gada līmeni, kad Rīgu apmeklēja vairāk nekā 85 tūkst. kruīza kuģu pasažieru.

18.22.attēls

Ienākošo kruīza kuģu un pasažieru skaits Rīgas brīvostā 2006.–2012.g.

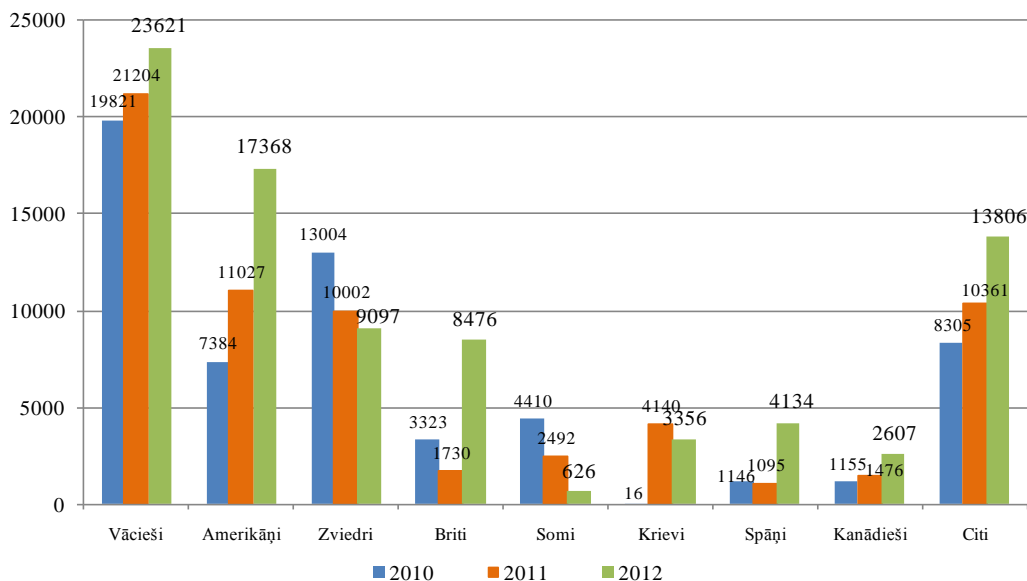

Avots: www.rop.lv

2012.gadā ar kruīza kuģiem visvairāk Rīgu apmeklēja pasažieri no Vācijas – 29%, ASV – 21% un Zviedrijas – 11% (skat. 18.23.attēlu).

18.23.attēls

Ar kruīza kuģiem pārvaldītie pasažieri pēc tautības, 2010.–2012.g.

Avots: www.rop.lv

18.9. Dzelzeļš

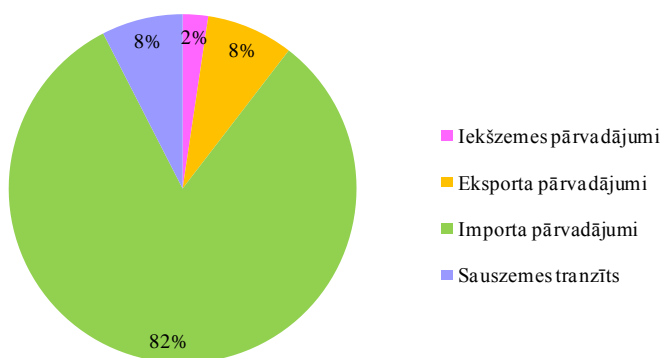
Kravu pārvadājumi

Baltijas valstu mērogā Rīga ir vislielākais dzelzceļu krustpunkts, kas sniedz iespēju savienot Eiropas un Āzijas tirgu. Kravas uz un no Latvijas ostām galvenokārt tiek pārvadātas pa dzelzceļu, kas ir drošākais, lētākais un arī videi draudzīgākais pārvadājumu veids. Turklāt, īstenojot Rīgas brīvdostas attīstības plānus, paredzams kravu pārvadājumu palielinājums. Daudzas dzelzceļa stacijas ir nozīmīgas kravu aprītei Rīgas brīvdostā un bieži vien neveic nekādas ar pasažieru apkalpošanu saistītas operācijas.

Kravu pārvadājumos pa dzelzceļu galvenokārt tiek pārvadāti naftas produkti (36%), akmeņogles (30,5%), minerālmēsli (8,9%), ķīmiskās kravas, melnie metāli (5,3%) u.c. No visām transportējamajām kravām 82% ir importa pārvadājumi, kam seko eksporta pārvadājumi – 8% un sauszemes tranzīts – 8%, savukārt iekšzemes pārvadājumi aizņem 2% no visām transportējamajām kravām (skat. 18.24.attēlu).

18.24.attēls

Kravu pārvadājumi sadalījumā pa veidiem 2012.g.

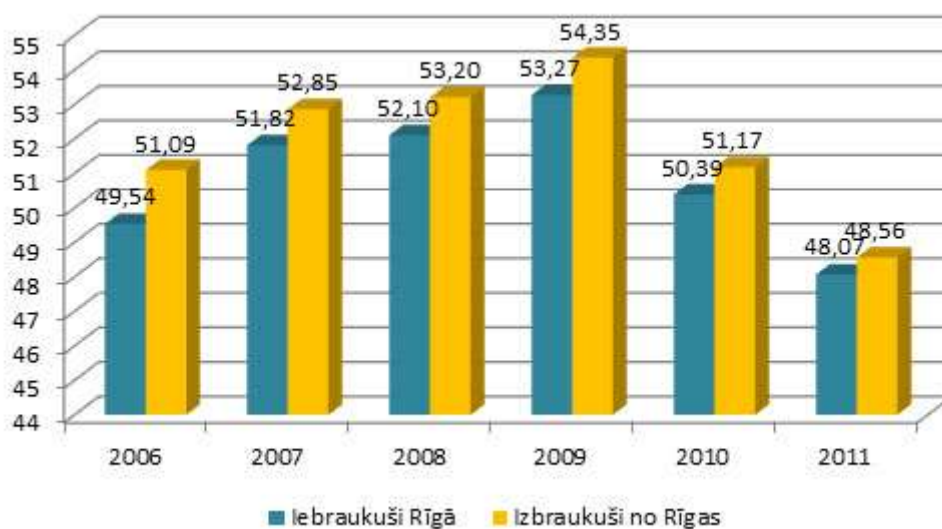
Avots: VAS „Latvijas dzelzceļš”

Pasažieru pārvadājumi

2011.gadā vidēji 48,1% jeb 9,67 milj. no kopējā dzelzceļa pasažieru apgrozījuma Latvijā, kas ir 20,2 milj., izmantojot dzelzceļa sniegtos pārvadājumu pakalpojumus, iebrauca Rīgā un vidēji 48,6% jeb 9,8 milj. izbrauca no Rīgas. To pasažieru īpatsvars, kas dzelzceļu izmanto, lai pārvietotos no Rīgas un uz Rīgu, visaugstākais bija krīzes laikā, pārsniedzot 53%, un no 2010.gada ir vērojams īpatsvara samazinājums (skat. 18.25.attēlu).

18.25.attēls

Vidējais ar vilcienu pārvadāto pasažieru īpatsvars (procentos) no kopējā pasažieru apgrozījuma Latvijā 2006.–2011.g.

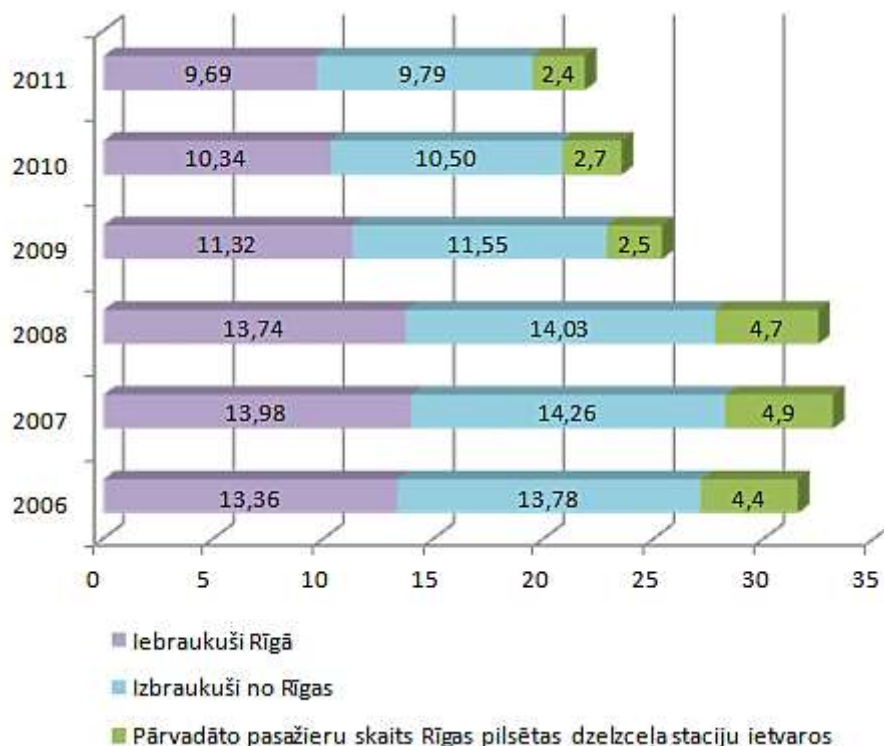

Avots: AS „Pasažieru vilciens”

Dzelzceļa pakalpojumus iedzīvotāji lielākoties izvēlas, lai pārvietotos no Rīgas/uz Rīgu uz/no citām Latvijas teritorijām, bet mazāk, lai pārvietotos pilsētas iekšienē. 2011.gadā Rīgas iekšienē ar vilcienu tika pārvadāti 2,4 milj. pasažieru, bet ar Rīgas sabiedrisko transportu tika pārvadāti 140,5 milj. pasažieru. Turklāt izbraukušo pasažieru skaits ir nedaudz lielāks nekā iebraukušo, piemēram, 2011.gadā starpība bija 0,10 milj. (skat. 18.26.attēlu).

18.26.attēls

Vidējais pārvadāto pasažieru skaits (miljonos) ar vilcienu no Rīgas un uz Rīgu no citām Latvijas teritorijām un Rīgas pilsētas teritorijā 2006.–2011.g.

Avots: AS „Pasažieru vilciens”

Izmantojot dzelzceļa sniegtos pakalpojumus, pasažieriem no Rīgas pasažieru stacijas ir iespēja nokļūt uz lielāko daļu no Latvijas pilsētām, gan arī izvēlēties starptautiskus braucienus, piemēram, uz Maskavu, Sanktpēterburgu, Minsku, Vitebsku, Gomeļu un Viļņu. Kopējais pārvadāto pasažieru skaits starptautiskajā satiksmē (Maskava, Sanktpēterburga un Viļņa) 2010.gadā bija 0,37 milj., kas ir par 31 tūkst. vairāk nekā 2009.gadā un kopējais apgrozījums bija 79,1 milj. pasažierkilometru.

18.10. Gaisa satiksme

Lai gan starptautiskā lidosta „Rīga” atrodas Mārupes novadā, tās attīstība ir Rīgai ļoti būtiska. Pirms starptautiskās lidostas „Rīga” atklāšanas 1975.gadā Rīgas Centrālā lidosta atradās Spilvē. Spilves lidlauks joprojām darbojas, tajā tiek veikti privātie lidojumi un pilotu skolu treniņlidojumi. Savukārt Rumbulā padomju laikos atradās civilais un militārais lidlauks. Pretstatā Spilves lidlaukam Rumbulā aktīva darbība aviācijas jomā nenoris nekvalitatīva skrejceļa seguma dēļ, tiek veikti tikai lidojumi ar paraplānu.

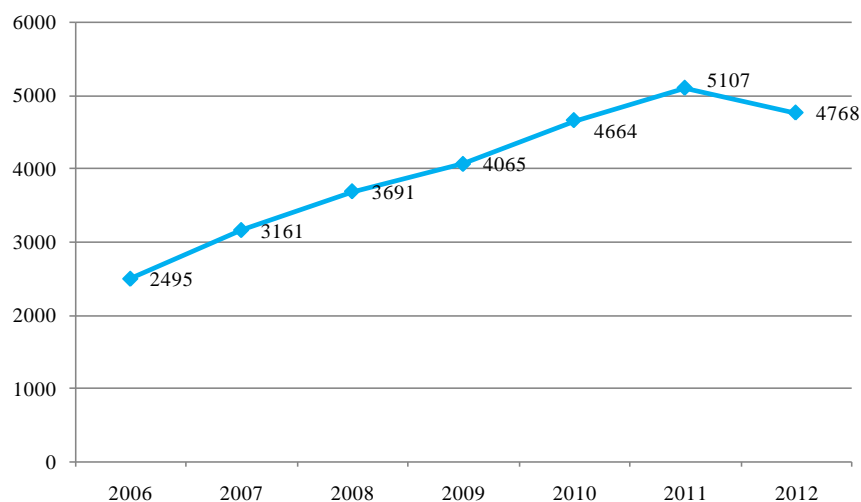
Starptautiskajai lidostai „Rīga” ir nozīmīga loma Latvijas un Rīgas ekonomikā, jo tā ir ne vien lielākā valsts lidosta, bet arī lielākā lidosta Baltijas valstīs. 2012.gadā lidostā darbojās 19 aviokompānijas (ar 4 no tām sadarbība tika uzsākta 2012.gadā), kas piedāvā iespēju doties uz 79 galamērķiem.

2010.gada aprīlī lidosta „Rīga” saņēma „Emerging Market Airports Awards” godalgu kategorijā „labākā lidosta”, kas apkalpo līdz 5 milj. pasažieru gadā. Savukārt biznesa aviācijas terminālis 2010.gadā pirmo reizi ir iekļuvis noslogotāko Eiropas biznesa aviācijas termināļu sarakstā „Blue Sky’s Top25”, ierindojoties 17.vietā.

Lidostas galvenā darbība ir pasažieru pārvadājumi, kam seko regulāri kravu un pasta pārvadājumi. Pasažieru apgrozījums lidostā pakāpeniski turpināja palielināties līdz 2011.gadam vidēji par 522,4 tūkst. cilvēkiem gadā, tomēr 2012.gadā vērojams pārvadāto pasažieru skaita samazinājums, sasniedzot 4,8 milj. pārvadāto pasažieru (skat. 18.27.attēlu). Pārvadāto pasažieru skaits samazinājās, jo līdz ar darbības restrukturizāciju saruka Latvijas lidsabiedrības „airBaltic” pārvadāto pasažieru skaits.

18.27.attēls

Pasažieru apgrozība VAS „Starptautiskā lidosta „Rīga”” (tūkst. cilvēki) 2006.–2012.g.

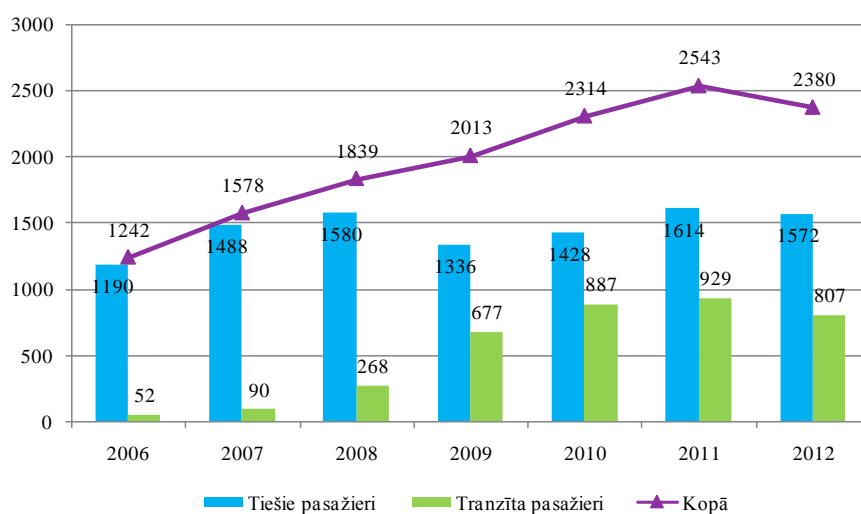

Avots: VAS „Starptautiskā lidosta „Rīga””

2012.gadā ielidojošie pasažieri ir 2,4 milj. jeb aptuveni puse no kopējā pasažieru apgrozījuma. Līdz 2011.gadam ielidojušo pasažieru skaits turpināja pieaugt, savukārt 2012.gadā ielidojušo pasažieru skaits samazinājās par 6%, galvenokārt samazinoties tranzīta pasažieru skaitam (skat. 18.28.attēlu).

18.28.attēls

Starptautiskajā lidostā „Rīga” ielidojušo tiešo un tranzīta pasažieru (tūkst.) sadalījums 2006.–2012.g.

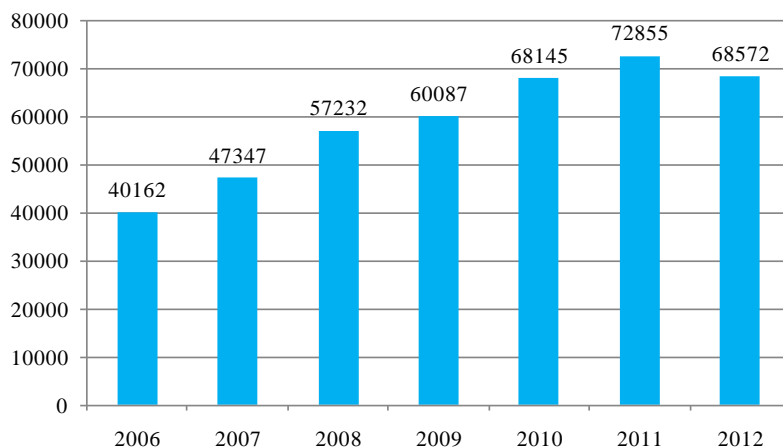

Avots: www.sus.lv, VAS „Starptautiskā lidosta „Rīga””

2012.gadā starptautiskajā lidostā „Rīga” tika apkalpoti 68572 lidojumi (skat. 18.29.attēlu). Salīdzinājumā ar 2011.gadu apkalpoti par 4283 lidojumiem mazāk. Tomēr salīdzinājumā ar 2006.gadu lidojumu skaits 2012.gadā bija palielinājies par 28 410.

18.29.attēls

Lidojumu skaits starptautiskajā lidostā „Rīga” 2006.–2012.g.

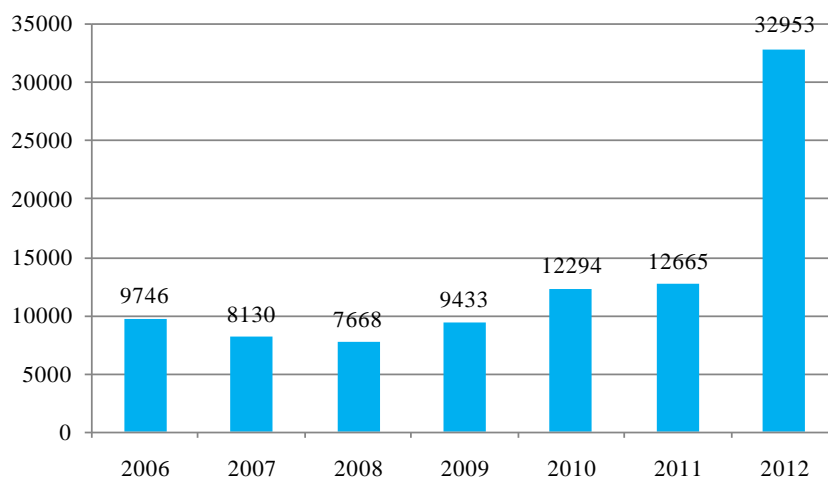

Avots: VAS „Starptautiskā lidosta „Rīga””

Aviokravu apgrozības rādītājos nav vērojama izteikta tendence, jo līdz 2008.gadam, kad tika pabeigta skrejceļa pagarināšana, lai spētu nodrošināt starpkontinentālo lidojumu uzsākšanu, kravu pārvadājumi ar aviotransportu bija mainīgi. Kopš 2008.gada vērojams stabils kravu apgrozījuma palielinājums, savukārt 2012.gadā kravu apgrozījums palielinājās nepilnas 3 reizes salīdzinājumā ar 2011.gadu un sasniedza 32 953 tonnas (skat. 18.30.attēlu). Apkalpoto kravu apjoms galvenokārt pieaudzis, jo no 2012.gada aprīļa sākuma no lidostas kravu pārvadājumus uzsāka divas ASV kompānijas „Kalitta Air” un „National Air Cargo”¹⁵⁵. Kravu pārvadājumi ar lidmašīnām ir dārgākais no transporta veidiem kravu pārvadājumos, tādēļ to izvēlas retāk, un kopējā kravu pārvadājumu statistikā par galvenajiem transporta veidiem Latvijā kravu pārvadājumi ar aviotransportu veido vien 0,01% no kopējiem kravu pārvadājumiem.

18.30.attēls

Kravu apgrozība starptautiskajā lidostā „Rīga”, 2006.–2012.g.

Avots: VAS „Starptautiskā lidosta „Rīga””

18.11. Autobusu pārvadājumi

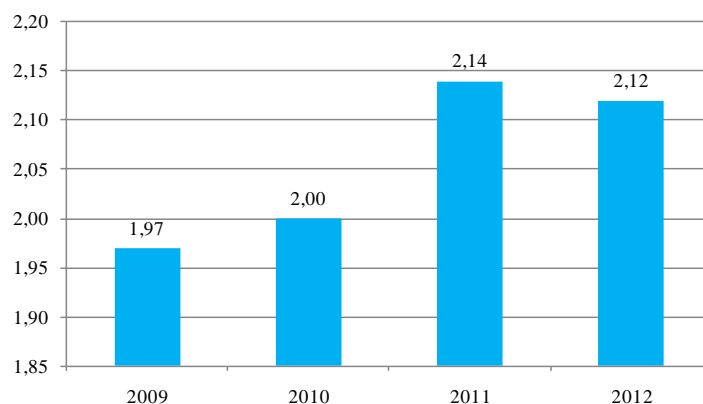
Kopējais Rīgas starptautiskajā autoostā apkalpoto pasažieru skaits 2012.g., salīdzinot ar 2011.gadu, ir nedaudz samazinājies – par 12 tūkst., savukārt līdz 2011.gadam apkalpoto pasažieru skaits stabili pieauga (skat. 18.31.attēlu). Apkalpoto pasažieru skaits lielā mērā ir atkarīgs no valsts politikas

¹⁵⁵ VAS „Starptautiskā lidosta „Rīga””

pasažieru pārvadājumu organizēšanā, pieejamajiem finanšu resursiem un attiecīgi arī izmaiņām reisu skaitā.

18.31.attēls

Apkalpoto pasažieru skaits (milj. cilvēku) Rīgas starptautiskajā autoostā 2009.–2012.g.

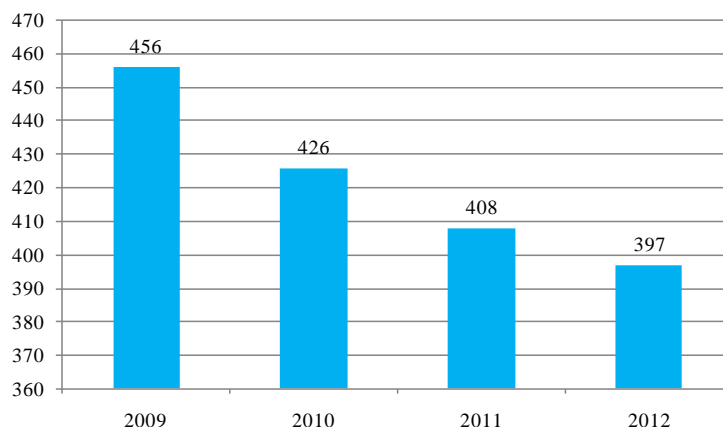

Avots: www.sus.lv, AS „Rīgas starptautiskā autoosta” dati

Lai arī 2012.gadā samazinājās apkalpoto pasažieru skaits, vidējā reisu skaita diennaktī samazinājums bijis vēl lielāks (skat. 18.32.attēlu), kas nozīmē, ka autobusu satiksme tiek izmantota intensīvāk – autobusu reisi ir sabalansēti un pasažieru skaits autobusos ir atbilstošs vietu skaitam.

18.32.attēls

Vidējais reisu skaits diennaktī Rīgas starptautiskajā autoostā 2009.–2012.g.

Avots: www.sus.lv, AS „Rīgas starptautiskā autoosta” dati

Papildus iepriekšminētajiem pārvadājumiem no Rīgas tiek veikti arī mikroautobusu pārvadājumi, kurus veic AS „Rīgas taksometru parks”. Šobrīd pārvadājumi notiek 18 rajona maršrutos (uz tādiem galapunktiem kā Olaine, Gaismas, Virši, Vaivadi, Medemciems, Tīraine, Pļavniekkalns, Kalnciema masīvs, Daugmale, Ķekava, Baldone, Straume, Mežsētas, Tekstilnieks, Baloži, Jaunmārupe u.c.), trīs pilsētas maršrutos (Katedrāle–Zolitūde, Imanta–Centrs, Bolderāja–Centrs) un trīs tālsatiksmes maršrutos (Rīga–Spunņciems–Jaunķemeri, Rīga–Dubulti, Rīga–Vecumnieki).

Transporta infrastruktūras SVID analīze

Transporta infrastruktūra			Mērogs ¹⁵⁶			
SVID	Joma	Raksturojums	V	R	N	S
S	Sasniedzamība	Izdevīgs ģeogrāfiskais novietojums – pilsēta atrodas Baltijas valstu centrā un krustcelēs starp Austrumu tirgiem, Skandināviju un Eiropu, tieša sasaite ar ES ārējo robežu				X
		Visi priekšnoteikumi labai starptautiskajai saņiedzamībai, transporta mezgls – pilsētā ir osta, dzelzceļa mezgls, starptautiskā autoosta, pilsētas tuvumā – lidosta				X
		Tiek īstenoti nozīmīgi transporta infrastruktūras projekti, kuri radīs papildu caurlaidību tranzītsatiksmes un tālsatiksmes autotransportam			X	
		Ostas pasažieru terminālis, dzelzceļa centrālā stacija, autoosta ir tuvu vecpilsētai	X			
		Piepilsētā atrodas lielākā lidosta Baltijas valstīs, kas turpina attīstīties				X
		Rīgas transporta tīkls ir iekļauts TEN-T tīklā				X
		Tiek īstenoti nozīmīgi transporta infrastruktūras projekti: Austrumu maģistrāles, Raņķa dambja un Vienības gatves, Mūkusalas ielas savienojuma, Dienvidu tilta pievedceļu izbūve u.c.			X	
	Satiksmes organizācija	Samazinās vieglo automobiļu skaits uz 1000 iedzīvotājiem	X			
		Pieaug tehniskā kārtībā esošo Rīgā reģistrēto transportlīdzekļu īpatsvars	X			
		Regulāri tiek veikti ielu remontdarbi	X			
		Rīgā tiek atjaunotas un uzstādītas kvalitatīvas jaunas, Eiropas standartiem atbilstošas ceļa zīmes	X			
		Regulāri tiek veiktas aktivitātes satiksmes drošības uzlabošanai	X			
		Velobraukšana kļūst arvien populārāka	X			
		Labi attīstīts sabiedriskā transporta tīkls, kas nodrošina visas pilsētas teritorijas pārklājumu		X		
		Tiek atjaunots sabiedriskā transporta ritošais sastāvs	X			
		Pieaug ar sabiedriskajiem transportlīdzekļiem pārvadāto pasažieru skaits	X			
		Iedzīvotāju pozitīva vērtējuma par esošo veloceļu kvalitāti Rīgas pilsētā pārsvars pār negatīvo vērtējumu (2012)	X			
		Iedzīvotāju pozitīva vērtējuma par gājējiem domātās ielu infrastruktūras kvalitāti pilsētā pārsvars pār negatīvo vērtējumu, pozitīvā vērtējuma pieaugums (2012)	X			

¹⁵⁶ V - vietējais mērogs; R - reģionālais mērogs; N - nacionālais mērogs; S - starptautiskais mērogs

V	Sasniedzamība	91% iedzīvotāju ir apmierināti ar sabiedriskā transporta pieejamību un 85% iedzīvotāju - ar sabiedriskā transporta kvalitāti	X		
		Nepietiekami ērts pilsētas savienojums ar lidostu			X
		Maģistrālo ielu fragmentārs raksturs, piemēram, vēl līdz galam nepabeigtā Austrumu maģistrāle			X
		Pilsētas monocentriskā struktūra, kas koncentrē satiksmi pilsētas centrā un tā virzienā	X		
		Nepietiekama ostas iekļaušana iekšzemes transporta tīklos			X
		Trūkst kopīga skatījuma un vienotas rīcības Rīgas un Pierīgas transporta un teritorijas plānošanas problēmu risināšanā		X	
		Esošās Rīgas pilsētas ielu infrastruktūras tīkls spiež tranzītsatiksmi izmantot ielas uz un ap Rīgas pilsētas vecpilsētu, kā arī pilsētas centrālo daļu, jo šobrīd nav iespējams piedāvāt alternatīvas, kas kalpotu kā atbilstoši tranzīta koridori			X
		Esošās dzelzceļa infrastruktūras izvietojuma dēļ pieļaujamo ielu krustojumu skaits ir ierobežots, kas parādās kā vājās vietas (sastrēgumi) ielu infrastruktūras maksimālās noslodzes periodos	X		
		Dzelzceļa kravu pārvadājumu maršruts A-R virzienā iet caur Rīgas pilsētas centrālo daļu, radot papildu traucējumu un zināmas drošības problēmas			X
		Esošo ielu pieejamība no ziemeļrietumu ostas rajona ir ierobežota (Daugavas rietumu krasts), piebraucamie ceļi nav piemēroti ostas darbības intensifikācijai šajā teritorijā			X
		UNESCO Pasaules kultūras mantojumā iekļautā teritorijā ir noteikti ierobežojumi satiksmes telpas pārveidošanas iespējām			X
	Rīgas tiltu, satiksmes pārvadu un tuneļu tehniskais ekspluatācijas stāvoklis nav apmierinošs		X		
	Satiksmes organizācija	Šaurās pilsētas ielas neļauj plašāk attīstīt sabiedriskā transporta braukšanas joslas bez papildu privātā transporta ierobežojumiem	X		
		Esošais ielu tīkls nenodrošina Daugavas tiltu pieejamību Daugavas kreisajā krastā	X		
		Satiksmes intensitāte Rīgas ielās ir vairākkārt lielāka nekā vidēji valstī, kas rada ātrāku infrastruktūras nolietojumu			X
		Rīgas tiltu, satiksmes pārvadu un tuneļu tehniskais ekspluatācijas stāvoklis nav apmierinošs	X		
		Nepietiekami realizēta stāvparku ideja		X	
		Vēsturiskā centra ielu tīkla nepiemērotība intensīvām satiksmes plūsmām	X		
		Ierobežota dzelzceļa šķērsojuma kapacitāte	X		
		Rīgā pārāk maz izbūvēti daudzlīmeņu krustojumi	X		
		Esošais ielu un sabiedriskā transporta infrastruktūras (t.sk. pieturvietu) stāvoklis ierobežo iespēju to izmantot gados veciem cilvēkiem, pasažieriem ar funkcionāliem ierobežojumiem un pasažieriem ar bērnu ratiņiem	X		
		Iedzīvotāju negatīva vērtējuma par transportam domātās ielu infrastruktūras kvalitāti pilsētā pārsvars pār pozitīvo vērtējumu (2012)	X		
		Sastrēgumi darbadienās rīta un pēcpusdienas stundās (t.sk. problemātiska Daugavas šķērsošana)		X	
		Bīstamo kravu pārvadājumi pilsētas centra tuvumā un apdzīvotās vietās			X
Satiksmes koncentrācija pilsētas centrā		X			
Hierarhiskas ielu sistēmas dažādiem transporta veidiem, braukšanas attālumiem un ātrumiem trūkums	X				
Integrētas visu sabiedriskā transporta veidu (vilciens, autobuss, trolejbuss, tramvajs) sistēmas (t.sk. iedalījumā pēc to nozīmes, novēršot		X			

		savstarpējo konkurenci) trūkums					
		Drošu un ērtu ceļu gājējiem trūkums atsevišķās pilsētas vietās (t.sk. apgaismotas gājēju pārejas un ierobežota dzelzceļa šķērsojuma kapacitāte)	X				
		Salīdzinājumā ar Baltijas valstu galvaspilsētām liels ceļu satiksmes negadījumu skaits				X	
		Pēdējo četru gadu laikā ir ievērojami pieaudzis CSNg skaits, kuros iesaistīti velobraucēji	X				
		Vāji attīstīta ūdenstransporta un velotransporta infrastruktūra	X				
		Esošajiem veloceliņiem nepietiekami tiek veikti uzlabojumi	X				
		Nepietiekama sabiedrisko transportlīdzekļu modernizācija un atjaunošana	X				
		Salīdzinoši mazs sabiedriskā transporta diametrālu maršrutu īpatsvars	X				
		lebraucējiem nepietiekami saprotams sabiedriskais transports				X	
		Mazattīstīta elektrotransporta ātrās uzlādēšanas sistēmas infrastruktūra	X				
		Tramvaju 6.maršrutā, kurā kursē zemās grīdas tramvajs, nav attiecīgi pielāgota infrastruktūra (pieturvietas, iespēja piekļūt pasažieriem ar īpašām vajadzībām un pasažieriem ar bērnu ratiņiem)	X				
		Pieturvietas nav aprīkotas ar speciālām ielas seguma plātnēm, lai nodrošinātu pieejamību pasažieriem ar redzes invaliditāti	X				
		Pastāv risks par degvielas (energoresursu) cenas pieaugumu ilgstošā periodā				X	
		Augsta maksa par sabiedriskā transporta pakalpojumiem	X				
		Mikroautobusu tehniskā un vizuālā kvalitāte un braucēju kultūra	X				
		Autotransporta radītais gaisa piesārņojums Rīgas centrālajā daļā un paaugstinātais trokšņa līmenis	X				
		Liels pārvietošanās ilgums pilsētā	X				
		Tikai 50% iedzīvotāju ir apmierināti ar gājējiem domāto ielu infrastruktūru	X				
I	Sasniedzamība	Projekts „Rail Baltica” (savienot metropoles Tallinu, Rīgu, Kauņu, Varšavu un Berlīni ar vienotu dzelzceļa līniju)				X	
		Veiksmīgi iekļauties TEN-T un Latvijas transporta tīklā				X	
		Maģistrālo ielu ārpus Rīgas centra attīstība				X	
		Maģistrālo ielu fragmentārā rakstura samazināšana, attīstot un izbūvējot pilsētai vitāli svarīgus satiksmes infrastruktūras objektus, piemēram, Austrumu maģistrāles un Dienvidu tilta pieeju būvniecības pabeigšana				X	
	Satiksmes organizācija	Ūdens, velotransporta u.c. alternatīvo transporta veidu attīstība			X		
		Trantsportmijas sistēmas attīstība			X		
		Autotransporta plūsmu novirzīšana no Rīgas vēsturiskā centra un sabiedriskā transporta, velotransporta un gājēju satiksmes attīstīšana	X				
		Pilsētas ielu, tiltu, pārvadu un tuneļu izbūve un rekonstrukcija	X				
		Jaunāka autotransporta izmantošana	X				
		Pasažieru pārvadājumu pa dzelzceļu integrācija pilsētas pasažieru pārvadājumu sistēmā			X		

		IT izmantošana satiksmes vadīšanā (satiksmes vadības centra paplašināšana, videonovērošana, mainīgās informatīvās zīmes, sabiedriskā transporta vadīšana un pasažieru informēšana utt.)	X			
		Satiksmes drošības paaugstināšana	X			
		Ar maksas lielumu par autostāvvietām regulēt privāto transportlīdzekļu apjomus pilsētā	X			
		Stāvparku attīstība (t.sk. sadarbībā ar lielveikaliem)		X		
		Sabiedriskā transporta infrastruktūras atjaunošana, rekonstrukcija un attīstība	X			
		Sabiedriskā transporta pieejamība cilvēkiem ar īpašām vajadzībām (t.sk. atbilstoši aprīkotas pieturvietas)	X			
		Aprīkot pieturvietas ar palielinātu pasažieru plūsmu ar elektroniskiem tablo par aktuālo transportlīdzekļu pienākšanas laiku pieturvietās	X			
		Aprīkot sabiedriskos transportlīdzekļus (izņemot mikroautobusus) ar integrētu kustības kontroles, pasažieru drošības un informēšanas sistēmu	X			
		Ielu un ielas apmaļu uzkopšana/sakopšana, regulāra mazgāšana	X			
		Sabiedriskā vai velotransporta īpatsvara izmantošanas pieaugums, pārvietojoties pilsētā	X			
D	Sasniedzamība	Bīstamo kravu pārvadājumi caur pilsētas centru			X	
		Bīstamo vielu tranzīts			X	
		Projekta „Rail Baltica” gausā attīstība			X	
		Transporta sistēmas plānošanas un attīstīšanas trūkums reģionālā līmenī		X		
		Maršrutu, kas iziet ārpus Rīgas pilsētas robežām, slēgšana, reisu samazināšana u.c.		X		
		Svārstmigrācijas palielināšanās no Pierīgas teritorijām, kas veicina Rīgā iebraucošā un izbraucošā transporta plūsmu pieaugumu		X		
	Satiksmes organizācija	Sabiedriskā transporta izmantošanas īpatsvara samazināšanās	X			
		Vieglo automobiļu skaita un ar tiem veikto braucienu īpatsvara pieaugums pilsētas robežās	X			
		Vides piesārņojuma problēmu saasināšanās pilsētas centrā	X			
		Augsta maksa par sabiedriskā transporta pakalpojumiem	X			
Personām ar īpašām vajadzībām pielāgota elektrificēta sabiedriskā transporta nodrošināšana līdz 2024.gadam 100% apmērā		X				

19. INŽENIERTEHNISKĀ INFRASTRUKTŪRA UN KOMUNĀLIE PAKALPOJUMI

Rīgas pilsētai svarīgas enerģētikas nozares ir elektroapgāde, gāzes apgāde un siltumapgāde, kas ir noteikta kā pašvaldības pastāvīgā funkcija. Enerģētikas nozares aptver gan enerģijas ražošanu, gan pārvadi, gan arī patēriņu, attiecīgi iesaistot enerģētikas kompleksā visus objektus pilsētā.

19.1. Elektroapgāde

Lai celtu labklājības līmeni un nodrošinātu stabilu tautsaimniecības attīstību, Rīgā būs nepieciešams attīstīt rūpniecības nozares, kas ietekmēs jaunu darba vietu veidošanu, kā arī sekmēs elektroenerģijas patēriņa palielinājumu.

Rīgas elektroapgādi nodrošina valsts AS „Latvenergo” no 110/330 kV elektrotīkla, kas aptver pilsētu abos Daugavas krastos un savstarpēji savieno elektroenerģijas ražotnes – Rīgas HES un Rīgas TEC–2, kas izvietotas ārpus pilsētas teritorijas, kā arī Rīgas TEC–1. Ir modernizēta Rīgas TEC–1 un pabeigta Rīgas TEC–2 modernizācijas pirmā kārtā – uzstādīts moderns energobloks ar jaudu 420 MW, kas aizvieto savu resursu nostrādājušo novecojušo iekārtu un ievērojami paaugstina energoefektivitāti enerģijas ražošanas procesā. Notiek modernizācijas otrās kārtas īstenošana – uzstādīts vēl viens moderns lieljaudas energobloks, kas ekspluatācijā nodots 2013.gadā.

Tālākai sadalei darbojas 24 apakšstacijas 110/6-20kV (vairākas apakšstacijas ir noslogotas tuvu savai nominālai jaudai, kā arī to barojošie augstsprieguma tīkli, papildu jaudas pieslēgšana bez to rekonstrukcijas un jaunu slodžu ieviešana praktiski nav iespējama¹⁵⁷) un 78 sadales punkti 10kV. Elektroapgādes sistēmai vēl pieslēgtas divas koģenerācijas stacijas, kas darbojas ar biogāzi – Daugavgrīvas notekūdeņu attīrīšanas stacijā un atkritumu poligonā „Getliņi”, kā arī koģenerācijas stacija „Daugavgrīva”, kas darbojas ar koksnes šķeldu. Darbu sākušas arī lokālās koģenerācijas stacijas – siltumcentrāle „Imanta”, katlumāja Keramikas ielā, SIA „Juglas jauda” u.c.

Ceļoties iedzīvotāju labklājības līmenim, strauji palielinās elektroenerģijas patēriņš. Ja, piemēram, agrāk vidējais elektroenerģijas patēriņš bija 1870 kWh uz vienu iedzīvotāju gadā, tad tagad tas sasniedz jau 2870 kWh uz vienu iedzīvotāju. Salīdzinājumam – OECD valstīs šī indikatora vērtība ir 8380 kWh/iedz., ES27 valstīs – 6370 kWh/iedz.¹⁵⁸

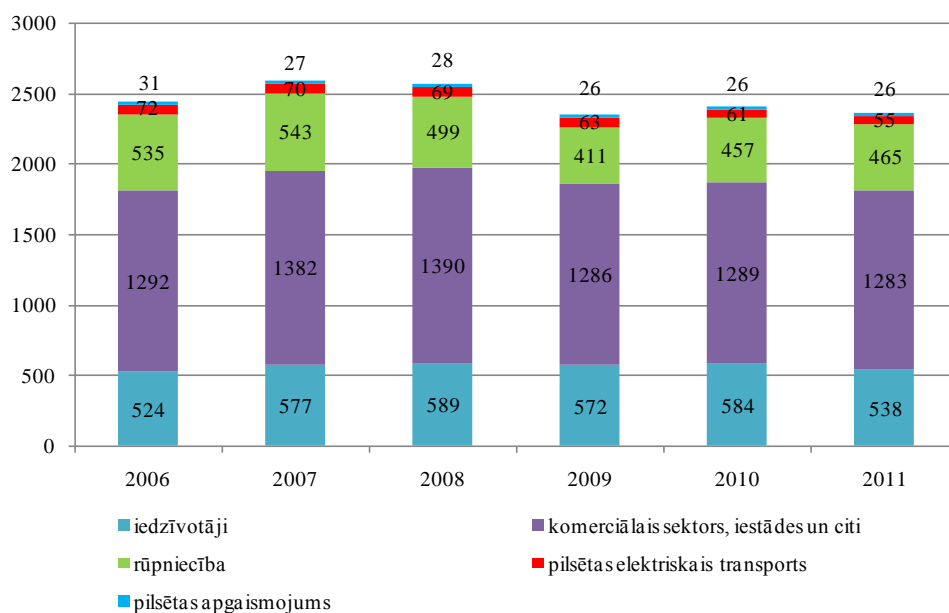
Līdz 2007.gadam Rīgā notika elektroenerģijas patēriņa vienmērīgs palielinājums, sasniedzot kopējo patēriņu 2598 GWh gadā. Palielinājums apstājās līdz ar ekonomisko lejupslīdi, kas aizsākās 2008.gadā un kas savu zemāko punktu Latvijā sasniedza 2009.gadā. Prognozējams elektroenerģijas patēriņa palielinājums, kura intensitāte būs atkarīga arī no elektrotransporta ieviešanas līmeņa. Dalījumā pēc patērētāju grupām vislielākie elektroenerģijas patērētāji ir nerūpniecības lietotāji un pilsētas iedzīvotāji, kas patērēja pat vairāk nekā 60% no elektroenerģijas (skat. 19.1.attēlu).

19.1.attēls

Lietotājiem realizētā elektroenerģija pa patērētāju grupām* 2006.–2011.g.

¹⁵⁷ Avots: Vadlīnijas Rīgas pilsētas inženierinfrastruktūras turpmākai attīstībai, 6.sējums „Elektroapgāde”, SIA „Aqua – Brambis”, Rīga, 2009.g.

¹⁵⁸ Avots: Vadlīnijas Rīgas pilsētas inženierinfrastruktūras turpmākai attīstībai, 6.sējums „Elektroapgāde”, SIA „Aqua – Brambis”, Rīga, 2009.g.

*Summārais patēriņš pa gadiem (precizēts, ieskaitot Rīgas plānošanas reģionu un CR-Vecmīlgrāvi)

Avots: AS „Latvenergo”

Esošo elektrisko sadales punktu stāvoklis tiek vērtēts kā neapmierinošs. No kopējā sadales punktu skaita tikai 25% ir pilnībā rekonstruēti, 14% daļēji nomainītās iekārtas, bet 61% gadījumos nekas nav atjaunots. 75% sadales punktu ir fiziski novecojuši, tādēļ nepieciešama to renovācija. Arī elektrotīkliem nepieciešami uzlabojumi, piemēram, daudzām savienojuma uzdevām ir pārsniegts kalpošanas ilgums, nav pabeigta visu elektroenerģijas lietotāju, kas saņem elektroenerģiju ar nestandarta spriegumu 3x220V, tīklu pārbūve u.c.¹⁵⁹

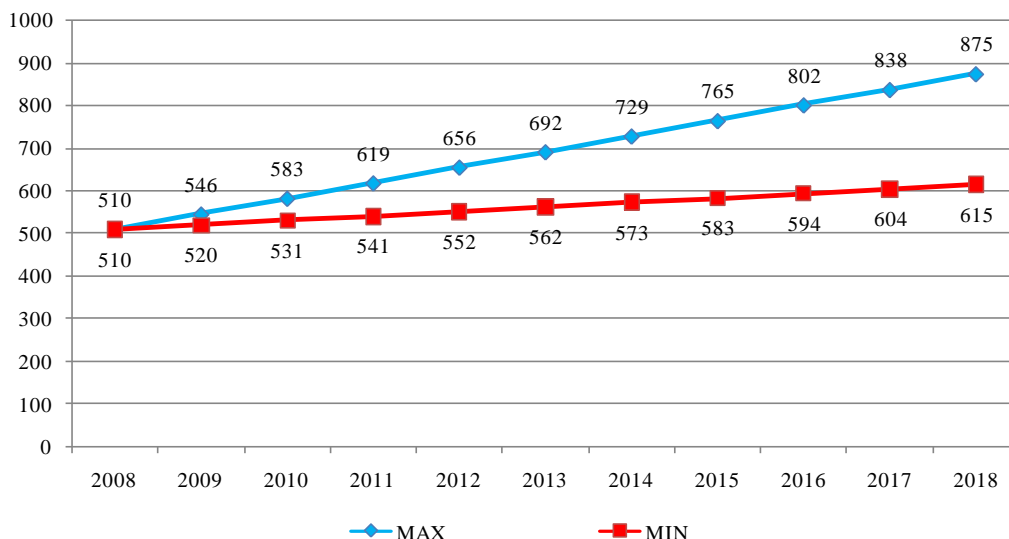
Perspektīvā tiek prognozēts elektroenerģijas patēriņa palielinājums uz vienu iedzīvotāju, ko veicina dažādi faktori: viesnīcas un restorāni, atpūtas un izklaides pakalpojumi, transports, izglītības iestādes, dzīvojamā platība u.c. Līdz ar slodzes blīvuma palielinājumu būtu jāparedz esošo apakšstaciju rekonstrukcijas darbi, lai palielinātu uzstādītās jaudas, vai apkārtņē jāizbūvē jaunas 110 kV apakšstacijas, lai nosegtu slodzes trūkumu un atslogotu esošās apakšstacijas. Avārijas režīmos vairākas apakšstacijas nav gatavas nosegt visu pieprasīto slodzi, tādējādi radot bīstamas pārslogdes konkrētas apakšstacijas darbam, kā arī visai energosistēmai kopumā. Kopumā ir nepieciešams rekonstruēt un izbūvēt apakšstacijas, palielinot kopējo uzstādīto jaudu Rīgā par 400 MW.

Slodžu palielinājuma prognoze Rīgā ir veikta, izvērtējot to, ka ekspluatācijā ieviestas perspektīvās apakšstacijas. Minimālās un maksimālās prognozes ir veiktas, pieņemot, ka slodžu ikgadējais palielinājums būs attiecīgi 2% un 7%, turklāt ir prognozēts, par cik procentiem tiks apgūta visu apakšstaciju vidējā noslodze, t.i., minimāli – 70%, maksimāli – tuvu 100% (skat. 19.2.attēlu). Lai nodrošinātu tīklu attīstību perspektīvajām slodzēm un pareizi izvēlētos jaunās iekārtas, tehniskais tīklu aprēķins tiek veikts, balstoties uz augstu slodžu palielinājuma prognozi.

19.2.attēls

Slodžu izmaiņas prognoze 2008.–2018.g.

¹⁵⁹ Avots: Vadlīnijas Rīgas pilsētas inženierinfrastruktūras turpmākai attīstībai, 6.sējums „Elektroapgāde”, SIA „Aqua – Brambis”, Rīga, 2009.g.

Avots: Vadlīniju izstrāde Rīgas pilsētas inženierinfrastruktūras turpmākai attīstībai, 6.sējums „Elektroapgāde”, SIA „Aqua-Brambis”, Rīga, 2009.g.

Elektroenerģijas patēriņa izmaiņas¹⁶⁰:

- laikā līdz 2018.gadam elektrības patēriņš var palielināties vidēji par 45% (labvēlīgos tirgus apstākļos pat par 70%);
- galvenie elektrības patēriņa palielinājuma iemesli – IKP palielinājums, īpatnējā patēriņa uz vienu iedzīvotāju palielinājums līdz ES27 valstu līmenim, rūpniecības atjaunošana, iedzīvotāju labklājības paaugstināšana;
- tehnikas attīstība sekmēs elektropatēriņa palielinājumu;
- lai nodrošinātu elektroapgādi, jābūvē jaunas elektrostacijas un apakšstacijas.

19.2. Siltumapgāde

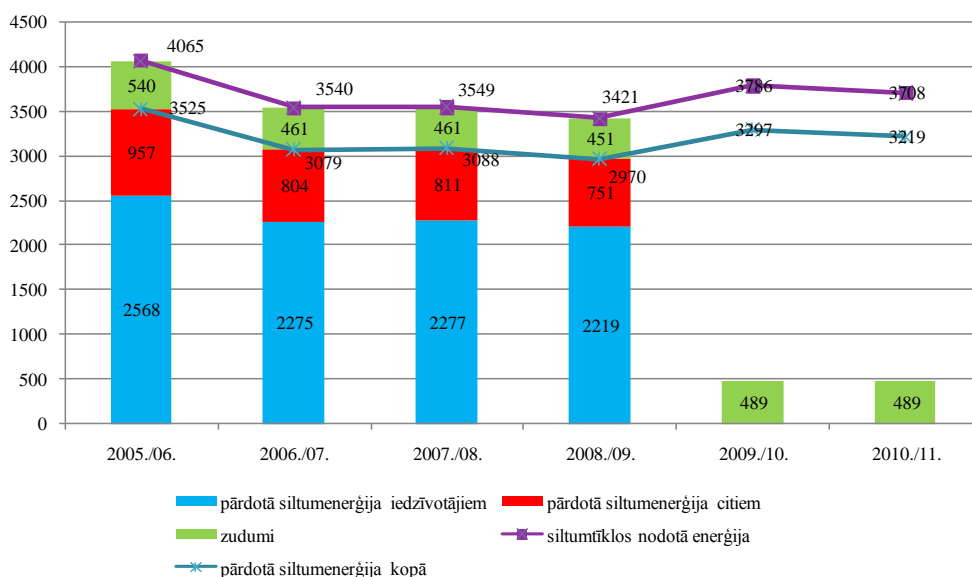
Rīga un Latvija atrodas Eiropas aukstākajā klimatiskajā zonā ar apkures grādu dienu skaitu ≥ 4000 . Tāpēc siltumenerģija, kuras nodrošināšanas organizēšana pilsētā ir pašvaldības uzdevums, ir nepieciešama ne tikai dzīves kvalitātes nodrošināšanai, bet arī kā izdzīvošanas priekšnoteikums ziemas periodā, kas ilgst ap 200 kalendārajām dienām. Siltumapgāde ir īpaši nozīmīga enerģētikas joma, jo vairāk nekā 60% no valstī patērētiem energoresursiem tiek izmantoti tieši siltumenerģijas veidā.

Galvenais siltumapgādes veids Rīgā ir centralizētā siltumapgāde, ko pilsētā nodrošina AS „Rīgas siltums”. Ap 70% no nepieciešamā siltumenerģijas daudzuma saražo divas lielās modernizētās koģenerācijas stacijas – Rīgas TEC–1 (2006.g. – 144Mwel., 377 MWth) un Rīgas TEC–2 (2009.g. – 620Mwel., 1 124 MWth). Centralizēto siltumapgādi pilsētā nodrošina AS „Rīgas siltums” (48,995% pieder valstij, 0,005% AS „Latvenergo”, 49% pašvaldībai un 2% privātajam kapitālam), kas atlikušos 30% siltumenerģijas saražo savās piecās siltumcentrālēs ar jaudu 50–402,4 MW, astoņās vidējas jaudas katlumājās ar jaudu 1–50 MW un 29 automatizētās katlumājās ar jaudu <1 MW. Četros no minētajiem AS „Rīgas siltums” siltuma avotiem ir uzstādīti koģenerācijas bloki, tādējādi Rīgā vairāk nekā 90% no centralizēti patērētā siltumenerģijas daudzuma tiek izstrādāti augsti efektīvā koģenerācijas režīmā.

Centralizētā siltumapgāde nodrošina Rīgai 76% no kopējā siltumenerģijas patēriņa. Lielākā daļa no siltumenerģijas tiek pārdota iedzīvotājiem, dzīvojamo ēku sektors patērē vidēji 77% no centralizēti piegādātās siltumenerģijas. Siltumenerģijas zudumi Rīgā tiek samazināti. Ja 2000./2001.gadā tie veidoja 19% no tīklos nodotā siltumenerģijas apjoma, tad 2005./2006.gadā tie bija jau 13%, kas saglabājās arī 2008./2009.gadā (skat. 19.3.attēlu).

¹⁶⁰ Avots: Vadlīnijas Rīgas pilsētas inženierinfrastruktūras turpmākai attīstībai, 6.sējums „Elektroapgāde”, SIA „Aqua – Brambis”, Rīga, 2009.g.

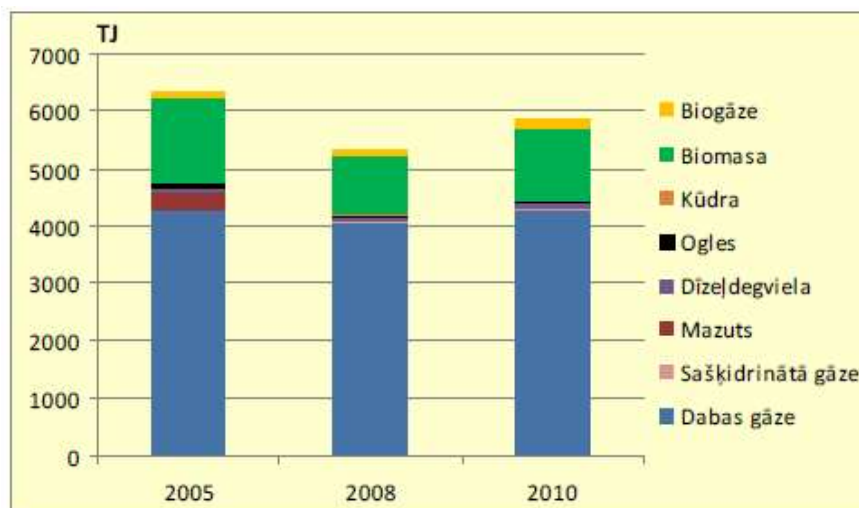
Fiziski saražotā un patērētā siltumenerģija (tūkst. MWh) 2005./2006.–2010./2011.g.

Avots: AS „Rīgas siltums”

Siltumenerģijas ražošanai Rīgā galvenokārt tiek izmantota dabasgāze un biomasas (skat. 19.4.attēlu). Ogļu patēriņu nosaka atsevišķu uzņēmumu/organizāciju izvēle, kuru ietekmē pieejamība cita veida kurināmajam. Kopīgais ogļu izmantotāju skaits ir neliels. Lielāko daļu no ogļiem patērē Rīgas pilsētā esošais publiskais (valsts) sektors.

Gala enerģijas patēriņa struktūra pēc kurināmā veida Rīgas pilsētā (teradžauros) 2005.–2010.g.

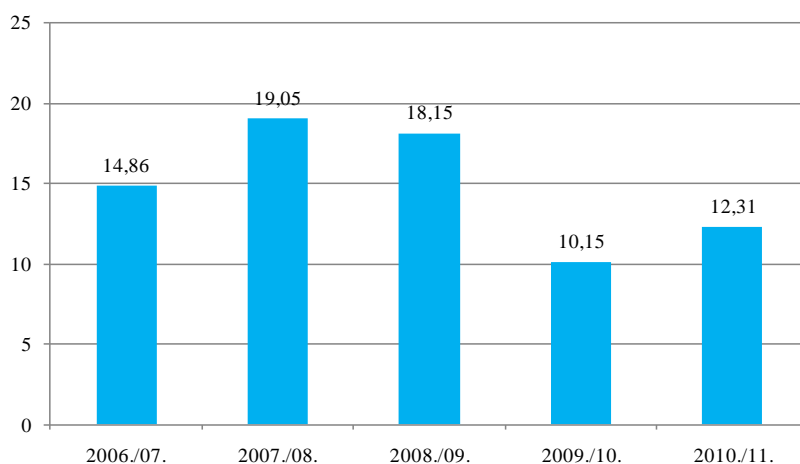
Avots: REA

Viens no galvenajiem centralizētās siltumapgādes elementiem ir maģistrāles un sadales siltumtīkli, no kuru tehniskā stāvokļa ir atkarīga centralizētās siltumapgādes drošība un siltumenerģijas zudumu lielums kā caur izolāciju, tā arī ar siltumnesēja noplūdi. Mērķtiecīga siltumtīklu rekonstrukcija un remonts nodrošina siltumenerģijas zudumu samazinājumu siltumtīklos. Rekonstrukcijā tiek pielietoti moderni siltumizolācijas materiāli un rūpnieciski izolētas caurules, kuru siltumnoturību neietekmē Rīgai raksturīgais augstais gruntsūdens līmenis. 2010./2011.gadā nomainīto un jaunizbūvēto

siltumtīklu garums bija 12,31 km (skat. 19.5.attēlu). Salīdzinot ar 2009./2010.gadu, tas bija par 2,16 km lielāks. Bezkanāla tehnoloģijā izbūvēto siltumtīklu garums ir 9,98 km. Kopējais bezkanāla siltumtīklu garums Rīgā 2010./2011.gadā sasniedza jau 201,28 km, kas ir 30,1% no kopējā AS „Rīgas siltums” piederošo siltumtīklu garuma. Kopējais siltumtīklu garums pilsētā ir 890 km, no tiem AS „Rīgas siltums” īpašumā atrodas 75%.

19.5.attēls

Nomainīti un jaunizbūvēti siltumtīkli (km) 2006./2007.–2010./2011.g.

Avots: AS „Rīgas siltums”

Daugavas labā krastā ievērojamas daļas siltuma trašu vecums ir virs 40 gadiem, savukārt kreisajā krastā (SC „Imanta” un SC „Ziepiņkalns”) to vecums ir no 16 līdz 40 gadiem. Šajā laikā notika samērā vienmērīga (pa gadiem) celtniecība. Pēc straujas siltuma trašu celtniecības un rekonstrukcijas tempu krišanās 20.g. 90.gados (vecums 11–15 gadi), nodibinoties AS „Rīgas siltums”, tika novērots straujš celtniecības apjomu palielinājums. Siltumtrases, kuru vecums ir no 1 līdz 5 gadiem, veido 18% no kopējā trašu garuma Daugavas labajā krastā (kreisajā krastā – 22%), bet 6 līdz 10 gadi vecās veido 9% (attiecīgi kreisajā krastā – 16 %). Pārsvārā pēdējos gados tika mainītas un ierīkotas salīdzinoši maza diametra cauruļvadu trases. Tas izskaidrojams ar centrālo siltuma punktu likvidācijas programmas īstenošanu un maģistrālo siltumtīklu cauruļvadu labo stāvokli. Siltumtīkli kopumā ir labā tehniskajā stāvoklī, savus resursus nav iztērējuši, tāpēc nav nepieciešams tos steidzami mainīt¹⁶¹.

Siltumenerģijas ražošanas sektorā pēdējos gados ieviesti vairāki inovatīvi energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumi, kas devuši vērā ņemamu enerģijas ietaupījumu (piemēram, dūmgāzu siltuma utilizācija Rīgas pilsētas siltuma avotos, jaudīga absorbcijas tipa siltumsūkņa uzstādīšana SC „Imanta” koģenerācijas bloka energoefektivitātes palielināšanai).

Decentralizēto siltumapgādi, tostarp daļēji Rīgas centra pirmskara apbūvē, kā arī rūpniecības objektos, nodrošina lokālas katlu iekārtas, kas pārsvārā strādā automātiskā režīmā ar dabasgāzi vai arī izmanto malku. Pēdējos gados atsevišķas lielākas ražotnes savos siltuma avotos uzstāda koģenerācijas blokus. Ir vēl saglabājies neliels skaits ogļu katlu iekārtu (galvenokārt privāti objekti), kuras plānots likvidēt. 2010./2011.gadā pašvaldība ir likvidējusi piecas ogļu katlumājas pirmsskolas izglītības iestādēs, pārejot uz atjaunojamo energoresursu izmantošanu siltumapgādē.

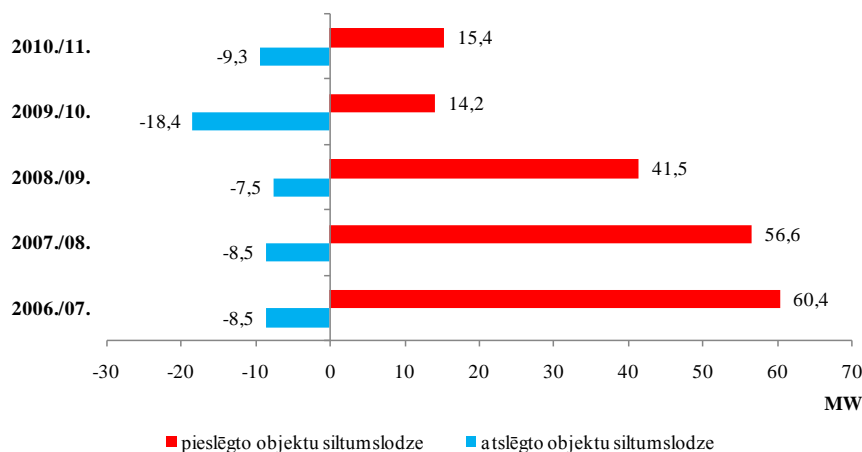
Patērētājiem nodotās siltumenerģijas apjoma izmaiņas ietekmējuši arī patērētāju atslēgumi no sistēmas un jaunu patērētāju pieslēgumi. Objektu atslēgumi saistīti ar dažādiem iemesliem, tostarp patērētājam izvēloties alternatīvu siltumapgādi, tukšas telpas, kur siltumapgāde nav nepieciešama, objektu atslēgumi par ilgstošiem parādiem u.c. Pieslēgumu jauda jauniem objektiem 2010./2011.gada apkures sezonā bija lielāka par atslēgumiem un veidoja 15,4 MW (skat. 19.6.attēlu). Jaunu slodžu pieslēgumu samazināšanās 2009./2010.g. apkures sezonā saistīta ar valsts ekonomisko krīzi un būvniecības darbu stagnāciju. Ar 2011.gadu stāvoklis uzlabojās. Jāņem vērā arī fakts, ka kopš

¹⁶¹ Avots: Vadlīnijas Rīgas pilsētas inženierinfrastruktūras turpmākai attīstībai, 5.sējums „Siltumapgāde”, SIA „Aqua – Brambis”, Rīga, 2009.g.

2006.gada nogales pilsētas centrālajā daļā esošajiem dzīvokļiem daudzdzīvokļu mājās vairs netiek dotas atļaujas atslēgties no centralizētās siltumapgādes¹⁶².

19.6.attēls

Atslēgto un pieslēgto objektu siltumslodzes (megavatos) 2006./2007.–2010./2011.g.

Avots: AS „Rīgas siltums”

Jaunu siltumenerģijas jaudu palielinājums pilsētā nav nepieciešams, taču ir nepieciešami lokāli risinājumi, jo ne visi siltumtīkli ir ar starpsavienojumiem. Turklāt patēriņš Rīgā samazinās saistībā ar māju un izglītības iestāžu renovāciju. Jaunie pieslēgumi šo samazinājumu kompensē un pagaidām Rīgā ir jaudas rezerves.

Bolderājā un Spilvē ir iespējas notekūdeņu attīrīšanas staciju „Daugavgrīva” izmantot kā siltuma avotu, jo šobrīd pēc notekūdeņu attīrīšanas jūrā tiek izvadīts 8–15°C silts vai pat siltāks ūdens. Notekūdeņu apjoms ir liels – ap 75 000 milj. m³/gadā. Tehniski risinājumi, ko pielieto daudzviet pasaulē, tostarp Zviedrijas attīrīšanas ietaisēs, uzstādot lielas jaudas absorbcijas tipa siltumsūkņus, ļauj izmantot šo siltumu un atdzēsēt apstrādātos notekūdeņus. Šī siltuma izmantošana ir paredzēta Spilves siltumapgādei apstiprinātajā Rīgas pilsētas ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plānā 2010.–2020.gadam.

Nozīmīgākie faktori, kuri ietekmē siltumslodžu samazināšanos, ir energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumi, kuru īstenošanu veicinās primāro energoresursu cenu palielinājums, kā arī šajā jomā jau pieņemtie atbilstošie normatīvie akti un attīstības plānošanas dokumenti. Tā viens no energoefektivitātes indikatoriem – vidējais īpatnējais siltumenerģijas patēriņš Rīgas ēkās jāsamazina no 213 kWh/m²/a uz 150 kWh/m²/a. Savukārt faktori, kas saistīti ar siltumslodžu palielinājumu, ir jaunu dzīvojamo un nedzīvojamo ēku būvniecība esošās apbūves zonās un jaunu zonu apbūve¹⁶³.

Šobrīd nepieciešams nodrošināt ne tikai siltumapgādi ziemas periodā, bet karsto vasaru ietekmē aizvien vairāk rodas vajadzība nodrošināt aukstumapgādi. Aizvien vairāk pasaules energoresursu tiek tērēti dzesēšanas vajadzību nodrošināšanai. Turklāt centralizētā aukstumapgāde ir vienkārša, droša un komfortabla noslēgta cikla process, kas rada vismazāko ekoloģisko kaitējumu¹⁶⁴.

Latvijā labākais aukstumapgādes ieviešanas potenciāls ir vairākās pilsētās, t.sk. Rīgā. Aktīva pāreja no lokālās uz centralizēto dzesēšanu var palielināt koģenerācijas vasaras potenciālu līdz pat 30% un atbrīvot pilsētas elektroapgādes komunikācijas no asi izteiktām vasaras maksimuma slodzēm un dot iespēju pieslēgt papildu elektropatērētājus, nepalielinot piegādes jaudas. Rīgas pilsētai tas varētu dot

¹⁶² Avots: RD 14.11.2006. saistošie noteikumi Nr.60 „Par gaisa piesārņojuma teritoriālo zonējumu”

¹⁶³ Avots: Vadlīnijas Rīgas pilsētas inženierinfrastruktūras turpmākai attīstībai, 5.sējums „Siltumapgāde”, SIA „Aqua – Brambis”, Rīga, 2009.g.

¹⁶⁴ Centralizētā aukstumapgāde – modernas pilsētas neatņemama infrastruktūras sastāvdaļa; „REA Vēstnesis” Nr.1, 2008.g. jūnijs

iespēju papildus ražot elektroenerģiju koģenerācijas režīmā 50 MW vasaras un 2-5 MW ziemas režīmā.

19.3. Gāzes apgāde

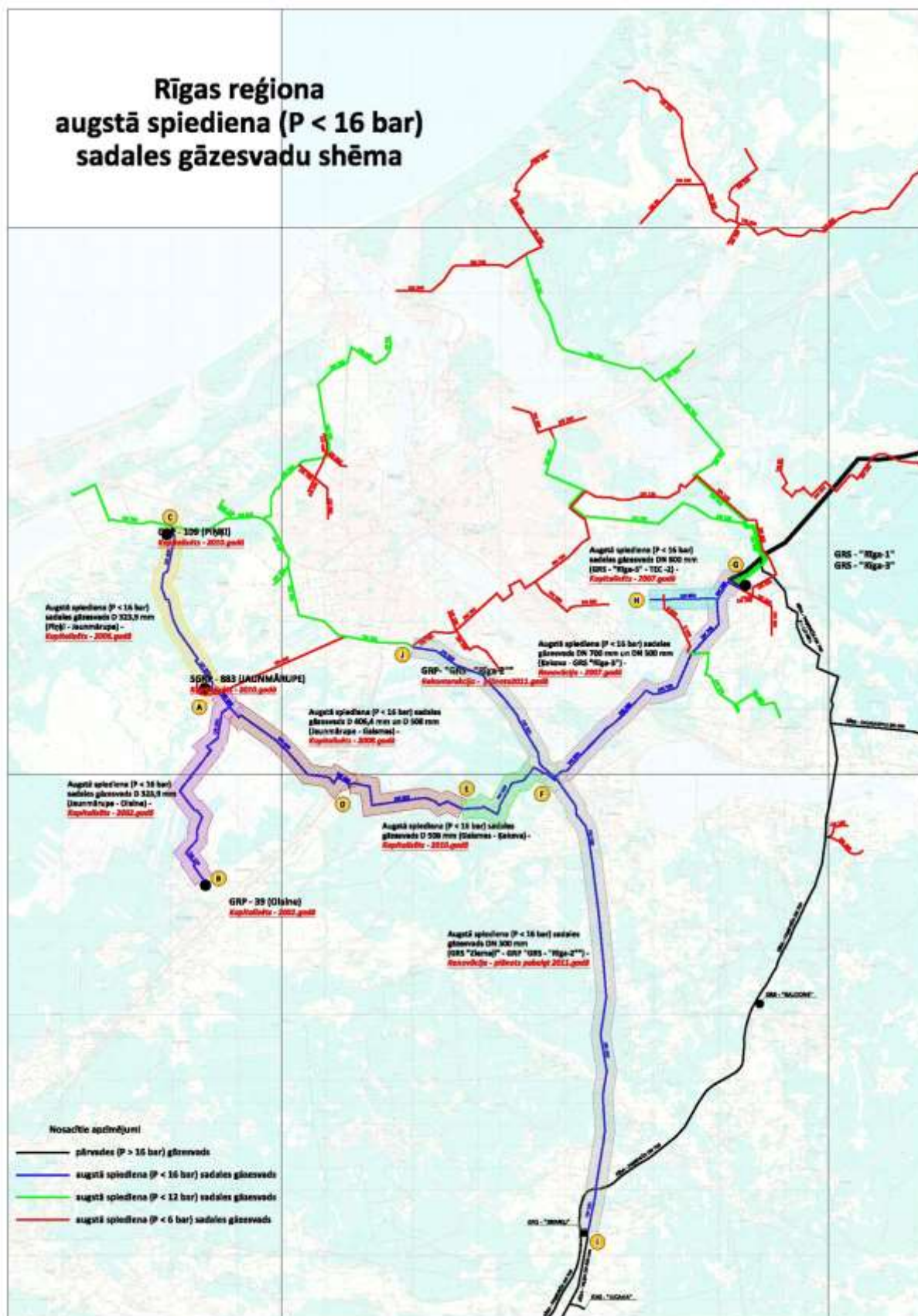
Dabasgāze ir galvenais kurināmā veids Rīgā, apgādi veic AS „Latvijas Gāze”, kas izmanto visu Latvijā esošo gāzes apgādes infrastruktūru, tostarp Inčukalna pazemes gāzes krātuvi, kā arī pārvades un sadales gāzes apgādes sistēmu.

Izbūvētā augstā spiediena $P < 1,6$ MPa sadales sistēma „Rīgas apvedlīnija” nodrošina dabasgāzes padevi gan no GRS „Rīga-3” Stopiņu novadā, gan no GRS „Ziemeļi” Iecavas novadā, kas ļāva 2012.gadā īstenot bijušās GRS „Rīga-2” (tagad gāzes regulēšanas punkta „Rīga-2”) rekonstrukciju bez dabasgāzes lietotāju atslēgšanas. 2011.gadā tika akceptēts būvprojekts GRP „GRS „Rīga-2” demontāža un jauna konteinertipa GRP izbūve Mežkalna ielā 25, Rīgā”. Kopējais sadales gāzesvadu sistēmas garums Rīgas pilsētā un tās apkārtnē veido aptuveni 2,7 tūkst. km¹⁶⁵ (skat. 19.7.attēlu).

19.7.attēls

Rīgas reģiona augstā spiediena ($P < 16$ bar) sadales gāzesvadu shēma

¹⁶⁵ Avots: Vadlīnijas Rīgas pilsētas inženierinfrastruktūras turpmākai attīstībai, 7.sējums „Gāzes apgāde”, SIA „Aqua – Brambis”, Rīga, 2009.g.

Avots: AS „Latvijas Gāze”

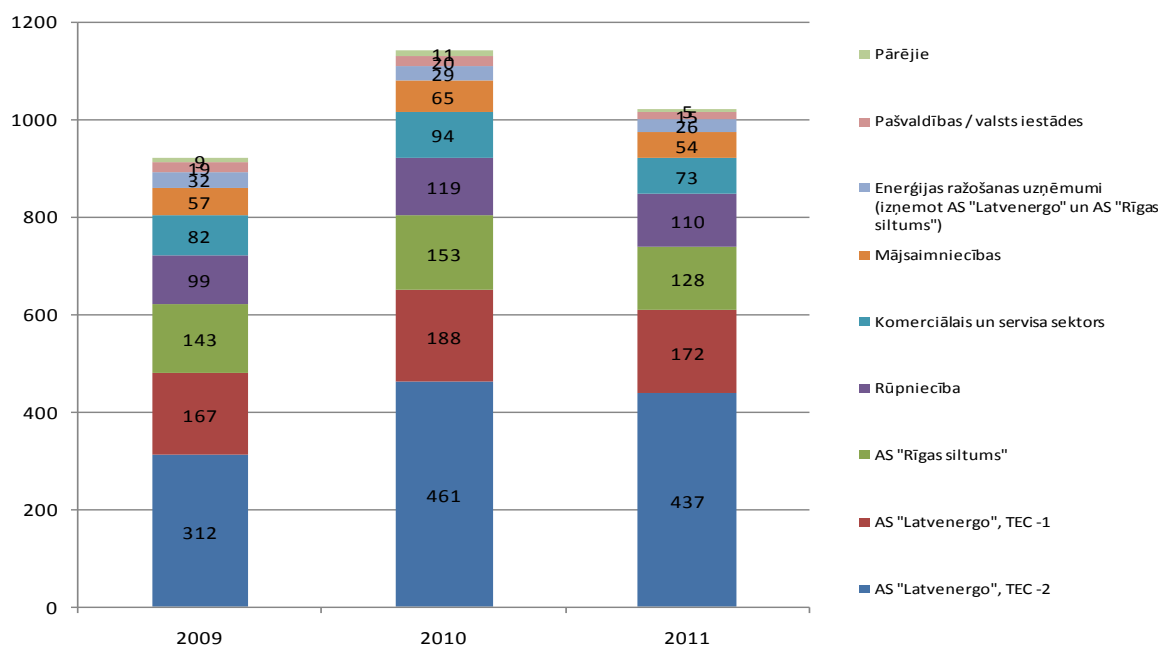
Dabāsgāzes realizācijā ir novērojamas sezonālas svārstības. Visvairāk dabāsgāze tiek realizēta ziemas mēnešos, īpaši februārī, bet vismazākais dabāsgāzes patēriņš ir vasaras mēnešos no jūnija līdz

augustam. No kopējā Latvijā patērētā dabasgāzes apjoma 61,4% tika izmantoti siltumenerģijas ražošanai centralizētās siltumapgādes sistēmām un elektroenerģijas ražošanai termoelektrocentrālēs, veidojot 6% no siltumenerģijas un elektroenerģijas ražošanā patērētā kurināmā. Savukārt 21% no kopējā patērētā dabasgāzes apjoma tika izlietoti rūpniecībā, bet pārējais – citās nozarēs, t.sk. iedzīvotāju patēriņš bija 8% no kopējā patērētās dabasgāzes apjoma¹⁶⁶.

Lielākie dabasgāzes lietotāji (virs 100 milj. m³/gadā) Rīgā un tās tuvākā apkārtnē ir AS „Latvenergo” TEC–1, TEC–2 un AS „Rīgas siltums” (skat. 19.8.attēlu).

19.8.attēls

Lielākie dabasgāzes lietotāji Rīgā un tās tuvākajā apkārtnē 2009.–2011.g.

Avots: AS „Latvijas Gāze”

Laikā no 2005. līdz 2011.gadam Rīgas pilsētā izbūvēti un nodoti ekspluatācijā jauni sadales gāzesvadi ar kopējo garumu ~109 km (275 būvobjekti). Izveidoti ~3000 jauni pieslēgumi, no tiem ~60% individuālās dzīvojamās mājas.

Vienlaicīgi ar Dienvidu tilta izbūvi veikta augstā spiediena P<0,6 MPa sadales gāzesvada DN 450 mm jaunbūve, iekļaujot to tilta konstrukcijās, kā arī esošās sistēmas pārbūve tilta pievedceļu izbūves nodrošināšanai. Turpinās esošās augstā spiediena gāzes apgādes sistēmas pārbūve, kas nepieciešama, lai īstenotu pievedceļu būvniecību.

Lai nodrošinātu stabilas dabasgāzes piegādes Rīgas pilsētas teritorijai (Daugavas labā un kreisā krasta teritorijā), 2010.gadā pabeigta augstā spiediena P<1,6 MPa sadales sistēmas „Rīgas apvedlīnija” izbūve un renovācija 40 km garumā. 2007.gadā pabeigtie renovācijas darbi nodrošina bijušās pārvades sistēmas turpmāko darbību augstā spiediena P<1,6 MPa sadales gāzesvadu sistēmas statusā, kā arī iespēju gazificēt Dārziņu teritoriju Rīgas pilsētā.

2011.gadā izbūvēti un nodoti ekspluatācijā jauni sadales gāzesvadi ar kopējo garumu ~4,8 km (18 būvobjekti), kā arī Rīgā izveidoti 29 jauni pieslēgumi, t.sk. 13 rūpnieciskie, 28 komerciālie, 112 individuālās dzīvojamās mājas un 56 dzīvokļi.

Jaunu sadales gāzesvadu būvniecība ir atkarīga no konkrēta gāzes lietotāja pieprasījuma vai konkrētas teritorijas detālplānojuma izstrādes uzsākšanas. Perspektīvā tiek paredzēti vairāki apbūves rajoni ar gāzes apgādi: Dārziņos, Rumbulā, Kundziņsalā, Trīsciēmā, Jaunciemā, Bolderājā u.c. līdz 2020.gadam un Spilvē, Voleros, Rītabuļļos, Brekšos, Juglā u.c. līdz 2030.gadam (skat. 19.9.attēlu).

¹⁶⁶ Avots: Vadlīnijas Rīgas pilsētas inženierinfrastruktūras turpmākai attīstībai, 7.sējums „Gāzes apgāde”, SIA „Aqua – Brambis”, Rīga, 2009.g.

Piņķus Babītes novadā un daļu Jūrmalas. Šāda augstā spiediena 1,6 MPa gāzes apgādes sistēma nākotnē nodrošinās stabilu un drošu dabasgāzes padevi¹⁶⁷.

19.4. Ūdensapgāde un kanalizācija

Rīgas pilsētas pašvaldība ir atbildīga par atbilstošas kvalitātes ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu nodrošināšanu tās iedzīvotājiem, kā arī par nozares saistošo pašvaldības noteikumu un to papildinājumu izdošanu. Centralizētos ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumus Rīgas pilsētas iedzīvotājiem sniedz pašvaldības uzņēmums SIA „Rīgas ūdens”. Rīgas pilsētas ūdensapgādei nepieciešamais ūdens tiek iegūts sešās pilsētas nozīmes ūdensgūtnēs: no pazemes urbumiem ūdensgūtnēs „Zaķumiža”, „Baltezers”, „Baltezers 1”, „Baltezers 2”, „Remberģi” un no virszemes – Daugavas upē, Rīgas HES ūdenskrātuves baseinā. Mazais Baltezers tiek izmantots pazemes ūdeņu papildināšanai ūdensgūtnēs „Baltezers” un „Baltezers 2”.

SIA „Rīgas ūdens” Apvienotā ūdens kvalitātes kontroles laboratorija veic auditmonitoringu, nosakot daudzus kvalitātes rādītājus, kuru vidējās skaitliskās vērtības ir parādītas SIA „Rīgas ūdens” mājaslapā. Mikrobioloģisko rādītāju vidējā skaitliskā vērtība 2013.gadā nepārsniedz maksimāli pieļaujamo normu. Arī ķīmisko rādītāju vidējās skaitliskās vērtības 2013.gadā atbilst normatīvo aktu prasībām un nepārsniedz maksimāli pieļaujamo normu. Kopējā ūdens cietība, t.i. kopējais kalcija un magnija jonu saturs ūdenī, atskaites periodā bija no 1,1 līdz 2,1 mmol/l. Benzola, benzo(a)pirēna, 1,2- dihloretāna, tetrahloretāna un trihloretāna, trihalogēnmetānu (kopā), pesticīdu (kopā), policiklisko aromātisko ogļūdeņražu un bromātu saturs dzeramajā ūdenī nepārsniedz maksimāli pieļaujamās normas (pēc Veselības ministrijas Veselības inspekcijas Rīgas reģiona Rīgas higiēnas novērtēšanas un monitoringa nodaļas auditmonitoringa rezultātiem).

Centralizēti iegūstamā ūdens apjoms sadalās līdzīgi, ~50% ūdens nāk no pazemes avotiem un ~50% dod ūdens attīrīšanas stacija “Daugava”. Bez SIA „Rīgas ūdens” pazemes ūdeni no artēziskiem urbumiem iegūst vēl citi uzņēmumi, kuri to izmanto savām ražošanas vajadzībām vai pašpatēriņam.

2013.gadā SIA „Rīgas ūdens” uzsāka ES Kohēzijas fonda projekta īstenošanu, kas paredz uzlabot Rīgas pilsētas ūdenssaimniecības sistēmu, izbūvējot jaunu dzeramā ūdens sagatavošanas staciju Baltezerā (plānotā jauda 28 000 m³ diennaktī) un paplašinot ūdensapgādes un kanalizācijas tīklus Mārupē, Katlakalnā un Bolderājā. Projekta rezultātā centralizētajā ūdensapgādes sistēmā padotais dzeramais ūdens pilnībā atbildīs Eiropas Padomes direktīvas 98/83/EK kvalitātes prasībām, centralizētajai ūdensapgādes sistēmai pieslēgto iedzīvotāju daļa palielināsies no 96,7% (papildus 4200 iedz.) līdz 98,2% un centralizētajai kanalizācijas sistēmai pieslēgto iedzīvotāju daļa palielināsies no 95,6% līdz 97,9% (papildus 6000 iedz.).

Ūdensapgādes un kanalizācijas tīkli

Rīgas pilsētas ūdensapgādes tīkla cauruļvadu kopgarums, pa kuriem ūdens tiek piegādāts patērētājiem, 2012.gada janvārī sasniedza 1 397,3 km. Kopējais Rīgas pilsētas kanalizācijas tīkla kopgarums 2012.gada janvārī sasniedza 1 102,3 km, kurus apkalpo 76 kanalizācijas sūkņu stacijas.

Ūdensapgādes tīklu būvniecībai izmantoto cauruļvadu materiālu izvēli laika gaitā noteikuši dažādi apsvērumi: materiālu pieejamība, cena, kalpošanas ilgums, iebūves iespējas, komandekonomikas īpatnības u.c. Galvenais izmantojamais cauruļvadu materiāls vienmēr bijis ķets. Arī šobrīd šī materiāla cauruļvadi veido 78,3% no kopējā Rīgas pilsētas ūdensvada tīkla kopgaruma.

Kopš 2009.gada vērojams ūdensvada ielu tīklu avāriju skaita palielinājums, kas skaidrojams ar tīklu novecošanos, jo liela daļa neilgi pēc 2.Pasaules kara būvēto tīklu ir sasnieguši sava ekspluatācijas laika robežu.

Līdz 2025.gadam plānots turpināt esošo ūdensapgādes un kanalizācijas tīklu atjaunošanu, lai panāktu bojājumu skaita samazinājumu un ekspluatācijā lietoto tīkla vecums nepārsniegtu 80 gadus.

Ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu pieejamība

Ūdens realizācijas apjoms Rīgā 2011.gadā bija 36,5 milj. m³. Salīdzinājumā ar 2010.gadu ūdens realizācijas apjomi ir samazinājušies par 0,3%. Ūdens realizācija nedzīvojamajam fondam palielinājās gan pret plānoto, gan pret 2010.gada apjomiem – attiecīgi par 3,6% un 2,9%. Dzīvojamā fonda grupai

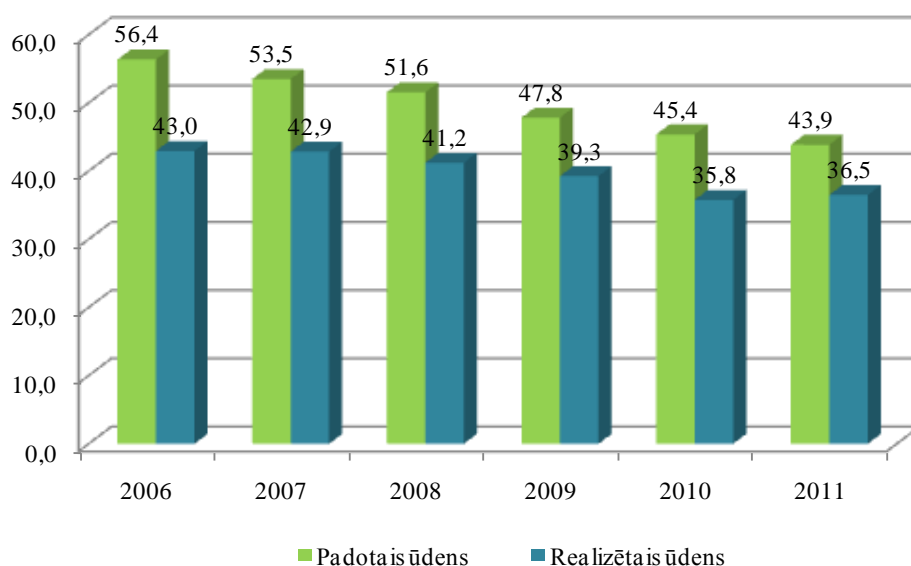
¹⁶⁷ Avots: Vadlīnijas Rīgas pilsētas inženierinfrastruktūras turpmākai attīstībai, 7.sējums „Gāzes apgāde”, SIA „Aqua – Brambis”, Rīga, 2009.g.

ūdens realizācijas apjoms 2011.gadā, salīdzinot ar 2010.gadu, samazinājās par 1,4%, bet nodrošināja labākus rezultātus salīdzinājumā ar plānoto – 1,3% lielāku realizācijas apjomu (skat. 19.10.attēlu).

Kopš 2001.gada Rīgā patērētā ūdens daudzums ir samazinājies par aptuveni 20%, kas galvenokārt skaidrojams ar iedzīvotāju skaita samazinājumu. Turklāt laika gaitā samazinās arī starpība starp klientiem padoto ūdens daudzumu un realizēto ūdens daudzumu, jo tiek remontēti tīkli, kā arī tiek atklāti klienti, kuri līdz šim par ūdens patēriņu norēķinājušies, piemērojot normas maksu, nevis pēc patiesā patēriņa u.c.

19.10.attēls

Ūdens padeve un realizācija 2004.–2011.g.

Avots: SIA „Rīgas ūdens”

Līdzīgas tendences sagatavotā dzeramā ūdens daudzumā ir vērojamas arī citās Eiropas valstīs. Pēc Eiropas Vides aģentūras prognozēm kopējais Eiropā padotā dzeramā ūdens daudzums laikposmā no 2000. līdz 2030.gadam samazināsies par 10%.

2011.gadā centralizētās ūdensapgādes pakalpojumi bija pieejami 97,2% Rīgas iedzīvotāju, savukārt centralizētās kanalizācijas sistēmas pakalpojumi bija pieejami 96,8% Rīgas pilsētas iedzīvotāju (skat. 19.1.tabulu).

19.1.tabula

Centralizēto ūdenssaimniecības pakalpojumu pieejamība un pieslēgumu skaits 2008.–2011.g.

	2008	2009	2010	2011
Ūdensapgāde				
Kopējais iedzīvotāju skaits Rīgā	715 978	715 978	706 413	687 600
Ūdensapgādes sistēmas pieejamība (%)	95%	95,9%	97,2%	97,2%
Ūdensapgādes sistēmai pieslēgto iedzīvotāju skaits	682 757	682 757	682 888	664 840
Ūdensapgādes sistēmai pieslēgto iedzīvotāju skaits (%)	95%	95%	96,7%	96,7%
Kanalizācija				
Kopējais iedzīvotāju skaits Rīgas teritorijā	706 615	706 615	697 175	678 600
Kanalizācijas sistēmas pieejamība (%)	94%	95,4%	96,8%	96,8%
Kanalizācijas sistēmai pieslēgto iedzīvotāju skaits	665 163	665 163	665 574	647 927
Kanalizācijas sistēmai pieslēgto iedzīvotāju skaits (%)	94,1%	94,1%	95,5%	95,5%

Avots: SIA „Rīgas ūdens”

Lai uzlabotu pakalpojumu pieejamību, Rīgā tiek īstenoti nozīmīgi ūdenssaimniecības attīstības projekti, piesaistot gan ES finanšu instrumentu līdzekļus, gan banku kredītlīdzekļus, kā arī Rīgas

pilsētas pašvaldības līdzfinansējumu. 2012.gadā norisinājās projekts, kura īstenošanas rezultātā Rīgas pilsētas Bolderājas, Katlakalna un Mārupes (Rīgas administratīvā teritorija – Bieriņi) iedzīvotājiem ar blīvu esošo apbūvi tiks nodrošināta iespēja izmantot centralizētus ūdensapgādes un sadzīves kanalizācijas pakalpojumus. Šajās teritorijās tiks izbūvēti 39,5 km ūdensvada tīklu un 50,4 km jaunu kanalizācijas tīklu.

Iedzīvotāju aptaujas dati liecina, ka 91,8 % respondentu ir apmierināti ar kanalizācijas pieejamību savā mājvietā (vai mājoklis pieslēgts centrālajai notekūdeņu sistēmai u.tml.) un 7,3% rīdzinieku ir neapmierināti. Ar dzeramā ūdens kvalitāti savā dzīvesvietā ir apmierināti 73,1% iedzīvotāju¹⁶⁸.

2011.gadā no kopējā līgumu skaita ģimenes privātmājas veidoja 58,9% un nedzīvojamā fonda klienti 19,3%. Daļa klientu (19,7%) par saņemtajiem ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumiem norēķinās, piemērojot normas maksu, jo uzskaitē ne visur tiek veikta ar patēriņa skaitītājiem.

Rīgā ir ceturtais zemākais tarifs ūdensapgādes pakalpojumiem un zemākais tarifs kanalizācijas pakalpojumiem, salīdzinot ar citām Latvijas pilsētām. SIA „Rīgas ūdens” ir viens no zemākajiem pakalpojuma tarifa līmeņiem arī ES valstu starpā. Zemāki tarifi novērojami tikai salīdzinoši nesenākām ES dalībvalstīm – Rumānijas un Bulgārijas galvaspilsētā.

Kanalizācijas sistēma

Kopējais kanalizācijas tīklu garums 2013. gada 1. janvārī bija 1 103,11 km, tajā skaitā kanalizācijas izvadi 152,87 km garumā. Notekūdeņu pārsūknešana kanalizācijas sistēmā tiek veikta ar 76 kanalizācijas sūkņu staciju palīdzību.

Sistēma veidota no keramikas, dzelzsbetona, polimērbetona, ķieģeļiem, tērauda, ķeta, stiklašķiedras, armētas plastmasas, polivinilhlorīda, polietilēna un polipropilēna caurulēm. Lielāko īpatsvaru veido keramikas caurules 200 līdz 300 mm diametrā.

Kanalizācijas sistēma pilsētas vēsturiskā centra daļā pārsvarā veidota no māla ķieģeļiem mūrētiem olveida cauruļvadiem. Ievērojamu daļu tīklu veido cauruļvadi, kas izbūvēti pagājušā gadsimta otrajā desmitgadē.

Visi kanalizācijas notekūdeņi, kurus savāc sadzīves un kopsistēmas kanalizācijas tīkls tiek novadīti un attīrīti Daugavgrīvas bioloģiskās attīrīšanas stacijā un izvadīti Rīgas jūras līcī. Kanalizācijas sistēmai ir 17 avārijas izlaides, caur kurām kanalizācijas tīklu avārijas gadījumā var novadīt ūdenstilpēs notekūdeņus bez attīrīšanas.

Kopsistēmas kanalizācija

Rīgas pilsētas lietus ūdeņus šobrīd savāc un novada vairākās sistēmās. Pilsētas centrālajā daļā un Vecrīgā pašreiz pastāv tikai kopsistēmas kanalizācija. Pārējos pilsētas rajonos pastāv šķirtsistēma un daļēji arī kopsistēmas kanalizācija. Kopsistēma pastāv rajonos, kas būvēti līdz Otrajam pasaules karam. Labajā krastā šādi rajoni ir Pētersalas un augšējais Latgales priekšpilsētas rajons, kreisajā krastā – Āgenskalns, Ilģuciems, Bolderāja un daļēji Torņakalns. Kopsistēmas kanalizācijas sistēmā ierīkotas vairāk nekā 42 pārgāzes, kuras tīklu hidrauliskās pārplūšanas gadījumā dod iespēju daļu notekūdeņu novadīt tuvākajās ūdenstilpēs. Pilsētas vēsturiskā centra daļā kanalizācijas paštesces tīkls vairākās vietās sacilpots. Kopsistēmas kanalizācijas tīkli un sūkņu stacijas atrodas SIA „Rīgas ūdens” pārziņā.

Kopsistēmas kanalizācijā tiek novadīti visi virszemes ūdeņi no ielām, asfaltētiem laukumiem, māju jumtiem, apstādījumu un zālāju platībām, kā arī nosusināšanas sistēmu un drenāžas ūdeņi. Visa notece ar sūkņu staciju palīdzību tiek pārsūkneša uz attīrīšanas ierīcēm. Vairākiem kopsistēmas kanalizācijas kolektoriem blakus ierīkota lietus pārgāžu sistēma. Kad lietusgāžu laikā kanalizācijas vads ir pilns, ūdens pārplūst blakus vadā un aiztek uz atklātām ūdenstilpēm bez attīrīšanas.

Lietusūdens kanalizācija

Dalītajā kanalizācijas sistēmā sadzīves un rūpniecības notekūdeņi tiek novadīti pa atsevišķu cauruļvadu kanalizācijas sistēmu uz attīrīšanas ietaisēm, bet lietus un drenāžas ūdeņi (daļēji arī rūpnīcu nosacīti tīrie tehniskie notekūdeņi) tiek novadīti pa atsevišķu cauruļvadu vai grāvju sistēmu

¹⁶⁸ Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatori”, SKDS, 2012.g. jūnijs

tuvākajā ūdenstecē vai ūdenstilpē bez attīrīšanas. Rīgas vēsturiskajā centrā lietusūdeņu kanalizācija nav atdalīta no notekūdeņu kanalizācijas.

Saskaņā ar SIA „Aqua – Brambis” izstrādāto Rīgas pilsētas lietus kanalizācijas shēmu dalītās lietus kanalizācijas sistēmas notekūdeņi pilsētā tiek savākti no 69 noteces baseiniem un bez attīrīšanas novadīti dažādos virszemes ūdensobjektos. Kopējais maksimālais virszemes gada noteces apjoms no dalītās sistēmas kanalizācijas noteces baseiniem ir aptuveni 12,8 milj. m³. Lielāko lietus notekūdeņu apjomu saņēmjēji ir Daugava un Ķīšezers. Kopumā dalītajā lietus kanalizācijas sistēmā lietus notekūdeņi tiek savākti no 10751 ha lielas teritorijas. Daugavas kreisā krasta noteces baseina kopējā platība ir 4113 ha, bet labā krasta – 6638 ha.

Rīgā izbūvēts apmēram 180 km ielu slēgto kolektoru, kuri atrodas RD SD pārziņā, aptuveni tikpat daudz iekškvartālu un pagalmu savācošie kolektori, piecas rajona nozīmes sūkņu stacijas un deviņas vietējās nozīmes sūkņu stacijas. Kopumā ielu lietus kanalizācijas tīklu stāvoklis ir neapmierinošs un neatbilst mūsdienu prasībām. Padomju gados lietus kanalizācijas kolektori tika būvēti no sliktas kvalitātes cauruļvadiem (galvenokārt no dzelzsbetona caurulēm, daļēji arī no betona u.c. materiālu caurulēm) zemā izbūves kvalitātē. Tā, piemēram, 2003.gadā veiktās lietusūdens kolektoru pārbūves ietvaros Ziepniekkalna ielā un Kārļa Ulmaņa gatvē tika noskaidrots, ka caurules sākotnēji tikai saliktas tranšējā bez savienojuma vietu noblīvēšanas.

Sliktais lietus kanalizācijas stāvoklis izpaužas kā tīkla pārplūšana lielu lietusgāžu laikā. Rīgas pilsētas pašvaldībai ir informācija par 76 vietām pilsētas teritorijā, kuras applūst lietus laikā. Pilsētā ir daudz ielu, kurām vispār nav lietusūdens novadīšanas sistēmu un tās ir jāizbūvē. Lai novērstu lietusūdens uzkrāšanos uz ielu brauktuves, nepieciešams veikt lietusūdens sūkņu staciju un kolektoru rekonstrukciju un izbūvēt jaunas lietusūdens kanalizācijas sistēmas.

RD SD ir izstrādājis ilgtermiņa programmu lietusūdens kanalizācijas sistēmu sakārtošanai līdz 2020.gadam. Šajā programmā ir paredzēta lietusūdens kolektoru rekonstrukcija un būvniecība 120 km garumā, kā arī sešu sūkņu staciju rekonstrukcija un trīs jaunu sūkņu staciju būvniecība. Lietusūdens kanalizācijas sūkņu staciju rekonstrukcija ir veikta Augusta Deglava ielā 69 un Krasta ielā pie Salu tilta. Rekonstrukcijas darbu ietvaros vecie sūkņi ir nomainīti pret jauniem, ekspluatācijā drošākiem, jaudīgākiem un ekonomiskākiem.

Pašlaik pilsētā dzīvojamās un sabiedriskās apbūves lietusūdeņi netiek attīrīti. Tiek attīrīti tikai degvielas uzpildes staciju, automazgātavu, autostāvvietu un atsevišķu ražošanas uzņēmumu piesārņotie lietusūdeņi, t.i., neliela daļa no pilsētas lietusūdeņiem.

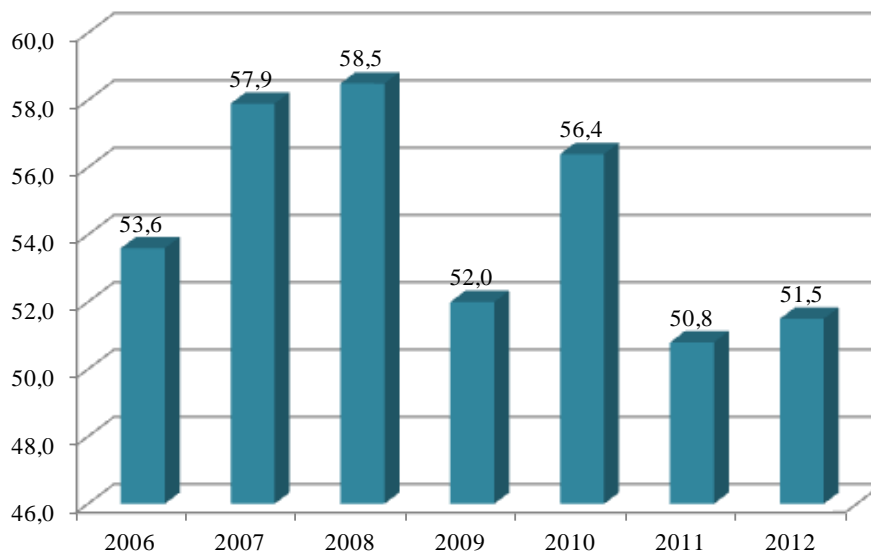
Rīgas pilsētā nepieciešams attīrīt lietusūdeņus no naftas produktiem un suspendētām vielām. Pārējo piesārņojumu attīrīšanas nepieciešamība nosakāma ar konkrētām analizēm. Pašreiz pilsētā nav izveidota sistemātiska lietusūdeņu piesārņojumu kontrole.

Ļoti lielo lietusūdens attīrīšanas ietaišu un tīklu rekonstrukcijas izmaksu dēļ lietusūdeņu attīrīšana tuvākā nākotnē nav paredzama.

Tuvējie novadi nākotnē veidos kopīgu Rīgas pilsētas kanalizācijas sistēmas aglomerāciju, tādēļ liela nozīme ir sadarbībai ar pašvaldībām, kuras plāno izmantot SIA „Rīgas ūdens” sniegtos kanalizācijas pakalpojumus. Eiropas valstu pieredze liecina, ka kanalizācijas un lietus kanalizācijas pakalpojumus aglomerācijas ietvaros parasti veic viena organizācija. Šobrīd ES Notekūdeņu direktīvas izpratnē Rīgas kanalizācijas sistēmas aglomerācijā ir iekļāvies Ķekavas novads un plāno pieslēgties Mārupes novads, kā arī atsevišķas Garkalnes un Ādažu novada teritorijas. Šobrīd nepieciešama vairāku jaunu kolektoru būvniecība un rekonstrukcija, kā arī lietusūdens kolektoru būvniecība.

Notekūdeņu attīrīšana

Rīgas kanalizācijas sistēmā savāktu notekūdeņu attīrīšana tiek veikta BAS „Daugavgrīva”, kas nodota ekspluatācijā 1991.gadā ar projektēto jaudu 350 000 m³/diennaktī. 2012.gadā BAS „Daugavgrīva” tika attīrīti 51,5 milj. m³ notekūdeņu (0,02% no kopējā notekūdeņu daudzuma attīra citās Rīgas notekūdeņu attīrīšanas iekārtās) un saražoti 28 580,64 t atūdeņoto dūņu. 2011.gadā saglabājās tendence, ka 68% no saņemtajiem notekūdeņiem veidoja dzīvojamais fonds, 30% nedzīvojamais fonds un 2% SIA „Rīgas ūdens” saražotie notekūdeņi (skat. 19.11.attēlu).

Attīrīto notekūdeņu daudzuma izmaiņas milj. m³ 2006.–2012.g.

Avots: SIA „Rīgas ūdens”

Pēdējo gadu laikā notekūdeņu attīrīšanas kvalitāte BAS „Daugavgrīva” pēc vairākiem valsts un ES normatīvajos aktos noteiktajiem parametriem ir ievērojami uzlabojusies. 2010.gadā piesārņojošo vielu koncentrācija BAS „Daugavgrīva” attīrītajā ūdenī pēc lielākās daļas parametru bija normas robežās. Šobrīd stacija tiek noslogota par aptuveni 45% no savas projektētās hidrauliskās diennakts ražības, taču tajā netiek nodrošināta slāpekļa atdalīšana.

Attīrītos sadzīves notekūdeņus no BAS „Daugavgrīva” novada Rīgas jūras līcī, tomēr vidē tiek novadīti normatīvi nepietiekami attīrīti komunālie ūdeņi, jo tiek pārsniegtas pieļaujamās slāpekļa savienojumu koncentrācijas. Lai to novērstu, 2011.gadā uzsākta attīrīšanas sistēmu rekonstrukcija un modernizācija.

Bez SIA „Rīgas ūdens” attīrītajiem notekūdeņiem virszemes notekās savus notekūdeņus novada arī atsevišķi rūpniecības uzņēmumi, kuriem ir savas individuālās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas.

19.5. Atkritumu saimniecība

Sadzīves un sadzīvē radušos atkritumu apsaimniekošana Rīgas pilsētā tiek veikta saskaņā ar Latvijas likumdošanu un Rīgas domes 17.12.2013. saistošajiem noteikumiem Nr.90 „Sadzīves atkritumu apsaimniekošanas saistošie noteikumi”. Saistošie noteikumi nosaka prasības sadzīves atkritumu savākšanai, pārvadāšanai, pārkraušanai un uzglabāšanai Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā, Rīgas pilsētas teritorijas sadalījumu sadzīves atkritumu apsaimniekošanas zonās, sadzīves atkritumu apsaimniekošanas maksas noteikšanas kārtību un kārtību, kādā veicami maksājumi par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu.

Sadzīves atkritumu un sadzīves bīstamo atkritumu apsaimniekošanu Rīgas pilsētā plāno un organizē RD MVD. Atbilstoši Rīgas domes 17.12.2013. saistošo noteikumu Nr.90 nosacījumiem departaments plāno, organizē un kontrolē ar sadzīves atkritumu apsaimniekošanu saistītās darbības Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā, izveido un uztur PARIS (Rīgas pilsētas atkritumu radītāju informatīvā sistēma), izskata sūdzības, iesniegumus un priekšlikumus par atkritumu apsaimniekotāja sniegto pakalpojumu kvalitāti.

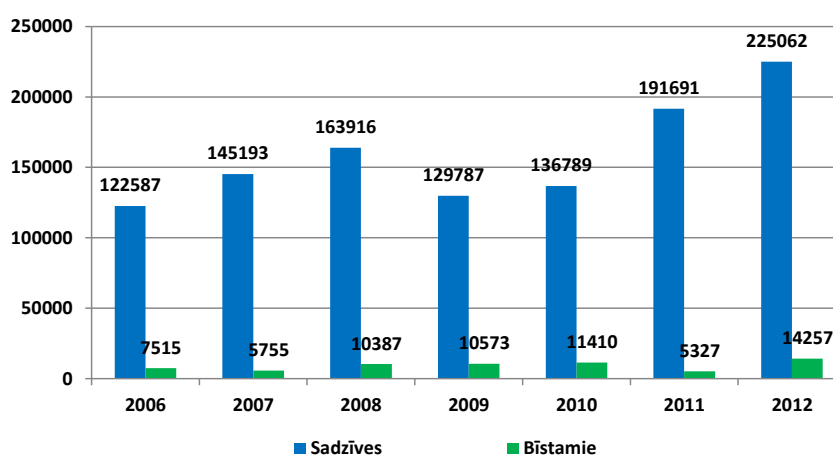
Lielāko daļu no atkritumiem pilsētā veido sadzīves atkritumi, kas ir māsaimniecībā radītie atkritumi, un citi atkritumi, kuri pēc sava raksturojuma un īpašībām pielīdzināmi māsaimniecības atkritumiem. Sadzīves atkritumi ietver māsaimniecības atkritumus, komercijas un iestāžu atkritumus, ielu tīrīšanas atkritumus un zaļos atkritumus. Rīgā relatīvi daudz tiek saražoti arī celtniecības atkritumi, bīstamie sadzīves atkritumi, veselības aprūpes atkritumi un citu veidu bīstamie atkritumi.

Nozīmīgu atkritumu apjomu veido pilsētas viesi, ienākošais transports, nākotnē ir jārēķinās ar potenciālu atkritumu daudzuma pieaugumu, uzlabojoties iedzīvotāju dzīves apstākļiem. Vidējais saražotais atkritumu daudzums uz vienu iedzīvotāju Rīgas pilsētā gada laikā ir 310 kg, kas salīdzinājumā ar citās Eiropas valstīs saražoto atkritumu daudzumu uz vienu iedzīvotāju joprojām ir 2–3 reizes mazāks.

Lielāko daļu no atkritumiem pilsētā veido sadzīves atkritumi, kas ietver mājsaimniecības atkritumus¹⁶⁹. Rīgas pilsētā radīto atkritumu daudzumam ir tendence pieaugt, kaut gan salīdzinoši zemāki radīto atkritumu daudzumi 2004.-2006.gadā ir skaidrojami ar vēlākajām uzskaites sistēmas izmaiņām. Atbilstoši valsts statistisko pārskatu „3-Atkritumi” informācijai 2012.gadā pilsētā tika radītas 225062 tonnas sadzīves atkritumu un 14257 tonnas bīstamo atkritumu (aptuveni 6% no kopējā atkritumu daudzuma). 2010. un 2011.gadā Rīgā tika radītas attiecīgi 136789 un 191691 tonnas sadzīves atkritumu (skat.19.12.attēlu).

19.12.attēls

Rīgas pilsētā radīto sadzīves un bīstamo atkritumu daudzums, tonnas, 2006. - 2012.g.

Avots: LV ĢMC

Attīstoties ekonomikai, bija vērojams straujš sadzīvē radīto atkritumu daudzuma palielinājums, sasniedzot pat 550 kg uz vienu iedzīvotāju 2006.gadā. Taču kopš 2007.gada radīto atkritumu daudzums ir stabilizējies, un krīzes ietekmē iedzīvotāju saražoto atkritumu daudzums ir pat samazinājies.

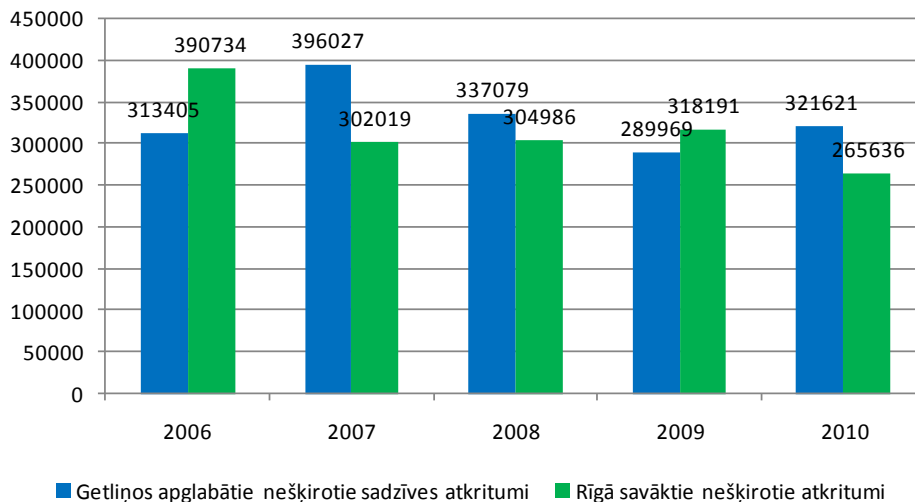
Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvu 94/62 un Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2006.–2012.gadam Latvijā līdz 2015.gadam jāveic atkritumu savākšanas sistēmas izveide, nosakot dalītu iepakojuma (stikls, PET, papīrs/kartons) atsevišķu vākšanu, lai samazinātu sadzīves atkritumu poligonos noglabājamo atkritumu daudzumu.

Rīgas pilsētā savāktos atkritumus izved uz sadzīves atkritumu poligonu „Getliņi”, kas atrodas Stopiņu novadā un ir vislielākā atkritumu deponēšanas vieta Pierīgas reģionā. Getliņu atkritumu izgāztuvē tiek noglabāti cietie rūpnieciskie un sadzīves atkritumi (skat.19.13.attēlu).

19.12.attēls

Savāktais un apglabātais atkritumu daudzums, tonnas, 2006.–2010.g.

¹⁶⁹ Atkritumu apsaimniekošanas likumā (spēkā no 18.11.2010.) sadzīves atkritumi ir definēti kā mājsaimniecībā, tirdzniecībā, pakalpojumu sniegšanas procesā vai citur radušies atkritumi, ja tie īpašību ziņā ir pielīdzināmi mājsaimniecībās radītajiem atkritumiem. Atsevišķi tiek izdalīti ražošanas atkritumi, kas radušies ražošanas procesā vai būvniecībā.

Avots: Rīgas vides programma 2012.–2017.gadam, LVGMC

Katru gadu piešķirto līdzekļu ietvaros tiek būvēti jauni laukumi sadzīves dalīto atkritumu tvertņu novietošanai, šādi mudinot iedzīvotājus pievērsties atkritumu šķirošanai pašvaldības teritorijā, kā arī tiek uzturēti un apsaimniekoti esošie dalīto sadzīves atkritumu savākšanas laukumi.

Papildus pašvaldības izveidotajām 58 vietām Rīgā darbību veicošās atkritumu apsaimniekošanas kompānijas uzstāda savus dalītās atkritumu vākšanas konteinerus, piemēram, SIA „L&T” 199 vietās ir izvietojusi dalīto atkritumu konteinerus. Arī SIA „Veolia vides serviss” un SIA „Eko Rīga” izveidojuši šķirotu atkritumu laukumus¹⁷⁰.

Daļa pilsētā radīto sadzīves atkritumu tiek vākta šķirotā veidā: papīrs/kartons, PET pudeles un plastmasa, kā arī stikls. Iespējas šķirot atkritumus savā dzīvesvietā ir atšķirīgas, un vidēji 30,2% no Rīgas iedzīvotājiem 100 m rādiusā no dzīvesvietas ir pieeja dalīto atkritumu šķirošanas punktiem. Šobrīd konteinerus atkritumu šķirošanai uzstāda atkritumu apsaimniekošanas kompānijas pēc namu apsaimniekotāju pieprasījuma. Nosacījums nodrošināt vismaz trīs konteinerus dalītiem atkritumiem (papīrs, plastmasa, stikls) uz 250–500 iedzīvotājiem¹⁷¹ pilnībā netiek izpildīts nevienā apkaimē¹⁷², lai gan šim rezultātam tuvojas Pļavnieku, Šķirotavas, Mežciema, Dārziema, Brasas, Čiekurkalna, Dreiliņu un Rumbulas apkaimē. Viskritiskākā situācija ir Imantas, Dzirciema, Ilģuciema, Zaslauka un Zolitūdes apkaimē, kurās ir pieejami ļoti maz šķirošanas punktu, bet iedzīvotāju skaits ir virs 7000 (Imantā pat virs 48000). Savukārt Bolderājas, Buļļu, Kleistu, Ķīpsalas, Spilves, Sužu, Trīsciema, Vecdaugavas un Voleru apkaimē šis pakalpojums netiek nodrošināts vispār¹⁷³. Kopumā atkritumu šķirošanas iespējas Rīgā tiek vērtētas kā nepietiekamas (skat. 19.14.attēlu).

19.13.attēls

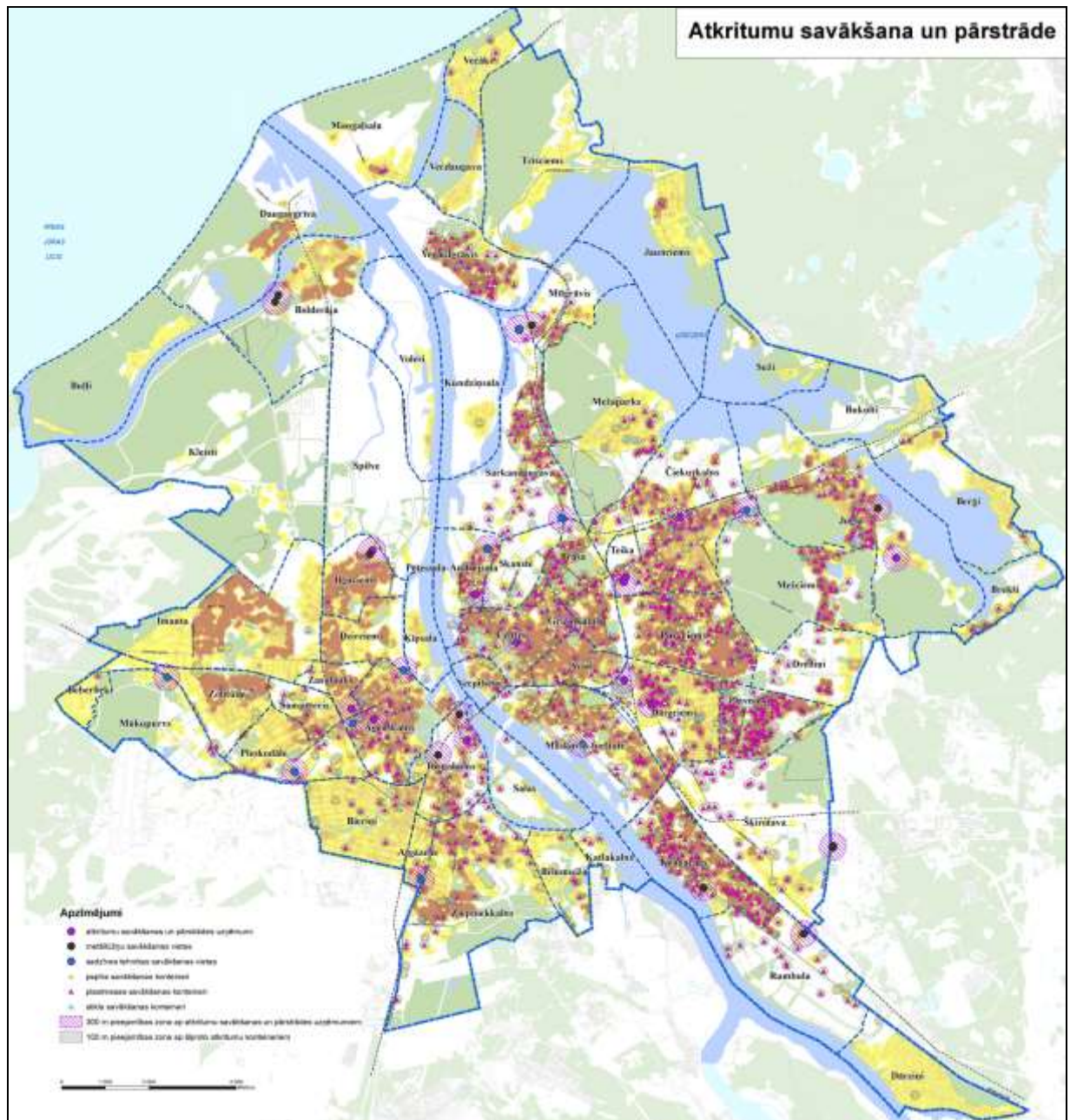
Atkritumu savākšana un pārstrāde

¹⁷⁰ Avots: Rīgas vides programma 2012.–2017.gadam

¹⁷¹ Avots: Rīgas pilsētas atkritumu apsaimniekošanas plāns 2006.–2012.gadam

¹⁷² Aprēķini tika veikti tikai apkaimēm, kurās iedzīvotāju skaits ir lielāks par 500

¹⁷³ Avots: 2012.gadā veiktais pētījums „Pilsētvides attīstību raksturojošo pakalpojumu kvalitāte un pieejamība Rīgas 55 apkaimēs”

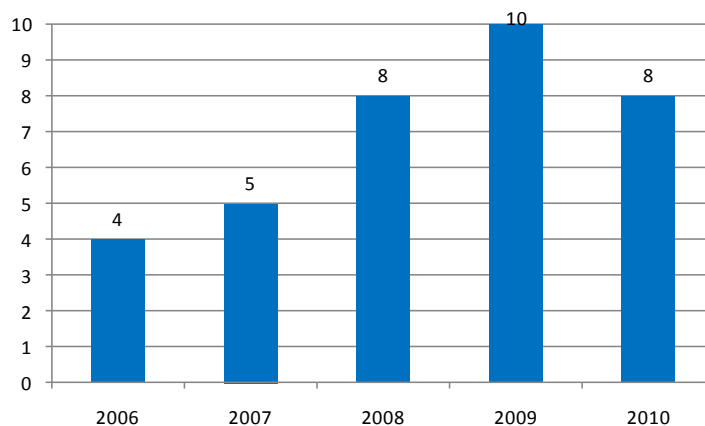

Avots: „Pilsētvides attīstību raksturojošo pakalpojumu kvalitāte un pieejamība Rīgas 55 apkaimēs”, SIA „Datorkarte”, 2012.g.

Šķirotu atkritumu daudzums nepārsniedz 10% no kopējiem Rīgā savāktajiem sadzīves atkritumiem (skat. 19.15.attēlu). Jāatzīmē, ka ES pēdējo trīs gadu vidējais rādītājs sadzīves atkritumu pārstrādē ir ap 40% no kopējā sadzīvē radīto atkritumu daudzuma.

19.14.attēls

Pārstrādei nodoto sadzīvē radušos atkritumu daudzuma īpatsvars (procentos no savākto atkritumu daudzuma) 2006.–2010.g.

Avots: Rīgas vides programma 2012.–2017.gadam, LVGMC

Iedzīvotājiem tiek nodrošināta iespēja nogādāt drošai pārstrādei vai noglabāšanai sadzīvē radušos bīstamos atkritumus – laku, krāsu pārpalikumus, medikamentus, kuriem beidzies derīguma termiņš, luminiscentās lampas un dažādas ķīmikālijas. Par pašvaldības līdzekļiem tiek uzturēti pieci speciāli izveidoti punkti sadzīves bīstamo atkritumu savākšanai – konteineri ir uzstādīti degvielas uzpildes stacijās Duntē ielā 13, Daugavgrīvas ielā 31G, Vienības gatvē 115, Ciema ielā 5 un dalīto atkritumu savākšanas laukumā pie atkritumu poligona „Getliņi”. Konteineri ir slēgti, tos atver degvielas uzpildes stacijas operators pēc pieprasījuma, lai tajos novietotu iedzīvotāju atnestos bīstamos atkritumus. 2012.gada sākumā notika jauna punkta izveidošanas darbi.

Rīgā nav pašvaldības izveidotu un uzturētu/apsaimniekotu „zaļo” atkritumu kompostēšanas laukumu. Sākumā būtu nepieciešams nodrošināt vismaz pa vienam laukumam katrā Daugavas pusē, pakāpeniski palielinot šo skaitu līdz vienam laukumam katrā apkaimē, kurā ir privātmāju apbūve. Atkritumu saimniecības attīstībai ir rezervēti zemesgabali, kas netiks nodoti privatizācijai, bet to izmantošana būs atkarīga no piešķirtā finansējuma.

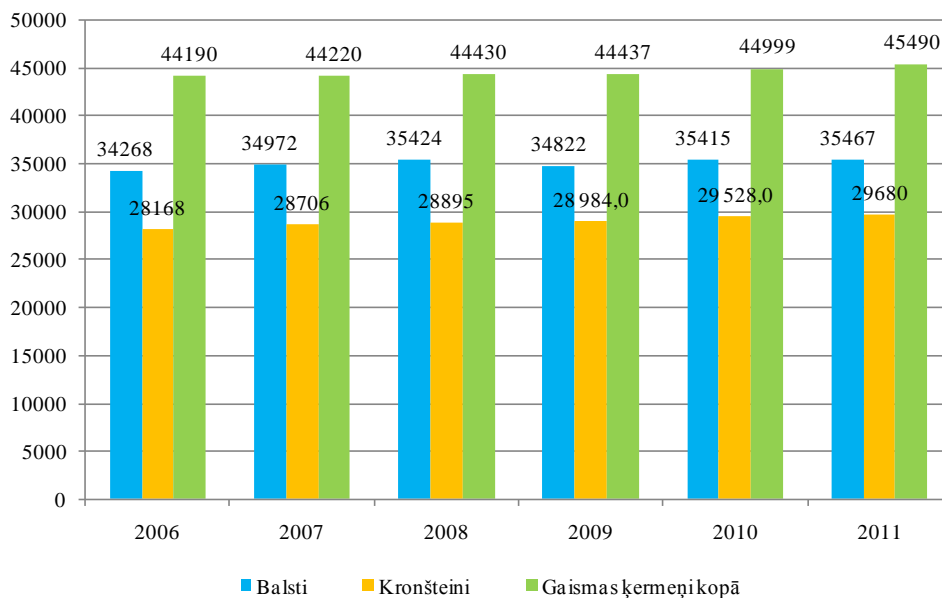
19.6. Apgaismojums

Rīgas pilsētas apgaismojuma tīklu ekspluatē un apsaimnieko RPA „Rīgas gaisma”. Aģentūras galvenais uzdevums ir Rīgas pilsētas pašvaldības īpašumā esošo pilsētas ceļu (ielu), laukumu, parku un citu objektu ārējās apgaismošanas tīklu ekspluatācija, remonts un to kvalitatīvo rādītāju uzlabošana.

Kopā Rīgā ir 1510 apgaismotas ielas, parki, skvēri, dzīvojamie masīvi. RPA „Rīgas gaisma” apkalpo vairāk nekā 44 tūkst. gaismas punktu (kopējā uzstādītā jauda 7500 kW), 35 tūkst. balstu, 1 837,6 km kabeļu un gaisvadu līnijas, ap 4 tūkst. elektrosadales punktu, kā arī 46 Rīgā uzstādītos elektriskos pulksteņus. Minēto uzdevumu veikšanai tiek izmantotas 52 autotransporta vienības, no tām 31 ir speciālie transportlīdzekļi (skat. 19.16.attēlu).

19.15.attēls

RPA „Rīgas gaisma” apkalpošanā esošās komunikācijas 2006.–2011.g.

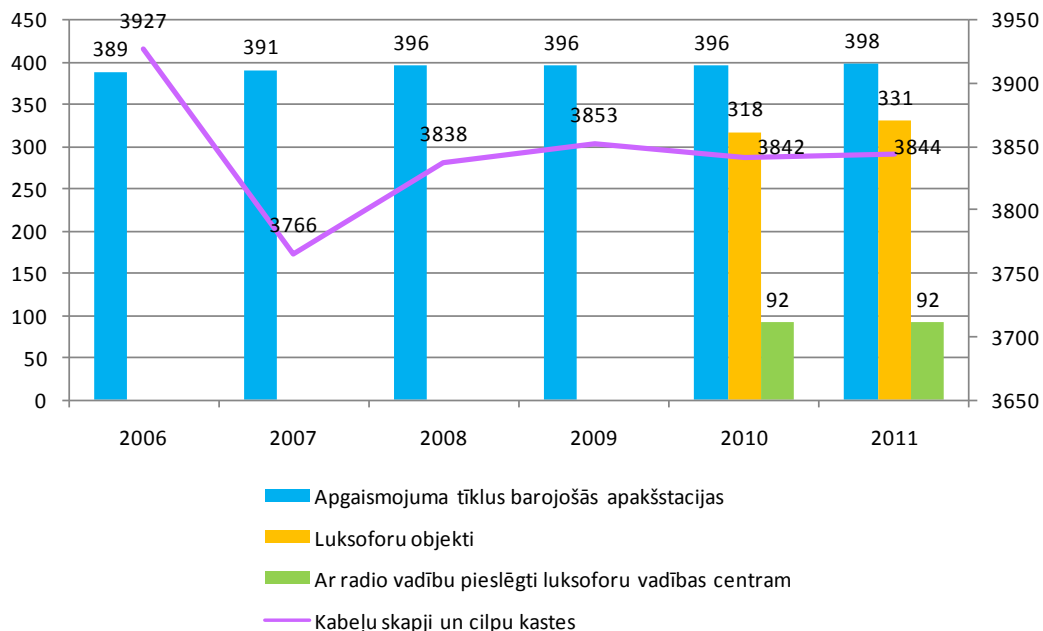
Avots: RPA „Rīgas gaisma”

Kabeļu skapju un cilpu kastu skaitam ir tendence mainīties katru gadu; vidēji Rīgā ir 3840 kabeļu skapji un cilpu kastes.

Apgaismojuma tīklu barojošo apakštaciju skaitam ir tendence nedaudz palielināties. RPA „Rīgas gaisma” luksoforu objektus sāka apkalpot kopš 2011.gada. No kopējā luksoforu objektu skaita 92 ir ar radio vadību pieslēgti luksoforu vadības centram (skat. 19.17.attēlu).

19.16.attēls

RPA „Rīgas gaisma” apkalpošanā esošās komunikācijas 2006.–2011.g.

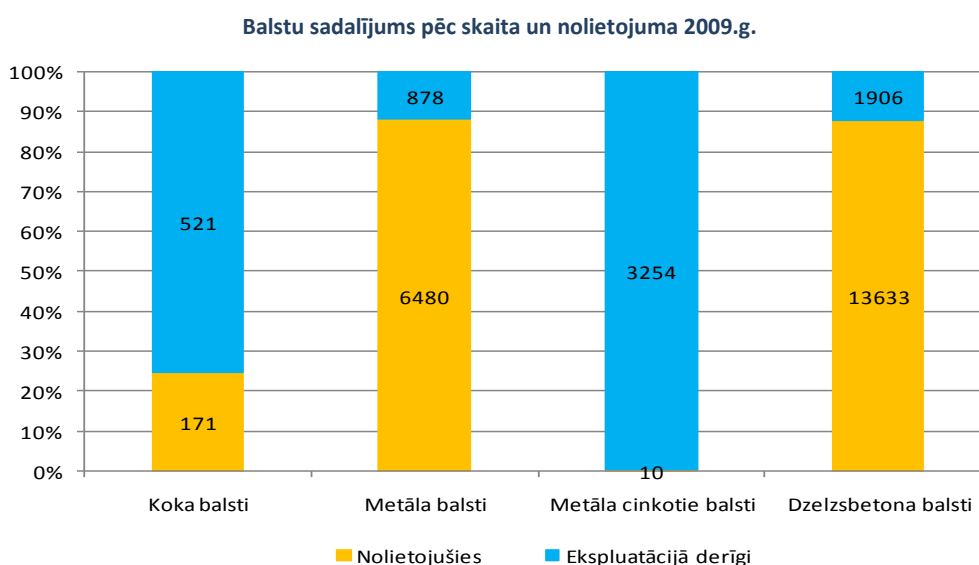
Avots: RPA „Rīgas gaisma”

Rīgas pilsētā joprojām ir neapgaismotas kopumā apmēram 150 dažādu kategoriju ielas. Kā galvenās no tām minamas kopskaitā 11 neapgaismotas 1., 2. un 3.kategorijas ielas ar ievērojamu transporta un gājēju kustības intensitāti (t.sk. Maskavas iela no Dārziņu teritorijas līdz pilsētas robežai, Krustpils iela, Daugavgrīvas šoseja, Jaunciema gatve no Sužiem līdz Bukultiem u.c.). Neapgaismoto ielu sarakstā ietilpst arī 4.kategorijas vietējas nozīmes ielas un ielas, kas pilda piebraucamo ceļu funkcijas, t.sk. arī

praktiski visa Dārziņu teritorija. Papildus jāatzīmē objekti ar neesošu ārējo apgaismojumu iekškvartālu rajonos un dzīvojamās masīvos.

Pilsētas ielu apgaismojuma sistēmā joprojām atrodas komunikācijas, kas praktiski ir nokalpojušas to ekspluatācijai paredzēto laiku – tajā skaitā dzelzsbetona balsti (betona izdrupumi un nesošās armatūras bojājumi un korozija) un metāliskie balsti (uzstādīti līdz 1990.gadam, tolaik bez pretkorozijas pārklājuma). No kopējā šāda veida balstu skaita 70–75% klasificējami kā stipri nolietoti vai avārijas stāvoklī esoši (skat. 19.18.attēlu). Nolietoti ir arī 15% no kopējās elektrisko kailvadu, gaisvadu un kabeļu pievadu kilometrāžas.

19.17.attēls

Avots: RPA „Rīgas gaisma” darbības stratēģija 2009.–2013.gadam

Nolietotā infrastruktūra pazemina elektroapgādes drošību un rada risku nepārtrauktai apgaismojuma darbībai un tehniskās ekspluatācijas drošībai.

Vides uzlabošanas un ogļskābās gāzes izmešu samazināšanas nolūkā īstenota pilsētas kanālmalas apgaismojuma rekonstrukcija, veicot esošo augstspiediena nātrija (HPS) spuldžu nomaiņu uz LED spuldžu tehnoloģijām. Rekonstrukcijas rezultātā panākta kopējā uzstādītās jaudas ekonomija 14 kW apmērā ar atbilstošu kopējo gada patērētās elektroenerģijas ekonomiju 56 tūkst. kilovatstundu apmērā. Lai turpinātu uzlabot situāciju pilsētā, būtiski ir veikt esošo gaismekļu nomaiņu uz energoefektīviem LED tehnoloģiju gaismekļiem, kā arī veikt apgaismojuma līmeņa regulēšanas ierīču u.c. ierīču uzstādīšanu.

19.7. Sakari

Mūsdienās sakaru nozarē arvien lielāku nozīmi ieņem elektroniskie sakari un elektronisko sakaru pakalpojumu (interneta, balss telefonijas mobilo un fiksēto sakaru tīklā, televīzijas u.c.) izmantošana ir ikdienas sastāvdaļa vairumam Rīgas iedzīvotāju. Nozares straujo attīstību kopumā, t.sk. arī Rīgā, ietekmē straujā tehnoloģiju attīstība, kas piedāvā arvien plašākas un ātrākas datu pārraides iespējas. Par nozares attīstību liecina vairāki fakti, bet viens no ikdienā izmantojamiem, ko arī novērtē ārzemju viesi, īpaši darījumu tūrisma pārstāvji, ir publiskie *Wi-Fi* piekļuves punkti sabiedriskās vietās. Piemēram, 12.09.2002. „Reval Hotel Latvija” atklāja pirmo *Wi-Fi* piekļuves punktu, 21.07.2003. tika atvērta *Wi-Fi* zona lidostā „Rīga” un 2006.gadā jūlijā Rīgas centrālo ielu un parku taksofoni bija izveidoti par *Wi-Fi* piekļuves vietām¹⁷⁴. 2012.gadā *Wi-Fi* jau ir plaši izplatīts un pieejams kafējnicās, viesnīcās, bankās u.c. Arī pašvaldība uztur 27 publiskos interneta pieejas punktus Rīgā.

LR Satiksmes ministrija ir vadošā valsts pārvaldes iestāde sakaru nozarē, kas ietver elektronisko sakaru un pasta apakšnozares. Elektronisko sakaru komersantiem, ierīkojot publiskos elektronisko sakaru

¹⁷⁴ Vadlīnijas Rīgas pilsētas inženierinfrastruktūras turpmākai attīstībai, 8.sējums „Elektroniskie sakari”, SIA „Aqua – Brambis”, Rīga, 2009.g.

tīklus un izbūvējot to infrastruktūras būves (kabeļu kanalizāciju, kabeļu akas, stabus, mastus, torņus, konteinerus, taksofonu kabīnes), ir jāveic saskaņojums ar pašvaldības būvvaldi, kā arī jāievēro citas normas. Pašvaldība, līdzīgi kā valsts struktūras, ir elektronisko pakalpojumu sniedzēju klients, kas regulāri izmanto piedāvātos pakalpojumus, lai nodrošinātu ikdienas darbu un sniegtu savus pakalpojumus. Savukārt privātais sektors elektronisko sakaru nozarē ir gan pakalpojuma nodrošinātājs, gan arī patērētājs. Nozīmīgi, ka 2011.gadā Rīgas pilsētā oficiāli atklāja Eiropas Elektronisko sakaru regulatoru iestādes biroja mītņi, kas sniedz konkrētas iespējas stiprināt nozares jaudas un ražīgumu.

Elektronisko sakaru komersanti sniedz publiski pieejamus elektronisko sakaru pakalpojumus, izmantojot publisko elektronisko sakaru tīklus. No 410 valstī reģistrētiem elektronisko sakaru komersantiem 188 par savas darbības teritoriju norādījuši Rīgas pilsētu. Lielākā daļa elektronisko sakaru komersantu ir nelieli un to sniegtie pakalpojumi vairumā gadījumu ir pieejami vien nelielā pilsētas daļā. Elektronisko sakaru komersanti, kuri sniedz elektronisko sakaru pakalpojumus Rīgā (skat. 19.2.tabulu)¹⁷⁵.

19.2.tabula

Elektronisko sakaru komersantu skaits pēc pakalpojumu veidiem Rīgā

Pakalpojums Rīgā	Elektronisko sakaru komersantu skaits
Balss telefonijas starptautiskās viesabonēšanas pakalpojums	11
Datu un elektronisko ziņojumu pārraides pakalpojums fiksēto elektronisko sakaru tīklā mazumtirdzniecībā	14
Datu un elektronisko ziņojumu pārraides pakalpojums mobilo elektronisko sakaru tīklā mazumtirdzniecībā	22
Datu un elektronisko ziņojumu starptautiskās viesabonēšanas pakalpojums	10
Iekšzemes/vietējais balss telefonijas pakalpojums fiksēto elektronisko sakaru tīklā mazumtirdzniecībā	54
Iekšzemes/vietējais balss telefonijas pakalpojums mobilo elektronisko sakaru tīklā mazumtirdzniecībā	17
Interneta piekļuves pakalpojums fiksēto elektronisko sakaru tīklā mazumtirdzniecībā	140
Interneta piekļuves pakalpojums mobilo elektronisko sakaru tīklā mazumtirdzniecībā	15
Interneta piekļuves pakalpojums mobilo elektronisko sakaru tīklā mazumtirdzniecībā	22
Radio vai televīzijas programmu izplatīšanas pakalpojums fiksēto elektronisko sakaru tīklā mazumtirdzniecībā	27
Radio vai televīzijas programmu izplatīšanas pakalpojums mobilo elektronisko sakaru tīklā mazumtirdzniecībā	1
Radiokomunikāciju (<i>radio trunking</i>) pakalpojums mazumtirdzniecībā	2
Starptautiskais balss telefonijas pakalpojums fiksēto elektronisko sakaru tīklā mazumtirdzniecībā	47
Starptautiskais balss telefonijas pakalpojums mobilo elektronisko sakaru tīklā mazumtirdzniecībā	17
Taksofonu pakalpojums	1

Avots: Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija

Rīgā ir pieejams fiksētais telefons, vairāki operatori nodrošina mobilā telefona pakalpojumus, kā arī ir iespēja sazināties, izmantojot interneta telefoniju.

Televīzijas un radio pakalpojumus Rīgā nodrošina vairāki elektronisko pakalpojumu sniedzēji, nodrošinot televīzijas un radio pieejamību arī internetā. Pilsētā atrodas Rīgas radio un televīzijas tornis (368 m), kas ir augstākais ES un kopā ar tehnisko ēku, kas atrodas torņa pakājē un kurā ir izvietoti raidītāji un dažādas tehniskās palīgiekārtas, ietilpst Rīgas radio un televīzijas stacijas sastāvā¹⁷⁶. Rīgā esošo Rīgas radio un televīzijas staciju ar pārējām stacijām visā Latvijā savieno

¹⁷⁵ Avots: SPRK informācija, 29.10.2012.

¹⁷⁶ Avots: www.tvornis.lv

mikrovīļņu radioreleju līnijas, kuras tiek izmantotas arī citiem sakaru pakalpojumiem. Esošie raidīšanas tīkli nodrošina radio un televīzijas signāla uztveršanas iespējas 99% Latvijas teritorijas¹⁷⁷.

No Rīgas radio un televīzijas stacijas tiek raidītas piecas televīzijas programmas: LTV1, LTV 7, Latvijas Neatkarīgā televīzija – LNT, TV3 un TV5, kā arī DVB-T eksperimentāli, divpadsmit radio programmas, tiek sniegti elektronisko sakaru pakalpojumi dažādām organizācijām un valsts iestādēm.

2012.gada augustā darbu sāka jauns individuāla dizaina (70 m) VAS „Latvijas Valsts radio un televīzijas centrs” sakaru tornis Ērgļu ielā, Rīgā, kas nodrošinās efektīvu mobilo sakaru un datu pārraidi plašā rādiusā, ļaujot daudzu Rīgas namu jumtus atbrīvot no antenām un gaisa kabeļiem¹⁷⁸.

Esošais elektronisko sakaru nodrošinātāju tīkls aptver visu Rīgu (skat. 19.19.attēlu), un elektronisko sakaru pakalpojumi Rīgā tiek piedāvāti augstā kvalitātē. Lielākās centrāles ir atjaunotas ar modernām iekārtām, bet ir arī novecojušas iekārtas, kuras būtu nepieciešams nomainīt ar jaunām un modernām iekārtām. Kaut arī elektronisko sakaru tīkls pārklāj praktiski visu Rīgu, līdz ar jauno teritoriju attīstību (individuālo un rūpniecisko apbūvi) būs nepieciešams izbūvēt jaunus elektronisko sakaru tīklus (piemēram, Bišumuižā, Katlakalnā, Torņakalnā u.c., kā arī ilgākā laika periodā Dārziņos, Rumbulā, Ozolciemā, Bierīņos u.c.)¹⁷⁹.

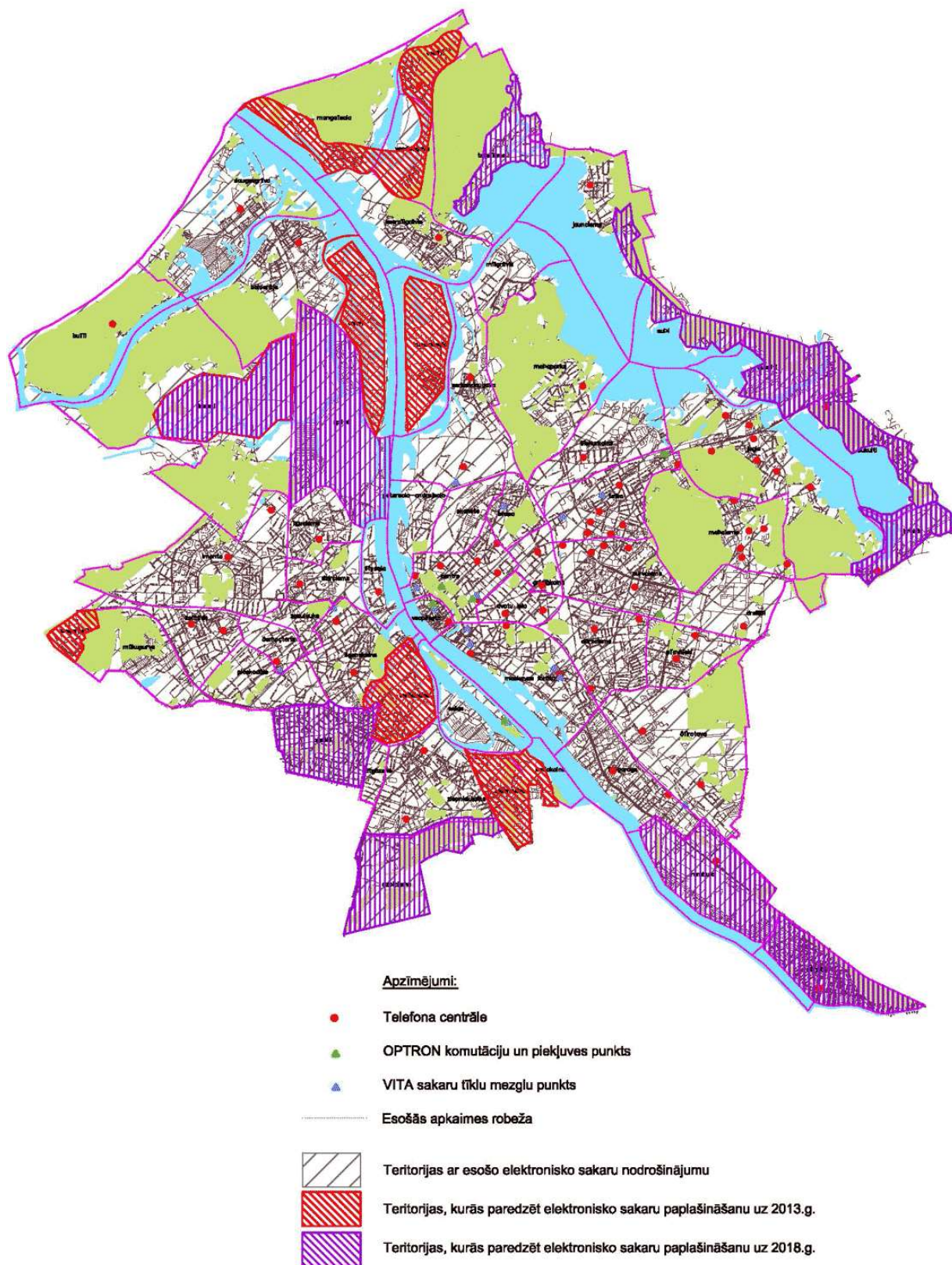
19.18.attēls

Teritorijas ar elektronisko sakaru nodrošinājumu Rīgā

¹⁷⁷ Avots: www.lvrta.lv/lat/pakalpojumi/tv_radio_apraide_un_datu_parraide

¹⁷⁸ Avots: www.leta.lv

¹⁷⁹ Avots: Vadlīnijas Rīgas pilsētas inženierinfrastruktūras turpmākai attīstībai, 8.sējums „Elektroniskie sakari”, SIA „Aqua – Brambis”, Rīga, 2009.g.

Avots: Vadlīniju izstrāde Rīgas pilsētas inženierinfrastruktūras turpmākai attīstībai, 8.sējums „Elektroniskie sakari”, SIA „Aqua-Brambis”, Rīga, 2009.g.

Ņemot vērā straujo nozares attīstību, jāparedz iespēja rekonstruēt arī esošos tīklus attīstītās teritorijās, jo, piemēram, Rīgas centrā ir sakaru kanalizācijas, kuras tika būvētas pašos elektronisko sakaru pirmsākumos, un to materiāli ir fiziski novecojuši un būtu nepieciešams tos nomainīt ar jauniem un moderniem materiāliem. Tas attiecas arī uz telefonu centrālēm, serveriem un citiem

elektronisko sakaru pieslēguma punktiem un tajos esošajām iekārtām¹⁸⁰. Līdz 2018.gadam būtu jārekonstruē visas novecojušās telefonu centrāles un citi elektronisko sakaru piekļuves punkti un jāatjauno visas esošās sakaru kanalizācijas caurules, kuras ir morāli un fiziski novecojušas¹⁸¹.

Interneta pakalpojumu¹⁸² sniedzēji Rīgā labu servisu ar kvalitatīvu un ātru platjoslas pieslēgumu var nodrošināt daudzstāvu māju masīvos. Problēmas ir tiem iedzīvotājiem, kuri dzīvo citos rajonos, kur ir pieejams tikai viens vai divi operatori. Rīgā jaunu elektronisko sakaru tīklu ierīkošana iedzīvotājiem šādos rajonos izmaksā pārāk dārgi vai vispār nav iespējama. Lai nokļūtu līdz klientam, nepieciešams savienot klienta mājas iekšējos tīklus ar IPS maģistrālajiem tīkliem. Starp ievadpunktiem un maģistrālēm parasti ir pilsētas zona, tāpēc ir grūtības nodrošināt starpsavienojumus, turklāt to ierobežo dažādi tiesību akti.

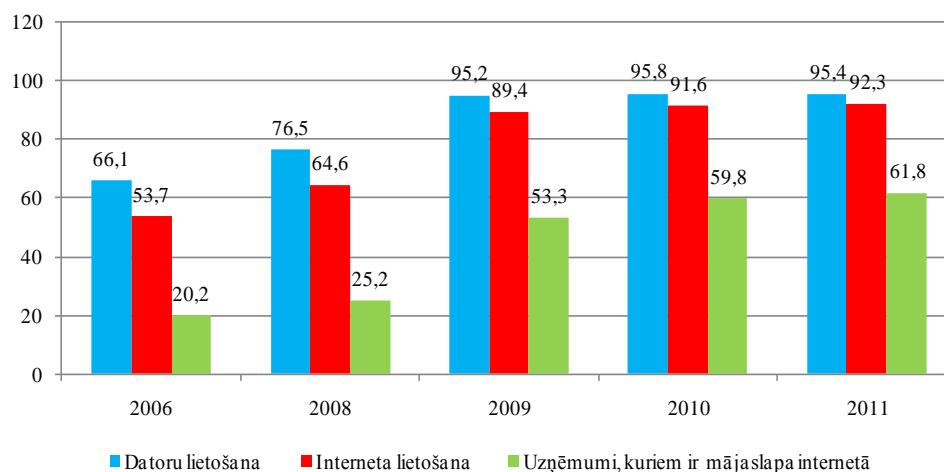
Esošā situācija, kad arvien jaunas elektronisko sakaru gaisvadu līnijas ir savilkta virs ēkām, kas ir vienkāršākais un izdevīgākais risinājums, ne vienmēr ir pieņemama pašvaldībai un IPS. Tomēr IPS šobrīd nav Rīgas pilsētā alternatīvu risinājumu, kā nokļūt līdz klientam. Pazemes elektronisko sakaru tīklu infrastruktūras izbūve ir sarežģīts un dārgs process, tāpēc, lai gaisvadu kabeli ar laiku tiktu aizstāti ar pazemes infrastruktūru, būtu jāmeklē efektīvi risinājumi ilgtermiņā (piemēram, pilsētas koplietošanas infrastruktūras izbūve ar iespējām IPS nomāt šo infrastruktūru).

Saskaņā ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas sniegtajiem datiem izplatītākais interneta ātrums, ko šobrīd garantē interneta pakalpojumu sniedzējs līgumā ar klientu, ir datu pārraides ātrums 10 Mbit/s (57%). Tomēr atsevišķās Rīgas pilsētas teritorijās interneta ātrums gala klientam var sasniegt pat 200 Mbit/s un vairāk. Starptautiskā salīdzinājumā Rīga ierindojās 10.vietā pasaulē pēc vidējā nodrošinātā interneta ātruma¹⁸³.

Rīgā jau 2006.gadā datorus izmantoja 66% no visu uzņēmumu kopskaita, savukārt 2011.gadā datorus lietoja jau 96% no visa uzņēmumu kopskaita, bet internetu – 92% no uzņēmumu kopskaita (skat. 19.20.attēlu). Ievērojami ir audzis to uzņēmumu skaits, kuriem ir mājaslapa internetā, un 2011.gadā 62% uzņēmumu bija sava mājaslapa. Rīgā ir plaši izplatīta iespēja tikt pie bezvadu interneta pieslēguma, t.sk. bezmaksas pieslēgumiem.

19.19.attēls

Datora un interneta lietošana Rīgas uzņēmumos (procentos no kopskaita) 2006.–2011.g.

Avots: www.sus.lv

¹⁸⁰ Avots: Vadlīnijas Rīgas pilsētas inženierinfrastruktūras turpmākai attīstībai, 8.sējums „Elektroniskie sakari”, SIA „Aqua – Brambis”, Rīga, 2009.g.

¹⁸¹ Avots: Vadlīnijas Rīgas pilsētas inženierinfrastruktūras turpmākai attīstībai, 8.sējums „Elektroniskie sakari”, SIA „Aqua – Brambis”, Rīga, 2009.g.

¹⁸² Avots: sadarbībā ar Latvijas interneta asociāciju

¹⁸³ Avots: www.netindex.com

Pasta pakalpojumus Rīgā, tāpat kā visā Latvijā, nodrošina VAS „Latvijas pasts”. 2013.gadā pasta pakalpojumi Rīgā tika sniegti 40 pasta nodaļās, t.sk. Pasta centrā „Sakta”. Kopš 2010.gada Rīgā pieejami pašapkalpošanās pasta termināļi „Mana pasta stacija” sūtījumu saņemšanai un nosūtīšanai. 2013.gadā Rīgā darbojās 11 pasta stacijas. Bez tam Rīgā tiek nodrošināti dažādi kurjerpasta pakalpojumi.

Inženiertehniskās infrastruktūras un komunālo pakalpojumu SVID analīze

Inženierinfrastruktūra un komunālie pakalpojumi			Mērogs ¹⁸⁴			
SVID	Joma	Raksturojums	V	R	N	S
S	Siltumapgāde	Centrālās siltumapgādes pieejamība lielākajai daļai pilsētas iedzīvotāju (74% no kopējā siltumenerģijas patēriņa)	X			
		Siltumenerģijas izstrāde vairāk nekā 90% apjomā ir nodrošināta augsti efektīvā koģenerācijas procesā	X			
		Siltumtīklu renovācija nodrošinājusi mazus siltuma zudumus tīklos 13% līmenī	X			
		Rīgā ir samērā zems siltumenerģijas tarifs Latvijā un zemākais siltumenerģijas tarifs starp Baltijas valstu galvaspilsētām				X
		lieviesta siltumenerģijas patēriņa distances nolasīšanas sistēma	X			
		Veikta vienas trešdaļas (ap 30% vai > 120) pilsētas izglītības iestāžu renovācija, ievērojami samazinot siltumenerģijas patēriņu ēku apkurei	X			
		lieviesta siltuma patēriņa regulēšana ēku siltuma mezglos	X			
		Likvidētas ogļu katlumājas 5 PII, divās no tām ēku siltumapgādei ierīkojot siltumsūkņus ar dziļurbuma termozondēm, bet trīs aprīkojot ar koksnes granulū katliem. Uz trīs PII namu jumtiem uzstādīti saules kolektori karstā ūdens sagatavošanai	X			
		lieviesta dūmgāzu siltuma utilizācija, uzstādot kondensācijas ekonomaizerus AS „Rīgas siltums” siltuma avotos un izstrādājot papildu siltumenerģiju bez kurināmā sadedzināšanas	X			
		lieviests jaudīgs (2MW) absorbcijas tipa siltumsūknis siltumcentrāles „Imanta” koģenerācijas bloka dzesēšanas kontūra siltuma utilizācijai	X			
		Tiek veikts centralizētai siltumapgādei pieslēgto namu gada vidējā energopatēriņa uz kvadrātmetru novērtējums, izmantojot vairāku pēdējo gadu datus	X			
		Uzsākta individuālā siltumenerģijas patēriņa uzskaites (alokatoru) ieviešana (galvenokārt renovācijas procesā) dzīvokļos daudzdzīvokļu mājās	X			
		Veikta biomasas izmantošanas palielināšana (līdz 20% no izmantotā kurināmā apjoma) enerģijas izstrādei AS „Rīgas siltums” sistēmā	X			

¹⁸⁴ V - vietējais mērogs; R - reģionālais mērogs; N - nacionālais mērogs; S - starptautiskais mērogs

		Realizēts pilotprojekts saules bateriju (1200 m ²) uzstādīšanai bīstamo atkritumu pārstrādes rūpnīcā SIA „Zaļā Latvija”, kas ir lielākais šādu iekārtu komplekss Latvijā	X			
		ES finansējuma piesaistīšana energoefektivitātes projektiem	X			
		Uzsākta inovatīvu ITK tehnoloģiju ieviešana enerģētikas un transporta sistēmā energoefektivitātes uzlabošanai	X			
		Jaunu gāzes vadu izbūve un esošo rekonstrukcija	X			
		2012.gadā savu darbību Rīgā uzsāk pagaidām valstī vienīgā ESKO firma SIA „RENESCO” un SIA „Rīgas namu pārvaldnieks”, kas darbojas pēc ESKO principiem	X			
		Ar pašvaldības finansiālu atbalstu (80%) organizēta 102 energoauditu un māju energosertifikātu izstrāde	X			
		Izveidota publiski pieejama datubāze par daudzdzīvokļu māju faktisko energoefektivitāti iepriekšējā gadā (2856 mājas)	X			
	Ūdensapgāde un kanalizācija	Kvalitatīvs dzeramais ūdens	X			
		Centralizētās ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumi pieejami vairāk nekā 97% Rīgas iedzīvotāju	X			
		Iedzīvotāju pozitīva vērtējuma par dzeramā ūdens kvalitāti pārsvars pār negatīvo vērtējumu, pozitīvā vērtējuma pieaugums (2012)	X			
		Samazinājies kopējais notekūdeņu daudzums, kā arī neattīrīto notekūdeņu daudzums	X			
		Visi SIA „Rīgas ūdens” apsaimniekotie kanalizācijas ūdeņi tiek novadīti un attīrīti Daugavgrīvas bioloģiskās attīrīšanas stacijā un izvadīti Rīgas jūras līcī	X			
		Ceturtais zemākais tarifs ūdensapgādes pakalpojumiem un zemākais tarifs kanalizācijas pakalpojumiem Latvijā			X	
		Uzsākti un realizēti daudzi ūdensapgādes un kanalizācijas projekti	X			
		Iedzīvotāju pozitīva vērtējuma par kanalizācijas pieejamību mājvietai pārsvars pār negatīvo vērtējumu, pozitīvā vērtējuma pieaugums (2012)	X			
	Atkritumu saimniecība	Iespēja nogādāt drošai pārstrādei vai noglabāšanai sadzīvē radušos bīstamos atkritumus	X			
		Salīdzinājumā ar citās Eiropas valstīs saražoto atkritumu daudzumu uz vienu iedzīvotāju Rīgā joprojām tas ir 2—3 reizes mazāks				X
		Ir izveidotas vairākas un plānots papildus izveidot šķirotu atkritumu savākšanas vietas	X			
V	Siltumapgāde	Mazas jaudas individuālo apkures katlu (netiek uzskaitīti) izmantošana apkurei atsevišķos dzīvokļos daudzdzīvokļu namos ar centralizēto apkuri	X			
		Siltumenerģijas izstrādei Rīgā galvenokārt kā kurināmo izmanto fosilo kurināmo - dabasgāzi	X			
		Saglabājies neliels skaits ogļu katlu iekārtu (galvenokārt privāti objekti)	X			
		Nav pilsētā nodrošināts centralizētās aukstumapgādes pakalpojums	X			

		Novecojuši siltumtīkli, lieli siltuma zudumi	X			
		Padomju laikā celto ēku nolietojšanās un zemā siltumnoturība			X	
		Siltumtrašu sliktais stāvoklis, kas rada lielus siltuma zudumus	X			
		Netiek izmantoti ģeotermālie (zemes siltuma) resursi enerģijas izstrādei	X			
	Elektro- apgāde	Nepieciešama elektrotīklu rekonstrukcija, galvenokārt pilsētas centrālajā daļā	X			
		Ierobežota elektrisko jaudu pieejamība novecojušo sadales tīklu dēļ	X			
		Nav sakārtoti un darbībā droši lielākās daļas daudzdzīvokļu māju iekšējās elektrosadales tīkli	X			
	Ūdensapgāde un kanalizācija	Veidojas samērā liela starpība starp tīklā padoto un patērētājiem pievadīto ūdens daudzumu, kas veido zudumus	X			
		Ūdensapgādes un kanalizācijas infrastruktūra netiek atjaunota vajadzīgajā apjomā	X			
		Lietus kanalizācijas tīkls ir neapmierinošā stāvoklī un neatbilst mūsdienu prasībām	X			
		Rīgas pilsētas lietus kanalizācijas ūdeņus savāc un novada vairākas sistēmas	X			
		Upēs, ezeros un jūrā vēl arvien tiek novadīts ievērojams daudzums neattīrītu vai nepietiekami attīrītu notekūdeņu	X			
		Kanalizācijas notekūdeņi tiek iepludināti meliorācijas un lietus kanalizācijas sistēmās un ūdenstilpēs, radot būtisku vides piesārņojumu	X			
		Ielu lietus kanalizācijas tīkls atrodas neapmierinošā stāvoklī, turklāt tas neatbilst mūsdienu prasībām	X			
		Apkopota informācija par 76 vietām pilsētas teritorijā, kuras applūst lietus laikā	X			
		Ne visi iedzīvotāji, kam ir pieejami centralizētie pakalpojumi, tos izmanto	X			
		Rekonstruējami ēku kvartālu iekšējie tīkli un pagaidu tīkli, kuri ir novecojuši vai neatbilst kvalitatīvas ūdensapgādes prasībām	X			
	Atkritumu saimniecība	Šķiroto atkritumu daudzums nepārsniedz 10% no kopējiem Rīgā savāktajiem sadzīves atkritumiem	X			
		Nepietiekams un nevienmērīgs dalīto atkritumu vākšanas punktu izvietojums apkaimēs	X			
		Nepietiekama iedzīvotāju informēšana un apziņas veidošana par nepieciešamību šķirot atkritumus pirms nodošanas	X			
		Rīgā nav pašvaldības izveidotu un uzturētu/apsaimniekotu „zaļo” atkritumu kompostēšanas laukumu	X			
		Pilsētai nav saistošo noteikumu, kas regulētu sadzīves, bīstamo un būvniecības atkritumu apsaimniekošanu specifiski pašvaldības situācijai	X			
		Grunts sastāvs, inženiertehniskas problēmas būvniecībā (Skanste, Kleisti, Ķīpsala, Spilve, Voleri, Salas, Vecpilsēta, Pētersala – Andrejsala, Trīsciems, Vecdaugava, Daugavgrīva, Bukulti, Brekši)	X			
		Nepietiekami efektīva atkritumu apsaimniekošana	X			

		Vidējais saražotais atkritumu daudzums uz vienu iedzīvotāju Rīgas pilsētā gada laikā ir 310 kg	X				
		Slēgtas daudzas iepriekš aktīvi izmantotas, salīdzinoši nelielas izgāztuves Rīgas pievārtē (Ķekavā, Vangažos u.c.)		X			
	Energoefektivitāte	Energoresursu izšķērdīga izmantošana mājāsaimniecībās	X				
		Elektrotīkliem ir nepieciešami uzlabojumi (rekonstrukcija, jaudas palielināšana u.c.)	X				
		Veco būvju sliktā energoefektivitāte	X				
		Netiek veikti energoauditi individuālām katlu iekārtām ar jaudu >20kW, lai kontrolētu to energoefektivitātes līmeni	X				
		Nav izveidots energoinspektoru dienests individuālo katlu iekārtu un ēku energoefektivitātes uzraudzībai	X				
		Netiek izstrādāti pašvaldības īpašumā esošo sabiedrisko ēku energosertifikāti un izvietoti apmeklētāju plūsmai redzamā vietā	X				
		Pilsētā nav realizētu pilotprojektu zema enerģijas patēriņa ēkām vai pasīvajām ēkām	X				
		Energoresursu sadārdzināšanās tirgū	X				
		Iedzīvotāju nevēlēšanās pieņemt lēmumus situācijas uzlabošanai	X				
		LR normatīvo aktu nepilnības, kas neļauj veikt darbības situācijas uzlabošanai	X				
		I	Siltumapgāde	Jaunas tehnoloģijas (solārās, siltumsūkņi) siltumapgādē	X		
Daudzdzīvokļu namu siltināšana	X						
Iedzīvotāju informēšana par resursu taupīgu izmantošanu	X						
Likvidēt palikušās ogļu katlu iekārtas	X						
Ūdensapgāde un kanalizācija	Pieejamā pazemes ūdens izmantošana (līdz šim nepietiekami izmantots resurss)		X				
	Veicināt iedzīvotāju pieslēgšanos centrālajam ūdensvadam un kanalizācijai vietās, kur tas ir pieejams		X				
	Centralizētās kanalizācijas, apkures un ūdensapgādes sistēmu renovācija dzīvojamajos rajonos		X				
	Turpināt esošo ūdensapgādes un kanalizācijas tīklu atjaunošanu		X				
	Ūdens ieguves jaudu un ražošanas apjomu starpības izlīdzināšana		X				
	Ieviest diferencētu tarifu sistēmu, t.sk. par lietus notekūdeņu savākšanu un attīrīšanu		X				
	Nodot visus kanalizācijas tīklus (gan lietus, gan meliorācijas, gan arī sadzīves) vienas pašvaldības iestādes pārziņā		X				
	Lietus ūdens novadīšanas sistēmu izbūve ielās, kur to nav		X				
	Lietus kanalizācijas cauruļu tīrīšana, kontrolaku un gūlīju tīrīšana un daļu atjaunošana		X				
	Sūkņu staciju renovācija		X				

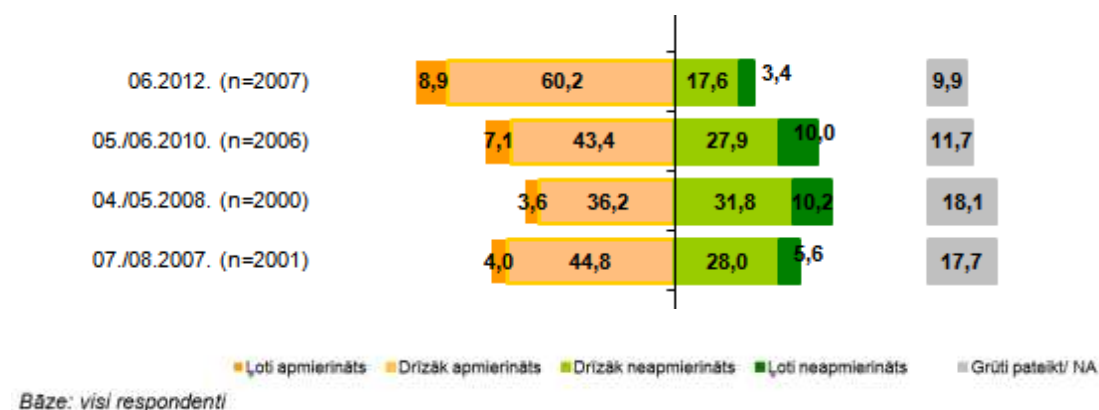
		BAS „Daugavgrīva” noslodzes palielināšana		X		
		SIA „Rīgas ūdens” esošajai ūdens ieguves infrastruktūrai ir brīva kapacitāte, kas ļauj to izmantot jaunu pakalpojumu sniegšanā		X		
		Sniegt ūdenssaimniecības pakalpojumus Pierīgas pašvaldībām		X		
		Novadgrāvju atbrīvošana no sadzīves atkritumiem, zāles, atvasēm, krūmiem, kokiem un piesērējuma vai šķēršļiem, kas traucē brīvu ūdens kustību vai rada uzstādījumu	X			
		Atkritumu šķirošanas un pārstrādes attīstība	X			
		Nodrošināt vismaz pa vienam „zaļo” atkritumu kompostēšanas laukumam katrā Daugavas pusē	X			
	Energoefektivitāte	Atjaunojamo energoresursu izmantošanas pieaugums	X			
		Energoefektivitātes uzlabošana	X			
		Rekonstruēt un izbūvēt apakšstacijas, palielinot kopējo uzstādīto elektroapgādes jaudu Rīgā	X			
D		Atkarība no energoresursu piegādātājiem			X	
		Atkarība no dabasgāzes importa, ko mazina Inčukalna gāzes krātuves esamība			X	
		Avārijas režīmos energosistēmai kopumā var veidoties bīstamas pārslodzes	X			
		Ūdensapgādes pakalpojumu tarifa pieaugums	X			

20. PAŠVALDĪBAS DARBĪBA UN RESURSI

Rīgas pilsētas pašvaldība realizē pārvaldi savas kompetences ietvaros Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā, veicot likumos noteiktās funkcijas, nodrošinot pilsētas iedzīvotājiem svarīgus pakalpojumus un risinot dažādus administratīva rakstura jautājumus. Rīgas pilsētas pašvaldību veido lēmējvaras, izpildvaras un izpildinstitūciju kopums. Jaunākie (2012.g.) pilsētas iedzīvotāju aptaujas dati liecina, ka lielākā daļa iedzīvotāju ir apmierināti ar Rīgas pilsētas pašvaldības darbu kopumā (skat. 20.1.attēlu), turklāt pozitīvais vērtējums salīdzinājumā ar iepriekšējās aptaujas (2010.g.) datiem ir ievērojami paaugstinājies.

20.1.attēls

Iedzīvotāju apmierinātība ar Rīgas pilsētas pašvaldības darbu kopumā

Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatori”, SKDS, 2012.g. jūnijs

20.1. Pašvaldības pārvaldes struktūra un funkcijas

Pilsētas pašvaldības lēmēj institūciju – Rīgas domi – veido 60 deputāti, kurus likumā noteiktā kārtībā ievēlē Rīgas balsstiesīgie iedzīvotāji. Pēdējās domes vēlēšanas notika 01.06.2013. Rīgā vēlēšanu aktivitāte bija 55,6%, kas vērtējama kā salīdzinoši augsta – tā ir augstākā starp republikas pilsētām un augstāka nekā Latvijā kopumā (46%); salīdzinājumā ar 2009.gada vēlēšanām vēlēšanu aktivitāte ir samazinājusies (2009.gadā – 58,9%).

20.1.tabula

	Vēlētāju aktivitāte pašvaldību vēlēšanās, %				
	1997.	2001.	2005.	2009.	2013.
Rīga	49,6	60,9	52,9	58,9	55,6
Latvija	56,8	62,0	52,9	53,8	46,0

Avots: CVK

Domes darbu vada no deputātu vidus ievēlēts domes priekšsēdētājs un domes priekšsēdētāja vietnieks. RD kārtējās sēdes notiek otrdienās. Domes sēdes ir atklātas un tās tiešsaistē tiek pārraidītas arī internetā. Sēžu darba kārtība pirms sēdes ir pieejama Rīgas pilsētas pašvaldības portālā.

RD deputāti darbojas astoņās pastāvīgajās komitejās:

- Finanšu un administratīvo lietu komitejā,
- Sociālo jautājumu komitejā,
- Mājokļu un vides jautājumu komitejā,
- Satiksmes un transporta lietu komitejā,
- Izglītības, kultūras un sporta komitejā,
- Pilsētas attīstības komitejā,
- Drošības, kārtības un korupcijas novēršanas jautājumu komitejā,
- Pilsētas īpašuma komitejā.

Tāpat kā domes sēdes, arī komiteju sēdes ir atklātas. Komitejas sagatavo jautājumus izskatīšanai domes sēdēs, kā arī īsteno kontroli pār attiecīgās nozares pašvaldības izpildinstitūcijām. Salīdzinājumā ar citām pašvaldībām Rīgas domē ir lielāks komiteju skaits.

Atsevišķu pašvaldības funkciju pildīšanai dome izveido komisijas un darba grupas, kurās tiek iekļauti domes deputāti, pašvaldības iedzīvotāji, kā arī speciālisti. Rīgas pilsētas pašvaldībā darbojas šādas pastāvīgās komisijas: RD Administratīvā komisija, RD Budžeta komisija, RD deputātu Ētikas komisija, Rīgas pilsētas pašvaldības Ētikas komisija, RD Dzīvojamo telpu izīrēšanas komisija, Rīgas pilsētas pašvaldības īpašuma privatizācijas komisija, RD Revīzijas komisija, Rīgas pilsētas Vēlēšanu komisija.

Domes pieņemto lēmumu izpildi, tās darba organizāciju un pašvaldības funkciju īstenošanu nodrošina pilsētas izpilddirektors, Rīgas pilsētas pašvaldības centrālā administrācija, nozaru departamenti un iestādes, Rīgas pilsētas pašvaldības izpilddirekcijas, Rīgas pašvaldības aģentūras, īpaša statusa institūcijas, kā arī kapitālsabiedrības, kuru vienīgais īpašnieks ir pašvaldība vai kurās Rīgas pilsētas pašvaldība ir kapitāldaļu turētājs. Pašvaldības pārvaldes organizāciju, lēmumu pieņemšanas kārtību, iedzīvotāju tiesības vietējā pārvaldē, kā arī citus pašvaldības darba organizācijas jautājumus nosaka RD saistošie noteikumi „Rīgas pilsētas pašvaldības nolikums”.

Rīgas pilsētas pašvaldības struktūra veidota kā jaukta tipa struktūra – pamatā pēc nozaru principa, bet daļēji arī pēc teritoriālā principa. Rīgas pilsētas pašvaldības centrālā administrācija nodrošina pašvaldības kompetences īstenošanas atbalsta funkcijas, bet nozaru pārvaldi īsteno departamenti, kam ir iestādes statuss; tie ir:

- RD Finanšu departaments;
- RD Īpašuma departaments;
- RD Izglītības, kultūras un sporta departaments;
- RD Mājokļu un vides departaments;
- RD Labklājības departaments;
- RD Pilsētas attīstības departaments;
- RD Satiksmes departaments.

Saskaņā ar pašvaldības nolikumu pilsētas teritorija ir sadalīta sešās administratīvi teritoriālās vienībās: Centra rajons, Kurzemes rajons, Ziemeļu rajons, Vidzemes priekšpilsēta, Latgales priekšpilsēta un Zemgales priekšpilsēta. Pašvaldības administratīvi teritoriālajās vienībās tām uzdotās pārvaldes funkcijas realizē trīs Rīgas pilsētas pašvaldības izpilddirekcijas: Rīgas Austrumu izpilddirekcija – Rīgas Centra rajona un Rīgas Latgales priekšpilsētas administratīvajā teritorijā; Rīgas Pārdaugavas izpilddirekcija – Rīgas Kurzemes rajona un Rīgas Zemgales priekšpilsētas administratīvajā teritorijā; Rīgas Ziemeļu izpilddirekcija – Rīgas Vidzemes priekšpilsētas un Rīgas Ziemeļu rajona administratīvajā teritorijā.

Pielikumā redzama Rīgas pilsētas pašvaldības salīdzinoši komplicētā struktūra. Pēdējā sasaukuma laikā veikta vairāku institūciju reorganizācija, tajā skaitā vairāku departamentu apvienošana un izpilddirekciju apvienošana. Kopumā Rīgas pilsētas pašvaldības struktūra un darba organizācija vērtējama kā izteikti centralizēta. Augsta centralizācijas pakāpe prasa salīdzinoši lielu birokrātiju un tai nav viegli nodrošināt elastīgu un ātru jautājumu risināšanu. Pašvaldības efektīvas darbības nodrošināšanā un efektīvai iedzīvotāju, kā arī citu ieinteresēto pušu, tajā skaitā dažādu organizāciju, apkalpošanā arvien lielāka nozīme ir IKT ieviešanai, izmantošanas paplašināšanai un pastāvīgai pilnveidošanai.

20.2. Pašvaldības budžets

Neskatoties uz ekonomiskās un finanšu situācijas pasliktināšanos, ko raksturoja krasa pašvaldības budžeta ieņēmumu samazināšanās, Rīgas pilsētas pašvaldība pēdējos gados ir nodrošinājusi sabalansētas budžeta politikas īstenošanu. 2010.gadā tika veikta Rīgas pilsētas pašvaldības pamata un speciālā budžeta apvienošana, kas ļauj sekmīgāk plānot un izmantot pašvaldības budžeta resursus un nodrošina labāku tā izpildes kontroli*¹⁸⁵.

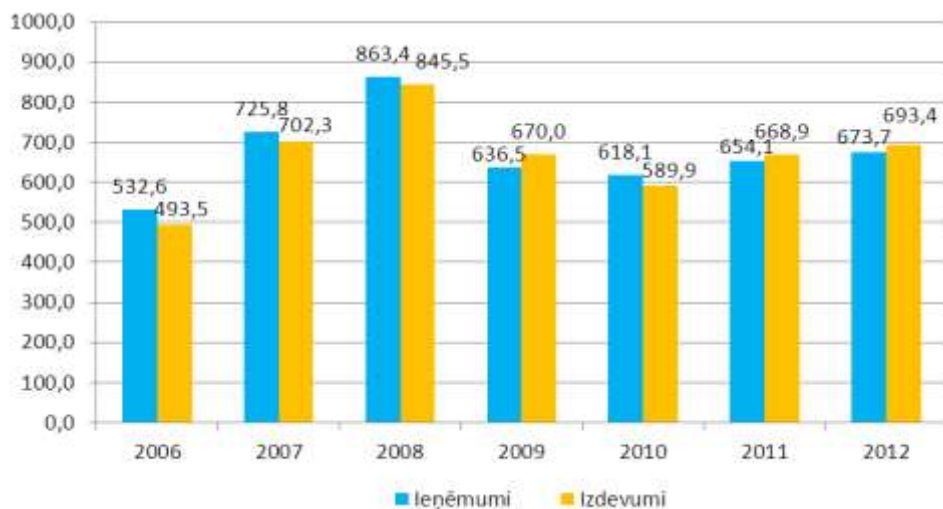
¹⁸⁵ Tālāk tekstā un tabulās nozares attīstības raksturošanai tiek lietoti Rīgas pilsētas pašvaldības konsolidētā budžeta (pirms 2010.gada - pamatbudžets + speciālais budžets) dati, attiecīgi pārrēķinot arī iepriekšējo gadu datus

Rīgas pilsētas pašvaldības budžeta pēdējo gadu attīstību var iedalīt trijos posmos:

Pirmā posma (līdz 2008.gadam) attīstību raksturo ikgadējs straujš pašvaldības budžeta ieņēmumu palielinājuma temps, kas 2007.gadā sasniedza pat 37% pret iepriekšējo gadu (skat. 20.2.attēlu).

20.2.attēls

Rīgas pilsētas konsolidētā budžeta ieņēmumi un izdevumi (milj. euro) 2006.–2012.g.

Avots: RD Finanšu departaments

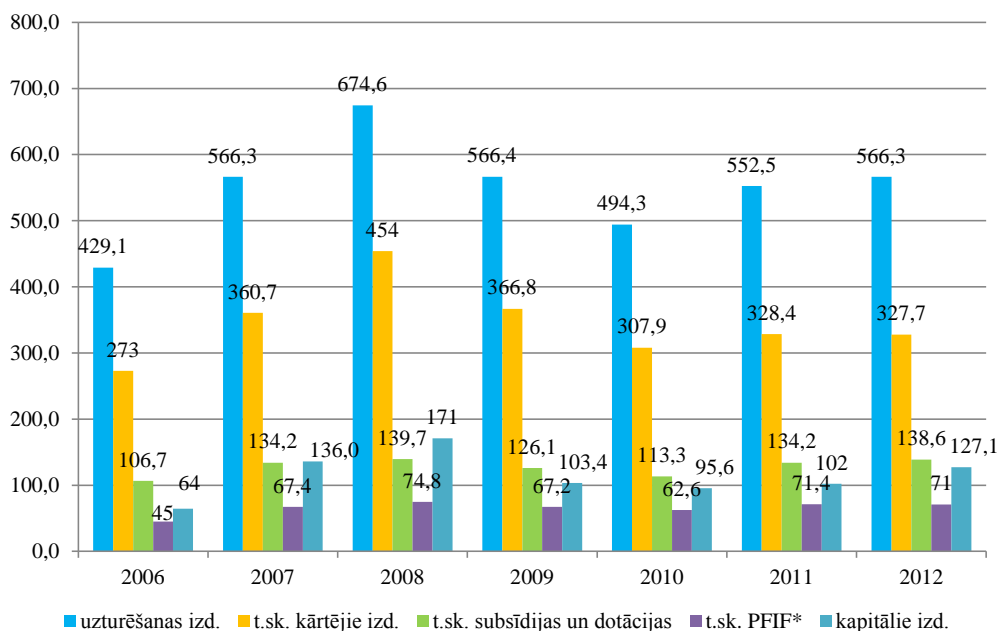
Laikā no 2006.gada līdz 2008.gadam pašvaldības budžeta ieņēmumi palielinājās 1,6 reizes. Pašvaldības budžeta ieņēmumi līdz 2008.gadam palielinājās galvenokārt pašvaldības lielākā ieņēmumu avota – IIN ikgadējā palielinājuma dēļ, kas notika darba samaksas un nodarbināto skaita palielinājuma rezultātā.

Budžeta izdevumu jomā no 2006. līdz 2008.gadam straujākais palielinājums pa posteņiem bija vērojams kapitālo izdevumu grupā, kas palielinājās 2,2 reizes, uzturēšanas izdevumi šajā laikā palielinājās 1,6 reizes (skat. 20.3.attēlu). Kapitālo izdevumu īpatsvars kopējā izdevumu struktūrā šajā laikā palielinājās no 16% līdz 20,2%.

Kapitālo izdevumu īpatsvara palielinājumu noteica vairāki faktori, starp kuriem var minēt gan ieņēmumu ikgadējo palielinājumu, kas, nosedzot nepieciešamos uzturēšanas izdevumus, ļāva ik gadus atvēlēt vairāk pašvaldības resursu ilgtermiņa attīstības projektu īstenošanai, gan arī nodrošināto pieeju ārējiem finansēšanas avotiem, kas, balstoties uz stabiliem pašvaldības finanšu rezultātiem, deva iespēju piesaistīt ārējos finanšu resursus par relatīvi zemu cenu. Perioda otrajā pusē palielinājās arī ES fondu līdzfinansēto projektu loma pašvaldības ilgtermiņa projektu finansēšanā. Lai nodrošinātu koordinētu pašvaldības resursu izmantošanu ilgtermiņa investīciju projektu finansēšanā, pašvaldība sāka ieviest trīs gadu investīciju plānu savā budžeta plānošanas sistēmā.

20.3.attēls

Rīgas pilsētas budžeta izdevumu daļas attīstība pa galvenajiem izdevumu veidiem (milj. euro) 2006.-2012.g.

* Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonds

Avots: RD Finanšu departaments

Kārtējie izdevumi (darba samaksas, preču un pakalpojumu izdevumi) no 2006.gada līdz 2008.gadam palielinājās 1,7 reizes, līdzīgā tempā palielinājās subsīdijas un dotācijas (komersantiem un sociālajiem pabalstiem). Šo palielinājumu noteica izdevumu palielinājums pašvaldības dotācijai RP SIA „Rīgas satiksme”, lai segtu degvielas, materiālu un algu izdevumu palielinājumu inflācijas rezultātā. Palielinājās arī izdevumi sociālajiem pabalstiem, pašvaldībai ieviešot vai līdzfinansējot atsevišķus jaunus pabalstu veidus, piemēram, dzīvokļa pārcelšanās pabalstu. Iemaksas Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fondā šajā laikā palielinājās 1,7 reizes.

Pašvaldības sekmīgas finanšu un budžeta politikas rezultātā no 2004.gada līdz 2008.gadam Rīgas pilsētas pašvaldības budžets katru gadu tika izpildīts ar pārpalikumu, faktiski nodrošinot budžeta rezerves fonda izveidi un tā līdzekļu apjoma palielinājumu, kas pašvaldībai turpmākajos gados palīdzēja mazināt ekonomiskās un finanšu krīzes ietekmi.

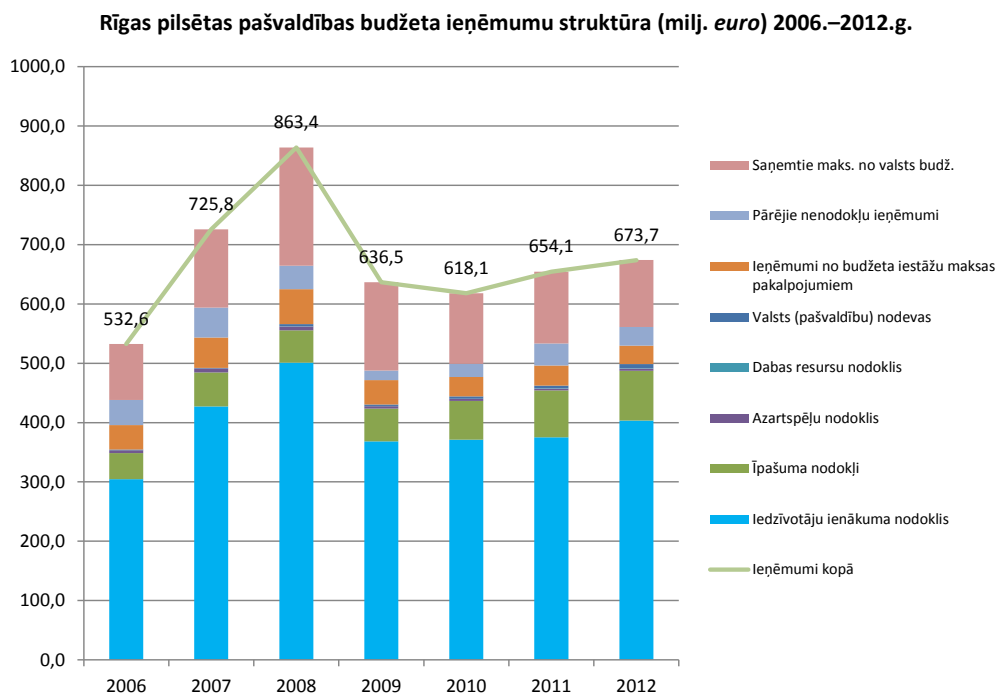
Otrajā posmā (no 2008. līdz 2010.gadam) ekonomiskās un finanšu krīzes rezultātā Rīgas pilsētas pašvaldības budžetā bija vērojams straujš ieņēmumu samazinājums. Pašvaldības budžeta ieņēmumi 2009.gadā bija par 226 milj. *euro* (par 26%) mazāki nekā gadu iepriekš. Šāds bezprecedenta ieņēmumu samazinājums lika pašvaldībai ieviest stingrus izdevumu samazināšanas pasākumus, t.sk. darba samaksas un strādājošo skaita samazināšanu, pašvaldības struktūras reformu un kapitālo izdevumu samazināšanu. Veikto pasākumu rezultātā jau 2009.gadā pašvaldības budžeta izdevumi tika samazināti par 175,4 milj. *euro* un 2010.gadā – vēl par 80 milj. *euro*.

Kopumā ekonomiskās krīzes laikā no 2008. līdz 2010.gadam pašvaldības budžeta ieņēmumiem samazinoties par 243 milj. *euro*, pašvaldības budžeta izdevumi tika samazināti par 253,6 milj. *euro*, panākot reālu fiskālo konsolidāciju Rīgas pilsētas pašvaldības budžetā par 10,5 milj. *euro*.

Pašvaldības budžeta ieņēmumu struktūras analīze liecina, ka laikā līdz 2008.gadam bija vērojams iedzīvotāju ienākuma nodokļa īpatsvara neliels palielinājums, tajā pašā laikā samazinoties nekustamā īpašuma nodokļa īpatsvaram – no 11% 2004.gadā līdz tikai 6% 2008.gadā. Šis īpatsvara samazinājums lielā mērā atspoguļo valsts fiskālās politikas nepilnības, jo laikā, kad nekustamā īpašuma tirgū notika straujš uzplaukums, šīs jomas potenciāls netika izmantots budžeta ieņēmumu bāzes paplašināšanā. Tikai krīzes laikā finanšu stabilizācijas programmas ietvaros, meklējot papildu finanšu avotus strauji sarūkošo budžeta ieņēmumu papildināšanai, tika mainītas īpašuma nodokļa likmes, bāze un kadastrālās vērtības. No 2008. līdz 2011.gadam īpašuma nodokļa īpatsvars pašvaldības budžetā ir palielinājies no 6% līdz 12%, un, ņemot vērā valsts fiskālo politiku, kas būs vērsta uz darbaspēka nodokļu samazināšanu un kapitāla nodokļa īpatsvara palielinājumu, var paredzēt, ka nekustamā

Īpašuma nodokļa īpatsvars pašvaldības budžetā tuvāko gadu laikā turpinās palielināties (skat. 20.4.attēlu).

20.4.attēls

Avots: RD Finanšu departaments

Tajā pašā laikā būtiska pilsētā strādājošo un tās infrastruktūru izmantojošo iedzīvotāju daļa iedzīvotāju ienākuma nodokli maksā savā reģistrētajā dzīvesvietā, kas atrodas ārpus Rīgas pilsētas administratīvās teritorijas, tādā veidā samazinot potenciālos Rīgas pilsētas pašvaldības ieguvumus no ekonomiskās aktivitātes attīstības pašvaldības teritorijā un padziļinot disproporciju starp pilsētas infrastruktūras attīstības vajadzībām un tās finanšu kapacitāti.

Budžeta izdevumu daļas attīstību otrajā posmā noteica pašvaldības ieviestie pasākumi izdevumu daļas samazināšanā, kuri daļēji tika veikti valsts un starptautisko donoru īstenotās finanšu stabilizācijas programmas ietvaros, īpaši algu un strādājošo skaita samazināšanas jomā. Papildus tiem pašvaldība īstenoja vērienīgus pārkārtojumus, optimizējot pašvaldības funkcijas un organizatorisko struktūru, apvienojot departamentus, likvidējot vairākas aģentūras, kā arī optimizējot atsevišķu funkciju veikšanu, piemēram, centralizējot grāmatvedības darbu pašvaldībā.

Tā kā pašvaldība šo pasākumu īstenošanu uzsāka jau 2008.g. beigās, sastādot 2009.g. budžetu, tas ļāva pašvaldībai savlaicīgi sagatavoties sekojošajam ieņēmumu samazinājumam 2009.g. laikā. Rīgas pilsētas pašvaldībai bija uzkrāta pietiekama finanšu resursu rezerve un tika ieviesti stingri budžeta operatīvās izpildes uzraudzības pasākumi, pastāvīgi tika nodrošināta pietiekama finanšu likviditāte pašvaldības pamatfunkciju izpildei.

Veikto pasākumu rezultātā jau 2009.gadā pašvaldības budžeta izdevumi tika samazināti par 175,4 milj. euro un 2010.g. – vēl par 80,1 milj. euro. Straujākais izdevumu samazinājums no 2008. līdz 2011.gadam bija vērojams kapitālo izdevumu grupā (par 40%). Uzturēšanas izdevumi kopumā šajā laikā samazinājās par 18%, taču darba samaksas grupā bija vērojams pat 30% samazinājums.

Vienīgais izdevumu postenis, kur šajā laikā izdevumi palielinājās, bija izdevumi iepriekš uzņemto saistību procentu apmaksai. Izdevumi palielinājās apmēram trīs reizes, ko pamatā noteica atmaksu uzsākšana par Dienvidu tilta būvniecības 1.kārtas finansēšanu.

Sociālo pabalstu jomā bija vērojama situācija, ka perioda sākumposmā izdevumi šajā grupā pat būtiski samazinājās, 2009.g. – par 33% attiecībā pret 2008.g. Ekonomiskās krīzes laikā pašvaldībai, koncentrējoties uz pašu nepieciešamāko pabalstu finansēšanu, nācās atteikties no tādiem sociālajiem pabalstiem kā, piemēram, dzīvokļa pārceļšanās pabalsts. Tomēr 2011.g. pašvaldības budžetā bija

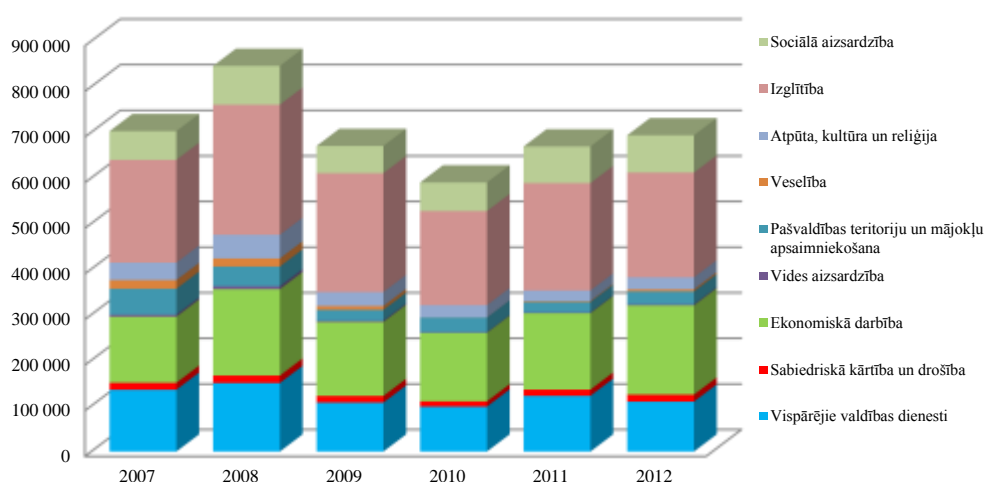
vērojams sociālo pabalstu izdevumu palielinājums, pašvaldībai palielinot palīdzību krīzes visvairāk skartajiem rīdziniekiem.

Trešajā posmā, kurš sākās 2011.gadā, ekonomiskās situācijas uzlabošanās rezultātā vērojams pakāpenisks pašvaldības budžeta ieņēmumu pieaugums. No 2010. līdz 2012.gadam pašvaldības budžeta ieņēmumi palielinājās par 9%. Šis pieaugums varēja būt arī vēl lielāks, ko parāda iedzīvotāju ienākuma nodokļa bāzes palielināšanās šajā periodā par 17%, taču pēckrīzes laikā arvien būtiskāku ietekmi uz pašvaldības budžeta ieņēmumu daļu atstāj valsts politika nodokļu jomā, īpaši iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmes samazināšana un neapliekamā minimuma pieaugums, kas samazina pašvaldības potenciālos iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumus.

Konsolidētā budžeta izdevumi, ieskaitot ziedojumus un dāvinājumus, nozaru dalījumā 2012.g. vislielākie bija izglītībai 33% jeb 229,1 milj. *euro*, ekonomiskajai darbībai (t.sk. transportam) 28% jeb 195 milj. *euro* un sociālajai aizsardzībai 12% jeb 82,5 milj. *euro* (skat. 20.5.attēlu).

20.5.attēls

Rīgas budžeta izdevumi pa nozarēm

Avots: RD Finanšu departaments

Ietekme uz ieņēmumiem nākotnē

Nodokļu politikas izmaiņu rezultātā pašvaldībām tiek piešķirtas tiesības noteikt nekustamā īpašuma nodokļa likmi savā teritorijā, tādējādi paplašinot pašvaldību kontroli pār saviem ieņēmumiem, vienlaikus saasinot pretrunas starp pašvaldības fiskālajiem un sociālajiem mērķiem, radot nepieciešamību pēc strukturētas pieejas nekustamā īpašuma nodokļa piemērošanā dažādām pilsētas iedzīvotāju kategorijām.

Valdības iecerētā darbaspēka nodokļu (galvenokārt IIN likmes) samazināšana un neapliekamā minimuma palielināšana laikā līdz 2015.gadam būtiski samazinās pašvaldības ieņēmumu bāzi, neļaujot pašvaldībām izmantot ieguvumus no ekonomikas atveseļošanās pēckrīzes laikā un padarot pašvaldības atkarīgas no IIN samazināšanās kompensācijas apmēra (valsts un pašvaldību daļas IIN sadalē).

Tiek apspriesta arī pašvaldību ieņēmumu bāzes palielināšanas iespēja, piešķirot pašvaldībām daļu no citu nodokļu, piemēram, uzņēmumu ienākuma nodokļa vai pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumiem, tomēr to īstenošanu apgrūtinā kompleksā administrēšanas kārtība. Budžeta politikas jomā Rīgas pilsētas pašvaldībai tuvākajos gados būs aktuālas arī pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēmas izmaiņas. Šobrīd Rīgas pilsēta ir galvenais pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēmas donors, citu pašvaldību attīstībai Rīga ik gadu novirza 10–12% no saviem ikgadējiem budžeta izdevumiem.

Pašvaldības aizņēmumu, galvojumu un citu ilgtermiņa saistību vadība

Rīgas pilsētas pašvaldības aizņēmumu, galvojumu un citu ilgtermiņa saistību vadība pēdējos gados notiek saskaņā ar RD 22.01.2008. apstiprināto Rīgas pilsētas pašvaldības aizņēmumu, galvojumu un citu ilgtermiņa saistību vadības stratēģiju 2008.–2012.gadam.

Īstenojot šo stratēģiju arī ekonomiskās un finanšu krīzes apstākļos, tika nodrošināta kopējā pašvaldības parādsaistību (ieskaitot Dienvidu tilta būvniecības, citas pilsētas parādsaistības un galvojumus) portfeļa kontrole atbilstoši stratēģijā noteiktajiem kritērijiem.

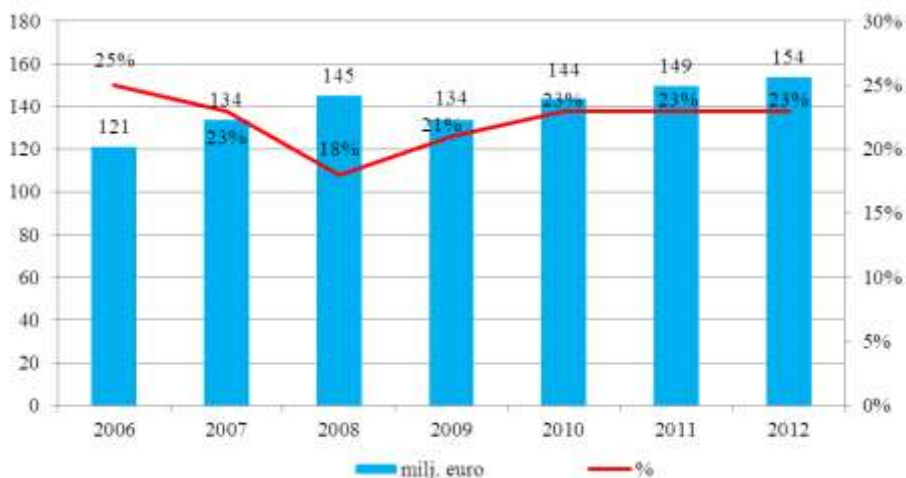
Pašvaldības īstenotā finanšu resursu vadība nodrošināja budžeta un piesaistīto finanšu resursu taupīgu un racionālu izmantošanu. Rīgas pilsētas pašvaldības aizņēmumu, galvojumu un citu ilgtermiņa saistību vadības stratēģijas 2008.–2012.gadam ietvaros tika turpināta iepriekšējos gados īstenotā kredītu procentu riska samazināšanas politika, nodrošinot aizņēmumu apkalpošanas maksājumu stabilitāti.

Sakarā ar valsts noteiktajiem ierobežojumiem attiecībā uz pašvaldību aizņemšanos, kas tika noteikti 2008.g. beigās, Rīgas pilsētas, tāpat kā pārējo pašvaldību, iespējas piesaistīt ārējos līdzekļus savu attīstības projektu īstenošanai tika būtiski ierobežotas, atļaujot aizņemties pamatā tikai ES projektu finansēšanai un atsevišķiem projektiem ar īpašu atļauju.

Rīgas pilsētas pašvaldība ir izmantojusi šo iespēju un piesaistījusi līdzekļus no Valsts kases 2010. un 2011.g. pilsētā īstenoto ES projektu finansēšanai, kas arī noteica pilsētas saistību apjoma palielinājumu laikā no 2009.g. (skat. 20.6.attēlu).

20.6.attēls

Rīgas pilsētas pašvaldības saistību apjoms 2006.–2012.g.

Avots: RD Finanšu departaments

Rīgas pilsētas pašvaldības spēja sabalansēt budžetu ieņēmumu strauja samazinājuma apstākļos, īstenojot budžeta konsolidācijas politiku un krasi samazinot budžeta izdevumus, ir pozitīvi novērtēta arī no starptautisko kredītreitinga organizāciju puses. 2011.g. nogalē, pirmo reizi kopš krīzes sākuma, kredītreitingu aģentūra „Standard&Poor’s” paaugstināja Rīgas pilsētas pašvaldības reitingu (skat. 20.2.tabulu), bet 2012.g. nogalē tas tika paaugstināts vēl nedaudz līdz reitingam BBB/A-2 ar pozitīvu prognozi. Kā pozitīvs faktors kredītreitingu aģentūru skatījumā minēta arī pašvaldības finanšu likviditāte, kas nodrošina uzņemto saistību segšanu tuvākajos gados.

20.2.tabula

Rīgas pilsētas kredītreitinga vēsture 2006.–2012.g.

Kredītreitinga piešķiršanas gads	„Standard & Poor’s” reitings saistībām vietējā un ārvalstu valūtā	„Moody’s Investors Service” reitings saistībām vietējā un ārvalstu valūtā
-------------------------------------	--	--

2006	BBB/Stable/A-3	A2 Stable
2007	BBB/Stable/A-3	A2 Stable
2008	BBB-/Negative/A-3	A3 Negative
2009	BB/Negative/B	Baa3 Negative
2010	BB/Stable/B	Baa3 Stable
2011	BB+/Stable/B	Baa3 Stable
2012	BBB/Positive/A-2	Baa3 Stable

Avots: RD Finanšu departaments

Tuvākos gadus pašvaldības budžeta izdevumus ietekmēs vairāki faktori:

- pašvaldības spēja īstenot sabalansētu budžeta politiku, arī turpmāk panākot bezdeficīta budžeta izpildi gada beigās;
- pašvaldības iepriekš uzņemto parādsaistību atmaksas izdevumu palielinājums, kas no pašreizējiem 7% (no kopējiem budžeta izdevumiem) var sasniegt 11–12% jau tuvāko gadu laikā;
- tā kā pašvaldības parādsaistību apkalpošanas izdevumi (īkgadējā saistību pamatsummas un procentu maksa) ir ierobežoti ar 20% limitu attiecībā pret pašvaldības budžeta ieņēmumiem un pēc pašreizējām prognozēm laikā no 2013. līdz 2015.g. tie sasniegs savu maksimālo apmēru, pašvaldības iespējas uzņemties jaunas ilgtermiņa saistības lielā mērā būs atkarīgas no pašvaldības budžeta ieņēmumu palielinājuma dinamikas turpmākajos gados;
- valsts politika attiecībā pret pašvaldību tiesībām aizņemt finansu resursus savu investīciju projektu īstenošanai, pašreiz noteikto saistību uzņemšanās ierobežojumu atcelšana un perspektīvā arī jaunu resursu piesaistes avotu ieviešana, piemēram, atļaujot un nodrošinot iespēju pašvaldībām izlaist savus vērtspapīrus. Ja saglabāsies pašreizējie ierobežojumi pašvaldībām piesaistīt ārējos finansu resursus attīstības projektu īstenošanai, tas radīs papildu spiedienu uz kārtējā budžeta izdevumiem, kas būs jānovirza kapitālo izdevumu finansēšanai;
- pašvaldības sociālo pabalstu sistēmas pilnveidošana un sociālās situācijas attīstība pilsētā;
- dotācijas RP SIA „Rīgas satiksme” – dotāciju sistēmas attīstība saistībā ar uzņēmuma finansu darbības rezultātiem;
- pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēmas attīstība. Palielinoties valsts ieguldījumam un uzlabojoties pārējo pašvaldību finanšu situācijai, perspektīvā varētu samazināties Rīgas pilsētas pašvaldības iemaksas šajā fondā.

Kā vienu no aktuālākajiem pašvaldību finanšu patstāvības palielināšanas virzieniem finanšu jomā var minēt pašvaldības vērtspapīru izlaišanu, papildinot attiecīgās nozares normatīvo bāzi.

Ņemot vērā Rīgas pilsētas finanšu un budžeta kapacitāti, kā arī pašvaldības sekmīgo finanšu politikas īstenošanu, kas novērtēta no starptautisko sadarbības partneru un kredītreitingu aģentūru puses, atsevišķi pašvaldību finanšu patstāvības palielināšanas pasākumi vispirms varētu tikt īstenoti Rīgas pilsētā, pēc tam izvērtējot to ieviešanas pieredzi un lietderību arī citām Latvijas pašvaldībām.

Valsts, pašvaldību un to kapitālsabiedrību finanšu darbības koordinācija un kontrole

Viens no aktuālākajiem nākamo gadu nozares jautājumiem ir kopējā valsts sektora (valsts, pašvaldību, to uzņēmumu) finanšu darbības koordinācija, t.sk. kopējā valsts sektora uzņemto saistību kontrole.

Šajā jomā kā aktuālākie jautājumi ir minami:

- metodoloģijas izstrāde, pēc kādiem kritērijiem un kā izvērtēt kapitālsabiedrību saistību ietekmi uz pašvaldību budžetu. Vairumā gadījumu kapitālsabiedrību saistību līmenis ietekmē pašvaldības budžetu nevis tieši, bet pastarpināti, ņemot vērā kapitālsabiedrības saimnieciskās darbības rezultātus (apgrozījumu, peļņu u.c.);
- normatīvās bāzes izstrāde pašvaldību kapitālsabiedrību saistību kontrolei, pamatojoties uz noteiktiem kritērijiem;
- kapitālsabiedrību saistību kontroles mehānismu ieviešana, sadalot kompetenci un atbildību (starp valsts institūcijām, pašvaldību un konkrēto kapitālsabiedrību) kapitālsabiedrību saistību līmeņa kontrolei, uzraudzībai un rīcībai gadījumos, kad kādas kapitālsabiedrības saistību līmenis apdraud pašvaldības (kapitālsabiedrības vai valsts) finanšu stabilitāti;
- vidēja termiņa budžeta ieviešana.

Lai nodrošinātu budžeta un finanšu attīstības stabilitāti, nepieciešams ieviest vidēja termiņa (3–5 gadu) budžetu atbilstoši valsts fiskālās stabilitātes politikai, kas tiks definēta ar likumu. Īpaša uzmanība šajā jomā pievēršama vidēja termiņa investīciju plāna izstrādei un ieviešanai, koordinējot valsts, pašvaldību un ES fondu līdzekļu izmantošanu pašvaldības attīstības projektu īstenošanā.

20.3. Pašvaldības nekustamie īpašumi

Lai pašvaldība īstenotu tai noteiktās autonomās funkcijas – gādātu par iedzīvotāju izglītību, rūpētos par kultūru, nodrošinātu veselības aprūpes pieejamību, sniegtu sociālos pakalpojumus, sniegtu palīdzību iedzīvotājiem dzīvokļa jautājumu risināšanā, kā arī nodrošinātu citas funkcijas, Rīgas pilsētas pašvaldības īpašumam ir būtiska loma. Papildus savu funkciju nodrošināšanai pašvaldība nomā arī citām personām piederošus zemesgabalus (pamatā zem pašvaldības ēkām).

Par pašvaldībai piederošā un piekrītošā nekustamā īpašuma un tās rīcībā esošo zemesgabalu racionālas un lietderīgas izmantošanas nodrošināšanu un administrēšanu atbild RD Īpašuma departaments. Pašvaldības īpašumu pārvaldībā ir tieši iesaistītas arī Rīgas pilsētas pašvaldības izpilddirekcijas, pašvaldības nozaru vadošās iestādes, pašvaldības kapitālsabiedrības.

Laikā no 2008. līdz 2012.gadam RD pieņēma 32 lēmumus par pašvaldības nekustamo īpašumu rezervēšanu un izmantošanu atbilstoši pašvaldības kompetencē esošo nozaru mērķiem un vajadzībām. Atbilstoši pašvaldības kompetencēm nekustamos īpašumus iedala un izmanto izglītības un sporta nozarei, kultūras nozarei, sociālās un veselības aprūpes nozarei, vides nozarei, dzīvojamā fonda nozarei, drošības un kārtības nozarei, infrastruktūras nozarei, pašvaldības veiktai komercdarbībai (pašvaldības kapitālsabiedrības) u.c.

Pašvaldības zeme

Atbilstoši zemes dalījuma pēc tiesiskā statusa un pašvaldības rīcības brīvības ar to ir pašvaldībai piederoša un piekrītoša zeme, rezerves zeme un kompensācijai paredzētā zeme.

Pašvaldības apmaiņas zemju fondā pavisam ir 270 zemesgabali, no kuriem šobrīd apmaiņai nav izmantojami 122 zemesgabali, jo nav izbūvētas ielas, kas nodrošinātu piekļūšanu, nepieciešama detālplānojuma izstrāde, tie atbrīvojami no patvaļīgām būvēm, veicama reģistrācija zemesgrāmatā.

Rīgas pašvaldības pārziņā esošo zemesgabalu klasifikācija (skat. 20.3.tabulu).

20.3. tabula

Rīgas pilsētas pašvaldības pārziņā esošo zemesgabalu klasifikācija

Pašvaldības pārziņā esošo zemesgabalu klasifikācija	Platība (ha)	Procenti no pilsētas administratīvās teritorijas
Zemesgrāmatā ierakstīti apbūvēti un neapbūvēti zemesgabali Rīgas pilsētas administratīvajās robežās (izņemot zemi, uz kuras atrodas Rīgas pilsētas pašvaldībai piederošās dzīvojamās mājas, un zemi Rīgas brīvostas teritorijā)	~7400 ha (no kuriem vairāk nekā puse ir meža zeme, kapsētas, dārzi, parki, skvēri)	~ 24,3 %
Zemesgrāmatā vēl neierakstīti pašvaldībai piekritīgi neapbūvēti zemesgabali	~ 2400 ha	~ 7,9 %
Apmaiņas fonda zeme	~238 ha	~ 0,8 %
Rezerves zemes	~ 400 ha	~ 1,3 %
Līdzvērtīgās zemes kompensācijai paredzēti zemesgabali	~ 100 ha	~ 0,3 %

Pašvaldībai piederošo kapitālsabiedrību pamatkapitālā ieguldītie zemesgabali (izņemot zemesgabalus ārpus pilsētas administratīvās teritorijas, kas ieguldīti SIA „Rīgas meži” un SIA „Rīgas ūdens” pamatkapitālā)

~ 229 ha

~ 0,8 %

Avots: Rīgas pilsētas pašvaldības īpašumu pārvaldības stratēģija 2013.-2017.gadam, RD ĪD

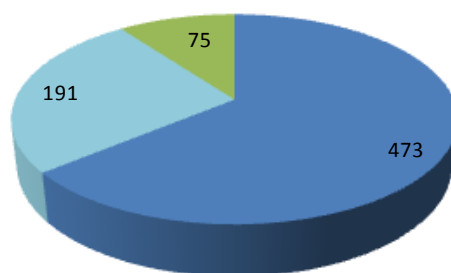
Zemesgabalu izmantošanu pašvaldības mērķiem apgrūrina pašvaldības zemesgabalu tiesiskā sakārtotība (reģistrācija, attiecības ar lietotājiem).

Pašvaldības ēkas (būves)

Rīgas pilsētas pašvaldības bilancē ir 1043 ēkas un būves, no kurām RD ĪD valdījumā ir 739 (ar kopējo platību 1,85 milj. m²), no kurām 473 (ar kopējo platību 1,61 milj. m²) tiek izmantotas pašvaldības funkciju nodrošināšanai (t.sk. nodotas citu iestāžu un kapitālsabiedrību valdījumā) (skat. 20.7.attēlu).

20.7.attēls

Pašvaldības ēku (būvju) klasifikācija

- Pašvaldības funkcijām izmantota
- Iznomāta
- Pašvaldības funkcijām rezervēta un saimnieciskajā darbībā neizmantota

Avots: Rīgas pilsētas pašvaldības īpašumu pārvaldības stratēģija 2013.-2017.gadam, RD ĪD

Pašvaldības ēkas un būves tiek izmantotas un uzturētas, pamatojoties uz pašvaldības kompetences nozaru vajadzībām un tirgus situācijas analīzi nekustamo īpašumu jomā.

20.4. Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas pašvaldības darba nodrošināšanā

Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas mūsdienās ieņem nozīmīgu lomu kā uzņēmumu, tā arī pašvaldību ikdienas darba nodrošināšanā. Rīgas pilsētas pašvaldībā plaši tiek izmantotas IKT sniegtās iespējas, jo bez IKT vairums pašvaldības funkciju, piemēram, nekustamā īpašuma nodokļa administrēšana, sociālo pakalpojumu un pabalstu nodrošināšana, iedzīvotāju lietoto e-pakalpojumu u.c. nodrošināšana, būtu ievērojami apgrūtinātas vai pat neiespējam.

Rīgas pilsētas pašvaldībā lēmējvarai, centrālajai administrācijai, nozaru departamentiem un to pakļautības iestādēm, īpaša statusa institūcijām, izpilddirekcijām, aģentūrām un atsevišķām pašvaldības kapitālsabiedrībām IKT atbalsta funkciju centralizēti nodrošina RD ITC. RD ITC apkalpo vairāk nekā ~550 objektus Rīgas pilsētā (skat. 20.8.attēlu), 24000 IT pakalpojumu lietotājus, 13500 apkalpojamās darba stacijas, 4000 tālruņa aparātus, 28 e-pakalpojumus, 841 skolu, drošības un iestāžu videonovērošanas kameras.

20.8.attēls

RD ITC apkalpoto objektu izvietojums Rīgā

Avots: RD ITC

Šobrīd Rīgas pilsētas pašvaldībā aktīvi ir 260 pakalpojumi, no kuriem elektroniskā veidā pieprasāmi ir 64. Pamata e-pakalpojumu pieprasīšanas vietne ir portāls www.eriga.lv, kur pieejami vairāki e-pakalpojumi, tajā skaitā reģistrācija pirmsskolai, nekustamā īpašuma nodoklis, e-karogs, infrastruktūras nodeva (kalkulators un apmaksā), Rīgas pašvaldības Dzīvokļu rindu reģistrs, izziņa par zemesgabala izmantošanu u.c. Daļa no pakalpojumiem ir pieejama arī iestāžu uzturētajās mājaspās vai, pieprasot tos pa e-pastu. Lietotāju ieinteresētība par e-pakalpojumiem palielinās, taču bieži tiek norādīts, ka e-pakalpojumi varētu būt ērtāk lietojami un efektīvāk izmantojami, ja tiktu uzlabota to funkcionalitāte. Piemēram, apkopojot sniegto e-pakalpojumu lietotāju ierosinājumus, tika atzīmēts, ka nepieciešams izveidot aptaujas moduli, kurā lietotājs varētu novērtēt izveidotos e-pakalpojumus, kā arī izteikt viedokli par nepieciešamajiem uzlabojumiem jeb papildinājumiem u.c. E-pakalpojumi, kas tiek izmantoti regulāri un nodrošina sabiedrības administratīvā sloga samazināšanu, bieži jāuzlabo un jāpapildina, lai nodrošinātu vēlamo rezultātu un efektu. Nākotnē ir paredzēts ieviest jaunus, kā arī uzlabot jau esošos e-pakalpojumus, piemēram, uzlabot infrastruktūras nodevas aprēķinu, paredzēts ieviest ielu tirdzniecības organizēšanu Ziemassvētku laikā u.c.

IKT attīstību Rīgas pilsētas pašvaldības darbības nodrošināšanā var iedalīt četros virzienos:

1. Horizontālo IKT risinājumu attīstība (ietver Rīgas pilsētas pašvaldības portāla izveidi, jaunas lietvedības un elektronisko dokumentu aprites sistēmas izveidi, pašvaldības ģeogrāfiskās informācijas sistēmas attīstību u.c.).
2. Nozaru IKT atbalsta nodrošināšana (ietver administratīvo informācijas sistēmu ieviešanu izglītības iestādēs, sociālās palīdzības un pakalpojumu e-vaučeru sistēmas izveidi u.c.).
3. IKT infrastruktūras attīstība (ietver datorparka atjaunošanu, IKT infrastruktūras un datu rezervēšanu un tīkla pārbūvi).
4. IKT pārvaldības uzlabošana (RD ITC iekšējie uzdevumi).

Kopumā IKT atbalsts ir nodrošināts visām būtiskajām pašvaldības funkcijām. Piemēram, tiek izmantotas vairākas informācijas sistēmas, no kurām 27 definējamas kā galvenās: NEKIP (Nekustamā īpašuma datu pārlūkošanas sistēma un sasaiste ar Valsts zemes dienesta Kadastra un Adrešu reģistriem), DZIMTS (Personu dzimtsarakstu datu reģistrēšanas sistēma), LĪGUMI (RD līgumu uzskaites sistēma), DEPUTĀTS (RD deputātu balsošanas procesa nodrošināšanas sistēma), RDLIS (RD Lietvedības informācijas sistēma) u.c. Šobrīd būtiskas pašvaldības darbības jomas bez IKT atbalsta (vismaz minimālā līmenī) nav konstatējamas. Tomēr ir vairākas pašvaldības darbības jomas un funkcijas, kurās IKT atbalsts ir nepietiekams:

- pašvaldības saziņa ar sabiedrību interneta vidē (pašvaldības portāls);
- izglītības iestāžu administratīvais darbs un mācību process;
- sociālās palīdzības un pakalpojumu nodrošināšana;
- palīdzība dzīvokļu nodrošināšanā, kapa vietu uzskaitē, Rīgas pilsētas atkritumu ražotāju vadība;
- ceļu satiksmes drošības elementu uzskaitē, satiksmes vadība;
- pašvaldības policijas darba nodrošināšana;
- nekustamā īpašuma pārvaldība;
- būvuzraudzība;
- rēķinu aprīte, budžeta izpildes kontrole, centralizētie iepirkumi, nodevu un maksājumu apstrāde;
- pašvaldības izsniegto atļauju/saskaņojumu elektronizācija.

Salīdzinot Rīgas pilsētas pašvaldības IKT funkcijas rādītājus ar citu līdzīgu organizāciju rādītājiem¹⁸⁶, tika konstatēts, ka lietotāju skaits uz vienu IT darbinieku ievērojami pārsniedz vidējo rādītāju citos uzņēmumos, piemēram, Rīgas pilsētas pašvaldībā uz vienu IT darbinieku ir ~100 lietotāju, bet uzņēmumos uz vienu IT speciālistu ir ~23 lietotāju, kā arī IKT budžeta īpatsvars kopējā organizācijas budžetā (2009.gada dati) ir mazāks nekā vidējais rādītājs līdzīgās organizācijās (~1,8%/3%).

IKT nozarē ir vērojama dinamiska attīstība, tāpēc nozīmīga sastāvdaļa ir pastāvīga personāla apmācību un IKT atbalstam nepieciešamo resursu apjoma nodrošināšana. Resursu pietiekamība un personāla atbilstošā kvalifikācija ļauj nodrošināt IKT izmantošanu gan pakalpojumu sniegšanā iedzīvotājiem, gan pašvaldības iekšējo procesu automatizācijai un sakārtošanai pietiekamā apjomā un kvalitātē.

Galvenie riski no IKT atbalsta funkciju puses, kas rada draudus pašvaldības kvalitatīvam darbam, ir: visu pašvaldības informācijas sistēmu izvietojums vienā datu centrā, kas kopā ar centrālo komunikāciju mezglu atrodas vienā ēkā; vidējais darba staciju vecums ir septiņi gadi, kas prasa papildu resursus to uzturēšanā un apkalpošanā, kā arī apgrūtina informācijas sistēmu izmantošanu; tīkla neatbilstība mūsdienu tehnoloģiskajām prasībām u.c.

Lai uzlabotu sakaru pieejamību un drošumu, būtu vēlams ieviest municipālo „Motorola TETRA” radiosakaru sistēmu Rīgas pilsētas pašvaldības un pilsētas saimniecības uzņēmumu vajadzībām.

Galvenie ieguvumi būtu: tehniskais pamats efektīvas sadarbības nodrošināšanai gan starp pašvaldības uzņēmumu darbiniekiem, gan arī ar valsts institūcijām (Valsts policija, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests u.c.), piemēram, skolu un pirmsskolu iestāžu dežurantu nodrošināšana ar rācijām ļautu operatīvi sazināties ar pašvaldības policiju; pamats perspektīvu informācijas sistēmu attīstībai sabiedriskajā transportā (piemēram, ITCS sistēma, pasažieru informēšanas sistēma), komunālā jomā (piemēram, skaitītāju automatizētā datu nolasišanas sistēma, ierīču (luksofori, informācijas displeji) attālināta kontrole un pārvaldes sistēma) u.c.

20.5. Rīgas pilsētas pašvaldības sadarbība

Iedzīvotāju līdzdalība pašvaldības darbā

Lai pilsētas iedzīvotāji justos piederīgi pilsētai, ir būtiski viņus iesaistīt kā pilsētas sabiedriskajā dzīvē, tā arī pilsētai būtisku jautājumu apspriešanā un risināšanā. Ir svarīgi, lai katrs būtu informēts, kur, piemēram, vērsties pēc palīdzības sociālu jautājumu risināšanā, kā arī būtu brīvi pieejama informācija

¹⁸⁶ Kā līdzīgu organizāciju kopa ir izmantota „Price Waterhouse Coopers” salīdzinošo rādītāju datubāzē (globalbestpractices.pwc.com) apkopoto organizāciju kopa (~700 organizācijas)

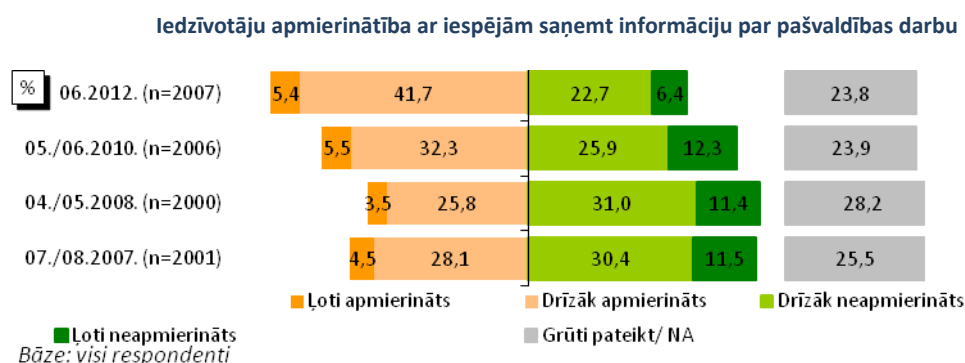
par jebkādām citām pilsētas aktivitātēm, kultūras pasākumiem un būvniecības sabiedriskajām apspriešanām. Lai nodrošinātu informācijas pieejamību, Rīgai ir vienots **portāls** www.riga.lv, kura saturs tiek atjaunots un aktualizēts vairākas reizes dienā, kā arī katra RD institūcija atbilstoši savai kompetencei nodrošina informācijas pieejamību interesentiem ar savu mājaslapu, bukletu un citu informācijas nesēju palīdzību.

Nozīmīgs informācijas avots ir arī ikgadējais **Rīgas pilsētas pašvaldības publiskais pārskats**, kura mērķis ir informēt sabiedrību par norisēm pašvaldības darbā, īstenotajiem budžeta un finanšu vadības politikas pasākumiem, kā arī sniegt vispusīgu informāciju par sasniegtajiem rezultātiem pilsētas ekonomiskajā un sociālajā attīstībā. Kopš 2006.g., uzsākot īstenot 2005.g. apstiprināto pilsētas attīstības plānu, SUS ietvaros pašvaldība RD PAD vadībā ik gadu sagatavo pārskatu par Stratēģijas ieviešanu, kas pēc apstiprināšanas RD ir pieejams internetā. Šajā pārskatā interesenti var iepazīties ar pašvaldības paveikto pilsētas stratēģisko mērķu un uzdevumu ietvaros.

Lai izzinātu iedzīvotāju vajadzības, pašvaldība regulāri pasūta sabiedriskās domas aptaujas par būtiskiem pašvaldības darba jautājumiem, piemēram, iedzīvotāju viedokli par RD veiktajiem uzlabojumiem sociālo pakalpojumu jomā, izmaiņām satiksmes organizācijā, par pašvaldības organizētajiem kultūras pasākumiem u.c.¹⁸⁷

2012.g. jūnijā veiktās aptaujas¹⁸⁸ rezultāti liecina, ka ir augusi iedzīvotāju apmierinātība ar iespējām saņemt informāciju par pašvaldības darbu (t.sk. plāniem, lēmumiem) – 2012.g. to atzinīgi vērtēja 47,1% rīdzinieku, 2010.gadā 37,8%, 2008.gadā 29,3% un 2007.gadā 32,6% (skat. 20.9.attēlu).

20.9.attēls

Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatoru”, SKDS, 2012.g. jūnijs

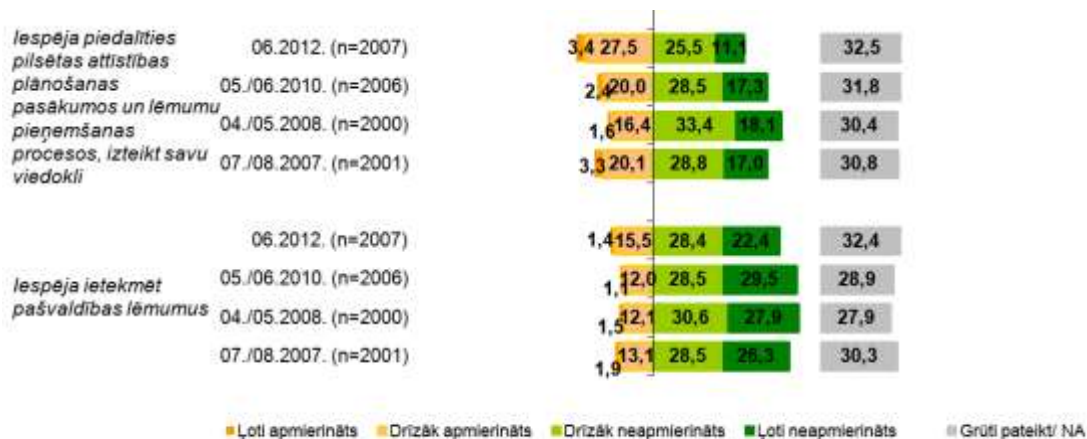
Iedzīvotāji vismazāk apmierināti ir ar iespēju piedalīties pilsētas attīstības plānošanas pasākumos un lēmumu pieņemšanas procesos, izteikt savu viedokli, 2012.g. vien 30,9% respondentu atzinīgi vērtēja šādu iespēju (skat. 20.10.attēlu). Savukārt iespēju ietekmēt pašvaldības lēmumus atzinīgi vērtēja vien 16,9% respondentu.

20.10.attēls

Iedzīvotāju apmierinātība ar pārvaldi pilsētā

¹⁸⁷ Avots: Rīgas pilsētas pašvaldības publiskais pārskats, 2011.gads

¹⁸⁸ Avots: „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatoru”, SKDS, Rīga, 2012.g. jūnijs

Bāze: visi respondenti

Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatori”, SKDS, 2012.g. jūnijs

Raksturojot to, kādas problēmas Rīgas pilsētas pašvaldībai būtu jārisina prioritāri, 6,3% rīdzinieku minēja jautājumus, kas saistīti ar pašvaldības darbu (pašvaldības pakalpojumi, līdzdalības iespējas un pilsētas attīstība kopumā).

Aptauju rezultāti, kā arī sabiedriskajās un publiskajās apspriešanās izteiktie rīdzinieku viedokļi tiek izmantoti tālākajā darbā, un tie ietekmē gan RD lēmumus, gan projektu tapšanu un virzību.

Iedzīvotāji regulāri tiek informēti par pilsētas budžeta plānošanu un izpildi, par pašvaldības darba prioritātēm, par pilsētvides sakārtošanu, jaunām attīstības un būvniecības iecerēm, kā arī nozīmīgiem investīciju un kultūras projektiem. Iedzīvotāji tiek informēti arī par izmaiņām pašvaldības saistošajos noteikumos, privatizācijas un atsavināšanas ierosinājumu izskatīšanas gaitu, līgumu slēgšanas procedūrām, izsoļu rīkošanu, iepirkumu kritērijiem, dažādiem projektu konkursiem, sadarbību ar NVO, uzņēmējdarbības vidi, ES līdzekļu piesaisti un daudziem citiem jautājumiem.

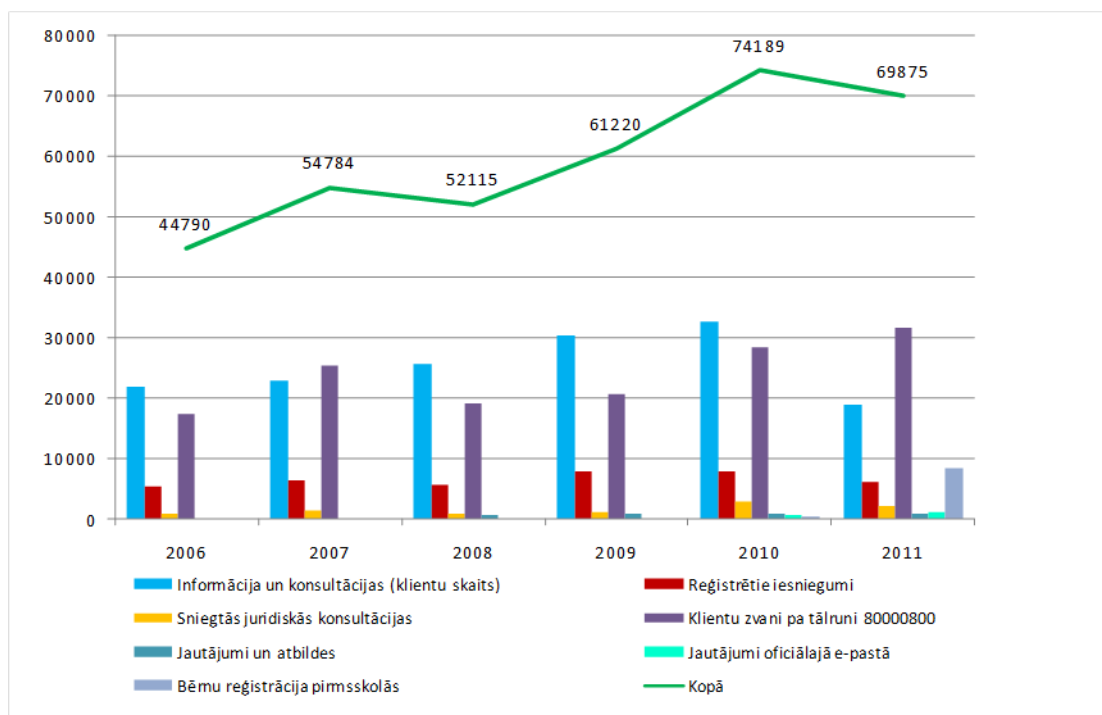
Informācija sabiedrībai tiek nodrošināta sadarbībā ar plašsaziņas līdzekļiem, piemēram, ar laikrakstiem – „Neatkarīgā Rīta Avīze”, „Vesti Segodņa”, „Latvijas Avīze”, „Diena”, „Izglītība un Kultūra”; žurnāls „Ieva”; ar televīzijām – Latvijas Neatkarīgā Televīzija, TV5, LTV, TV3+; ar radio – „Radio Skonto”, „Radio 101”, „Krievu Hitu Radio”, „European Hit Radio”, FM 88.6, FM 99.5, Radio Baltkom, Radio MixFM, Latvijas Radio, portālos – www.delfi.lv un www.rus.delfi.lv.

2011.gadā otro reizi notika IKSD organizētais iedzīvotāju forums „Rīga dimd – iedzīvotāji runā!”, kura mērķis bija apzināt iespējamās sadarbības modeļus starp iedzīvotājiem, NVO un pašvaldību, analizēt problēmas, kas traucē veiksmīgai sadarbībai un rast risinājumus turpmākai kopdarbībai.

Nozīmīga lomu iedzīvotāju informēšanā ir RD Apmeklētāju pieņemšanas centram, kura darbības mērķis ir rīdziniekiem ērtāka lietu kārtošana ar pilsētu, bet darbības uzdevums ir veikt atbalsta funkciju Rīgas pilsētas pašvaldības administrācijai klientu apkalpošanas jomā, kā arī nodrošināt vispārīgas informācijas un konsultāciju sniegšanu par pašvaldības darbu. Savā darbībā RD Apmeklētāju pieņemšanas centrs nodrošina daudzkanālu klientu apkalpošanu klātienē, elektroniski (RD bezmaksas informatīvais tālrunis, pašvaldības portāla sadaļa „Jautājumi un atbildes”, e-pasts, fakss) un ar pasta starpniecību (korespondence). Gadu gaitā visvairāk klientu tiek konsultēti, tieši izmantojot bezmaksas informatīvo tālruni (45%) un konsultācijas (27%) (skat. 20.11.attēlu).

20.11.attēls

RD Apmeklētāju pieņemšanas centra statistika 2006.–2011.g.

Avots: RD Apmeklētāju pieņemšanas centrs

Klientu apkalpošana tiek veikta 12 teritoriālajās atrašanās vietās Rīgā: Kungu ielā 7/9, Daugavpils ielā 31, Rūpniecības ielā 21, Brīvības gatvē 266, Eduarda Smiļģa ielā 46, Dzirciema ielā 26, Gobas ielā 6A, Paula Lejiņa ielā 5, Valdeķu ielā 50 k-6, Augusta Deglava ielā 106 k-4, Baltāsbaznīcas ielā 52 un 2012.gadā atvērtais Rīgas Klientu centrā Brīvības ielā 49/53.

Kā viena no problēmām pašvaldībā šajā jomā ir vienotu principu trūkums klientu apkalpošanas struktūrvienību izveidē un darbībā – izvietojums, darba laiks, klientu apkalpošanas principi u.c. Nav definēts iestāžu sadarbības apjoms, piemēram, vienā specializētajā klientu apkalpošanas centrā varētu iesniegt dokumentus arī citu pakalpojumu saņemšanai. Šajā jomā jau uzsāktas pozitīvas pārmaiņas, tā, piemēram, 2012.gada nogalē Brīvības ielā atvērtais Rīgas Klientu centrā iedzīvotāji var saņemt pakalpojumus no RD Apmeklētāju pieņemšanas centra, SIA „Rīgas namu pārvaldnieks”, RP SIA „Rīgas satiksme”, SIA „Rīgas ūdens”, AS „Rīgas siltums” – kopumā ap 50 dažādiem pakalpojumiem.

Pienākumi un atbildība par pašvaldības pakalpojumu organizēšanas un sniegšanas sistēmas pārvaldību ir sadalīti starp vairākām pašvaldības institūcijām, un atsevišķas sistēmas pārvaldības jomas nav nosegtas (piemēram, Rīgas pilsētas pašvaldības pakalpojumu jomas normatīvo aktu bāzes veidošana un uzturēšana, pakalpojumu struktūras un satura analīze, vienota sistēmas pārraudzība un kontrole u.c.). Pakalpojumu jomā nepieciešams veidot vienotu Rīgas pilsētas pašvaldības pakalpojumu organizēšanas un sniegšanas sistēmu. To veidojot, būs nepieciešams nodrošināt pārmaiņu vadību un izveidotās sistēmas uzturēšanu.

Liela nozīme ir jauno IKT un moderno organizāciju darbības principu sniegto iespēju izmantošanai pašvaldības pakalpojumu pieejamības un kvalitātes uzlabošanā, pašvaldību darba caurskatāmības un demokrātiskuma nostiprināšanā, kā arī pašvaldības darbības efektivitātes palielināšanā.

Rīgas pilsētas pašvaldības sadarbība ar kaimiņu pašvaldībām

Rīgas pilsētas pašvaldība piešķir lielu nozīmi sadarbībai ar Rīgas plānošanas reģionā un Rīgas aglomerācijā ietilpstošajām pašvaldībām. Rīgas izglītības, kultūras un sociālo infrastruktūru aktīvi izmanto ne tikai Rīgas un Rīgas aglomerācijas, bet arī visas Latvijas iedzīvotāji. Pašvaldības skolas un PII apmeklē izglītojamie no citām pašvaldībām (Rīgā no kopējā izglītojamo skaita 2011./2012.m.g. mācījās gandrīz 15% bērnu (9672 izglītojamie), kuru dzīvesvieta deklarēta citās pašvaldībās), sadarbība notiek arī pedagogu profesionālās pilnveides organizēšanā. Interesu un profesionālās ievirzes sporta izglītības jomā Rīgai ir sadarbība ar citām Latvijas pašvaldībām vairākos virzienos, piemēram, viens no tiem ir savstarpēja līdzdalība atklātajos pasākumos, konkursos, sacensībās u.c. Ar vairākām pašvaldībām noslēgti līgumi tādās jomās kā koordinācija dalības organizēšanai starptautiskajās

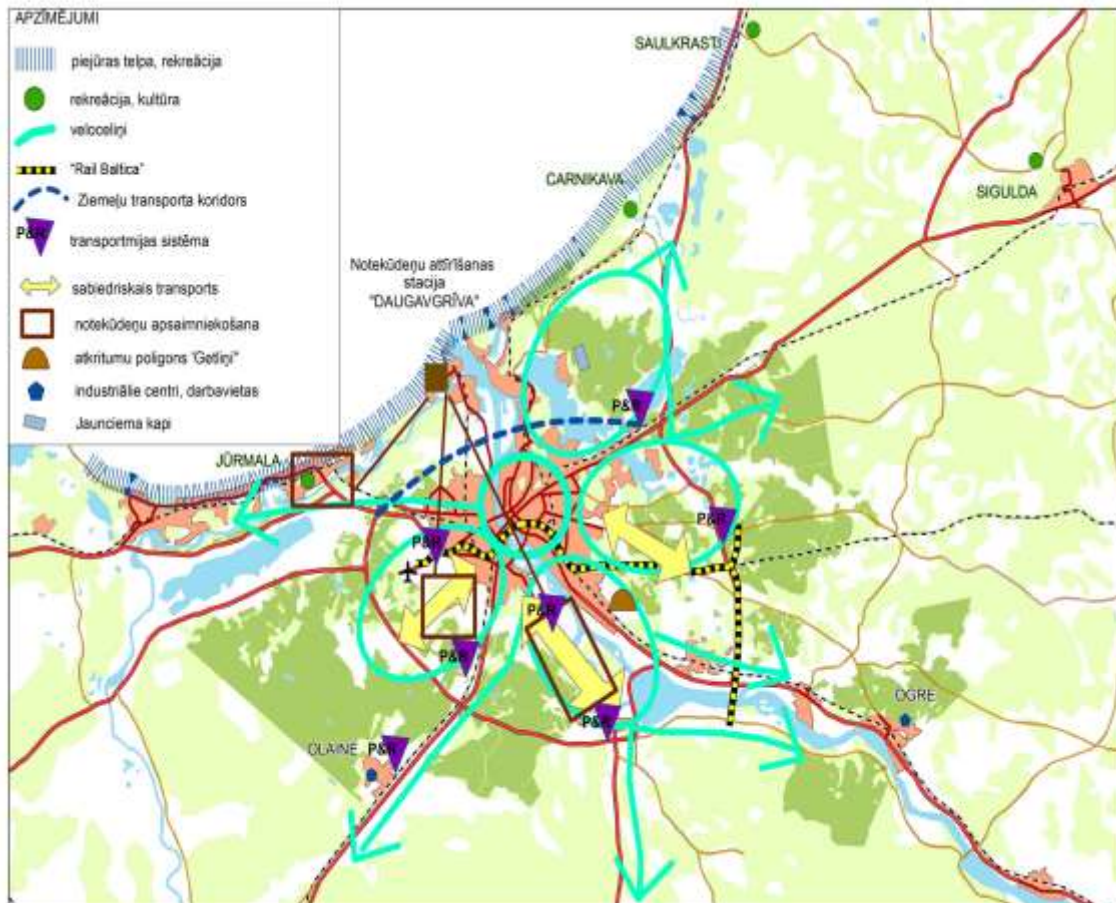
tūrisma izstādēs; žurnālistu vizīšu organizēšanā un apkalpošanā, tūrisma produktu izstrādē; koordinācija kvalitatīvas tūrisma infrastruktūras veidošanā; informatīvo materiālu izstrāde un izplatīšana u.c. Noslēgti sadarbības līgumi ar citām pašvaldībām par informācijas apmaiņu, piemēram, par datu apmaiņu sociālās palīdzības administrēšanas vajadzībām līgumi noslēgti ar 98 pašvaldībām. Notiek sadarbība arī veselības un sociālo pakalpojumu nozarē, piemēram, Rīgas pilsēta piedāvā iespēju piedalīties semināros un noklausīties lekcijas citu pašvaldību speciālistiem par jautājumiem, kas attiecas uz sabiedrības veselību un slimību profilaksi, Rīgas aglomerācijā ietilpstošo pašvaldību iedzīvotājiem ir iespēja apmeklēt RSD atkarības profilakses speciālistu konsultācijas, kā arī piedalīties izglītojošos un informatīvos publiskos pasākumos, pašvaldība no citu pašvaldību iestādēm pērk pakalpojumu ilgstošai sociālajai aprūpei un rehabilitācijai pilngadīgām personām. Sadarbība notiek arī sabiedrības integrācijas jautājumu risināšanā, energoefektivitātes jomā, Rīgas aglomerācijas pašvaldībām tiek iznomāti elektriski lādējamie automobiļi, Rīgas pilsētas pašvaldībai vairākās pašvaldībās pieder dzīvojamās mājas, tiek saskaņota jauno pieturvietu ieviešana, noslēgti līgumi par dzeramā ūdens piegādi u.c. Rīgas pilsētai ārpus tās administratīvajām robežām pieder nozīmīgi mežu masīvi, kuru apsaimniekošanu ietekmē novadu perspektīvie attīstības plāni.

Daudzu aglomerācijā ietilpstošo pašvaldību budžetu galvenais ienākuma avots ir Rīgā strādājošo uzņēmumu, iestāžu un citu organizāciju pārskaitītais IIN, kas nozīmē to, ka Rīgas ekonomikas potenciāls pozitīvi ietekmē Pierīgas novadu labklājību. Savukārt Rīgas uzņēmumu un organizāciju darbībai Pierīgā ir svarīga ar savu darbaspēka resursu un arī kā produkcijas noieta tirgus. Turklāt rīdzinieki aktīvi izmanto tūrisma un rekreācijas iespējas, kas pieejamas apmēram 50 km rādiusā ap Rīgu.

Ārpus Rīgas pilsētas atrodas tādi nozīmīgi infrastruktūras objekti kā Getliņu izgāztuve – Stopiņu novadā, Inčukalna gāzes krātuve – Inčukalna novadā, Rīgas HES – Salaspils novadā. Jaunciema kapu teritorija daļēji iestiepjas Garkalnes novada teritorijā, un to apsaimniekošana un nākotnes perspektīva skatāma ciešā sadarbībā ar Garkalnes novadu. Sadarbībā ar Mārupes novadu tiek risināti starptautiskās lidostas „Rīga” attīstības jautājumi, t.sk. perspektīvais sabiedriskā transporta savienojums. Sabiedriskā transporta ātrgaitas savienojumu nākotnē būtu jāattīsta arī ar Garkalnes un Ķekavas novadu, paredzot stāvparku izveidi pie galapunktiem. Stāvparku attīstība būtu vēlama arī pie Jelgavas, Tukuma, Jaunolaines, Ogres un Tīraines dzelzceļa stacijas. Ar Babītes novadu kopīgi attīstāma Spilves poldera darbība, kā arī Ziemeļu transporta koridora ievads pilsētas rietumu pusē (skat. 20.12.attēlu).

20.12.attēls

Sadarbības virzieni ar kaimiņu pašvaldībām

Avots: RD PAD

Industriālie un uzņēmējdarbības centri Rīgas aglomerācijā izvietojusies galvenokārt Jelgavā un Ogres, Olaines, Tukuma, Salaspils un Stopiņu novada teritorijā. Sadarbība ar zinātnes iestādēm galvenokārt notiek ar Jelgavas pilsētu (Latvijas Lauksaimniecības universitāti) un Salaspils novadu. Rīgas aglomerācijā ir vairākas profesionālas ievirzes izglītības iestādes, tajā skaitā Murjāņu sporta ģimnāzija Krimuldas novadā, Jelgavas tehnikums, Mālpils profesionālā vidusskola, Ogres Valsts tehnikums, Bulduru dārzkopības vidusskola u.c.

Skatoties Rīgas un Pierīgas novadu savstarpējo interešu saiknes, kā vienu no galvenajām aizsargājāmām vērtībām var definēt apkārtējos mežus gar Rīgas pilsētas administratīvo robežu, kas varētu veikt „zaļo filtru” funkciju, tādējādi nepieļaujot stihiskus suburbanizācijas procesus šajos virzienos. „Zaļo filtru” funkciju veic Jūrmalas pilsētas, kā arī Olaines, Babītes, Carnikavas, Garkalnes, Salaspils, Stopiņu un Ropažu novada pašvaldības.

Par galveno rekreācijas vērtību Rīgas aglomerācijas reģionā var uzskatīt Rīgas jūras līča piekrasti. Šeit potenciālā sadarbība, t.sk. kopīgu apsaimniekošanas projektu izstrādē, ir ar Engures, Carnikavas, Saulkrastu, Limbažu un Salacgrīvas novadu, kā arī ar Jūrmalas pilsētu. Pie rekreācijas vērtībām var minēt arī kopīga mežaparka veidošanu ar Ķekavas novadu (Baloži un Ziepniekkalna apkaime), kā arī ziemas sporta centrus Siguldas, Ikšķiles, Baldones un Tukuma (Milzkalne) novadā. Vasaras periodā rīdzinieki izmanto Pierīgā esošos dārzkopības kooperatīvus, it īpaši Ropažu, Carnikavas un Saulkrastu novadā. Kā nozīmīgus tūrisma centrus var pieminēt Tukumu, Siguldu, Līgatnes un Krimuldas novadu, tomēr kopumā tūrisma un rekreācijas iespējas lielākā vai mazākā mērā ir faktiski visos Rīgas aglomerācijas novados, un Rīgas pilsēta ir gatava aktīvi iesaistīties kopīgos projektos, lai veidotu vienotus tūrisma maršrutus. Šajā ziņā pirmās aktivitātes parādās velosaiņņu infrastruktūras plānošanā un izbūvē. Te lielākās iespējas ir sadarboties ar Jūrmalu, Carnikavas, Garkalnes, Ķekavas un Salaspils novadu. Kopīgi ar Jūrmalas pilsētu, Ķekavas un Salaspils novadu būtu attīstāmi ūdenstransporta savienojumu maršruti.

Kultūras jomā galvenais Rīgas pilsētas sadarbības partneris ir Siguldas pilsēta, ar kuru kopā tiek īstenots kultūras galvaspilsētas projekts 2014.gadā. Siguldā notiek arī ikgadējie Operas mūzikas svētki, Saulkrastos – džeza festivāls, bet Salacgrīvas rokfestivāls POSITIVUS veicina ne tikai Rīgas plānošanas reģiona, bet visas Latvijas atpazīstamību.

Rīgas pilsētas pašvaldība apzinās, ka apkārtējās pašvaldības ir nozīmīgs resurss, lai pēc iespējas pilnīgāk īstenotu Rīgas kā Ziemeļeiropas metropoles statusa ambīcijas. Tāpēc cieša sadarbība ar apkārtējām pašvaldībām būs viena no Rīgas pilsētas pašvaldības pārvaldības prioritātēm.

Rīgas pilsētas pašvaldības pārstāvji aktīvi iesaistās Rīgas plānošanas reģiona aktivitātēs, tajā skaitā kopīgā plānošanas risinājumu saskaņošanā. Kopīgi tiek plānoti tādi lieli infrastruktūras projekti kā „Rail Baltica”, Dienvidu tilta trase, Ziemeļu transporta koridors.

Rīgas pilsētas pašvaldības sadarbība ar publisko un privāto sektoru

Rīga ir Latvijas valsts galvaspilsēta, pilsētā darbojas galvenās valsts varas un pārvaldes institūcijas – Saeima, Valsts prezidents, Ministru kabinets, ministrijas, tiešās valsts pārvaldes iestādes, aģentūras un citas organizācijas. Rīgā kā galvaspilsētā darbojas dažādu valstu vēstniecības un organizāciju pārstāvniecības. Galvaspilsētas statuss pilsētai sniedz virkni priekšrocību un iespēju, kā arī prasa pilsētas papildu atbildību. Rīga ir vieta, kur Latvijas valsts pieņem dažādas oficiālās ārvalstu amatpersonu un delegāciju vizītes, un šajā sakarā likumā „Par pašvaldībām” ir norādītas valsts un pašvaldības dalītas atbildības galvaspilsētas funkcijas.

Rīgas pilsētas pašvaldība apzinās, cik svarīga ir sadarbība ar valsti gan politikas veidošanā, gan normatīvo aktu izstrādē, gan starptautiskās atpazīstamības veicināšanā un dažādu projektu īstenošanā, tāpēc pašvaldība regulāri sadarbojas ar valsts institūcijām dažādu nozaru un jomu ietvaros. Sadarbība lielākoties noris ar nozaru ministrijām, īpaši ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju, kas ir vadošā valsts pārvaldes iestāde pašvaldību attīstības un pārraudzības jomā, ministriju padotības vai pārraudzības iestādēm, kā arī Saeimu un MK.

Rīgas pilsētas pašvaldība sadarbojas arī ar Eiropas Komisijas pārstāvniecību Latvijā un ārvalstu vēstniecībām Latvijā, kā arī ar Latvijas vēstniecībām ārvalstīs. Piemēram, ar Japānas vēstniecības aktīvu piedalīšanos 2012.gada pavasarī Uzvaras parkā tika stādītas sakuras (Japānas ķirši), savukārt Nīderlandes vēstniecība ik pavasari finansiāli nodrošina vasaras puķu stādījumu Esplanādē (Eiropas dobe).

Pilsētām aktuālu jautājumu risināšanai Rīgas pilsētas pašvaldība aktīvi darbojas Latvijas Lielo pilsētu asociācijā kopš šīs asociācijas dibināšanas 2001.gadā. Rīgas pilsētas pašvaldība tiek pārstāvēta asociācijas rīkotajos pasākumos kā politiskā līmenī, tā arī speciālistu līmenī. Ilgu laiku no 1991.gada Rīgas pilsētas pašvaldība bija arī aktīvs Latvijas Pašvaldību savienības biedrs, taču 2012.gadā, nespējot panākt vienošanos par aktuāliem pašvaldību finanšu jautājumiem, Rīgas pilsēta nolēma izstāties no Latvijas Pašvaldību savienības.

Pašvaldība sadarbojas arī ar privāto sektoru – ar dažādiem uzņēmumiem un organizācijām. Sadarbība ar uzņēmumiem izpaužas, gan veicot dažādus pasūtījumus pakalpojumu un preču iegādē, tajā skaitā būvniecības darbu veikšanai, atkritumu izvešanai, sociālo pakalpojumu sniegšanai, gan arī dažādu pētījumu veikšanai, konsultāciju sniegšanai, kā arī uzņēmēju vajadzību apzināšanai. Plaša sadarbība ar uzņēmējiem tiek veikta „Live Rīga” partnerprogrammas ietvaros, kurā noslēgti 127 līgumi, galvenokārt ar viesnīcām un tūrisma aģentūrām.

Pilsētas sadarbību ar NVO daļēji regulē 2008.gadā noslēgtais sadarbības memorands starp Rīgas pilsētas pašvaldību un NVO. Memorands paredz veicināt iedzīvotāju līdzdalību lēmumu pieņemšanā, lai sekmētu pilsētas ilgtspējīgu attīstību un iedzīvotāju labklājību. Pašvaldībā aktīvi darbojas dažādas NVO – gan tādas, kas specializējas konkrētās nozarēs, piemēram, 2011.gadā sociālos pakalpojumus Rīgas pilsētas pašvaldība pirka no 26 NVO (biedrība „Labā cerība”, nodibinājums „Fonds „Cilvēks cilvēkam””, nodibinājums „Fonds KOPĀ” u.c.), gan tādas, kas specializējas teritoriālo jautājumu risināšanā, piemēram, „Asociācija – Latgales priekšpilsētas attīstībai”, „Mežaparka attīstības biedrība”, biedrība „Bolderājas grupa” u.c.

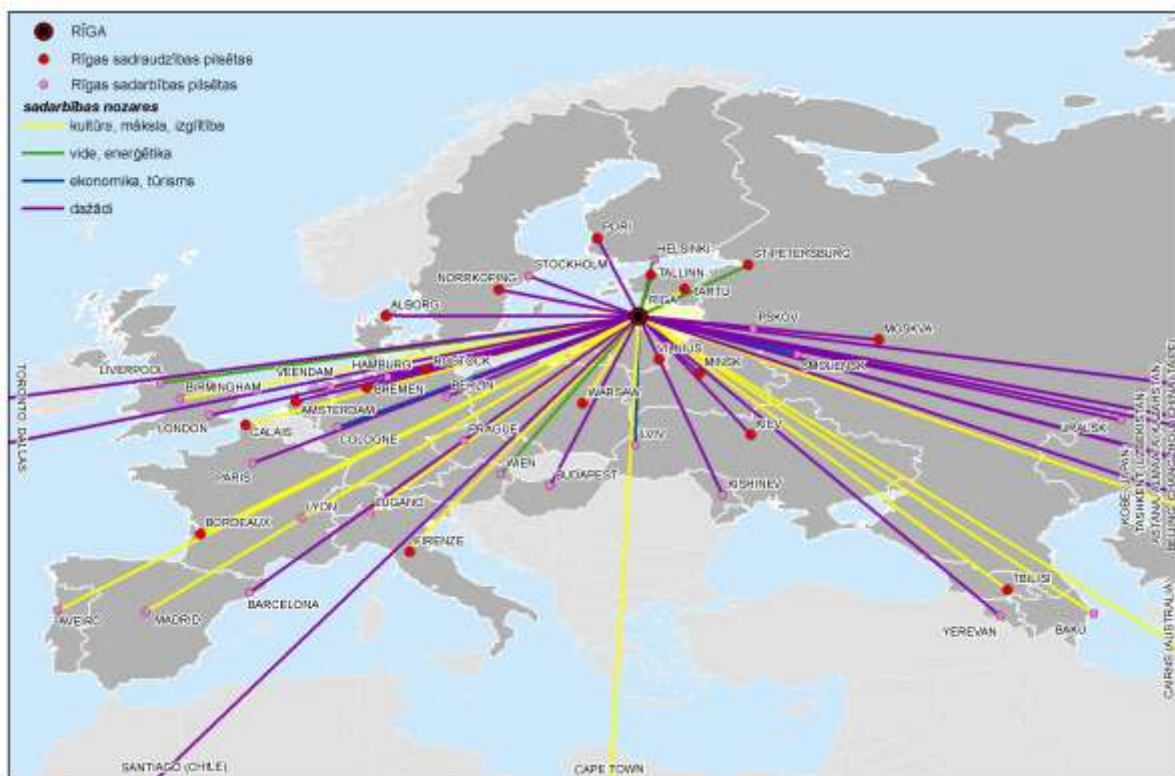
Rīgas starptautiskā sadarbība

Rīgas pilsētas pašvaldība aktīvi darbojas starptautiskā mērogā, gan īstenojot projektus, gan apmainoties ar pieredzi ar citu valstu pašvaldībām, starptautiskām organizācijām un sadarbības partneriem.

Rīgai ir parakstītas vienošanās ar 29 sadraudzības pilsētām visā pasaulē dažādās jomās. Piemēram, ar Kazahstānas pilsētu Almati Rīgas pilsētas pašvaldība sadarbojas ekonomikas, zinātnes, tehnikas un kultūras jomā; ar Francijas pilsētu Bordo sadarbība ir izveidojusies galvenokārt kultūras un mākslas jomā; ar Somijas pilsētu Helsinkiem – galvenokārt vides un enerģētikas jomās u.c. Pašvaldība turpina meklēt arī jaunas sadarbības iespējas ar sadraudzības pilsētām. Papildus sadraudzības pilsētām sadarbība noris ar 34 pasaules valstu pilsētām dažādās nozarēs. Sadarbība lielākoties izpaužas dažādās jomās, tomēr ar dažām no pilsētām Rīgai ir sadarbība konkrētās sfērās (skat. 20.13.attēlu).

20.13.attēls

Rīgas pilsētas pašvaldības starptautiskā sadarbība

Avots: RD PAD pēc RD Ārlietu pārvaldes datiem

Rīgas pilsētas pašvaldība pārstāv savas intereses starptautiskā mērogā arī politikajā līmenī. Rīgas pilsētas pašvaldības pārstāvis piedalās ES Reģionu komitejas plenārsēdēs un divās komisiju sēdēs – Teritoriālās kohēzijas politikas komisijā (COTER) un Ekonomikas un sociālās politikas komisijā (ECOS). Papildus tam pašvaldība piedalās arī dažādos ES pasākumos. Piemēram, 2011.gadā Rīgas pilsētas pašvaldība piedalījās ES Reģionu komitejas un Eiropas Komisijas organizētajās Atvērto durvju dienu pasākumos un Rīgas enerģētikas aģentūras pārstāvji dalījās pieredzē par energoefektivitātes jautājumiem. Starptautiskās sadarbības veicināšanas nolūkos būtiska ir arī dažādu starptautisku organizāciju biroju atklāšana Rīgā, piemēram, 2011.gadā oficiāli tika atklāta Eiropas Elektronisko sakaru regulatoru iestādes biroja mītne.

Rīgas pilsētas pašvaldība piedalās dažādos starptautiskos sadarbības tīklos un organizācijās, piemēram, Baltijas jūras reģiona valstu sadarbības organizācijā (Baltic Sea States Subregional Co-operation, BSSSC), Eiropas lielo pilsētu sadarbības tīklā EUROCITIES, Jauno laiku Hanzas pilsētu savienībā (Städtebund DIE HANSE), Baltijas pilsētu savienībā (UBC), Eiropas pilsētu tīklā „Pilsētas bērniem” (Cities for children) u.c. Vairāki no starptautiskajiem sadarbības tīkliem un organizācijām darbojas dažādās nozarēs, tādējādi arī sadarbības iespējas ir plašākas un lielāks iesaistīto pušu skaits.

Rīgas pilsētas pašvaldības pārstāvji uztur kontaktus ar starptautisko sadarbības tīklu un organizāciju partnerpilsētām, piedaloties dažādos projektos, sanāsmēs un konferencēs.

Dalījumā pa nozarēm pašvaldības sadarbība starptautiskā mērogā ir ievērojami plašāka, jo pašvaldības iestādes un struktūrvienības savas nozares/jomas ietvaros aktīvi līdzdarbojas dažādos starptautiskos projektos, pieredzes apmaiņas braucienos, veido starptautiskus konkursus, lai veicinātu konkrētās nozares/jomas attīstību Rīgā atbilstoši jaunākajiem pētījumiem un sasniegumiem, citu pilsētu pieredzei u.tml. Tā piemēram, **interesešu un sporta izglītības** iestāžu sadarbības partneri vairāku gadu garumā ir Fēndamas (Veendam) pilsētas dome (Nīderlande), Norčēpinga (Zviedrija), „European Association for Leisure Time Institutions of Children and Youth” („Bērnu un jauniešu brīvā laika pavadīšanas iestāžu Eiropas asociācija”) Eimijas Bīlas fonds (Keiptauna, Dienvidāfrikas Republika), Lietuvas tehniskās jaunrades centrs (Viļņa, Lietuva), Tallinas izglītības pārvalde (Igaunija), Sanktpēterburgas jauniešu jaunrades pils (Sanktpēterburga, Krievija) u.c. Daudzu gadu garumā Rīgas sportistiem ir cieša sadarbība ar Rīgas sadraudzības pilsētu sporta organizācijām; **sabiedrības veselības veicināšanas un slimību profilakses** jomā Rīgas pilsētas pašvaldība sadarbojas gan ar citām pilsētām Baltijas pilsētu savienībā (UBC) (Sociālo un veselības jautājumu komitejā), gan iesaistās plašā sadarbībā ar Pasaules Veselības organizāciju, Eiropas Veselīgo pilsētu tīkla, Eiropas Veselības sistēmas un politikas uzraudzības biroja, „Eiropas pilsētas pret narkotikām” organizētajās aktivitātēs. Noslēgto sadarbības līgumu ietvaros notiek sadarbība ar Polijas, Lietuvas, Somijas un Igaunijas tiesībsargājošām iestādēm, savukārt **sociālajā jomā** pašvaldība sadarbojas ar Eiropas sociālo iestāžu tīklu (ENSA) un EUROCITIES; **drošības un sabiedriskās kārtības jomā** Rīgas pašvaldības policija darbojas UBC Drošības komisijā; **enerģētikas jomā** pašvaldība darbojas starptautiskajā enerģētikas aģentūru apvienībā „ManagEnergy” un pašvaldību asociācijā „Energy Cities”; **kultūras jomā** pašvaldība piedalās EUROCITIES, UBC, Eiropas kultūras centru asociācijā (ENCC), Bibliotēku asociāciju un institūciju federācijā (IFLA) Metropoļu bibliotēku sekcijā; **transporta jomā** regulāra informācijas apmaiņa notiek ar Starptautisko sabiedriskā transporta asociāciju (UITP), iniciatīvu tīrākam un labākam transportam pilsētās CIVITAS FORUMS sekretariātu, EUROCITIES, UBC, urbāno mobilitātes portālu ELTIS, kā arī ar Latvijas Auto inženieru asociācijas starpniecību ir sadarbība ar Starptautisko auto inženieru asociāciju (FISITA) un Eiropas auto inženieru asociāciju (EAEC); **vides pārvaldes trokšņa novēršanas jomā** norit sadarbība ar EUROCITIES darba grupu „Working Group Noise”.

Pašvaldība atbalsta dažādu starptautisku pasākumu norisi Rīgā. Piemēram, 13.05.2011. biedrība „Asociācija ģimenei” sadarbībā ar NVO „Pasaules ģimeņu kongress” (ASV) un Rīgas pilsētas pašvaldības atbalstu Rīgā rīkoja III Starptautisko Rīgas ģimenes forumu „Dabīga ģimene kā vērtība un valsts prioritāte”. 23.02.2011.–26.02.2011. NVO „Eiropas Studentu foruma Rīgas organizācija”, pieaicinot Rīgas pašvaldību kā sadarbības partneri, organizēja Eiropas Valdes tikšanos, kas pulcēja 300–350 jauniešu no Eiropas valstīm. Šādu un līdzīgu starptautisku pasākumu rīkošana veicina jaunus sakarus un sniedz iespēju veidot kontaktus akadēmiskā un praktizējošā vidē.

20.6. Pilsētvīdus attīstību raksturojošie rādītāji

Katra Rīgas apkaime ir unikāla ar tai piemītošo raksturu un funkcionalitāti. Arī pakalpojumu pieejamība apkaimēs ir atšķirīga. 2012.g., izvērtējot 23 pakalpojumu pieejamību pilsētā apkaimju mērogā, katrai apkaimei tika piešķirts pakalpojuma pieejamības novērtējums (0 – pakalpojums netiek nodrošināts vispār, līdz 4 – pakalpojums nodrošināts pieprasījumam atbilstošā apjomā un kvalitātē) (skat. 20.14.attēlu).

20.14.attēls

Pilsētvīdus attīstību raksturojošo pakalpojumu kvalitāte un pieejamība Rīgas 55 apkaimēs¹⁸⁹

¹⁸⁹ „Pilsētvīdus attīstību raksturojošo pakalpojumu kvalitāte un pieejamība Rīgas 55 apkaimēs”. SIA „Datorkarte”, 2012

Pārvaldības SVID analīze

Pārvaldība		Mērogs ¹⁹⁰			
SVID	Raksturojums	V	R	N	S
S	Rīga kā galvaspilsēta			X	
	Vēlētāju aktivitātes pieaugums pēdējās pašvaldību vēlēšanās	X			
	leviests vienas pieturas aģentūras princips dažādu pašvaldības pakalpojumu sniegšanā (RD Apmeklētāju pieņemšanas centrs, Rīgas Klientu centrs)	X			
	Vienota, centralizēta informācijas un komunikācijas tehnoloģiju pārvaldība Rīgas pašvaldībā	X			
	Sabalansēta budžeta politika, piesardzīga finanšu politika, saistību vadības stratēģijas īstenošana	X			
	Dažādu mediju izmantošana informēšanas mērķiem un Rīgas reklamēšanai, tajā skaitā izmantojot profilus populārākajos sociālajos medijos: „Facebook”, „Twitter”, „Youtube”, „Flickr” un „Foursquare”	X			
	Regulāra sadarbība un komunikācija ar sabiedrību	X			
	Konsultatīvas padomes un darba grupas RD	X			
	Aktīva darbība Rīgas plānošanas reģionā, sadarbība ar valsts iestādēm, uzņēmējiem, NVO u.c.			X	
	Parakstīts sadarbības memorands starp pašvaldību un NVO	X			
	Rīgai ir izveidots plašs sadraudzības pilsētu tīkls un pilsēta aktīvi līdzdarbojās starptautiskajās organizācijās				X
	Rīgai ir laba pieredze liela mēroga/augsta līmeņa starptautisko konferenču rīkošanā				X
	Iedzīvotāju pozitīva vērtējuma par pašvaldības darbību kopumā pārsvars pār negatīvo vērtējumu, pozitīvā vērtējuma pieaugums (2012)	X			
	Rīgas pilsēta ir galvenais Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēmas donors			X	
	leviests 3 gadu investīciju plāns budžeta plānošanas sistēmā	X			
	Plaši iedzīvotāju informēšanas pasākumi	X			
	Rīgas iedzīvotāji un ielu infrastruktūras izmantotāji regulāri tiek aicināti līdzdarboties un viņiem tiek rīkotas akcijas	X			
Izveidota Rīgas Jaunatnes organizāciju konsultatīvā padome	X				
Daudzveidīga, t.sk. bezmaksas, RD resursu un pakalpojumu pieejamība Rīgas iedzīvotājiem integrācijas procesa veicināšanā (kultūras, sporta pasākumi, bibliotēkas, RD iestāžu tīkls, cilvēkresursi utt.)	X				
V	Nepietiekama informācijas apmaiņa (gan starp RD struktūrvienībām un institūcijām, gan starp RD un NVO, RD un iedzīvotājiem)	X			
	Atsevišķos gadījumos institūciju funkciju dublēšanās	X			

¹⁹⁰ V - vietējais mērogs; R - reģionālais mērogs; N - nacionālais mērogs; S - starptautiskais mērogs

Salīdzinoši liela birokrātija atsevišķās pašvaldības jomās – ilgstošs dokumentu saskaņošanas un ieviešanas process pašvaldībā	X			
Korupcijas skandāli	X			
Atsevišķos gadījumos pašvaldības organizatoriskās struktūras optimizācijas negatīva ietekme uz darba kvalitāti, kas darbinieku trūkuma vai nepietiekamas profesionalitātes dēļ ir pasliktinājusies	X			
Nav vadošās struktūrvienības ar attiecīgām pilnvarām un resursiem, lai nodrošinātu vienotu klientu apkalpošanu	X			
Nav vienoti sniegto pakalpojumu mērīšanas un institūciju darbības efektivitātes novērtēšanas kritēriji	X			
Nepietiekama plānošanas sasaiste ar pašvaldības budžetu	X			
Nepietiekamā kvalitātē un apjomā ir dažādu pašvaldības struktūrvienību IKT materiāltehniskais nodrošinājums un infrastruktūra	X			
Rīgā aktuāla ir patvaļīgā būvniecība, kuras apjomi nemazinās	X			
Parakstītais sadarbības memorands starp pašvaldību un NVO netiek pilnībā īstenots	X			
Iedzīvotāju negatīva vērtējuma par iespēju ietekmēt pašvaldības lēmumus pārsvars pār pozitīvo vērtējumu (2012)	X			
Iedzīvotāju negatīva vērtējuma par iespēju piedalīties pilsētas attīstības plānošanas pasākumos un lēmumu pieņemšanas procesos, izteikt savu viedokli pārsvars pār pozitīvo vērtējumu (2012)	X			
Trūkst redzējuma par starptautiskās sadarbības prioritātēm	X			
Vāji izmantots starptautiskās profesionālās pieredzes apmaiņas un zināšanu pārneses potenciāls	X			
Nepietiekama profesionālā sadarbība ar Rīgas sadraudzības pilsētām	X			
Rīgas pilsētas dalībai Eiropas pilsētu tematiskajos tīklos trūkst ilgtermiņa redzējuma un budžeta				X
Grūti prognozējams iespējamais valsts atbalsts pašvaldībai svarīgu objektu realizēšanā			X	
Zems pilsoniskās līdzdalības un informētības līmenis	X			
Nav definēts Rīgas tēls	X			
Nepietiekama pilsētas atpazīstamība starptautiskā vidē				X
Nekoordinēta ar Rīgas tēla veidošanu saistīto Rīgas institūciju darbība	X			
Galvaspilsētas likuma trūkums			X	
Vāja sadarbība ar Pierīgas pašvaldībām		X		
Trūkst kopīga skatījuma un vienotas rīcības Rīgas un Pierīgas transporta un teritorijas plānošanas problēmu risināšanā		X		
Nav diversificēts budžets (pamatā viens galvenais ieņēmumu avots IIN)			X	
Budžeta ieņēmumi neveidojas no uzņēmumu ienākuma nodokļa, lai gan pašvaldībai jāveicina uzņēmējdarbība			X	
Nepietiekamā kvalitātē un apjomā ir dažādu struktūrvienību materiāltehniskais nodrošinājums un infrastruktūra	X			
Netiek nodrošināta projektu pārmantojamība, mainoties valdošajām koalīcijām	X			
Infrastruktūras u.c. attīstības plāni pārsniedz pilsētas budžeta iespējas			X	
Finanšu resursu iespējas spēj nodrošināt esošos pakalpojumus, bet ierobežo to attīstību	X			
Maza iedzīvotāju interese par pašvaldības darbību	X			

	Neatbilstoši ienākumi no nodokļiem salīdzinājumā ar pašvaldības infrastruktūras lietotāju skaitu (Rīga saņem naudu nepilnu 700 000 iedzīvotāju apkalpošanai, bet jāapkalpo ~ 1,4 milj.)		X		
I	Pilsētas tēla uzlabošana	X			
	Rīgas tēls kā pievienotā vērtība uzņēmējiem starptautiskajā tirgū				X
	Plaša un daudzveidīga pašvaldības starptautiskā sadarbība				X
	Galvaspilsētas likuma pieņemšana			X	
	Budžeta plānošana un izpilde saistībā ar Attīstības programmu	X			
	Aktīva pilsētas piedalīšanās Rīgas plānošanas reģiona darbībā		X		
	Sadarbības uzlabošana ar apkārtējām pašvaldībām		X		
	Aktīva pašvaldības politikas aizstāvēšana nacionālajos un starptautiskajos attīstības plānos			X	
	Kvalitatīvi un savstarpēji saskaņoti RD iestāžu rīcības plāni un plānošanas dokumenti	X			
	Vienotas Rīgas pilsētas pašvaldības pakalpojumu organizēšanas un sniegšanas sistēmas izveide	X			
	IKT un moderno organizāciju darbības principu sniegto iespēju izmantošana pašvaldības pakalpojumu pieejamības un kvalitātes uzlabošanā	X			
	Datu pārraides tīkla pārbūve atbilstoši mūsdienu tehnoloģiskajām prasībām, papildinot ar TETRA standarta radiosakaru sistēmu	X			
	IKT resursu automatizēta uzraudzība un pārvaldība	X			
	E-pilsētas projekta attīstība	X			
	Regulāra pašvaldības sadarbība ar iedzīvotājiem	X			
	Radošo profesiju pārstāvju un industriju aktīva iesaiste pilsētplānošanas aktivitātēs	X			
	Saglabāt budžeta stabilitāti	X			
	Pašvaldību finanšu patstāvības palielināšana	X			
	Pašvaldību ieņēmumu bāzes palielināšana, piešķirot pašvaldībām daļu no citu nodokļu ieņēmumiem	X			
	Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēmas attīstība			X	
	Piesaistīt ārējos finanšu resursus pašvaldības attīstības projektu finansēšanai				X
	IIN pārdaļē, ņemot vērā darbinieku dzīvesvietas un darba vietas pašvaldības			X	
	Kopēja valsts sektora (valsts, pašvaldību, to uzņēmumu) finanšu darbības koordinācija, t.sk. kopējā valsts sektora uzņemto saistību kontrole			X	
	Ieviest vidēja termiņa (3–5 gadu) budžetu atbilstoši valsts fiskālās stabilitātes politikai	X			
Bezdeficīta budžeta izpilde	X				
Uz klientu vajadzībām orientēta pārvaldības modeļa veidošana	X				
Atsevišķu pašvaldības funkciju deleģēšana privātajam sektoram	X				

	Jaunatnes organizāciju aktīvāka iesaistīšana pašvaldības vienotajā darbā ar jaunatni sistēmā	X			
D	Pilsētas neviennozīmīgais tēls pasaulē				X
	Attīstības programmas un budžeta savstarpēja nesaskaņotība	X			
	Visas pašvaldības informācijas sistēmas fiziski ir izvietotas vienā datu centrā, kopā ar centrālo komunikāciju mezglu	X			
	IKT pakalpojumu nepietiekamā apjoma un kvalitātes nodrošināšanas ietekme uz pašvaldības darbu	X			
	Neparedzēti sistēmu un infrastruktūras pārtraukumi	X			
	Investīcijas valsts lielajos uzņēmumos („Latvijas dzelzceļš”, lidosta „Rīga”, Rīgas brīvosta u.c.) nepietiekami sabalansētas ar attiecīgas infrastruktūras attīstību Rīgā			X	
	Pašvaldībām piešķirot tiesības noteikt nekustamā īpašuma nodokļa likmi savā teritorijā, var saasināties pretrunas starp pašvaldības fiskālajiem un sociālajiem mērķiem	X			
	Valdības iecerētā darbaspēka nodokļu, galvenokārt IIN likmes, samazināšana un neapliekamā minimuma palielināšana laikā līdz 2015.gadam būtiski samazinās pašvaldības ieņēmumu bāzi			X	
	Pašvaldību ieņēmumu bāzes palielināšana, piešķirot daļu no citu nodokļu ieņēmumiem, veidos komplikētu administrēšanas kārtību	X			
	Pieaugošie izdevumi pašvaldības iepriekš uzņemto parādsaistību apmaksai, kas no pašreizējiem 7% (no kopējiem budžeta izdevumiem) var sasniegt 11-12% jau tuvāko gadu laikā	X			
	Saglabājoties pašreizējiem ierobežojumiem pašvaldībām piesaistīt ārējos finanšu resursus attīstības projektu īstenošanai, radīsies papildu spiediens uz kārtējā budžeta izdevumiem, kas būs jānovirza kapitālo izdevumu finansēšanai	X			
	Valsts parāda atmaksa			X	
	Dotācijas RD SIA „Rīgas satiksme” – dotāciju sistēmas attīstība saistībā ar uzņēmuma finanšu darbības rezultātiem	X			
	Pašvaldības sociālo pabalstu sistēmas pilnveidošanas un sociālās situācijas attīstības ietekme uz budžetu	X			
Pašvaldības nespēja pildīt savas pamatfunkcijas finanšu resursu trūkuma dēļ	X				
Jaunu funkciju pārņemšana no valsts, taču neseko finansējums			X		

20.7. Iepriekšējā plānošanas perioda (2006.–2013.gads) izvērtējums

2005.gada nogalē RD tika apstiprināta Rīgas pilsētas ilgtermiņa attīstības stratēģija līdz 2025.gadam un Rīgas pilsētas attīstības programma 2006.–2013.gadam, kas ir Rīgas iedzīvotāju, dažādu interešu un profesionālu grupu, pašvaldības politiķu un speciālistu iespēju, vēlmju un to īstenošanas veidu apkopojums. 2009.gadā šajos dokumentos tika veikti grozījumi – mērķi un uzdevumi tika koriģēti, apvienoti un precizēti, kā rezultātā tika izvirzīti 13 mērķi un to sasniegšanai definēti 105 uzdevumi. Papildus tika izvirzītas prioritātes un tūlītējie soļi, kas realizējami tuvāko trīs gadu laikā. Šajā nodaļā izvērtēts RD darbs no 2006. līdz 2013.gadam, kā arī sniegti priekšlikumi Stratēģijas un Attīstības programmas izstrādei.

PM1 Izglītota un prasmīga sabiedrība

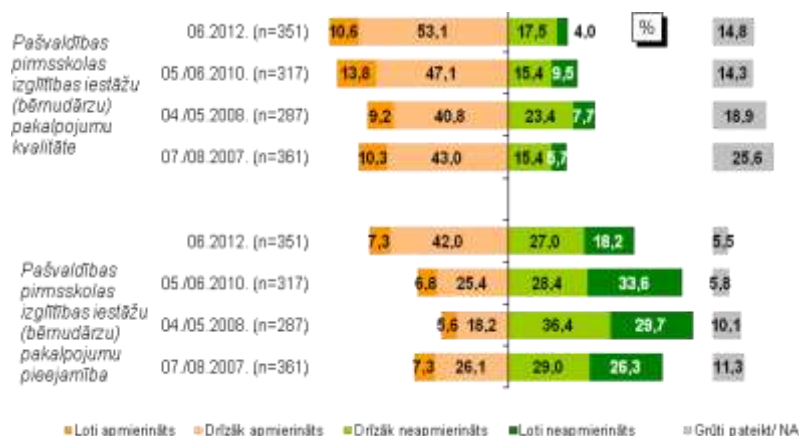
Sākotnējais mērķa formulējums bija „Izglītota, prasmīga un kultūru cenoša sabiedrība”, savukārt mērķa pamatojums un izvirzītie uzdevumi liecināja, ka mērķis ir šaurāks nekā dotais formulējums – tāpēc 2010.gadā, veicot Stratēģijas 2025 un Programmas 2013 grozījumus, tika mainīts mērķa formulējums – „Izglītota un prasmīga sabiedrība” un sākotnējā mērķa sadaļa „kultūru cenoša sabiedrība” tika pievienota mērķim PM2 „Radoša un europeiska pilsēta ar augstvērtīgu kultūras dzīvi”. Grozījumu ietvaros tika koriģēti arī mērķim pakārtotie uzdevumi – vairāki no tiem tika paplašināti, precizēti un sadalīti, kā arī tika pievienots viens jauns uzdevums.

Aptaujas rezultāti¹⁹¹ liecina, ka 2012.gadā pašvaldības pirmsskolas izglītības iestāžu pakalpojumu kvalitāte vērtēta aptuveni tikpat augstu kā vispārējās izglītības iestāžu pakalpojumu kvalitāte (skat. 20.15.attēlu). Savukārt skolu pieejamība novērtēta ievērojami augstāk nekā bērnudārzu pieejamība (skat. 20.16.attēlu). Tomēr jānorāda, ka 2012.gadā bērnudārzu pieejamība, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, vērtēta ievērojami atzinīgāk.

Jāatzīmē, ka aptaujā ņemtas vērā to iedzīvotāju atbildes, kuru ģimenēs ir pirmsskolas bērni vecumā līdz 6 gadiem (jautājumos par pirmsskolas izglītības iestādēm (bērnudārziem)) un bērni vecumā no 7 līdz 18 gadiem (jautājumos par vispārējās izglītības iestādēm (skolām)).

20.15.attēls

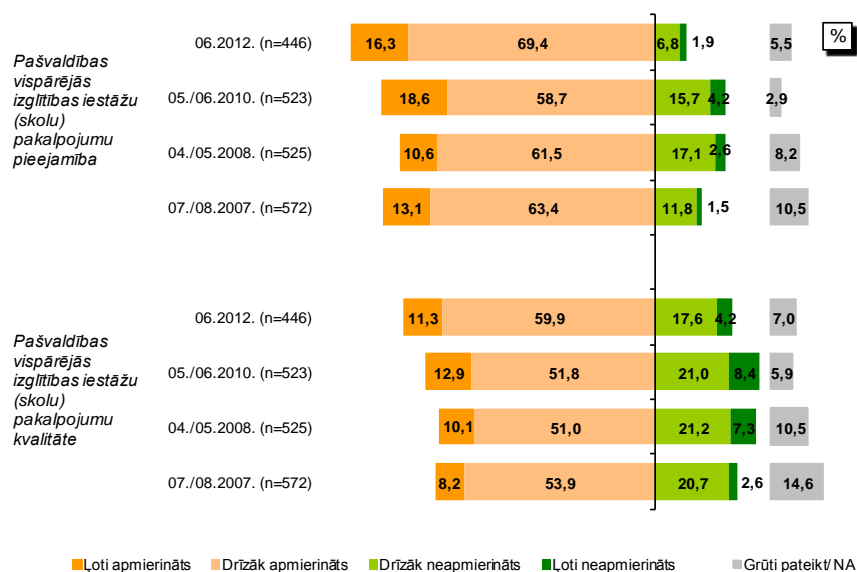
Iedzīvotāju apmierinātība ar pašvaldības pirmsskolas izglītības iestāžu (bērnudārzu) pakalpojumu pieejamību un kvalitāti

Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatoru”, SKDS, 2012.g. jūnijs

¹⁹¹ Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatoru”, SKDS, 2012.g. jūnijs

Iedzīvotāju apmierinātība ar pašvaldības vispārējās izglītības iestāžu (skolu) pakalpojumu pieejamību un kvalitāti

Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatoru”, SKDS, 2012.g. jūnijs

Mērķa ietvaros no 2006.gada Rīgas pilsētas pašvaldībā tika veiktas daudz un dažādas aktivitātes.

Pirmsskolas izglītības jomā tika paplašināts pirmsskolas iestāžu tīkls (atvērtas jaunas grupas, uzbūvētas jaunas iestādes) un veikti teritoriju labiekārtošanas darbi, kā arī nodrošināta pirmsskolas pedagogu un vecāku izglītības centra darbība. Lai nodrošinātu pirmsskolas izglītības pakalpojuma pieejamību, izstrādāts modelis pašvaldības sadarbībai ar privātajām pirmsskolas izglītības iestādēm, kura ietvaros Rīgas pilsētas pašvaldības budžetā noteikts atbilstošs finansējums, līdzfinansējums vai dotācija par vienu bērnu mēnesī.

Vispārējās izglītības jomā tika nodrošināta pakalpojuma pieejamība, atbilstoša materiāltehniskā bāze un kvalitatīva izglītības programmu daudzveidība atbilstoši sabiedrības vajadzībām. Privātskolām, kurās mācās bērni, kuru dzīvesvieta deklarēta Rīgā, tiek nodrošināts līdzfinansējums.

Mūzikas izglītības jomā pedagogiem tika nodrošināta iespēja apmeklēt tālākizglītības programmas, sociālie darbinieki varēja apmeklēt apmācības kursus kvalifikācijas celšanai, savukārt Rīgas iedzīvotājiem tika piedāvātas dažādas pieaugušo neformālās izglītības programmas.

Interesu un profesionālās ievirzes izglītības pieejamība tika nodrošināta, iesaistot skolu audzēkņus atbilstošās un daudzveidīgās izglītības programmās, piemēram, ar kultūrizglītības, tehniskās jaunrades, vides izglītības, sporta izglītības un citu jomu ievirzi. Gan ar dažādiem reklāmas pasākumiem metodiskajos centros, gan izstrādājot vienotu katalogu par neformālās izglītības iespējām Rīgā, tika nodrošināta informācijas aprīte par interešu izglītības iespējām.

Tika izstrādāta tālākizglītības programma pedagogiem, kuru klasēs ir bērni ar īpašām vajadzībām. Pirmsskolas skolotāju studiju programmas ietvaros veikta studiju apmaksu studentiem pirmā līmeņa studiju programmas apguvei un talantīgajiem Rīgas skolēniem pašvaldība finansēja studijas augstskolā. Labākajiem audzēkņiem tika piešķirtas zelta stipendijas. Tika organizētas mācību priekšmetu olimpiādes un zinātniski pētnieciskās konferences.

Mērķa ietvaros tika sniegts arī atbalsts bērnu un jauniešu aktivitātēm: organizēti un atbalstīti pasākumi, sacensības un nometnes, kā arī īstenoti projektu konkursi un sniegts finansiāls atbalsts jauniešu iniciatīvām.

Uzņēmējprasmju, eksakto zinātņu un zinātnietilpīgas ekonomikas zināšanu apguves veicināšanas jomā tika realizētas dažādas darbības. Piemēram, pastāvīgi tika organizētas Rīgas pilsētas skolēnu zinātniski pētniecisko darbu konferences, savukārt, lai sekmētu studējošo skaita pieaugumu ar dabaszinātnēm un inženierzinātnēm saistītajās nozarēs, ES līdzfinansētā projekta ietvaros jau 49 Rīgas pilsētas pašvaldības vispārīgā izglītībā skolās izveidoti mūsdienīgu prasībām atbilstoši dabaszinātņu mācību kabineti ar mācību materiāliem. ES fondu projekta ietvaros tika koordinēta un atbalstīta informācijas tehnoloģiju iekārtu iegāde Rīgas pilsētas vispārīgā izglītībā skolu informatizācijas nolūkā, tajā skaitā veikta izglītības portāla www.e-skola.lv modernizēšana un RD ieviesta vienota elektroniskā pasta sistēma. Arī uzņēmējdarbības prasmju apguve sekmēta, iesaistoties ES līdzfinansēto projektu aktivitātēs.

Valodu veicināšanas apguves jomā Rīgas vispārējās izglītības iestādes piedāvāja skolēniem apgūt dažādas svešvalodas (angļu, vācu, franču, krievu un citas valodas), kā arī rīdniekiem tika piedāvāta iespēja, apmeklējot kursus, uzlabot latviešu valodas zināšanas, tajā skaitā augstākajā līmenī, profesionālo pienākumu veikšanai.

Izglītības iestāžu celtniecības un rekonstrukcijas jomā pastāvīgi tika veikti remontdarbi esošajās pirmsskolas izglītības iestādēs un tika atvērtas jaunas PII.

Priekšlikumi Stratēģijas un Attīstības programmas izstrādei izglītības jomā:

- turpināt izglītības iestāžu celtniecību, renovāciju un rekonstrukciju;
- veikt izglītības iestāžu teritoriju labiekārtošanas darbus;
- nodrošināt pirmsskolas vecuma bērņus ar vietām PII vai piedalīties izdevumu kompensācijā tām ģimenēm, kam nepietiek vietas pašvaldības PII;
- attīstīt mūžizglītības piedāvājumu (veicināt sabiedrībā izpratni par mūžizglītības nepieciešamību un paaugstināt iedzīvotāju iesaisti pieaugušo izglītībā);
- pilnveidot izglītības iestāžu materiāli tehnisko bāzi;
- nodrošināt daudzveidīgu un kvalitatīvu interešu un profesionālās ievirzes izglītības programmu;
- atbalstīt jauniešu veidotos projektus un sekmēt viņu iesaistīšanos jaunatnes organizācijās.

PM2 Radoša un eiropeiska pilsēta ar augstvērtīgu kultūras dzīvi

Šis stratēģiskais mērķis radās, apvienojot mērķi M8 „Garīgi bagāta sabiedrība” ar PM1 mērķa daļu „Kultūru cenoša sabiedrība”. Mērķim tika pievienoti vairāki jauni uzdevumi, kā arī daži tika vēlreiz formulēti un sadalīti.

Pētījuma rezultāti¹⁹² liecina, ka šo mērķi Rīgas iedzīvotāji vērtējuši visaugstāk. Visatzinīgāk aptaujātie vērtējuši kultūras pasākumus kopumā, bet viskritiskāk – iespējas iesaistīties pašdarbības kolektīvos pieaugušajiem. Par iespēju bērņiem darboties pulciņos, pašdarbības kolektīvos apmierinātību pauda 51% rīdnieku (skat. 20.17.attēlu). Jāpiebilst, ka 2012.gadā visi trīs ar kultūru saistītie aspekti vērtēti atzinīgāk nekā pirms diviem gadiem.

20.17.attēls

Iedzīvotāju apmierinātība ar kultūras pasākumiem Rīgā

¹⁹²

Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatori”, SKDS, 2012.g. jūnijs

Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatori”, SKDS, 2012.g. jūnijs

Iedzīvotājiem, kuri norādīja, ka nav apmierināti ar kultūras pasākumiem Rīgā kopumā, tika lūgts pamatot savu nostāju. Kā iemeslus savai neapmierinātībai rīdzinieki visbiežāk minējuši dārgas biļetes (29%), vienveidīgus, zemas kvalitātes, neinteresantus pasākumus (11%), kā arī to, ka viss notiek centrā un par maz pasākumu tiek organizēts mikrorajonos (apkaimēs) (9%) (skat. 20.18.attēlu). Jāpiebilst, ka arī iepriekšējos gados dārgas biļetes bija biežāk minētais neapmierinātības iemesls, taču iepriekš tās tika minētas biežāk.

20.18.attēls

Iedzīvotāju neapmierinātības iemesli ar kultūras pasākumiem Rīgā

Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatori”, SKDS, 2012.g. jūnijs

Atbilstoši mērķim Rīgā kopš 2006.gada ir noticis daudz dažādu aktivitāšu. Kultūras pasākumu organizēšanas ietvaros notika gan vietējās nozīmes pasākumi (dažādi koncerti, izrādes, izstādes, tradicionālie, valsts un piemiņas dienu pasākumi, gaismas festivāls "Staro Rīga", Mūsdienu kultūras forums „Baltā nakts”, Kaimiņu dienas, Muzeju nakts pasākumi u.c.), gan arī starptautiski kultūras pasākumi (starptautisks folkloras festivāls „Baltica”, pašvaldības darbinieki piedalījās 2011.gada EKG atklāšanas pasākumā Somijas pilsētā Turku, kā arī tikās ar iepriekšējo gadu kultūras galvaspilsētu organizētājiem, notika vairāki pasākumi, kas saistīti ar projektu „Rīga – Eiropas kultūras galvaspilsēta 2014.gadā”, notika sadraudzības pilsētu dienas Rīgā, kā arī Rīgas dienas sadraudzības pilsētās u.c.).

Kultūras daudzveidības, talantīgo mākslinieku, kā arī institūciju un organizāciju, kas nodrošina kultūras un mākslas procesu, atbalsta jomā gadu no gada tika organizēti festivāli, koncerti, pašdarbības koncerti, kultūras pasākumu konkursi un citas aktivitātes, aptverot ne vien pilsētas centru, bet pēc iespējas arī apkaimes, iesaistot gan mazākumtautību, gan tradicionālās kultūras pārstāvjus. Lai iedzīvotāju vidū popularizētu inovatīvu un mākslinieciski augstvērtīgu radošu darbu rašanos par pilsētas tēmu, aktīvajiem pilsētas māksliniekiem (gleznotājiem, keramiķiem, fotogrāfiem u.c.) un literātiem bija iespēja piedalīties izstādēs, plenēros un konkursos.

Iedzīvotāju līdzdalības veicināšanas procesa un radoša brīvā laika pavadīšanas ietvaros aktīvi darbojās vairāki amatierkolektīvi, kuru vadītāju atalgojums tika finansēts no pašvaldības līdzekļiem, tika organizēti pasākumi bērniem un jauniešiem, rīkoti atklāti kultūras projekti un pasākumu konkursi, piemēram, skatlogu, ēku fasāžu un priekšlaukumu noformējuma konkurss „Ziemassvētki”, „Svētku plakāta un/vai svētku noformējuma vides objektu/instalāciju māksliniecisko ideju skīču, to tehnisko risinājumu un izvietojuma Rīgas pilsētvidē konkurss” u.c. Kopš 2006.gada Rīgā katru septembri norisinās „Jauniešu mēnesis”, piedāvājot pilsētas bērniem un jauniešiem līdz 10 publiskajiem pasākumiem, kas vērsti uz interesantu, saturīgu brīvā laika pavadīšanu, kā arī uz viņu aktīvu līdzdalību un izklaidi. Minētie pasākumi ik gadu pulcē virs 9 000 apmeklētāju.

Kultūras iestāžu celtniecības un rekonstrukcijas jomā, nodrošinot optimālu kultūras iestāžu tīklu, tika veikta dažādu kultūras iestāžu rekonstrukcija, labiekārtošanas un aprīkošanas darbi, kā arī tika saglabāti un attīstīti kultūrvēsturiskie objekti pilsētas centrā un citās vēsturiskās apbūves teritorijās (piemēram, atvērta jaunizveidotā Rīgas Centrālās bibliotēkas Biķernieku filiālbibliotēka, pēc rekonstrukcijas atvērta Jaunciema un Imantas filiālbibliotēka, veikta Kultūras pils „Ziemeļblāzma” ēku un būvju kompleksa un parka Ziemeļblāzmas ielā rekonstrukcija un restaurācija, norit Latvijas Nacionālā mākslas muzeja ēkas rekonstrukcija u.c.).

Priekšlikumi Stratēģijas un Attīstības programmas izstrādei kultūras jomā:

- organizēt vietējās nozīmes un starptautiskus kultūras pasākumus;
- turpināt kultūras iestāžu celtniecību un rekonstrukciju;
- attīstīt un uzturēt programmas „Rīga – Eiropas kultūras galvaspilsēta 2014.gadā” laikā uzsāktās iniciatīvas;
- veicināt iedzīvotāju radošu brīvā laika pavadīšanu;
- nodrošināt sabalansētu kultūras pakalpojumu pieejamību visiem rīdziniekiem;
- saglabāt un attīstīt kultūrvēsturiskos objektus pilsētā.

PM3 Uz starptautisku sadarbību vēsta pilsētas ekonomikas attīstība

2010.gadā, aktualizējot Rīgas attīstības plānošanas dokumentus, tika mainīts prioritārā stratēģiskā mērķa formulējums (sākotnējais mērķa formulējums bija „Uz austrumu–rietumu saikni balstīta ekonomika”) un mērķa realizēšanai tika pievienoti divi jauni uzdevumi, kā arī vairāki no tiem tika vēlreiz formulēti.

Laikā no 2006.gada mērķa ietvaros Rīgas pilsētas pašvaldības iestādes un struktūrvienības veikušas daudzas vērienīgas aktivitātes.

Sadarbības jomā regulāri tika nodrošināta pašvaldības dalība starptautiskajos sadarbības tīklos un starptautiskajās organizācijās, notika sadraudzības pilsētu dienas Rīgā un Rīgas dienas sadraudzības pilsētās, kā arī pašvaldības pārstāvji piedalījās dažādās starptautiskās konferencēs un semināros.

Tranzīta un loģistikas attīstības jomā noritēja darbi pie Dienvidu tilta projekta (pabeigta I un II kārtā) un Rīgas Ziemeļu transporta koridora attīstības, tika rekonstruētas vairākas ielas, kā arī tika veiktas dažādas aktivitātes, lai pilnveidotu pilsētas maģistrālo ielu tīklu un palielinātu satiksmes caurlaides spēju.

Tūrisma attīstības jomā regulāri tiek veiktas aktivitātes tūrisma nozares attīstībai. 2009.gadā tika izveidots nodibinājums „Rīgas Tūrisma attīstības birojs”, kura galvenais uzdevums ir veicināt tūrisma, tajā skaitā kultūras tūrisma, attīstību Rīgā un Rīgas apkārtnē. Tika uzsākts mērķtiecīgs darbs tūristu piesaistē: dalība starptautiskajās tūrisma izstādēs, regulāra komunikācija ar tūroperatoriem un ārvalstu medijiem, organizētas sezonālās kampaņas (piemēram, „Live Rīga” 2011.gadā vasaras kampaņa tika nodrošināta 10 mērķa valstīs un rudens/zīemas kampaņa tika organizēta 7 valstīs, kuras laikā tika popularizētas ziemas brīvdienas un Jaunā gada sagaidīšanas iespējas Rīgā), uzturēti 3 tūrisma informācijas centri, ir izstrādāts un tiek uzturēts portāls www.LiveRiga.com, izplatīti informācijas materiāli par Rīgu, izstrādāti jauni tūrisma maršruti, sadarbībā ar tūrisma firmām nodrošināta lielāko tradicionālo kultūras pasākumu norise Rīgā, popularizēti kultūrvēsturiskie pieminekļi un ēkas u.c. Pārskata periodā noritēja darbs pie degradēto objektu (teritoriju un būvju) revitalizācijas tūristu iecienītās vietās, kā arī tika uzsākta Spīķeru kvartāla attīstība.

Positīva Rīgas tēla veidošanas ietvaros tika veicināta pozitīva Rīgas atpazīstamība starptautiskos tirgos (Rīgas pilsēta piedalījās starptautiskajās Hanzas dienās, kas deva iespēju Rīgai demonstrēt gan tūrisma iespējas, gan sadarbības potenciālu, kā arī starptautiskajā izstādē MIPIM, nodibinājuma „Rīgas Tūrisma attīstības birojs” organizētās sezonālās kampaņas vairākās valstīs, dalība vairākos starptautiskos tūrisma filmu festivālos un tūrisma veicinošajos projektos u.c.).

Sadarbības ietvaros pašvaldība organizēja Rīgas uzņēmēju ārvalstu kontaktu kvalitatīvu un kvantitatīvu paplašināšanos, veicināja starptautisku organizāciju un uzņēmējdarbību reģionālo pārstāvniecību izvietojumu Rīgā, kā arī atbalstīja publiskās diplomātijas pasākumus Rīgas popularizēšanai. Rīga uzņēma dažādas starptautiskas delegācijas, ar kurām tika risināti dažāda rakstura jautājumi.

Priekšlikumi Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģijai līdz 2030.gadam un Rīgas attīstības programmas 2014.–2020.gadam izstrādei tūrisma un starptautiskās sadarbības jomā:

- veidot un veicināt pašvaldības starptautisko sadarbību;
- veicināt tūrisma attīstību;
- veicināt pozitīvu Rīgas atpazīstamību starptautiskos tirgos;
- uzlabot sasaisti starp Rīgas brīvostu, Rīgas centru, lidostu „Rīga” un citiem nacionālajiem un Eiropas transporta tīkliem.

PM4 Dzīve pilsētā ar kvalitatīvam apkaimēm

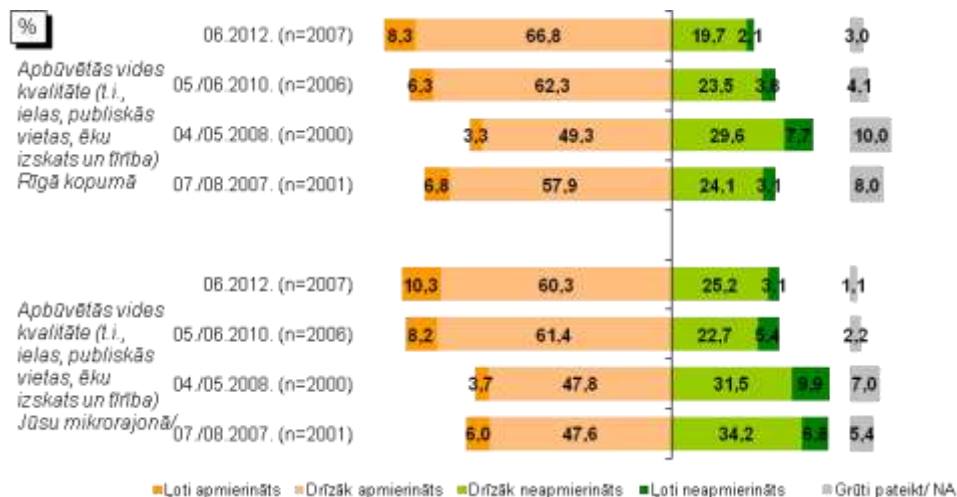
2010.gadā, veicot Stratēģijas 2025 un Programmas 2013 grozījumus, nedaudz tika mainīts stratēģiskā mērķa formulējums, sākotnēji tas bija „Dzīve pilsētā ar kvalitatīviem dzīvojamiem rajoniem (apkaimēm)”. Mērķim tika pievienots viens jauns uzdevums, daži no uzdevumiem tika vēlreiz formulēti.

Pēc iedzīvotāju aptaujas¹⁹³ rezultātiem var secināt, ka katru gadu aug iedzīvotāju apmierinātība gan ar apbūvētās vides kvalitāti Rīgā kopumā, gan arī ar apbūvētās vides kvalitāti savā apkaimē (skat. 20.19.attēlu).

20.19.attēls

Iedzīvotāju apmierinātība ar apbūvētās vides kvalitāti Rīgā kopumā

¹⁹³ Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatoru”, SKDS, 2012.g. jūnijs

Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatoru”, SKDS, 2012.g. jūnijs

Iedzīvotāju vērtējums apkaimju griezumā liecina, ka apbūvētās vides kvalitāti savā apkaimē visatzinīgāk vērtējuši Jaunciema, Bierīņu, Mežaparka, Dreiliņu, Berģu un Juglas iedzīvotāji, savukārt zemāku vērtējumu sniedza rīdzinieki, kas dzīvo Šampēterī, Šķīrotavā, Dārziņos, Purvciemā un Zasulaukā.

Mērķa ietvaros no 2006.gada Rīgas pašvaldībā tika veiktas daudz un dažādas aktivitātes.

Pašvaldības pakalpojumu tuvināšanas apkaimēm ietvaros iedzīvotājiem tika nodrošināta iespēja saņemt dažādu pakalpojumu (vairāk nekā 30 veidu) pieprasījumu saņemšanu un pakalpojumu izsniegšanu vienuviet – RD Apmeklētāju pieņemšanas centra sešās teritoriālās atrašanās vietās (Kungu ielā 7/9, Brīvības ielā 49/53, Daugavpils ielā 31, Eduarda Smilģa ielā 46, Rūpniecības ielā 21, Dzirciema ielā 26). Tāpat tiek nodrošināta apmeklētāju pieņemšana Rīgas pašvaldības policijas teritoriālajās pārvaldēs, kā arī apmeklētāju pieņemšanas punktos atsevišķos mikrorajonos.

Pilsētas degradēto teritoriju un objektu revitalizācijas un attīstības ietvaros notika darbi pie nesankcionēto sadzīves atkritumu izgāztuvju likvidēšanas, tika aktualizēta informācija par sabiedrisko drošību apdraudošām un pilsētas ainavu bojājošām būvēm, īstenoti vairāki projekti ar ES finansējuma atbalstu - „Maskavas ielas, Krasta ielas un Turgeņeva ielas kvartāla degradētās teritorijas revitalizācija”, „Grīziņkalna un tam piegulošā Miera dārza teritorijas revitalizācija” u.c.

Apkaimju estētiskās un pilsētvides kvalitātes uzlabošanas ietvaros tika kontrolēta reklāmas objektu atbilstība ekspluatācijas prasībām, atjaunoti ielu un objektu nosaukumu norāžu stabi, nomainītas objektu plāksnes, remontēti iekškvartālu piebraucamie un koplietošanas ceļi, veikti teritoriju remontdarbi, atjaunoti gājēju celiņu betona bruģa segumi, notika darbi pie patvaļīgās būvniecības radīto seku novēršanas, veikta vidi degradējošo objektu demontāža, uzstādītas sabiedrisko tuaļu mājiņas, atjaunoti rotaļu elementi esošajos rotaļu laukumos, atjaunots inventārs un aprīkojums pilsētas atpūtas zonās un peldvietās. Lai uzlabotu pilsētvides kvalitāti, tika organizēti dažādi konkursi – dizaina konkurss „Etalonmodeļa skice mākslas un suvenīru ielu tirdzniecības vietai Vecrīgā”, metu konkurss „Svētku plakāta un/vai vides objektu/instalāciju māksliniecisko ideju skices, to tehniskais risinājums un izvietojums Rīgas pilsētvidē” u.c.

Teritorijas racionālas un ilgtspējīgas attīstības principiem atbilstošas izmantošanas ietvaros tiek nodrošināta Rīgas pilsētai piederošo mežu, dārzu, parku, skvēru apsaimniekošana atbilstoši ilgtspējīgas attīstības principiem. Lai ekonomētu zemes resursus un racionāli izmantotu kapsētu teritorijas, pašvaldība cenšas popularizēt kremāciju. Uzsākta jauna Rīgas teritorijas plānojuma izstrāde, kura ietvaros veikta esošās situācijas izpēte jauktas apbūves, ražošanas un centra apbūves teritorijās un neapbūvēto zemesgabalu identificēšana Rīgas pilsētā. Lai savlaicīgi noteiktu tos hidroloģiskos faktorus, kas nākotnē ar klimata pārmaiņām varētu negatīvi ietekmēt Rīgas iedzīvotājus, dabas un kultūras mantojuma saglabāšanu, un izstrādātu risinājumus, kā šo ietekmi mazināt vai

novērst, tika īstenots ES līdzfinansēts projekts „Rīgas pilsētas virszemes ūdeņu ietekmju novērtēšana, novērsšana un ekoloģiskā stāvokļa uzlabošana”.

Kvalitatīvu atpūtas vietu izveidošanas ietvaros tika uzstādīti jauni soliņi, labiekārtoti celiņi, atpūtas zonas, peldvietas, bērnu rotaļu laukumi, parki, ierīkoti veloceliņi un skrituļtrases, atjaunoti piebraucamie ceļi, izveidoti stāvlaukumi, kā arī noregulēta automobiļu piekļuve un novietošana atpūtas zonu tuvumā, Mežaparkā tika izveidota jauna atpūtas vieta – „Jaunlaulāto kalniņš”, izveidota atpūtas zona Daugavas promenādē, sadarbībā ar citām organizācijām izveidotas dažādas atrakcijas – ziemas atrakciju parks Mežaparkā Lielajā estrādē, atrakcija „Plunkšķis” Ķīšezera pludmalē u.c. aktivitātes.

Priekšlikumi Stratēģijas un Attīstības programmas izstrādei apkaimju sakārtošanas jomā:

- tuvināt pašvaldības pakalpojumus apkaimēm;
- turpināt iesāktos un iniciēt jaunus projektus, lai sakārtotu degradētās teritorijas;
- remontēt iekškvartālu piebraucamos un koplietošanas ceļus;
- paaugstināt publiskās ārtelpas kvalitāti;
- pilnveidot un attīstīt gājējiem paredzēto satiksmes infrastruktūru un gājēju ielu tīklu;
- labiekārtot parkus un pagalmus (rotaļu laukumi, soliņi u.c.);
- izveidot un uzturēt kvalitatīvas atpūtas vietas Rīgas pilsētas teritorijā.

M5 Ģimeniska, veselīga un aktīva sabiedrība

Veicot grozījumus attīstības dokumentos, šis mērķis tika noformulēts, apvienojot M5 „Veselīga un aktīva sabiedrība” ar M6 „Ģimeniska sabiedrība”. Grozījumu rezultātā mērķim tika pievienoti divi jauni uzdevumi, vairāki uzdevumi tika apvienoti un precizēti.

2012.gada aptaujas rezultāti¹⁹⁴ liecina, ka atzinīgu vērtējumu rīdzinieki visbiežāk snieguši par sportošanas un aktīvās atpūtas iespējām. Gandrīz vienādi vērtēta primārās veselības aprūpes kvalitāte un primārās veselības aprūpes pieejamība (skat. 20.20.attēlu).

Respondentiem, kuri bija neapmierināti ar sportošanas un aktīvās atpūtas iespējām Rīgā, lūdza raksturot savas neapmierinātības iemeslus. Visbiežāk aptaujas dalībnieki pauduši viedokli, ka Rīgā nav kur sportot (nav sporta laukumu, velosipēdistu celiņu u.tml.) un viss ir par maksu, dārgi. Jānorāda, ka 2008. un 2010.gadā respondenti neapmierinātību ar sportošanas un aktīvās atpūtas iespējām biežāk pamatoja ar augstajām izmaksām.

20.20.attēls

Iedzīvotāju apmierinātība ar sportošanas un aktīvās atpūtas iespējām, primārās veselības kvalitāti un pieejamību

¹⁹⁴ Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatoru”, SKDS, 2012.g. jūnijs

Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatoru”, SKDS, 2012.g. jūnijs

Mērķa ietvaros no 2006. līdz 2012.gadam Rīgas pilsētas pašvaldībā tika veikts daudz dažādu aktivitāšu.

Ģimeņu atbalstīšanas ietvaros tika novadītas lekcijas un nodarbības ciklā „Ģimenes attiecību veicināšana”, izglītojot vecākus par bērnu emocionālo un sociālo attīstību, par dažādu vecumposmu īpatnībām un riska aizsargfaktoriem katrā vecuma posmā. Tika vadītas atbalsta grupu nodarbības līdzatkarīgajiem „Līdzatkarība ģimenē, kurā ir atkarīgais”, notika apaļā galda diskusija par abortu prevencijas jautājumiem, kā arī izveidoti vairāki metodiskie materiāli. Lai atbalstītu jaunās ģimenes un sniegtu materiālu atbalstu jaundzimušā vajadzību nodrošināšanai, tika piešķirts vienreizējs pabalsts ģimenei sakarā ar bērna piedzimšanu.

Veselības aprūpes pieejamības jomā tika novadīti semināri strādājošajiem ģimenes ārstiem, atbalstītas un līdzfinansētas veselību veicinošu pasākumu aktivitātes, piešķirti pabalsti veselības aprūpei, kas ietver zāļu un medicīnisko līdzekļu iegādes izdevumu apmaksu, atbalstīti bezatlīdzības asins donori 3 iestādēs Rīgā, kompensējot transporta izdevumus 1,42 euro¹⁹⁵ apmērā par asins nodošanas reizi. Līdzfinansēta dažādu iestāžu, biedrību un nodibinājumu darbība.

Slimību profilakses uzlabošanas un veselīga dzīvesveida popularizēšanas ietvaros novadītas dažādas diskusijas, semināri, lekcijas par atkarības profilakses tēmām, iedzīvotājiem tika sniegtas konsultācijas, notika publiski pasākumi, kā arī tika uzturēta mājas lapa www.narcomania.lv, kurā atbildēts arī uz apmeklētāju uzdotajiem jautājumiem, kas saistīti ar atkarību un tās profilaksi u.c. Slimības profilakses uzlabošanas ietvaros līdzfinansēti valsts aģentūras „Latvijas Infektoloģijas centrs” izdevumi, lai īstenotu DOTS (Directly Observed Treatment Short Course jeb Tieši uzraugāmās ārstēšanas īsais kurss) programmu. Finansēti biedrības „DIA+LOGS” nodrošinātie HIV profilakses un psihosociālie pakalpojumi narkotisko vielu lietotājiem un to kontaktpersonām. Tika sagatavoti metodiski, informatīvi un izglītojoši materiāli par sabiedrības veselības un veselības veicināšanas jautājumiem. Tika organizēti dažādi pasākumi, semināri, lekcijas, diskusijas, grupu nodarbības, apmācības gan iedzīvotājiem, gan speciālistiem (medikāliem, policistiem, sociālajiem darbiniekiem, pedagogiem) informēšanai par jautājumiem, kas saistīti ar sabiedrības veselību, veselības veicināšanu un slimību profilaksi.

¹⁹⁵ pārskata periodā valsts valūta bija lati, 1,42 euro = 1 lats

Sporta jomā tika organizēti un atbalstīti tautas sporta pasākumi dažādām mērķa grupām – organizētas treniņu nodarbības, ierīkotas slidotavas, slēpošanas trases, nodrošinātas rīdzinieku iespējas piedalīties futbola, volejbola, vieglatlētikas, ielu vingrošanas, regbija u.c. sporta veidu aktivitātēs, izbūvēta BMX trase, atbalstīti sporta projekti, sadarbībā ar citām organizācijām rīkotas dažādas sporta aktivitātes, publiskie pasākumi, organizēti tādi nozīmīgi pasākumi kā „Nordea” Rīgas maratons, Rīgas 30.starptautiskais velomaratons, XIII starptautiskās sacensības mākslas vingrošanā „Baltijas aplis”, starptautiskās sacensības sporta dejās „Baltic Grand Prix 2012”, starptautiskās sacensības vieglatlētikā „Rīgas kausi”, sporta pasākumi invalīdiem u.c.

Sporta un aktīvās atpūtas infrastruktūras sakārtošanas un attīstības jomā, lai uzlabotu rīdzinieku iespējas nodarboties ar dažādām sporta aktivitātēm (volejbols, futbols, vieglatlētika, regbijs u.c.), tika rekonstruēti, labiekārtoti un atklāti jauni sporta laukumi, stadioni, kā arī izbūvēta BMX trase.

Priekšlikumi Stratēģijas un Attīstības programmas izstrādei ģimeņu stiprināšanas, veselības un aktīvās atpūtas jomā:

- atbalstīt ģimenes un ģimenes vērtības;
- turpināt medicīnas iestāžu celtniecību, renovāciju un rekonstrukciju;
- nodrošināt iedzīvotājiem primārās veselības aprūpes pakalpojumus;
- uzlabot medicīnas iestāžu materiāli tehnisko nodrošinājumu;
- veicināt veselīgu dzīvesveidu un veselības riska faktoru profilaksi
- radīt iespējas rīdziniekiem neatkarīgi no vecuma, sociālās izcelšanās un veselības stāvokļa nodarboties ar fiziskajām aktivitātēm;
- pilnveidot sporta infrastruktūru;
- renovēt un būvēt izglītības iestāžu sporta infrastruktūru.

M6 Sociāli atbalstīta un aprūpēta sabiedrība

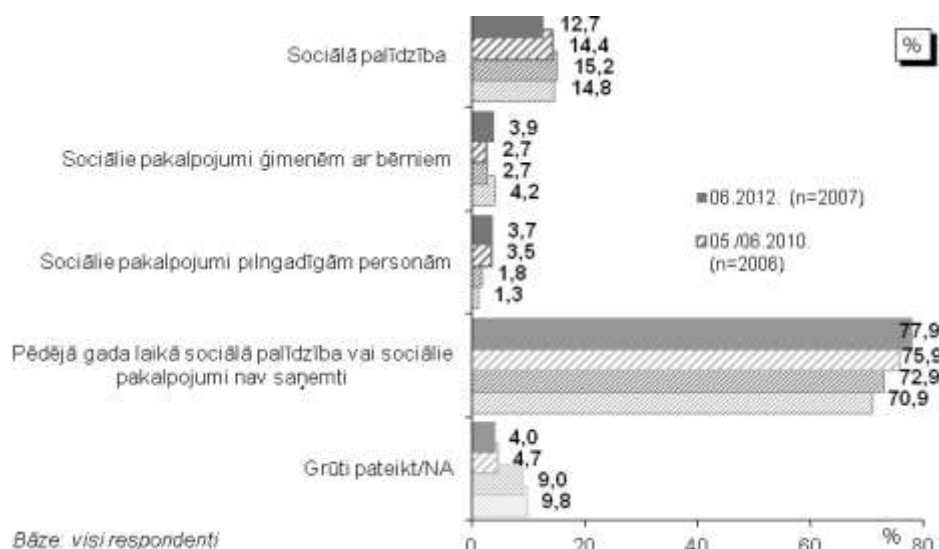
2010.gadā, veicot Stratēģijas 2025 un Programmas 2013 grozījumus, mērķa formulējums netika mainīts, taču daļēji tam tika pievienoti mērķa „Nodrošināta sabiedrība” uzdevumi. Vairāki no mērķa uzdevumiem tika mainīti, laboti, sadalīti un vēlreiz formulēti.

Aptaujas dati¹⁹⁶ liecina, ka katru gadu pieaug to iedzīvotāju skaits, kuri nav sociālās palīdzības vai sociālo pakalpojumu saņēmēju vidū. Savukārt, salīdzinot ar 2008. un 2010.gadu, 2012.gadā ir audzis ģimeņu skaits ar bērniem, kuras ir saņēmušas sociālos pakalpojumus (skat. 20.21.attēlu).

20.21. attēls

Aptaujāto respondentu īpatsvars, kuri pēdējā gada laikā ir saņēmuši kādus sociālos pakalpojumus vai palīdzību no Rīgas pilsētas pašvaldības

¹⁹⁶ Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatori”, SKDS, 2012.g. jūnijs

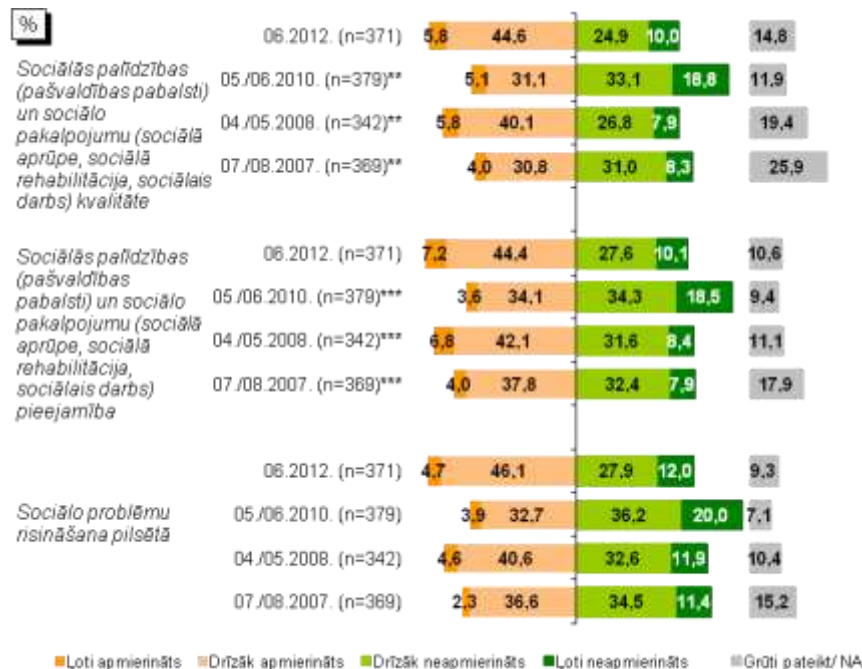

Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatorī”, SKDS, 2012.g. jūnijs

Saskaņā ar aptaujas datiem¹⁹⁷ 2012.gadā ir augusi rīdzinieku apmierinātība ar sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu kvalitāti un pieejamību. Arī sociālo problēmu risināšanu pilsētā rīdzinieki ir vērtējuši atzinīgāk nekā iepriekšējos gados (skat. 20.22.attēlu).

20.22.attēls

Iedzīvotāju apmierinātība ar sociālās palīdzības un pakalpojumu kvalitāti un pieejamību

Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatorī”, SKDS, 2012.g. jūnijs

2012.gada jūnijā veiktais pētījums¹⁹⁸ liecina, ka 48,2% aptaujāto nav apmierināti ar nodarbinātības iespējām, savukārt 36,9% ir apmierināti. Salīdzinot rīdzinieku vērtējumus par apmierinātību ar

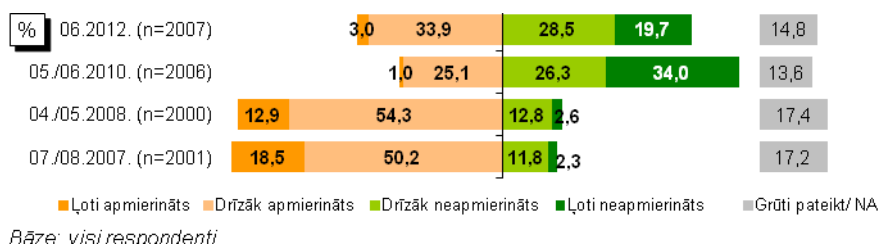
¹⁹⁷ Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatorī”, SKDS, 2012.g. jūnijs

¹⁹⁸ Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatorī”, SKDS, 2012.g. jūnijs

nodarbinātības iespējām Rīgā, var konstatēt, ka 2012.gadā tā ir zemāka nekā 2010.gadā, savukārt augstāka nekā 2007. un 2008.gadā (skat. 20.23.attēlu).

20.23.attēls

Iedzīvotāju apmierinātība ar nodarbinātības iespējām Rīgā

Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatoru”, SKDS, 2012.g. jūnijs

Respondenti, kuri norādīja, ka viņus neapmierina nodarbinātības iespējas Rīgā, raksturoja arī galvenos savas attieksmes iemeslus. Gandrīz puse kritiski noskaņoto iedzīvotāju norādīja, ka Rīgā ir grūti atrast darbu, nav piemērotu darbavietu (46%). Nākamie biežāk minētie iemesli bija slikti apmaksāti darbi, zemas algas (27%) un vecuma ierobežojums (par jaunu/par vecu) (15%). Salīdzinot ar iepriekšējo aptauju rezultātiem, 2012.gadā biežāk nekā 2010.gadā respondenti norādījuši uz zemu darba apmaksu un vecuma ierobežojumu. Savukārt darbavietu trūkums minēts retāk. Jāpiebilst, ka arī uz augstu bezdarba līmeni 2012.gadā norādīts retāk nekā 2010.gadā (skat. 20.24.attēlu).

20.24.attēls

Neapmierinātības ar nodarbinātības iespējām Rīgā iemesli

Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatori”, SKDS, 2012.g. jūnijs

Stratēģiskā mērķa ietvaros Rīgas pilsētas pašvaldībā tiek nodrošināta kvalitatīva sociālo pakalpojumu sniedzējinstiuciju darbība un attīstība.

Sociālo pakalpojumu bērniem un ģimenēm ar bērniem nodrošināšanas jomā – pie Rīgas interešu izglītības iestādēm darbojās pirmsskolas vecuma bērnu pieskatīšanas centri/istabas, tika radīta iespēja vecākiem, kuriem nav atbilstošu iemaņu un prasmju, saņemt kvalitatīvu atbalstu dažādās atbalsta grupās, piemēram, „Bērnu emocionālā audzināšana”, „Bērna un vecāku emocionālo attiecību stiprināšana” u.c., kā arī tika nodrošināta iespēja saņemt psihosociālu atbalstu ģimenēm un bērniem Rīgas Sociālā dienesta dienas centros. Pašvaldība īstenoja Sociālo pakalpojumu attīstības programmu bērniem ar invaliditāti – tika nodrošināts dienas aprūpes centra pakalpojums bērniem ar funkcionāliem ierobežojumiem, nodrošināta agrīnās korekcijas programma – agrīnās izglītošanas un audzināšanas sistēma bērniem ar īpašām vajadzībām un viņu ģimenēm, bērniem ar funkcionāliem traucējumiem tika nodrošināts vasaras rehabilitācijas pakalpojums u.c.

Sociālās palīdzības personām/ģimenēm ar zemiem ienākumiem sniegšanas ietvaros nodrošināti ēdināšanas pakalpojumi sociāli mazaizsargāto iedzīvotāju grupām, kā arī tika piešķirti sociālie pabalsti

pamatvajadzību nodrošināšanai (pabalsts garantētā minimālā ienākumu līmeņa nodrošināšanai, dzīvokļa pabalsts, pabalsts veselības aprūpes nodrošināšanai, pabalsts sociālās rehabilitācijas mērķu sasniegšanai, pabalsts mācību līdzekļu iegādei un piemaksa pie garantētā minimālā ienākuma līmeņa) u.c.

Sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas personām ar īpašām vajadzībām nodrošināšanas jomā pašvaldībā darbojās dienas aprūpes centri, tika organizētas atbalsta grupas personām ar invaliditāti un viņu piederīgajiem, tika īstenota sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas centru attīstības programma – personām ar garīga rakstura traucējumiem nodrošināta iespēja saņemt grupu mājas (dzīvokļa) pakalpojumu, kā arī tika nodrošināts sociālais pakalpojums „atelpas brīdis” (īslaicīga sociālā aprūpe un sociālā rehabilitācija) pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem, pakalpojuma sniegšanas laikā atslogojot pakalpojuma saņēmēju ģimenes locekļus u.c.

Pensijas vecuma personu un personu ar invaliditāti sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas nodrošināšanas ietvaros tika sniegta iespēja saņemt sociālās aprūpes pakalpojumus personu dzīvesvietā, nodrošinot, piemēram, tādus pakalpojumus kā „sildo pusdienu piegāde mājās”, „drošības poga”, pavadoņa-asistenta pakalpojums. Sociālo pakalpojumu nodrošināšanas ietvaros tika īstenota Sociālo pakalpojumu attīstības programma personām ar demenci un viņu piederīgajiem, Sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas centru attīstības programma, kā arī Īslaicīgās sociālās aprūpes attīstības programma u.c.

Atbalsta sistēmas izveides krīzes situācijās nonākušām personām veicināšanas ietvaros nodrošināta īslaicīgā hronisko slimnieku kopšana un rehabilitācija; krīzes situācijā nonākušām personām (ģimenēm) tika sniegta sociālā palīdzība pamatvajadzību nodrošināšanai; tika veikti preventīvi pasākumi cilvēktirdzniecības novēršanā; radīta iespēja saņemt individuālas un grupu konsultācijas no vardarbības cietušajiem bērniem un viņu ģimenēm; sniegts atbalsts un profesionāļu konsultācijas vardarbībā cietušām sievietēm un sievietēm ar bērniem, kā arī bija iespēja saņemt diennakts psiholoģisko palīdzību un informatīvo atbalstu, zvanot uz diennakts krīzes tālruni, u.c. Pilsētā darbojās arī Dienas centrs riska grupas bērniem, kura uzdevums ir piesaistīt bērnus un pusaudžus, kuri dažādu iemeslu dēļ neapmeklē skolu, ieinteresēt viņus sadarboties ar centru, apzināt konkrēto bērna stāvokli – garīgo, sociālo un intelektuālo stāvokli, un attiecīgi censties motivēt viņus atgriezties skolās.

Rīgas pilsētas pašvaldība veicināja personu pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās iekļaušanos sabiedrībā, piemēram, piešķirot pabalstus bāreņiem pēc pilngadības sasniegšanas (vienreizējs pabalsts patstāvīgas dzīves uzsākšanai, vienreizējs pabalsts sadzīves priekšmetu un mīkstā inventāra iegādei, pabalsts ikmēneša izdevumiem bāreņiem – mācību iestāžu audzēkņiem ikmēneša izdevumiem dzīvojamās telpas īrei un komunālajiem maksājumiem).

Bāreņu un bez vecāku gādības palikušo bērnu atbalsta jomā audžuģimenēm tika sniegts materiālais atbalsts par audžuģimenes pienākumu pildīšanu (ikmēneša pabalsts audžuģimenē dzīvojoša bērna uzturam, pabalsts apģērba un mīkstā inventāra iegādei), tika izstrādātas un ieviestas aizbildņu ģimeņu apmācības programmas, sociālie darbinieki sniedza profesionālas konsultācijas aizbildņiem sociālajos dienestos, ka arī veicināja bāreņu un bez vecāku gādības palikušo bērnu kvalitatīvu aprūpi u.c.

Iedzīvotāju ar īpašām vajadzībām un sociāli izstumto iedzīvotāju nodarbinātības veicināšanas jomā tika izveidotas specializētas darbnīcas personām ar invaliditāti, savukārt personas pēc brīvības atņemšanas soda izciešanas nepieciešamības gadījumā varēja saņemt atbalstu un palīdzību Rīgas Sociālajā dienestā (pabalsts garantētā minimālā ienākuma līmeņa nodrošināšanai un citi pabalsti, gan arī individuāla sociālās rehabilitācijas plāna ietvaros Rīgas Sociālais dienests apmaksāja izdevumus, kas saistīti ar dokumentu atjaunošanu, sabiedriskā transporta izdevumu segšanu, atkarību ārstēšanu un citu jautājumu risināšanu).

Bezdarba mazināšanas jomā darba iemaņu iegūšanai un uzturēšanai nodrošināti darba praktizēšanas pasākumi pašvaldības iestādēs, piemēram, sociālā darba speciālistu un psihologu konsultācijas; iespēja atjaunot latviešu valodas zināšanas; tika organizētas atbalsta grupas bezdarbniekiem, kurās rīdzinieki varēja saņemt atbalstu un tika motivēti iesaistīties darba tirgū. Darbspējīgiem nestrādājošiem rīdziniekiem sniegts arī materiāls atbalsts krīzes situācijā (pabalsts garantētā minimālā ienākumu līmeņa nodrošināšanai, dzīvokļa pabalsts, pabalsts veselības aprūpes nodrošināšanai). Nodarbinātības pasākumi tika veicināti arī ar aktīvu līdzdalību projektu „Apmācība darba iemaņu iegūšanai un uzturēšanai, ja darba devējs ir pašvaldība” un „Algotie pagaidu sabiedriskie darbi

pašvaldībās” realizācijā. Veikts nodarbinātības atbalsta pasākums cilvēkiem ar invaliditāti sadarbībā ar biedrību „Apeiron”.

Sociālo pakalpojumu bezpajumtniekiem attīstība. Kopš 2007.gada pilsētā darbojas Rīgas patversmes struktūrvienība Mobilā brigāde, kuras galvenās funkcijas ir bezpajumtnieku apzināšana, kontaktu nodibināšana ar šīm personām, informēšana par palīdzības saņemšanas iespējām, motivēšana saņemt palīdzību, nepieciešamības gadījumā transportēšana uz naktspatversmi. Tika īstenota bezpajumtnieku reintegrācijas programma, kurā ietverti, piemēram, ģimenes ārsta pakalpojumi primārās veselības aprūpes līmenī, dušas pakalpojumi, veļas mazgāšanas pakalpojumi, dažādu prasmju apguves un citi sociālās rehabilitācijas pakalpojumi.

Priekšlikumi Stratēģijas un Attīstības programmas izstrādei sociālās palīdzības un pakalpojumu jomā:

- turpināt nodrošināt iedzīvotāju vajadzībām atbilstošus sociālos pakalpojumus;
- turpināt sociālo pakalpojumu sniedzējinstītūciju ēku celtniecību un renovāciju;
- pilnveidot sociālo pabalstu piešķiršanu;
- nodrošināt kvalitatīvu sociālo pakalpojumu sniedzējinstītūciju darbību un attīstību;
- attīstīt darba prasmes un sociālā atbalsta programmas atkarībā nonākušām un riska grupas personām.

M7 Augstas pievienotās vērtības konkurētspējīga ekonomika

Aktualizējot Rīgas attīstības plānošanas dokumentus, mērķim tika precizēts formulējums, kā arī tika pievienots viens jauns uzdevums „Veicināt pētniecības ideju komercializāciju”.

Radošo industriju attīstības jomā katru gadu tika organizēti kultūras pasākumi un projektu konkursi, tā nodrošinot daudzveidīgu un kvalitatīvu kultūras pakalpojumu un sabiedrības iesaistīšanos kultūras norišu veidošanā. Atklātu konkursu sistēma ir mehānisms, kas veicina un atbalsta kultūras procesa daudzveidību visdažādākajās radošajās izpausmēs. Būtisks akcents dažādu svētku norisēs ir Rīgas pilsētas noformējums, kas tiek realizēts katru gadu, piemēram, Līgo svētkos, Latvijas Republikas Neatkarības atjaunošanas dienā, Ziemassvētkos un citos svētkos. Radošo industriju atbalstam Rīgas pilsētas pašvaldības un privātās partnerības ietvaros tika radīts portāls www.duka.riga.lv ar mērķi savest kopā radošos uzņēmējus un tukšo telpu īpašniekus, atdzīvināt pilsētu un novērst „tukšo skatlogu” sindromu, samazināt zaudējumus namīpašniekiem un veicināt radošo industriju uzņēmējdarbību, tomēr līdz ar koordinējošās iestādes likvidāciju arī šai idejai trūkst aktīva attīstītāja. Tika īstenota programma „Rīgas filmu fonds”, kuras mērķis ir veicināt ārvalstu filmu uzņemšanu Rīgā, radīt jaunas darba vietas, piesaistīt investīcijas Rīgai, veicināt nacionālās kino industrijas attīstību un popularizēt Rīgu ārvalstīs. Nodrošināta Rīgas pilsētas dalība projektā „Radošās metropoles. Politika un instrumenti radošo metropoļu atbalstam” (šis projekts Rīgai kā vadošajai pilsētai un projekta iniciatorei ir ļoti būtisks, lai analizētu un veicinātu radošo industriju jomas attīstību). RD kultūras projektu konkursā tika atbalstīti daudzi projekti dažādās nozarēs, piemēram, tādās kā vizuālās mākslas nozare, kino nozare, deju mākslas nozare u.c. Sadarbībā ar Arhitektūras veicināšanas fondu tika realizēts pētījums – projekts „Radošie kvartāli”, kas tika uzsākts, reaģējot uz aktīvistu interesi par radošajām industrijām kā potenciālu izaugsmes virzienu un daudzām mazajām iniciatīvām. Pašvaldības sadarbība iniciatīvas veicināšanā radošajos kvartālos turpinās, piemēram, Spīķeros, Kalnciema ielā, Miera ielā, VEF teritorijā, Andrejsalā, bijušās Rīgas tabakas rūpnīcas teritorijā un citās vietās.

Augstas pievienotās vērtības nozaru attīstības jomā tika nodrošināta pasākuma „Rīga Forum” norise, sniegts atbalsts jaunatnes inovatīvu uzņēmējdarbības ideju konkursam „Ideju kauss”, kā arī pašvaldība organizēja jauniešu konkursu par dizaina tēmu, kurā dalībnieki varēja sniegt savas idejas pilsētvides iekārtošanā un citās jomās. Norisinājās darbs pie Baltijas metropoļu inovāciju stratēģijas (Balt Met Inno) izstrādes, kas sniedza ieguldījumu pilsētas konkurētspējas paaugstināšanā, īpaši akcentējot uz zināšanām balstītas ekonomikas attīstību. Tika īstenots projekts „Baltijas jūras reģiona inovāciju atbalsta centrs BaSIC”, kura mērķis bija atbalstīt uzņēmumus, kas ražo augstas pievienotās vērtības produkciju, Baltijas jūras reģiona mērogā. Projekta ietvaros pašvaldība organizēja lekcijas, diskusijas

un viedokļu apmaiņu skolās un universitātēs par uzņēmējdarbības uzsākšanu, kā arī tika nodrošināta Rīgas pārstāvju dalība starptautiskajā biotehnoloģiju un informācijas tehnoloģiju konferencē „eHealth” Oslo.

Pētniecības ideju komercializācijas veicināšanas joma. Ar grantu programmas „Atspēriens” aktivitātes jauno tehnoloģisko „start up” uzņēmumu finansiālo un konsultatīvo atbalstu sadarbībā ar AS „Swedbank” tika veicināta pētniecības ideju komercializācija, kā arī inovatīvā uzņēmējdarbība.

Zinātniski tehnoloģisko parku izveides un starpnozaru komunikācijas veicināšanas ietvaros notikusi informācijas apmaiņa/sadarbība ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju par perspektīvajām industriālajām zonām Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā, kurās iespējams veidot arī tehnoloģiskos parkus.

Pašvaldība ir noslēgusi vairākus līgumus un nodomu protokolus ar LU un RTU RZTP un TI izveidei. MK tika apstiprināts Norvēģijas finanšu instrumenta izmantošanas plāns. TI operators būs LU, RTU un Norvēģijas industriālās attīstības korporācija „SIVA”. Konsultatīvajā padomē iekļauti RD, LR Ekonomikas ministrija, industriju pārstāvji un pārstāvji no „Innovation Norway”. Lai novērstu RZTP trūkumu un paaugstinātu Rīgas starptautisko konkurētspēju, pašvaldības resursi šajā jomā jāaktivizē.

Priekšlikumi Stratēģijas un Attīstības programmas izstrādei inovatīvas ekonomikas atbalsta jomā:

- sekmēt augstās pievienotās vērtības nozaru attīstību;
- veicināt radošo industriju attīstību gan vietējā, gan starptautiskā mērogā;
- paaugstināt motivāciju inovācijām un uzņēmējdarbības uzsākšanai;
- turpināt sniegt atbalstu jaunu komercdarbības ideju realizēšanai pilsētas teritorijā;
- sekmēt zinātnes un uzņēmējdarbības sadarbību;
- veidot un uzturēt sekmīgu sadarbību ar zinātnes un pētniecības institūcijām, biznesa inkubatoriem un inovāciju centriem.

M8 Augoša, daudzveidīga un partnerīga ekonomika

Šis stratēģiskais mērķis radās, apvienojot mērķi M11 „Daudzveidīga un augoša ekonomika” un M12 „Partnerīga ekonomika”. Mērķim tika pievienoti divi jauni uzdevumi, kā arī daži tika gan apvienoti, gan sadalīti.

Iedzīvotāju aptauja liecina, ka rīdzinieku vērtējums par pašvaldības darbu uzņēmējdarbības sekmēšanā ir visai kritisks, tikai 17,6% aptaujāto sniedza atzinīgu vērtējumu, turklāt 2010.gadā, salīdzinot ar 2009.gadu, tas ir nedaudz pasliktinājies.

Mērķa ietvaros no 2006.gada veiktas dažādas darbības.

Mazo un vidējo uzņēmumu veidošanas un attīstības atbalstīšanas ietvaros kopš 2009.gada RD sadarbībā ar AS „Swedbank” ir izstrādājusi un realizē grantu programmu „Atspēriens”, kuras mērķis ir veicināt uzņēmējdarbības un inovatīvo nozaru attīstību pilsētā. Piešķirtais atbalsts palīdz uzņēmējiem izveidot infrastruktūru veiksmīgas komercdarbības veikšanai, kā arī veicina uzņēmējdarbības un inovatīvo nozaru attīstību pilsētā. Grantu programmas darbības laikā līdz 2012.gadam atbalstītas 84 uzņēmējdarbības idejas ar kopējo līdzfinansējumu vairāk nekā 569 149 *euro* apmērā. Tika organizēti arī bezmaksas semināri par uzņēmējdarbībā svarīgām tēmām, kas būtiskas biznesa idejas īstenošanai. Pilsētas uzņēmēju atbalstam tika izveidota un uzsākta aktīva darbība Projektu iniciatīvu komisijā, kurā vērsas uzņēmēji, kuri vēlas dažādu veidu atbalstu no pašvaldības (morālu, materiālu, sadarbības atbalstu).

Sadarbības starp Rīgas pilsētas pašvaldību, valsts institūcijām un privāto sektoru veicināšanas ietvaros notika aktīva sadarbība ar privāto sektoru, dažādam valsts un pašvaldību iestādēm. Tika realizēti dažādi sadarbības projekti – barikāžu aizstāvju atceres pasākumi, valsts svētku un piemiņas dienu pasākumi Rīgā, Eiropas akcija „Muzeju nakts”, Rīgas svētki, Mūsdienu kultūras forums „Baltā nakts”, gaismas festivāls „Staro Rīga” u.c. Konkursa rezultātā ar privātajām pirmsskolas izglītības iestādēm tika noslēgti līgumi par pirmsskolas izglītības funkcijas deleģēšanu, maksājot katru mēnesi 179 *euro* par

katru bērnu, kura dzīvesvieta deklarēta Rīgā. Pašvaldība slēdza sadarbības līgumus ar Latvijas augstskolām par studentu stažēšanos RD struktūrvienībās. Tika nodrošināta Rīgas pilsētas un privātā sektora partneru kopīga reprezentācija starptautiskajā izstādē „MIPIM”. Sadarbībā ar Latvijas Lielo pilsētu asociāciju uzsākts darbs pie priekšlikumu apkopošanas par to, kā pašvaldība varētu stimulēt ražošanas teritoriju attīstību, kādi ir identificētie šķēršļi likumdošanā, kas nepieļauj šādu priekšrocību nodrošināšanu investoriem.

Investīciju piesaistes ietvaros tika sagatavots „Rīgas pilsētas investīciju piesaistes plāns”, kā arī izveidots Rīgas ekonomikas, uzņēmējdarbības un investīciju portāls www.investeriga.lv (www.investinriga.com), kurā tiek aktualizēta informācija par investīciju un sadarbības projektiem, kā arī portālā ir izveidota datubāze, kas nodrošina Rīgas uzņēmējiem iespēju izvietot bezmaksas informāciju par investīciju un sadarbības projektiem, tādējādi piesaistot ārvalstu investoru uzmanību.

Priekšlikumi Stratēģijas un Attīstības programmas izstrādei uzņēmējdarbības jomā:

- veicināt iedzīvotāju pievēršanos komercdarbībai;
- veicināt kvalitatīvas infrastruktūras attīstību un pieejamību uzņēmējiem;
- nodrošināt uzņēmējiem nepieciešamo informatīvo un konsultatīvo atbalstu;
- veicināt uzņēmēju savstarpēju informācijas apmaiņu un sadarbību;
- veidot un attīstīt infrastruktūru uzņēmējdarbības uzsākšanai un nozīmīgu privāto investīciju piesaistei;
- izstrādāt pašvaldības atbalsta plānu uzņēmējdarbības attīstības veicināšanai;
- veicināt pašvaldības sadarbību ar valsts institūcijām nodokļu politikas jautājumos.

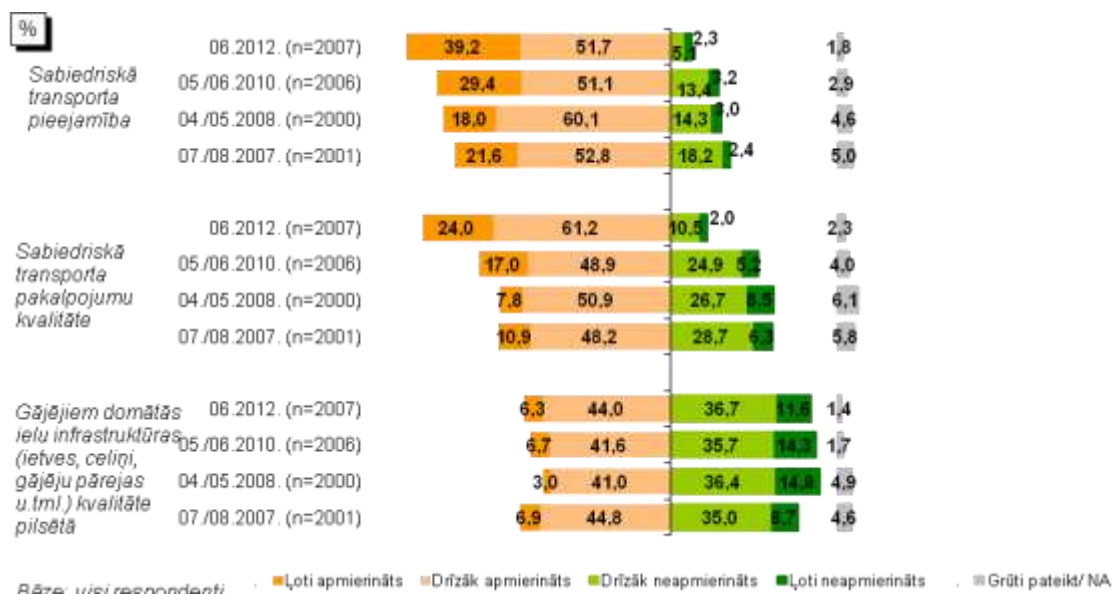
M9 Ērti un ātri sasniedzama pilsēta

Veicot Stratēģijas 2025 un Programmas 2013 grozījumus, mērķa formulējums palika nemainīgs, taču tam tika laboti daži uzdevumi un vienam uzdevumam tika daļēji mainīta prioritāte.

Iedzīvotāju aptaujas dati liecina, ka mērķa „Ērti un ātri sasniedzama pilsēta” vērtējums 2012.gadā kopumā ir labāks nekā iepriekšējos gados (skat. 20.25.attēlu). Īpaši uzlabojies vērtējums sabiedriskā transporta pieejamībai un pakalpojumu kvalitātei. Tiesa, jāņem arī vērā, ka 2012.gadā nedaudz mainījies rādītāja aprēķināšana – indikatorā iekļauti arī dati par iedzīvotāju sniegto vērtējumu velosipēdu kvalitātei un iespējām pārvietoties pilsētā ar velosipēdu.

20.25.attēls

Iedzīvotāju apmierinātība ar sabiedriskā transporta pieejamību, kvalitāti un gājējiem domāto ielu infrastruktūru

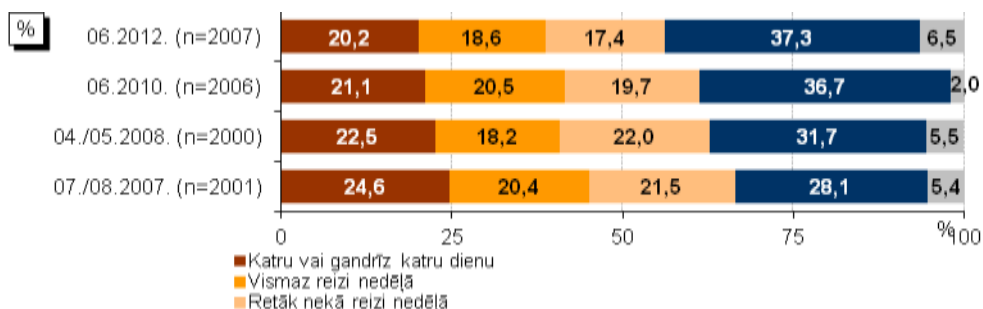

Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatoru”, SKDS, 2012.g. jūnijs

Salīdzinot aptauju rezultātus par iedzīvotāju pārvietošanās biežumu ar automobili, redzams, ka katru gadu samazinās to iedzīvotāju skaits, kas ikdienā izmanto automobili (skat. 20.26.attēlu).

20.26.attēls

Cik bieži vidēji iedzīvotāji pārvietojas ar automobiļiem

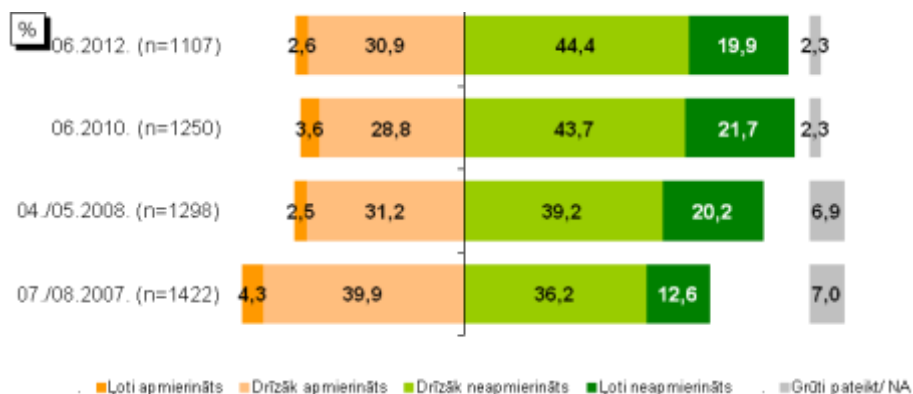

Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatoru”, SKDS, 2012.g. jūnijs

Transportam domāto ielu infrastruktūru negatīvi vērtē vairāk nekā puse aptaujāto rīdzinieku. 2012.gadā neapmierinātību puda 64,3% respondentu, tas ir mazāk nekā 2010. un 2008.gadā, taču vairāk nekā 2007.gadā (skat. 20.27.attēlu).

20.27.attēls

Iedzīvotāju apmierinātība ar transportam domāto ielu infrastruktūru (ielu segums, luksofori, norādes u.tml.)

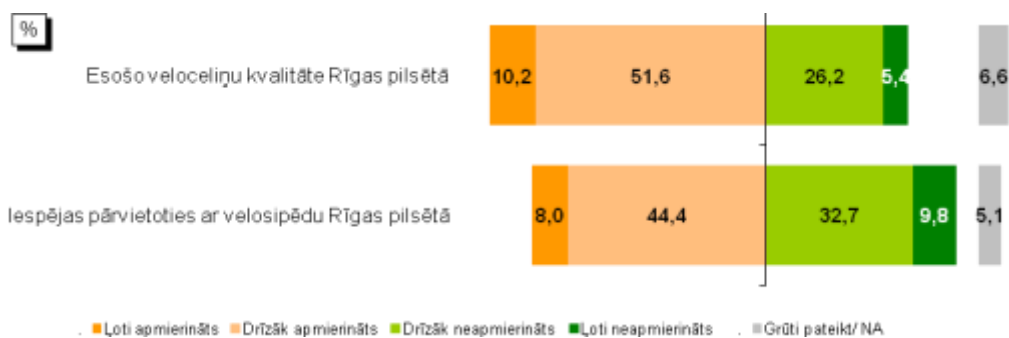

Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatoru”, SKDS, 2012.g. jūnijs

Pēc veiktās aptaujas¹⁹⁹ var secināt, ka vairāk nekā puse aptaujāto rīdzinieku (61,8%) atzinīgi vērtē esošo velosipēdu kvalitāti Rīgā, taču ne tik atzinīgi tika novērtēta iespēja pārvietoties ar velosipēdu pilsētā – 52,4% respondentu puda apmierinātību, savukārt 42,5% ir neapmierināti ar šādu iespēju; jāatzīmē, ka analizētas tikai to iedzīvotāju atbildes, kuri pēdējā gada laikā Rīgā pārvietojušies ar velosipēdu (skat. 20.28.attēlu).

20.28.attēls

Iedzīvotāju apmierinātība ar esošo velosipēdu kvalitāti un iespējām pārvietoties ar velotransportu

Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatoru”, SKDS, 2012.g. jūnijs

Mērķa ietvaros no 2006. līdz 2012.gadam Rīgas pilsētas pašvaldībā tika veikts daudz dažādu aktivitāšu.

Transporta sistēmas pilnveidošanas un drošības uzlabošanas ietvaros Rīgas pilsētas pašvaldība veica ielu rekonstrukcijas darbus, izbūvēja neregulējamas gājēju pārejās, aprīkoja tās ar luksoforiem un izbūvēja papildu apgaismojumu, uzstādīja gājēju drošības barjeras, izbūvēja ātruma ierobežotājus, organizēja informēšanas pasākumus par satiksmes drošību pirms mācību gada sākuma, norobežoja dzīvojamās rajonus, izstrādāja Rīgas pilsētas satiksmes drošības Balto grāmatu 2010.-2015., kura paredz satiksmes drošības uzlabošanas pasākumus.

Pilsētas transporta infrastruktūras attīstības jomā tika īstenots Dienvidu tilta projekts un zemās grīdas tramvaja projekts, notika darbi pie dažādiem sīku projektiem un īstenoti dažādi projektēšanas darbi. Plānoto un realizējamo satiksmes infrastruktūras projektu, kā arī esošo ielu uzturēšanas vajadzībām tika iegādāti vairāki nekustamie īpašumi, kas atrodas ielu sarkano līniju robežās, kā arī veiktas nekustamo īpašumu atsavināšanas procedūras. Pašvaldība līdzdarbojās Rīgas un Pierīgas mobilitātes plāna izstrādāšanā, kura mērķis bija piedāvāt optimālākos risinājumus satiksmes infrastruktūras un organizācijas uzlabošanai Rīgā un Pierīgā, kā arī pilnveidot Rīgas satiksmes modeli, papildinot to ar sabiedriskā transporta komponenti. Notika darbi pie tiltu un pārvadu rekonstrukcijas, tika uzbūvēti ielu pagarinājumi un remontēti asfaltbetona segumi, palielināta tranzīta autotransporta caurlaide,

¹⁹⁹ Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatoru”, SKDS, 2012.g. jūnijs

apejot pilsētas centru, veikta iekškvartālu teritoriju, satiksmes joslu un trotuāru asfaltbetona seguma atjaunošana pie dzīvojamām mājām u.c.

Ielu infrastruktūras un sabiedriskā transporta pielāgošanas cilvēkiem ar kustību traucējumiem un pārvietošanās grūtībām ietvaros Rīgas pilsētas pašvaldība nodrošināja samaksu transporta pakalpojumiem, tika pielāgotas ietves un izbūvētas ietvju nobrauktuves pie ēkām, veikta ielu apmaļu samazināšana, izbūvētas speciālas ietves ar taktilā bruģakmens segumu, kas palīdz cilvēkiem ar redzes invaliditāti pārvietoties pa noteiktu maršrutu, uzstādīti luksofori vājredzīgajiem ar papildu skaņas signālu. Rīgā kursē autobusi, tramvaji un trolejbusi ar zemo grīdu, kas būtiski atvieglo pārvietošanos cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Rīgā tika apzinātas personas ratiņkrēslos, kuru pārvietošanos kavē pagalmu un piebraucamo ceļu stāvoklis, kur pakāpeniski tiek veikti remontdarbi. Tika nodrošināta darbinieku dalība RD Personu ar invaliditāti nevalstisko organizāciju konsultatīvajā padomē, kurā tiek apzināti jautājumi par drošas un pieejamas vides radīšanu personām ar invaliditāti Rīgas pilsētā, pārvietošanās iespēju un vides izpratnes nodrošināšanu sabiedriskajās vietās.

Velotransporta infrastruktūras attīstības joma. Tika izbūvēti vairāki veloceliņi, piemēram, „Mežaparks–Vecmīlgrāvis”, „Centrs–Bergī” u.c., uzsākti jaunu veloceliņu projektēšanas darbi, piemēram, maršrutā Centrs–Ķengarags–Rumbula–Dārziņi, uz visiem veloceļiem Rīgā atjaunoti horizontālie apzīmējumi, uzlabota gājēju un velosipēdistu satiksmes drošība ielu krustojumos, uzstādot transporta barjeras ar papildu drošības barjerām velosipēdistiem, kā arī uzstādīti velostatīvi. Pašvaldība ieviesa atzinības zīmi „Draudzīgs velosipēdistam”, ko saņem uzņēmumi, kas uzstādījuši pret zagļiem drošas konstrukcijas velostatīvus. Tika īstenoti drošu velosatiksmi veicinoši pasākumi: noorganizēta informatīva akcija par drošu pārvietošanos ar velosipēdu sadarbībā ar tirdzniecības parku „Alfa”, Eiropas mēroga akcija „Mobilitātes nedēļa”, kuras tēma bija „Pārvietojies gudrāk, dzīvo labāk” u.c. Attīstoties idejai par videi draudzīgāku pārvietošanos pilsētā, pašvaldība pie jau esošajiem elektrisko transportlīdzekļu uzlādes punktiem izveido arī jaunus.

Sabiedriskā transporta prioritātes nodrošināšanas ietvaros tika izveidotas atsevišķas sabiedriskā transporta joslas, lai piešķirtu prioritāti sabiedriskajam transportam. Pakāpeniski tiek ieviests zemās grīdas tramvaja projekts (2012.gadā pasažieru pārvadāšanai Rīgas sabiedriskā transporta satiksmē tiek izmantoti 20 zemās grīdas tramvaju vagoni un papildus 6 četru sekciju tramvaji, kuri var uzņemt 432 pasažierus) u.c. Paralēli tiek gatavoti un iesniegti priekšlikumi par sabiedriskā transporta joslām vai citu pasākumu izstrādi (ceļa zīmēm un luksoforu darbību), lai palielinātu joslu garumu, ekspluatācijas ātrumu un uzlabotu sabiedriskā transporta regularitāti.

Inteliģentās satiksmes vadības sistēmas attīstības jomā tika izbūvēti jauni luksoforu objekti, kā arī rekonstruēti esošie, iegādāta uz uzstādīta aparatūra, lai būtu iespējams vadīt „Rostok-Elekom” luksoforu kontrollerus, izmantojot radiosakarus. Veiktas izmaiņas Centrālajā dispečeru dienesta informācijas sistēmā, lai realizētu sabiedrisko transportlīdzekļu kustības vadības procesa automatizāciju, uzsāktas darbības, lai aprīkotu sabiedriskos transportlīdzekļus (izņemot mikroautobusus) ar integrētu kustības kontroles, pasažieru drošības un informēšanas sistēmu, tajā skaitā sagatavots funkcionālo prasību standarts, izstrādātas tehnisko prasību specifikācijas vienotam vadības, kontroles un drošības pārvaldības risinājumam, kuru ietvaros sabiedriskie transportlīdzekļi tiks aprīkoti ar GPS iekārtām – 2012.gadā ar GPS iekārtām aprīkoti 56% no ekspluatācijā esošajiem 777 sabiedriskajiem transportlīdzekļiem. Organizēta zemās grīdas tramvaju 15T videoieraksta sistēmas apkalpošana un iegūto datu apstrādes process atbilstoši likumdošanai.

Priekšlikumi Stratēģijas un Attīstības programmas izstrādei transporta infrastruktūras jomā:

- turpināt satiksmes infrastruktūras tīkla attīstīšanu;
- lielāku uzmanību pievērst gājēju, velobraucēju un sabiedriskā transporta satiksmes attīstīšanai;
- veikt esošās satiksmes infrastruktūras tehniskā stāvokļa un satiksmes drošības uzlabošanu, veicot satiksmes infrastruktūras objektu būvniecību un rekonstrukciju;
- attīstīt autostāvvietu infrastruktūru;
- attīstīt Rīgas pilsētas sabiedriskā transporta sistēmas organizāciju;
- veikt sabiedrisko transportlīdzekļu modernizāciju un atjaunošanu;

- paredzēt sliežu transportu kā pamatu sabiedriskā transporta sistēmā;
- pilnveidot un attīstīt gājējiem paredzēto satiksmes infrastruktūru;
- attīstīt velosatiksmes sistēmu un integrēt to kopējā satiksmes infrastruktūrā.

M10 Zaļa pilsēta ar labu vides kvalitāti

Aktualizējot Rīgas attīstības plānošanas dokumentus, mērķim tika mainīts formulējums (sākotnēji tas bija „Tīra un zaļa pilsētvide”). Grozījumu ietvaros tika koriģēti arī mērķim pakārtotie uzdevumi – daži no uzdevumiem tika apvienoti, vēlreiz formulēti, kā arī mērķim tika pievienots viens jauns uzdevums – „Nodrošināt pilsētā labvēlīgu situāciju attiecībā uz bezsaimnieka dzīvniekiem (patversme, klaiņojošo dzīvnieku populācijas kontrole)”.

Aptauju datu salīdzinājums liecina, ka 2012.gadā mērķa rādītāji ir vērtēti atzinīgāk nekā iepriekšējos gados. Lielākoties iedzīvotāji ir bijuši apmierināti ar kanalizācijas pieejamību mājvietā (91,8%), dabas vides daudzumu un kvalitāti Rīgā kopumā (80,4%) un apkaimē (77,4%), kā arī ar gaisa kvalitāti apkaimē (77,4%) (skat. 20.29.attēlu)

20.29.attēls

Iedzīvotāju apmierinātība ar tīrību un vides kvalitāti Rīgā

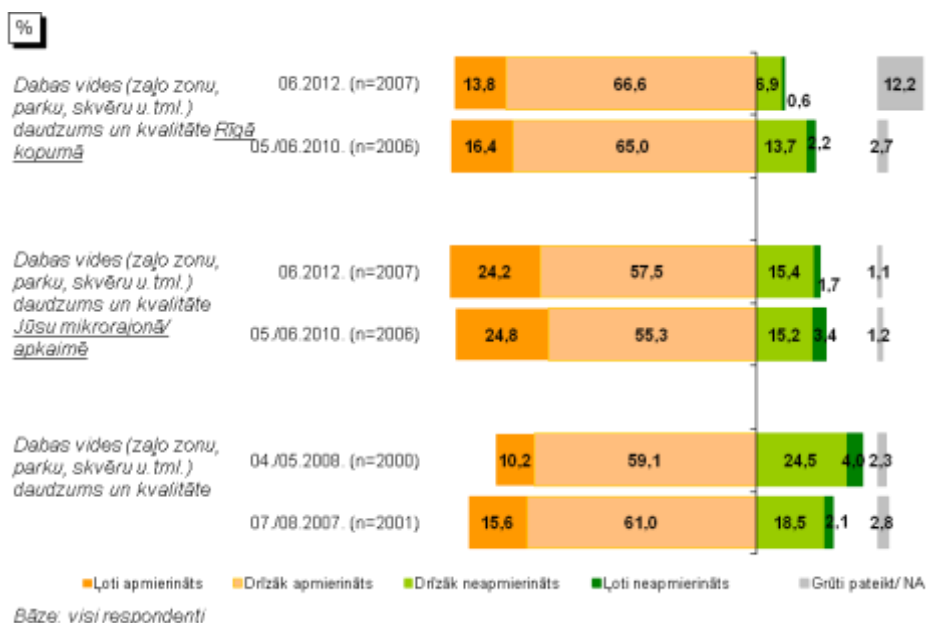

Bāze: visi respondenti, n=2007

Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatoru”, SKDS, 2012.g. jūnijs

Pēc veiktās aptaujas datiem var secināt, ka rīdzinieki sniedza augstu vērtējumu dabas vides daudzumam un kvalitātei gan savā apkaimē (81,7%), gan arī Rīgā kopumā (80,4%) (skat. 20.30.attēlu).

Iedzīvotāju apmierinātība ar dabas vides daudzumu un kvalitāti Rīgā kopumā un apkaimē

Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatori”, SKDS, 2012.g. jūnijs

Iedzīvotāju vērtējums apkaimju griezumā liecina, ka dabas vides daudzumu un kvalitāti savā apkaimē visatzinīgāk vērtējuši Čiekurkalna, Jaunciema, Bieriņu, Juglas un Maskavas forštates iedzīvotāji, savukārt zemāku vērtējumu sniedza Bolderājas, Zaslauka, Bišumuižas, Šampētera un Purvciema iedzīvotāji. Ar gaisa kvalitāti savā apkaimē vairāk apmierināti ir Jaunciema, Bieriņu, Dreiliņu, Mežciema un Dārziņu iedzīvotāji, taču lielāku neapmierinātību pauda respondenti no Centra, Sarkandaugavas, Mīlgrāvja, Vecmīlgrāvja un Bolderājas apkaimes. Lielāku neapmierinātību ar dzeramā ūdens kvalitāti pauda Bieriņu, Jaunciema, Bolderājas un Purvciema iedzīvotāji, savukārt Dārziņos, Bergos, Bišumuižā un Čiekurkalnā rīdnieki dzeramo ūdeni vērtējuši visatzinīgāk. Trokšņa līmeni apkaimē gan dienā, gan naktī visatzinīgāk vērtējuši Mežciema, Dreiliņu, Bieriņu, Bišumuižas un Čiekurkalna iedzīvotāji. Lielāko neapmierinātību par trokšņa līmeni dienā pauda Centra, Mīlgrāvja, Jaunciema, Grīziņkalna un Torņakalna apkaimes iedzīvotāji. Iedzīvotāji, kas visvairāk nav apmierināti ar trokšņa līmeni naktī, dzīvo Pētersalas-Andrejsalas, Jaunciema, Zaslauka, Berģu un Grīziņkalna apkaimē.

Stratēģiskā mērķa ietvaros no 2006.gada tika veikts daudz dažādu aktivitāšu.

Efektīvas pilsētas dabas un apstādījumu, rekreācijas teritoriju apsaimniekošanas un labiekārtošanas ietvaros Rīgas pilsētas pašvaldība apsaimniekoja īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, izveidoja mikroliegumus, stādīja, uzraudzīja un kopa Rīgas dižstādus un dižkokus, apsekoja apstādījumu objektus, sastādīja apstādījumu apskates aktus, izsniedza koku ciršanas atļaujas, kā arī sniedza profesionālas konsultācijas par apstādījumu kopšanas, saglabāšanas un attīstības jautājumiem. No pašvaldības teritorijām tika izvesti sadzīves un lielgabarīta atkritumi, kā arī sakoptas iepriekš izveidotas atpūtas vietas. Tika ierīkoti asfaltbetona celiņi parkos, notika dažādi rekonstrukcijas, labiekārtošanas un remontdarbi, kā arī izveidotas aktīvās atpūtas zonas. Veikta Rīgas pilsētai piederošo, piekrietošo, saimnieciskai darbībai neizmantoto teritoriju uzturēšana, izveidotas sabiedriskās tualetes un pieslēgtas pie ārējām inženierkomunikācijām, atjaunoti apstādījumi, puķu dobes un krūmi, notika meža kopšanas un uzturēšanas darbi (dzīvnieku kaitējumu novēršana, būrišu izgatavošana, izvietošana un tīrīšana, mineralizēto joslu kopšana, meža tīrīšana no sadzīves atkritumiem, jaunaudžu kopšana u.c.), sakoptas kapsētu teritorijas, tika kontrolēti smēķēšanas ierobežojumi un iebraukšana kāpu zonās, veikta maluzvejniecības apkarošana u.c.

Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstības jomā Rīgas pilsētas pašvaldība īstenoja atkritumu dalīšanas projektu attīstību, tika izveidoti dalītās atkritumu vākšanas punkti, pašvaldības iestāžu telpās

tika organizēta izlietotā papīra savākšana un nodošana otrreizējai pārstrādei, nolietoto bateriju savākšana un nodošana, organizēti semināri iedzīvotāju informēšanai par dalīto atkritumu pārstrādes iespējām, rekonstruēti sadzīves atkritumu tvertņu laukumi. Iedzīvotājiem tika nodrošināta iespēja nogādāt drošai pārstrādei vai noglabāšanai sadzīvē radušos bīstamos atkritumus – laku, krāsu pārpalikumus, medikamentus, kuriem beidzies derīguma termiņš, luminiscentās lampas un dažādas ķīmikālijas. Katrā Rīgas vides aizsardzības fonda kārtā tiek atbalstīti 2 projekti sadzīves atkritumu tvertņu novietņu izbūvei vai rekonstrukcijai, veicinot pilsētas vizuālā izskata uzlabošanu.

Ūdens resursu aizsardzības jomā pilsētas kapsētās tika apsekoti un novērsti bojājumi ūdenssūkņiem, tamponēti neizmantojamie ūdensapgādes urbumi, tīrītas ūdenstilpes, realizēti dažādi projekti – „Piesārņojuma likvidācija Bolderājā, I kārtā”, „Daugavas akvatorijas posmā no Vanšu tilta līdz Rīgas–Salaspils robežai ekspluatācijas noteikumu izstrādāšana”, „Būvgružu ietekmes uz Ķīšezera ekosistēmu izpēte” u.c.

Gaisa kvalitātes uzlabošanas jomā ir izstrādāta un apstiprināta Rīgas pilsētas gaisa kvalitātes uzlabošanas rīcības programma 2011.–2015.gadam, kuras viena no veiktajām aktivitātēm katru gadu ir pilsētas ielu tīrīšana ar putekļu savākšanas un mitrināšanas iekārtām līdz brīdim, kad gaisa temperatūra ir zemāka par 0°C. Programma arī paredz, ka pašvaldība nākotnē varētu piemērot īpašas prasības darbībām ar materiāliem, kas put, lai nodrošinātu daļiņu piesārņojuma ierobežošanu, īpašu uzmanību pievēršot Rīgas brīvostai. Pilsētā tiek nodrošināta gaisa monitoringa sistēmas darbība un iedzīvotāju informēšana par gaisa kvalitāti pilsētas centrā, izmantojot uz monitoringa stacijām uzstādītus gaismas tablo, operatīva informācija par visu mērīto piesārņotājielū koncentrācijām tiek izvietota arī Rīgas pilsētas pašvaldības portālā. Tāpat tiek realizēti dažādi projekti, kuru rezultātā mazinās gaisa piesārņojums – biokurināmā koģenerācijas stacijas izbūve, biogāzes izmantošana sabiedriskajā transportā, satiksmes intensitātes samazinājums Rīgas vēsturiskajā centrā un visā Rīgā kopumā u.c.

Trokšņa piesārņojuma samazināšanas ietvaros ir izstrādāta Rīgas stratēģiskā trokšņa karte un rīcības plāns trokšņa samazināšanai Rīgā, kas paredz trokšņa aizsargekrānu uzstādīšanu, satiksmes organizācijas izmaiņas, dabisko aizsargapstādījumu izveidošanu, ielu bruģa nomaiņu pret asfaltu u.c. Tāpat arī detālplānu, būvniecības objektu (rekonstrukcijas, renovācijas u.c.) projektu un tehnisko noteikumu izstrādē tiek noteiktas prasības un nosacījumi vides trokšņa normatīvu ievērošanai, kas kopumā nodrošina pakāpenisku trokšņa piesārņojuma samazināšanu.

ES standartiem atbilstoša dzeramā ūdens nodrošināšanas ietvaros centralizētās ūdensapgādes pakalpojumi tiek nodrošināti 97,1% no iedzīvotāju kopskaita. Tiem iedzīvotājiem, kuriem nav pieejami centralizētas ūdensapgādes un/vai kanalizācijas pakalpojumi, dzeramais ūdens tiek nodrošināts ar individuālo urbumu palīdzību. Lai uzlabotu kopējo esošo ūdensapgādes un kanalizācijas tīklu stāvokli un ūdenssaimniecības drošību, ir izstrādāts ūdensapgādes un kanalizācijas tīklu atjaunošanas plāns, kas iekļauts SIA „Rīgas ūdens” Stratēģiskās attīstības plānā 2012.–2025.gadam.

Labvēlīgas situācijas nodrošināšanas bezsaimnieku dzīvniekiem ietvaros Rīgas pilsētas patversmē tiek uzturēti izķertie klaiņojošie suņi un kaķi, īstenota klaiņojošo kaķu populācijas kontroles „noķersterilizē-atlaiž” programma, nodrošināta negadījumos cietušo un slimo bezsaimnieku dzīvnieku aprūpe, maznodrošināto iedzīvotāju dzīvnieku sterilizācija un eitanāzija, dzīvnieku līķu savākšana un utilizācija, kā arī negadījumos cietušo, slimo un bezpalīdzīgā stāvoklī nonākušo bezsaimnieka dzīvnieku transportēšana un medicīniskās palīdzības sniegšana, nepieciešamības gadījumā veicot dzīvnieka eitanāziju.

Videi draudzīgas rīcības veicināšanas ietvaros tika izdoti dažādi informatīvie materiāli, bukleti, izdotas publikācijas drukātajos medijos un interneta portālos, veidoti sižeti televīzijas raidījumos, rīkotas kampaņas, organizētas izstādes un semināri, rīkotas dažādas sakopšanas un stādīšanas talkas, uzstādītas atkritumu urnas suņiem un informatīvas zīmes. Īstenots projekts „Centrālā Baltijas reģiona valstu galvaspilsētu ieguldījums pilsētu mēru pakta īstenošanā” – izstrādāts Rīgas pilsētas ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plāns 2010.–2020.g., kā ietvaros organizētas Rīgas jauniešu enerģētikas dienas un Rīgas enerģētikas dienas. Fiksēti arī dažādi pārkāpumi: sastādīti protokoli par iebraukšanu kāpu zonā, sodītas personas par smēķēšanu neatļautās vietās, veikti reidi maluzvejniecības apkarošanas nolūkā, fiksēti administratīvie pārkāpumi.

Siltumenerģijas un elektroenerģijas racionālas izmantošanas veicināšanas ietvaros dažādi pasākumi iestrādāti Rīgas pilsētas ilgspējīgas enerģētikas rīcības plānā 2010.–2020.gadam. Pārskata periodā tika organizēta to izpilde – tika nodota ekspluatācijā biokurināmā katlumāja siltumcentrālē „Vecmīlgrāvis”, nodots ekspluatācijā jaudīgs absorbcijas tipa siltumsūknis siltumcentrālē „Imanta”, veikta siltumcentrāles „Ziepniekkalns” modernizācija, uzstādot koģenerācijas bloku darbam ar biomasu un aizstājot fosilo kurināmo siltuma ražošanai, uzsākta siltumcentrāles „Zasulauks” modernizācija, uzstādot ūdens sildkatlus darbam ar biomasu un aizstājot fosilo kurināmo siltuma ražošanai, uzsākta ātrgaitas elektromobiļu noma un izmantošana tehnisko dienestu vajadzībām u.c. Tāpat tika veikta ēku siltināšana, Rīgas pilsētas apgaismojuma tīkla modernizācija, veikti logu nomaiņas projekti, maģistrālo un sadales siltumtīklu posmu nomaiņa, optimizēti apgaismojuma ieslēgšanas un izslēgšanas grafiki, kā arī piesaistīti ES līdzekļi dažādu projektu īstenošanai.

Priekšlikumi Stratēģijas un Attīstības programmas izstrādei vides jomā:

- nodrošināt efektīvu pilsētas dabas, apstādījumu un rekreācijas teritoriju apsaimniekošanu un labiekārtošanu;
- nodrošināt videi draudzīgas atkritumu saimniecības attīstību;
- nodrošināt kvalitatīvus ūdenssaimniecības pakalpojumus;
- veicināt siltumenerģijas un elektroenerģijas racionālu izmantošanu;
- veikt dzīvojamo māju un pašvaldības iestāžu ēku renovāciju;
- veikt pasākumus gaisa kvalitātes uzlabošanai;
- turpināt samazināt trokšņa piesārņojumu pilsētā;
- risināt klaiņojošo dzīvnieku problēmu pilsētā.

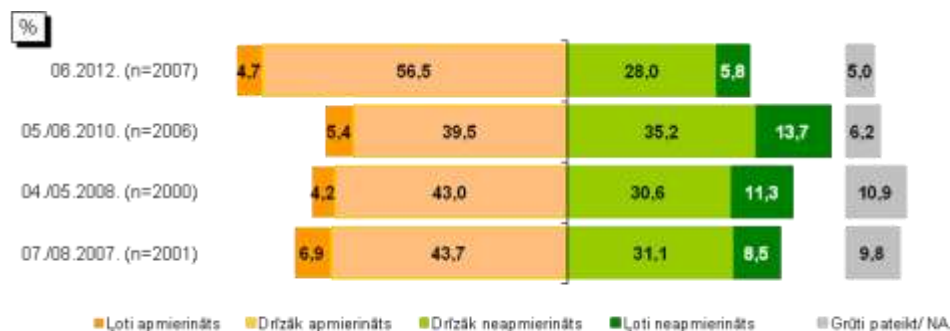
M11 Droša pilsētvide

Aktualizējot Rīgas attīstības plānošanas dokumentus, stratēģiskā mērķa formulējums palika nemainīgs, taču daži mērķim pakārtotie uzdevumi tika apvienoti un vēlreiz formulēti.

Kā liecina iedzīvotāju aptaujas rezultāti²⁰⁰, uz jautājumu „Cik apmierināts Jūs esat ar personisko (un mājokļa) drošību Rīgā?” 61,7% ir atbildējuši, ka ir apmierināti, savukārt neapmierināti ir 33,8% rīdzinieku (skat. 20.31.attēlu). Iegūtie dati liecina, ka 2012.gadā situācija salīdzinājumā ar 2007., 2008. un 2010.gadu ir krietni uzlabojusies.

20.31.attēls

Iedzīvotāju apmierinātība ar personisko drošību Rīgā

Bāze: visi respondenti

Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatoru”, SKDS, 2012.g. jūnijs

²⁰⁰ Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatoru”, SKDS, 2012.g. jūnijs

Salīdzinot vidējos vērtējumus par iedzīvotāju personisko un mājokļu drošību apkaimju griezumā, var konstatēt, ka visnedrošāk jūtas Bolderājas, Torņakalna, Bergu, Šķirotavas un Dārziņu iedzīvotāji, savukārt visdrošāk jūtas rīdzinieki, kas dzīvo Pētersalas-Andrejsalas, Čiekurkalna, Bieriņu, Pleskodāles un Brasas apkaimē.

Cilvēku drošības, tajā skaitā pie ūdeniem, nodrošināšanas ietvaros noritēja ikdienas dežūrdaļu darbs, reaģējot uz iedzīvotāju izsaukumiem; tika veikts patruļu darbs, rūpējoties par sabiedrisko kārtību Rīgas ielās un pilsētas sabiedriskajā transportā; panākta incidentu skaita, kuros iesaistīti tūristi, samazināšanās; uzturēta pilsētas videonovērošanas sistēma; izveidota Ūdens satiksmes kontroles grupa. Sākoties gan peldsezonai, gan zemledus makšķerēšanas sezonai, tika rīkoti informatīvi pasākumi, lai informētu sabiedrību par drošību uz/pie ūdens.

Ielu un pagalmu apgaismošanas ietvaros pilsētā tika veikti apgaismojuma rekonstrukcijas un papildu apgaismojuma izbūves darbi, nomainīti novecojušie neekonomiskie gaismas ķermeņi ar mūsdienīgiem energoefektīviem gaismekļiem. Nodrošināta Rīgas pilsētas ielu, parku un citu publiskai lietošanai paredzēto objektu apgaismošana atbilstoši izstrādātajam apgaismojuma ieslēgšanas un izslēgšanas grafikam, apgaismoti iekškvartāli, nomainīti avārijas stāvoklī esošie kailvadi, kronšteini, kabeļu un elektrosadales skapji un veiktas citas darbības.

Drošības faktoru nostiprināšanas ietvaros pilsētā RPP darbinieki organizēja informatīvus pasākumus Rīgas mācību iestādēs, notika drošu velosatiksmi veicinoši pasākumi (izstrādāti un iespiesti bukleti „Padomi drošai velobraukšanai. Ikdienas velomaršrutu karte Pārdaugavā”, „Velomaršrutu karte Pārdaugavā un tās apkārtnē”, izveidota interaktīva veloceliņu un velomaršrutu shēma RD SD mājaslapā, organizēti drošas velobraukšanas ABC pasākumi sadarbībā ar CSDD, sociālajā tīklā „Facebook” izveidota vietne „Iepazīsti Rīgu ar velosipēdu”). Veikti informēšanas pasākumi par satiksmes drošību pirms mācību gada sākuma, satiksmes dalībnieki tika informēti par ielu infrastruktūras rekonstrukcijas un būvniecības darbiem, ieviesta remontdarbu karte internetā. Tika realizētas akcijas „Nolīdzini apmales!” un „Iedzīvotāj, informē par bedrēm Rīgas ielās!”. Organizētas RPP vadības un iedzīvotāju/biedrību tikšanās, lai runātu par iespējamo sadarbību ar savstarpēju informācijas apmaiņu, un veiktas citas aktivitātes.

Drošības uzturētāju darbības efektivitātes paaugstināšanas ietvaros pašvaldība pastāvīgi iegādājas jaunu autotransportu un aprīko to ar GPS, kā arī palielina patruļu skaitu Vecrīgā tūrisma sezonas laikā. Tika paaugstināts policijas darbinieku kvalifikācijas līmenis dažādās mācību programmās un pilnveidotas darbinieku svešvalodu zināšanas (angļu un vācu valodā).

Kvalitatīvu policijas pakalpojumu pieejamības sabiedrībai. Pilsētā darbojās RPP uzticības telefons, pa kuru iedzīvotāji varēja atstāt ziņojumus, informācija bija pieejama arī RPP sociālo tīklu kontos („Twitter” <http://twitter.com/RigasPP>, „Youtube” <http://www.youtube.com/RigasPP>), tika izdoti informatīvi bukleti (par sabiedriskās kārtības noteikumiem Rīgā, par likumā paredzēto atbildību jauniešiem no 14 gadu vecuma un citi), pilsētas mācību iestādēs novadīti informatīvi pasākumi un rādītas filmas par dažādiem drošības jautājumiem.

Sociālo programmu (atkārtotu noziegumu izdarīšanas mazināšanai) ietvaros notika RPP Bērnu likumpārkāpumu profilakses nodaļas darbs ar uzskaitē esošajām ģimenēm, iesaistot tās dažādās sociālajās programmās, sadarbojoties ar RSD un Rīgas bāriņtiesu. Darbs norit saskaņā ar katras ģimenes vajadzībām izstrādātiem individuāliem sociālās rehabilitācijas plāniem. RPP sadarbībā ar Latvijas Paukošanas federāciju realizēja projektu „Atbalsta sniegšana sociālās atstumtības riskam pakļautajiem bērniem un jauniešiem, dodot iespēju nodarboties ar paukošanas sportu”. Paukošanas nodarbībās tika iesaistīti vairāki bērni no sociālam riskam pakļautajām ģimenēm.

Priekšlikumi Stratēģijas un Attīstības programmas izstrādei drošas pilsētvides jomā:

- veikt likumpārkāpumu prevenciju un izglītojošo darbu ar nepilngadīgajām personām gan mācību iestādēs, gan ģimenēs, gan arī izklaides vietās un uz ielas;
- paaugstināt drošības uzturētāju darbības efektivitāti (jaunāko tehnoloģiju ieviešana un attīstīšana, skaitliskā sastāva palielināšana u.c.);
- turpināt nodrošināt un uzturēt pilsētas ielu, laukumu, parku u.c. publiskai lietošanai paredzēto teritoriju kvalitatīvu apgaismojumu;

- ierīkot apgaismojumu neapgaismotās pilsētas ielās.

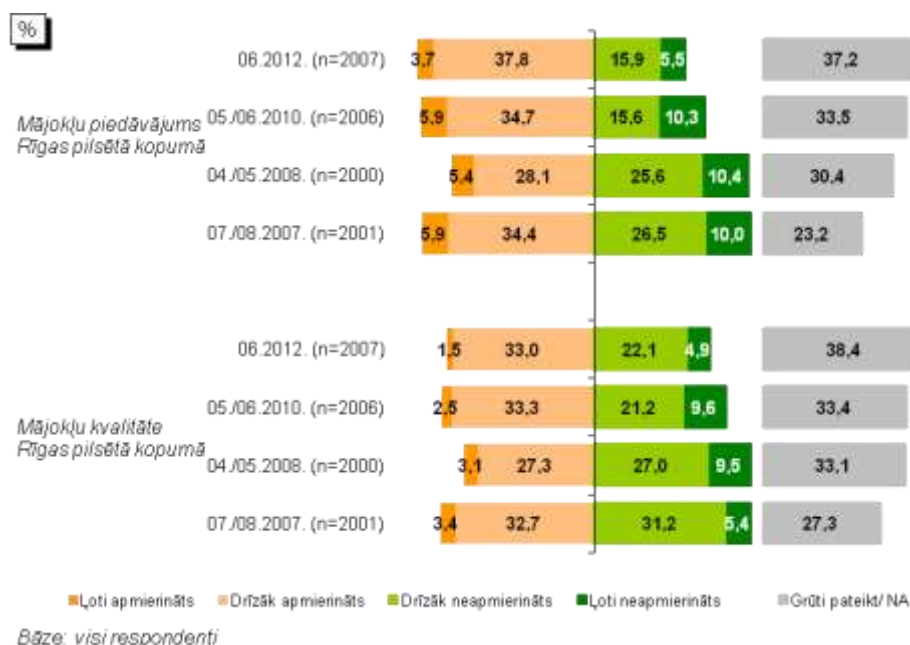
M12 Pilsēta ar kvalitatīvu mājokli

Veicot grozījumus attīstības dokumentos, mērķa formulējums palika nemainīgs, taču mērķim tika pievienots viens jauns uzdevums „Veicināt siltumenerģijas un elektroenerģijas racionālu izmantošanu mājokļos” no mērķa „Tīra un zaļa pilsētvide”.

2012.gada jūnijā veiktais pētījums²⁰¹ liecina, ka 41,5% rīdzinieku ir apmierināti ar mājokļa piedāvājumu Rīgā, 21,4% nav apmierināti, bet 37,2% nespēja atbildēt uz šo jautājumu. Salīdzinot 2012.gada aptaujas rezultātus ar 2007., 2008. un 2010.gada aptaujas datiem, var redzēt, ka situācija ar katru gadu uzlabojas. Ar mājokļa kvalitāti ir apmierināti 34,5% respondentu, 27% nav apmierināti un 38,4% nespēja atbildēt uz šo jautājumu (skat. 20.32.attēlu). Salīdzinot datus par rīdzinieku apmierinātību ar mājokļa kvalitāti, var konstatēt, ka 2012.gadā tie ir sliktāki nekā 2010. un 2007.gadā, savukārt labāki nekā 2008.gadā.

20.32.attēls

Iedzīvotāju apmierinātība ar mājokļu piedāvājumu un kvalitāti pilsētā

Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatoru”, SKDS, 2012.g. jūnijs

Finansiāli pieejama mājokļa piedāvājuma veicināšanas un sociālo mājokļu celtniecības programmas ietvaros tika būvētas daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas, kā arī rekonstruētas esošās ar nolūku efektīvāk risināt dzīvokļa problēmas personām (ģimenēm), kas reģistrētas rindā pašvaldības palīdzības saņemšanai dzīvokļa jautājumu risināšanā. Tāpat tika rīkots ikgadējs konkurss „Ekonomiski izdevīgāko piedāvājumu atlase nekustamo īpašumu iegādei Rīgas pilsētas pašvaldības dzīvojamā fonda attīstībai”, kura rezultātā tika iegādāti vairāki nekustamie īpašumi gan Rīgā, gan ārpus pilsētas teritorijas.

Privāto mājokļu renovācijas un labiekārtošanas jomā pašvaldība dzīvokļu īpašniekiem rīkoja seminārus „Daudzdzīvokļu māju pārvaldīšanas un apsaimniekošanas pamati”, nodrošināja apmācību pēc neformālās izglītības profesionālās programmas „Mājas apsaimniekotājs”, sniedza konsultācijas dzīvojamo telpu apsaimniekošanas, renovācijas un labiekārtošanas jautājumos u.c. Tika realizēts projekts „Energofektivitāte un sabalansēta pilsētas plānošana (UrbEnergy)”, kura ietvaros veikta Juglas apkaimes esošās pilsētvides izpēte, esošās situācijas analīze par ēku tehnisko stāvokli, siltumapgādes tīklu stāvokli, kā arī apzināti Rīgā un Latvijā renovācijai pieejamie finansēšanas avoti.

²⁰¹ Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatoru”, SKDS, 2012.g. jūnijs

Pašvaldības īpašumā esošo mājokļu renovācijas, infrastruktūras uzturēšanas un uzlabošanas ietvaros tika veikts kapitālais remonts un rekonstrukcijas darbi pašvaldības īpašajās mājās un dzīvokļos, veikti iekšpagalmu uzturēšanas darbi – iekškvartālu teritoriju, satiksmes joslu, trotuāru asfaltbetona segumu atjaunošana, veikta inženierkomunikāciju atjaunošana, dzīvojamās mājas tika pievienotas pilsētas centralizētajiem ūdensapgādes un kanalizācijas tīkliem, veikti avārijas seku likvidēšanas darbi, apsekoti pilsētas grausti un veicināts to renovācijas vai konservācijas process u.c. Tāpat tika uzbūvēta jauna kanalizācijas notekūdeņu sūkņu stacija Austuves ielā 5, pārtraucot vecās, 20.gs. 70.gadu sākumā celtās, fiziski novecojušās un neekonomiskās stacijas darbību. Jaunā sūkņu stacija pārsūknēs sadzīves notekūdeņus no Ķengaraga, Pļavnieku un Dārzcienas apkaimes, kā arī dos iespēju perspektīvā attīstīt kanalizācijas tīkla izbūvi Dārziņos un Rumbulā.

Mājokļu pielāgošanas personām ar invaliditāti ietvaros tika izveidoti servisa (pielāgoti) dzīvokļi personām ar smagiem funkcionālajiem traucējumiem un īpašām vajadzībām, lai palielinātu viņu iespējas dzīvot patstāvīgi un aprūpēt sevi. Tāpat personu, kurām ir kustību traucējumi, mājokļos tika uzstādīti ratiņkrēsli pacēlāji, lai personas varētu izklūst no mājokļa un aktīvi iesaistīties sabiedriskajā dzīvē, kā arī tika izmaksāti pabalsti mājokļu pielāgošanai u.c.

Dzīvojamā fonda monitoringa sistēmas ietvaros notika ikgadēja ēku vizuālā un tehniskā apsekošana un monitorings, uz kuru rezultātu pamata tiek gatavots dzīvojamo māju nepieciešamo remontdarbu apkopojums un remontdarbu tāmes nākamajam gadam. Turklāt tika uzturētas un izmantotas informatīvās datubāzes „Dzīvokļu īpašnieku kooperatīvās sabiedrības un biedrības”, „Dzīvokļu īpašnieku biedrību pārvaldīšanā esošās dzīvojamās mājas”, „Neprivatizētais dzīvojamais fonds”, „Apmeklētāji”, „Dzīvokļu īpašnieku informatīvās sapulces” u.c, kā arī tika izstrādāta programma BRIDZIS, kas paredz datu caurskatāmību un kontroles sistēmu par noslēgtajiem un reģistrētajiem īres līgumiem, izmaiņām reģistrēto personu sākotnēji iesniegtajā informācijā, brīvām dzīvojamām telpām, dzīvojamo telpu īres piedāvājumu un izmaiņām reģistros.

Siltumenerģijas un elektroenerģijas racionālas izmantošanas mājokļos veicināšanas ietvaros tika izstrādāti saistošie noteikumi²⁰², kas nosaka kārtību, kādā Rīgas pilsētas pašvaldība līdzfinansē daudzdzīvokļu dzīvojamo māju energoefektivitātes pasākumus, kā arī līdzfinansējuma apmēru un piešķiršanas nosacījumus. Lai panāktu renovācijas procesa kvalitātes uzlabošanu, tika organizēti regulāri Energoefektivitātes informācijas centra Lietpratēju diskusiju kluba semināri par ēku renovācijas jautājumiem. Tika organizētas atvērto durvju dienas renovētajās mājās, konsultēti iedzīvotāji par māju energoefektivitātes un renovācijas jautājumiem, pašvaldība piedalījās valsts informācijas kampaņā „Dzīvo siltāk”, veicinot iedzīvotāju informētību par mājokļu renovācijas procesu, kā arī veica renovēto māju termofotografēšanu renovācijas kvalitātes pārbaudei.

Priekšlikumi Stratēģijas un Attīstības programmas izstrādei mājokļa jomā:

- nodrošināt Rīgas iedzīvotājus ar kvalitatīviem mājokļiem un pakalpojumiem;
- paplašināt pašvaldības īres un sociālo mājokļu fondu;
- veicināt daudzdzīvokļu dzīvojamo rajonu renovāciju un labiekārtošanu;
- nodrošināt palīdzības sniegšanu iedzīvotājiem dzīvokļa jautājumu risināšanā;
- nodrošināt dzīvojamo māju pieslēgšanu centralizētajiem ūdensvada un kanalizācijas tīkliem;
- veicināt mājokļu energoefektivitāti;
- veicināt mājokļu pielāgošanu personām ar funkcionāliem ierobežojumiem.

M13 Iedzīvotājiem tuva efektīvas pārvaldes pilsēta

Aktualizējot attīstības dokumentus, tika mainīts mērķa formulējums (sākotnēji tas bija „Efektīvas pārvaldes pilsēta”). Mērķim tika pievienots viens jauns uzdevums „Nodrošināt korektas, pārskatāmas un aktuālas informācijas nodrošināšanu par pašvaldību kopumā un katru tās institūciju iedzīvotājiem

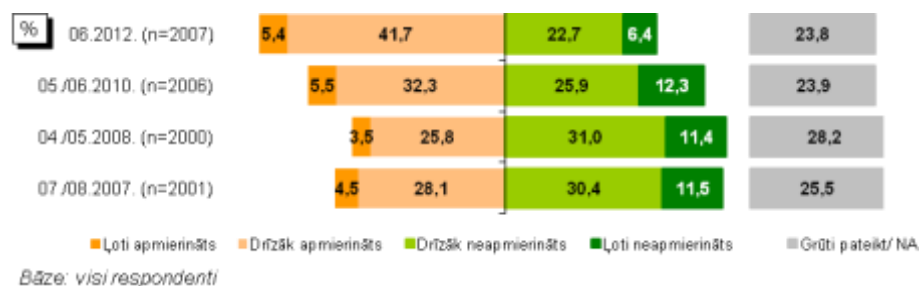
²⁰² 11.10.2011. pieņemti RD saistošie noteikumi Nr.141 „Par kārtību, kādā Rīgas pilsētas pašvaldība sniedz palīdzību energoefektivitātes pasākumu veikšanai dzīvojamā mājā”

un citām mērķa grupām, izmantojot plašu informācijas kanālu klāstu”, kā arī daži tika papildināti un apvienoti.

Pēc aptaujas rezultātiem²⁰³ var secināt, ka ir augusi iedzīvotāju apmierinātība ar iespējām saņemt informāciju par pašvaldības darbu (t.sk. plāniem, lēmumiem) – 2012.gadā to atzinīgi vērtēja 47,1% rīdzinieku, 2010.gadā 37,8%, 2008. gadā 29,3% un 2007.gadā 32,6% (skat. 20.33.attēlu).

20.33.attēls

Iedzīvotāju apmierinātība ar iespēju saņemt informāciju par pašvaldības darbību

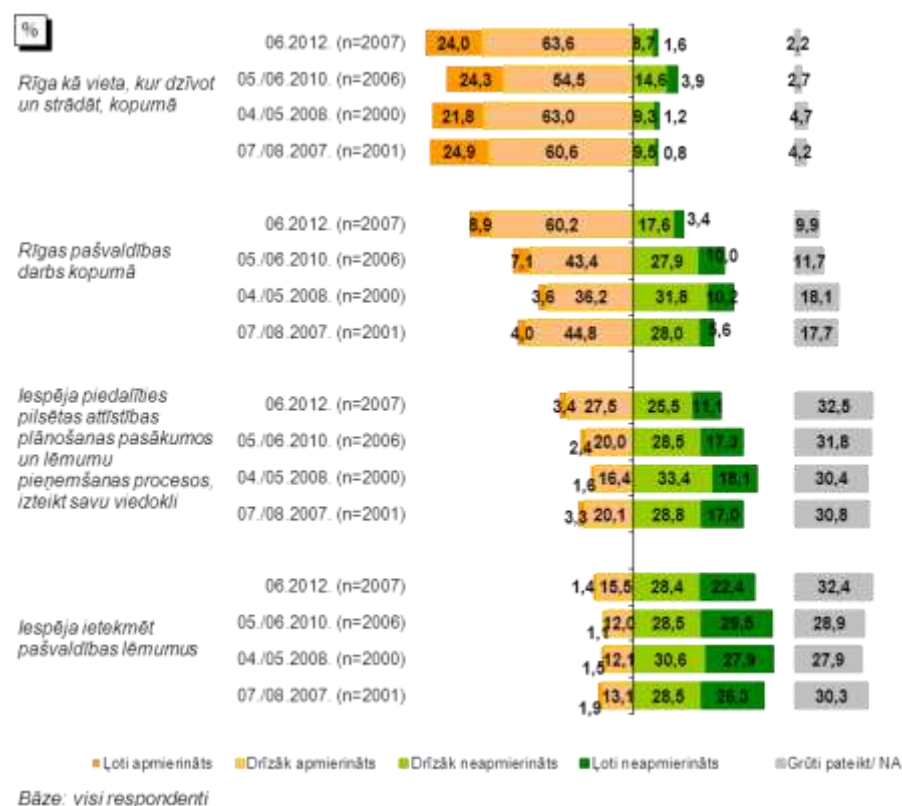

Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatoru”, SKDS, 2012.g. jūnijs

Vispozitīvāk rīdzinieki vērtēja Rīgu kā vietu, kur strādāt un dzīvot. Rīgas pilsētas pašvaldības darbu kopumā respondenti vērtēja atzinīgāk nekā iespēju piedalīties pilsētas attīstības plānošanas pasākumos, lēmumu pieņemšanas procesos, izteikt savu viedokli un iespēju ietekmēt pašvaldības lēmumus (skat. 20.34.attēlu).

20.34.attēls

Iedzīvotāju apmierinātība ar pārvaldi pilsētā

Avots: Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatoru”, SKDS, 2012.g. jūnijs

²⁰³ Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatoru”, SKDS, 2012.g. jūnijs

Kopš 2006.gada pašvaldība veica virkni aktivitāšu mērķa ietvaros.

Pilsētas attīstības plānošanas dokumentos iekļauto nostādņu efektīvas darbības, uzraudzības, koordinācijas un izvērtēšanas ietvaros ir izveidota SUS, un ik gadu tiek sagatavots Pārskats. Pārskats ietver stratēģisko mērķu ietvaros izvirzīto uzdevumu aprakstu, balstoties uz RD iestāžu un struktūrvienību sniegto informāciju, iedzīvotāju aptaujas rezultātus, jomas ekspertu viedokli un mērķi raksturojošos indikatorus. Paralēli norisinājās darbs pie Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam aktualizācijas un Rīgas attīstības programmas 2014.–2020.gadam izstrādes.

Pašvaldības darbības optimizācijas ietvaros tika veikti dažādi pasākumi izdevumu ierobežošanai, pašvaldības veikto funkciju optimizēšanai un būtiskai izdevumu samazināšanai. Tāpat veikti pasākumi grāmatvedības uzskaites pilnveidošanai un maksājumu sistēmas uzlabošanai, ieviesta elektronisko dokumentu aprīte un e-paraksts. Optimizēti pašvaldības iestāžu sakaru pakalpojumi un to norēķini, izstrādāti un ieviesti dažādi e-pakalpojumi („Infrastrukturā nodevas kalkulators”, „Būvnodevu aprēķināšanas kalkulators”, „Koku ciršanas atļaujas pieprasīšana”, „Publiskās un sabiedriskās apspriešanas” „Reģistrācija pirmsskolai” u.c.).

Korektas, pārskatāmas un aktuālas informācijas nodrošināšanas ietvaros aktuālā informācija par Rīgas pilsētas pašvaldību kopumā bija pieejama portālā www.riga.lv, kā arī citās pašvaldības institūciju mājaslapās par to pārstāvēto jomu, kā arī sociālajā tīklā www.twitter.com. Informācija sabiedrībai tika nodrošināta arī sadarbībā ar plašsaziņas līdzekļiem – laikrakstiem, žurnāliem, televīziju, radio, portāliem u.c. Nozīmīgākie pasākumi tika reklamēti pilsētvidē, izmantojot lielformāta standus, pašvaldības īpašumā esošos afišu stabus, sabiedriskā transporta pieturvietu standus, reklāmas plāksnes uz tiltiem un ceļu pārvadiem u.c. Tika izdoti dažādi informatīvie bukleti, brošūras un reklāmas materiāli un izplatīti dažādās Rīgas pilsētas pašvaldības iestādēs, organizētas atvērto durvju dienas, sniegtas konsultācijas gan darba vietās, gan zvanot pa bezmaksas informatīvo tālruni. Aizpildot klientu aptaujas anketas, apmeklētājiem bija arī iespēja izteikt savas domas un ierosinājumus.

Finanšu caurskatāmības nodrošināšanas ietvaros katru gadu tiek sagatavots un Rīgas pilsētas pašvaldības portālā publicēts Rīgas pilsētas pašvaldības publiskais pārskats, kura mērķis ir informēt sabiedrību par Rīgas pilsētas ekonomiskās un sociālās jomas attīstības rādītājiem, pašvaldības finanšu un budžeta vadības rezultātiem, budžeta līdzekļu izlietojumu pašvaldības funkciju izpildei. Sadarbībā ar neatkarīgajiem revidentiem veikts Rīgas pilsētas pašvaldības finanšu audits, RD kopsavilkuma finanšu pārskata revīzija publicēta Rīgas pilsētas pašvaldības publiskajā pārskatā. Nodrošināta sadarbība ar starptautiskajām kredītreitinga aģentūrām „Standard & Poor’s” un „Moody’s Investors Service”, kuras veikušas Rīgas pilsētas finanšu un budžeta sistēmas vērtējumu, publicējot pilsētas kredītreitingu ziņojumus. Latvijas plašsaziņas līdzekļiem regulāri tiek sniegta informācija par pašvaldības finanšu un budžeta aktualitātēm, kā arī atbildes uz sabiedrību interesējošajiem jautājumiem.

Attālināto pieejas kanālu (internets, telefons) izmantošana pašvaldības pakalpojumu sniegšanai. Pašvaldības darbinieki sniedza iedzīvotājiem konsultācijas gan pa tālruni, gan izmantojot e-pastu. Nodrošināta pakalpojumu saņēmēju autorizācija, piešķirot tiesības Rīgas pilsētas pašvaldības e-pakalpojumu lietošanai pašvaldības interneta portālā www.eriga.lv. Nodrošināta Rīgas pilsētas pašvaldības portāla www.riga.lv sadaļas “Jautājumi un atbildes” darbība, sniedzot iedzīvotājiem precīzu un savlaicīgu informāciju par tos interesējošiem jautājumiem. Nodrošināta RD bezmaksas informatīvā tālruņa sarunu ierakstu sistēma, nodrošināta zvanītājiem iespēja ārpus centra darba laika atstāt balss ziņojumu balss pastkastē. Rīgas pilsētas būvvaldē ir pieejams Klientu apkalpošanas centra terminālis ar iespēju elektroniski apmaksāt Rīgas pilsētas būvvaldes pakalpojumus, gūt informāciju par piedāvātajiem e-pakalpojumiem, apskatīt digitalizētās vēsturiskās arhīva lietas. Katru gadu tiek sagatavotas un izdotas Rīgas pilsētas pašvaldības telefonu grāmatas, nodrošināta žurnālistu pieeja e-portfelim u.c.

Sabiedrības iesaistes lēmumu pieņemšanas procesos veicināšanas ietvaros tika pievērsta liela uzmanība dažāda vecuma un sociālo slāņu sabiedrības informēšanai un aktīvai iesaistīšanai Rīgas pilsētas attīstības jautājumu apspriešanā. Nodrošinātas publiskās un sabiedriskās apspriešanas ārpus darba laika, kā arī portālā www.eriga.lv pakalpojums „Sabiedrības līdzdalība”. Tika ņemti vērā iedzīvotāju ieteikumi, priekšlikumi dažādu jautājumu un problēmsituāciju risināšanā. Pašvaldība sadarbojās ar biedrībām, attiecīgo jomu ekspertiem, NVO dažādu procesu uzlabošanas ietvaros. Aktīvi darbojās RD izveidotās konsultatīvās padomes gan invalīdu, gan sabiedrības integrācijas, gan

jaunatnes lietu jautājumos. Rīkotas dažādas informatīvās kampaņas, sapulces, organizētas radošās darbnīcas, akcijas, forumi „Rīga dimd – iedzīvotāji runā”, apkaimju forums. Ik gadu analizēta Rīgas iedzīvotāju sabiedriskā doma, lai noskaidrotu iedzīvotāju viedokli un prioritātes.

Priekšlikumi Stratēģijas un Attīstības programmas izstrādei pilsētas pārvaldības jomā:

- nodrošināt modernu, uz klientu orientētu publisko pārvaldi;
- pilnveidot esošos e-pakalpojumus un ieviest jaunus;
- sekmēt iedzīvotāju iesaistīšanos pašvaldības darbā;
- organizēt dažādas līdzdalības aktivitātes pilsētas apkaimēs;
- pilnveidot informācijas kvalitāti un tās sniegšanas kanālus;
- pilnveidot pašvaldības organizatorisko struktūru un procesus;
- nodrošināt pašvaldības finanšu caurskatāmību un izskaidrošanu sabiedrībai;
- veicināt pašvaldības sadarbību (vietējo un starptautisko).

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS SARAKSTS

1. Analītisks pārskats par nekustamā īpašuma tirgus tendencēm Rīgas pilsētā – Rīgas apkaimju nekustamā īpašuma tirgus tendenču analīze, Latio, 2007.gada novembris – decembris
2. „Baltijas mājokļu pieejamības indekss”, Swedbank, 10.12.2012.
3. „Centralizētā aukstumapgāde – modernas pilsētas neatņemama infrastruktūras sastāvdaļa”, REA Vēstnesis, Nr.1, 2008.gada jūnijs
4. Enciklopēdija „Rīga”, Rīga, 1988.gada
5. LR IZM augstskolu programmu vērtējums, 2012
6. „Komerclatību nomas tirgus apskats”, nekustamo īpašumu operators „Rent In Riga”, 2012
7. „Kredītiestāžu 2012.gada janvāra aptaujas par nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību kredītēšanu”, Latvijas Banka, 2012
8. „Latvijas ekonomika”, „Swedbank” Ekonomisko pētījumu daļa, 2011.gada jūnijs
9. „Mājokļu īres tirgus apskats 2011./2012.g. ziema”, nekustamo īpašumu operators „Rent In Riga”, 2011/2012
10. „Ober – Haus Latvija” pārskats „Dzīvojamās platības, Q1 2012”
11. „Ober – Haus Latvija” pārskats „Dzīvojamās platības, Q4 2011”
12. „Ober – Haus Latvija” pārskats „Komerclatības, Q1 2012”
13. „Ober – Haus Latvija” pārskats „Komerclatības, Q4 2011”
14. „Ober – Haus Latvija” tirgus pārskats, 2012.g. janvāris
15. Pārskats par Latvijas augstāko izglītību 2012.gadā, LR IZM, 2012
16. „Pārskats par peldvietu ūdens kvalitāti 2012.gada peldsezonā”, LR Veselības inspekcija, 2013
17. „Pārskats par Stratēģijas ieviešanu Rīgā par 2011.gadu”, Stratēģijas uzraudzības sistēma
18. Reģionu attīstība Latvijā 2011, VRAA, 2012
19. „Rīgas brīvostas Vides pārskats 2011.gadam”, Rīgas brīvostas pārvalde (sagatavoja: SIA „Vides konsultāciju birojs”) Rīga, 2012
20. Rīgas iedzīvotāju aptauja „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatori”, SKDS, 2012.gada jūnijs
21. Rīgas pilsētas pašvaldības publiskais pārskats 2011, Rīga, 2011
22. „Rīgas pilsētas virszemes ūdeņu ietekmju novērtēšana, novēršana un ekoloģiskā stāvokļa uzlabošana”, projekts „Rīga pret plūdiem”
23. „Sabiedrības integrācija Rīgā”, TNS Latvia, 2010.gada jūnijs – augusts
24. „Statistical Yearbook of Tallin 2012”
25. „Tallinn Facts & Figures”, 2011
26. Treija S., „Kas ir kvalitatīvs mājoklis?”, Lietišķā Diena, 19.09.2012.
27. „Zinātnes un tehnoloģiju attīstība Latvijā”, LR IZM, 2011

Normatīvie akti

1. MK 13.07.2004. noteikumi Nr.597 „Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība”
2. MK 19.07.2005. noteikumi Nr.532 „Noteikumi par rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtību un riska samazināšanas pasākumiem”
3. MK 14.03.2006. noteikumi Nr.204 „Dabas parka „Piejūra” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”
4. MK 03.10.2006. noteikumi Nr.819 „Parku apsaimniekošanas pamatprincipi”
5. MK 11.12.2007. noteikumi Nr.843 „Sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanas un izmantošanas kārtība”
6. MK 20.01.2009. noteikumi Nr.60 „Noteikumi par obligātajām prasībām ārstniecības iestādēm un to struktūrvienībām”
7. MK 16.03.2010. noteikumi Nr.264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”
8. RD 17.11.2006 saistošie noteikumi Nr.60 „Par gaisa piesārņojuma teritoriālo zonējumu”
9. RD 01.03.2011. saistošie noteikumi Nr.114 „Rīgas pilsētas pašvaldības nolikums”
10. RD 07.06.2011. lēmums Nr.3277 „Par pārvaldes uzdevumu deleģēšanu veselības aprūpes jomā”

11. RD 05.07.2011. lēmums Nr.3385 „Par Rīgas attīstības programmas 2014.–2020.gadam izstrādes uzsākšanu un Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģijas līdz 2025.gadam aktualizāciju”

Plānošanas dokumenti

1. Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns 2010.–2015.gadam, 2009
2. Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam, VARAM, 2010
3. Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.–2020.gadam, VARAM, 2012
4. Rīcības plāns vides trokšņa samazināšanai Rīgas aglomerācijā, Rīga, 2009
5. Rīgas ilgtermiņa attīstības programma 2014.–2020.gadam
6. Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģija līdz 2025.gadam
7. Rīgas pašvaldības policijas rīcības plāns 2012.–2014.gadam
8. Rīgas pilsētas atkritumu apsaimniekošanas plāns 2006.–2012.gadam
9. Rīgas pilsētas ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plāns 2010.–2020.gadam
10. Rīgas pilsētas pašvaldības īpašumu pārvaldības stratēģija 2013.–2017.gadam, RD Īpašuma departaments
11. Rīgas teritorijas plānojums 2006.–2018.gadam (ar grozījumiem)
12. Rīgas vides programma 2011.–2017.gadam
13. RPA „Rīgas gaisma” darbības stratēģija 2009.–2013.gadam

Pētījumi

1. „Degradēto teritoriju Rīgā apsekojums”, SIA „Datorkarte”, 2012
2. „Demogrāfiskās prognozes Rīgā un Pierīgā”, LZA Ekonomikas institūts, 2012
3. „Pilsētvides attīstību raksturojošo pakalpojumu kvalitāte un pieejamība Rīgas 55 apkaimēs”, SIA „Datorkarte”, 2012
4. „Radošo industriju nozares attīstība”, SIA „NK Konsultāciju birojs”, 2012
5. „Rīgā esošo tukšo jaunbūvju, nepabeigto ēku un būvlaukumu apsekojums”, SIA „Datorkarte”, 2012
6. „Rīgas aglomerācijas robežu noteikšana”, SIA „CTB”, 2004
7. „Rīgas aglomerācijas robežu precizēšana”, LU ĢZZF, 2012
8. „Rīgas pilsētas ainavu teritoriju izdalīšana, analīze un novērtēšana”, LU ĢZZF, 2010
9. „Vadlīnijas Rīgas pilsētas inženierinfrastruktūras turpmākai attīstībai”, SIA „Aqua – Brambis”, 2009

Interneta materiāli

epp.eurostat.ec.europa.eu
www.anitalice.lv/2012/05/jauniesi-darbu-var-atrast-viegli.html
www.balticexport.com
www.balticmaps.eu/
www.bloomberg.com
www.csb.gov.lv
www.csdd.lv
www.cso.ie
www.cvk.lv
www.doingbusiness.org
www.dst.dk/en
www.em.gov.lv
www.epp.eurostat.ec.europa.eu
www.e-skola.lv
www.ey.com
www.fdiintelligence.com

www.fktk.lv
www.heritage.org
www.izm.gov.lv
www.la.lv
www.ldz.lv
www.leta.lv
www.liveriga.lv
www.lursoft.lv
www.lv.wikipedia.org/wiki/Rīgas_klimats
www.lvceli.lv
www.lvcmc.lv
www.lvportals.lv/likumi-prakse.php?id=245717
www.lvrta.lv/lat/pakalpojumi/tv_radio_apraide_un_datu_parraide
www.makroekonomika.lv/apstrades-rupnieciba-latvija-joprojam-nenoverteta
www.maps.google.com
www.moodys.com
www.netindex.com
www.numbeo.com
www.nva.lv
www.ober-haus.lv
www.pv.lv
www.rdsd.lv/veloprob/
www.rentinriga.com
www.riga.lv
www.riga2014.org
www.riga-airport.com/lv
www.rigaspieminekli.lv
www.rigassatiksmes.lv
[www.rigasvelonedela.lv/.](http://www.rigasvelonedela.lv/)
www.riimc.lv
www.rimi.lv
www.rop.lv
www.ssb.no
www.standardandpoors.com
www.stat.ee
www.stat.fi
www.stat.gov.lt/en/
www.staticis.is
www.statistikomstockholm.se
www.studyinstockholm.se
www.sus.lv
www.tvnet.lv
www.tvturnis.lv
www.vpvb.gov.lv/lv/avariju-risks/objektu-saraksts
www.weforum.org

PIELIKUMS

2. pielikums
Rīgas domes 2011. gada 1. marta
saistošajiem noteikumiem Nr.114

